

STELUȚA CHEFANI-PĂTRAȘCU

Moșieri teleormăneni (1864-1949). Mărire și decădere

Renaissance

STELUȚA CHEFANI - PĂTRAȘCU

**MOȘIERI TELEORMĂNENI (1864 - 1949).
MĂRIRE ȘI DECĂDERE**

STELUȚA CHEFANI - PĂTRAȘCU

**MOȘIERI TELEORMĂNENI (1864 - 1949).
MĂRIRE ȘI DECĂDERE**

**PUBLICAȚIILE MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN
(VI)**

**Editura Renaissance
București
2011**

PUBLICAȚIILE MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN

(VI)

Editorul seriei: Pavel Mirea
Tehnoredactare: Steluța Chefani-Pătrașcu
Prelucrare ilustrații: Liviu Nicolescu
Corectură: Mădălina Dumitru
Copertă: Pompilia Zaharia

DESCRIEREA CIP A BIBLIOTECII NAȚIONALE A ROMÂNIEI

CHEFANI-PĂTRAȘCU, STELUȚA
Moșieri teleormăneni (1864-1949). Mărire și decădere/ Steluța
Chefani-Pătrașcu. – București: Renaissance, 2011.

323.325(498.1Teleorman)”1864/1949”

Editura Renaissance 2011
www.editurarenaissance.ro
(Editură recunoscută C.N.C.S.I.S.)
Editor: Sorin Alexandru ȘONTEA
Telefon/fax: 031.808.91.97/0744.652118
E-mail: sorinsontea@rdslink.ro

©Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate editurii Renaissance și Muzeului Județean Teleorman

ISBN 978-606-637-009-7
Tipar: ABSTRACT MEDIA SRL
Tel/fax: 031.808.91.97

CUPRINS

Cuvânt înainte	11
Introducere	13
Capitolul 1. Situația proprietății funciare în a doua jumătate a secolului al XIX-lea	
1.1. Reforma agrară din 1864	19
1.1.1. Ce s-a întâmplat cu pământul?	32
1.2. Împroprietărirea însurăteilor din 1881	33
1.2.1. Când au intrat în posesia loturilor?	37
1.3. Situația proprietății funciare teleormănene din a doua jumătate a secolului al XIX-lea	38
Capitolul 2. Moșii la începutul secolului al XX-lea	
2.1. Date istorice despre moșii și familii de mari proprietari	45
2.1.1. Domeniul Mavrodin	45
2.1.2. Familia Racottă	49
2.1.3. Familia Berindei	52
2.1.4. Familia Noica	55
2.1.5. Familia Butculescu	62
2.2. Educația acordată copiilor de moșieri teleormăneni	64
2.3. Implicarea moșierilor și arendașilor în viața publică a județului	73
2.4. Modalități de transmitere a averilor către urmași	82
2.4.1. Testamentele	82
2.4.2. Acte de donație și dotă	86
2.4.3. Acte de partaj	89
2.4.4. Indiviziunea	93
2.4.5. Acte de expertizare	94
2.4.6. Valoarea unei moșii	95

2.5. Schimbări în regimul proprietății	96
2.5.1. Acte de vânzare - cumpărare	97
2.5.2. Acte de împrumut cu ipotecă	101
2.5.3. O familie de cămătari	104

Capitolul 3. Răscoala din 1907 și situația agriculturii

3.1. Proprietari și arendași	107
3.1.1. Contracte de arendare	109
3.1.1.1. Proprietari care iau în arendă alte moșii	111
3.1.1.2. Arendași care cu trecerea timpului devin proprietari	112
3.1.1.3. Durata contractelor de arendare	114
3.1.1.4. Prețul de arendare al moșiilor	114
3.1.1.5. Regimul clădirilor de pe moșii	115
3.1.1.6. Obligațiile arendașului	118
3.1.2. Subarendarea pământului către țărani	120
3.2. Situația agriculturii din Teleorman înainte de răscoală	123
3.3. Răscoala din 1907 în Teleorman	126
3.3.1. Răscoala din 1907 în Alexandria	128
3.3.2. Răscoala din 1907 în Zimnicea	133
3.3.3. Răscoala din 1907 la sate	139
3.4. Situația economică pe anul 1909 văzută în rapoartele primăriilor comunale	143

Capitolul 4. Particularități ale reformei agrare din anul 1921

4.1. Reforma agrară din 1921	149
4.1.1. Exproprierea, cel mai greu demers al reformei	150
4.1.2. Împroprietărirea, a doua etapă a reformei	161
4.1.3. Rezervele de stat	171
4.1.4. Prețul pământului	172
4.2. Situația agricolă a județului după reforma agrară	175
4.2.1. Prezența muncitorilor agricoli bulgari pe moșiile teleormănene	179
4.2.2. Registrul de casă al familie Dona pe anii agricoli 1929 și 1930	183

Capitolul 5. Reforma agrară din anul 1945 și rentabilitatea unei moșii

5.1. Cum se lucrau moșiile înainte de reforma agrară din 23 martie 1945	186
5.1.1. Cazul moșiei Dobrotești a proprietarului Ioan I. Berindei	190
5.2. Aplicarea reformei agrare din 1945	193
5.2.1. Exproprierea moșierilor în urma aplicării reformei agrare din 23 martie 1945	195
5.2.2. Excepții de la expropriere	207
5.2.3. Desfășurarea reformei agrare văzută de comuniști	211
5.2.4. Abuzuri și ilegalități săvârșite în procesul de expropriere	212
5.2.5. Moșii ale statului expropriate	218
5.2.6. Abuzuri ale autorităților locale în detrimentul cotei legale rămase proprietarilor	220
5.2.7. Proprietăți sub 50 de hectare expropriate	221
5.2.8. Inventarul agricol expropriat	222

Capitolul 6. Lichidarea moșierimii și a proprietății moșierești din județul Teleorman (1947-1949)

6. 1. Greutăți survenite în exploatarea moșiilor între anii 1947-1949	226
6.1.1. Legislația anilor 1947-1948	226
6.1.2. Cotele agricole - mijloace de sărăcire a moșierilor	228
6.1.3. Legile din 1948 privind preluarea totală a bunurilor unor categorii de moșieri	230
6.1.4. Preluarea de către stat a fermelor model ale particularilor	232
6.2. Rechiziționarea conacelor moșierești din 1948	235
6.2.1. Abuzuri ale autorităților comuniste	238
6.2.2. Pierderea locuințelor	240
6.2.3. Școli și grădinițe în conace	243
6.3. Decretul nr. 83/1949	247
6.3.1. Cine au fost cei care au aplicat legea	249
6.3.2. Traseul mașinilor în noaptea din 2/3 martie 1949	249
6.3.3. Moșierii ridicăți de la domiciliu	251

6.3.4. Domiciliul obligatoriu	254
6.3.5. Conacele expropriate	259
6.3.6. Inventarul conacelor	263
6.3.7. Ce întrebuințare li s-au dat bunurilor de la conacele confiscate	267
6.3.8. Cât mai reprezenta averea moșierilor?	268
6.3.9. Epilogul decretului nr. 83/1949	269
Concluzii	272
Anexe	279
Bibliografie	347
Indice selectiv	353
Ilustrații	357

ABREVIERI

AFSM	Administrația Fermelor Statului și Stațiunilor de Mașini
ACNSAS	Arhiva Consiliului Național de Studiere a Arhivelor Securității
AFDPR	Asociația Foștilor Deținuți Politici din România
ARMSI	Academia Română. Memoriile Secțiunii Istorice
BO	Buletinul Oficial. București
BJTAN	Biroul Județean Teleorman al Arhivelor Naționale
FND	Frontul Național Democrat
GAS	Gospodărie Agricolă de Stat
IOVR	Invalizi, Orfani și Văduve de Război
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MO	Monitorul Oficial. Imprimeria Națională. București
PCR	Partidul Comunist Român
PMR	Partidul Muncitoresc Român
PNL	Partidul Național Liberal
REAZIM	Regia Exploatării Agricole, Zootehnice, Industriale și de Mașini Agricole
RI	Revista Istorică. București
SMT	Stațiunea de Mașini de Tractoare
UFDR	Uniunea Femeilor Democratice din România

CUVÂNT ÎNAINTE

Lucrarea de față este scrisă cu dăruire și pasiune. Întemeierea ei pe o informație în cea mai mare parte inedită îi conferă soliditate. Este de fapt o „radiografie” a județului Teleorman în privința evoluțiilor social-economice desfășurate între 1864 și 1949.

Pe primul plan de atenție figurează categoria socială a moșierilor. Aceștia provin în parte din vechi familii boierești, dar în primul rând se evidențiază locul pe care l-au avut în perioada dată *oamenii noi*. Dacă au existat câteva familii de sorginte boierească, stăpânitori de secole ai unor moșii care au rezistat, listele publicate în volum de doamna dr. Chefani-Pătrașcu indică limpede mai ales deplasarea mării proprietăți către elemente aparținătoare până atunci păturilor mijlocii, care reușesc să preia cea mai mare parte a acestui tip de proprietate și cele mai întinse moșii.

Autoarea ne oferă bogata recoltă rezultată din atenta utilizare a unor lucrări anterioare și din propriile stăruințe de documentare în arhive. Fără îndoială, este de așteptat în viitor o mai sistematică analiză a acestor materiale, dar și așa volumul ne pune la dispoziție o imagine edificatoare.

Succesiv sunt prezentate ca momente esențiale: reforma agrară din 1864, mutațiile ce au urmat, chestiunea însurăteilor, momentul grav al răscoalei din 1907, reforma din 1921 având consecințe social-economice deosebite, cea din 1945 și anii 1945-1949 de treptată înlăturare a moșierilor din peisajul societății românești.

Volumul ne furnizează prețioase detalii referitoare la administrarea și funcționarea gospodăriilor moșierești, la venituri și arendări, ca și la

existența cotidiană a categoriei sociale a moșierilor până la dispariția ei.

Moșierii și țăranii sunt în primul plan, înfățișați în etape succesive. În cel de-al treilea deceniu, a fost vorba de o reșezare a țării, reducându-se proprietatea moșierească la dimensiuni rezonabile și creându-se premise care ar fi dus treptat la constituirea unei țăranimi așezate, poate chiar la formarea unei lumi a fermierilor români, dar din păcate procesul a fost întrerupt prin consecințele celui de-al Doilea Război Mondial.

Oricum, doamna Dr. Chefani-Pătrașcu ne-a deschis prin cartea realizată o fereastră către o etapă istorică care merită pe deplin atenția noastră și a făcut-o mai ales prin recursul masiv și benefic la izvoare. Este o lucrare care-și justifică utilitatea!

Acad. Dan Berindei

INTRODUCERE

Mărirea și decăderea unei clase sociale de prim rang în istoria României, cea a moșierilor, este urmărită de-a lungul acestei lucrări. Cercetarea istorică pune sub reflector o clasă socială, cea a moșierilor, expulzată din preocupările istoricilor perioadei comuniste și timide după 1989. Aceasta se vrea un răspuns, peste timp, la literatura anti-moșierească, dar și o repunere în adevăr. Fondul cărții îl constituie valorificarea numeroaselor surse identificate în arhive, corelate cu lucrările de istorie economică și socială, în vederea analizării evoluției moșiilor din județul Teleorman într-o perioadă de aproape un secol 1864-1949. Este o perioadă în care lumea rurală a cunoscut trei reforme agrare 1864, 1921, 1945, o criză socială care a atins apogeul în 1907, s-a confruntat cu o profundă criză agrară în anii interbelici și cu procesul dispariției moșierimii între anii 1945-1949.

Cartea prezintă legătura indisolubilă cu pământul, singura avere lăsată moștenire din generație în generație, implicarea moșierilor în viața publică a comunităților și derularea reformelor agrare. În perioada studiată, lumea se afla într-o continuă schimbare și adaptare la nou. Tinerii păstrau și administrau pământul lăsat moștenire de la părinți, venitul realizat în urma arendării îl foloseau la plata studiilor din țară și din străinătate. Totodată era mijlocul de susținere a viitoarei cariere politice, acest lucru văzându-se în implicarea lor în politică, dar și în administrație, în știință, în lumea universitară, etc. Au existat și moșieri care s-au dedicat pământului, alegând să trăiască la moșie, făcând agricultură cu mijloace mecanizate, adaptând culturi noi și animale de rasă superioară.

Geografic, studiul se suprapune județului Teleorman, județ de câmpie, amplasat în partea de sud a României, fiind mărginit la sud de Dunăre, la vest de județele Romanați și Olt, la nord de județul Argeș, la est de județul Vlașca (Giurgiu).

Lucrarea este structurată pe șase capitole, în ele fiind surprinse și analizate evoluția proprietății funciare, schimbările economice și sociale resimțite prin aplicarea reformelor agrare și importanța acordată celei mai mari bogății - pământul.

În primul capitol *Situația proprietății funciare în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, demersul istoric urmărește schimbările din regimul

proprietății, aplicarea reformei agrare a domnitorului Al.I. Cuza, înființarea de noi sate și comune prin aplicarea legii însurăteilor din anul 1881.

Sinteza situației moșiilor teleormănene de la sfârșitul secolului al XIX-lea redă dimensiunile lor. La începutul secolului XX-lea exista un număr de 26 de moșii cu suprafețe variind de la 4000 de hectare până la 15000 de hectare. Importante pentru averea județului Teleorman erau moșiile statului constituite sub forma unor domenii având pământ de bună calitate din lunca Dunării, Oltului etc. În perioada studiată, aceste pământuri au intrat în posesia statului de la mănăstiri prin secularizare și anterior ele au provenit din teritoriul raialei Turnu; preluată de statul român, și administrativ, trecută în patrimoniul județului Teleorman.

Capitolul al doilea *Moșii la începutul secolului al XX-lea* aprofundează interdependența dintre moșieri și pământ, aducând în prim plan familiile de seamă din județ, familia Berindei, Butculescu, Racottă, Noica; educația acordată copiilor de moșieri; implicarea moșierilor în viața publică; actele privind schimbarea proprietarilor. Pentru modul de transmitere a unei proprietăți de peste 10000 de hectare am ales studierea domeniului Mavrodin, care poate fi considerat clasicul model de vânzare a unei moșii de la persoană particulară, la instituții ale statului și viceversa. Familiile menționate în acest capitol sunt reprezentative pentru județ prin vechime, origini, educație, mod exemplar de administrare a moșiilor, participare la destinele comunității și a națiunii românești. Un punct comun al tuturor familiilor de moșieri l-a constituit importanța acordată educației tinerelor vlăstare, o combinație între învățământul particular și de stat.

Pământul a avut mai mulți stăpâni. Această perpetuare a dreptului de moștenire se regăsește cel mai bine în diversele modalități de transmitere către urmași: testamentele, actele de partaj, actele dotale, actele de expertiză, toate denotă sfințenia cu care se păstra pământul în familie, acesta fiind bunul cel mai de preț.

Schimbările în regimul proprietății sunt reflectate foarte bine în actele de împrumut cu ipotecă înregistrate de proprietari la tribunal. Moșii închegate cu mari eforturi, pe parcursul mai multor generații, sunt pierdute în câțiva ani, nu din cauza unei proaste gestionări, ci datorită condițiilor grele impuse în contractele de împrumut și a gajului pus, fiind încheiate pe o perioadă scurtă de timp cu membrii aceleiași familii de cămătari. Este interesant cazul unei moșii, cea a lui Gheorghe Antonescu, realizată cu multă trudă și perseverență de acesta, prin cumpărarea fiecărui stânjen de pământ și care își schimbă proprietarul de două ori în decurs de numai cinci ani. Moșiile mari erau grevate de împrumuturi către instituții: Societatea Generala de Asigurări, Creditul Funciar Rural, Creditul Agricol etc.

Valoarea unei moși în epocă întrece cu mult alt bun mobil sau imobil din zonă. Prin arendarea lor moșiile aduceau anual bani frumoși proprietarilor. Pe unele dintre aceste proprietăți se aflau hanuri, mori, islazuri care și ele erau contractate pe sume mari de bani, împreună cu pământul, fie separat.

Al treilea capitol *Răscoala din 1907 și situația agriculturii* urmărește evenimentul social care avea să aducă în atenția oamenilor politici români de la acea vreme, problemele și dificultățile cu care se confrunta lumea satelor. Sunt prezentate cele două categorii sociale: moșierii și arendașii, fiind în același timp analizate contractele de arendare încheiate între ei. Cele două categorii sociale nu prezentau caracteristicile unei caste, având o mobilitate accentuată. Se întâlnesc destule cazuri de arendași care, cu trecerea timpului, devin unii dintre cei mai mari latifundiași ai județului, deținând domenii întinse sau proprietari care au pământ și i-au în arendă pământ de la alți proprietari. Studiarea contractelor de arendare evidențiază obligațiile arendașilor, durata contractelor, prețul de arendare.

Diferențe imense privind nivelul de trai, la începutul secolului al XX-lea, existau între moșieri și țărani sau arendași și țărani. Calitatea vieții duse de moșieri și arendași nu se deosebea cu nimic față de cea a burgheziei occidentale, având acces la educație și cultură, deținând una sau mai multe proprietăți, slujbe sigure, bine remunerate, vacanțe în străinătate. Burghezia românească provenea în cea mai mare parte din rândul moșierilor, majoritatea bancherilor, industriașilor, comercianților, politicienilor dețineau pământ în proprietate personală. La polul opus lipsit de educație, încorsetat de legile învoielilor agricole și de taxe era țăranul român, cel care muncea moșiile în sistemul dijmei cu animalele și inventarul agricol personal, ducând o viața de lipsuri, copiată parcă din evul mediu.

După o generație de la reforma lui Alexandru I. Cuza, țăranii rămăseră fără pământ. Nevoia acută de pământ și nivelul de trai foarte scăzut, cumulate cu un analfabetism major au dus în primăvara anului 1907 la izbucnirea unei răscoale, în întreaga țară având caracteristici arhaice. Răscoala din Teleorman s-a încadrat în linii mari evenimentelor din întreaga țară, având însă un plus de violență, care s-a manifestat în amploarea devastărilor produse și în numărul mare de victime. Ea a arătat caracterul înapoiat al agriculturii și discrepanțele majore din societatea românească. Politicienii liberali și conservatori pentru un moment au uitat diferențele de program politic și au făcut front comun în stoparea răscoalei. Metodele au fost dure și măsurile legislative, care au urmat au fost superficiale și incoerente, țăranul român continuând să muncească pământul luat în dijma de la arendași.

Situația agriculturii în Teleorman este prezentată în expunerile prefectilor județului și în rapoartele primăriilor. Ele reflectă cu claritate raportul dintre pământul lucrat în arendă și cel lucrat în dijmă de țărani, cât și preferința culturilor însămânțate. Se poate observa lipsa modernizării, tradiționalismul din lumea satelor.

Al patrulea capitol *Particularități ale reformei din anul 1921* prezintă modul cum s-a efectuat cea mai radicală reformă agrară din Europa de după primul război mondial, fapt ce a dus la o modificare esențială a structurii proprietății agrare și a modalității de organizare a producției. Ponderea micilor gospodării țărănești în structura de proprietate a devenit predominantă după reforma agrară. Sunt prezentate numeroase cazuri de excepții de la expropriere, iar o serie de probleme au rămas nefinalizate sau nerezolvate datorită demersul greoi al reformei. Cea mai mare parte a deținătorilor de mari proprietăți și-au comasat terenurile în urma exproprierii și și-au profilat moșiile pe caracterul cerealier-animalier, acțiunea de modernizare afectând o mare parte a marilor proprietăți agrare.

Reforma agrară din anul 1945, aplicată într-un timp record, este prezentată și dezbătută în capitolul al cincilea: *Reforma agrară din anul 1945*. Ea scoate la iveală abuzurile comuniștilor în aplicarea ei, dezorganizarea și declinul moșiilor în urma exproprierii, aplicarea legii și în cazul proprietăților exceptate, confiscarea inventarului agricol. Sunt prezentate cazuri de proprietari care își lucrau personal proprietățile cu rezultate excepționale și care au susținut economia țării în timpul celui de-al doilea război mondial, și aceste moșii sunt reduse ca de altfel toate la cele 50 de hectare.

Ultimul capitol: *Lichidarea moșierimii și a proprietății moșierești din județul Teleorman (1947-1949)* urmărește problemele apărute în exploatarea moșiilor de către proprietari datorită legislației adoptate de comuniști între anii 1947-1949, prin care se interzicea lucrarea moșiei în dijmă. Politica guvernamentală aplica măsuri pentru sărăcirea moșierilor prin impunerea cotelor agricole și a impozitelor proporțional cu suprafața deținută. În urma legilor din 1948, bunuri stăpânite de moșieri aveau să fie preluate de stat: fermele model, o parte din conacele moșierești și inventarul agricol. Toată această deposedare s-a făcut în baza legilor din timpul celui de-al doilea război mondial, care prevedeau rechiziționarea bunurilor, de către stat, pe considerent de utilitate publică.

Decretul nr. 83/1949 prezintă în detaliu modul cum autoritățile comuniste aveau să lichideze și ultimele rămășițe moșierești: conacele, pământul, inventarul agricol, toate bunurile fiind preluate de stat. Moșierii găsiți la conace au fost ridicați în noaptea de 2/3 martie 1949 și au primit

domiciliul obligatoriu pe raza altor județe. O parte din ei aveau să moară sau să se stabilească în alte orașe pentru că nu au mai avut voie să revină pe proprietățile de unde au fost ridicați. Deosebit de interesant este modul de aplicare a decretului, specific securității comuniste cunoscut personal de toți opozanții regimului comunist din România. Astfel, istoria moșierilor se încheia într-o noapte. Se ștergea cu buretele ceea ce România avusese mai reprezentativ.

Lucrarea merge pe două paliere istorice: o latură socială și una economică, ambele se întrepătrund de cele mai multe ori. Demersul social este lacunar deoarece puțini sunt descendenții care mai trăiesc și au ales să ne facă cunoscută viața de familie de pe moșii. Demersul economic este mai bine conturat datorită documentelor aflate în arhive, ele întregesc întrucâtva și latura socială. Numeroase sunt contestațiile făcute de moșieri din timpul exproprierilor din 1921 și 1945, în care autorii lasă să se întrevadă cum au intrat în posesia pământului, raporturile familiale, studiile efectuate, profesiile pe care le aveau, etc. Astfel că extinzând documentarea, plusul privind latura economică se compensează întrucâtva cu minusurile inerente studiului social. Ele puteau fi surmontate prin descoperirea descendenților familiilor de moșieri teleormăneni, dar și printr-o mai bună documentare, de care personal sunt responsabilă.

La sfârșitul cărții se găsesc materiale care completează sau susțin afirmațiile din cuprinsul celor șase capitole: bibliografia consultată, documente aflate în fondurile B.J.T.A.N., în arhiva C.N.S.A.S., în arhiva A.F.D.P.R., hărți ale județului, planuri de moșii întocmite de ingineri topografi ai vremii, fotografii de epocă cu chipuri de mult uitate și care au rezistat timpului.

Pentru finalizarea acestui demers istoric început acum mai bine de 12 ani aduc mulțumiri în mod special, domnului acad. prof. univ. dr. Dan Berindei, pentru îndrumarea și susținerea în elaborarea lucrării de doctorat, de altfel descendentul unei ilustre familii de moșieri teleormăneni, care se regăsește în filele cărții.

Un loc aparte între cei pe care doresc să-i menționez, îl ocupă doamna Sanda Stavrescu, mulțumindu-i și pe această cale pentru sprijinul acordat în studierea familiei Noica, familie de moșieri teleormăneni, care cu mult drag mi-a pus la dispoziție fotografii, documente provenind din fondul personal.

De asemenea, îi mulțumesc doamnei Georgeta Done cu care am reușit să revăd ceea ce a mai rămas din bunurile moșierești - conacele din județul Teleorman.

Nu în ultimul rând, mulțumesc familiei mele care în tot acest demers istoric m-a ajutat și susținut cu multă înțelegere, în special soțului meu Ion, un exigent istoric și el.

Mulțumesc conducerii Muzeului Județean Teleorman, care a făcut posibilă apariția acestei lucrări.

Moșierii, în intervalul temporal analizat, s-au aflat la răscruce de veacuri și de drumuri... pământul a înmagazinat memoria celor care au fost trecători.

6 decembrie 2011

Capitolul 1

SITUAȚIA PROPRIETĂȚII FUNCIARE ÎN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIX-LEA

1.1. Reforma agrară din anul 1864

Contemporanii evenimentului au remarcat faptul că decretarea legii rurale și punerea ei în aplicare a schimbat cu desăvârșire starea de lucruri din agricultură, emancipându-se proprietatea și munca țăranilor. Reforma a stabilit raporturile de proprietate asupra pământului atât în privința moșierilor, pentru cele două treimi ce le rămânea din proprietăți, aceștia devenind stăpâni absoluți, cât și în ceea ce privește dreptul de proprietate al țăranilor asupra loturilor primite, a terenului de casă și a grădinilor.

Astfel, legea le-a recunoscut moșierilor și a consfințit totodată dreptul de proprietate asupra celei mai mari părți din teritoriul arabil, din suprafața de pășune și din fânețuri, precum și asupra pădurilor, declarându-i proprietari absoluți. Prin ea este recunoscut în aceeași măsură dreptul de proprietate al clăcașilor asupra loturilor de pământ pe care le-au primit, al doilea beneficiu pentru țărani a fost eliberarea lor din punct de vedere juridic de sarcinile și servituțile feudale, declarându-i oameni liberi, cu toate drepturile și datoriile pe care le incumba libertatea personală.

„Emanciparea țăranilor”, văzută de G. Ionescu-Sisești, a fost realizată în anul 1864 de către domnitorul Al. Ioan Cuza, ajutat de ministrul său Mihail Kogălniceanu, prin impunerea reformei agrare în urma loviturii de stat. Reforma agrară a fost considerată de același autor drept una din cele mai îndrăznețe și mai însemnate reforme ale statului român modern¹.

Cristache Milian, în a sa *Monografie a județului Teleorman*, apărută în anul 1935 și prefațată de Nicolae Iorga, vedea în decretul nr. 1014 din 14 august 1864 „actul de dreptate socială față de săteanul român, împotriva tuturor boierilor cu proprietăți nefârșite de pământ”².

Pământul alocat împrumietării țăranilor a însemnat aproximativ o treime din pământul cultivabil, fiind partajat în loturi de mărimi diferite corespunzând celor trei categorii de săteni: frunțași, mijlocași și pălmași.

---

¹ Gheorghe Ionescu-Sisești, *Agricultura României*, în *Enciclopedia României*, vol. III, București, Imprimeria Națională, 1939, p. 295.

² Cristache Milian, *Monografia social-economică a județului Teleorman*, Turnu Măgurele Tipografia Camerei de Comerț și Industrie Turnu Măgurele, 1935 p. 68.

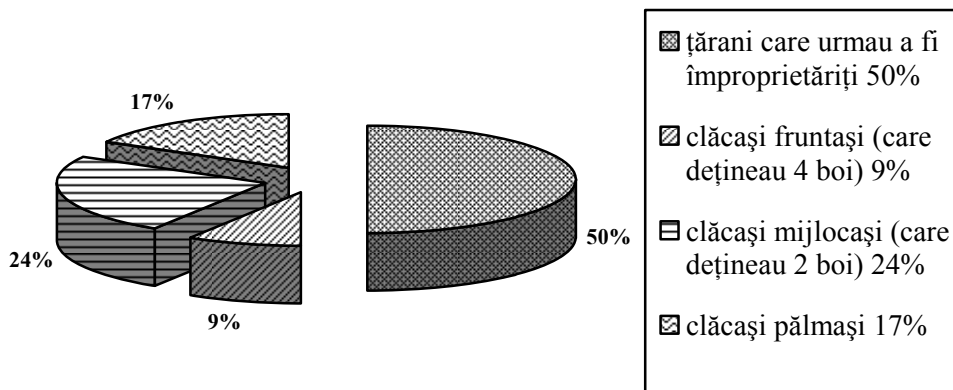
Cifrele privind numărul țăranilor împroprietăriți și pământul dat pentru împroprietărirea acestora diferă în opiniile celor care au studiat evenimentul.

La câțiva ani după reforma agrară, Dimitrie Frunzescu nota că prin aplicarea legii au fost împroprietăriți un număr de 414435 țărani care au primit 2957905 pogoane de pământ sau 1478952,5 ha³.

La rândul lui, Vasile M. Kogălniceanu dă un număr de 463555 țărani împroprietăriți, iar G.D. Creangă aprecia că au primit pământ 516182 de țărani⁴.

În 1910, C. Dobrogeanu-Gherea era de părere că au fost împroprietăriți un număr de 467840 de țărani, la care se mai adăuga un număr de 60000 de țărani care au primit numai loturile de casă și grădină⁵.

Potrivit statisticii întocmite de Consiliul de Stat și semnată de ministrul M. Kogălniceanu, numărul total de țărani recenzați ca fiind așezați pe pământurile statului, ale așezămintelor publice și pe moșiile particulare, care urmau a fi împroprietăriți, se ridica la 441380. Dintre aceștia 77899 erau săteni frunțași care aveau 4 boi, 214890 săteni mijlocași cu 2 boi și 148661 săteni pălmași (figura 1).

Figura 1. Situația clăcașilor în statisticile oficiale la data de 14 august 1864.

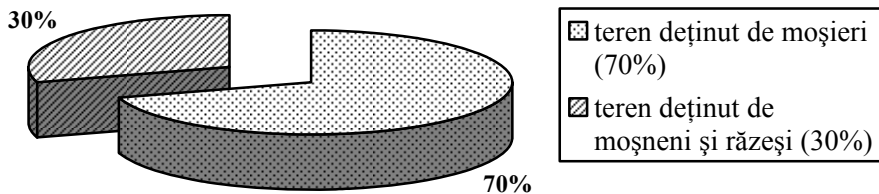
³ Dimitrie Frunzescu, *Dicționar topografic și statistic al României*, vol. I, București, Tipografia Statului, 1872, p. 20.

⁴ Vasile M. Kogălniceanu, *Legislația agrară și măsurile luate în favoarea agriculturii*, București, 1902, p. 14 și George D. Creangă, *Proprietatea rurală în România*, București, Carol Göbl, 1907, p. 33.

⁵ Constantin Dobrogeanu-Gherea, *Neoiobăgia*, București, Ed. Librăriei Socec & Comp., 1910, p. 5.

Lucrarea lui Nichita Adăniloiaie și Dan Berindei prezintă statistica Ministerului de Finanțe privind actele în care au fost trecute sumele anuale încasate drept despăgubire de la clăcași și intrinsec a rezultat că, în virtutea legii rurale, au fost împrumietăriți un număr de 406429 de țărani clăcași cu 1654969 hectare. La aceștia se adaugă 60651 de săteni care au primit numai loturi de casă și grădină⁶. Calculând numărul țăranilor care au fost trecuți pentru împrumietărire de Consiliul de Stat și numărul țăranilor care au fost efectiv împrumietăriți reiese că un număr de 34900 de țărani nu au primit pământ.

Lucrarea lui G. D. Creangă, șeful Institutului de Statistică al Statului, tratează întregul ansamblu al reformei agrare din 1864 și oferă cifre cu privire la suprafața totală a țării și repartizarea pământului către: moșieri, stat, țărani. Astfel, în 1864 suprafața arabilă a țării era de 9905208 ha, din care moșierii dețineau 8894917 ha, iar diferența de 799370 ha reprezenta proprietatea moșnenilor și a răzeșilor (figura 2).

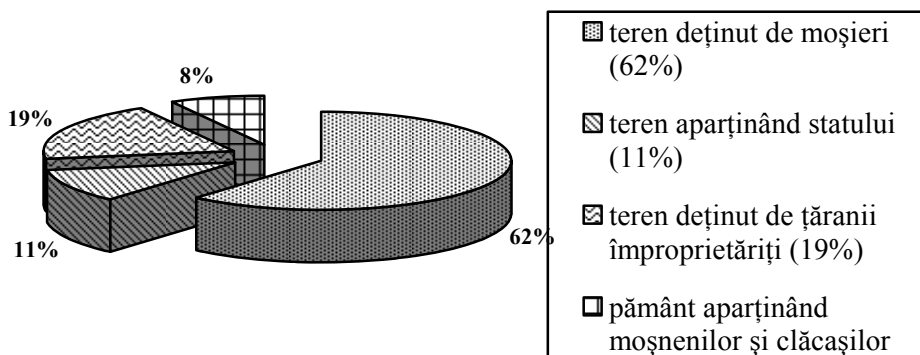
Figura 2. Repartiția terenului arabil înainte de reforma agrară.

După cifrele aceluiași autor, în urma aplicării reformei agrare, moșierii mai dețineau încă în proprietate 6016640 ha, iar statul 1094612 ha. Cele trei categorii de țărani împrumietăriți stăpâneau aproximativ 1900000 ha, la care s-au adăugat cele 800000 ha aparținând răzeșilor și moșnenilor⁷ (figura 3).

⁶ Nichita Adăniloiaie, Dan Berindei, *Reforma agrară din 1864*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1967, p. 343.

⁷ George D. Creangă, *Considerații asupra reformelor agrare și asupra exproprierei*, București, Flacăra, 1913, p. 11. Lucrarea oferă cercetătorilor date statistice privind situația proprietății funciare din România.

Se considera că nu mai exista țărâtime aservită și că o jumătate de milion de familii de țărani deveniseră mici proprietari⁸.

Figura 3. Repartiția terenului arabil după aplicarea reformei agrare din 1864.

În județul Teleorman, prin aplicarea reformei agrare, țărâni au fost împroprietăriți, în funcție de categoria din care făceau parte, astfel: 5906 frunțași cu 4 boi și o vacă cu 32267 ha; 12382 mijlocași cu 2 boi și o vacă cu 40802 ha; 4393 pâlmași cu o vacă, cu 9180 ha și locuri de casă pentru cele trei categorii în întindere de 4290 ha, 371 de țărâni împroprietăriți numai cu locurile de casă pe 331 ha. În total au fost împroprietăriți 23052 țărâni pe o suprafață de 86870 ha⁹.

Cercetările mai recente prezintă o situație puțin diferită: din 24901 de clăcași pe care i-a găsit legea rurală în județul Teleorman, au fost împroprietăriți 22347 de țărâni cu un total de 87610,5 ha, iar un număr de 2554 țărâni clăcași nu se regăsesc în tabelele cu împroprietăriți¹⁰.

Documentele aflate în arhivă, privind județul Teleorman, înfățișează situația generală existentă pe moșiile ce urmau a fi expropriate de o treime din suprafața arabilă, categoriile de țărâni împroprietăriți și suprafețele care reveneau fiecărei persoane (tabelul 1). Această situație era prezentată de primari și autoritățile locale.

Într-un proces-verbal din 17 ianuarie 1865 se făcea cunoscută situația de pe moșia Dobrotești-Bobocești, proprietatea Catincăi Berindei: „astăzi duminică 17 ianuarie subsemnații ce completăm Consiliul Despărțirii Teleorman instituită în conformitate cu articolul 24 din noua lege rurală,

⁸ *Istoria românilor*, Academia Română, vol. VII, tom I, București, Ed. Enciclopedică, 2003, p. 601.

⁹ Cristache Milian, *op. cit.*, p. 69.

¹⁰ Stan V. Cristea (coordonator) et alii, *Monografia județului Teleorman*, Alexandria, Ed. Teleormanul liber, 1998, p. 91.

procedând la constatarea numărului și osebitelor categorii de clăcași după această proprietate și după listele comunale ce mi le-au înfățișat domnul primar și consilierii aceleași comune s-a dovedit: 44 de locuitori cu 4 boi căroră li se cuvenea 484 pogoane, 92 locuitori cu 2 boi căroră li se cuvenea 716 pogoane și 20 prăjini, 17 locuitori cu mâinile căroră li se cuvenea 79 pogoane. În total 153 locuitori cu 1279 pogoane. La care se adaugă o văduvă căreia i s-a oferit despăgubirea cuvenită, mulțumindu-se numai cu locul de casă și grădină, 4 locuitori fără meserie de agricultură numai cu locuri de casă și grădină, 2 nevolnici fără clacă numai cu case și grădini precum și declarația a 19 locuitori aflați de față la încheierea acestui proces și care se cuprinde în listă”, pe baza acestor constatări sunt împrumătăriți și semnează procesul-verbal comisio ad-hoc¹¹.

Pe moșia Mavrodin a principelui Mihail Obrenovici, este stabilit, de către același Consiliu, numărul clăcașilor care au lucrat pe moșie până la data de 14 august 1864 și care aveau dreptul de a fi împrumătăriți. Procesul-verbal încheiat la data de 23 aprilie 1865 atesta următoarea stare de fapt: 44 de fruntași căroră li se cuveneau a primi fiecare câte 11 pogoane, 498 stânjeni și locul casei, 77 de mijlocași a câte 7 pogoane fiecare și 19 stânjeni propuși pentru locul casei, 28 de locuitori care prin lege aveau dreptul de a primi 489 stânjeni de fiecare pentru locul casei și îngădituri, 3 preoți care după art.14 din lege au dreptul de a primi fără despăgubire 17 pogoane și 489 stânjeni¹².

La 4 februarie 1865 membrii Consiliului se deplasează pe moșia Ștorobăneasa, „proprietatea domnilor cinci frați Racottă”, unde găsește un număr de clăcași specificați pe categorii astfel: 51 de locuitori cu 4 boi căroră li se cuveneau în total 561 de pogoane, 77 de locuitori cu 2 boi căroră li se cuveneau 599 pogoane și 23 locuitori cu brațele căroră li se cuveneau 120 de pogoane¹³.

În comuna Balaci, pe moșia proprietatea lui Ion Nicopolu, pe baza „biletelor” primite de la arendaș și a listelor „înfățișate” de primar, sunt trecuți în vederea împrumătăririi 25 locuitori cu 4 boi cu 275 pogoane, 51 locuitori cu 2 boi cu 397 pogoane și 10 pălmași cu 46 pogoane. În total este vorba de un număr de 86 de locuitori cu o suprafață de 718 pogoane, la care se adaugă un preot și un țarcovnic cu drept de casă și grădină, 2 văduve și un nevolnic care nu au lucrat pe moșie și care rămân numai cu locul de casă, precum și 2 însurăței care nu au vrut să fie strămutați pe moșiile statului și

---

¹¹ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 3/1865, f. 11.

¹² Idem, ds. 2/1865, f. 423.

¹³ Idem, ds. 1/1864, partea a II-a, f. 380.

care rămân fără niciun drept în comună. Pentru biserică proprietarul urma să cedeze 17 pogoane¹⁴.

În actele din data de 24 aprilie 1864, întocmite de Comisia Plășii Târgului pe proprietatea fraților Bellu, și verificate de primăria comunei Peretu erau menționate următoarele categorii de clăcași înscriși în listele de împrumut: 119 de clăcași frunțași, care au muncit cu patru boi și urmau a primi câte 11 pogoane și 498 stânjeni de fiecare pentru locul de casă și „îngrăditurile lor”, 277 de clăcași mijlocași, care au muncit cu doi boi ce urmau a primi fiecare câte 7 pogoane și 19 prăjini pentru locul de casă și „îngrăditurile lor”, 154 de pâlmași, care munciseră pe moșie cu brațele, lor urma a li se da câte 7 pogoane și 19 prăjini pentru locul de casă și „îngrăditurile lor”¹⁵.

Alături de cele trei categorii de clăcași existente pe moșia fraților Bellu, în timpul aplicării reformei agrare, au fost trecuți și alți locuitori ai comunei Peretu de către legiuitori. Aceștia au fost menționați în procesul-verbal încheiat la 30 martie 1865: șase preoți, „care n-au făcut clacă, urmând să primească 17 pogoane și 498 stânjeni pentru locurile de casă și grădini”, cu specificarea că aceștia urmau a fi împrumutați fără despăgubire și 24 locuitori meseriași fără clacă, care urmau a fi împrumutați cu 498 stânjeni pentru locurile de casă și grădini¹⁶.

Astfel, în urma aplicării reformei lui Al. I. Cuza din proprietatea fraților Bellu urma să treacă o suprafață de 4506 pogoane (2253 ha) și 17 prăjini în proprietatea sătenilor din comuna Peretu¹⁷.

Lista locuitorilor împrumutați pe moșia Peretu consemnează un număr de 575 de persoane împrumutate, clăcași frunțași cu 1309 pogoane, clăcași mijlocași cu 2158 pogoane, clăcașii pâlmașii cu 6,285 pogoane și restul cu 6,285 pogoane¹⁸.

În cazul acestei localități, reforma agrară a dus la împrumutarea tuturor clăcașilor, în funcție de categoria indicată de legiuitori și, de asemenea, un fond funciar apreciabil a rămas spre folosința comunei.

Din domeniul Zimnicele făceau parte atât comuna Fântânele cât și lacul Suhaia, ambele aparținând familiei domnitoare Ipsilanti, de aceea moșia mai purta și denumirea de „Domneasca”. În comuna Fântânele, ce ținea de plasa Marginea, au fost înscriși pe listele înaintate Comisiei de

---

¹⁴ Idem, ds. 3/1865, f. 46.

¹⁵ *Ibidem*, f. 302.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*, f. 328.

¹⁸ *Ibidem*, f. 302-332.

Împroprietărire următoarele categorii de țărani: 38 clăcași cu 4 boi, 83 clăcași cu 2 boi și 38 clăcași pâlmași¹⁹.

Aici, în urma aplicării Legii rurale din 1864, pentru cele trei categorii de clăcași, s-au alocat 1207 pogoane și 11 stânjeni din proprietatea deținută de principesa Ipsilanti²⁰. Pentru împroprietărirea celor 159 de clăcași existenți la data de 14 august 1864 sunt trasate loturi de 11 pogoane, 7 pogoane și respectiv 4 pogoane.

În anul 1866, constatând întârzieri în aplicarea legii, Administrația Domeniilor Statului Secția Împroprietărire solicită autorităților locale situația comunei Fântânele și totodată cere terminarea lucrărilor de împroprietărire „rugându-vă a grăbi împroprietărirea localității la locul indicat pe zisa schiță de plan, trimițându-vă actele de împroprietărire când ne veți înapoia și schița de plan. Dorința Administrației este de a se termina mai curând tot restul împroprietării ca să poată locuitorii cel puțin intra în posesia pământului odată cu începerea primăverii anului viitor”²¹.

Plata indemnizației clăcii, care reprezenta despăgubirea alocată principesei Ipsilanti, proprietara moșiei, se ridică la suma de 179578 lei și 10 parale²².

În procesul verbal din 21 octombrie 1864, Comisia înființată în conformitate cu articolul 24 din legea rurală a dezbătut numărul clăcașilor aflați pe moșia Ioan și Grigore Cantacuzino din comuna Viișoara, plasa Marginea.

Aici, au fost trecute pe listele înaintate Comisiei de Împroprietărire următoarele categorii: 61 clăcași cu 4 boi, 123 clăcași cu 2 boi și 86 clăcași pâlmași²³. Pentru toate cele 3 categorii de împroprietăriți, în urma aplicării Legii rurale din 1864, au fost alocate 2027 pogoane și 3 stânjeni din proprietatea moșierilor Ioan și Grigore Cantacuzino²⁴.

Pentru împroprietărirea celor 270 de clăcași existenți la data de 14 august 1864 pe raza comunei Viișoara sunt trasate loturi de 11 pogoane, 7 pogoane și respectiv 4 pogoane. Primei categorii de clăcași i-a fost alocată o suprafață de 671 pogoane, la categoria mijlocașilor au fost repartizate 958 pogoane și 9 prăjini, iar pentru pâlmași câte 39 pogoane și 18 prăjini²⁵.

---

¹⁹ BJ TAN, fond *Reforme agrare*, ds. 5/1866, f. 164-167.

²⁰ Idem, ds. 6/1868, f. 129.

²¹ Idem, ds. 5/1866, f. 13.

²² *Ibidem*, f. 164-167.

²³ BJ TAN, fond *Reforme agrare*, ds. 1/1864, f. 1.

²⁴ *Ibidem*, f. 1.

²⁵ *Ibidem*.

Clăcașii, separați pe cele trei categorii, sunt trecuți nominal de autorități într-un tabel în care era menționată și despăgubirea pe care urmau să o plătească moșierilor Ioan și Grigore Cantacuzino²⁶.

Pe lângă cele trei categorii de clăcași menționate, la finalul împrumutării au fost trecute și următoarele persoane: 18 văduve și nevolnici cu câte 51 de pogoane și trei preoți „în activitate”, fiecare fiind repartizat câte 11 pogoane²⁷.

Localitățile Saele, Uda-Paciurea și Pleașov au fost trecute pe listele înaintate Comisiei de Împrumutării cu următoarele categorii: 55 clăcași cu 4 boi, 242 clăcași cu 2 boi și 115 clăcași pălmași, toți aceștia fiind împrumutați cu: 605 pogoane frunțașii, 1185 pogoane mijlocașii și 531 pogoane pălmașii²⁸. Cele trei localități sunt trecute în tabelul privind împrumutarea din 1864 ca fiind o singură localitate pe motiv, specificat de legiuitorii, că toate trei se aflau pe proprietatea lui Tănase Rioșeanu²⁹.

Procesul verbal din 21 octombrie 1864, întocmit de Comisia de împrumutării, consemnează dezbaterile ce a avut loc cu privire la numărul clăcașilor aflați pe moșia Rioșeanu și persoanele cu drept de împrumutării. Pentru toate cele trei categorii de clăcași, în urma aplicării Legii rurale din 1864, s-au alocat 3022 pogoane și 11 stânjeni din proprietatea lui Tănase Rioșeanu, proprietate aflată, după cum am menționat, pe raza comunei Saele și a satelor Uda-Paciurea și Pleașov³⁰.

Pe raza comunei Miroși se afla moșia aparținând proprietarilor C. Caribolu și Maria Bălăceanu. La data de 19 martie sunt chemați toți locuitorii înscrși pe tabelele întocmite de arendaș, ocazie cu care sunt trecuți ca având dreptul la împrumutării următorii clăcași: 48 săteni cu 4 boi pe 538 pogoane, 79 săteni cu 2 boi pe 615 pogoane și 33 săteni pălmași pe 152 pogoane. La aceștia se adaugă 1 locuitor fără clacă având doar drept la lot de casă, 2 nevolnici ce nu au oferit despăgubire tot cu lotul de casă, 2 preoți și un țarcovnic numai cu locul de casă și 13 locuitori numai cu grădini³¹.

În textul reformei agrare erau specificate moșiile supuse exproprierii și numele comunei pe raza căreia se afla proprietatea. Dacă un proprietar avea mai multe moșii el urma a da pământ de împrumutării clăcașilor de pe fiecare moșie în parte.

---

²⁶ *Ibidem*, f. 3-7.

²⁷ *Ibidem*, f. 1.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 5/1866, f. 233.

³⁰ *Idem*, ds. 6/1868, f. 129.

³¹ *Idem*, ds. 3/1865, f. 54.

Este cazul Elenei Bellu care deținea trei moșii în județul Teleorman, pe teritoriul comunelor Tătărăști, Slobozia-Trăsnitu și Popești-Palanga. Luând în considerare listele întocmite de arendașul celor trei moșii, Constantin Zotu Pantazi, privind numărul și categoria clăcașilor, consiliul primește situația acestora la 29 și 30 martie 1865.

Numărul clăcașilor de pe moșia Slobozia-Trăsnitu se ridică la 243 locuitori, aceștia urmând să fie împroprietăriți pe o suprafață de 1958 pogoane din care: 46 locuitori frunțași, 171 locuitori mijlocași și 26 pălmași.

Pe moșia Popești-Palanga se găseau 213 clăcași care urmau să fie împroprietăriți pe o suprafață de 1617 pogoane din care: 37 clăcași frunțași, 141 clăcași mijlocași și 34 pălmași.

Pe moșia Tătărăști de Sus erau trecuți 141 de clăcași care urmau să fie împroprietăriți pe o suprafață de 1128 pogoane din care: 30 frunțași, 90 mijlocași și 21 pălmași. La toți aceștia se mai adaugă cei cu drept de locuri de casă și de grădină, precum și clerul, pentru care, proprietara urma să dea din proprietățile ei 51 pogoane în Tătărăști de Sus, 34 de pogoane în Slobozia-Trăsnitul și 34 pogoane în Popești-Palanga. Proprietara moșiei se vedea astfel lipsită de o suprafață mare din proprietatea sa și anume 4703 pogoane (2351,5 ha) prin împroprietărirea a 607 clăcași din cele trei comune.

Din analiza proceselor verbale de împroprietărire întocmite de Consiliu reiese faptul că cei trei preoți și patru țarcovnici au fost trecuți în categoria clăcașilor pălmași, primind locul de casă și de grădină, iar în comuna Tătărăști de Sus sunt trecuți 155 săteni „emancipați care n-au meseria de agricultori și care rămân numai cu locurile de casă și grădină în această comună după cum se aflau statorniciți din vechime”³².

În județul Teleorman, la nivelul anului 1864 existau și proprietăți aparținând moșnenilor care, prin legea reformei agrare, au împărțit același regim cu cel al moșierilor. Fiind zonă de câmpie, terenul arabil aparținea în majoritate marilor proprietari, puține sunt cazurile de sate sau comune în care pământul aparținea moșnenilor. Astfel, conform legii, fiecare moșnean „împroprietărește clăcașii aflați la data aplicării reformei ca desfășurându-și activitatea pe proprietatea acestuia”³³. Listele întocmite cu această ocazie prevăd atât moșneanul cât și clăcașul și categoria din care făcea parte.

În teren sunt întâlnite situații diverse: comune în care pământul aparține unui număr de moșneni, dar totodată sunt și moșieri, localități în care se regăsesc numai proprietăți ale moșnenilor și comune unde preoții sunt moșneni.

---

³² *Ibidem*.

³³ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 3/1864, f. 87.

La nivelul anului 1880, în județul Teleorman mai existau localități în care o parte a pământului se găsea în proprietatea moșnenilor. De exemplu, în comuna Belitori suprafața arabilă a comunei era împărțită astfel: 250 ha deținute de moșneni, iar restul până la 8000 ha se afla în posesia moșierilor M.C. Sutzu, Leonida Paciurea și Gr. Lahovari, acesta din urmă având singur 6000 ha.

În comuna Ciocești-Mândra, moșnenii dețineau 200 ha alături de moșierul Nicolae Butculescu care avea 400 ha. În cătunul Muți moșnenii se găseau în posesia a 620 ha, iar moștenitorii lui G. Antonescu dețineau 125 ha, fiind cumpărate tot de la primii³⁴.

O parte a pământului arabil al comunei Tătărăștii de Jos aparținea moșnenilor, iar o alta proprietarului Ion Depărățeanu. Moșnenii erau datori a împrumutării clăcașii care au muncit pe „proprietățile în devălmășie ale acestei comune” respectând criteriul „fiecare moșnean cu clăcașii lui”. Pe proprietatea lui Ion Depărățeanu, comisia de împrumutării a găsit următoarea situație: „un locuitor cu brațele, pâlmaș, căruia urma a i se da 4 pogoane și 15 prăjini și 2 locuitori ce n-au făcut clacă urmând a primi doar locul de casă”³⁵.

Proprietatea funciară a comunei Strâmbeni era în totalitate a moșnenilor având o suprafață de 1600 ha³⁶. Listele întocmite prevăd împrumutării clăcașilor care au muncit pe proprietățile aparținând fiecărui moșnean, fără a fi menționat numărul acestora³⁷.

În comuna Ciurari, din plasa Teleormanului, pământul aparținea deasemenea moșnenilor. Consiliul Despărțirii Teleorman din districtul cu același nume, „înstituit în conformitate cu art. 24 din noua Legea rurală”, ia la cunoștință despre listele „înfațșate de primar și verificate pe a sa răspundere” cu numărul clăcașilor trecuți la împrumutării³⁸.

De exemplu: „un locuitor fără clacă primește de la proprietara Neaga, văduva, locul de casă și grădină”³⁹. Interesant este faptul consemnat în procesul-verbal din 13 aprilie 1865 în care se afirma că din rândul moșnenilor făceau parte și cei 3 preoți și 2 țârcovnici pe care îi avea biserica din comună, aceștia, spune documentul, „locuiesc toți pe ale lor proprietăți aflându-se moșneni”, ei nu sunt împrumutării, dar biserica urma să

---

³⁴ *Ibidem*, f. 30, 66, 152.

³⁵ *Ibidem*, f. 88.

³⁶ *Ibidem*, f. 238.

³⁷ *Ibidem*, f. 171.

³⁸ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 4/1866, f. 65.

³⁹ *Ibidem*.

primească 51 de pogoane pentru „întreținerea clerului, cu analoghie din toate trupurile moșnenilor”⁴⁰.

Vedem cum clerul declarat ca fiind proprietar - moșnean beneficiază de aplicarea reformei agrare. În total, pe raza comunei Ciurari au fost împrăștiți după legea rurală un număr de cinci clăcași pe o suprafață de 16 ha⁴¹. Acest lucru denotă faptul că moșnenii de aici, chiar dacă erau proprietari, își lucrau pământul singuri, fără a avea nevoie de brațele de muncă ale clăcașilor.

Peste o jumătate de veac, în timpul aplicării reformei din 1921, documentele nu mai consemnează proprietăți aparținând moșnenilor. În timp, ele s-au fărâmițat cu totul, iar deținătorii au ajuns să facă parte cel mult din rândul țăranilor înstăriți.

Pe parcursul procesului de împrăștiere apar o serie de nereguli în aplicarea reformei agrare, multe dintre acestea datorate necunoașterii legii de către săteni. Astfel, într-o petiție adresată ministrului de interne I. Ghica, preotul Constantin Badea din Drăgășani îl roagă pe acesta să-i explice legea rurală⁴². Rugămintea venea din partea unui om care făcea parte din fruntea satului și totodată una dintre persoanele de la care sătenii așteptau, la rândul lor, explicații cu privire la procesul de împrăștiere. Cererea din data de 4 octombrie 1866 era, însă, tardivă, pentru că din țară autoritățile statului cereau deja tabelele cu situația finală a reformei agrare.

La rândul lor, moșierii întâmpină greutăți din același motiv, cel al necunoașterii legii de către locuitori. Prințul Alexandru Caragheorghevici prezintă situația sa ministrului de interne arătând că „o parte din locuitorii de pe moșia Hârlești-Deparați au părăsit casele lor din linia comunei și s-au dus de au făcut altele pe unde le-au plăcut pe pământul proprietății”.

În această conjunctură, prefectul județului este somat în două rânduri să clarifice situația creată, prin ordinele din 17 aprilie și respectiv 3 mai 1866 ale ministrului de interne. Acesta din urmă este foarte tranșant: „vă oblig d-le prefect ca în termen de 2 zile să ne comunicați rezultatul, cunoscând că de se va vedea și în urma acestui ordin aceeași nepăsare din partea d-voastră la comunicarea științelor ce vi se cere, să cunoașteți d-le prefect că voi lua măsurile cuvenite de a vă înlocui cu altă persoană care să-mi dea o mai bună administrațiune și voi aștepta în rezolvare”⁴³.

---

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ Pantele Georgescu, *Dicționarul geografic, statistic, economic și istoric al județului Teleorman*, București, Tipografia I.V. Socecu, 1897, p. 73.

⁴² BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 4/1866, f. 218.

⁴³ *Ibidem*, f. 16, 17.

Legea prevedea comasarea loturilor primite de țărani pe pământurile moșierilor. În cazul principelui Mihail Obrenovici, proprietarul moșiei Mavrodin, strămutarea a 28 de locuitori de pe pământul proprietate personală în perimetrul comunei a fost un demers imposibil. Cele 28 de familii formau cătunul Fundătura de pe moșia Mavrodinului, iar „cătunul după delimitare a rămas în absoluta proprietate a Domniei Sale”⁴⁴. Refuzul locuitorilor de a se strămuta pe cale pașnică îl pune pe subprefectul Plășii Călmățuiului în situația de a cere prefectului „a trimite aici un număr de 25 dorobanți cu care să executăm strămutarea zișilor locuitori căci fără asemenea măsuri crezui vană orice stăruință pentru aducerea la îndeplinire a pretențiilor d-lui proprietar”⁴⁵.

Soluția, în cazul proprietarului Obrenovici, este dată de ministrul D.A. Sturdza prin ordinul din data de 11 octombrie 1866, care specifică: „dacă locuitorii nu au consimțit la o asemenea strămutare și n-au primit despăgubirea ce li s-a oferit de către proprietar, nu pot fi siliți de a se strămuta urmând ca proprietarul să se folosească de locurile de casă ce li se destinase pentru așezarea lor în comuna principală, iar locuitorii vor primi pământ acolo unde s-a destinat pentru toți și numai locuințele le vor poseda în cătunul lor”⁴⁶.

La data de 14 iulie 1866, ministrul de interne I. Ghica, cerea în mod imperativ ca „lucrările Comisiilor de constatare să fie terminate în cel mai scurt timp”, iar aceste comisii urmau să fie convocate în vederea „terminării lucrărilor cu seriozitate și cu energie în cel mult până în 30 de zile de la data acestui ordin”, prezentând Ministerului de Finanțe tabelele și procesele-verbale întocmite de comisii⁴⁷.

După doar două luni, la data de 7 septembrie 1866, regăsim aceeași corespondență privind modul în care s-a aplicat reforma agrară; de data aceasta ea era întreținută de D. Sturdza ministrul Agriculturii, Comerciului și Lucrărilor Publice cu prefectul județului. Din cererea adresată prefectului reiese că lipsurile înregistrate în desfășurarea reformei erau majore. Nu erau cunoscute: numărul sătenilor care au primit locul de casă, numărul total al împrumutătorilor, situația proprietăților din județ. De asemenea, nu erau menționate, defalcate, despăgubirile pe categoriile de împrumutătorii.

---

⁴⁴ *Ibidem*, f. 211.

⁴⁵ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 5/1866, f. 109.

⁴⁶ *Idem*, ds. 4/1866 f. 225.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 130.

În adresa către prefect, ministrul D. Sturdza atrăgea atenția că: „tabelul primit este incomplet, iar aceste tabele fiindu-mi foarte necesare, doresc a le avea în cel mai scurt termen”⁴⁸.

Situația prezentată de către prefectul județului Teleorman, Ministerului Finanțelor pe anul 1866, privind aplicarea reformei agrare urmărea: numărul comunelor, categoriile clăcașilor, suma despăgubirii la numărul pogoanelor și suma despăgubirii proprietarilor (vezi tabelul următor)⁴⁹.

Denumirea plășii	Nr. comune	Clăcași			Suma despăgubirii la pogoane	Cuantum de despăgubire a clăcii
		Cu 4 boi	Cu 2 boi	Pălmași		
Teleormanul	38	1194	2735	629	37353	5634324
Târgului	44	1559	3989	1415	113274	10647193
Marginea	40	1763	2866	1171	44081	6929100
Călmățui	25	1207	2458	1076	37265	5644998
Total	147	5732	12048	4291	231974	26044697

Acesta era răspunsul dat Ministerului de Finanțe, care avea nevoie de situația totală a județului pentru a se calcula „obligațiunile ce se vor elibera proprietarilor de moșii”⁵⁰.

Legea rurală prevedea ca dijma și claca să fie răscumpărate printr-o „indemnizație”, după cum o numea G. Ionescu-Sisești⁵¹. În articolul 10 al Legii rurale din 1864 era menționat faptul că „se desființează odată pentru totdeauna, în toată întinderea României: claca, dijma, podvezile, zilele de meremet, carele de lemne și altele asemenea sarcini datorate stăpânilor de moșii, în natură sau în bani”⁵². Pentru eliberarea muncii, foștii clăcași urmau să plătească, timp de 15 ani, anual, în raport cu starea lor socială, de fruntaș, mijlocaș sau pâlmaș, sume diferite cuprinse între 133 și 52 lei. Acești bani urmau să constituie un fond de despăgubire pentru moșieri, sumele urmând a fi depuse în contul Comitetului de Lichidare a Obligațiilor Rurale,

⁴⁸ *Ibidem*, f. 179.

⁴⁹ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 5/1866, f. 62.

⁵⁰ *Idem*, ds. 4/1866, f. 36.

⁵¹ Gheorghe Ionescu-Sisești, *art. cit.*, p. 295.

⁵² Victor Axenciuc, *Introducere în istoria economică a României. Epoca modernă și contemporană*, partea I, București, Ed. România de Măine, 2000, p. 48.

însărcinat să administreze fondurile care se adunau de la foștii clăcași. În anul 1865, în contul acestora, statul a emis obligațiuni cu care urma a se plăti despăgubirile cuvenite moșierilor. Pământul dat de moșieri clăcașilor împrumătați se considera ca aparținând lor și nu se plătea tocmai pentru a nu se crea un precedent.

Înfăptuirea pe teren a reformei agrare a constituit un proces complicat și dificil. Din aplicarea ei au rezultat multe nedreptăți și abuzuri: loturi ciuntite, acordarea de pământ de calitate inferioară, excluderea de la împrumutarea a unor persoane pe diferite considerente. Urmare acestora s-au produs numeroase mișcări țărănești, semnalate de documentele vremii, în debateri publice și lucrări de specialitate.

La nivelul județului Teleorman, documentele semnalează numeroase cazuri de clăcași nemulțumiți după împrumutarea, în primul deceniu de după legea rurală, 1866-1876, când au loc multe revolte și proteste ale nemulțumiților⁵³. Legea a fost aplicată arbitrar și sub diferite pretexte au fost excluși un număr mare de țărani încă de la începutul aplicării reformei, iar alții au fost trecuți la categorii inferioare.

1.1.1. Ce s-a întâmplat cu pământul?

Legea din 1864 a dus la împrumutarea țărănimii și după doi ani prin articolul 20 al Constituției din 1866 a fost garantată mica proprietate dată țăranilor⁵⁴. Pentru a împiedica pierderea de către împrumutarii a pământului, legea fixa interdicția, timp de 30 de ani, de înstrăinare a lotului primit la reformă, după care acesta putea fi vândut sătenilor din localitate sau din comună.

Cea mai mare parte a proprietăților primite prin reforma agrară din 1864 au fost folosite de țărani și trecute moștenire copiilor, puține ajung să fie arendate și mai târziu vândute, atunci când legea permitea acest lucru. Faptul că familiile țărănești aveau mulți copii, iar lotul primit ca urmare a reformei s-a împărțit moștenitorilor au dus ca, într-o perioadă scurtă de timp, acesta să fie mult micșorat. Astfel, de la prima generație după reforma agrară marea majoritate a țăranilor rămân fără pământ.

Se întâlnesc și situații consemnate de documentele vremii în care țăranii împrumutarii nu au folosit pământul primit. Mulți clăcași împrumutarii și-au arendat loturile din mai multe considerente: acestea erau situate departe de locuințele lor, sau pământul primit era slab calitativ și se orientau spre alte profesii.

---

⁵³ Ion Moraru, *Teleormanul și istoria poporului român*, în Stan V. Cristea (coordonator) *et alii*, *op. cit.*, p. 92.

⁵⁴ *Istoria românilor*, p. 602.

O explicație a fenomenului întâlnit după reforma agrară o găsim în situația județului Teleorman prezentată pe anul 1903 Camerei de Comerț și Industrie din Pitești: „țăraniii agricultori împrorietăriți după legea rurală în loc să-și cultive bucata lor de pământ de 10-20 pogoane, o arendează, vând boii, carul și plugul și cumpără în locul lor cai și o căruță și se avântă în comerț fără nici o pricepere, un comerț ambulant nepermis de lege, cu mărfuri de brașovenie, băcănie, și mărunțișuri, umblând să vândă prin sate din casă în casă, aducând mari prejudicii comersantului stabilit cu prăvălie și care suportă grele sarcini”⁵⁵.

Târziu întâlnim și acte de vânzare a loturilor precum următorul: „Eu Rada Isbiceanu vând d-lui Radu Stan Stoian, ambii agricultori din comuna Scrioaștea, Plasa Târgului, județul Teleorman, o jumătate de hectar pământ rural din 1864 pe care l-am moștenit de la decedatul meu părinte. Prețul vânzării este de 400 lei”⁵⁶.

Pământul primit de țăraniii a adus în lumea satelor probleme legate de stăpânirea lui, frecvent se întâlneau țărani prin tribunale judecându-se astfel încât „un canal de scurgere a venitului țărănesc îl formau numeroasele procese civile, pe țară, se ridicau la sute de mii - privind, mai ales, departajări și diferende referitoare la pământ, moșteniri, contravenții etc”⁵⁷.

1.2. Împrorietărirea însurăteilor

Legea rurală din august 1864 prevăzuse și categoriile de țărani care aveau drept să primească loturi de pe moșiile statului. Astfel, articolele 5 și 6 din lege îi menționa pe sătenii care la data de 14 august 1864 nu erau clăcași, având numai locurile de casă și grădină în sat, pe sătenii cărora nu li se putuse împlini întinderea de pământ legiuită din cele două treimi de moșii, pe spornici și pe însurăteii. La aceste categorii s-au mai adăugat și tinerii aflați sub „steaguri” la data decretării legii. Un „jurnal” al Consiliului de Miniștri, din 7 octombrie 1864, decidea trecerea în rândul însurăteilor și a sătenilor necăsătoriți care la momentul promulgării legii se aflau „sub steaguri”⁵⁸.

La 28 iulie 1866 a fost promulgat primul decret de lege pentru înstrăinarea unor părți din moșiile statului. Pământul scos la vânzare se împărțea în loturi de 6, 8, 12 și 50 pogoane. După reforma agrară numărul însurăteilor a crescut, iar anul 1869 s-a anunțat împrorietărirea lor pe

⁵⁵ *Anuarul statistic, geografic, istoric, economic al județelor Argeș, Mușcel, Olt, Teleorman, Pitești, Tipografia „Transilvania”, 1903, p. 180.*

⁵⁶ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 215/1904, f. 12.

⁵⁷ Victor Axenciuc, *op. cit.*, p. 121.

⁵⁸ Radu Rosetti, *Pentru ce s-au răscolat țăraniii*, București, Ed. Eminescu, 1987, p. 300.

domeniile statului. Acest lucru se va aplica efectiv în anul 1878, pentru un număr de 48000⁵⁹.

Radu Rosetti, unul dintre istoricii care a fost preocupat mai cu seamă de problemele sociale scria: „deși legea nu o zice în mod expres, este știut că sătenii din aceste categorii erau invitați a se muta pe proprietățile statului spre a le atribui acolo pământ”⁶⁰. Și de altfel, toate documentele de împrumut de pe moșiile statului specifică mutarea acestora cu tot cu locuințe și un întreg demers de creare de noi cătune, sate și comune.

La data de 7 aprilie 1881, Administrația Generală a Domeniilor și Pădurilor Statului, Serviciul Împrumutării al Sătenilor făcea cunoscută prefectului județului Teleorman următoarea situație: „aplicarea legii rurale, art. 5 și 6, pentru împrumutarea însurățeilor este aproape terminată. Locurile destinate pentru formarea noilor comune pe moșiile statului sunt delimitate și puse la dispoziția locuitorilor pentru a se așeza cu casele și familiile lor”⁶¹. Numărul locuitorilor împrumutați între anii 1878-1892 a fost de aproximativ 1678, pe o suprafață de 6000 ha⁶².

Întâlnim cazuri de înființare de noi sate sau de populare a satelor și comunelor existente cu locuitori împrumutați, pentru că acestea erau așezate pe moșiile statului.

În județul Teleorman apar, cu această nouă aplicare a legii rurale, trei noi localități: Carol-Vodă, Cuza Vodă și Traian (planșa 3). Un contemporan al evenimentelor sintetiza în modul următor întregul proces de împrumut a însurățeilor pe moșiile statului: „grație legii pentru vânzarea în loturi a moșiilor statului la săteni, Teleorman se populează pe zi ce trece cu sate noi ca Traian, Vodă-Carol, Cuza-Vodă și altele măresc numărul centurilor locuite pe întinsele lui câmpii”⁶³.

La data de 7 martie 1881, actul de împrumut aducea la cunoștință: „înființarea unei noi comune cu numele Vodă-Carol din locuitorii altor comune pe moșia statului Dorobanțu, Plasa Călmățui, județul Teleorman”⁶⁴.

În aceeași zi, Serviciul Împrumutării Sătenilor recomanda prefectului județului Teleorman ca locuitorii din comuna Măgureni, Plasa Târgului, să primească loturi pe moșia statului Dorobanțu⁶⁵. Există un întreg proces al constituirii acestei localități care poate fi reconstituit grație

---

⁵⁹ *Istoria românilor*, p. 602.

⁶⁰ Radu Rosetti, *op. cit.*, p. 300.

⁶¹ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 10/1881, f. 73, 74.

⁶² Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 289.

⁶³ *Ibidem*.

⁶⁴ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 10/1881, f. 27, 37.

⁶⁵ *Ibidem*, f. 31.

documentelor. Sătenii Florea Păun și Stan Preoteasa, însurăței din comuna Uda-Clocociov vin și se așează în noua comună Carol-Vodă la data de 27 mai 1881⁶⁶. În luna următoare vin și se așează încă 6 locuitori, aceștia din urmă primind 66 pogoane, documentul precizând că mai: „rămân locuri disponibile pentru încă 275 capi de familie”⁶⁷.

La sfârșitul anului 1881, situația împroprietărilor și a formării localității Carol-Vodă se prezenta astfel: „2 însurăței veniți din Uda-Paciurea, 7 locuitori din Crângeni, 8 însurăței din Mândra, 9 din Cărligați, 22 din Saelele, 4 din Băsești, 3 din Caravaneți”, adică un total de 58 însurăței cărora li s-au repartizat 2649 pogoane⁶⁸ (planșele 2, 3).

Denumirea de Vodă-Carol o va purta comuna până în anul 1948. În urma schimbării regimului politic, autoritățile comuniste înlocuiesc denumirile de străzi și localități cu rezonanță monarhistă. În acest sens, directorul general al M.A.I. îi trimite prefectului județului Teleorman o telegramă în care i se cere să schimbe denumirile purtând numele „fostului rege Mihai sau ale membrilor familiei regale cu alte denumiri”⁶⁹. Astfel, localitatea Carol-Vodă primește numele de Nicolae Bălcescu, denumire care se păstrează și în prezent.

Tot în plasa Călmățui, în apropierea comunei Flămânda, ia naștere la data de 11 martie 1881 cea de-a doua localitate formată din însurăței, numită Traian (planșa 8)⁷⁰. Ca și prima, localitatea Traianu a luat ființă pe o moșie aparținând statului, în acest caz domeniul Turnu. El era format din trei trupuri: Turnu, Suroaia și Gârla, care, împreună cu balta, avea o suprafață de 4500 ha. Comuna Traian a luat naștere pe o porțiune din corpul Suroaia⁷¹.

De cele mai multe ori însurăței s-au așezat la marginea localităților aflate pe moșii ale statului, aceștia înființând noi cătune. Astfel, pe moșia statului Suroaia, se înființează un cătun cu același nume aparținând comunei Flămânda. Aici s-au așezat 250 însurăței ce proveneau din localitățile: Ologi, Furculești, Dracea, Cioara, Măgurele, Rădoiești, Flămânda, Islaz, Odaia. Aceștia au primit 1463 pogoane în câmp și 87 pogoane în vatră⁷² (planșele 2, 3).

⁶⁶ *Ibidem*, f. 124.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 144.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 172-178.

⁶⁹ BJTAN, fond *Consiliul Județean Teleorman - Comitetul P.M.R.*, ds. 37/1948, f. 23.

⁷⁰ *Idem*, fond *Reforme agrare*, ds. 10/1881, f. 28.

⁷¹ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 341.

⁷² BJTAN, fond *Reforme agrare*, f. 190 și ds. 11/1881, f. 151.

Aceeași situație se întâlnește și în localitatea Didești unde, la data de 14 martie 1881, ia ființă un nou cătun Schitu-Didești, format de cei 165 însurăței veniți din comunele vecine⁷³.

În comuna Beiu, cătunul Cârtocleasa, aparținând statului au fost împroprietăriți 13 locuitori cu 143 pogoane. La data de 9 mai 1881, într-un „prescript-verbal” elaborat de Administrația Generală a Domeniilor și Pădurilor Statului, Serviciul de Împroprietăriri al Sătenilor cerea „a se înființa pe această moșie o comună formată din 208 familii alocându-se câte 10 pogoane în țarină și 1 pogon în vatra satului”⁷⁴. La Beiu, statul deținea o proprietate formată din două trupuri: Sfânta Ecaterina cu 517 ha și Cârtocleasa cu 340 ha din care 50 ha pădure; acest din urmă trup de moșie a fost parcelat și vândut în loturi însurățelei⁷⁵.

În cazul celor 30 capi de familie veniți la data de 23 martie 1881 pe proprietatea statului Spătărei, plasa Marginea, autoritățile trasează așezarea lor în vatra satului „cu delimitarea foștilor clăcași împroprietăriți în anul 1864 și la răsărit cu pământul rămas proprietății”⁷⁶. Ei urmau să primească 17 pogoane în vatra satului și 330 pogoane în câmp. În 1880, în comuna Belitori au fost împroprietăriți însurăței pe 346 ha⁷⁷.

În cazul împroprietăririi pe moșia statului Segarcea Deal, acest demers este mult mai bine organizat decât în cazul celorlalte localități nou înființate. Aici administrația statului aprobă ca 2810 pogoane din moșie să fie cedate pentru „înființarea unei localități formate din 250 locuitori, care urmează să fie împroprietăriți”. Statul prevedea și rezervele necesare constituirii și bunei organizări a comunei, care urma să cuprindă primărie, piață, cimitir, școală și încă „10 pogoane care să rămână în vatra satului în deplina proprietatea a statului”⁷⁸.

Documente semnaleză mai multe cazuri de populări de cătune astfel:

- pe moșia statului Slăvești-Zlotești sunt acordate loturi pentru cei 10 capi de familie, veniți din comuna Ciolănești din Vale;
- pe moșia statului Netoți-Slăvești, cei 24 capi de familie stabiliți aici au primit 240 pogoane în câmp și 24 pogoane în vatră;
- pe moșia statului Baldovinești-Ciolănești, pentru 41 capi de familie, au fost acordate 451 pogoane în câmp și 20 în vatra satului;
- pe moșia statului Șipotele-Băduleasa, 30 capi de familie au fost împroprietăriți cu o suprafață de 330 pogoane;

⁷³ Idem, ds. 10/1881, f. 30.

⁷⁴ *Ibidem*, f. 283.

⁷⁵ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 62.

⁷⁶ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 10/1881, f. 55.

⁷⁷ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 30.

⁷⁸ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 10/1881, f. 283.

- pe moșia statului Cozia-Belitori, au fost împrăprietăriți 66 capi de familie și au rămas disponibile 6 locuri de casă și 54 pogoane în câmp;
- pe moșia statului Netoții de Jos, pentru 24 capi de familie s-au dat 110 pogoane. Moșia statului de aici avea o suprafață de 874 ha din care 350 ha de pădure. Conform lui Pantele Georgescu însurăței împrăprietăriți pe moșia Netoții de Jos au format în anul 1880 cătunul Trivalea⁷⁹;
- pe moșia statului Tolceasca, s-a acordat pământ pentru 80 capi de familie care urmau să formeze o nouă comună în locul numit Câmpu lui Soare;
- pe moșia statului Nenciulești sunt împrăprietăriți 80 capi de familie;
- pe moșia statului Starița, pentru 38 capi de familie sunt alocate 418 pogoane în câmp și 50 pogoane în vatra satului;
- pe moșia statului Drăgănești-Țigănia, sunt împrăprietăriți 50 capi de familie;
- pe moșia statului Burdea-Căldăraru, cei 15 locuitori primesc 165 pogoane în câmp și 17 în vatra satului;
- pe moșia statului Turnu, 78 capi de familie primesc 858 pogoane;
- pe moșia statului Frumoasa, 150 capi de familie sunt împrăprietăriți cu 1684 pogoane⁸⁰. Aici, notează Pantele Georgescu, s-a format cătunul Brătianca din însurăței „cărora li s-a vândut pământ în anul 1879”⁸¹. Demersul autorităților privind împrăprietărirea însurățeilor a dat naștere unui proces de roire a unui însemnat număr de populație dintr-o localitate în alta (planșele 2, 3).

1.2.1. Când au intrat în posesia loturilor?

Odată împrăprietăriți însurăței aveau de îndeplinit două condiții impuse de lege: nu puteau vinde pământul timp de 30 de ani, iar în termen de doi ani erau obligați să se mute pe terenul primit.

Administrația Generală a Domeniilor și Pădurilor Statului, Serviciul Împrăprietării al Sătenilor remarcă în anul 1881 că însurăței nu s-au așezat încă pe loturile primite deși „au trecut doi ani și după cum cunoașteți și d-voastră în multe părți locuitorii nu s-au strămutat nici până azi pe acele moșii și n-au intrat în stăpânirea pământului ce li s-a dat închiriindu-le la alții, sau lăsându-le necultivate cu totul. Această urmare din partea acelor împrăprietăriți este contrară legii, este o încălcare a angajamentului ce și-au luat, că în termen de 2 ani se vor strămuta și așeza cu toată gospodăria în

⁷⁹ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 157-159.

⁸⁰ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 10/1881, f. 27-306; ds. 11/1881, f. 49-151; ds. 12/1881, f. 54-209.

⁸¹ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 108.

comunele nou înființate pe moșiile statului că vor cultiva ei înșiși pământul cuvenit lor și că nu le vor vinde și nici închiria la alții timp de 30 de ani”⁸². Astfel de declarații-angajament s-au păstrat în arhive. Spre exemplu, doi locuitori ai comunei Uda-Paciurea, din plasa Călmățui, dau declarație pe propria răspundere că se vor „strămuta în termen de doi ani pe moșia statului Dorobanțu, comuna Carol-Vodă”⁸³.

În cazul locuitorilor care la data de 7 aprilie 1881 nu intraseră în posesia loturilor, autoritățile dispun ca aceștia să fie deposedați „fără judecată”, iar pământul să fie acordat „se vor putea așeza însurăței plugari și din cei de la 1865 încoace, preferând rezerviștii”⁸⁴. Mențiunea aparține autorității supreme în materie de împrumut și anume Administrația Generală al Domeniilor și Pădurilor Statului, Serviciul Împrumutării a Sătenilor, care coordona activitățile de împrumut din toată țara. Sunt și cazuri când împrumutării intră în posesia loturilor mult mai devreme decât prevedea legea și declarația dată de ei. Pe moșia statului Segarcea, însurăței care au primit pământ afirmă că au: „intrat în posesia lui în primăvara anului 1880”⁸⁵, de unde se vede că aici implicarea autorităților a dat roade.

1.3. Situația proprietății funciare teleormănene în a doua jumătate a secolului al XIX-lea

Cea mai bună radiografie a proprietății din județul Teleorman, cu aplecare spre aspectele economice, este redată de lucrarea apărută în anul 1897, a lui Pantele Georgescu, *Dicționarul geografic, statistic, economic și istoric al județului Teleorman*. Autorul colindă întreg județul și declară „mi-am pus în gând să culeg diferite notițe asupra localităților”⁸⁶. Demersul său s-a finalizat în momentul când a fost numit director al Prefecturii, poziție din care a avut acces nemijlocit la datele statistice privind întregul județ. Lucrarea este bine structurată, ordonată alfabetic pe comune și urmărește: o prezentare geografică, istoricul localităților, ocupația și portul locuitorilor, moșiile, căile de comunicație.

Proprietatea funciară a județului Teleorman este analizată de Pantele Georgescu sub diferite aspecte: modul de proprietate, dimensiunile, vecinătățile, schimbările apărute în regimul proprietății în urma aplicării legii rurale din 14 august 1864 și a legilor privind împrumutării însurățeilor din 1879-1881 (tabelul 2).

⁸² BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 10/1881, f. 73.

⁸³ *Ibidem*, f. 172.

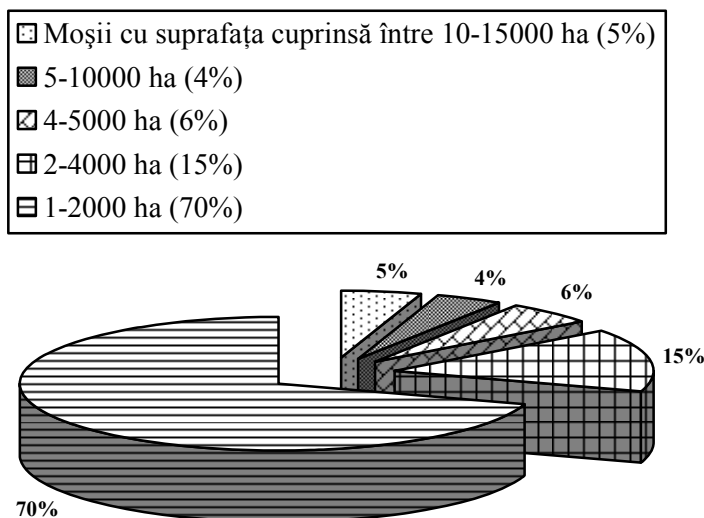
⁸⁴ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 12/1881, f. 162.

⁸⁵ *Idem*, ds. 10/1881, f. 47.

⁸⁶ Vezi prefața lucrării lui Pantele Georgescu, *op. cit.*

Autorul realizează o statistică a marii proprietăți funciare în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, împărțind moșiile după cum urmează:

- 9 moșii în întindere de 10-15000 ha,
- 7 moșii în întindere de 5-10000 ha,
- 10 moșii în întindere de 4-5000 ha,
- 27 de moșii în întindere de 2-4000 ha,
- 124 moșii în întindere de 1-2000 ha⁸⁷ (figura 4).

Figura 4. Situația marilor proprietăți în a doua jumătate a secolului al XIX-lea (după datele furnizate de Pantele Georgescu)

În funcție de tipul de proprietate distingem: moșiile aparținând statului, moșnenilor, Eforiei Spitalelor, Epitropiei Sf. Spiridon și Academiei Române, dar cele mai multe moșii aparțineau particularilor. Prima schimbare în regimul marilor proprietăți a intervenit odată cu aplicarea legii de secularizare a averilor mănăstirești din 1864, în urma căreia statul a preluat aceste bunuri. Astfel, în județul Teleorman au trecut în proprietatea statului cele mai întinse și mănoase moșii:

- moșia Beiu cu trupurile Beiu de 517 ha și Cârtocleasa cu 340 ha, fosta proprietate a Mănăstirii Sf. Ecaterina din București;
- moșia Bivolita având 500 ha teren arabil, 300 ha pădure, 20 ha fânețe, fosta proprietate a Mănăstirii Căldărușani;
- moșia Bogdana cu 1675 ha arabile, 25 ha păduri, fosta proprietate a Mănăstirii Cozia;

⁸⁷ *Ibidem*, p. 288.

- moșia Ciolănești Deal ce aparținuse Mănăstirii Baldovinești;
- moșia Drăgănești având 1500 ha pădure și 500 ha teren arabil, deținută mai înainte de Mănăstirea Văcărești;
- moșia Goala, având 400 ha arabile și 150 ha pădure, ce aparținuse Bisericii Sf. Apostoli;
- o parte din moșia Năsturel ce fusese donată bisericii Sf. Vineri din București de către Constantin Herescu, a trecut în proprietatea statului;
- moșia Piatra având 724 ha și care a aparținut Mănăstirii Cotroceni;
- moșia Plopilor-Slăvitești, având 75 ha teren arabil și 150 ha pădure, a aparținut Episcopiei Argeșului;
- moșia Segarcea Vale și Segarcea Deal cu 3900 ha teren arabil și 25 ha zăvoaie a aparținut Episcopiei Argeșului, fiind totodată și una dintre cele mai productive și valoroase moșii din județ;
- moșia Spătărei, având 1260 ha, fosta proprietate a Mănăstirii Văcărești;
- moșia Stoborăști, având 500 ha teren arabil și 140 ha pădure, a aparținut Mănăstirii Mihai Vodă.

Statul deținea astfel, la sfârșitul secolului al XIX-lea, un număr de 33 de moșii, o mare parte intrate în patrimoniu după secularizarea averilor mănăstirești. Alături de moșiile de mai sus, provenite din rândul fostelor averi mănăstirești, în proprietatea statului se mai aflau suprafețe însemnate din fondul funciar al județului Teleorman:

- în comuna Atârnați (870 ha),
- în comuna Băsești (3043 ha),
- în comuna Bogdana (1675 ha),
- în comuna Bucovu-Adunați (800 ha),
- la comuna Cioara (100 ha pădure),
- pe teritoriul localității Frumoasa (3060 ha),
- în comuna Furculești (250 ha),
- în comuna Merișani (1500 ha arabil și 220 ha pădure),
- în comuna Nenciulești, numită Netoți-Trivalea (874 ha, din care 350 pădure),
- în comuna Păuleasca (1236 ha arabil și 50 ha pădure),
- Domeniul Turnu, în vecinătatea orașului Turnu Măgurele (3500 ha arabile și 100 ha pădure),
- în comuna Slăvești (504 ha),
- în comuna Socetu,
- în comuna Strâmbeni (125 ha),
- în comuna Sahaia (1000 ha),
- în comuna Salcia (3000 ha),
- în comuna Șipotele Băduleasa (1378 ha).

Moșnenii erau mai numeroși în zona plășilor Târgului și Teleormanului în secolul al XIX-lea și dețineau proprietăți restrânse. Aceștia le-au înstrăinat, în timp, prin vânzări succesive către unul sau mai mulți proprietari.

Proprietăți aparținând moșnenilor se aflau în localitățile:

- Belitori a cărei întinsă moșie având aproximativ 6000 de ha fusese în totalitate a moșnenilor, iar în anul 1897 era stăpânită de proprietari cu nume de rezonanță ca M.C. Sutz, Gr. Lahovari, D. Paciurea, P.S. Aurelian și D. Bildirescu;
- moșia Ciocești Mândra avea 200 de ha;
- moșia Ciurari avea 900 de ha;
- moșia Muți, proprietatea moșnenească, având 125 de ha ulterior a fost vândută lui Gheorghe Antonescu;
- moșia Plopilor Slăvitești, unde numai o mică parte mai rămăsese în stăpânirea moșnenilor;
- moșia Srâmbeni cu o suprafață însemnată, de circa 1600 ha;
- moșia Udupu cu o suprafață de 180 ha împărțite în loturi de câte 15-20 ha.

Eforia Spitalelor avea mai puține bunuri funciare în județul Teleorman. Este vorba de moșia Căzăneasca, cu 350 ha teren arabil și 15 ha de pădure; moșia Gârdești, cu 350 ha arabile și 130 ha de pădure; moșia Licuriciu cu 4000 ha; moșia Perii Râioși, cu 500 ha teren arabil și moșia Necșești.

Așezămintele Brâcovenesti aveau două proprietăți una la Cervenia și a doua la Dulceanca. Prima, cu o suprafață de 6000 ha, fostă proprietate a principelui Barbu Știrbei, a trecut în anul 1884 în stăpânirea acestei instituții, ea fiind compusă din 4750 ha teren arabil, 500 ha pădure, 250 ha islaz și livezi.

Academia Română deținea o singură moșie în județul Teleorman. Este vorba de cea situată pe teritoriul localității Năsturel, proprietate donată de banul Constantin Herescu cu scopul, declarat prin testament, susținerii cu banii primiți din arenda moșiei a unui premiu literar intitulat **Năsturel**.

Proprietarii particulari sunt prezentați în lucrare prin moșiile deținute, prin modul de implicare în administrarea acestora cât și prin participarea la viața comunității locale. Prezentăm mai jos câteva exemple de proprietari care se implicau personal în exploatarea moșiilor, aducând îmbunătățiri exploatării agricole și creșterii vitelor.

Bragadiru, comună situată în plasa Marginea, deținea o suprafață funciară de 14000 ha. Moșia de aici aparținea fraților Mihail și Nicolae Dumba din Viena. Ea cuprindea 2000 ha cu pădure, 4500 ha de baltă și 3000 ha de islazuri și suhaturi. Iată cum se prezenta situația moșiei la

sfârșitul secolului XIX-lea: „moșia Bragadiru este una din puținele proprietăți în care agricultura se face în mod sistematic și cu multă îngrijire. Pe lângă cultura cerealelor, creșterea vitelor ocupă un loc însemnat. În fiecare an se vând mii de capete și mai ales porci. Moșia Bragadiru e unică în județ pentru că aici se mai găsesc rezerve suhaturi întinse pentru pășunatul vitelor. Din balta Scăiești se scot mari cantități de pește, ea se alimentează cu apă din Dunărea, care intră prin canalul Pasărea. Locuința proprietății este de un stil elegant cu o grădină frumoasă. Împrejurul acestui conac sunt construite magazine mari de produse, tot aici se țin și porcii care se cresc pentru comerț”⁸⁸.

Brânceni, comună în plasa Marginea. Moșia de aici, în întindere de 7000 ha, aparținea maiorului sârb Mișa Anastasievici. Acesta ridică în localitate o biserică cu hramul Sfântului Evanghelist Luca, patronul casei Anastasievici. Pisania bisericii pomenește alături de el și pe soția sa Cristina, iar pictura originală a fost realizată de Gheorghe Tătărașcu.

Mișa Anastasievici s-a născut în Serbia în anul 1803 și a realizat o mare avere din arendarea ocnelor de sare din Muntenia în timpul domnitorului Bibescu⁸⁹. În timp, cu banii obținuți, acesta a cumpărat moșii întinse în județele: Dolj, Teleorman și Vlașca. Bogăția acumulată pe pământ românesc a folosit-o cu chibzuință, ridicând o școală pe moșia sa de la Clejani, în județul Vlașca⁹⁰, biserici și chiar pentru a susține vistieria secătuită a Moldovei după revoluția din 1848 și ocupațiile străine ce au urmat⁹¹.

Mai amintim faptul că s-a implicat în luptele politice din Serbia susținând urcarea pe tron a familiei Caragheorghevici și a construit la Belgrad un palat pentru fiica sa, pe care, mai târziu, l-a donat statului sârb și în care există și astăzi Universitatea din Belgrad⁹². Mișa Anastasievici a fost înmormântat pe pământ românesc, în cuprinsul moșiei sale de la Clejani.

Crângeni, localitate în plasa Călmățuiului. Aici, moșia avea o întindere de 4560 ha și fusese deținută de familia Slătineanu, iar prin vânzare a trecut în stăpânirea lui Constantin Mihail. Noul proprietar și-a ridicat un frumos conac pe dealul dinspre sud al comunei. Tot aici, el construiește magazine pentru produse, remize pentru mașini și unelte agricole, amenajează o grădină cu pomi fructiferi și o vie.

⁸⁸ *Ibidem*, p. 38-40.

⁸⁹ Victor Brătulescu, *Maiorul Mișa Anastasievici*, RI, nr. 10-12, oct-dec. 1925, p. 274.

⁹⁰ Astăzi județul Giurgiu.

⁹¹ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 275.

⁹² *Ibidem*, p. 277.

Deparați-Hârlești, comună în Plasa Teleorman. Moșia, formată din 750 ha teren arabil și 600 ha pădure de stejar, aparținea fraților Nicolaevici din Serbia. Proprietarii cultivau mari cantități de tutun, iar între anii 1879-1881 au cultivat această plantă pentru export sub controlul statului.

Siliștea-Gumești, comună în Plasa Teleorman. Proprietara moșiei era Maria Al. Manos, văduva căpitanului grec Alexandru Manos, care deținea 6000 de ha, iar în anul 1885 aceasta a mai cumpărat și moșia statului Siliștea-Glavacioc⁹³. Pe moșie se afla și o moară cu aburi.

Măldăieni, comună în plasa Târgului. Cele 2253 ha teren arabil care formau moșia aparțineau generalului George Manu, la est de aceasta, mai deținea și moșia Scrioaștea, în întindere de 2332 ha, din care 150 ha pădure și 70 ha islaz. În Teleorman, George Manu stăpânea un întins domeniu, format din moșiile Măldăieni, Scrioaștea și Papa.

Pe teritoriul comunei Scrioaștea trecea linia ferată Costești - Măgurele, pe o porțiune de 4 km. Școala și localul primăriei au fost construite de proprietar. Este de reținut afirmația lui P. Georgescu, care nota: „grație împrejurării că proprietarul își exploatează singur moșia locuitorii se bucură de învoieli agricole foarte avantajoase, cum rar se găsesc pe alte moșii din județ. Exploatarea întregului domeniu se face de proprietar, cultura pământului se realizează sistematic, ținându-se seama de progresele științei agricole”⁹⁴.

Peretu, comună în Plasa Târgului, în anul 1834 era menționată ca proprietate a lui C. Bellu⁹⁵. Explicația pentru popularea rapidă a comunei, care era una din cele mai prospere și mai populate comune ale județului, de la sfârșitul secolului al XIX-lea, se găsește în faptul că „vechiul proprietar al moșiei, Costache Bellu, a acordat privilegiile celor care veneau să locuiască aici: oferea lemne, locuri de pășunat fără plată, dijma era din 10 una și altele”⁹⁶.

Moșia cu pricina, în întindere de 4400 ha, a fost vândută fraților I. și S. Teodoru de unde, mai apoi, ajunge în posesia Societății de Asigurări „Națională”, iar în anul 1905 a fost din nou vândută lui Constantin Pappia⁹⁷,

---

⁹³ Moșia va fi în stăpânirea Mariei Manos până în timpul reformei din 1921 când este expropriată total pe considerent că proprietara era străină și absentistă, vezi capitolul *Particularități ale reformei din 1921 în Teleorman*. O fiică a generalului Al. Manos, Paulina, căsătorită Kotzebue, stăpânea moșia Adămești tot din județul Teleorman.

⁹⁴ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 277.

⁹⁵ Nicolae Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România, I, Țara Românească*, Craiova, Mitropolia Olteniei, 1970, p. 476.

⁹⁶ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 178-180.

⁹⁷ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 271/1906, f. 48.

originar din Turnu Severin și familia acestuia o va stăpâni până în anul 1949.

Piatra, comună în plasa Marginea. Întreaga moșie de aici fusese bunul mănăstirii Cotroceni până la secularizare, după care a intrat în patrimoniul statului. În anul 1887, statul vinde 3788 ha de teren, care ajung în stăpânirea a patru moșieri: 650 ha la George Em. Lahovary, 650 ha la I.N. Alexandrescu, 650 ha la baronul d'Atzelt și 724 ha la Ioniță Dumitrescu.

Putineiu, comună în plasa Călmățuiului. Pe teritoriul acestei localități se găsea moșia numită „Stâlp-de-Piatră”, în suprafață de 1250 ha, a moșieresei Ana Dumba. Pe teritoriul comunei se afla și moșia lui Al. de Vraný din Viena, cu o suprafață de 1200 ha. După afirmațiile lui P. Georgescu, pe această din urmă moșie, exploatarea era sistematică și riguroasă, iar „proprietarul moșiei întrebuințează în exploatarea agricolă tot ce știința produce mai perfect, având un arsenal de mașini și instrumente și un atelier mecanic. El se ocupă de agronomie cu o adevărată pasiune și este atât de versat în regulile științei agricole încât cu experiența și întinsele cunoștințe ce posedă despre agricultură a publicat o voluminoasă scriere asupra acestei științe, un adevărat tezaur pentru agricultori”⁹⁸.

În ceea ce privește marea proprietate, trebuie subliniat faptul că pe teritoriul județului Teleorman, la sfârșitul secolului al XIX-lea, ponderea cea mai mare ca suprafață era deținută de moșiile particulare (planșa 4). Acestea fiind urmate, ca număr și întindere, de cele ale statului și într-un număr relativ restrâns de proprietăți aparținând Eforiei Spitalelor, Mitropoliei, care mai deținea la această dată numai două moșii, în localitățile Plopii-Slăvitești și Ciolănești Deal, Așezămintelor Brâncovenești, iar Academia Română era proprietara moșiei de la Năsturel (planșa 5).

Moșiile statului, mai puține ca număr decât cele deținute de particulari, au o importanță mai mare atât datorită suprafețelor mari comasate cât și a calității pământului și a resurselor. La o simplă privire pe planșa 5 se observă că moșiile statului sunt amplasate în zonele de luncă și în vecinătatea Dunării, cu păduri întinse și numeroase bălți, ele fiind de asemenea propice creșterii animalelor. Cele mai multe moșii deținute de stat sunt situate în jumătatea de sud a județului, dar existau și câteva amplasate în nord, zonă cu suprafețe împădurite mai întinse și cu o bogată tradiție în creșterea animalelor. Până la secularizare, când au intrat în patrimoniul statului, aceste moșii au aparținut Bisericii ortodoxe, ele fiind un adevărat izvor de bogății, atât pentru mănăstiri și biserici de mir din țară cât și pentru unele mănăstiri de la Muntele Athos.

---

⁹⁸ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 197, 198.

Capitolul 2

MOȘII LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XX-LEA

2.1. Date istorice despre moșii și familii de mari proprietari

Moșiile, de-a lungul timpului, au fost stăpânite de mai mulți proprietari. Dar, există și cazuri când o moșie se identifica cu proprietarul și de multe ori primea numele lui. De exemplu, familiile Slăvescu, Butculescu, Antonescu, și-au împrumutat numele localităților pe teritoriul cărora își aveau moșiile: Slăvești, Butculești și Antonești.

2.1.1. Domeniul Mavrodin

Vastul domeniu, aflat în lunca râului Teleorman, s-a numit Mavrodin după numele slugerului Mavrodin, fost ispravnic al județului Teleorman⁹⁹. Moșia de aici devine leagănul Mavrodineștilor din Muntenia, prin stabilirea în acest loc a curții stolnicului Constantin Mavrodin. Istoria locală consemnează de unde provenea numele comunei, în documentele recensământului satelor din anul 1941 „se zice că de la un boier vechi cu numele de Luche Mavrodin”¹⁰⁰.

Constantin Gane, în biografia realizată familiei Mavrodin din Muntenia, nota: „localitatea Repezi, luând mai târziu numele de Mavrodin, era așezarea de căpetenie a medelnicerului Constantin Mavrodin. Rămâne și sub fiul și sub nepotul și strănepoții medelnicerului, așa încât acest cămin strămoșesc poate fi considerat ca adevăratul leagănul mavrodinesc al boierilor din ramura muntenească”¹⁰¹.

La începutul secolului al XIX-lea, întinsa moșie intră în stăpânirea baronului Sachelarie, mare comerciant, care se ocupa cu negoțul de sare. Acesta, în contul datoriilor făcute de Mavrodin, pune stăpânire pe domeniu, pe care îl ia de la copiii minori ai stolnicului, pentru suma de 60000 galbeni¹⁰². Acest lucru se întâmplă, potrivit lui Constantin Gane, deoarece:

---

⁹⁹ Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Muntenia*, București, Direcția Patrimoniului Cultural Național, 1974, p. 423.

¹⁰⁰ BJTAN, fond *Primăria comunei Mavrodin*, ds. 47/1941, f. 1.

¹⁰¹ Constantin Gane, *Neamurile Mavrodinești din Țara Românească și Moldova și monografia familiei Ion Mavrodi vel hatman*, București, Imprimeriile Frăția Românească, 1942, p. 34.

¹⁰² Constantin C. Giurescu, *Contribuții la studiul originilor și dezvoltării burgheze române până în 1848*, București, Ed. Științifică, 1972, p. 171.

„șătrarul Constantin, împovărat de o casă de copii, o ducea greu”¹⁰³. De la baronul Sachelarie, domeniul ajunge la principele sârb Miloș Obrenovici care, în anul 1839, cumpără și casa acestuia din Calea Mogoșoia, pe care o dăruiește mai târziu împăratului Rusiei, pentru serviciile aduse de acesta revoluției sârbe¹⁰⁴.

Dreptul de proprietate din România, lucru ce nu exista în Serbia, ca și garanția unei depline conservări a proprietății, i-a determinat pe principii sârbi să-și achiziționeze bunuri imobile aici. Cele două familii domnitoare sârbești, Obrenovici și Caragheorghevici, ocupau tronul Serbiei alternativ. Pentru perioadele în care se aflau în exil, ambele familii domnitoare cumpărau moșii în România. Demersul acestora a fost susținut de principii români, care garantau dreptul de proprietate¹⁰⁵. De cele mai multe ori bunurile din Serbia ale familiei aflate în dizgrație erau confiscate, în schimb din România familia nu putea fi expulzată, iar brațul înarmat al principelui aflat pe tronul Serbiei nu îi ajungea.

Drumul cel mai scurt în exil rămânea, pentru familia detronată, Țara Românească de unde puteau fi întreținute mai ușor intrigile la Curtea Serbiei, pentru o nouă revenire la tron. Spre exemplu, Alexandru Caragheorghevici și-a cumpărat în Țara Românească moșiile Ciochina, din județul Ialomița, și Hârlești în Teleorman. Aceste bunuri îi vor fi un puternic sprijin atunci când principele, departe de casă, va cheltui mult pentru recâștigarea tronului¹⁰⁶.

La rândul lui, Miloș Obrenovici cumpără întinsul domeniu al Mavrodinului, format din mai multe trupuri: Bleoturi, Mavrodin, Repezi, Comănești, Bărbătești și Adămești. Suprafața totală a moșiei era de 12000 hectare, din care 1600 hectare de pădure¹⁰⁷. Principele Serbiei cunoștea foarte bine județul Teleorman pentru că el se ocupase de negoțul cu sare dintre Muntenia și Serbia, negoț considerat monopol de stat și prin care principele adunase o mare avere¹⁰⁸.

Pe domeniul Mavrodinului trecea Drumul Sării, care se oprea jos la Dunăre, în portul Zimnicea, de unde lua calea apei până în Serbia. Domeniul

¹⁰³ Constantin Gane, *op. cit.*, p. 35.

¹⁰⁴ Ionel D. Dărdală, *Moșiile dinastiilor sârbești în România*, RI, XVI, 3, 1946, p. 273-281.

¹⁰⁵ Ion I. Nistor, *Relațiile principilor Caragheorghevici și Miloș Obrenovici în Țara Românească*, ARMSI, seria III, tom. XXVII, 1945, p. 15. Vezi și lucrarea lui Miodrag Milin, *Relațiile politice româno-sârbe în epoca modernă*, București, Ed. Academiei Române, 1992.

¹⁰⁶ Nicolae Iorga, *Correspondența lui Știrbei - Vodă*, București, Institutul de Arte Grafice și Editură Minerva, 1904, p. 30, 31.

¹⁰⁷ BJTAN, fond *Primăria comunei Mavrodin*, ds. 47/1941, f. 39-140.

¹⁰⁸ Radu Flora, *Din relațiile sârbo-române*, Panciova, Ed. „Libertatea”, 1964, p. 32.

intră în stăpânirea principelui în schimbul sumei, imense pentru acea vreme, de 62000 de galbeni. Astfel, familia Obrenovici, în urma achizițiilor întreprinse de principele Miloș, devine posesoarea unor întinse moșii în România.

Pe domeniul de la Mavrodin exista din vechime un vestit târg, cunoscut în zonă dar și în toată țara, ce se ținea de Rusalii. După arderea Șiștovului în 1810, mulți comercianți și arendași bulgari au venit și s-au așezat aici, sporind importanța târgului.

În anul 1860, Miloș Obrenovici aduce la cunoștința domnitorului Alexandru Ioan Cuza dorința lui ca pe domeniul Mavrodin să se ridice un oraș care să-i poarte numele domnului român. Astfel, în luna iunie a aceluiași an, în urma aprobării de către Consiliul de Miniștri, domnitorul semnează *Circulara spre înființarea noului oraș Cuza pe moșia Mavrodinului*. Proprietarul moșiei aduce un inginer hotarnic, pe V. Stadnichievici, care întocmește planul orașului Cuza.

Prin *Circulară*, proprietarul pune la dispoziția viitorului oraș 1060 pogoane de pământ (530 hectare), din care: 300 pogoane (150 hectare) pentru oraș, adică locuri de casă, iar restul de 760 pogoane (380 hectare) erau donate pentru izlaz. Terenul destinat a fi izlaz era dat „pentru mai mare folos al locuitorilor acestui oraș”, după cum precizează chiar Miloș Obrenovici în document, iar acesta putea fi extins până la marginea râului Vedea, „însă pădurea ce este pe marginea acestui râu, într-o întindere de 130 pogoane (65 ha), proprietarul o oprește pe seama sa, iar de pășune, se vor bucura orașenii de dânsa”¹⁰⁹.

De asemenea, este stabilit necesarul de teren pentru instituțiile publice și locurile de case, clasate pe trei categorii, în funcție de zona aleasă de cumpărători: în centru, terenul costa trei sfaști m², în mijloc se ridica la doi sfaști m², iar la periferia orașului acesta valora un sfaș m². Primăria, școala și biserica urmau să fie ridicate pe terenul oferit de proprietar în mod gratuit.

Miloș Obrenovici nu uită și de necesitățile viitoare ale orașului, iar în cazul în care, „cu ajutorul lui Dumnezeu, se va mări orașul cu timpul, proprietarul are bunăvoința și plăcerea de a-i da și mai mare întindere pe pământ pentru mărirea lui conform planului de azi”¹¹⁰.

Întemeietorul orașului avea în vedere modernizările epocii și hotărăște ca „acest oraș, ce a dobândit numele domnitorului Cuza, se va bucura de toate drepturile celorlalte locuri libere din Țara Românească și va fi regulat după statutele prescrise de Guvern, după cum mai sus s-a zis. Spre mai bună

---

¹⁰⁹ Gheorghe Popa, *O hotărnicire a moșiei Buzescu din anul 1903*, Meandre, Alexandria, nr. 1-2, 2004, p. 72-74.

¹¹⁰ *Ibidem*.

înțelegere se alătură aici, pe lângă aceasta și un plan în miniatură al poziției locale”¹¹¹. Planul orașului este trasat în formă de tablă de șah, cu străzi paralele și perpendiculare, asemeni Alexandriei care se găsea la nici 10 km distanță¹¹². Ulterior, localitatea va purta numele de Buzescu, iar planul întocmit în 1860 s-a menținut până în zilele noastre (vezi planșa nr.13).

În același an Miloș Obrenovici moare și proiectatul oraș nu a mai luat ființă. Fiul său, Mihail Obrenovici, împreună cu soția sa, Natalia, ridică biserica cu hramul „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”¹¹³. Biserica, cu arhitectura de influență sârbească, are planul de cruce cu laturile egale.

Dar, Mihail Obrenovici moare și el la scurtă vreme după tatăl său, în anul 1868, lăsând în urma sa o imensă avere. Se deschide un proces cu mare răsunet, întrucât la el vor lua parte toate rudele de la cele apropiate până la cele mai îndepărtate. Moștenirea domeniului Mavrodin revine fiului de soră, Feodor Nicolici de Rudna, magnat în Consiliul Aulic al Ungariei. Acesta nu a venit niciodată în România să-și vadă moștenirea, administrarea moșiei fiind încredințată unui procurator, Efta Tanasievici, de origine sârbească, și pe care îl regăsim în calitatea de administrator până la vânzarea domeniului, în anul 1904.

La rândul lui, Efta Tanasievici devine și proprietarul moșiei Nenciulești, aflată la hotarele domeniului, pe care o cumpără în anul 1895 de la G. Gănescu. În momentul în care domeniul Mavrodinului este scos la vânzare de moștenitorii baronului Feodor Nicolici de Rudna, administratorul Efta Tanasievici își vinde și el proprietatea de la Nenciulești și pleacă din România. Actul de vânzare al moșiei Nenciulești datează din luna martie 1904, aceasta fiind vândută pentru suma de 403731 lei¹¹⁴. La trei luni după aceasta, în iunie 1904, este încheiat, la Tribunalul județului Teleorman, actul de vânzare nr. 620, în care se specifică trecerea moșiei Mavrodinului din proprietatea moștenitorilor baronului în posesia Societății „Naționale” de Asigurări din București (documentul 22). Cu această ocazie sunt împuterniciți de către proprietari doi avocați, Eduard de Vest și Ignatz Rona, domiciliați în Timișoara. Ei vor reprezenta interesele proprietarilor și sunt autorizați să încheie tranzacția. Domeniul va fi vândut pentru suma de 4245238 lei. Moștenirea nu era grevată de nici o ipotecă, exista doar renta viageră a baronesei Wilhelmina Nicolici de Rudna, în valoare de 24000 coroane austro-ungare, acordată anual din veniturile moșiei. În acest caz,

---

¹¹¹ *Ibidem*.

¹¹² Orașul Alexandria fusese întemeiat la 1834 și într-o proporție considerabilă cu persoane plecate tocmai de pe moșia Mavrodinului.

¹¹³ Portretul celor doi se află și azi în biserică, în locul cuvenit ctitorilor.

¹¹⁴ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 251/1904.

fiecare dintre vânzători se obligă: „să lase în depozit la Societatea „Națională”, în proporție cu partea sa, capitalul necesar pentru constituirea acestei rente, ce va fi servită în două rate semestriale, cu începere din ziua capitalizării depozitului”¹¹⁵.

Întrucât contractul de arendare se afla la acea dată în desfășurare, el rămâne pe mai departe în vigoare, iar arendașul Barbu Miltiade gestionează atât domeniul Mavrodinului, cât și moșia Nenciulești. Se schimbă numai proprietarul, Societății „Naționala” revenindu-i dreptul de a încasa prețul de arendare. După încheierea contractului de arendare, Societatea „Naționala” încheie un nou contract, de această dată cu arendașul Nicolae Capră¹¹⁶.

La scurtă vreme, familia Capră cumpără domeniul Mavrodinului de la Societatea de Asigurări „Naționala” din București, și îl stăpânește până în anul 1949, când este preluat de statul comunist în urma aplicării decretului 83/1949. În timp, moșia Mavrodinului se micșorează, în principal în urma aplicării celor două reforme agrare, din 1921 și 1945, după cum poate fi văzut în capitolele următoare. Rămâne, în schimb, permanent în posesia familie Capră, pădurea ce se întindea pe o suprafață de 1700 ha.

În anul 1941, primarul comunei, ajutat de notar, realizează un istoric al proprietarilor moșiei: „de la 1833, până la 1904 a fost proprietar familia Obrenovici-Sârbi, de la 1904-1909 a fost proprietar Societatea Naționala, de la 1909-1914 proprietar Nicolae Capră și de la 1914 și până azi proprietar Anghel N. Capră”¹¹⁷.

2.1.2. Familia Racottă este una dintre cele mai vechi familii din județul Teleorman. Documentele atestă vechimea ei încă din secolul al XVI-lea, din vremea lui Mihai Viteazul. Familia Racottă avea în timpul domnitorului amintit moșii pe teritoriul localităților Purani și Găvănești, iar mai târziu o găsim în comuna Ștorobăneasa, unde se va identifica cu istoria localității. Este de admirat această continuitate și legătură a familiei Racottă cu locurile înaintașilor, cu atât mai mult cu cât membrii familiei au îndeplinit dregătorii însemnate pe lângă domnitorii Țării Românești.

În timpul evenimentelor care au marcat formarea statului modern român, găsim membrii familiei participând la cele mai importante momente. Astfel, în timpul revoluției din 1848, cei cinci fii ai lui Nicolae Racottă și anume Alexandru, Hariton, Costache, Iancu și Vasile, toți militari de carieră, se implică de partea revoluționarilor. Alexandru Racottă însoțește cu un corp de oaste delegația revoluționară de la Izlaz spre tabăra lui Gheorghe

---

¹¹⁵ *Ibidem*.

¹¹⁶ Ion Toader et alii, *1907 în Teleorman*, București, 1977, p. 7.

¹¹⁷ BJTAN, fond *Primăria comunei Mavrodin*, ds. 47/1941, f. 2.

Magheru de la Râmeni. Pe drum, însă, se îmbolnăvește de holeră și se oprește la Slatina, lăsând conducerea fratelui său, Hariton. Pentru implicarea activă în revoluție, Alexandru este numit comandant de batalion, Hariton căpitan și comandantul Gărzii Naționale, iar Costache, sublocotenent. După înăbușirea revoluției de către oastea otomană, Alexandru și Hariton sunt scoși din armată și arestați¹¹⁸.

Carierea militară este continuată de către fratele cel mic, Vasile. El devine unul din colaboratorii apropiați ai domnitorului Alexandru I. Cuza și un sfetnic bun în rezolvarea celei mai grele probleme și anume reforma agrară din 1864. În același an, acesta cedează clăcașilor o parte din moșia sa, dând astfel un exemplu personal. Imaginea lui Vasile Racottă și a soției sale, Aritina, se păstrează și azi datorită tablourilor zugrăvite de pictorul Constantin Lecca. Vasile Racottă este reprezentat în uniformă de ofițer, amândoi erau îmbrăcați după moda pariziană (planșa 26).

Costache Racottă a urmat, pe lângă școala de ofițeri și școala de agricultură, făcând studii la Paris. El devine un profesor vestit și ridică Școala de agricultură de la Pantelimon, pe terenul donat de fratele său Alexandru.

Cel mai important membru al familiei, pentru istoria locală, este fiul lui Vasile Racottă și a Ecaterinei Romanescu, Nicolae Racottă (1872-1953). În data de 17 iunie 1901, se va căsători la conacul de la moșia din Ștorobăneasa cu Maria Magdalena Bengescu (1884-1939) cu care va avea trei copii: Vasile Racottă (1902-1954), care va muri în închisoarea din Pitești, Alexandru Racottă (1904-1970) și Nicolae Racottă (1907-1955)¹¹⁹.

Din anul 1899, Nicolae Racottă și-a stabilit domiciliul la conac. Va fi ultimul din familie, care a locuit la moșie până când comuniștii l-au ridicat într-o noapte de martie a anului 1949. El va trăi cu domiciliul obligatoriu în Sibiu unde de altfel și moare în 1953.

Nicolae Racottă, de formație inginer de comunicații, își luase doctoratul la Oxford. A fost ales prefect al județului în două rânduri, director în Ministerul Comunicațiilor și s-a implicat în mod deosebit în viața localității Ștorobăneasa, implicare ale cărei urme se mai văd și astăzi, datorită acestui fapt fiind, poate, cel mai iubit de săteni.

Moșia Ștorobăneasa, intră în posesia lui Nicolae Racottă prin actul de partaj nr. 371, încheiat la data de 23 martie 1904 la Tribunalul Județean Teleorman. Astfel, cei doi copii ai lui Vasile Racottă, după moartea a tatălui

---

¹¹⁸ Gheorghe Popa, Ion Toader, Ion Bălă, *1848 în județul Teleorman*, București, Ed. Academiei R.S.R., 1980, p. 82, 83.

¹¹⁹ Narcis Dorin Ion, *Residences and families of the nobility in Romania*, București, Institutul Cultural Român, 2007, p. 292.

lor petrecută în 1903, Zoe, căsătorită cu Constantin R. Golescu și Nicolae, își împart averea rămasă. Ei hotărăsc de comun acord să împartă și moștenirea rămasă după moartea Ecaterinei Romanescu, mama lor, în 1873, precum și a fratelui Alexandru și a surorii Maria Racottă formând: „o singură masă partațială din activul și pasivul tuturor acestor succesiuni”¹²⁰. Această avere era formată din: moșia Ionești, situată în comuna Ionești-Mincului, din județul Vâlcea, „negrevată de nicio sarcină” și evaluată la suma de 10000 lei; moșia Burdești, situată în comuna Diculești, județul Vâlcea, evaluată la suma de 50000 lei; moșia Moțăței, județul Dolj, în întindere de 840 pogoane, evaluată la suma de 220000 lei; casele din București, Strada Verde nr. 20 și 32, ultimele fiind evaluate la suma de 75000 lei.

Cea mai importantă parte a moștenirii este trecută la finalul actului de partaj. Este vorba de moșia Ștorobăneasa din județul Teleorman, în întindere de 2520 pogoane (1260 hectare), la care s-a adăugat și partea donată de Vasile Racottă fiului său Nicolae de 560 pogoane (380 hectare) și pe care „subsemnatul le raportează la masa de împărțit”. Toată această moșie este evaluată la suma de 794500 lei. Moștenirea este împărțită în două: partea Zoei Golescu este formată din moșiile Ionești, Budești, Moțăței și casele din București, iar Nicolae Racottă rămâne cu moșia din Ștorobăneasa. Ca o compensație, Zoe declară că: „nu am nici o pretențiune în ce privește sumele provenite din venitul moșiei Ștorobăneasa de la anul 1900 de când această moșie este exploatată de dânsul (Nicolae Racottă - n.a.)”¹²¹.

Nicolae Racottă se va implica în mod activ muncind moșia în regie proprie. Documentele din timpul reformei agrare, specifică faptul că: „moșia domnului Nicolae Racottă din anul 1899, adică de 21 de ani se cultivă în regie proprie”¹²².

Conacul unde familia își petrecea verile și cea mai mare parte din timp, este mărit, i se ridică un etaj, iar cele două corpuri se unesc. Aproape de conac este amenajat un iaz pentru colectarea apei care inunda grădina de zarzavat, iar accesul se face printr-o alee cu castani care se păstrează și azi. În fața conacului se amenajează un frumos foișor, unde se lua cafeaua și se sta la taifas.

El ridică o școală mare și spațioasă după îndrumările ministrului educației Spiru Haret. Pentru școală s-a prevăzut un sistem modern de ventilație și apă curentă. Aceasta oferea condiții mai bune decât unele dintre școlile de la oraș. Tot pe cheltuiala sa, Nicolae Racottă trimite la

---

¹²⁰ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 251/1904, f. 228.

¹²¹ *Ibidem*.

¹²² BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 228/1919, f. 25.

învățătură cei mai buni copii din sat, urmând ca aceștia, după terminarea studiilor, să revină în localitate ca învățători. Pentru sat, construiește un sistem de canalizare și un castel de apă, de la care, prin cădere liberă, se alimenta cu apă toată comuna.

2.1.3. Familia Berindei

După genealogul Octav-George Lecca, familia Berindei își are originea în Moldova, încă din timpul lui Ștefan cel Mare. Berindei Knejul este cunoscut în istorie ca pretendent la tronul Moldovei. El s-a unit cu Petru Aron care a fost sprijinit cu oaste de regele Ungariei, Matias Corvin, în încercarea de a-l detrona pe Ștefan. În bătălia de la Baia, din 1467, Ștefan cel Mare iese învingător, iar Berindei Knejul moare în luptă. Berindei își argumenta pretențiile la domnie afirmând că se trage din vechile familii domnitoare ale Moldovei.

Cert este faptul că, familia Berindei se găsește stabilă, în secolul al XVII-lea, în Oltenia, iar căpitanul Iane Berindei, prin atestare documentară, este cel mai vechi membru cunoscut. La data de 16 aprilie 1696, el figurează printre boierii hotarnici porunciți de domn să aleagă moșia Tâmpeni¹²³. Mai târziu, în anul 1719, Stolnicul Teodor Berindei se găsea în administrația imperială austriacă.

La începutul secolului al XVIII-lea, familia Berindei se stabilește pe moșia Doagele (localitatea Dobrotești), din județul Teleorman, venind din satul care îi purta numele, Berindei, din județul Olt.

În documentele din Țara Românească, în secolul al XVII-lea, apare Ilinca, născută Berindei, văduva lui Constantin Merișanu și cea care devine mai târziu Irina Monahia. După moartea în anul 1760 a propriului fiu, Tudor, fost paharnic, Irina își lasă averea fratelui său, Iane Berindei. În diata din 5 martie 1771, printre bunurile primite de Iane de la Irina se află și moșia din Dobrotești, care avea hotar comun cu moșia Merișani¹²⁴.

Documentul din 1771 reprezintă și prima atestare documentară a satului Dobrotești-Doagele¹²⁵. Localitatea este deosebită prin obiceiurile păstorești ale locuitorilor, perpetuate până în zilele noastre, aceștia fiind cunoscuții brânzari și lăptari ai Bucureștiului: „caracterul locuitorilor acestei comune este în uniformitatea portului și obiceiurilor lor. Portul lor este ciobănesc și de multe ori când vom auzi primăvara pe străzile Bucureștiului

---

¹²³ Ștefan D. Greceanu, *Genealogii documentate ale familiilor boierești*, vol. II, București, Tip. Cooperativa, 1916, p. 435.

¹²⁴ *Ibidem*, p. 436, 437.

¹²⁵ Maria Georgescu, Gheorghe Popa, *Documente referitoare la județul Teleorman, 1441-1700*, vol. I, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului din R.S. România, 1969.

strigând *lapte dulce* și vom vedea pe laptagiu îmbrăcat cu cămașă de in, încins cu chimirul cu nasturi galbeni și cu părul lung, fără a-l mai întreba, putem fi siguri că e din comuna Doagele”¹²⁶. Iarna, ciobanii din Dobrotești-Doagele veneau pe aeroportul din Băneasa și iernau turmele mari de oi.

Matei Berindei, proprietar al moșiei Doagele, era boier cu funcții înalte în sfatul Țării Românești. A deținut dregătoria de postelnic, funcție în care se afla în anul 1783, când era plătit cu 30 de taleri pe lună, fiind trecut printre ceilalți boieri ai episcopiei obștești¹²⁷. În anul 1785, la data de 14 iulie, acesta ia parte la împărțirea moșiei Balaci, iar mai târziu îl întâlnim ca mare medelnicer.

Tot Matei Berindei ridică o biserică pe moșia de la Dobrotești, care se păstrează și astăzi, fiind trecută în patrimoniul cultural al județului. În pronaosul bisericii se găsește tabloul ctitorilor, în mărime naturală. Matei Berindei și cei doi fii ai săi, Ioniță și Mihail, sunt reprezentați în haine și bijuterii de epocă. Este demn de semnalat faptul că, în timp ce boierul Matei Berindei este îmbrăcat cu haine orientale, de influență turcească, boieroaițele poartă haine occidentale. Dar, se cunoaște faptul că femeile au fost în avangarda celor care au abandonat hainele turcești și au început să se îmbrace din capitala Franței, Paris. Din Matei Berindei se trag descendenții actuali ai familiei.

După cucerirea independenței și modernizarea României, regăsim membrii familiei deținând funcții înalte în administrația statului român. Cei doi fii ai lui Ion Berindei și ai soției acestuia, născută Izvoranu, ocupă funcții de miniștri. Astfel, arhitectul Dimitrie Berindei (1831-1883), a fost ministru al Lucrărilor publice în cabinetul lui Ion Ghica din perioada 1870-1871. La rândul lui, generalul Anton Berindei, cu studii în Franța, la Metz, a fost ministru de război între anii 1896-1899. Membrii familiei Berindei au excelat și în alte domenii, cum ar fi arhitectura, sau istoria. Arhitectul Ion D. Berindei, cu studii în străinătate, face parte din galeria celor mai mari arhitecți români, iar portretul lui se află la loc de cinste în clădirea Institutului de arhitectură „Ion Mincu” din București. Operele acestuia sunt studiate și azi de studenții de la arhitectură.

În familia Berindei un lucru a fost sfânt, și anume, pământul. Prin oricâte momente dificile au trecut, membrii familiei nu au renunțat la pământ. La începutul secolului al XIX-lea, în județul Teleorman, familia Berindei stăpânea: 1360 hectare ale fraților Berindei, 1150 hectare aparținând Anei Berindei și 650 hectare ale lui Ion Berindei. Toate aceste

---

¹²⁶ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 86, 87.

¹²⁷ Octav-George Lecca, *Familii boierești române. Istorie și genealogie*, București, Ed. Muzeului Literaturii Române, 2000, p. 403.

proprietăți erau situate în comunele Dobrotești și Beuca¹²⁸. În timpul răscoale țărănești din anul 1907, conacul din comuna Dobrotești a fost incendiat de țărani. Datorită acestui eveniment nefast, familia Berindei și-a construit conacul departe de localitate, în pădurea din comuna Beuca.

Evenimentul este explicat chiar pe harta întocmită de proprietari, în anul 1907, cu ocazia ieșirii din indiviziune a membrilor familiei Berindei¹²⁹. În legenda hărții, *privind curtea proprietății din satul Doagele* (Dobrotești - n.a.), proprietarul a scris următoarele: „Proprietatea veche Dumitru Berindei, clădită în anul 1858, distrusă de incendiul din noaptea de martie 1907, cu ocazia revoltelor țărănești din Districtul Teleorman. Incendiarii fiind Ciuvică, Radu Boboc, fii lui Calotă, Radu Dorobanțu, Crâstea Trăistaru, împinșii de instigatorul Petrescu Cartianu din Slatina, fost agent veterinar și de fiul lui Ianolide, grec morar din localitate; iar devastatori tot satul, fiind primar Gheorghe Tudosie. În urma acestui incendiu Ion D. Berindei a părăsit vechea curte, păstrând moara rămasă în stare de funcționare, a cărei exploatare se continuă, și s-a stabilit în pădurea din Luncă, în casa provizorie din *Cuibul din Luncă*, după cum a botezat-o Eaterina Berindei, născută Laptew”¹³⁰. Aici, în conacul din pădure, avea să realizeze arhitectul Ion D. Berindei planurile Palatului Culturii din Iași. Și tot datorită schimbării locuinței proprietarilor, în ziua de azi, calea ferată este în comuna Beuca, pentru că ea s-a construit pe pământul familiei Berindei (planșele 9, 10).

La moartea arhitectului Ion Berindei, petrecută în anul 1928, cei trei fii ai acestuia, Dumitru, Alexandru și Ioan, au moștenit moșia și, potrivit afirmațiilor lui Dumitru Berindei, „nu am înstrăinat nici un petic de pământ sub nici o formă păstrând neștirbit acest patrimoniu pe care l-am considerat din tată în fiu ca pe o funcțiune socială”¹³¹ (planșa 13).

Alexandru Berindei și-a muncit singur pământul, fiind în mod obișnuit 2-3 zile pe săptămână la moșie, iar în timpul muncilor agricole fiind prezent în mod permanent. El declară pe propria răspundere că „toate muncile se execută sub directa supraveghere a subsemnatului și a logofeților mei conform programului stabilit și folosindu-se în acest scop inventarul agricol ce posed ca semănători, prășitori etc”¹³².

Dumitru Berindei avea studii de inginerie la Paris, dar se considera de profesie „agricultor fermier”, dedicându-și întreaga viață muncii

¹²⁸ Gheorghe Popa, Ion Bălă, *op. cit.*, p. 7.

¹²⁹ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 124/1919, f. 20.

¹³⁰ *Ibidem*.

¹³¹ BJTAN, fond *Primăria comunei Dobrotești*, ds. 59/1945, f. 68.

¹³² *Ibidem*, f. 60, 61.

pământului. Și-a întemeiat o fermă numită *Cuibul din Luncă* unde se ocupa cu pomicultura, viticultura, apicultura, creșterea animalelor, având totodată și recolte bogate de cereale și porumb¹³³.

2.1.4. Familia Noica

Întemeietorul familiei Noica este Ghencu (Gheorghe) Noica (1790-1858), venit cu părinții adoptivi din Șiștov, Bulgaria. În secolul al XVII-lea, acolo trăia familia lui Ilie Dogaru și a Anicăi, numită și baba Noica. Cei doi l-au adoptat pe Ghencu, pentru că „milostivul Dumnezeu nu ne-a împărțășit cu viață de copii din trupurile noastre, am luat cu carte în scris și cu multă rugăciune dă la cumnatul meu Anghel, care au ținut în căsătorie sora soției mele, pă Ghencu fiul său, ca să-l avem copil de suflet”. Așa nota Ilie Dogaru în testamentul său din 10 februarie 1825¹³⁴.

În timpul războaielor ruso-turce, orașele de la sud de Dunăre suferă de cele mai multe ori distrugerii majore. În anul 1810, Șiștovul arde din temelii, focul fiind pus de către armatele ruse în retragere, iar locuitorii lui i-au drumul Vienei sau trec Dunărea și populează târgurile Zimnicei și al Mavrodinului. În anul 1818, documentele atestă prezența lui Ghencu Noica și a familiei lui la Zimnicea, iar în 1824, la Mavrodin.

Despre originea familiei, pentru faptul că au venit din Șiștov, face să fie considerați bulgari. Descendenții actuali mărturisesc că în realitate erau români așezați pe malul drept al Dunării. Acest lucru este demonstrat de numele familiei „Dogaru”, de pasiunea pentru creșterea vitelor, surucii, dar și prin faptul că bulgarii întemeietori ai orașului Alexandria nu îi considerau ca unii de ai lor, cu toate că în perioada 1832-1834, Ghencu Noica participă cu bani la cumpărarea moșiei Bâcâieni, pe care avea să se clădească orașul Alexandria.

Nicolae Șt. Noica, în lucrare sa, argumenta originea românească a familiei, bazându-se pe afirmațiile susținute de-a lungul timpului de membrii familiei și contemporanii lor¹³⁵.

Există și o a doua opinie susținută de Sanda Stavrescu, descendentă pe filieră feminină a familiei Noica, care susține că familia Noica ar descinde din români macedoneni de la sud de Dunăre¹³⁶. Lucru pe care îl

¹³³ *Ibidem*, f. 70.

¹³⁴ Nicolae Șt. Noica, *op. cit.*, p. 15.

¹³⁵ Autorul evocă venirea Marelui Duce, Nicolae Romanov, în Alexandria în 1877, care a trebuit să doarmă în hotelul lui Iacovache Noica, singurul hotel din oraș, și nu a vrut să fie ospătat pe motiv că proprietarul nu este bulgar.

¹³⁶ Descendentă pe filieră feminină, Ortansa Stavrescu a creat, din documentele familiei, un fond arhivistic privind familia Paraschiv Noica, aflat la Biroul Județean Teleorman al Arhivelor Naționale.

consemnează istoria orală a familiei Noica, spune descendentă pentru că: „multe lucruri sunt nelămurite. Surse istorice și conjuncturale nu sunt insuficient studiate. Multe informații sunt provenite pe cale orală. Dar în familia mea nu se mințea (niciodată!) așa că unele deformări sau contradicții nu pot fi voite, ci omenești. Dacă ne luăm după Constantin Noica - nu știu ce i-o fi spus unchiul Grigore, tatăl lui, că am fi macedoneni. Mulți ne-au făcut bulgari”¹³⁷.

Iacovache Noica (1828-1890), născut la Mavrodin, este cel de la care neamul Noica își va trage bunăstarea și trăsăturile caracteristice: seriozitate, corectitudine și spiritul întreprinzător. Trecerea familiei de la statutul profesional de negustori la agricultori, îl realizează Iacovache Noica, unicul fiu al lui Ghencu și al Marie Noica, numit generic de urmași „strămoșul”¹³⁸, titlatură datorată averii materiale și spirituale lăsate de acesta copiilor și nepoților (planșa 24).

La sfârșitul vieții, în anul 1890, averea lui Iacovache Noica consta din: casa și hotelul din orașul Alexandria, moșia Schitu și moșia Frăsinet cumpărate de la boierul Mihail Bâțcoveanu¹³⁹ (planșa 16). Cu Iacovache se realizează trecerea de la arendaș la proprietar de moșii.

Nu urmărim să redăm numerosul neam a lui Iacovache Noica¹⁴⁰; dintre cei 17 copii, Paraschiv și Andrei vor urma exemplul tatălui și vor forma un cuplu unit în administrarea moșiilor și a datoriilor lăsate din cumpărarea acestora. Fiecare dintre cei doi va avea un domeniu preferat: „Andrei va fi un crescător de vite înăscut, pe când Paraschiv era aplecat spre agricultură”. Acesta din urmă „a fost un remarcabil manager și un mare specialist în valorificarea investițiilor lui în terenuri agricole, făcute, pe de o parte, din buna folosire a averii soției lui Teodosia, pe de altă parte, cu ajutorul unor împrumuturi bancare, întotdeauna cu cap făcute”¹⁴¹. Aceste merite îi sunt recunoscute la nivel național, prin ordinul regal nr. 1899, din 31 mai 1932, acordat de regele României, Carol al II-lea, „prin grația lui Dumnezeu și voința națională, am decretat și decretăm: *numim ca membru al Ordinului Meritul Agricol* în gradul de ofițer pe domnul Paraschiv Noica, senator”. Actul este semnat de ministrul Agriculturii și Domeniilor G. Ionescu-Sisești¹⁴².

¹³⁷ Interviu luat de autoare doamnei Sanda Stavrescu.

¹³⁸ Nicolae Șt. Noica, *Neamul Noica*, București, Ed. Cadmos, 2009, p. 27.

¹³⁹ *Ibidem*.

¹⁴⁰ Iacovache Noica a fost căsătorit de două ori: cu Maria Constantin din Pitești a avut 4 copii și cu a doua soție Maria Câncea Ornescu a avut 13 copii. Pentru detalii a se vedea Nicolae Șt. Noica, *op. cit.*

¹⁴¹ *Ibidem*.

¹⁴² BJTAN, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 25/1932.

Documentele de arhivă prezintă actele prin care cei doi frați Noica cumpără pământ, prețul și vânzătorii. Astfel, în anul 1905 are loc prima achiziție de pământ în județul Teleorman, de la Alexandru Marghiloman.

În urma actul de partaj încheiat în București, la data de 8 februarie 1893, moștenitorii defunctului I. Marghiloman, adică: Irina Marghiloman, Elena căsătorită cu Scarlat Pherekide, Alexandru Marghiloman și Mihail Marghiloman, intrau în deplina posesie a averii lor. În partea de moștenire revenită lui Alexandru I. Marghiloman, se afla, pe lângă moșiile Chiojenii Mari și Chiojenii Mici din Râmnicul-Sărat, moșia Fundeni și moșia Dăcom din Buzău, moșia Putineiu din Vlașca și moșia Ciochina ce-i zice Racovița din Teleorman¹⁴³.

Prin actul de vânzare cu numărul de ordine 478, din 3 mai 1904, autentificat la Tribunalul Ilfov, încheiat între Alexandru Marghiloman, ca vânzător, și Andrei I. Noica și Paraschiv I. Noica, în calitate de cumpărători, este vândută moșia Ciochina (Racovița) din județul Teleorman.

Alexandru Marghiloman, care se declara „rentier, cu domiciliul în București, Strada Mercur, nr. 14”, hotărăște prin actul de vânzare să „vândă de veci fără reținerea nici unui drept pe seama mea a moșiei cu o întindere de 1 296 pogoane (648 hectare) și se vinde pe posesiunea actuală conform planului și hotărârii făcute de d-l inginer Zefkide la 1850 și astfel cum o stăpânește d-l Marghiloman de la stat din anul 1886. Prețul este de 375 840 lei”¹⁴⁴.

Fostul proprietarul declară că a primit suma de 75840 de lei de la Andrei și Paraschiv I. Noica, contractul servind drept chitanță, iar suma rămasă de plată urmând a se face în două rate, în doi ani, 1904 și 1905, de asemenea, pentru întârziere, cumpărătorii urmând a plăti un procent de 8%. Contractul mai prevede ca, în caz de neplată a celor două rate, „d-l Marghiloman, vânzătorul, va avea singur și în mod exclusiv facultatea de a cere sau rezilia actul de vânzare prin scoaterea în vânzare a moșiei”¹⁴⁵ (documentul 20).

Al doilea act de vânzare, înregistrat la Tribunalul Județean Teleorman, sub numărul 1677, din 2 martie 1905, este încheiat între proprietarii Niculae și Dimitrie C. Bădulescu, pe de o parte și cumpărătorii Andrei și Paraschiv A. Noica, pe de alta.

Primii vindeau „de veci și fără nici o rezervă din parte-ne și cu sarcinile arătate d-lor Andrei și Paraschiv A. Noica, moșia Beiu sau Palia cu toate trupurile și denumirile din vechime, situată în județul Teleorman,

---

¹⁴³ Idem, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 251/1904, f. 295.

¹⁴⁴ *Ibidem*.

¹⁴⁵ *Ibidem*.

plasa Călmățuiului, comuna Beiu, a cărei întindere după certificatul eliberat de Creditul Funciar rural este de 1770 pogoane (885 hectare) și care moșie se învecinează la sud cu moșia Cervenii a Epitropiei d-nei Bălașa, la nord cu moșia Aleasa sau Ploieșteanca, la est cu moșia Cacaletți a Eforiei Spitalelor civile și la vest cu moșia Smârdeni și Brânceni a defunctului G. Vernescu”¹⁴⁶.

Moșia și moara vândute se aflau în proprietatea familiei Bădulescu din anul 1872, acestea fiind cumpărate de Constantin D. Bădulescu. La scurtă vreme, fiii acestuia o vând fără să mai păstreze ceva: „în această vânzare pe terenul moșiei intră atât ecaretele, construcțiile, plantațiunile și orice alte îmbunătățiri aflate în ființă cât și moara cu terenul construcțiilor și dependențele ei, fără nici o rezervă din parte-ne”¹⁴⁷. Toate bunurile menționate ajung în posesia familiei Noica pentru suma de 550000 lei.

O altă achiziție a fraților Andrei și Paraschiv Noica, se realizează în două etape, prin care sunt cumpărate trei părți din moșia Cioroaica, situată în comuna Lăceni, județul Teleorman, de la moștenitorii Smarandei Furculescu. Astfel, prin actul de vânzare, nr. 41 din 3 mai 1911, cei doi cumpără de la Paul Repezeanu, partea lui din moșia Cioroaica, în întindere de 128 pogoane, pentru suma de 85000 lei. În același an, la data de 13 octombrie 1911, Maria Haritina dr. Păulescu și Smaranda Lepădătescu „vând partea lor formată din 513 pogoane cu suma de 141125 lei”¹⁴⁸.

Cumpărarea acestei părți din moșia Cioroaica nu se oprește aici. În timp, au loc mai multe cumpărări succesive până la întregirea acestei moșii. Peste ani, în anul 1917, în actul de partaj încheiat între Andrei și Paraschiv Noica, vedem că aceștia stăpâneau toată „moșia Cioroaica, cu toate trupurile și denumirile, în întindere de 1334 pogoane (667 hectare), în valoare de 1150061”¹⁴⁹.

Separarea averii clădite cu atâta trudă împreună de cei doi frați, a avut loc într-un moment de răscruce al poporului român, primul război mondial. Paraschiv și Andrei Noica nu și-au părăsit moșiile ca să plece împreună cu armata și autoritățile în Moldova și au fost luați prizonieri în timpul ocupării Munteniei de către trupele germane. Acest fapt denotă legătura indisolubilă a celor doi față de proprietățile lor.

În timpul detenției, cei doi au fost duși la Săveni, în Ialomița și ținuți în arest la Hotel Imperial. Aici, povestește fiica lui Paraschiv Noica, Maria

---

¹⁴⁶ BJTAN, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 17/1916.

¹⁴⁷ *Ibidem*.

¹⁴⁸ *Ibidem*, f. 84, 93.

¹⁴⁹ BJTAN, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 20/1917.

Ottescu, „și-au desfăcut tovarășia”. Și tot de la vitregiile detenției i se va trage moartea lui Andrei I. Noica, survenită în anul 1918¹⁵⁰.

Moșiile strânse cu trudă de cei doi frați, în comun, au fost împărțite după cum urmează: moșiile Frăsinet, Beiu și Ciochina, au revenit lui Paraschiv, iar Răsuceniului lui Andrei.

Cu trei ani înainte de a muri, Paraschiv I. Noica ajunge la o avere funciară și imobiliară remarcabilă. Documentul care atestă această avere este certificatul nr. 850 din anul 1933, întocmit de autorități în vederea conversiei economice din timpul mării crize, 1929-1933. Această conversie era menită să determine încetarea temporară a plății datoriilor agricole ale țăranilor români față de moșieri, întrucât mai mult de jumătate din gospodăriile țărănești urmau să fie scoase la vânzare. Prima lege de conversie a datoriilor rurale s-a aplicat în anul 1934¹⁵¹.

Paraschiv I. Noica (1873-1936), cu domiciliul declarat în orașul Alexandria, Bulevardul Carol I, nr. 13, județul Teleorman, deținea următoarele venituri:

1. teren agricol la Frăsinet, cu un venit de 124650 lei;
2. teren agricol la Lăceni, cu un venit de 179370 lei;
3. teren agricol în satul Beiu, cu un venit de 205080 lei;
4. teren agricol la Ciochina, cu un venit de 125120 lei;
5. teren viran în orașul Alexandria, cu un venit de 450 lei;
6. clădiri în satul Beiu, cu un venit de 11200 lei;
7. imobil în Alexandria, cu un venit de 44800 lei;
8. teren în Alexandria, cu un venit de 3000 lei;
9. un imobil la Frăsinet, cu un venit de 4000 lei;
10. un teren în București, cu un venit de 120000 lei;
11. moară la Beiu, cu un venit de 35000 lei;
12. un hotel în Alexandria, cu un venit de 35000 lei;
13. moară la Frăsinet, cu un venit de 45000 lei;
14. rentă cu un venit de 114000 lei;
15. alocație de la Senat, cu un venit de 18563 lei.

Documentul relevă faptul că întregul venit impozabil al acestuia se ridică la suma de 460458 de lei pe anul 1933, la care se scădea impozitul de 37480. Restul venitului „mergea să achite datoriile, renta și alte obligații legale”¹⁵², fără a fi nominalizate.

Paraschiv Noica, agricultorul cu multă dăruire, le va inocula copiilor un adevărat cult al pământului. Iacob Noica (1906-1990) continuă tradiția

---

¹⁵⁰ *Ibidem*, p. 138.

¹⁵¹ Victor Axenciuc, *op. cit.*, p. 257.

¹⁵² Certificat aflat în posesia Sandei Stavrescu, după care ne-a donat o copie.

familiei și renovează conacul de la Frăsinet și moara, încât la reforma din 1945 moșia a fost declarată fermă model¹⁵³ (planșele 16, 26, 27). Ion Noica (1909-1955) a introdus cultura orezului și a bumbacului, el fiind considerat primul care a înființat în județ o orezărie¹⁵⁴.

Viața familiei Noica se desfășura în atmosfera conacelor din Frăsinet, Beiu și Cioroaica. Amintiri despre conacul Cioroaica ne sunt lăsate de descendenți ai familiei, iar planuri ale conacului de la Frăsinet sunt realizate de Sanda Stavrescu (planșa 21).

Situată în lunca Teleormanului, moșia Cioroaica, nota Constantin Ottescu, „era pe atunci (anul 1940 - n.a.) o oază verde într-o câmpie sărată și uscată. Mâna harnică și dragostea de pământ a lui nenea Gogo (Anghel Stavrescu - n.a.) și meticulozitatea lui tanti Tansi (Ortansa - n.a.), făcuseră dintr-o inițială casă țărănească, un conac în stil rustic, ultraîncăpător, primitiv și cochet. Cu apă curentă, o terasă cu dale de ciment pe jos, cu o colonadă de stâlpi groși de stejar și salcâm, de culoare brună închis, a lemnului ars, lăsa între ei locul unei balustrade de lemn de aceeași culoare cu jghebele unde înfloreau mușcate. Pe părțile fără ferestre ale zidurilor se întinseseră trandafiri cățărători. Casa era într-un parc mic de salcâmi și trandafiri și se prelungea cu o grădină cu caiși și un petec de vie, altoită cu struguri de masă”¹⁵⁵.

Pe lângă frumusețea conacului, proprietarii organizaseră în așa măsură gospodăria încât alături de producția de cereale venite de la câmp se completa necesarul de hrană prin creșterea de porci și păsări, totodată fiind cultivate și legume în jurul conacului.

„Conacul avea toate acareturile trebuitoare: curte de păsări,[...]. Un grajd de cai [...]. O magazie imensă, atelier de fierărie și tâmplărie, remiză pentru batoză și tractor, chelărie, în colțul îndepărtat o cocină modernă cimentată, cu incintă betonată, toate clădirile în interiorul gardului, cuprindeau în mijloc curtea”, în afara gardului erau: „un grajd de vaci, un pătul, o fântână (în afara celor două din interiorul grădinii și de lângă bucătărie). Tot în afara incintei, grajdul de vară cu țarc și umbrar pentru vite și umbrar separat pentru cai. Iar și mai la distanță, stâna”¹⁵⁶.

Preocuparea pentru creșterea animalelor era de fapt o adevărată pasiune pentru familie: „oile erau slăbiciunea lui nenea Gogo, vacile și bivolițele a lui tanti Tansi, care supraveghea uneori mulsul, totdeauna

¹⁵³ Nicolae Șt. Noica, *op. cit.*, p. 85-86.

¹⁵⁴ Constantin Ottescu, *În galop de cai prin ani*, Brăila, Ed. Istros, 2008, p. 93. Constantin Ottescu este fiul Mariei, soția profesorului de matematică Nicolae Ottescu și prima fiică a lui Paraschiv Noica.

¹⁵⁵ *Ibidem*, p. 39.

¹⁵⁶ *Ibidem*.

trecerea laptelui prin selector. Dar laptele proaspăt și nefiert de acolo făcea o spumă apetisantă și noi copii aveam, când veneam de la oficiul unde era selectorul, mustăți albe”¹⁵⁷. Azi, atât conacul cât și anexele sunt îngropate în câmp, câteva dale de ciment mai aduce aminte de existența lor.

Și alt copil al lui Iacovache Noica se va ocupa cu agricultura. Este vorba de Grigore Noica (1880-1946), care va urma cursurile de agronomie de la Göttingen și o va practica cu succes. El va pune în practică cele învățate pe moșia arendată din comuna Nanov, mai târziu, ca proprietar pe moșiile de la Vitănești și Blejești. Din căsătoria cu Clementa Casassovici va avea trei copii: Grigore, Adina și Constantin, marele filozof. Acesta din urmă se naște pe data de 24 iulie 1909, la conacul familiei din comuna Vitănești.

Grigore Noica deținea aproape 2000 ha de pământ, o parte proprietate personală și o altă parte luat în arendă. Numai că, în urma aplicării reformei agrare din 1921, rămâne cu o suprafață de 600 hectare, iar reședința familiei se găsea la Chiriacu, unde avea o gospodărie modestă.

După moartea tatălui său, petrecută în anul 1946, Constantin Noica rămâne cu moșia Chiriacu, pe care, mai apoi, o vinde spre a-și realiza visul de o viață, ridicarea unei case a filozofilor pentru o școală de gândire românească.

Pe lângă cele două moșii cumpărate în județul Teleorman, la începutul secolului al XIX-lea, familia Noica mai deținea alte trei moșii în județul Vlașca, cele două case în orașul Alexandria, în valoare de 60000 lei, hotelul „Iacovache”, situat tot în Alexandria, împreună cu „locul de casă din Piața Filipescu și un pogon și jumătate de la gara din Alexandria, cumpărat fără nici o sarcină și evaluate toate la suma de 60000 lei”¹⁵⁸. Mai târziu familia va construi case și în București, pendulând între viața de la moșii, Alexandria și București.

Noica, familie de agricultori teleormăneni, ajunge să se înrudească prin căsătorie cu familii cunoscute în istoria României: familia diplomatului Iurașcu, familia profesorului Ottescu; cu familia boierești, cum a fost cazul lui Andrei I. Noica și a lui Dimitri I. Noica, fii lui Iacovache Noica, primul căsătorit cu Sevastia Vetra, fiica boierului Anton I. Vetra (1841-1903) și a Cozinei Depărățeanu, vară primară cu poetul Alexandru Depărățeanu. Cel de-al doilea, căsătorit cu Matilda Burcă, fiica postelnicului Constantin Burcă

---

¹⁵⁷ *Ibidem*, p. 40. Este vorba de Ortansa, cea de a treia fiică a lui Paraschiv Noica și a Teodosiei Hristodorescu, căsătorită cu inginerul Anghel Stavrescu. Ortansa a făcut strălucite studii de drept dar și-a dedicat viața familiei și, după moartea tatălui, a fost cea care a ținut unită familia, ajutându-i pe cei aflați în detenție sau cu domiciliul obligatoriu.

¹⁵⁸ BJTAN, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 20/1917.

din Roșiorii de Vede. Prin cele două familii, Vetra și Burcă, descendenții familiei Noica au considerat că „s-a introdus sânge boieresc în familie”¹⁵⁹. Dar se vor înrudi și cu familia Capră, aflată pe aceeași ierarhie socială, provenită din arendași și ajunsă proprietară de întinse domenii în Teleorman, dând naștere la familii pur teleormănene. Într-o scrisoare din anul 1922, trimisă prietenului său Nicolae Ottescu, Nicolae Titulescu îi destăinuia aprecierea sa, afirmând: „eu socotesc că forța României este o familie în genul Ottescu și Noica, o familie de profesori, cealaltă, de agricultori”¹⁶⁰.

2.1.5. Familia Butculescu a fost vestită atât prin originea și funcțiile deținute de-a lungul timpului de membrii ei, cât și prin întinderea și valoarea proprietăților funciare deținute în județele Teleorman și Argeș. Printre descendenți s-a transmis ideea că membrii familiei puteau merge de la Pitești până în portul Zimnicei numai pe proprietatea personală.

Paharnicul Nicolae N. Butculescu¹⁶¹ și soția sa Irina realizează în anul 1909, după actele deținute de familie, un pomelnic spre a rămâne spre veșnică pomenire toți membrii familiei. Arborele genealogic astfel realizat s-a păstrat în două biserici din orașul Roșiorii de Vede: biserica Sf. Nicolae, construită în anul 1780 și biserica „Sfinții Împărați” sau „Serdăreasa”, construită în anul 1832. Însăși paharnicul precizează scopul acestui pomelnic: „această carte, care a fost dăruită de mine Sfintei Biserici astăzi, 6 decembrie 1909, pentru ca să se înscrie într-în-sa numele membrilor familiei mele și numele tuturor credincioșilor pentru ca ei să fie de-a pururea pomeniți în acest sfânt locaș”¹⁶².

Arborele genealogic se întinde de la căpitanul Mihai Roșioru, care a trăit între anii 1505-1568 și se continuă cu un lung șir de paharnici, șetrari, pitari, vistiernici sau slugeri.

Pomelnicul familiei Butculescu:

- căpitan Mihai Roșioru (1505-1568)
- Mișu Postelnicul și fratele său Mihai Logofătul (1609-1695)
- Ion Butculescu (1655-1715)
- Pan Mihai Butculescu și soția sa Zoița (1680-1740)
- Pan Tănase Butculescu
- Pan Biv vel vistier Ion Butculescu (1710-1782)

¹⁵⁹ Nicolae Șt. Noica, *op. cit.*, p. 62.

¹⁶⁰ *Ibidem*, p. 182.

¹⁶¹ Gheorghe Popa, Ion Bălă, *op. cit.*, p. 7. Nicolae Butculescu era proprietarul a 7300 ha în comuna Săceni, județul Teleorman.

¹⁶² Pomelnic aflat la Biserica *Serdăreasa* din Roșiorii de Vede.

- Șetrarul Constantin Butculescu (1750-1836)
- Postelnicul Zerovin Butculescu (1800-1830)
- Pitar Ion Butculescu (1801-1847)
- Pitar Vasile Butculescu (1802-1853)
- Mihalache Butculescu
- Constantin Butculescu
- Ecaterina Butculescu
- Mihai Butculescu
- Pan Șerban Butculescu
- Postelnicul Gh. Butculescu (1735-1808)
- Pan Radu Butculescu și soția Neaga (1711-1784) cu copiii lor:
  - Anica Butculescu soția biv vel slugerului Pencescu
  - Pitar Petre Butculescu 1832
  - Serdarul Petrică Butculescu (1800-1848)
  - Șetrarul Gh. Butculescu și soția Manda 1837
  - Ion Butculescu
  - Nicu Butculescu
  - Ana Butculescu
  - Ion Butculescu
- Biv Vel Serdarul Marin R. Butculescu (1760-1830) și soția sa Serdăreasa Maria și copiii lor:
  - Paharnicul Costache Butculescu și soția Maria (1803-1877)
  - Linta Butculescu soția lui Isvoranu (1806-1874)
  - Catinca Butculescu soția lui Larmotescu (1812-1889)
  - Parucic Serdar Manolache Butculescu (1813-1839)
  - Zinca Butculescu soția lui Politimos (1816-1895)
  - Parucic Paharnic Nicolae Butculescu (1820-1898)
  - Anica Butculescu soția lui Zădoviceanu (1827-1847)
- Pomelnicul Paharnicului N. M. Butculescu 1820-1898 și soția sa Ana cu copiii lor:
  - Nicolae Butculescu 1867
  - Constantin Butculescu 1868 (mort)
  - Marin Butculescu 1876-1896 (mort)
  - Emanuel Butculescu 1877-1909 (mort)
  - Vasile Butculescu 1882
- Pomelnicul lui Nicolae N. Butculescu, 1867, și soția sa Irina, 1872, născută Pherekide și copiii lor:
  - Elena Butculescu 1896
  - Nicolae Butculescu 1900
  - Ana-Ioana Butculescu 1903
  - Maria Butculescu 1905

- Mihai Butculescu 1910.

Pomelnicul se încheie în secolul al XX-lea cu Nicolae N. Butculescu născut în 1867 și căsătorit cu Irina, născută Pherekyde, și copiii acestora. Ei sunt cei care lasă posterității arborele genealogic pentru veșnică pomenire în biserica din Roșiorii de Vede după cum se găsește și astăzi în cartea din biserică. Pomelnicul este dat pentru citire și pomenire în anul 1909.

În anul 1903, din imensele domenii, în județul Teleorman, familia mai deținea decât trei moșii: în localitatea Țigănești, aparținând lui Constantin Butculescu; în localitatea Ciocești-Mândra, cea a lui Nicolae Butculescu și în localitatea Butculești, aflată în posesia lui Nicolae N. Butculescu¹⁶³ (tabelele 2, 3).

Constantin C. Butculescu moare în februarie 1917 și lasă în urma lui un proces de succesiune, neavând moștenitori. La masa partajului se prezintă nouă rude, frații decedatului și soția acestuia, Sevastița, pentru a împărți moșia cu o suprafață de 1113 hectare. Aceștia erau: Maria Robescu, Zoe Aman, Alexandrina Paleologu, Constanța Florescu, Paulina Oteteleşeanu, Ana Deșliu, Eliza Brătianu, Elena C. Butculescu, precum și moștenitorii minori ai lui D.C. Butculescu. Astfel, 272 hectare îi revin soției Sevastița Butculescu „în deplină proprietate”, iar ceilalți nouă moștenitori „pe deplin succed cele 817 hectare care urmează a se împărți între dânșii în 9 părți egale, ceea ce face câte 90 hectare”¹⁶⁴.

În anul 1945, în actele de expropriere a moșierilor, în urma aplicării reformei agrare, mai întâlnim doi descendenți ai familiei, anume pe Lucica D. Butculescu și Mihail Butculescu. Prima mai deținea 60 de hectare în comuna Țigănești, iar al doilea 129 hectare în comuna Măldăieni¹⁶⁵. O remarcabilă continuitate, dar nu lipsită de mărire și decădere.

2.2. Educația acordată copiilor de moșieri

În secolul al XIX-lea, educația românilor cunoaște cele mai largi prefaceri. Prioritățile educative se schimbă radical datorită faptului că societatea românească în ansamblu ajunge să se schimbe: independența și Marea Unire a românilor aduc valorile naționale în prim plan. Limba, originea comună a românilor, tradițiile vor fi tot atâtea motive de referire a identității românești în contextul larg european. Schimbările din societatea românească se vor reflecta implicit în atitudinea față de educație, iar valorile occidentului aduse de tinerii români plecați la studii vor fi inoculate copiilor prin intermediul școlii.

¹⁶³ *Anuarul statistic, geografic, istoric*, p. 23, 24.

¹⁶⁴ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 234/1919-1929, f. 1, 2.

¹⁶⁵ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 307/1945, f. 1, 2.

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza, prin legea din anul 1864, vine să pună bazele învățământului și să creeze cadrul material în care societatea românească să-și poată aplica sistemul educativ. Astfel, în mesajul domnesc din 6 februarie 1859, acesta afirma că: „în educația poporului, bine condusă, se află cele mai bune garanții de ordine, progres și de patriotism luminat [...] Eu țin numaidecât ca fiecare locuitoriu să știe în curând a scrie și a citi [...]”¹⁶⁶. O tendință evidentă a legii învățământului din 1864 era de uniformizare a sistemului educației și de trecere a lui sub controlul statului.

Prin articolul 2 al legii amintite, instrucțiunea publică se împărțea în primară, secundară și superioară. Instrucțiunea primară era gratuită și obligatorie pentru toții copiii de ambele sexe, de la 8 la 12 ani (art. 6 și art. 31). În ceea ce privește școlile private primare, acestea erau obligate să aplice programa școlilor primare publice (art. 409), iar programele și regulamentele speciale urmau a fi aprobate de minister¹⁶⁷.

Lucrările, destul de numeroase, privind istoria învățământului românesc, urmăresc în special învățământul de stat cu evoluția și procesul educativ-modelator al conștiinței identitare și mai puțin învățământul particular. Urmărind legile și programa școlară de la sfârșitul secolului al XIX-lea se observă o structurare spre rolul educativ al învățământului, iar în procesul pedagogic importanța era acordată educației fizice, intelectuale, morale, religioase, naționale.

Recensământul general al populației a României, din decembrie 1899, găsea o situație îngrijorătoare, pentru că procentul celor care știau a citi și a scrie era de 17,3%, pe lângă 82,7% analfabeți. În orașe, procentul analfabeților era mai redus de 57,9%, față de sate unde el era de 88,4%. În ce privește sexul, procentual bărbații știutori de carte erau de 25,7%, față de 8,7% al femeilor¹⁶⁸.

Învățământul particular era cel mai des întâlnit, în epoca studiată, în rândul fiilor și fiicelor de moșieri. Părinții, pe lângă guvernantele străine aduse și ținute în familie pentru învățarea limbilor străine de mici copii, plătesc profesori, care vin permanent să predea materiile trecute în programa școlară. Eforturile financiare nu sunt deloc de neglijat, dar și atunci ca și acum, un părinte vedea acest lucru ca pe o datorie: „e absolut necesar însă, insist asupra acestui lucru, ca orice copil, sărac sau bogat să fie crescut în așa chip ca să poată trăi prin el însuși. Averea poate să dispară, o educație

---

¹⁶⁶ Mirela-Luminița Murgescu, *Între bunul creștin și bravul român. Rolul școlii primare în constituirea identității naționale românești (1831-1878)*, Iași, Ed. A '92, 1999, p. 36, 37.

¹⁶⁷ *Ibidem*.

¹⁶⁸ Ioan Scurtu *et alii*, *Enciclopedia de istorie a României*, București, Ed. Meronia, 2001, p. 326.

generală și profesională temeinică e singura și adevărată zestre pe care părinții sunt datori să o dea copiilor și nimic mai mult”, se specifica în regulamentul din 1911 a Institutului Profesional - *Ella Em. Savopol*¹⁶⁹.

Băieții mergeau la școli, de stat sau particulare, iar fetele mergeau la pension. Autoritățile încearcă să țină sub control învățământul privat, prin examenele de la sfârșit de an, acestea fiind date în cadrul școlilor de stat, prin verificarea programelor și prin obligația directorilor de pensioane de a se prezenta la diferite examinări și participarea la serbările școlare.

Documentele de familie vin să argumenteze aceste câteva considerații generale. Astfel, în ultima scrisoare a lui Iacovache Noica (1828-1890), 4 octombrie 1890 trimisă din Viena, se vede grija acordată educației copiilor și modul în care aceasta se desfășura: „profesorul dacă o veni la școală să vie să mediteze regulat pe copii, la venirea mea mă voi regula cu plata dumnealui”. Iacovache Noica se afla în drum spre Paris, unde dorea să-l instaleze pe fiul său Paraschiv, în vederea participării acestuia la cursurile universitare de drept. Dar, la data de 5 noiembrie 1890, moare la Viena, iar Paraschiv abandonează studiile, se întoarce acasă și se îngrijește de administrarea averii tatălui său¹⁷⁰. Familia Noica, provenită din rândul negustorilor, va acorda o atenție deosebită învățaturii, iar educația copiilor va fi privită ca o mare responsabilitate. Firi practice, membrii familiei Noica vor îndrepta copii spre profesii liberale (medicină, avocatură). Și fetele sunt trimise la studii. Astfel, Ortansa Noica (1903-1987), fiica lui Paraschiv și a Teodosiei, urmează cursurile facultății de drept, terminându-le în mod strălucit¹⁷¹. Grigore Noica este cel care se opune aplecării spre învățământul umanist a fiului său Constantin Noica. Cel din urmă, după absolvirea liceului în București, la Dimitrie Cantemir și Spiru Haret, urmează, tot aici, Facultatea de Litere și Filozofie (1932-1934), iar în 1940 își va susține doctoratul în filozofie.

Vasile Racottă, proprietarul moșiei Ștorobăneasa, acorda un mare interes educației fiilor săi. Astfel, Nicolae este trimis să urmeze studiile secundare și superioare la București, iar la Oxford își va lua doctoratul în științe tehnice. Peste timp, Nicolae V. Racottă, ajuns prefect al județului Teleorman (5 ianuarie 1914 - 1 martie 1916), ca semn de prețuire a procesului de învățământ, dar și a cadrelor școlare, a contribuit la înființarea Școlii Normale de fete din Turnu Măgurele (1915) și a Școlii Normale de

¹⁶⁹ Alin Ciupală (coordonator), *Istoria femeii din România în documente 1866-1918*, București, Ed. Universității din București, 2008, p. 314.

¹⁷⁰ Nicolae Șt. Noica, *op. cit.*, p. 31, 81.

¹⁷¹ *Ibidem*, p. 84.

băieți din Alexandria (1919), ambele purtându-i numele¹⁷². Copii din familia Racottă vor fi orientați de părinți să urmeze învățământul superior în limba engleză, fiind trimiși la studii în Anglia.

Dimitrie Butculescu (1845-1916), fiul paharnicului Constantin Butculescu (1805-1877) și al Mariei, născută Bujoreanu (1826-1873), a avut parte de o educație aleasă, începută la pensionul *Schevitz* din București și specializat la *Colegiul Sainte-Barbe* din Paris, de unde, în anul 1866, se întoarce licențiat în țară. Dimitrie Butculescu a rămas cunoscut pentru cercetările arheologice desfășurate în mai multe locuri din țară, primele cercetări arheologice au fost făcute chiar pe moșia părinților săi din Calomfirești, județul Teleorman, într-o așezare eneolitică¹⁷³.

Petre Polimeride, proprietarul moșiei din Dobrotești, studiază clasele primare la București, cele secundare la Gratz și universitare la Liege¹⁷⁴.

De un real interes sunt însemnările fiului Smarandei, născută Noica, și ale lui Andrei Văcăreanu, născuți și crescuți în Alexandria. Emanuel Văcăreanu (1884-1916), cel care întreprinde primele mențiuni genealogice cu privire la familia Noica, ține un jurnal intitulat: „Note asupra familiei mele”. În privința educației lui este foarte meticulos și notează: „la 1 septembrie 1892 am intrat în clasa I primară la școala nr. 1 din Alexandria; clasa a II a primară am făcut-o la institutul Kapri din București, clasa a III a și a IV a primară la școala nr. 2 din Alexandria. Prima clasă gimnazială am făcut-o la Gimnaziul Național Ghica din Alexandria”¹⁷⁵. Continuarea studiilor nu o mai putem urmări, jurnalul nefiind publicat, iar în cartea sa, Nicolae Șt. Noica nu face cunoscute decât două pagini din jurnal, menționând studiile de drept de la Paris, și doctoratul luat tot aici¹⁷⁶.

Lucian Bildirescu, fiul lui Dimitrie Bildirescu, prefect al județului Teleorman în două legislaturi și proprietar al moșiei Băneasa, s-a născut la data de 14 octombrie 1884 în orașul Turnu Măgurele și a urmat toate etapele învățământului românesc îmbinând cele două forme particular și de stat, pentru ca după liceu să urmeze cariera militară.

Din documentele emise de Ministerul Cultelor și Instrucțiunilor Publice, învățământul românesc era structurat astfel: patru clase primare, patru clase gimnaziale și patru clase liceale; cele opt clase se aflau la secția învățământului secundar. Când elevul Lucian Bildirescu învăța în particular,

---

¹⁷² Gheorghe Popa, Ion Bălă, Emil Lungu, *Localitățile județului Teleorman, 1741-2006. Repere administrative*, Editura Paco, București, 2006, p. 174.

¹⁷³ Dimitrie C. Butculescu, *Călătorii și explorațiuni arheologice în Muscel*, Ed. Ordessos, Pitești, 2009, p. 11.

¹⁷⁴ Gheorghe Popa, Ion Bălă, Emil Lungu, *op. cit.*, p. 175.

¹⁷⁵ Nicolae Șt. Noica, *op. cit.*, p. 43.

¹⁷⁶ *Ibidem*.

susținea examen de final de clasă și obținea un „certificat de examen”, iar când urma clasele la stat atunci i se recunoștea frecventarea școlii printr-un „certificat de absolvire”¹⁷⁷. Documentele încep cu menționarea obținerii certificatului de examen din iunie 1895, prin care se atesta faptul că fusese pregătit în particular și a trecut examenul general de clasa a IV-a cu următoarele note la cele opt materii: „limba română - 6,50; aritmetica - 6; religia - 8; istoria - 8; geografia - 7; științe fixe naturale - 7; caligrafia - 7; desenul - 7”¹⁷⁸.

În anul 1898, în baza reformei lui Spiru Haret, învățământul secundar se reorganizează, având la bază următoarele principii: învățământul la îndemâna tuturor, curentul umanist alături de cel realist, durata de opt ani și sistematizarea lui în: inferior (gimnaziul), cu o durată de patru ani, formând treapta inferioară a liceului și superior, cu o secțiune clasică și una reală. Ciclul inferior se încheia cu un examen de absolvire, iar cel superior cu un examen de diplomă¹⁷⁹. Toată această reformare a învățământului trebuia să respecte cunoașterea și individualitatea copilului.

Studiile secundare sunt urmate de Lucian Bădirescu la gimnaziul real din Turnu Măgurele, între anii 1896-1900, iar obiectele de studiu, conform programei oficiale, au fost împărțite în două secțiuni „partea literară: religia, limba română, limba franceză, limba germană, istoria; și partea științifică: matematica, științele naturii, științele fizice, geografia, comptabilitatea, direcțiile administrative, igiena, arte: desenul și muzica; exerciții: gimnastica”¹⁸⁰. Certificatul de absolvire, datat 24 iunie 1899, atestă terminarea „cursului complet ale studiilor gimnaziale reale *Sfântul Haralambie*, din Turnu Măgurele”, obținând rezultatele finale la fiecare an de studiu în parte:

- anul școlar 1895-1896, cu media generală 7,10, având consemnată mențiunea „pregătit în particular”;
- anul școlar 1896-1897, cu media generală 7,61, cu mențiunea „premiul al II-lea între 25 elevi”;
- anul școlar 1897-1898, cu media generală 7,76, premiul I între 20 elevi;

¹⁷⁷ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 2/1899, f. 10-15.

¹⁷⁸ *Ibidem*, f. 10.

¹⁷⁹ *Enciclopedia României*, vol. III, p. 465. Pe baza acestei reforme Spiru Haret urmărea „să formeze buni cetățeni, să procure tuturor fondul de cunoștințe, care este indispensabil oricărui om în viață, fără deosebire de treapta socială, să formeze contingente pentru toate carierele care sunt necesare, pentru viața completă și armonică a statului. Școala avea să dea cultură și pregătirea pentru viața socială”.

¹⁸⁰ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 2/1899, f. 9.

- anul școlar 1898-1899, cu media generală 8,05, premiul I între 20 elevi¹⁸¹.

În toamna anului 1899, Lucian Bildirescu se înscrie la liceul real *Mihai Viteazul* din București. Cursurile primei clase le urmează în particular, iar la sfârșitul anului școlar, în iunie 1900, obține certificat de examen, cu semnătura inspectorului învățământului privat și ștampila Ministerului Cultelor și Instrucțiunilor Publice, având următoarele note: 5 - religie, 5 - română, 7 - engleză, 6 - franceză, 9 - germană, 5 - geografie, 6 - istorie, 6 - matematică, 6 - științe fizico-chimice, 6 - desen, 7 - canto¹⁸².

Din foaia matricolă pe anul 1900-1901, reiese faptul că Lucian Bildirescu, urmează cursurile la stat¹⁸³.

Anul școlar următor, 1901-1902, învață în particular și este promovat în urma examenelor, primind certificatul de examen cu notele: 6 - română, 6 - franceză, 6 - germană, 8 - istorie, 6 - filozofie, 5 - matematică, 5,50 - științele naturale, 5 - științele fizico-chimice, 7 - canto și 5 - engleză.

Absolvirea liceului de către elevul Lucian Bildirescu are loc la data de 1 iulie 1903, în București, prin susținerea examenului de diplomă: „văzând încheierea juriului examinator dăm domnului Lucian Bildirescu, de naționalitate română, de religie ortodoxă, care a obținut nota medie de 5,40, certificatul de trecere la examenul general de liceu pentru secția reală”¹⁸⁴.

După liceu, L. Bildirescu urmează cariera militară și plecă la Paris, unde este primit la Școala Specială Militară de la Saint-Cyr, pe care o termină în anul 1908¹⁸⁵. Revine în țară și este primit în Regimentul 1 Roșiori, iar brevetul dat de Ministerul de Război al Regatului României va purta semnătura ministrului, generalul Averescu, prin care se face „cunoscut tânărului Lucian Bildirescu, absolvent al Școlii Speciale Militare de la Saint-Cyr, că prin Înaltul Decret nr.106 din 12 ianuarie 1908 s-a înaintat la gradul de sublocotenent pe ziua de 1 ianuarie 1908 și s-a dat ordin să fie recunoscut în acest din urmă grad”¹⁸⁶. De acum începe o cariera militară strălucită.

Nu trece mult timp și prima confruntare armată, este vorba de al doilea război balcanic, îl găsește mobilizat ca locotenent în Regimentul 5 Roșiori, iar la sfârșitul acestuia primește, din ordinul regelui Carol I, șeful suprem al armatei române, medalia *Avântul Țării*¹⁸⁷.

¹⁸¹ *Ibidem*, f. 8.

¹⁸² *Ibidem*, f. 10.

¹⁸³ *Ibidem*, f. 11.

¹⁸⁴ *Ibidem*, f. 12.

¹⁸⁵ *Ibidem*, f. 15.

¹⁸⁶ *Ibidem*, f. 17.

¹⁸⁷ *Ibidem*, f. 21.

După școala de călărie din Viena, urmată în 1913, Lucian Bildirescu revine la regiment și solicită plecarea sa, ca ofițer, la școala de cavalerie. Însă, pentru acest transfer avea nevoie de recomandările superiorilor. În aceste condiții, colonelul Herescu, comandantul Regimentului 5 Roșiori „Împăratul Nicolae II”, îi întocmește, pentru perioada 1 noiembrie 1913-31 octombrie 1914, *foaia de calificare*. Lucian Bildirescu era prezentat de acesta, astfel: „fizic plăcut, sănătos, rezistent, prin excelență călăreț, este indicat a fi instructor la Școala de Cavalerie, având atitudini naturale și o pregătire specială la școala de echitație din Viena, al cărei absolvent este. De la înapoierea sa de la această școală, în luna iulie 1913, a avut un regiment în sarcină, ca adjutant al regimentului, însărcinare de care a știut a se achita cu multă bunăvoință și pricepere. Fiind foarte conștiincios în îndeplinirea datoriei, este de o exactitate exemplară. Cu o educație distinsă și cu un caracter foarte bun, pe lângă care se mai adaugă bune însușiri militare, va ajunge a fi apreciat ca ofițer de valoare. Este inteligent și indicat ofițer pentru recunoaștere, însărcinare de care știe a se achita în mod conștiincios, aducând știri precise la timp. Regret plecarea din regiment a acestui bun ofițer sub toate raporturile”. Caracterizarea făcută de colonel este contrasemnată de St. Magheru, comandantul Brigăzi III, Roșiori¹⁸⁸.

Sfârșitul primului război mondial îi aduce lui Lucian Bildirescu noi confirmări ale valorii lui militare. În brevetul Ministerului de Război se menționau meritele acestuia: „Înaltul decret din 7 iulie 1918, prin care Majestatea Sa Regele a binevoit a conferi maiorului rez. Bildirescu Lucian, la Școalele Militare de Cavalerie *Crucea Comemorativă a războiului 1916-1918 fără barete*” (planșa 22). La data de 13 septembrie 1919, Ministerul Afacerilor Străine acorda brevetul prin care „Majestatea Sa Regele a binevoit a autoriza pe domnul maior Bildirescu Lucian, din armata română, a purta însemnele ordinului *Sf. Stanislav clasa II cu spade*”¹⁸⁹.

Valoarea militară a lui Lucian Bildirescu era dublată de un mare talent de călăreț, el participând la concursurile naționale hipice. La cel de-al șaselea concurs hipic național, desfășurat iunie 1916, i se acorda „căpitanului Bildirescu premiul I, la concursul de dresaj categoria a. din ziua I, 4 iunie 1916”, iar în cea de-a doua zi, 6 iunie, acesta obține „premiul al II-lea la concursul dresaj, categoria b, el concurând pe calul Lady- Emily”¹⁹⁰.

La cel de-al optulea concurs hipic național, din perioada 25-28.05.1922, Lucian Bildirescu obține premiul I pentru „sărituri pe

¹⁸⁸ *Ibidem*, f. 16-18.

¹⁸⁹ *Ibidem*, f. 1, 2.

¹⁹⁰ *Ibidem*, f. 23, 24.

obstacole speciale”, premiul I pentru „săritura în înălțime” și premiul al II-lea pentru „sărituri pe obstacole speciale 1, 40 m”¹⁹¹ (planșa 23).

Lucian Bildirescu a deținut o moșie în comuna Băneasa, județul Teleorman, pe care a moștenit-o de la tatăl său, Dumitru Bildirescu și pe care a lucrat-o până în anul 1949¹⁹².

La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, **educația fetelor** ce provin din familiile de moșieri avea un caracter mai aparte, datorat faptului că, în epocă, femeile nu profesau. Fetele primeau o educație aleasă și își desăvârșeau studiile doar în vederea unei căsătorii fericite. Ele erau trimise la pension, unde urmau cursul primar, secundar, liceal cu „profesori titrați, în cea mai mare parte din cei ce ocupă catedre în școlile statului, precum și de profesori angajați pentru predarea lucrului manual, limbilor străine și a pianului. Guvernantele franceze, germane și engleze sunt angajate pentru conversația elevelor”, astfel se preciza în regulamentul Institutului de Educație pentru Domnișoare *Despina Doamna* din București, fondat în anul 1896¹⁹³.

În evidența Institutului Nou Normal de Domnișoare, din registrele de la fondare -1874 și până în anul 1899, regăsim în rândul elevele care s-au înscris și fete din familii teleormănene, cu menționarea, acolo unde era cazul, a celor care se căsătoriseră după terminarea pensionului:

- familia Butculescu - domnișoarele Caterina, Paulina, Anicuța, Constanța, căsătorite devin doamnele Oteteleșanu, Robescu, Deșliu și Florescu;

- familia Vasile Racottă - domnișoara Zoe, căsătorită devine doamna Dinu Goleșcu;

- familia Em. Costinescu - domnișoarele Florica și Ioana, căsătorite devin doamnele Berindei;

- familia Hristodorescu - domnișoara Teodosia, căsătorită devine doamna Paraschiv Noica;

---

¹⁹¹ *Ibidem*, f. 25-27.

¹⁹² În evidența moșierilor expropriati în baza legii din 1921 soții Adina și Lucian Bildirescu erau proprietari ai moșii de 592 ha în comuna Băneasa, județul Teleorman. După expropriere ei rămân cu 200 de hectare, iar în anul 1940 mai dețineau suprafața de 159 hectare (BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 30/1930, f. 5, 12). Cei care l-au cunoscut pe Lucian Bildirescu mărturisesc faptul că acesta era un proprietar generos, toți cei din satul Băneasa fiind ajutați de el cu grâne în timpul iernii și cu medicamente. O perioadă deține funcția de șef al manejului Casei Regale. În timpul regimului comunist ajunge muritor de foame, locuind într-o mică odăiță unde și gătea; lucra ca paznic de noapte la un hotel din capitală datorită faptului că vorbea trei limbi străine și era manierat.

¹⁹³ Alin Ciupală, *op. cit.*, p. 296.

- familia Noica - domnișoara Elena, căsătorită devine doamna Dărăscu;

- familia G. Burcă - domnișoarele Anica, Constanța, Lucreția, Caterina și un băiețel¹⁹⁴.

Un pension cu renume în epocă era „Notre Dame de Sion”, din București, unde, pe lângă cartea făcută în mod serios, predomina studiul limbii franceze și al pianului. La terminarea pensionului, fetele dobândeau un bagaj solid de cultură generală și o educație aleasă. Clemeța Casassovici, căsătorită cu Grigore Noica și mama lui Constantin Noica, este cea care urmează cursurile acestui pension din București și mai târziu din Galați¹⁹⁵. Firea melancolică a mamei și plăcerea acesteia de a citi cărți de filozofie par să-l fi influențat substanțial pe viitorul filozof.

La începutul veacului al XX-lea, se produc schimbări importante în mentalitatea feminină, prin apariția primelor femei titrate dornice de a profesa și de a schimba opinia generală, privind necesitatea femeilor de a fi educate. În acest sens redăm câteva pasaje din articolul Ecaterinei Arbore, apărut în publicația *Unirea femeilor române*: „în primăvara anului 1900, eram în București câteva tinere din categoria numită *intelectuale*, la care viața personală nu absorbise încă dorința de activitate inerentă tinereții. Ieșisem toate, de un an sau doi, de pe băncile Universității din București, făceam parte din prima generație de doctori și licențiați femei; nu eram multe și reușisem a ne organiza viața personală fără prea mari lupte, fără să cheltuim prea multă energie și fără să fim expuse a muri de foame, cu diploma în buzunar. Unele eram măritate altele nu; felul de viață personal se deosebea la fiecare; un lucru era comun: eram primele femei, care trăiam din munca noastră intelectuală și deci eram independente, stăpâne pe actele noastre. Unele din noi eram medici; cele mai multe eram profesoare”¹⁹⁶.

Aceste tinere văzând situația femeilor din păturile sărace ale țării au considerat că era de datoria lor să înființeze *Asociația femeilor române „Sprijinul”*, deoarece considerau ele: „vedem și cunoaștem rezultatul nul al activităților operelor de binefacere, care împart pomană la date fixe unei părți infime din populația nevoiașă; știam că singurul lucru, de care avea nevoie populația și mai ales femeile din popor, în mod urgent, singurul lucru pe care îl puteau da femeile culte era lumina”¹⁹⁷. Iar această lumină nu o puteau găsi decât știutorii de carte. Ca o confirmare a celor spuse mai sus

¹⁹⁴ *Ibidem*, p. 277-295.

¹⁹⁵ Nicolae Șt. Noica, *op. cit.*, p. 109.

¹⁹⁶ Alin Ciupală, *op. cit.*, p. 184, 185. Ecaterina Arbore profesa ca medic, fiind printre primele femei cu această profesie.

¹⁹⁷ *Ibidem*.

găsim o „situație generală a comunei Fântânele pe anul 1909”, unde primarul menționa că numărul copiilor, care după vârstă, urmau a merge la școală era de 150 de băieți și 158 de fete, dintre aceștia doar 65 de băieți și doar 15 fete frecventau școala¹⁹⁸.

Aceste câteva considerații despre rolul educației în rândul copiilor de moșieri denotă importanța acordată studiului, pentru o viitoare carieră în politică sau administrație a băieților dar și pentru o educație aleasă dată de mame copiilor lor. Prin studii se menținea și statutul social al moșierilor. Interesant este faptul că puține au fost cazurile de moșieri cu studii în străinătate care au ales să locuiască la țară și să muncească moșiile personal, acolo unde este cazul lucrarea îi menționează. O mare parte dintre ei acced în administrație locuind la orașe șiarendând moșiile. Nu au văzut viitorul în afacerile din agricultură sau un mod de trai. Moșiile reprezentau doar o sursă sigură de venit, un bun primit de la părinți și care reprezenta viitoarea zestre a copii.

2.3. Implicarea moșierilor și arendașilor în viața publică a județului

La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, mari proprietari și arendași reprezentau județul Teleorman în Senat și Camera Deputaților. La nivel național, moșierii însemnau o forță politică impresionantă, astfel că în Parlamentul din anul 1911 aproape 50% dintre deputați și senatori erau mari proprietari de moșii¹⁹⁹. Pe plan local moșieri se ocupau de problemele comunității din postura de prefecți și consilieri județeni.

Se remarcă o mai mare implicare în viața politică la sfârșitul secolului al XIX-lea. Astfel, în perioada 1894-1912 sunt alese trei persoane pentru a reprezenta județul Teleorman în Parlamentul României.

În listele electorale sunt trecute două rubrici, prima privind ocupația și a doua gradul de cultură, fără a nominaliza persoanele. La rubrica „proprietari, rentieri” avem următoarea situație, defalcată pe ani: în 1894 toate cele trei persoane fac parte din această categorie, iar la gradul de cultură două persoane aveau cursul primar și al treilea gimnaziul; în 1895 situația este identică; între 1905-1907 este menționată o singură persoană cu această ocupație²⁰⁰.

Tot în perioada anilor 1894-1912 întâlnim aceeași situație și în ceea ce-i privește pe membrii Consiliului Județean. În anul 1894, din cei 24 de

¹⁹⁸ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 17/1930, f. 124.

¹⁹⁹ *Istoria românilor*, p. 69.

²⁰⁰ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 2/1913, f. 3.

membri, 20 sunt trecuți la rubrica „proprietari, rentieri”; în 1899 sunt 5 consilieri-proprietari; în anul 1903 sunt 8 consilieri-proprietari; în anul 1907 sunt 9, pentru ca în anul 1911 numărul acestora să scadă la 6. În acest din urmă an, majoritatea consilierilor ajunge să fie dată de comercianți²⁰¹.

În listele Consiliului Județean specificarea termenului de „proprietar, rentier” este mai bine menționată prin faptul că persoanele sunt trecute nominal și totodată în dreptul fiecăruia este trecută ocupația de „proprietar de moșii” și „arendaș”.

Consiliul județean din anul 1894 avea următoarea componență:

a. *proprietari*: P.M. Protopopescu, Vasile Racottă, V. Stoenescu, C. Vlădescu, C.G. Vernescu, D. Slăvescu, C. Zlotescu, M. Râmnicănu, A. Ladar, Dimitrie Leventi, C. Athanasiu, Christ M. Dimirache, Tache Necșulescu, A. Petrescu, A.I. Stăulescu.

b. *arendași*: C. Ioanid, Ștefan Ciupagea, P.N. Gancovici²⁰².

Consiliul județean din anul 1895 număra printre cei 18 membri, 7 mari proprietari și 2 arendași. Proprietarii erau: general G. Manu, Vasile Racottă, Gh. Pietraru, Petrache M. Protopopescu, Petrache Angheliescu, Christ M. Dimirache, C. Atanasiu. Arendașii erau P.N. Gancovici și C. Ioanid²⁰³.

Consiliul județean din anul 1896 număra trei proprietari: P. Macca, I.M. Papadopol, Andrei I. Noica și un arendaș Ghelase Migliaresi²⁰⁴.

Consiliul județean din 1901 număra șase proprietari: P. Macca, Constantin G. Petraru, I.M. Plopeanu, Marin Petrescu, Mihail Ionescu, Nicolae V. Racottă²⁰⁵.

Consiliul județean din 1903 număra trei proprietari: P. Macca, C.I. Hristodorescu, I.M. Plopeanu²⁰⁶.

Ponderea proprietarilor scade către anii 1911-1913. În anul 1911 sunt trecuți doi proprietari: Petrache M. Protopopescu, care ajunge senator în 1912 și Petre D. Polimeride, iar arendași sunt Ilie Oreste Fotino, D.G. Popescu și Bucur C. Jinga²⁰⁷.

Sesiunea Consiliului județean din anul 1913 se prezenta astfel: proprietarii Petrache M. Protopopescu, Petre D. Polimeride, Anghel Repanovici și arendașii G.P. Gancovici și Bucur C. Jinga²⁰⁸.

²⁰¹ Idem, ds. 2/1913, f. 4.

²⁰² *Ibidem*, f. 5.

²⁰³ *Ibidem*, f. 15.

²⁰⁴ *Ibidem*.

²⁰⁵ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 1/1902, f. 5.

²⁰⁶ *Ibidem*, f. 9.

²⁰⁷ *Ibidem*, f. 6.

²⁰⁸ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 2/1913, f. 17.

Persoane provenind din rândul proprietarilor de moșii dețin și funcția de prefect al județului Teleorman:

- *Hariton Racottă*, prefect în anul 1861, s-a născut la Ștorobăneasa, ulterior, la 1899, este ales deputat;

- *Ștefan Văcărescu* este numit prefect în anul 1883;

- *Dimitrie Bildirescu*, prefect între 01.06.1898-11.04.1899 și în perioada 16.11.1901-22.11.1904. Acesta s-a născut în anul 1847, la Turnu Măgurele și a fost licențiat în drept la Paris. A fost membru al Parlamentului în 1895 și 1907 la Colegiul I Teleorman;

- *Dimitrie Iarca*, prefect între 12.03.1907-11.12.1910. Acesta a cumpărat moșia Ulmeni de la Mihail Sutz, unde în 1940 a și murit, fiind înmormântat în curtea conacului;

- *Niculae Maimarolu*, prefect între 31.12.1910-05.01.1914;

- *Nicolae Vasile Racottă*, prefect între 05.01.1914-01.04.1916 și 29.01.1922-12.02.1922. S-a născut la Ștorobăneasa, la 16 august 1872, fiind fiul lui Vasile Racottă și al Ecaterinei, născută Romanescu. Studiile secundare și superioare le-a făcut în București, iar la Oxford și-a luat doctoratul în științe tehnice. A fost membru al Partidului Național Liberal și președinte al organizației din Teleorman a acestuia în perioada 1918-1921, după care șefia a fost preluată de Victor Antonescu. A fost ales senator de Teleorman în Parlamentul României;

- *Ștefan Bellu*, prefect între 05.01.1914-01.04.1914;

- *Petre Polimeride*, prefect între 24.04.1918-20.10.1918. S-a născut în Dobrotești la 2 aprilie 1868. Primele studii le-a efectuat la București, cele secundare la Gratz, iar pe cele universitare la Liege. În 1907 și-a luat doctoratul în drept. A fost decorat cu Coroana României în grad de Cavaler;

- *Mihai Slăvescu*, prefect între 21.08.1927-10.11.1928²⁰⁹.

Proprietarul Iacovache Noica a făcut politică liberală până la moarte, iar în sesiunile 1885-1887 și 1887-1889 a activat ca deputat în Parlamentul României. Fiul său, Andrei Noica, a urmează aceeași cale și a fost ales deputat în perioada 1911-1913.

La data de 10 noiembrie 1912, Paraschiv Noica, conservator de orientare, a fost ales deputat în Colegiul II de Cameră cu 781 de voturi pentru a reprezenta județul²¹⁰. Pe același proprietar îl regăsim în anul 1932 deținând funcția de senator²¹¹. Dacă în prima legislatură menționată este

²⁰⁹ Gheorghe Popa, Ion Bălă, Emil Lungu, *op. cit.*, p. 171-182.

²¹⁰ BJTAN, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 26/1912.

²¹¹ Idem, ds. 257/1932.

deputat din partea Partidului Conservator al lui Take Ionescu, după reforma agrară se înscrie la Partidul Agrar și moare în funcția de senator (1936)²¹².

Proprietarul unei părți din moșiei Beuca, Ioan A. Berindei, în timpul reformei agrare, primește un certificat eliberat de Adunarea Deputaților prin care „se constată că proprietarul Ioan A. Berindei a fost ales ca senator în legislația de la 21 februarie 1914 și dizolvată în aprilie 1918”²¹³.

Vedem astfel o largă participare în viața politică a moșierilor, o mare parte provenind din familii de origine teleormăneană. Persoane cu educație europeană se întorc în județ și, prin exemplul personal, încearcă să modernizeze sectoarele: economic, politic, social, cultural și educațional, atât pe moșiile lor, în județ dar și în țară.

Pretorul Plășii Alexandria menționează ajutorul pe care proprietarul Nicolae Capră l-a dat locuitorilor comunei Adămești prin „procurarea a mai multor perechi de boi pe care le-a dat în cost și plătit în rate anuale în mai mulți ani” în vederea lucrării pământului de către aceștia²¹⁴.

Ajutorul dat celor în nevoi se regăsește și la alți proprietari. Este cazul lui Iorgu Golescu și Constantin Pietraru, care au ajutat din punct de vedere material locuitorii comunelor afectate de holeră. După campania din 1913, trupele întoarse din Bulgaria au adus în țară flagelul holerei. Astfel, în situația întocmită de pretorul plășii Alexandria, acesta menționa faptul că 24 de localități din cele 25 ale plăși s-au confruntat cu epidemia de holeră. Neajunsurile majore în combaterea holerei au fost: „insuficiența și lipsa personalului sanitar, lipsa de localuri de specialitate, de infirmieri, de medicamente la timp, de hrană, de mijloace bănești pentru stăvilirea epidemiei”, ea extinzându-se²¹⁵.

O frumoasă caracterizare a moșierului Constantin Pietraru, proprietar al moșiei Putineiu, datează din 2 martie 1925. Biserica monument istoric din comuna Balaci, ctitoria agăi Constantin Bălăceanu, ginerele voievodului Șerban Cantacuzino, ridicată între anii 1678-1688, necesita după 247 de ani de existență mari reparații. Preotul paroh, în calitate de președinte al Comitetului de restaurare, îi adresa prefectului județului Teleorman rugămintea de a aproba alocarea sumei de 25000 lei necesari pentru achitarea plății privind restaurarea bisericii monument, deoarece „în timp de 4 ani de zile de efortări aproape supraomenești, făcute de către subsemnatul și comitet, nu am putut aduna decât suma de 200000 lei din care 20000 lei

---

²¹² Nicolae Șt. Noica, *op. cit.*, p. 81.

²¹³ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 124/19191, f. 31.

²¹⁴ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 2/1913, f. 56.

²¹⁵ *Ibidem*, f. 66.

de la Comisia de Monumente Istorice și 60000 de lei dăruți de bunul și marele om de suflet Constantin Gh. Pietraru din comuna Putineiu”²¹⁶.

O mare parte a moșierilor au grijă și de suflete, construind biserici. Este cazul bisericii din comuna Dobrotești, ctitorie a familiei Berindei; biserica din comuna Furculești, ctitorie a familie Furculescu, biserica din Ștorobăneasa, ctitorie a familie Racottă²¹⁷ etc. Alteori sunt restaurate cele existente prin donarea unor sume mari de bani. În testamentul lui Eraclie Kippa din Turnu Măgurele, întocmit la data de 14 februarie 1925, la articolul 4 se menționează: „las bisericii Sfântul Haralambie din Turnu Măgurele, suma de 600000 lei în titluri de rentă de stat, din care doresc ca acest sfânt locaș să se întrețină, restaurându-se, făcându-se toate îmbunătățirile necesare unui monument religios” și se gândește și la binele oamenilor: „las deasemenea în titluri o rentă de stat, suma de 200000 lei spitalului din Turnu Măgurele, spre a forma un fond destinat procurării de instrumente și mobilier pe care tehnica și medicina modernă le reclamă”²¹⁸.

Instituțiile statului au și ele parte de atenția moșierilor, localurile de primărie și școlile sunt ridicate sau întreținute de aceștia. Astfel „în comuna Adămești s-a terminat construcția localului de primărie ce se proiectase în anul trecut de către proprietarul Nicolae Capră, construind un frumos local de numitul proprietar pe spezele domniei sale, în schimb i s-a dat locul cu vechiul local. Cel construit valorează 7000 lei iar cel vechi 600 lei”²¹⁹.

Primăria comunei Dobrotești funcționa în anul 1913 într-un local donat de moștenitorii familiei Berindei până ce comuna urma să construiască un local propriu²²⁰.

Școala normală de băieți din orașul Alexandria a fost înființată în anul 1915 cu sprijinul material al lui Nicolae Racottă, la acea dată prefectul județului Teleorman²²¹. Tot el este cel care ridică în comuna Ștorobăneasa, unde avea moșie, o școală după instrucțiunile date de Spiru Haret, ministrul educației, cu „apă curentă și ventilație”.

O inițiativă aparte o va avea, la întocmirea testamentului în anul 1892, proprietara moșiei Poroschia, Haritina Gigărtu. Pentru că nu avea urmași naturali sau colaterali, ea hotărăște ca moșia să o lase în custodia administratorului Ion Cațachi și a generalului Constantin Poenaru, pe timpul

---

²¹⁶ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 55/1925, f. 42.

²¹⁷ Prima biserică construită în Ștorobăneasa a fost în anul 1832 de slugerul Nicolae Racottă și copii lui: Alecu, Hariton, Sevastița, Costache, Iancu și Vasile. Vezi și imagini în cartea Narcis Dorin Ion, *op. cit.*, p. 293.

²¹⁸ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 4/1928, f. 13.

²¹⁹ Idem, ds. 2/1913, f. 58.

²²⁰ *Ibidem*, f. 79.

²²¹ Ilie Catalina, *Alexandria - 100 de ani*, 1935, p. 89.

vieții lor, iar după moartea acestora „nuda proprietate a moșiei, o las comunei Poroschia”.

În schimb, cei doi aveau îndatorirea ca din veniturile moșiei, în primii ani ai administrării lor, să „clădească o biserică în valoare de 150000 franci. Biserica se va clădi în fundul monumentului unde este îngropat soțul meu și pe lângă care doresc să fiu înmormântată și eu. Biserica va fi sub patronajul Sfintei Cruci, se va săvârși în toți anii în ziua de 14 septembrie parastas și al doilea vor clădi o școală încăpătoare de 100 elevi și eleve, după planul școlilor statului, cu camerele necesare pentru locuința profesorilor și profesoarelor. Convingerea mea este că venitul pe doi ani va fi suficient pentru clădirea bisericii și a școlii și pentru înzestrarea lor cu toate cele trebuincioase [...] pentru întreținerea bisericii, salariile pentru preoți și altele pentru întreținerea școlii, luminatul și încălzitul ei, adaos la salariile profesorilor și profesoarelor [...] de aceea uzufructării venitului proprietății vor înființa un spital cu douăzeci sau douăzeci și patru de camere în casa mea din această proprietate, care casă se va repara pentru un asemenea stabiliment și se vor rezerva camerele trebuincioase pentru medic, pentru ajutorul său și pentru moașă, care sunt datori să locuiască în stabiliment totdeauna și să viziteze gratis atât locuitorii satului cât și străinii. În fiecare an se va prevedea o sumă suficientă pentru cumpărare de medicamente care se vor preda medicului ca să le distribuie gratis pe la bolnavi, vor clădi încă și un azil pentru bătrânii săraci, care afară de locuință, vor avea nutriment necesar pentru dânsii.

Școala, spitalul și azilul de bătrâni vor purta numele de *Haritina Gigârtu născută Stavru Sclivanitu*. Pun deasemenea îndatorire [...] să prevadă pentru fiecare an o sumă de 6000 franci spre a împărți băieților ce vor frecventa școala [...] cei mai capabili și cu conduita bună, din suma de mai sus 3000 franci se vor da la 6 băieți câte 500 franci la fiecare băiat, și 3000 se vor da la fete sau câte 500 franci la fiecare”²²². Aceste nobile îndatoriri, după moartea celor doi împuțerniciți, urmau a fi continuate de către administrația comunei, care intra astfel în posesia moșiei. Toate cele specificate de proprietara Haritina Gigârtu se puteau realiza pentru că moșia avea o suprafață de 1500 hectare și aducea un venit anual de 125000 lei, iar valoarea totală a ei se ridica la suma de 2000000 lei. Actele de binefacere ale Haritinei Gigârtu plecau dintr-un sentiment creștinesc și omenesc. Ion Cațachi și Constantin Poenaru, din 1892 și până în anul 1907, adică în decurs de 15 ani de zile, au ridicat doar școala, „unde domnul revizor școlar, în ziua de 12 ianuarie, a găsit elevii cu căciulile în cap de frig, pe profesori

²²² Alin Ciupală, *op. cit.*, p. 474, 475. Acesta a apărut în epocă ca publicație: *Testamentul Haritinei Gigârtu*, București, Tipografia Modernă, 1907.

îmbrăcați cu blăni ca în Siberia și apa înghețată în clasă, căci sobele sunt foarte proaste, iar biserica este începută din 1904 și nici astăzi terminată, de spital și azil nici pomeneală, premiile elevilor sunt prevăzute în bugetul depus și aprobat de Casa Școalelor din 1903, care până azi s-au aglomerat 24000 lei și nedeuși la Casa de Economie, că nu a fost venit?”²²³.

Starea de nemulțumire a locuitorilor comunei Poroschia este prezentată în „depozițiunea de martor” din 2 iulie 1907 a lui Marin Stanciu, în vârstă de 32 de ani, care se afla în funcția de primar al comunei de 8 ani de zile (1899-1907). El îl considera vinovat pe învățătorul Ion M. Iliescu, care a făcut public testamentul proprietarei locuitorilor comunei, cu toate prevederile privind îmbunătățirea stării materiale și culturale a lor și nu pe cei doi administratori ai averii defunctei proprietare²²⁴.

Haritina Gigărtu încerca pe termen lung să ridice starea morală, materială și educațională a locuitorilor comunei Poroschia, prin înființarea de biserică, școală, azil de bătrâni, spital de bolnavi și premii elevilor meritoși. Orice inițiativă omenească lăudabilă, pe lângă faptul că este atât de rară, are nevoie de sprijinul semenilor predispuși mai degrabă la a se îmbogăți material și nu spiritual.

Acest act de caritate nu a depășit stadiul de intenție, și cine știe dacă Haritina Gigărtu a avut parte de drum pavat către rai...

În ce privea **starea sanitară** a populației județului Teleorman, numeroase erau bolile care ridicau probleme grave în eradicarea lor. Au existat în secolul al XX-lea epidemii de holeră, de variolă și de pojar și uzual existau numeroase cazuri de bolnavi de difterie, febră tifoidă, tuse convulsivă, paludism, sifilis, pelagră, cancer.

Cu o mortalitate foarte ridicată de 26% erau cazurile de tuberculoză deoarece „până astăzi nu s-a întreprins nimic serios (este vorba de anul 1935 - n.a.) în lupta contra acestui flagel, care seceră într-un an mult mai mult decât toate celelalte boli epidemice la un loc”²²⁵. Autoritățile orașului Alexandria deseori erau puse în dificultate, aici existând numeroase cazuri de tuberculoză datorită amplasării orașului sub pânza freatică și a lipsei apei potabile, iar „explicația marelui număr de cazuri de tuberculoză, trebuie căutată în lipsa unei organizații temeinice a măsurilor de luptă în contra acestei boale. Lipsa localurilor de izolare, care-i face pe bolnavi cu leziuni deschise să trăiască în promiscuitate cu restul familiei, lipsa sanatoriilor, insuficiența măsurilor de dezinfecție, care face ca efectele (îmbrăcămintea - n.a.) celor morți de această boală să se împartă nedezinfectate celor săraci,

²²³ *Ibidem*.

²²⁴ BJTAN, fond *Curtea cu Jurați*, ds. 45/1907, f. 141.

²²⁵ Ilie Catalina, *op. cit.*, 1935, p. 126.

sunt atâtea cazuri care contribuie la întinderea bolii. Aceste cauze explică existența unui număr ce credem că e tot atât de mare în toate localitățile cu aceeași altitudine ca Alexandria”²²⁶.

Din presa vremii ziarul *Dimineața*, apărut la București în data de 1 decembrie 1934, citim raportul doctorului N. Antonescu, medic primar al județului Teleorman, către Ministerul Sănătății, în care acesta menționează problemele grave ale județului privind cazurile numeroase de tuberculoză. Potrivit lui nu s-au luat măsurile necesare datorită crizei economice și a problemelor financiare ale țării, pentru că „serviciul sanitar al județului Teleorman este în dependență de autoritatea județului, comunală și de stat și toate acestea în funcțiune de situația financiară, în prezent destul de critică, desigur că nu se poate aștepta la mai mult și inițiativa particulară trebuie să completeze lipsurile pentru salvarea atâtor vieți omenești roase de microbul tuberculozei”²²⁷.

Se cerea de către același medic să fie reamenajat spitalul din comuna Cervenția al Așezămintelor Brâncovenești, astfel încât „acest spital prin poziția ce ocupă în mijlocul unui parc, pe malul Vedei și cu o plajă naturală, admirabilă, s-ar putea transforma, cu mici sacrificii, într-un preventoriu pentru copiii debili și predispuși la tuberculoză, din întreg județul Teleorman”²²⁸. Tot autorul raportului considera că persoanele particulare pot rezolva ceea ce statul român nu poate. „Un comitet de inițiativă în frunte cu domnul Nicolae Racottă, proprietar din comuna Ștorobăneasa, a luat laudabila măsură de a aduna fonduri, pentru înființarea unui preventoriu pentru tuberculoși, în comuna Cervenția. E locul să arătăm că, tuberculoza a luat proporții îngrijorătoare în județul nostru. Dacă autoritățile sanitare n-au făcut nimic până azi în această direcție, inițiativa particulară trebuie încurajată”²²⁹. Nu era pentru prima dată când proprietarul Nicolae Racottă privea cu multă seriozitate problema sănătății, el înființând în comuna Ștorobăneasa o farmacie rurală încă din anul 1921²³⁰.

În epocă, existau diferite feluri de a-i ajuta pe cei săraci, implicarea oamenilor cu dare de mână mergea de la ajutorul dat familiilor sărace cunoscute, până la mobilizarea diferitelor asociații patronate de doamnele din înalta societate.

---

²²⁶ *Ibidem*.

²²⁷ Ziarul *Dimineața*, București, nr. 10032, 1 decembrie 1934, p. 29.

²²⁸ *Ibidem*, p. 30.

²²⁹ *Ibidem*, p. 14.

²³⁰ Gheorghe Popa, Ion Bălă, Emil Lungu, *op. cit.*, p. 174.

Societățile de binefacere deveniseră extrem de numeroase²³¹ la începutul secolului al XX-lea ajungând și la o diversificare a modul de ajutorare oferit celor săraci, pentru că „lumea se schimbase, acestea (societățile de binefacere - n.a.) sunt societăți adunate exclusiv din dame și domnișoare din înalta societate și reprezintă vechea trăsătură de generozitate care făcea pe vechii boieri români să țină pe socoteala lor un număr oarecare de familii nevoiașe. Azi cei mai mulți dintre boierii români și-au pierdut averile; și ajutorul acestora nemaiputându-l da fiecare pe socoteala sa, îl realizează în mod colectiv. Al doilea tip de societate de binefacere urma a se baza pe ajutoare meritate prin muncă, de exemplu, în București există o primă societate pentru încurajarea și dezvoltarea industriei casnice, *Concordia română*, sub conducerea lui C. Porumboiu, D. Butculescu, dr. Davila, Teodor Nica și Ilie Bozianu”²³².

Într-un tabel întocmit de pretorul plășii Alexandria, în data de 18 ianuarie 1944, regăsim toți marii proprietari cu sumele aferente donate de aceștia diferitelor instituții de ajutorare. Redăm câteva exemple: *Nicolae Racottă*, din comuna Ștorobăneasa, 8000 lei pentru asistență socială, 100000 lei pentru Palatul Invalizilor și 3 stânjieni lemne pentru bătrânii din azilul Turnu Măgurele; *Victor Antonescu*, comuna Vitănești, 500 kg grâu; *Anghel Capră*, comuna Mavrodin, 1000000 lei pentru Palatul Invalizilor, 2 stânjieni lemne pentru azilul de bătrâni din Turnu Măgurele, hrană pentru 5 copii la cantină, 2 zile pe săptămână mâncare prin cantine școlare la 12 elevi și 3000 kg grâu²³³; *Ion P. Noica*, comuna Beiu, 250 kg grâu pentru patronaj, 700 kg porumb pentru asistență socială²³⁴. Același pretor, la data menționată, îi trimite prefectului județului Teleorman și o situație „confidențială”, raportând donațiile „ce s-au făcut în bani de către proprietarii din plasă și anume: *Ion Dumitru*, din comuna Adămești, cu 25000 lei și *Nicolae Racottă*, din comuna Ștorobăneasa, cu 30000 lei”²³⁵. Moșierul *Dumitru I. Dumitru*, fiul lui Ion Dumitru, făcea cu un an înainte de tatăl său donații. După ce în vara anului 1943 a recoltat cantitatea de 148000 kg grâu el a dat: 80000 kg porumb pentru Palatul Invalizilor împreună cu suma de 50000 lei, 5000 lei pentru comună, 300 kg grâu pentru cantina școlară din localitate și

²³¹ Alin Ciupală (coordonator), *op. cit.*, p. 139. Articol scris de Eleonora Stratilescu în *Unirea femeilor române*, an I, nr. 4, 24 decembrie 1909. Autoarea nota: „judecând după numărul lor atât de mare ar putea cineva gândi că atâta activitate desfășurată trebuie inevitabil să aibă ca rezultat, ca să nu mai fie în București om necăjit sau incult”.

²³² *Ibidem*.

²³³ BJTAN, fond *Pretura Plășii Alexandria*, ds. 465/1944, f. 28.

²³⁴ *Ibidem*, f. 7.

²³⁵ *Ibidem*, f. 6.

130 kg porumb, 520 kg porumb la Darul Plugarului din comună, 1500 kg grâu la Darul Plugarului din județ, 1300 kg porumb la lumea I.O.V.R.²³⁶.

Din datele de mai sus vedem că elita societății românească, de la începutul veacului XX și până la mijlocul lui, se implica activ în ajutorarea celor defavorizați de soartă, personal și prin instituții cu caracter filantropic, urmărind ridicarea nivelului educațional dar și social.

2.4. Modalități de transmitere a averilor către urmași

Există în epocă mai multe modalități de transmitere a averilor către urmași. Acestea se regăsesc în actele autentificate de Tribunalul Teleorman și ele denotă de cele mai multe ori raporturile din sânul familiilor. În general averile se împărțeau: prin **testamentele** lăsate de proprietari moștenitorilor masculini, iar partea feminină primea zestre specificată în **actele dotale** și din timpul vieții prin **acte de donație**. Dacă nu existau acte clare de proprietate, averile se împărțeau prin **acte de partaj voluntar**. În cazul în care frații, surorile, văduvele sau moștenitorii colaterali ajungeau la o înțelegere amiabilă pentru a nu împărți moșia rămâneau în **indiviziune**. Când posibilitățile de mai sus nu existau, pentru faptul că descendenții nu cădeau de comun acord, se cerea împărțirea averii prin **acte de expertizare** întocmite de funcționari ai statului.

2.4.1. Testamentele se păstrau în familie și sunt consemnate de urmași doar în cazul unor împrumuturi sau în timpul reformelor agrare pentru a justifica cota legală a fiecărui moștenitor. În general ele erau făcute pentru ca moștenitorilor să le revină cote egale din avere dar, de obicei, unul din moștenitori era favorizat și delegat cu păstrarea testamentului. Tot lui îi revenea obligația de a-și înmormânta părinții. Moștenitorul căruia îi revenea partea mai mare din avere, era în general, fiu, fiică sau ginere.

Ghencu Noica își întocmește testamentul la data de 1 februarie 1857, purtând titlul de „diată” și hotărăște că: „toată starea mișcătoare și nemișcătoare o las în desăvârșită moștenire singurului meu fiu firesc, Iacob, ca să le chivernisească după cum va voi, fiind îndatorat a plăti pe unde ce cu dreptul am să dau și să ia ceea ce am să iau; asemenea să-mi facă înmormântare și soroacele până la trei ani, după trecerea mea din viață”. Dar Iacob nu era singurul moștenitor al lui Ghencu întrucât acesta mai avea trei fete: Paraschiva, căsătorită cu Macavei Dumitru; Teodosia, căsătorită cu Pancu Prodan; Chiriaca, căsătorită cu Vasile Alexandru. Cele trei nu mai primeau, însă, nimic după moartea tatălui lor pentru că, spune tot diata: „le-am căsătorit după bărbați deopotrivă lor, dându-le de zestre lucruri

²³⁶ *Ibidem*, f. 8.

mișcătoare și bani pre cât m-au lăsat inima și m-am putut învoi cu ginerii după obicei prin foi de zestre neformulate după trebuința ginerilor mei”²³⁷.

Ion Hristodorescu, socrul lui Paraschiv I. Noica și proprietarul celui mai mare hotel din Alexandria, îi lasă ginerelui, „în păstrare, testamentul făcut astăzi 14 octombrie 1904 în Alexandria, scris și subscris de mine însumi”. În urma morții lui rămâneau șase copii: Maria Văzianu, Florica I. Baroncea, Teodosia I. Noica, Mihail I. Hristodorescu, George I. Hristodorescu și Alexandru I. Hristodorescu. Acest testament îl anula pe cel făcut în anul 1905 și autentificat la Tribunalul Ilfov, secția de Notari din București. Proprietarul făcea acest nou testament deoarece, între timp, îi murise soția și erau necesare noi prevederi. În primul rând, Ion Hristodorescu dorea ca toți cei șase copii „să fie mulțumiți și moștenirea să se facă în șase părți egale pentru fii și fiicele mele, pentru că numai cu modul acesta părțile fiecărui copil al meu vor putea fi deopotrivă egale după cum și dragostea mea pentru dânșii este”²³⁸. Familiei Noica îi reveneau 6000 de lei din avere pentru ca din această sumă să se plătească „cheltuielile făcute cu înmormântarea mea cum și de a se acoperi cheltuielile ce se vor mai face în decurs de trei ani după moartea mea cu parastase ce vor fi făcute și a milui femeii sărace”²³⁹.

Smaranda Furculescu, proprietara moșiei Ciochina din județul Teleorman, îl însărcinează „executor testamentar” pe ginerele ei și, totodată, îi lasă acestuia o parte mai mare din avere, adică un plus de 50 pogoane din moșie. În schimb, acesta avea obligația de „a-mi face înmormântare potrivit situației mele sociale și să-mi facă toate pomenile conform uzului creștinesc pe timp de 7 ani de zile” și îi mai cere un ultim serviciu „îl însărcinez ca să ia din averea mea 5000 lei ce-i datorez ca onorar pentru serviciile ce mi le-a făcut cu administrarea averii mele pe domnul avocat G. Borcea, iar servitoarei mele Rebeca Oprea să-i plătească 500 lei ce-i datorez pentru serviciile făcute în ultima mea boală”²⁴⁰. Restul averii, după aceste plăți, urma a fi împărțit între copii, în mod egal. Testamentul nu specifică persoanele îndreptățite. El a fost întocmit la data de 26 noiembrie 1909, iar Smaranda Furculescu a încetat din viață la data de 28 ianuarie 1910, după cum reiese din înregistrarea certificatului de deces²⁴¹.

Petre Becherescu, în data de 18 noiembrie 1930, la Craiova, își întocmea testamentul, dorind ca cei șase copii rezultați din cele două

²³⁷ BJTAN, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 2/1992, f. 1.

²³⁸ Idem, ds. 13/1909, f. 1.

²³⁹ *Ibidem*.

²⁴⁰ BJTAN, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 5/1872-1914, f. 25.

²⁴¹ *Ibidem*, f. 29.

căsătorii, cât și cea de-a doua soție a sa, să rămână după moartea lui cu situația materială clarificată²⁴². Avera funciară a familiei Becherescu era alcătuită din întinse și mănoase proprietăți, aflate pe raza orașului Zimnicea. Prin actul de vânzare-cumpărare autentificat la Tribunalului Ilfov, secția Notariat sub nr. 328/1912 moșia Zimnicele cu o întindere de 3380 hectare ajunge în stăpânirea, în indiviziune, a fraților dr. Petre C. Becherescu, Alexandru C. Becherescu și Constantin C. Becherescu²⁴³. Doctorul Petre C. Becherescu deținea o suprafață de 1126 ha și 9558 mp iar în urma reformei agrare din 1921 cota rămasă proprietarului din terenul arabil era de 290 ha și 3000 mp, alături de suprafața neexpropriată de 836 ha și 6558 mp²⁴⁴.

La momentul întocmirii testamentului Petre Becherescu era posesorul

a. 201 ha arabile în moșia Strâmba, comuna Tățel, județul Romanați; 5 ha teren pe care se afla conacul din aceeași localitate cu „toate investițiunile lui ca casă de locuit cu dependențele ei, magazii pentru înmagazinatul cerealelor, păture, clădirea grajdului, remiza de mașini, atelierul de fierărie și grădina de zarzavat”;

b. 320 hectare teren arabil în moșia Zimnicele, județul Teleorman; 500 ha teren inundabil în moșia Zimnicele și a treia parte din conacul Zimnicele stăpânit cu frații săi Alexandru și Constantin²⁴⁵.

Împărțirea moșiei menționate s-a realizat în mod echitabil, după oprirea de către autor a unei cote în nume personal și anume 133 ha teren arabil și 125 teren inundabil din moșia Zimnicea, județul Teleorman. Această cotă urma a intra în stăpânirea soției sale Angela după moartea lui, care la rândul ei era obligată a da o rentă viageră de 50000 lei „iubitei mele mame în fiecare an cât va trăi”²⁴⁶.

„În dorința ca loturile cuvenite celor patru copii ai mei din prima căsnicie să fie cât mai comasate spre a fi mai bine exploatare și administrate”²⁴⁷, Petre Becherescu hotăra ca Haralambie, Marin, Petre și Ecaterina să primească moșia Strâmba, a lui, împreună cu moșia mamei lor aflată în continuarea moșiei proprietarului, tot în comuna Tățel, județul Romanați, la care se adăuga părți mai mici din moșia Zimnicea. Mircea și Lidia P. Becherescu, copiii din a doua căsătorie, urmau a primi cota din moșia Zimnicele. Fiecăruia îi revenea câte 66 hectare teren arabil și

²⁴² BJTAN, fond *Pretura Plășii Zimnicea*, ds. 174/1945-1947, f. 73.

²⁴³ *Idem*, ds. 34/1930, f. 34.

²⁴⁴ *Ibidem*, f. 139.

²⁴⁵ BJTAN, fond *Pretura Plășii Zimnicea*, ds. 174/1945-1947, f. 73, 74.

²⁴⁶ *Ibidem*, Decesul lui Petre Becherescu intervine în anul 1932, când soția sa, Angela P. Becherescu, vine în Zimnicea și arată autorităților comunei testamentul.

²⁴⁷ *Ibidem*.

inundabil. În ce privea împărțirea conacelor cu tot inventarul acestea urmau a fi vândute și suma luată împărțită echitabil tuturor urmașilor²⁴⁸.

Ca orice testament, după împărțirea averii, autorul menționează și ultimele dorințe. Din ele deducem faptul că, la origine, era fiu de țăran din Băilești, județul Dolj, cerând astfel o înmormântare simplă, cât și faptul că în familiei raporturile erau tensionate, el nefiind iertat cu toți copiii săi, pe care îi înzestrase.

Iată aceste mențiuni spuse de Petre Becherescu: „imediat după decesul meu rămășițele pământești îmbălsămate cu formol și spirt de vin vor fi transportate în automobilul meu sau cu automobilul meu agricol fără nici o paradă, fără muzică, flori ori coroane în comuna Băilești și duse direct la biserică unde vor fi slujite numai de preotul paroh al bisericii, iar de la biserică până la cimitir vor fi transportate pe drumul cel mai scurt pe o targă purtate de patru rude ale mele după tată, țărani din Băilești, fără ceremonial, muzică, coroane sau flori. Rămășițele mele pământești doresc să se odihnească în cavoul familiei, în cripta din dreapta criptei destinate a purta rămășițele pământești ale iubitei mele mame. La toată slujba religioasă făcută rămășițelor mele pământești în Craiova și Băilești, vor putea asista toate rudele mele de sânge, afară de fiica mea Ecaterina și soțul său sau rudele sale, aceasta în dorința de a nu fi tulburat de ei, somnul meu de veci”²⁴⁹. Cavoul familiei Constantin Becherescu era ridicat de cei trei frați Petre, Alexandru și Constantin, în Băilești, unde urma a fi îngropată toată familia, mai puțin fiica sa Ecaterina sau soțul acesteia „care nu vor fi admise a se odihni în acest cavou”.

Nicolae Titulescu, peste timp, în anul 1940, acorda testamentului o mare valoare, datorită faptului că era departe de țară dar și pentru că situația europeană se înrăutățise și vedea în noul conflict schimbările pe care lumea urma să le trăiască la sfârșitul celui de-al doilea război mondial.

Acest testament îl întâlnim specificat în cazul exproprierii din anul 1945 a proprietarei născută Nenișor, nepoata ilustrului diplomat, care deținea 20 ha în comuna Ghimpăeni. Întregul demers spune autorul: „este doar rodul natural, mi-am împărțit averea între intelectuali, care mi-a făcut cinstea să-mi de-a un loc între ei și acei membrii din familie care au simțit că au față de mine dragoste și între servitorii care și-au petrecut o viață întreagă cu mine. Chiar și șoferul englez, Arthur John, e de aproape 20 de ani în serviciul meu”. O mare parte din avere o lasă moștenire Academiei Române și restul este împărțită între nepotul de soră Gh. Nenișor, intendentului casei de la Șosea, C. Ștefănescu și soția Aneta. Pentru ca acest

---

²⁴⁸ *Ibidem*, f. 74, 75.

²⁴⁹ *Ibidem*, f. 75.

testament să nu fie atacat recurge la vechile formule testamentare și blestemă pe toți acei care nu-l vor respecta²⁵⁰.

2.4.2. Acte de donație și dotă

Alături de testamente, în fondul Tribunalului județului Teleorman se găsesc și acte de donație și dotă, întocmite pentru a înzestra urmași. Moșierii vrând să-și arate dragostea față de anumite persoane apropiate găseau de cuviință să ofere cadouri în timpul vieții care valorau mai mult decât o moștenire rămasă prin testament și care, de cele mai multe ori, putea fi atacată în instanță. În cazul fetelor, care urmau a se căsători, părinții înainte de schimbarea numelui întocmeau acte dotale, autentificate la Tribunal prin care se urmărea constituirea averii viitoarei soții.

Proprietarul C. Atanasiu, domiciliat în comuna Nanov, județul Teleorman, în actul de donație nr. 362, din 22 martie 1904, „pentru a arăta iubirea ce o am față de nepotul meu de fiică, Leonida G. Gussi, magistrat cu domiciliul în județul Buzău, îi donez în deplină proprietate 750 pogoane teren arabil din trupul moșiei mele Voievoda, în Plasa Marginea, pe care o evaluez la suma de 150000 lei”. Și pentru a demonstra că dragostea arătată prin acest act era deplină, proprietarul se angaja să lucreze moșia dăruită nepotului urmând să-i trimită acestuia suma încasată din arenda anuală²⁵¹.

La data de 15 ianuarie 1904, drept cadou de sărbători, Minică Belitoreanu, arendașul moșiei Gârdești, donează nepoatelor sale următoarele bunuri: „o prăvălie cu cuptorul de simigerie și 2 odăi în Roșiori de Vede, un loc de casă cu dependențele din curte și o magazie tot în același oraș”²⁵².

Aneta, fiica lui Constantin C. Becherescu, căsătorită cu Alexandru Hagi Gheorghe, magistrat la Tribunalul Dolj, primea drept dotă în anul 1889 suprafața de 189 hectare din moșia Zimnicele²⁵³. Imediat după nașterea unicei sale fiice, Angela-Santuzza Hagi Gheorghe, în aprilie anul 1925, proprietara îi donează 89 hectare din moșia de zestre. Aneta născută Becherescu, divorțează de soț și muncește personal cele două moșii, personală și a fiicei sale. Reforma din 1945 avea să constate acest act de donație.

Părinții Angelei-Maria-Zoe Dumitrescu, înainte de a avea loc nunta cu viitorul soț doctorul Ion Făgărășeanu, considerau de datoria lor să-i „constituie dotă din proprietățile și porțiunile noastre averea situată în comuna Balaci”, la data de 12 februarie 1927. Tatăl, Gheorghe Dumitrescu,

²⁵⁰ BJTAN, fond *Pretura Plășii Zimnicea*, ds. 157/1945-1947, f. 332, 333.

²⁵¹ *Ibidem*, f. 210.

²⁵² BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 251/1904.

²⁵³ Idem, fond *Pretura Plășii Zimnicea*, ds. 194/1946, f. 13.

îi dădea o suprafață de 45 de hectare, pământ arabil și pădure, din moșia Balaci, iar mama sa, Zoe Dumitrescu, îi dădea o altă parte din aceeași moșie în întindere de 30 de hectare²⁵⁴. Cele 75 de hectare valorau 600000 de lei. Actul dotal avea următoarea condiție: pe timp de cinci ani Angela căsătorită Făgărășeanu, nu putea vinde moșia decât cu asentimentul celor doi părinți și cu specificarea ca banii să fie depuși la Casa de Depunere din București, ca „fond dotal a înzestrării Angela-Marta-Zoe Gh. Dumitrescu” și care urmau a fi folosiți în cumpărarea de titluri bancare, acțiuni, constituirii de ipoteci, pentru ca în timp acest fond dotal să producă și mai mulți bani²⁵⁵. Se vede că în familia Dumitrescu afacerile erau o preocupare comună, pentru că viitoarea mireasă, menționa: „îmi constitui personal dotă trusoul și întreg mobilier al locuinței”, dar se bucura de cele donate de părinți, „primesc cu recunoștință dota ce mi constituie în condițiile din acest act, de iubiții mei părinți”²⁵⁶.

Paraschiv Noica o înzestra pe fiica sa Ortansa, înainte de căsătoria cu inginerul Anghel Stavrescu cu următoarele bunuri: 1500000 lei în titluri de expropriere, jumătate din casa aflată pe strada Ștefan cel Mare, nr.19, București, apreciată la valoarea de 800000 lei și un trusou în valoare de 100000 lei²⁵⁷. Interesant este faptul că această căsătorie încheindu-se după reforma agrară din anul 1921, proprietarul Paraschiv Noica nu mai are pământ de dat fiicei sale și îi dă titluri de expropriere cu mențiunea ca acestea să „fie depuse la Casa de Economie și Consemnațiuni” iar în ce privește imobilul cei doi soți nu aveau dreptul să-l vândă decât familiei Noica. Așa se face că, dorința de pământ fiind mare în familia Stavrescu, în data de 28 mai 1937, partea de casă din București ajunge a fi schimbată cu „o jumătate din moșia Cioroaica, din județul Teleorman, terenul cu arbori din comuna Netoți, județul Teleorman și două apartamente din blocul situat în București, bulevardul Carol I, nr. 49 - imobile care prin efectul partajului și conform clauzei exprese din prezentul act dotal, devin dotale”²⁵⁸. Casa din strada Ștefan cel Mare, nr. 19 ajunge în posesia fraților Iacob P. Noica și Ioan P. Noica .

Constantin C. Vorvoreanu, proprietarul a 278 ha și 8000 mp din comuna Găuriciu (azi Izvoarele), face un cadou pe data de 31 decembrie

---

²⁵⁴ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 157/1945, f. 39.

²⁵⁵ *Ibidem*.

²⁵⁶ *Ibidem*, f. 40. Angela Făgărășeanu va face dovada unei bune managerie prin faptul că în anul 1945 moșia primită dotă de la părinți va deveni o fermă model, cultivând cereale noi și crescând animale de rasă. Autoritățile comuniste vor prelua abuziv ferma. A se vedea cap. 5.2.2.

²⁵⁷ *Contract de căsătorie*, păstrat de fiica acesteia, Sanda Stavrescu și donat autoarei.

²⁵⁸ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 157/1945, f. 40.

1942, întocmind două acte de donație identice cu specificarea: „explic că am donat nuda proprietate a acestei moșii, în indiviziune în părți egale fiului meu George C. Vorvoreanu prin actul de față și fiului meu Ion C. Vorvoreanu prin act repetar autentificat tot astăzi”²⁵⁹. Actul avea în vedere faptul că: „transmiterea nudei proprietăți are loc deplin drept chiar de azi. Valoarea de circulație a unui hectar de pământ fiind de 56000 lei rezultă că din punct de vedere fiscal a acestei donații este de 5464440 lei”²⁶⁰. Donatorul Constantin Gh. Vorvoreanu avea 56 de ani, fiind născut la 10 decembrie 1886, iar fiul său George se afla la data întocmirii actului la Paris. Existau două mențiuni în acest act de donație: în primul rând conacul cu suprafața acestuia de 16 hectare și o întindere de 24 de hectare numită „Valea Ungurelului” tot din moșia Găuriciu, rămânea în posesia lui și în al doilea rând se obliga: „eu donatorul declar că nu am dreptul reveni asupra donației pentru nici un motiv”.

Marcu C. Pappia, în data de 5 martie 1945 întocmește un *act de împărțeață și donație* pentru cei doi fii Alexandru și Constantin și pentru soția sa Wanda, născută Nicolae T. Metaxa²⁶¹. După ce proprietarul specifică că nu are alți descendenți sau ascendenți, arată că din moșia sa în întindere de 164 hectare donează celor trei din timpul vieții sale câte o suprafață de 40 de hectare și „toate aceste trei parcele de pământ arabil fiind de aceeași calitate, le socotesc la o valoare de 140000 lei hectarul, astfel încât parcela fiecăruia valorează câte 5600000 lei”²⁶². Această donație, pe lângă valoarea ei materială consemnată, era clarificată în teren prin „delimitarea acestor parcele de pământ s-a făcut pe plan și s-a determinat pe teren, astfel încât donatorii intră în posesiunea de fapt și de drept a parcelelor dăruite din chiar momentul semnării prezentului act, fără îndeplinirea vreunei alte formalități. Întregul lot a cărei împărțeață am făcut-o prin acest act este liber de orice sarcini”²⁶³.

Mai trebuie adăugat că aceste acte nu se încheiau numai între membrii aceleiași familii, ci și între cunoștințe, ele fiind întocmite cu titlu definitiv. Sunt proprietăți care intră în stăpânirea unor persoane ce nu plătesc nimic în schimb; ele sunt oferite doar, după cum aflăm dintr-un astfel de document, „pentru a proba deosebita prietenie ce o am pentru D-na Barbara Tanasievici, de profesiune manageră, domiciliată în comuna Buzescu, (căreia) îi dăruiesc în mod irevocabil și chiar de acum următoarele imobile

²⁵⁹ Idem, fond *Primăria comunei Izvoarele*, ds. 85/1945, f. 9. Această moșie o primise drept moștenire de la tatăl său, Gogu Gh. Vorvoreanu, prin actul de partaj întocmit în anul 1912.

²⁶⁰ *Ibidem*.

²⁶¹ BJTAN fond *Primăria comunei Izvoarele*, ds. 86/1945, f. 150.

²⁶² *Ibidem*.

²⁶³ *Ibidem*.

pe care d-sa le acceptă și pe care le estimăm la suma totală de 8000 lei²⁶⁴ (documentul 25). Acest personaj care făcea danii gratuite unei persoane avute, chiar mai bogate decât el, era Ilie I. Săbăran, arendașul moșiei Peretu din județul Teleorman. Bunurile donate se găseau în comuna Buzescu și anume: locul de casă din centrul comunei, aflat la numerele 78-80; parcelele cu numerele 128 și 129, loturi de categoria a II-a și un loc de casă împreună cu toate îmbunătățirile aflate pe dânsul la nr. 15 și 81. De asemenea, Ilie Săbăran preciza în finalul actului: că „aceste imobile le donez cu toate clădirile, împrejurimile, plantațiunile și îmbunătățirile aflate pe dânsa”²⁶⁵.

2.4.3. Acte de partaj

O cale pe care o urmau moștenitorii ce înțelegeau să-și împartă averea în mod egal era reprezentată de actele de partaj voluntar, ele fiind autentificate la tribunal, iar întregul demers era simplu și fără multe cheltuieli, doar cele privind autentificarea actelor.

Familia Marghiloman

În anul 1904 se autentifica, sub numărul 67, din 16 ianuarie, actul de partaj realizat la data de 8 februarie 1893 și încheiat după moartea lui Ion Marghiloman. Cei trei descendenți legitimi ai acestuia își împart averea în mod egal după ce, în prealabil, sunt obligați să-i constituie o rentă viageră mamei lor, Irina Marghiloman, în valoare de 50000 lei anual. Fiecare dintre beneficiari urma să depună într-un cont pentru mama lor suma de un milion de lei. Moștenitorii erau: Alexandru, Mihail și Elena căsătorită cu Scarlat Pherekide. Bunurile pe care le primeau aceștia erau diverse, de la moșii la case și prăvălii.

Partea de moștenire a lui Alexandru I. Marghiloman cuprindea:

- moșia Chiojdenii Mari și Chiojdenii Mici din județul Râmnicu Sărat,
- moșia Fundeni din Plasa Slănic, județul Buzău,
- moșia Putineiu din Plasa Marginea, județul Vlașca,
- moșia Ciochina care mai purta numele de Racovița, județul Teleorman,
- locul cumpărat în anul 1890 de la Nicu Brezeanu în strada Mercur, nr. 12, București, pe care s-au construit grajduri,
- grădina de lângă orașul Buzău cu casele și tot cuprinsul lor.

Partea lui Mihail I. Marghiloman cuprindea:

- moșia Poiana și Evciuleasa din Plasa Ialomița, județul Ialomița,
- moșia Hagiești din Plasa Moștiștea, județul Ilfov,

²⁶⁴ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 251/1904, f. 22.

²⁶⁵ *Ibidem*.

- moșia Boteni numită și Zlata din Plasa Moștiștea, județul Ilfov,
- moșia Luciu din Plasa Câmpu, județul Buzău
- moșia Ziliștea, din Plasa Câmpu, județul Buzău,
- moșia Zoia sau Odaia Topliceanu din Plasa Râmnicu de Jos, județul Râmnicu Sărat.

Partea Elenei I. Pherekide cuprindea:

- moșia Policiori din județul Buzău,
- moșia Scorțoasa din județul Buzău,
- moșia Scurta din Plasa Tohani, județul Buzău,
- moșia Istvan din Plasa Tohani, județul Buzău,
- moșia Vârtopu din Plasa Dumbrava, județul Dolj,
- moșia Vorniceni din Plasa Bascu, județul Dorohoi,
- moșia Vlădeni din Plasa Berhometele, județul Dorohoi,
- magaziile din orașul Brăila din port linia I numite magaziile Nabbantof.

Datoriile ce grevau anumite moșii ale familiei Marghiloman, reveneau noului proprietar, iar partea din moștenire rămasă pentru a fi stăpânită în indiviziune era folosită pentru a se „putea dăruii sau vinde”²⁶⁶.

Familia Racottă

La un an după moartea lui Vasile Racottă, în anul 1903, este încheiat actul de partaj al averii, moștenitorii ieșind astfel din indiviziune. Aceștia erau Nicolae Racottă și Zoe Goleșcu, născută Racottă și fiind „singurii moștenitori, convin a purcede la un partaj amiabil al averii lăsate pe urma tatălui nostru și deoarece nu am ieșit nici până în prezent din indiviziune nici în ce privește averea mamei noastre Ecaterina Racottă, născută Romanescu, decedată în anul 1873, nici în ceea ce privește moștenirea ce ne-a rămas de la fratele nostru Alexandru și sora noastră Maria Racottă am hotărât să realizăm o singură masă partagială din activul și pasivul tuturor acestor succesiuni și pe această bază a intervenit prezentul act de partajiu”²⁶⁷.

În anul 1884, *moștenitorii lui Anghel Ivanovici* își împart averea în mod echitabil:

- „- 44000 lei din vânzarea moșiei Merii Popești, Drăgănești, primește Eugenia I. Panaitescu,
- 44000 lei primește Lucreția A. Ivanovici,
- 37500 lei și prăvălia din strada Independenței, nr. 12, din Turnu Măgurele primește Ștefan A. Ivanovici,

²⁶⁶ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 251/1904.

²⁶⁷ *Ibidem*, f. 228.

- 36000 lei și prăvălia din strada Independenței, nr.16, din Turnu Măgurele primește Sofronie A. Ivanovici,
 - 36000 lei și magaziiile de cereale din strada Oborului și via din Turnu Măgurele, între Dona și Popa Eftimiu, primește Stelian A. Ivanovici, Soției, Evdochia Ivanovici, îi rămâne dreptul de a se bucura de uzufructul următoarelor imobile: Hotelul Dacia din Turnu Măgurele, casa de lângă magazii și grădina din strada Oborului”²⁶⁸.

Familia Burcă

Moștenitorii lui Grigore Burcă: Matilda, căsătorită dr. D. Noica, Ion Gr. Burcă și minorii Grigore și Elena, la data de 26 iunie 1906, împart moșia prin actul de partaj nr. 459, încheiat la Tribunalul Ilfov. Sentința stabilea că: „s-a ordonat ieșirea din indiviziune a averii numitului defunct, Grigore Burcă, avere compusă din moșia Balaci și jumătate din lotul nr. 2 din moșia Plosca de Sus, situate în județul Teleorman, precum și din casele cu locul lor situate în orașul Roșiori de Vede”. S-a hotărât acest lucru pentru că averea se putea împărți „în natură și astfel s-au făcut patru loturi egale”²⁶⁹, de către inginerul hotarnic Anton Văcărescu (documentul 28).

La data de 21 martie 1919, se încheia actul de partaj dintre cei trei proprietari, aflați în indiviziune, ai moșiei Călinești, județul Teleorman și anume: Dimitrie Neagu, avocat, Teonia M. Ionescu, văduvă și Gheorghe G. Popovici, toți trei domiciliați în București²⁷⁰.

Moșia era în întindere de 1232 hectare și urma a se împărți astfel: o jumătate revenea lui Dimitrie Neagu și câte un sfert Teoniei M. Ionescu și Gheorghe G. Popovici (planșa 11). În ceea ce privea terenul conacului cu construcțiile de pe el, acesta se împărțea în patru părți egale, cele două părți centrale îi reveneau lui Dimitrie Neagu cu toate construcțiile aflate pe ele, o parte Teoniei Ionescu, împreună cu casa din sat și ultima parte „în care se cuprindea castelul de apă, rezervorul, casa care a fost jandarmerie, fosta distilerie și două pătule vechi și deteriorate” intra în posesia lui Gheorghe Popovici. Cele trei părți de moșie urmau a prinde contur foarte clar în decurs de doi ani de la încheierea actului de partaj: Teonia Ionescu și Gheorghe Popovici se puteau folosi de puțul din curtea conacului pe durata a doi ani, iar Dimitrie Neagu se obliga să taie pădurea pentru a da pământul de sub ea celor doi proprietari, tot în decurs de doi ani²⁷¹.

Nu vom putea ști de ce s-a încheiat acest act de partaj, după multă vreme de conviețuire a celor trei coproprietari, putem doar să facem referire

²⁶⁸ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 251/1904, f. 136.

²⁶⁹ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 157/1945, f. 53, 55.

²⁷⁰ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 14/1948-1949, f. 3.

²⁷¹ *Ibidem*.

la faptul că în anul 1919 începuse aplicarea reformei agrare, care avea să-i exproprieze pe moșieri în funcție de actele de proprietate deținute și nu după numărul de persoane aparținând unei familii.

Familia Pappia

După moartea proprietarului Constantin I. Pappia, petrecută în anul 1919 și a fiului său Aristotel, soția Irina și cei patru copii: Teodora, Elena, Ion și Marcu au rămas în indiviziune. Reforma agrară din 1921 avea să le micșoreze mult moștenirea. Teodora, căsătorită Nicolaide, va fi prima care va ieși din indiviziune la data de 6 noiembrie 1919²⁷². Cei patru, la 26 mai 1928, aveau să semneze actul de partaj „voind a ieși din indiviziune asupra moșiei Peretu, județul Teleorman, cuprinzând întregul teren arabil și neproductiv rămas de pe urma exproprierii, am însărcinat pe domnul topometru Gh. Enescu să împartă în loturi cele două trupuri de moșii”. De comun acord rămân coproprietari ai: „conacului cu toate clădirile de orice fel, cu tot inventarul viu și mort de orice fel aflător, cu toate împrejurimile și plantațiunile, tot terenul înconjurător, grădină și terenul arabil de lângă conac, numit aria, în suprafață de 20 hectare și via de 4 hectare asupra cărora ne-am înțeles să rămână încă în indiviziune”²⁷³. Fiecăruia dintre proprietari îi revenea o cotă diferită din moșie pentru a echilibra și a „egala loturile și din punct de vedere calitativ”: Irina C. Pappia 152 hectare, Ion C. Pappia 284 hectare, Elena Raicoviceanu 269 hectare, Marcu C. Pappia 279 hectare²⁷⁴.

La scurt timp, era încheiat un al doilea act de partaj între membrii familiei Pappia. De data aceasta, el era perfectat ca urmare a morții mamei lor Irina C. Pappia, eveniment petrecut în primăvara anului 1930. Cei patru copii ai acesteia deschideau succesiunea asupra bunurilor mamei lor la data de 13 mai 1939, având la baza un inventar de avere mobilă și imobilă întocmit la 6 mai 1930.

Averea Irinei C. Pappia însuma următoarele bunuri mobile și imobile:

- a. 1/20 din imobilul din București, strada general Berthelot, nr. 41;
- b. 164 hectare pământ în comuna Peretu din care 158 pământ arabil și 5 hectare pădure;
- c. 1/20 din conacul moșiei compus din: o casă de locuit, un pătul, o magazie de cereale, o porcărie, o remiză, o bucătărie, o magazie cu două odăi de serviciu;
- d. 550000 lei depuși la Banca Românească;
- e. 45080 franci francezi depuși la Societatea Generală în Paris;

²⁷² BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 86/1945, f. 51.

²⁷³ *Ibidem*, f. 49.

²⁷⁴ *Ibidem*.

- f. 25000 de drahme depuși la Banca Athene din Atena;
 g. în București: un pat de bronz, două garderobe, un dulap de noapte, o toaletă, patru scaune, o masă, o perdea, un covor;
 h. la țară: un pat de fier, două mese, un lavoar, patru scaune, un covor, o perdea, o canapea²⁷⁵.

Actul de partaj din 18 iunie 1943 recunoaște împărțirea celor 152 hectare teren, „ce am moștenit de la defuncta noastră mamă atribuindu-ne fiecăruia câte 38 hectare”²⁷⁶, adică celor patru copii: Elena Raicoviceanu, Teodora Nicolaide, Ion Pappia, Marcu Pappia.

2.4.4. Numeroase sunt și cazurile în care moștenitorii rămân în **indiviziune**. Avera lăsată prin decesul proprietarului rămânea nemodificată, în aceleași granițe, fără ca moștenitorii să ceară împărțirea ei. Ei stăpâneau în indiviziune pentru a nu fărâmița moșiile, revenindu-i fiecăruia câte o cotă parte din veniturile obținute prin exploatarea lor.

Este cazul familiei Râmniceanu, formată din șapte moștenitori, ce păstrau averea în indiviziune și arendau moșia unui singur arendaș, care urma să plătească fiecăruia dintre proprietari, separat, arenda pentru partea lui din moșie.

Familia Dona se trăgea din generalul N. Dona, om cult și bogat. În anul 1930, după ce averea familiei fusese afectată de reforma din 1921, se mai aflau în patrimoniul familiei: moșia Râioasa din județul Teleorman, moara și hanul din Râioasa, moșia din Comani, în județul Olt, casele din Caracal și Corabia, precum și acțiuni în bănci²⁷⁷. La data menționată, familia Dona, era formată din următorii membri: Smaranda, căsătorită cu baronul Reineck, Elena căsătorită cu dr. Dona, Jean Leontopol, Bazilios Leontopol și Ștefan Leontopol.

Dar, în cazul acestei familii, administrarea proprietății în indiviziune se pare că nu era cea mai bună soluție. Astfel, în registrul de casă, ținut pe anul 1930, observăm greutățile întâmpinate, datoriile acumulate și imposibilitatea achitării acestora din cauza unei gestionări defectuoase a moșiei. Concluzia la care au ajuns proprietarii, după ani întregi de stăpânit în indiviziune, era că: „orice concesiuni ai face, curente, la minut se schimbă, altele și mai mari, căci pofta vine mâncând, iar când ai stabilit după trei zile de discuții infernale ceva, după ce ai răgușit și ți-ai scuipat sufletul, când totul e numai o avalanșă de șicane neserioase, când în fine crezi că ai ajuns la un rezultat și barem poți termina o chestiune iscăbind și

²⁷⁵ *Ibidem*, f. 93.

²⁷⁶ *Ibidem*, f. 50.

²⁷⁷ BJTAN, colecția *Documente achiziționate*, ds. 178, 179, 124.

că ai sfârșit cu ea, tocmai atunci totul reîncepe și în general așa: nu-ți recunosc nici o datorie, nu primesc nici o datorie a celorlalți către indiviziune, asta nu mă privește. Te-ai crede la un institut de paranoici. Asemenea lucruri triste n-ar trebui să figureze în socotelile unei asociații de oameni plini de alte bune însușiri”²⁷⁸. Și neînțelegerile din familia Dona au continuat mulți ani în acest fel, iar rezolvarea lor nu era un lucru ușor: „ne învoim, jurăm, dăm declarații, dar inutil. Citiți memoriile făcute pe toți anii precedenți, în fiecare an același și același lucru, fără remediu însă. Negreșit justiția ar aduce regulă. Dar pot aduce procurorul între frați, când tot sper că se poate și cu voie bună a descurca lucrurile; poți arunca în haos această indiviziune, poți să o dai pe mâinile justiției spre a fi lefteriți cu toții de cheltuieli, avocați și judecători? Spre a arunca o vrajbă infernală între noi, care deja amenințăm în glumă cu moartea, cuțitul și revolverul?”²⁷⁹.

2.4.5. Acte de expertizare

În cazul în care urmașii nu se înțelegeau la împărțirea averii, se recurgea la „expertizarea” acesteia. După realizarea ei de către funcționari statului, se trecea apoi la împărțirea bunurilor în mod egal. Demersul respectiv era unul greoi și costisitor: în primul rând veneau evaluatorii să măsoare terenul și să calculeze întreaga avere lăsată de defunct, iar în al doilea rând inginerul hotarnic măsura moșia și o împărțea în loturi diferențiate în funcție de gradul de rudenie al fiecărui moștenitor. Tot acest demers cu privire la averea rămasă în urma morții lui N. Dona era plastic redat de Ștefan Leontopol. El vedea realizarea partajului la cererea moștenitorilor drept o „ruinare generală, prin imensele cheltuieli ce le vom avea cu avocații, cu experții, cu sechestrii judiciari, etc”²⁸⁰.

Realizarea de către funcționarii statului a împărțirii averii avea părți bune dar și părți negative. Ajuta la clarificarea situației fiecăruia dintre moștenitori dar, prin acest demers, relațiile familiare încordate, degenerau în despărțiri definitive.

În cazul ieșirii din indiviziune a celor șase moștenitori rămași în urma decesului lui Dimache Polimeride, justiția s-a pronunțat la un an de la moartea acestuia, în noiembrie 1896, prin actul de expertiză nr. 2258 al Tribunalului Teleorman. Averea era formată din 2650 hectare de pământ în comuna Dobrotești, cele două case de zid, cu 14 și respectiv 10 camere, cu grajd și magazie, având o suprafață de 10 ha cât și cele 5 locuri situate în vatra satului. Pretenții asupra casei cu 10 camere ridică unul dintre frați,

²⁷⁸ Idem, fond *Documente achiziționate. Registrul de casă pe anul 1930*, f. 22.

²⁷⁹ *Ibidem*, f. 21.

²⁸⁰ *Ibidem*, f. 23.

Petre D. Polimeride, aducând ca argument faptul că el a ridicat-o în timpul indiviziunii. Actul de expertiză evaluează hectarul la 500 lei și alocă fiecărui moștenitor câte 462 hectare, fără a specifica modul cum au fost împărțite casele și locurile de casă²⁸¹.

La începutul secolului al XIX-lea îl întâlnim ca expert în cazul proceselor de ieșire din indiviziune pe Anton Văcăreanu²⁸², de profesie inginer hotarnic, având domiciliul în orașul Alexandria, județul Teleorman. El realizează actele de expertiză ale moșiilor și tot el este cel care pe teren reușește să împartă în mod egal loturi pentru toți moștenitorii. Era „numit prin jurnalul din 26 septembrie 1906 al Onor Tribunal de Ilfov expert în procesul de ieșire din indiviziune al moștenitorilor decedatului Grigore Burcă”²⁸³ (documentul 28).

2.4.6. Valoarea unei moșii

Precizarea clară a sumei la care era evaluată o moșie o întâlnim în actele de familie: acte de partaj, acte dotale sau în actele oficiale, ca de exemplu, actele de expertiză, titlurile de proprietate.

În actul de partaj încheiat între frații Andrei I. Noica și Paraschiv I. Noica, întocmit la data de 7 august 1917 și autentificat la Tribunalul Ilfov, sub nr. 1623, era precizată valoarea moșiilor deținute de ei din județul Teleorman.

Moșia Beiu-Pallia din comuna Beiu, cu toate trupurile și denumirile, în întindere de 1464 ha, a fost evaluată de către proprietari la suma de 1203770 lei. Moșia Ciochina, numită și Racovița, din comuna Ștorobăneasa, „cu toate trupurile și denumirile în întindere de 1334 pogoane, se evaluează de noi pentru suma de 1150061 lei”²⁸⁴. Pentru a arăta că moșiile reprezentau adevărate averi, pentru cei care le dețineau redăm mai departe sumele la care erau evaluate alte bunuri ca: un hotel, casele din orașul Alexandria și moara, toate aparținând acelorași proprietari-frații Noica. Ei evaluau Hotelul „Iacovache” din orașul Alexandria, cu terenul aferent, la suma de 60000 lei; casele și cele 14 ha livadă, situate tot în orașul Alexandria, la suma de 60000 lei, iar moara cu cele 10 pogoane din comuna Netoți, județul Teleorman, era evaluată la 100000 lei²⁸⁵. Din documente vedem că o moșie valora mai mult decât orice alt bun imobil aflat în proprietate personală.

---

²⁸¹ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 308/1910.

²⁸² Pe Anton Văcăreanu, locuitor al Alexandriei, îl întâlnim consemnat în filele istoriei neamului Noica (vezi Nicolae Șt. Noica, *op. cit.*) cu care se înrudea dar și în timpul răscoalei din 1907, considerat instigator.

²⁸³ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 120/1919, f. 61.

²⁸⁴ Idem, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 20/1916, f. 2.

²⁸⁵ *Ibidem*.

Funcționarii statului apreciau altfel valoarea unei moșii. În actul de expertiză întocmit de Tribunalul județean Teleorman, nr. 2258 din noiembrie 1896, privind împărțirea averii defunctului Dimache Polimeride din comuna Dobrotești, se consemna că valoarea unui pogon din moșia Doagele valora 500 lei. Ceea ce însemna că moșia în întindere de 2650 ha avea o valoare de 2650000 lei²⁸⁶.

La data de 18 noiembrie 1881, Constantin Furculescu cumpără moșia Pârlita din comuna Lăceni, județul Teleorman, cu o suprafață de 840 pogoane pentru suma de 209000 lei. Această evaluare era trecută „în titlul de perpetuă proprietate dat de regele Carol I”²⁸⁷. Moșia amintită aparținuse până la secularizare Mănăstirii Văcărești, după care a intrat în posesia statului.

Domeniul Mavrodinului, întins pe o suprafață de 12000 ha, din care 1600 ha pădure, a fost vândut în anul 1904 de moștenitorii principelui sârb Mihail Obrenovici, Societății „Națională”, pentru suma de 4245238 lei²⁸⁸ (documentul 22).

Cu timpul valoarea pământului crește, un hectar din moșia statului, pe teritoriul comunei Florica, valora în anul 1924 nu mai puțin de 30000 de lei²⁸⁹. Un hectar din moșia Balaci, aparținând proprietarilor Zoe și Grigore Dumitrescu, valora în anul 1927 circa 80000 de lei, astfel că 30 de hectare însumau 240000 de lei²⁹⁰. La vânzarea moșiei Putineiu, petrecută din anul 1940, Constantin Pietraru cere pentru un hectar 90000 de lei²⁹¹, iar Constantin Vorvoreanu, în actul de donație din 1942, evalua hectarul moșiei Găuriciu la 56000 de lei²⁹². Această creștere spectaculoasă a valorii pământului se datora în parte și devalorizării leului din epocă.

2.5. Schimbări în regimul proprietății

Interveneau în momentul când proprietarul vindea moșia pentru a intra în posesia unei sume de bani sau de cele mai multe ori pentru a-și da datoriile acumulate de-a lungul anilor. Nu de puține ori, moșiile erau grevate de numeroase și împovărătoare datorii. Astfel, proprietarii își ipotecau moșiile persoanelor fizice, persoanelor juridice sau instituțiilor statului. Aceste instituții erau de obicei: Societatea de Credit Funciar Român, Societatea Națională de Asigurări, Societatea Dacia România etc.

---

²⁸⁶ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 308/1910.

²⁸⁷ Idem, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 6/1881.

²⁸⁸ Idem, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 251/1904.

²⁸⁹ Idem, fond *Consilieratul Agricol*, ds. 49/1224, f. 182.

²⁹⁰ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 157/1945, f. 39.

²⁹¹ Arhiva *Primăria comunei Putineiu*.

²⁹² BJTAN, fond *Primăria comunei Izvoarele*, ds. 1945, f. 9.

Contractele ipotecare respective purtau în epocă numele de acte de împrumut cu ipotecă și erau autentificate la tribunal. Ele stipulau suma pentru care proprietarul se împrumuta, perioada de împrumut și bunul cu care era garantat împrumutul, acesta putea fi preluat de creditor în cazul în care debitorul nu-și putea achita împrumutul la data și în condițiile stabilite. De obicei această garanție era pentru debitor moșia.

2.5.1. Acte de vânzare-cumpărare

Ca orice bun de valoare moșiile sunt rodul unor tranzacții importante, vânzătorul intrând în posesia unei sume mari de bani, iar cumpărătorul văzându-se astfel în posesia unui bun de pe urma căruia an de an avea un venit. Aceste tranzacții se încheiau la tribunal. Din documentele aflate în fondul Tribunalului Teleorman, dar și din actele păstrate de familii, extragem exemple, în care, pe lângă numele vânzătorului și al cumpărătorului aflăm numele moșiei și valoarea acesteia.

Moșia Stoienești sau Bujorești a fost constituită de către Gheorghe Antonescu prin cumpărări succesive în anii: 1847, 1848, 1848, 1849, 1851, 1854, 1867, 1881. Aceasta însemna un număr de opt acte de vânzare-cumpărare încheiate de noul proprietar și țărani moșneni din satul Bujorești, de la care acesta a cumpărat pământul²⁹³.

Suprafețe mari de pământ au fost cumpărate de persoane particulare de la diferite instituții, precum Societatea Națională de Asigurări din București sau Creditul Funciar Rural. De obicei, moșiile au fost pierdute datorită încheierii de către proprietari a unor împrumuturi foarte mari și neachitării lor. Din actele autentificate la Tribunal Județean Teleorman putem trage concluzia că toate moșiile erau grevate de împrumuturi. Acest lucru nu era o condiție intrinsecă pentru pierderea moșiei, sunt cazuri în care moșiile au rămas în familii veacuri la rând și nu au fost pierdute, cum ar fi moșia Ștorobăneasa.

Întreaga moșie a proprietarilor I. și S. Teodoru, aflată în comuna Peretu, cu o suprafață de 4400 hectare trecea în posesia Creditului Funciar, care în anul 1889 o vinde Societății de Asigurări Naționale din București²⁹⁴. Aceasta la rândul ei o vinde în 17 aprilie 1905 „moșia sa Peretu cu Plosca Grecenilor, formând un singur trup, din județul Teleorman, Plasa Târgului, comuna Peretu, în întinderea ei totală, sub orice denumire, cu pădurea,

---

²⁹³ Idem, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 830/1906.

²⁹⁴ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 179. Autorul menționează anul 1888, când moșia a fost vândută Societății de Asigurări. De fapt este vorba de anul 1889, după cum rezultă din actul de vânzare-cumpărare încheiat la 17 aprilie 1905, vezi BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 86/1945, f. 59.

ecaretele și toate îmbunătățirile aflate la dânsa, astfel precum Societatea Națională stăpânește astăzi această moșie”.

Cumpărătorul este Constantin I. Pappia din Turnu Severin, despre care aflăm cu această ocazie că avea origine macedoneană. La data de 5 ianuarie 1899, acestuia îi fusese recunoscută calitatea de cetățean român, ca român din Macedonia, prin publicarea în Monitorul Oficial, nr. 224 din 13 ianuarie 1899²⁹⁵. Prețul de vânzare la moșiei se ridica la suma de 2775000 lei, din care 1000000 lei au fost achitați de Constantin Pappia chiar la data încheierii actului. O altă parte de 1000000 lei, urmau să fie plătiți în termen de un an și restul de 775000 lei, plătiți sub formă de rate trimestriale cu o dobândă de 6%, în timp de maxim 10 ani. Întrucât moșia era arendată, „contractul de arendare dintre Societatea Națională și domnul Ilie Săbăreanu din 2 septembrie 1896 autentificat la Tribunalul Ilfov trece cu toate drepturile și obligațiunile sale asupra domnului Constantin I. Pappia”²⁹⁶.

Efta Tanasievici, administratorul averii baronului Teodor Nocolics de Rudna și proprietarul moșiei Bleoturi din comuna Nenciulești, vindea moșia sa Societății de Asigurări Naționala din București pentru suma de 403731,68 lei în anul 1904, cu trei luni înainte ca stăpânul său să vândă la aceeași instituție domeniul Mavrodin²⁹⁷.

În actele de vânzare-cumpărare încheiate între persoane fizice tranzacția se realiza pentru suprafețe mult mai mici. Actul de vânzare-cumpărare încheiat la data de 14 aprilie 1914, îi avea ca protagoniști pe Constantin Pietraru, proprietar al moșiei Balaci²⁹⁸ și Gheoghe Dumitrescu, avocat, domiciliat în Câmpina, în calitate de cumpărător. Primul declara: „vând domnului Gh. Dumitrescu, partea mea de moșie Balaci, situată în comuna Balaci, județul Teleorman în suprafață de 142 ha și 17 ha din cuprinsul comunei Balaci, pe care sunt construcțiile: casa, conacul moșiei, locurile cu han și construcțiile, teren arabil și teren viran”²⁹⁹. Prețul total al vânzării era de 184600 lei, iar moșia era grevată de un împrumut de 29374 lei, fără a se preciza către cine.

²⁹⁵ BJAN, fond *Reforme agrare*, ds. 86/1945, f. 106. Cele notate mai sus se găsesc în copia certificată de Direcția Generală a Monitorului Oficial nr. 41539 din data de 13 iunie 1941, necesară fiicei lui Teodora căsătorită Nicolaide, pentru a certifica de către aceasta cetățenia română. Tot de aici vedem că proprietarul Constantin Pappia avea domiciliul în data de 10 februarie 1888, la data nașterii fiicei Teodora, în comuna Vrața, județul Mehedinți.

²⁹⁶ *Ibidem*, f. 59.

²⁹⁷ BJAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 251 /1904, act de vânzare-cumpărare nr. 373 din 23 martie 1904.

²⁹⁸ Este vorba de o altă parte a moșiei Balaci și nu proprietatea familiei Burcă. De fapt în comuna Balaci erau mai mulți proprietari: Burcă, Dumitrescu, Făgărășeanu etc.

²⁹⁹ BJAN, fond *Reforma agrare*, ds. 120/1919, f. 43.

Pe Constantin Pietraru îl regăsim la data de 18 iunie 1940 vânzând o altă moșie din comuna Putineiu, județul Teleorman, pe care o cumpărase în anul 1908 de la Societatea Generală de Asigurări³⁰⁰. Actul de vânzare-cumpărare era încheiat între doi împuterniciți: Jane Gr. Protopopescu, care îl reprezenta pe Constantin Pietraru, în calitate de vânzătoare și Nicolae Malaxa, ce-i reprezenta pe copiii săi minori, Irina și Constantin Malaxa (documentul 29). La data încheierii actului de vânzare-cumpărare, Constantin Pietraru se afla la Paris și astfel a împuternicit-o să vândă moșia, prin Ambasada României, pe Jane Protopopescu, vecină de moșie cu C. Pietraru și deducem că era mai mult decât atât, având în vedere că în conacul care urma a fi vândut împreună cu moșia se afla: “mobilier, lenjerie, saltele și covoare” aparținându-i acesteia și nu făcea obiectul vânzării, urmând a fi ridicate de ea.

În actul de vânzare din august 1940, Constantin Pietraru declara că: „am vândut de veci, fără a reține nimic pe seama mea, domnilor Irina Malaxa și Constantin Malaxa, care cumpără în părți egale, întreaga moșie proprietatea mea, numită Putineiu, situată pe teritoriul comunei Putineiu, Plasa Călmățui, județul Teleorman”³⁰¹. Moșia la care face referire proprietarul avea o suprafață de 230 de hectare și două conace. Moșia era împărțită în două parcele: cea mai mare partea de teren, numită „de la Pădure” și o parte mai mică numită „Pătulele de la vii”. Împreună cu terenul sunt vândute și cele două conace. Primul conac se afla situat la marginea comunei Putineiu, pe șoseaua Turnu Măgurele - Roșiorii de Vede, iar curtea acestuia cuprindea o suprafață de 2 hectare și 7555 mp. În interiorul curții se găseau: casa proprietarului, casele personalului angajat, grajduri, magazii, instalații, plantații, împreună cu inventarul aferent gospodăriei dar și cel agricol. Totodată se vindea de către proprietar și mobilierul aflat în casă; singurele lucruri care urmau a fi luate de vechiul proprietar erau tablourile și biblioteca cu cărți a familiei. Cel de-al doilea conac se găsea pe terenul „de la Pătule” și avea o suprafață de 3 hectare și 4422 mp. Acesta era „situat pe deal, în apropiere de curtea proprietății, în dreapta șoselei, ce duce de la Roșiori de Vede la Turnu Măgurele, și legat de curtea proprietății printr-un teren propriu vânzătorului. Acest conac este împrejmuit cu ulucă și se vinde cu toate construcțiile aflătoare pe el, case de locuit pentru personal, pătule pentru recoltele de porumb”³⁰². Între timp, prețul pământului crescuse și un hectar valora în timpul celui de-al doilea război mondial 90000 de lei, astfel că moșia avea prețul de 20770765 de lei.

---

³⁰⁰ Arhiva Primăriei comunei Putineiu.

³⁰¹ *Ibidem*.

³⁰² *Ibidem*.

Întâlnim acte de vânzare-cumpărare ale unor părți de moșii atât în timpul celui de-al doilea război mondial cât și după aceea, la câteva luni anterior reformei agrare din anul 1945. Menționăm faptul că, la momentul încheierii contractelor de vânzare-cumpărare, se achita cea mai mare parte din valoarea proprietății. Astfel, la data de 20 mai 1943, Grigore Bălăceanu îi vinde Teodorei Nicolaide și lui Aristotel Pappia, două părți din moșia Chiriacu, județul Vlașca, moștenire de la mama sa Elena Bălăceanu³⁰³.

Aristotel Pappia cumpăra o suprafață de 45 hectare teren arabil, 9 hectare baltă, numită „apa Beiului din valea Pitarului” și conacul moșiei lui Grigore Bălăceanu, „așa cum îl stăpânesc astăzi de la defuncta mea mamă cu toate îmbunătățirile aflate pe el”. Noul proprietar urma să „între în posesia moșiei și a conacului imediat după ridicarea recoltelor acestui an, care îmi aparține mie vânzătorul”, iar „toate impozitele către stat, județ și comună de orice natură vor fi plătite de mine vânzătorul până la 1 octombrie 1943”³⁰⁴. După inserarea acestor prevederi de vânzător, cumpărătorul Aristotel Pappia declara: „am cumpărat suprafața de pământ și baltă specificate mai sus în condițiunile prezentului act și am plătit tot astăzi suma de 9000000 lei”³⁰⁵.

Mătușa lui Aristotel Pappia, Teodora Nicolaide, cumpără și ea la aceeași dată suprafața de 20 hectare arabile și 4 hectare de baltă, în condiții și prevederi asemănătoare, plătind suma de 4000000 lei³⁰⁶.

La data de 8 decembrie 1944, Marcu Pappia vindea o suprafață de 152 hectare familiei Lincă din orașul Roșiorii de Vede. Terenul vândut făcea parte din moșia aflată în comuna Peretu, județul Teleorman, cu o întindere de 974 hectare³⁰⁷. Cumpărătorii erau comercianți Mihai Lincă, Ioniță Lincă, Alexandrina Lincă, Florea Grasu, Gheorghe Lincă și Radu Lincă. Fiecare dintre cei cinci cumpărători au încheiat personal câte un contract de vânzare-cumpărare cu Marcu C. Pappia. De exemplu Ion Lincă declara că a „cumpărat de la Marcu Pappia suprafața de 22 hectare, liber de orice sarcini, pentru prețul de 4573820 lei”³⁰⁸.

Din studierea celor trei reforme se poate lesne observa că moșiile erau păstrate în familie cu sfințenie constituind bunurile de valoare lăsate moștenire. Trebuie remarcat faptul că, în cazul celor mai multe moșii,

³⁰³ BJTAN, fond *Reforma agrare*, ds. 86/1945, f. 72, 103. Elena Bălăceanu primise moșia ca dotă de la părinți în anul 1843, act autentificat în anul 1870, la Tribunalul județului Vlașca.

³⁰⁴ *Ibidem*, f. 72.

³⁰⁵ *Ibidem*.

³⁰⁶ *Ibidem*, f. 103.

³⁰⁷ *Ibidem*, f. 116.

³⁰⁸ *Ibidem*, f. 154.

acestea au fost pierdute în urma neachitării unor împrumuturi foarte mari de bani, sume contractate de la instituții de credit și mai puțin de la persoane fizice. Astfel, Societatea Generala a fost cea care a scos, inițial, la vânzare moșiile: Putineiu, Mavrodin, Peretu etc³⁰⁹. Cu siguranță că, în epocă, au existat mult mai multe acte de vânzare - cumpărare. Dar, o parte din documente au fost distruse în timpul răscoalei din 1907, când țărani au ars în special actele aflate în conace, iar o altă parte au fost arse de comuniști, împreună cu valoroasele biblioteci aparținând urmașilor moșierilor. Și într-un caz și în celălalt distrugerea acestora a reprezentat o adevărată crimă la adresa memoriei naționale.

2.5.2. Acte de împrumut cu ipotecă

Constantin Furculescu cumpără la data de 3 mai 1869, moșia Pârlita, cu o „întindere de 840 pogoane fără moară cu embatic fostă a Mănăstirii Văcărești din județul Teleorman, comuna Lăceni, pentru prețul de 209000 lei”, iar titlul de „perpetuă proprietate” era dat și semnat de regele Carol I la 18 noiembrie 1881 în București³¹⁰. După moartea lui Constantin Furculescu, moșia îi revine fiicei sale, Smaranda Furculescu. Pe copiii acesteia: Paul Repezeanu, Maria Haritina, căsătorită Păulescu, și Smaranda Tătaru îi regăsim, după moartea mamei lor, împrumutați la diferite persoane fizice.

Paul Repezeanu, domiciliat în Pitești, proprietarul unei părți din moșia Cioroaica-Pârlita aflată în comuna Lăceni, județul Teleorman, era împrumutat de la avocatul G. Plastara. El justifică acest demers astfel: „subsemnatul Paul Repezeanu, declar că la trebuința de bani ce am avut, am luat cu împrumut de la d-l G. Plastara suma de 20000 lei în aur pe care i-am primit acum pe deplin în mâinile mele și pentru care prezentul act servește și ca chitanță de primire a banilor. Termenul este de 3 ani din care primii doi sunt obligatorii, iar cel de-al treilea fiind facultativ. Dobânda convenită este de 10% pe an, pe care o voi da în două rate semestriale egale adică 1000 de lei la 23 aprilie și 1000 lei pe 28 octombrie ale fiecărui an în mâinile d-lui G. Plastara la domiciliul său, ea se va termina doar la achitarea efectivă”³¹¹. Pentru acest împrumut și „pentru asigurarea capitalului, a dobânzilor și a tuturor stipulațiilor din prezentul act, eu debitorul, afectez și ipotechez în caz special și în primul rang partea indiviză ce o am în moștenire Cioroaica-Pârlita, liber azi de orice sarcină și care moșie o posed în indiviziune cu

---

³⁰⁹ Vezi detaliile în cuprinsul cărții.

³¹⁰ BJTAN, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 6/1881, titlul original a fost păstrat de cumpărătorul moșiei Paraschiv Noica.

³¹¹ Idem, ds. 5/1872-1914, f. 104.

surorile mele”³¹². La rândul lor și cele două surori se împrumută. Maria Haritina Păulescu era împrumutată de la Alexandru D. Oprescu, cu suma de 10000 lei, ipotecând partea de moșie ce-i revenea din moștenire³¹³, iar Smaranda Tătaru era împrumutată cu 10000 lei, de la G.G. Poloni, pe o durată de 3 ani³¹⁴. Moșia Furculești, care purta numele celui care a constituit-o, la numai o generație distanță a fost vândută și o regăsim mai apoi în patrimoniul familiei Noica.

Constantin D. Polimeride, domiciliat în comuna Dobrotești, încheie un act de împrumut pentru suma de 80000 lei, pe termen de 2 ani, cu o dobândă de 10%, de la proprietarul moșiei Beuca, Dimitrie Leventie (documentul 18). Cei doi proprietari erau vecini de moșie, iar pentru garantarea împrumutului, Constantin Polimeride își ipoteca „a cincea parte din moșia Doagele de Sus și Silișteanca (Balaci), cumpărată de părintele meu de la stat cu toată întinderea ei, cu pădurea, cu toate ecaretele și cu toate îmbunătățirile prezente și viitoare”. Perioada mică de rambursare a datoriei se datora prevederii testamentare a defunctului Dimache Polimeride, care stabilea ca moșia să nu poată fi ipotecată mai mult de 5 ani. Era o măsură prin care mai vechiul arendaș încerca să păstreze proprietatea în familie, știut fiind faptul că un termen mai lung putea însemna de cele mai multe ori însumarea unor datorii mari și implicit pierderea moșiei.

Ceea ce nu a prevăzut Dimache Polimeride în testament, a găsit cu cale să pună în aplicare fiul său, și anume, moșia să fie ipotecată pe termene mai mici și la mai mulți creditori. Prin acest artificiu, Constantin Polimeride reușește să facă rost de mulți bani. Moșia ajunge să fie grevată simultan de patru ipoteci, atât către persoane fizice dar și către instituții. Ultima ipotecă cu nr.60/7 din iulie 1895, nota proprietarul: „o constitui în al patrulea rang și după ipoteca ce grevează imobilele ipotecate către Societatea de Credit Funciar Rural, după D-l Samuel Arie de 60000 lei, după ipoteca d-l Christ. D. Elefterescu de 30000 lei”³¹⁵. Împrumuturile cu ipotecă au fost făcute înainte de împărțirea moștenirii. Actul de expertiză a moștenirii defunctului Dimache Polimeride data de la 1 noiembrie 1896, un an mai târziu, el era întocmit la cererea lui C.D. Polimeride, care menționa că-i era necesar pentru realizarea împrumutului³¹⁶.

Generalul Poenaru ipoteca moșia decedatei Haritina Gigărtu, rămasă în succesiunea lui, la data de 6 mai 1895, pentru suma de 30228 lei cu

---

³¹² *Ibidem*.

³¹³ *Ibidem*, f. 48.

³¹⁴ *Ibidem*, f. 55.

³¹⁵ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 205/1895.

³¹⁶ Idem, ds. 251/1904.

„drept de privilegiu al statului” (documentul 19). Scadența acestui împrumut era la doar de câteva luni mai târziu, pentru că „li s-a fixat termen sfârșitul lunii septembrie 1895” prin ordinul nr. 32, din 6 mai 1895³¹⁷.

Moșia Beiu a fost vândută de proprietarii Nicolae și Dumitru Bădulescu pentru că asupra ei grevau patru credite ipotecare și anume: 85022 lei către Creditul Funciar Rural din anul 1885; 92929 lei către aceeași societate datând din 1913; 200000 de lei către Societatea Dacia Română din 1904 și 100000 de lei către Ioseph S. Arié din 1904³¹⁸.

Moșia Balaci, proprietatea lui Grigore Gr. Burcă, în anul 1908, la întocmirea actului de expertiză, era grevată de următoarele datorii: 30000 lei către Creditul Rural, 60000 lei datorate doamnei Berindei, 20000 de lei luați de la doamna Steriade și 20000 lei împrumutați de la doamna Radovici³¹⁹.

În anul 1904, moșia Ștorobăneasa era grevată de patru credite ipotecare, încheiate în decurs de trei ani, către Creditul Funciar Rural, înscrise la Tribunalul județean Teleorman la nr. 28/1879, nr. 29/1879, nr. 8/1900 și nr. 61/1903. În total, datoria se ridica la suma de 284500 lei³²⁰. Cu toate acestea, familia Racottă, proprietara moșiei, păstrează moșia și reușește chiar să o extindă prin noi cumpărări de teren.

Întreaga perioadă studiată este presărată de aceste acte de împrumut, ale proprietarilor, care puneau gaj moșiile, pentru a putea obține sumele cerute. La data de 18 noiembrie 1926, Dimitrie Neagu, proprietarul moșiei Călinești încheia un „contract de cont curent, garantat cu gaj și ipotecă” cu Societatea Civilă de Credit Funciar Rural, cu sediul în București, Strada Colței nr. 27. În urma semnării contractului, Dimitrie Neagu, intra în posesia unui cont curent în valoare de 300000 lei, la care Creditul Rural lua o dobândă de 12% pe an, iar gaj era „recolta prinsă în rădăcini de pe moșia mea Călinești-Șetraru, din comuna Călinești, județul Teleorman, și anume 150 de hectare grâu însămânțat anul acesta”³²¹. Acesta era obligat să asigure recolta de grindină sau incendiu la una dintre societățile de asigurare acceptate de Creditul Rural. Ca o măsură de siguranță în plus se constituia prin act „o ipotecă în rangul doi din moșia mea Călinești, compusă din trei trupuri, în toată întinderea ei de 285 hectare cu conacul și cu toate ecaretele și îmbunătățirile aflate pe dânsa, fără nici o rezervă sau excepțiune”³²².

³¹⁷ Idem, ds. 205/1895.

³¹⁸ Idem, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 17/1916.

³¹⁹ Idem, fond *Reforma agrare*, ds. 120/19191, f. 32.

³²⁰ Idem, ds. 251/1904, f. 228.

³²¹ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 14/1948-1949, f. 43-46.

³²² *Ibidem*.

2.5.3. O familie de cămătari

În perioada cuprinsă între sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, întâlnim o familie de „comercianți”, după cum își spun membrii acesteia, și anume familia Arié. Aceasta deținea o firmă în orașul Roșiorii de Vede ce purta numele „Samuel Arié și fii comercianți”³²³. Membrii ei erau: Samuel Arié, trecut în acte drept „comerciant domiciliat în București, strada Colței nr. 7”, Benjamin I. Arié, care se declara funcționar comerciant cu domiciliul în București, Jose I. Arié și mai târziu Ioseph S. Arié. Aceștia desfășurau diverse activități, dar în primul rând erau creditori ai proprietarilor din județul Teleorman aflați în goană după bani. Toată familia avea domiciliul în București, ceea ce înseamnă că întâlnirile cu proprietarii aveau loc aici. Proprietarul și cămătarul nu se deplasau să vadă moșia ipotecată, încheind actele în București.

Tribunalul Ilfov, prin sentința nr. 190 din 24 martie 1895, împărțea averea defunctului Gheorghe Antonescu între urmașii acestuia punând astfel capăt conflictului din sânul familiei. De obicei, actele de partaj autentificate de tribunal se realizau de comun acord între moștenitori. În acest caz, moștenitorii nu au reușit să ajungă la un acord și justiția a fost cea care a hotărât cât din moștenire să-i revină fiecăruia. În urma procesului moșia Stoenеști-Antonești, îi va reveni lui Vasile Antonescu, proaspăt întors de la studiile efectuate la Paris. Moșia Stoenеști a fost realizată în urma cumpărării succesive „stânjen cu stânjen” după cum se exprima chiar Gheorghe Antonescu, a celor 243 hectare, prin contractele de vânzare-cumpărare din anii: 1847, 1848, 1849, 1851, 1854, 1867, 1881. Moșia va purta numele celui care a format-o; și astăzi comuna poartă numele de Antonești.

Dacă pentru Gheorghe Antonescu moșia a fost foarte importantă, pentru fiul său Vasile Antonescu ea nu a reprezentat decât o sursă de bani, devenind gajul pentru sumele mari împrumutate. Astfel, toate împrumuturile au fost încheiate cu familia Arié. Vasile Antonescu, la doar un an după întocmirea actului de partaj, în 1896, se împrumută de la Benjamin I. Arié cu suma de 40000 lei, ipotecând moșia Antonești cu „toate îmbunătățirile prezente și necesare pe o durată de 2 ani, iar în caz de neplată a datoriei în termenul specificat creditorul este în drept să arate acest act”³²⁴.

După patru ani, în 1900, Vasile Antonescu, se împrumută din nou la familia Arié, mai concret la Jose I. Arié, de această dată o face pentru o sumă mult mai mare, de 65000 lei. Și în acest caz, ipoteca împrumutului este tot moșia Antonești. Împrumutul mare concomitent cu termenul scurt,

³²³ Idem, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 205/1895.

³²⁴ *Ibidem*, vezi actul de împrumut cu ipotecă nr. 1345/1896.

de numai un an, face ca moșia să fie vândută. În fondul Tribunalului nu găsim actul de vânzare-cumpărare, cum ar fi fost normal, în schimb, pierderea moșiei reiese tot dintr-un act de împrumut cu ipotecă. Noul proprietar al moșiei Antonești, Gheorghe I. Hristodorescu, care se declara proprietar domiciliat în comuna Belitori, județul Teleorman, se împrumută de la Samuel Arié cu sume de 200000 lei. În cazul acestui împrumut, gajul era aceeași moșie Antonești, pe care, după cum declară proprietarul, „am cumpărat-o de la Vasile Antonescu prin actul de vânzare autentificat la Tribunalul Ilfov la nr. 7080 din 19 octombrie 1901 având suprafața de 243 hectare”³²⁵. Remarcăm faptul că, deși proprietarul s-a schimbat, familia de cămătari își desfășura activitatea mai departe având ca obiect aceeași moșie. Suma mare din ultimul împrumut ipotecar nu însemna că între timp valoarea moșiei a crescut, ci doar că noul proprietar nu-și dorea să o păstreze. Termenul acestui nou împrumut era de trei ani, iar „neplata lui la termen va face posibilă vânzarea moșiei de către Samuel Arié”.

Moșia Antonești alcătuită ca într-un joc de puzzle de către Gheorghe Antonescu, în decurs de 34 de ani de cumpărări succesive, a fost pierdută în mai puțin de 5 ani de fiul acestuia, Vasile Antonescu și în decurs de 3 ani de celălalt proprietar, Gheorghe I. Hristodorescu.

Și alți proprietari se împrumutau cu sume mari de bani de la aceeași familie: C. Polimeride era împrumutat cu 60000 lei de la Samuel Arié, punând ipotecă pe moșia din Dobrotești³²⁶. În anul 1904, Nicolae și Dumitru Bădulescu se împrumutau de la Ioseph S. Arié cu suma de 100000 lei, dar apoi au fost nevoiți să vândă moșia la data de 2 martie 1905³²⁷.

În aceeași situație ajung și frații Dumitru și Nicolae C. Rădulescu, care stăpâneau moșia Orbeasca de Sus, din județul Teleorman. Dumitru se împrumută de la Samuel Arié cu suma de 200000 lei pentru trei ani, între 1906-1909, ipotecând partea lui de moșie. La nici un an, în 1907, moșia Orbeasca de Sus a fost vândută de cei doi frați arendașului Chante H. Nicolaide. În acest sens arendașul, devenit proprietar, găsește de cuviința să arendeze moșia lui A. Camburis la data de 18 noiembrie 1907³²⁸.

Pe baza prevederilor contractuale, familia Arié avea dreptul de a vinde bunurile grevate de aceste ipoteci, în cazul proprietarilor care nu-și achitau datoriile. Prin Ordonanța de Adjudecare nr. 1685 a Tribunalului Ilfov, din 13 mai 1904, Samuel Arié, prin procuratorul lui, Jose I. Arié, scoate la

---

³²⁵ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, actul de împrumut cu ipotecă nr. 1345/1896.

³²⁶ *Ibidem*, ds. 205/1895.

³²⁷ BJTAN, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 17/1916.

³²⁸ Idem, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 3/1906.

vânzare cu licitație publică mai multe imobile. Aceste imobile fuseseră ipotecate de proprietarul Petre I. Popovici și moștenitorii defunctului Teodor Popovici în urma împrumutului de 24040 lei acordat de Samuel Arié. Pentru neplata împrumutului creditorul scoate „la vânzare cu licitație publică următoarele imobile: jumătatea indiviză din cele două perechi de case din orașul Alexandria, Strada Carol în întindere de 29 stânjeni; jumătatea indiviză din prăvăliile cu tot locul situat în orașul Alexandria, strada Carol; jumătatea indiviză din livada situată în orașul Alexandria, în întindere de 38/180 stânjeni; jumătatea indiviză din via situată în orașul Alexandria, în întindere de 20/170 stânjeni”³²⁹.

În aceeași zi, la 13 mai 1904, Samuel Arié închiria de la Albu Miculescu o casă cu prăvălie și toate dependențele din satul Călinești și cele 7 pogoane (3,5 hectare) pe un termen de 10 ani (1904-1914) cu o chirie de 600 lei. Proprietarul primea toată chiria de 6000 lei la „la facerea contractului”³³⁰. După cum se vede, familia Arié era bună platnică.

---

³²⁹ Idem, ds. 252/1904.

³³⁰ *Ibidem*.

Capitolul 3

RĂSCOALA DIN 1907 ȘI SITUAȚIA AGRICULTURII

Un moment de cotitură în evoluția ulterioară a proprietății din județul Teleorman și implicit din țară l-a reprezentat răscoala din 1907, un eveniment care avea să bulverseze lumea românească prin amploarea și dramatismul ei. Ce a determinat în România un trai mizer al țăranilor: fărâmițarea proprietății funciare țărănești pe de o parte și existența unei mari proprietăți pe de altă parte; creșterea populației rurale într-un ritm progresiv; slaba atragere către oraș a țăranilor; nivelul scăzut al educației din mediul rural? Toate acestea și multe altele au făcut ca într-o Românie considerată modernă să aibă loc un eveniment cu valențe medievale. De la acest eveniment social s-a născut ideea necesității unei noi reforme agrare în România.

Pentru o înțelegere a raporturilor din lumea satului teleormănean de la început de secol XX se cuvine a dezbate contractele de arendare dintre proprietari și arendași și subarendarea pământului către țărani.

3.1. Proprietari și arendași

O statistică a proprietarilor și arendașilor din județul Teleorman la începutul secolului XX-lea a fost realizată pentru Camera de Comerț și Industrie din Pitești, fiind publicată în *Anuarul geografic, istoric, economic și statistic al județelor Argeș, Muscel, Olt, Teleorman*³³¹. La capitolul „adrese profesionale din județul Teleorman” sunt trecute două categorii: proprietari și arendași cu proprietăți de peste 50 hectare (tabelele 2, 3).

În prima „categorie profesională” au fost trecuți 111 proprietari, iar în a doua 83 de arendași. Tabelul ce cuprinde proprietarii avea două rubrici, una privind domiciliul, iar cealaltă numele moșiei deținute. Un număr de 66 de proprietari aveau domiciliul la conacul de pe moșie, 33 din ei locuiau în București, iar câțiva în orașe precum: Alexandria, Roșiorii de Vede, Turnu Măgurele, Craiova, Galați, Caracal, Curtea de Argeș.

Un număr restrâns de proprietari aveau domiciliul declarat în străinătate. Era cazul familiei Dumba, ce locuia la Viena, cu întinse proprietăți în comunele: Bragadiru, Lița și Putineiu. În aceeași situație se găsea și baronul Theodor Nicolici de Rudna, ce deținea domeniul

---

³³¹ *Anuarul statistic, geografic, istoric*, p. 23-26.

Mavrodinului și locuia la Budapesta. Existau, astfel, întinse moșii unde proprietarii nu erau cunoscuți de către localnici.

Situația pe alte moșii era diferită, mai mulți moșieri stăpâneau o singură moșie. Pentru comuna Dobrotești, la nivelul anului 1903, avem trecuți următorii proprietari: Ioan D. Berindei, C.A. Berindei, P. Angelescu, C. Liventi, D. Liventi, Ioan Tufă. În rândul arendașilor sunt menționați Valentina Staicovici, Gh. Hașiu, P.D. Polimeride, C.D. Polimeride, Dionisie I. Pană. Pe cei doi arendași din familia Polimeride, la scurt timp, documentele vremii îi menționează ca proprietari în aceeași localitate. Petre Polimeride, născut în anul 1868, în localitatea Dobrotești, ajunge să dețină aici o moșie în întindere de 100 hectare, iar în anul 1918 este numit prefect al județului Teleorman³³².

La o cercetare mai atentă constatăm că situația prezentată la nivelul anului 1903 are și erori. Spre exemplu, sunt proprietari care nu se regăseau în această situație. A fost și cazul familiei Văcărescu, care stăpânea un întins domeniu pe raza comunei Slobozia-Mândra, ce nu figura în rândul proprietarilor. În schimb, era trecut Vasile Zagovitz arendașul moșiei. La Suhaia, un domeniu funciar important prin balta de aproape 550 hectare era menționat de asemenea numai numele arendașului Gh.A. Ivănuș.

În același timp, existau persoane trecute atât în lista proprietarilor cât și în cea a arendașilor. De fapt, era vorba despre proprietari care își lucrau moșia în regie proprie. Spre exemplu, Nicolae Racottă, proprietarul moșiei Ștorobăneasa din comuna cu același nume. Un alt caz era cel al lui Fotino Oreste, trecut în tabel ca fiind proprietarul și totodată arendașul moșiei Năsturelu din comuna Zimnicele, când de fapt Academia Română era proprietara moșiei.

Domeniul Mavrodinului avea în componență sa trei sate mari: Mavrodin, Nenciulești și Buzescu, cu o întindere de peste 12000 hectare, din care aproape 1600 hectare de pădure. El era format din mai multe corpuri: Bleoturi, Repezi, Comănești, Bărbătești, Adămești și Mavrodinul, ultimul fiind corpul principal, pe teritoriul căruia se afla conacul³³³. Pentru această vastă moșie găsim trecut în tabel un singur arendaș, Miltiade Barbu, care însă mai avea în arendă și moșia Nenciulești.

Pe arendașii care administrau mai multe moșii îi regăsim trecuți în tabel la comunele aferente fiecărei moșii. De exemplu, Mitică Belitoreanu era trecut la comunele Gârdești și Perii-Râioși; Tănăsache Daia la Udupu și Gărăgău, iar Ion Daia la Ștoborăști.

---

³³² Gheorghe Popa, Ion Bălă, Emil Lungu, *op. cit.*, p. 174.

³³³ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 138-140.

Familia Dumba avea proprietăți întinse situate pe raza a trei localități distincte: Bragadiru, Lița și Putineiu. În tabelul arendașilor nu găsim trecută nicio persoană. Este greu de crezut că aceștia lucrau pământul în regie proprie și că veneau în timpul lucrărilor agricole în Teleorman, având în vedere faptul că în statistica realizată în anul 1903, domiciliul lor era trecut ca fiind în Viena.

În ceea ce privește situația marilor proprietari și a arendașilor, prezentată în analiza premergătoare Expoziției Generale Române (1906) intitulată *Starea socială a săteanului, după ancheta privitoare anului 1905, îndeplinită cu ocazia Expoziției Generale Române din 1906 de către Secțiunea de Economie Socială*, G.D. Scraba, dă alte cifre pentru proprietari și arendași³³⁴. Ele diferă de statistica prezentată de Camera de Comerț și Industrie din Pitești, pentru anul 1903. Astfel, în anul 1906 se găsesc 198 de mari proprietari în județul Teleorman, care dețineau mai mult de 100 hectare. Dintre aceștia 82 își lucrau în regie proprie moșia, iar 116 proprietari își arendau moșiile³³⁵ (planșa 6).

În anul 1906, numărul arendașilor din județul Teleorman se ridica la 121 persoane, ei fiind analizați din punct de vedere etnic. Astfel, dintre aceștia 95 de arendași erau români, 20 de origine greacă, 1 arendaș era evreu, iar 5 de alte naționalități. Comparativ cu celelalte zone geografice, Muntenia se situează pe primul loc ca număr de arendași străini, iar contingentul cel mai mare era dat de arendașii greci: Ilfov - 26, Teleorman - 20, Buzău - 19, Ialomița - 16.

Baza economică a moșierilor din România avea să se restrângă treptat, din analiza proprietăților moșierești în perioada 1857-1864, comparativ cu situația constatată la începutul veacului al XX-lea, a rezultat că 40% din vechile familii deținătoare de domenii le mai aveau în stăpânire după o jumătate de secol³³⁶.

3.1.1. Contractele de arendare

În județul Teleorman, din totalul proprietăților de peste 100 hectare, majoritatea acestora erau arendate. Cele mai multe moșii ale proprietarilor stabiliți la oraș erau controlate de arendași români³³⁷. Până în primul deceniu al secolului XX, arendașii erau administratori de moșie și se implicau direct în dirijarea muncilor agricole și contractarea brațelor de muncă ale țăranilor.

---

³³⁴ Gheorghe D. Scraba, *Starea socială a săteanului*, București, Ed. Carol Göbl, 1907.

³³⁵ *Anuarul statistic, geografic, istoric*, p. 40.

³³⁶ *Istoria românilor*, p. 600.

³³⁷ Daniel Chirot, *Schimbarea societății într-o societate periferică*, București, Ed. Corint, 2002, p. 232.

Prin încheierea acestor contracte arendașii urmăreau să se îmbogățească din surplusul ce le rămânea după plata convenită cu proprietarul.

Contractele de arendare aveau de obicei următoarele mențiuni principale: persoanele contractante, proprietarul/prorietarii și arendașul, numele moșiei și durata de arendare a acesteia, suma pentru care se arenda, obligațiile financiare care îl priveau pe arendaș. De asemenea sunt precizate obligațiile și îndatoririle arendașului precum și drepturile proprietarului (pentru exemplificare vezi anexele cu documentele 1-16).

La încheierea contractelor, proprietarii se prezintă personal sau prin procură. A doua situație este întâlnită în cazul minorilor care erau reprezentați de tatori, de proprietari care erau plecați în străinătate și care-și delegă vecinul de moșie sau prietenul. Mai trebuie menționat faptul că femeile arendau cota lor dotală doar cu acordul soților. Era cazul Anei Maria Văcărescu care, fiind minoră, a fost reprezentată de tutorele ei legal Ion Văcărescu. Moștenitorii generalului Anton Berindei erau reprezentați de căpitanul Grigore Berindei; Paulina de Kotzebue îl va împuternici pe Dimitrie Sutz; Maria D. Brătianu cu consimțământul soțului D. Brătianu, arenda moșia dotală din Rădoieștii de Jos, județul Teleorman.

Despre persoana arendașilor, contractele nu precizează decât domiciliul ales pentru a fi găsiți în caz de modificare a contractului sau de reziliere a acestuia. În cele mai multe cazuri, arendașii erau teleormăneni cu domiciliul în Alexandria, Turnu Măgurele, Roșiorii de Vede și mai puțin la sate.

Întâlnim însă și arendași care își au domiciliul pe raza altor județe: Mehedinți, Dolj sau Vlașca. De exemplu Petre P. Popescu își avea domiciliul la Turnu Severin și luase în arendă trei moșii dintre care două în Teleorman și una în Vlașca. Cei doi arendași ai moșiei Adămești, proprietatea Paulinei de Kotzebue erau din Dolj. De asemenea, arendașul Gheoghe Hagi Peiu avea domiciliul ales în județul Vlașca și arenda în anul 1904 moșia Dracea din județul Teleorman a lui Radu A. Goleșcu³³⁸.

Suprafețe întinse din moșiile teleormănene erau exploatate de un număr mic de arendași. Era cazul lui Petre P. Popescu care, în data de 28 aprilie 1904, încheia la Tribunalul Teleorman nu mai puțin de trei contracte de arendare, două cu proprietara Ana Maria Văcărescu și unul cu principele Barbu Știrbey (documentele 1, 2). Cele două moșii erau vecine, prima în comuna Slobozia-Mândra, cu o suprafață de 4500 hectare teren arabil și 1500 hectare pădure, iar a doua situată în localitatea Elisabeta, la nord de prima, cu o suprafață de 100 hectare. Cumulate, cele două moșii însumau nu mai puțin de 7200 hectare. Cel de-al treilea contract luat în arendă de

---

³³⁸ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 251/1904, f. 278.

Petre P. Popescu privea moșia Anei Maria Văcărescu din comuna Adunații Șerbeni, aflată în județul Vlașca.

După 40 de ani, trecând prin două reforme, cea din 1921 și 1949, moșia de acum în deplină posesie a Anei Maria căsătorită Calimachi, nu mai exista; rămăsese pădurea Mândra de pe teritoriul comunei Slobozia-Mândra ca singură proprietate a acesteia, însă și de data aceasta tot arendată. Arendașul era Ștefan Săvescu Cațighera, care semna ca proprietar al unei părți din moșia comunei, având și „drepturi de exploatare a pădurii”³³⁹.

Arendașul Barbu Miltiade administra, singur, atât întregul domeniu al Mavrodinului, aparținând baronului Feodor Nicolici de Rudna, în suprafață de 12000 hectare cât și moșia Nenciulești aflată în granițele domeniului având însă un alt proprietar, administratorul casei de Rudna, Efta Tanasievici.

Există cazuri de moșii arendate în același timp mai multor arendași, dar și un singur arendaș la mai mulți proprietari. Astfel, Paulina de Kotzebue, pentru moșia pe care o deținea la Adămești, în întindere de 2500 hectare, moștenire lăsată ca dotă de tatăl ei, generalul Mavros, contractează doi arendași diferiți. Trupul numit Șovărăști urma a fi administrat de arendașul Leon Morărescu din Dolj, iar trupul numit Adămești de Gh. Mucichescu domiciliat în comuna Foișorul din același județ (documentul 4).

Cei șase proprietari: Aurelia I. Pascal, Maria M. Râmnicănu, Mihail Râmnicănu, Petre Râmnicănu, Nicolae Râmnicănu și George Râmnicănu, arendau moșia Călinești lui M. Ionescu. În contractul de arendare se prevedea ca arenda să fie plătită fiecărui proprietar în parte, iar în cazul în care unul din ei dorea să-și vândă proprietatea era liber să o facă, moșia fiind în realitatea defalcată.

Potrivit art. 8 din contract, arendașul își lua angajamentul să „păstreze semnele despărțitoare de la moșie”, totodată el fiind obligat să „respingă orice uzurpare a proprietății susținând acțiunea posesorilor la autoritățile competente căci din contră va fi responsabil de daune și speze” (documentul 11).

3.1.1.1. Proprietari care iau în arendă alte moșii

De multe ori, arendașii erau ei înșiși moșieri cu domenii mai restrânse. Aceștia luau în arendă pământ pentru a se ocupa de agricultură în vederea obținerii unor profituri din vânzarea la export a cerealelor cultivate și într-o măsură mai mică a animalelor.

În anul 1904, George R. Goleșcu lua în arendă moșia Seaca aparținând Elizei Cretzeanu având o suprafață de 1520 hectare, pentru o perioadă de 5

³³⁹ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 310/1945, f. 112, 113.

ani, plătind suma de 40000 lei pe an (documentul 10). În acest caz arendașul nu era nimeni altul decât fiul lui Radu A. Golescu³⁴⁰, proprietarul moșiei Dracea. Aceasta avea o suprafață de 357 hectare teren arabil și era mărginită de proprietățile fraților Golescu³⁴¹, moșia Putineiu a proprietarului Al. de Vranj din Viena și moșia Segarcea, proprietatea statului în întindere de 3500 ha³⁴². Moșia Dracea era arendată în 1904 lui Gheorghe Hagi Peiu (documentul 14).

Frații Paraschiv și Andrei Noica se ocupau cu agricultura și aveau în proprietate moșiile Schitu și Frăsinet, moștenite de la tatăl lor Iacovache Noica (1828-1890). La un an după ce devin proprietari, cei doi arendează, pentru o perioadă de zece ani, moșia Cetate-Ștefănești.

Prin contractul nr. 1022, încheiat la 26 iunie 1906, frații Noica, cu domiciliul în orașul Alexandria luau în arendă moșia Cetate-Ștefănești cu o suprafață de 515 hectare situată pe teritoriul comunei Antonești deținută de Bălașa D. Orbescu. Contractul era încheiat pentru o perioadă de 10 ani începând cu anul 1909 și până în 1919. În acest fel cei doi urmau a fi arendași și totodată proprietari (documentul 9).

3.1.1.2. Arendașii, cu trecerea timpului, devin proprietari, iar unii dintre ei ajung în rândul celor mai mari.

Va fi cazul familiei Capră, al cărei întemeietor provenea din rândul țăranilor și se îndeletnicea cu agricultura, ulterior arendând suprafețe de teren. Peste ani, membrii acestei familii vor deține un loc de frunte între cei mai mari proprietari ajungând să dețină moșii foarte întinse în județul Teleorman. În anul 1918, în pragul desfășurării reformei agrare, familia Capră cumula mai multe proprietăți: în Mavrodin 12690 hectare de pământ, la Suhaia 4504 hectare, la Viișoara 4060 hectare, la Adămești 2300 hectare și la Țigănești 2925 hectare³⁴³.

În documentele vremii regăsim toate titlaturile fiind folosite de multe ori împreună și nu neapărat în această ordine: sătean, arendaș, proprietar. În *tabelul nominal al ședinței sesiunii ordinare cu aleșii și funcțiile deținute*,

³⁴⁰ George R. Golescu este fiul lui Radu Golescu, născut în 1814 și care a avut trei copii: George căsătorit cu o Racottă, Constantin cu o Filitis și o fiică măritată cu G. Pherikyde. Octav-George Lecca, *Originile familiilor boierești române*, București, 2011, Ed. Libra, p. 329, 330.

³⁴¹ Cei trei frați Golescu: Dumitru, Radu și Alexandru erau copii lui Iordache Golescu, marele vornic (1768-1848) căsătorit cu Mărioara, fata banului Constantin Bălăceanu. Vezi Octav-George Lecca, *op. cit.*, p. 320-330.

³⁴² Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 197, 221.

³⁴³ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 235/1920, f. 170-201.

din cadrul Prefecturii județului Teleorman, îl aflăm pe Nicolae Capră ca fiind ales consilier pe anul 1896, având meseria de sătean-proprietar³⁴⁴.

Familia Capră era desconsiderată de membrii vechilor familii de boieri. În *Anuarul geografic, istoric, economic, și statistic*, din anul 1903 pentru localitatea Țigănești sunt trecuți doi proprietari Nicolae Capră și Constantin Butculescu. Altfel era considerat Nicolae Capră de proprietarul Butculescu, care nu se sfiește să-l numească mai departe arendaș. În contractul de arendare nr. 709, din 2 august 1904, Constantin C. Butculescu stipulează în articolul IV: „d-l arendaș nu va avea dreptul de a lua de asociat la această contractare pe d-l N. Capră, vecinul arendaș, de la hotarul acestei moșii, atunci se va considera reziliat contractul de drept fără somație sau judecată”³⁴⁵.

În luna septembrie a anului 1906, Nicolae Capră va lua cu arendă moșia Ulmeni de la proprietarul Dinu C. Iarca pentru o perioadă de 10 ani (23 aprilie 1907-23 aprilie 1917) plătind acestuia din urmă, anual, suma de 10000 lei la care se adăugau toate taxele și impozitele către stat, județ și comună³⁴⁶. În anul 1907, în timpul răscoalei, îl găsim pe Nicolae Capră, arendaș al moșiei Mărzănești a proprietarului G. Stoicescu. În același an, aceeași persoană era și arendașul întinsului domeniu al Mavrodinului, încheind cu Societatea de Asigurări „Națională”, un contract prin care se găsea în posesia celor 11700 de hectare³⁴⁷. Trei moșii erau astfel arendate de Nicolae Capră, care nu rămâne pentru multă vreme în postura de arendaș. Peste câțiva ani, acesta se va transforma din arendaș în proprietar, cumpărând moșia Mavrodinului, pe care o va stăpâni până în anul 1949.

Iacovache Noica (1828-1890) a continuat să practice negustoria, la fel ca tatăl lui Ghencu Noica, iar mai târziu va lua cu arendă moșii. Spre sfârșitul vieții, Iacovache cumpără moșiile Schitu și Frăsinet. Adevărații proprietari ai acestor două moșii vor fi fii săi Andrei și Paraschiv Noica, care vor achita datoriile făcute la bancă de tatăl lor. Peste ani, cei doi vor deveni proprietari ai mai multor moșii, așa cum va fi cazul celei numite Ciochina.

În anul 1905, Alexandru Marghiloman, care se declara „rentier”, vindea moșia Ciochina din județul Teleorman (cunoscută și sub numele de Racovița), fără reținerea niciunui drept. Moșia, pe care la rândul lui

³⁴⁴ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 2/1913, f. 13.

³⁴⁵ Idem, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 252/1904, f. 172.

³⁴⁶ Idem, ds. 271/1906.

³⁴⁷ Ion Toader et alii, *op. cit.* Vezi anexa *Expunerea situației județului Teleorman pe anul 1906-1907 prezentată Consiliului Județean de Dim. C. Iarca*, prefectul județului, la deschiderea sesiunii extraordinare de la 15 oct. 1907, Turmu Măgurele, Tipografia G. Stoicescu, 1907, p. 7.

Marghiloman o cumpărase de la stat în anul 1886, avea o întindere de 1296 pogoane (648 hectare)³⁴⁸ (documentul 21). Frații Andrei și Paraschiv I. Noica vor intra în stăpânirea acestei moșii la data de 1 ianuarie 1905 (documentul 20).

În ceea ce privește sexul arendașilor, vedem că și femeile, contractează în nume personal administrarea unor moșii, încheind contracte de arendare autentificate la tribunal. Moșia dotală Rădoieștii de Jos, deținută de Maria D. Brătianu va fi arendată prin contractul nr. 191 din 24 februarie 1904, Elenei D. Coșoianu pe o perioadă de 8 ani. Aceasta din urmă având ca îndatorire plata a 15000 lei arendă, în două rate pe an, la 1 martie și respectiv 1 septembrie, iar suplimentar dările către stat, județ, comună (documentul 7).

3.1.1.3. Durata contractelor de arendare

În majoritatea contractelor de arendare din perioada 1904-1906, termenul de arendare cel mai des uzitat era în general de 10 ani, dar acestea se încheiau și pe perioade mai mici, de până la minim 5 ani. De exemplu: moșia Adămești, proprietatea Paulinei de Kotzebue era arendată pe timp de 10 ani (documentul 4). În aceeași situație se află și moșia Elisabeta a principelui Barbu Știrbei, iar în cazul moșiei Slobozia-Mândra, contractul de arendare se prelungea pe încă 9 ani în total 13 ani de la 1901 până la 1914³⁴⁹. Moșia Ștefănești deținută de Bălașa D. Orbescu se arenda pe 10 ani de la 1909 și până la 1919 (documentul 9). Tot pe aceeași perioadă de timp, între 23 aprilie 1907 și 23 aprilie 1917, era arendată moșia Ulmeni a proprietarului Dinu C. Iarca³⁵⁰; moșia de la Rădoiești de Jos, proprietatea Mariei D. Brătianu era arendată pentru 8 ani (23 apr.1905-23 apr.1913)³⁵¹. Smaranda Furculescu arenda moșia de la Pârlita pentru o perioadă de 7 ani, între 23 aprilie 1909-23 aprilie 1916³⁵².

3.1.1.4. Prețul de arendare al moșiilor

Suma pentru care se contracta moșia varia în funcție de întinderea moșiei, categoria solului, construcțiile aflate pe ea și de suprafața împădurită.

G.D. Scraba, în urma chestionarelor aplicate în întreaga țară, în anul 1905, ajungea la concluzia că prețul de arendare al pământului la marea

³⁴⁸ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 251/1904, f. 295.

³⁴⁹ Idem, ds. 252/1904.

³⁵⁰ Idem, ds. 271/1906.

³⁵¹ *Ibidem*.

³⁵² BJTAN, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 5/1872-1914, f. 19.

proprietate se situa între 11 și 28 lei pe hectar³⁵³. Cele mai scumpe proprietăți, care se arendau cu sume fabuloase, erau cele care aveau și părți din salba bălților Dunării, de unde se pescuiau cantități însemnate de pește.

Din rândul moșiilor ce stăpâneau porțiuni din baltă făceau parte: moșia Lisa, deținută de Zoe Slătineanu, cu o întindere totală de 4482 ha, din care 400 ha baltă; moșia Viișoara, proprietatea Mariei I. Cantacuzino, ce avea o suprafață de 8500 ha, din care 500 ha baltă; moșia Fântânele a familiei Iliescu, în suprafață de 3620 ha, din care 1356 ha de baltă³⁵⁴. La sfârșitul secolului al XIX-lea, Pantele Georgescu menționa că „sunt proprietari care își arendează părțile lor din baltă cu prețuri mai bune decât cea mai bună moșie, alții le arendează dimpreună cu moșia”³⁵⁵.

Pentru o moșie de 5700 hectare, din care 1200 hectare pădure, suma de arendare se ridica la 118000 lei pe an, în primii ani, iar după trecerea primilor patru ani ea urma să se mărească la 129800 lei, adică un adaos de 10%. Un alt arendaș, pentru 357 hectare luate în arendă, plătea suma de 12000 lei. În cazul moșiei Dracea, cu o întindere de 1520 hectare arenda era de 40000 lei pe an. În schimb frații Noica, pentru cele 515 hectare ale moșiei Cetate-Ștefănești din comuna Antonești, plăteau 42000 lei pe an. 30000 lei plătea Ioan Suditu, arendașul Mariei Cretzeanu pentru 1850 hectare. Arendașul Nistor I. Piteșteanu urma să plătească pentru arendarea a 2500 hectare din moșia Țigănești, proprietarului Constantin C. Butculescu suma de 57000 lei³⁵⁶.

Arendașul Costică Dumitrescu plătea pentru 553 pogoane (276,5 hectare) suma de 12000 lei pe an, „afară de aceasta eu arendașul mă oblig a preda d-nei proprietare în fiecare an la epoca plății arendeii 20 kilograme unt topit curat pe care-l voi aduce la domiciliul d-sale în București unde voi plăti arenda”. Proprietara pune condiția ca, în cazul în care arendașul nu va plăti arenda stipulată, contractul să fie reziliat fără judecată³⁵⁷.

3.1.1.5. Regimul clădirilor de pe moșie

Arendașii urmau să locuiască la conac, pe moșiile contractate, și de cele mai multe ori proprietarul își rezerva o parte de conac. Acest lucru era stipulat în contractele de arendare, în articole cărora li se rezervă un loc aparte.

³⁵³ Gheorghe D. Scraba, *op.cit.*, p. 75.

³⁵⁴ Pantele Georgescu, *op. cit.*, vezi moșiile Lisa, Viișoara, Fântânele.

³⁵⁵ *Ibidem*, p. 262.

³⁵⁶ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 252/1904 și ds. 251/1904.

³⁵⁷ Idem, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 5/1872-1914, f. 19.

Bunurile imobile aflate pe moșie sunt trecute în folosința arendașilor numai după inventarierea acestora: „casele de lângă magazia de zid, pătulele de vizavi de arie împreună cu moara și magazia de lângă ea se pune la dispoziția arendașului”, iar dacă arendașul este George R. Golescu, fiu de proprietar, acestuia îi sunt încredințate: „o casă cu 4 camere și o curte, o casă cu 2 camere pentru servitori, un grajd și un șopron, 2 pătule și o magazie, un puț de câmp pe care le va primi cu inventar”, de către Eliza Crețzeanu, proprietara moșiei Seaca³⁵⁸ (documentul 10).

Obligațiile arendașului față de clădirile existente pe moșie erau diverse: întreținerea lor, asigurarea în caz de incendii sau chiar extinderea acestora. De exemplu, arendașul Mihail Ionescu prelua „toate ecaretele aflătoare pe moșie și care se va face un deosebit inventar, afară de casa cea mare a d-lor Nicolae și Petre Râmnicăneanu și casa ce aparține d-l George Râmnicăneanu; asigurarea de incendii va privi pe d-l arendaș și se va socoti pentru suma de 15000 lei, asigurarea le va prezenta imediat d-l Mihail Râmnicăneanu spre a le viza îngrijind dl. arendaș a plăti totdeauna prețul de asigurare căci în caz de incendiu va fi răspunzător”³⁵⁹ (documentul 11).

Când arendașul dorea să se implice mai mult în gospodăria clădirilor existente era liber să o facă, proprietarii văzând acest lucru în mod diferit.

Cei șase proprietari Râmnicăneanu ai moșiei de la Călinești găseau că arendașul era obligat să repare toate stricăciunile ce vor apare în decursul contractului și să „le facă pe a sa cheltuială fără nici o pretenție de la proprietari. Orice construcție ce urma a ridica în timpul contractului rămânea proprietarilor respectiv fără nici o despăgubire”³⁶⁰.

Altfel înțelegea dreptul de proprietar Constantin C. Butculescu, care își rezerva pentru folosința proprie „corpul cel mare al caselor de ședere”, în schimb „dependențele alipite acestui corp vor servi d-lui arendaș pentru casă de ședere, iar în cazul în care (acesta) va vrea să construiască o altă casă de ședere, domnul arendaș este liber a o transmuta”³⁶¹ (documentul 12). La fel crede de cuviință și N. Preșbeanu, proprietarul moșiei Băneasa, care era înțelegător cu arendașul și consideră că toate acareturile ridicate pe moșie „liber este d-l arendaș a le ridica la expirarea contractului”³⁶².

În schimb, Bălașa D. Orbescu își arendează toată moșia și „toate acareturile și clădirile aflate pe dânsa afară de două camere dinspre eleșteu mobilat de proprietară”³⁶³.

³⁵⁸ *Ibidem*, f. 172, 210.

³⁵⁹ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 252/1904, f. 102.

³⁶⁰ *Ibidem*.

³⁶¹ *Ibidem*, f. 172.

³⁶² *Ibidem*, f. 235.

³⁶³ *Ibidem*.

Radu A. Golescu, proprietarul unui conac amplasat într-o zonă foarte pitorească, impune prin contractul nr.958 din 21 septembrie 1904 ridicarea de noi clădiri³⁶⁴. Astfel, „arendașul Gheorghe Hagi Peiu este obligat a construi pe moșie o casă de locuit și ecarete până la valoarea de 4000 lei, oprindu-se de arendaș câte 500 lei la primele câștiguri” (documentul 14).

Pe moșia Dracea se afla conacul proprietarului Radu A. Golescu, care avea vederea spre eleșteul cu pește și era înconjurat de o livadă de pruni. În timpul războiului de independență din 1877-1878 aici a fost cazat principele Rusiei, Nicolae Romanov, care își stabilise cartierul general chiar în fața proprietății³⁶⁵.

Proprietara Smaranda Furculescu trece în contractul de arendare, în ce privește bunurile mobile aflate pe moșie, următorul amendament: „toate îmbunătățirile și imobilele de la conacul moșiei și de pe moșie se vor preda arendașului C. Dumitrescu cu inventar deosebit, semnat de ambele părți la intrarea sa în moșie și d-l arendaș le va preda proprietarei la expirarea contractului după cum le-a primit conform inventarului. Toate îmbunătățirile, construcțiile ce d-l arendaș C. Dumitrescu va face pe această moșie mi le va preda mie la expirarea contractului neputând a le strica sau a le ridica ci rămân în folosința proprietății fără a pretinde vreo despăgubire pentru dânsle”³⁶⁶.

O parte a moșierilor aveau pe proprietățile funciare și hanuri, pe care după caz le arendau împreună cu toată proprietatea și încasau chiria alături de arendă sau le închiriau altor persoane decât cea a arendașului. Căpitanul Gr. Berindei include în contractul de arendare a moșiei Beuca și hanul de la gară, pentru a fi întreținut și gestionat de același arendaș, V. Macavei, iar în contract nu sunt precizate condiții suplimentare cu privire la utilizarea lui³⁶⁷.

Proprietarul G. G. Vorvoreanu închiriază hanul de pe proprietatea sa din Brânceni, unei alte persoane decât arendașului moșiei, care era George Rați, prevăzând în actul încheiat la Tribunalul Teleorman, atât termenul cât și suma. În contract se preciza că: „se închiriază d-lui G. Christescu din comuna Smârdioasa, hanul de prăvălie situat în comuna Smârdioasa, ce aparține moșiei Brânceni, cu toate dependențele curtea și pământul împrejurul acestui han pe termen de 5 ani de la 1 octombrie 1903 până la

---

³⁶⁴ Radu Golescu, colonelul, poreclit „Catană”, născut în Câmpulung în anul 1817, moare la moșia lui Dracea, din județul Teleorman, în anul 1877. A luat parte la mișcarea din 1848 cu frații săi și a stat închis la Brussa în Asia Mică timp de trei ani. În anul 1853 scăpând de la turci, se duse în Franța, de unde în 1856 reveni în țară, iarăși ca militar. Acesta a murit fără copii. Vezi Octav-George Lecca, *op. cit.*, p. 320-330.

³⁶⁵ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 89.

³⁶⁶ BJTAN, fond *Familia Paraschiv Noica*, ds. 5/1872-1914, f. 19.

³⁶⁷ Idem, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 271/1906.

1 octombrie 1908. Prețul chiriei este de 200 lei anual plătit în două rate la 1 mai și 1 septembrie al fiecărui an”³⁶⁸.

3.1.1.6. Obligațiile arendașului

Obligațiile arendașului erau importante, iar nerespectarea lor atrăgea după sine rezilierea contractului. Printre aceste obligații se găseau: plata arendei la termenele stabilite (de obicei de două ori pe an, primăvara și toamna), plata impozitelor către autorități (stat, județ, comună), dreptul/interdicția de a subarenda moșia la alți arendași, respectarea și protejarea hotarelor moșiei față de vecini și, în mod deosebit, întreținerea construcțiilor aflate pe moșie.

Unul din cele mai bine elaborate contracte de arendare din fondul Tribunalului Județean Teleorman, aflat în custodia Arhivelor Teleorman, aparține familiei Berindei³⁶⁹ (documentul 8). Moșia, cu o suprafață de 1500 hectare pământ arabil și 300 hectare pădure, se afla situată în comuna Beuca și aparținea la sfârșitul secolului al XIX-lea generalului Anton Berindei.

La data de 20 iunie 1906 moștenitorii generalului Anton Berindei domiciliați în București, Str. Vasile Boerescu nr.15, încheiau cu arendașul V. Macavei, domiciliat în Alexandria, contractul de arendare nr. 958, pentru o perioadă de 5 ani, între 23 aprilie 1909 și 23 aprilie 1914, cu suma de 53000 lei pe an, plătită în două rate semestriale, egale de câte 26500 lei, la 23 martie și respectiv la 26 septembrie, ale fiecărui an de arendare.

Toate taxele către stat, județ, comună urmau a fi plătite de arendaș. La întocmirea contractului, arendașul depune o garanție la Casa de Depuneri și Consemnațiuni, pe numele proprietarilor, sumă ce reprezenta jumătate din arenda pe un an și totodată gajul pentru toată perioada contractului. Arendașul urma să primească această arvună la încheierea contractului, după predarea în bune condiții a moșiei și clădirilor.

Contractul de arendare încheiat conținea 18 articole, în care erau stipulate o serie de condiții. În general articolele contractului aveau în vedere obligațiile arendașului, singurul lui drept fiind acela de a face agricultură pe întreaga întindere a moșiei, pentru „culturi, pentru arături, ierbărituri, fânețe și altele cum va socoti mai folositor și echitabil”, el având libertatea de a se „învoi pentru unii de arendare, dintre săteni”. În caz contrar, arendașul urma să suporte: „pagubele și pierderile care se vor ivi la veniturile și recoltele moșiei, din orice cauză, prevăzută și neprevăzută, vor privi în mod exclusiv pe arendaș fără a pretinde de la proprietar scăderea arende sau vreo altă compensație”.

---

³⁶⁸ *Ibidem*, f. 38.

³⁶⁹ *Ibidem*, f. 129-132.

Proprietarii rezervă un loc important în contract imobilelor de pe moșie și hotărăsc ca: „locuința proprie, casa de cărămidă aparentă, clădirea cu trei odăi aflată lângă dânsa” să rămână în stăpânirea lor personală. În folosința arendașului se vor afla următoarele: „clădirea în care se află baia și chioșcul de zid, celelalte clădiri și anume hanul de la gară, cele trei magazine de la gară și cele trei conace de la arie, colțișor și pietriș cum și restul clădirilor din curtea principală, ca de altfel și moara din curte compusă din trei pietre cu tot ce se găsește în ea conform inventarului”. Toate acestea urmau a fi gestionate de arendaș, cu obligația ca la expirarea contractului să fie predate proprietarilor în „aceeași stare bună de funcționare ca și azi” și „după inventar așa cum au fost predate de proprietar”.

Pe lângă aceste clădiri, dacă arendașul V. Macavei construia în timpul contractului de arendare alte clădiri, ele urmau să rămână „dobândite proprietății fără nici o despăgubire pentru arendaș, nici dreptul de a le ridica sau desființa” (art. 8).

Pe lângă faptul că arendașul era obligat să asigure în caz de incendiu toate imobilele, acestuia i se mai făcea o atenționare specială, întrucât el: „va fi dator a îngriji cât se poate de bine de acareturi, de grădină, și via care se află pe curtea propriu-zisă fără a avea dreptul de a tăia vreun copac din grădină sau din curte. Nu-i va fi permis de asemenea să lase vite prin grădină”.

Alături de importanța acordată imobilelor, văzută prin obligațiile arendașului, proprietarii iau măsuri sporite și în ceea ce privește cele 300 hectare de pădure. Arendarea pădurii privea direct pe proprietar și nu putea fi folosită de arendaș decât o mică parte, numită „pădurea Colțișor”, celelalte două păduri rămâneau în posesia proprietarilor. Mai mult decât atât, arendașul nu avea dreptul să treacă prin ele fiindu-i: „de asemenea strict interzis domnului arendaș a folosi drumurile care dau acces în pădure”, nici să taie lemne sau să pască vitele. Proprietarii își rezervau dreptul de a stăpâni deplin pădurea și de a o vinde, iar pentru paza acesteia angajau personal dintre pădurari.

Importanța acordată moșiei se vedea în gestionarea acesteia de-a lungul timpului și faptului că ea rămâne bunul familiei Berindei până la confiscarea acesteia de către comuniști, în primăvara anului 1949.

În familia Berindei întâlnim și cazuri de gestionare mai puțin reușită a proprietății. Astfel, Ana D. Berindei domiciliată în București, Strada Voievozi nr.45, încheia la tribunalul Teleorman, în data de 14 decembrie 1906 contractul de arendare nr.1628, prin care aceasta „arendează partea sa de moșie din Doagele de Jos, lotul III, în întindere de 1150 pogoane (575 ha) pe termen de 7 ani”. Surprinzător în acest contract este tocmai faptul că

el nu menționează decât două lucruri: persoana arendașului și durata de arendare a moșiei. Mai mult decât atât, arendașul, care era căpitanul Gr. Carpeneanu, „agricultorul domiciliat în Craiova”, își i-a libertatea de a menționa în contract că: „dă dreptul său de arendașie lui Teodor Braikoff”, fără alte adnotări³⁷⁰.

3.1.2. Subarendarea pământului către țărani

Contractele prezentate, încheiate între proprietari și arendași nu puteau funcționa fără forța și mijloacele de muncă ale țăranilor. Arendașilor le revenea obligația de a-i contracta pe țărani. Erau, în majoritate, tocmiți prin înțelegeri verbale, cazurile care implicau redactarea unui contract scris fiind foarte puține. În acest sens, cel mai bun demers realizat în epocă este analiza premergătoare Expoziției Generale Române (1906), intitulată „*Starea socială a săteanului, după ancheta privitoare anului 1905, îndeplinită cu ocazia Expoziției Generale Române din 1906 de către Secțiunea de Economie Socială*”. G.D. Scraba, pe baza unui chestionar, realizează o foarte complexă analiză a situației țăranului român din toate județele țării. Aceasta include și județul Teleorman și privește situația socială bazată pe recensământul populației și a locuințelor, alimentația, starea sanitară, situația economică a mării și micii proprietăți, munca agricolă, creșterea vitelor, comerțul și cărăușia etc³⁷¹.

În 1906, Teleormanul avea un număr de 128 comune și o populație de 223758 de suflete din care 43942 capi de familie.

Statistica întocmită relevă faptul că, la începutul secolului al XX-lea, în ce privea exploatarea marilor proprietăți, moșierii și arendașii cultivau individual suprafețe întinse, puțin pământ rămânând să fie subarendat pentru a fi lucrat de țărani. Starea de fapt se datora creșterii exportului de cereale și folosirii mașinilor agricole. Acestea cumulate cu sporul demografic au făcut ca la întrebarea cu numărul 80: „Arătați în câteva rânduri relele mai însemnate din comună și părerile ce le aveți asupra lor”, populația județului Teleorman să răspundă: „locuitorii nu au de ajuns pământ pentru a-și scoate existența zilnică, deoarece arendașii cultivă mai toată moșia, la săteni le dă numai unde nu le place terenul, din această cauză, locuitorii suferă din lipsă completă. Părerile noastre asupra acestui mare rău izbește în soarta săteanului sunt Onoratul guvern să ia măsuri ca moșiile să fie date săteanului să le exploateze în arendă, iar nu arendașilor de meserie care exploatează pe sătean în chip neomenos”³⁷².

³⁷⁰ BJTAN, fond *Tribunalul Județean Teleorman*, ds. 271/1906.

³⁷¹ Gheorghe D. Scraba, *op. cit.*

³⁷² *Ibidem*, p. 78.

Pentru marea proprietate, prețul de arendare al pământului se situa între 11 și 28 lei hectarul. Acesta era prețul plătit de arendaș proprietarului pentru moșia arendată. Numai că, după subarendare, țăranul ajungea să-i plătească arendașului pentru pământul luat de la el un preț de 48 lei pentru aceeași suprafață. Din chestionare se ajunge la concluzia că prețul de arendare al pământului pentru săteni ajungea să fie plătit de două ori și jumătate față de cel plătit de arendaș.

Starea precară a țăranului român se datora lipsei pământului. În Muntenia, județele cu cei mai mulți țărani fără pământ erau: Ilfov (14981), Vlașca (12688), Ialomița (12529), Teleorman (10981), Buzău (10624). În județul Teleorman, numărul capilor de familie lipsiți de pământ se ridică în anul 1906 la 10981, din care 9975 capi de familie reprezentau numărul celor care n-au altă ocupație decât agricultura, de aceștia depinzând o întreagă familie³⁷³.

G.D. Scraba ajunge la concluzia următoare: „cu foarte puține excepții, lipsa de pământ se simte mai cu seamă în județele de șes ale țării, acolo unde numărul arendașilor este mai mare, deci unde săteanul se află în condiții mai grele, pământul fiind aici mai productiv” și este exemplificat prin răspunsul unui primar din Teleorman care atrăgea atenția că „este comuna jumătate care n-are pământ de muncă îndeajuns, posedând de la părinți câte un pogon sau câte o jumătate de pogon”³⁷⁴.

Alături de lipsa pământului, cei chestionați cu privire la „relele cele mai însemnate din comună” menționează în general, lipsa islazurilor. La o statistică întocmită pe baza chestionarele primite din județul Teleorman, reiese că „răul cel mai mare provine din cauză că nu au nici o palmă de islaz din care cauză, nu numai că s-au împușinat vitele, dar prea puțini locuitori mai au câte o vacă cu lapte” sau „sătenii, în majoritatea lor, trăiesc foarte greu din cauză că vitele, care altădată le înlesneau traiul, aproape au dispărut. Lucrul se explică prin dispariția islazurilor”³⁷⁵.

Țăranii luau pământ de la arendași, cu care încheiau contracte de muncă sau învoieli agricole. Un număr redus dintre aceste contracte lua formă scrisă, fiind autentificate de tribunal sau de notarul comunei. Amintim mai jos trei astfel de contracte încheiate în 1883-1886, 1904 și 1905.

Primul contract era încheiat între proprietarul moșiei și țărani. În el sunt stipulate toate obligațiile ce decurg din transferul de pământ, contractul fiind încheiat pe o perioadă de trei ani. Celelalte două contracte erau

---

³⁷³ *Ibidem*, f. 61.

³⁷⁴ *Ibidem*, f. 44.

³⁷⁵ *Ibidem*.

încheiate între arendașul moșiei și țărani, pentru anul agricol în desfășurare. Ele prevăd „dijma este de jumătate din produse pe lângă care: o jumătate de hectar arat, semănat, grăpat, secerat și cărat la mașină și una zi cu mâinile. Pe lângă acestea vom mai da domnului arendaș, pentru fiecare hectar, câte 6 kg de fasole, 30 snopi coceni, aduși la locul ce-l va destina domnul arendaș”³⁷⁶.

Învoielile agricole erau variate și grupate în chestionarele primite pe mai multe categorii: învoieli în bani pentru muncă, învoieli în bani pentru pământ și dijmă, învoieli mixte și adaosuri peste învoială. Dijma avea și ea următoarele variante: dijmă simplă fără alte învoieli, dijmă și bani, dijmă cumulată cu muncă, cea din urmă fiind cea mai des întâlnită în Muntenia. Acest lucru însemna că produsele se împărțeau între arendaș și țăran în părți egale, peste care țăranul învoit mai muncea 40 de prăjini seceră, o zi cu carul, un pui de găină și un leu pentru păzitul hotarelor³⁷⁷.

În Teleorman, la întrebarea privind învoielile agricole, răspunsurile erau diverse: „una și una, la 4 pogoane de pământ, se seceră 2 la arendaș gratis, plus căratul la gărilile ordonate de arendaș”, „la șase pogoane, ce i se dă țăranului pe seama sa, de la arendaș, dă dijmă din 3, una; 2 pogoane de seceră cu toată munca lor, 4 zile cu mâinile, 2 zile cu carul, 100 duble transport la schela (din portul) Turnu Măgurele, un pogon ogor, un pogon arat, semănat; ierbărit: 7 lei vita mare și de oaie, 1 leu și 20 de bani”, „se fac învoieli în parte, adică: la 6 pogoane date locuitorului, se muncesc definitiv arendașului tot 6, plus 42 hectolitri produse transportate la Roșiori (povară), 6 zile cu mâinile și 3 cu carul, 1 mușchi, o limbă, 10 ouă și 3 găini. Ierbărit: 2-4 lei de vita mare, 50 de bani fiecare oaie, precum și 6 dubli (decalitri) produse, pândărit la cele 6 pogoane”³⁷⁸.

Pe baza datelor obținute, autorul analizează, pe județe, situația materială și nivelul de trai al țăranilor. În calcul sunt luate date ca: numărul frunțașilor din comună, numărul caselor cu o singură încăpere sau mai multe și bordeie, numărul familiilor lipsite de pământ, alte ocupații care puteau aduce venituri sătenilor. Astfel, la data de 1 aprilie 1906, din totalul de 2898 comune, 390 de comune erau cu o stare foarte bună, 1838 comune cu un nivel mijlociu, iar 670 comune cu o situație foarte rea.

Dintre comunele cu nivelul de trai cel mai scăzut cele mai multe se găseau în județele: Botoșani (73,3%), Vaslui (55,4%), Buzău (48,6%), Teleorman (36,9%), Dorohoi (42,5%)³⁷⁹. În județele cu pământurile cele

³⁷⁶ *Ibidem*, f. 182.

³⁷⁷ *Ibidem*, f. 103.

³⁷⁸ *Ibidem*, f. 144.

³⁷⁹ *Ibidem*, f. 306.

mai roditoare, precum Teleorman și Romanați, condițiile de trai erau inferioare. Această statistică are o importanță deosebită pentru înțelegerea evenimentelor din primăvara anului 1907, când tocmai în aceste județe răscoala va căpăta accente violente. Toată această stare de lucruri de la începutul secolului al XX-lea avea să fie zguduită de un eveniment social mult discutat, analizat în epocă și după.

Această situație s-a datorat rolului statului de garant al raporturilor sociale și economice, în care relațiile agrare erau favorabile moșierimii prin legislația referitoare la învoielile agricole, prin faptul că majoritatea covârșitoare a populației locuia la țară, prin complicitatea de zi cu zi a administrației publice cu stăpânii de moșii etc³⁸⁰.

3.2. Situația agriculturii din Teleorman înainte de răscoală

La sfârșitul secolului al XIX-lea, județul Teleorman se prezenta ca unul dintre județele renumite pentru producția agricolă. Acest lucru a fost posibil datorită faptului că suprafețe întinse din teritoriul județului fuseseră introduse în circuitul agricol prin deșteleniri, desecări și despăduriri. În limba cumanică, cuvântul *deliorman* însemna pădure nebună ceea ce denota existența în această parte a țării a unor păduri întinse. De-a lungul veacurilor, acest epitet atribuit județului a rămas doar o legendă, pentru că în anul 1891 din suprafața totală de 476000 ha a județului 276663 ha erau deja cultivate.

Pentru începutul secolului al XX-lea agricultura reprezenta sursa de bază a producției și a venitului național al țării. Ea asigură hrana întregii populații și o cantitate, aproape egală, de mărfuri pentru export. Tot ea producea materiile prime necesare industriei³⁸¹.

Moșierii și arendașii, în marea lor majoritate, participa activ la comerțul țării și în special la export. Ei vindeau cea mai mare parte din producția agricolă a țării, deținând aproximativ 50% din suprafața cultivată și 80% din păduri. La începutul secolului al XX-lea, exploatațiile moșierești și arendașești vindeau cereale - produsele principale ale exploatării pământului, de aproximativ 200-300 milioane de lei³⁸².

Schimbările survenite în agricultura teleormăneană s-au înscris în cadrul general al țării. Dacă în anul 1862 suprafața cultivată cu grâu a fost în Teleorman de 42114 ha, în anul 1892 ea a ajuns la 142601 ha. Același lucru îl remarcăm și în ce privea cultura porumbului: în anul 1862 s-a cultivat pe o suprafață de 37153 ha, iar trei decenii mai târziu, în 1892, pe o suprafață

³⁸⁰ Bogdan Murgescu *op. cit.*, p. 144.

³⁸¹ Victor Axenciuc, *op. cit.*, p. 121.

³⁸² *Ibidem*.

de 111091 ha. Pantele Georgescu nota, după datele oferite pentru anii 1862 și 1891, că în anul 1897 „Teleormanul ocupă aproape întâiul rând printre județele agricole de la Dunăre [...]. În raport cu suprafața sa, acest județ este unicul în țară, căci aproape jumătate, 48,29% din întinderea lui totală, a fost acoperită cu semănături de grâu. În privința cantității recoltate a fost tot cel dintâi, deoarece din cele 22532962 hectolitri de grâu, care a fost producția țării întregi, 2652473 hectolitri a produs numai județul Teleorman, ceea ce reprezintă proporția de 11,77% din producția totală a țării”³⁸³. El face referire și la cultura porumbului. Astfel, în anul 1891, suprafața cultivată cu porumb a fost de 111091 ha ceea ce reprezenta din totalul suprafeței județului 37,62 %. În același an prin producția de porumb județul Teleorman s-a clasat pe locul doi pe țară, recolta de aici fiind considerată de calitate superioară. Lucrul acesta și-l explică autorul prin faptul că: „cea mai mare parte din marii agricultori nu seamănă decât numai sămânță superioară de porumb cum este cincantul, portocaliul și dinte de cal, care are greutate specifică cu mult mai mare decât cel indigen”³⁸⁴.

Această stare de fapt s-a perpetuat în timp, cultura cerealelor fiind aproape singura avere a județului. Grâul a ocupat întotdeauna primul loc între culturile din județ, iar locul doi a rămas culturii porumbului și la o diferență apreciabilă rapița, orzul, ovăzul, meiul, secara. Plantele textile și plantele leguminoase s-au cultivat foarte puțin. Proprietarii de moșii cultivau pe suprafețe întinse grâul în timp ce țăranii preferau cultura porumbului pentru nevoile gospodăriei. Grâul se vindea cu un preț mult mai bun decât porumbul. În „tabelul de operațiuni de la oborul de cereale încheiate între vânzători și cumpărători în cursul lunii februarie 1901” grâul era vândut cu 8 lei kilogramul, iar porumbul la jumătate cu 4 sau 5 lei³⁸⁵.

Județul Teleorman avea în anul 1902 o suprafață de 468500 ha și o populație de 244900 locuitori, cu o densitate de 52 de locuitori pe km²³⁸⁶. În același an, terenul cultivabil ocupa 73% din suprafață, iar în 1903 -70,3%, adică cea mai mare întindere de cultură raportată la suprafața județului din întreaga țară. Cultura cerealelor se desfășura pe 290000 ha, plante oleaginoase 33810 ha, grădinile de zarzavat 950 ha, vii 11374 ha, livezi de pruni 74 ha și fânețe 8800 ha. Terenul necultivabil reprezenta 26 % din totalul județului și era împărțit în modul următor: 19000 ha pădure, 17 ha bălți și restul pășunile, nisipurile, terenurile ocupate de râuri și comune.

³⁸³ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 270.

³⁸⁴ *Ibidem*.

³⁸⁵ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 2/1901, f. 15.

³⁸⁶ *Expoziția situațiunei județului Teleorman pe anul 1902 prezentată în Sesiunea extraordinară de către prefect*, Turnu Măgurele, 1902.

În raportul prefecturii pe anul 1902, situația culturilor era prezentată într-un tabel cu două rubrici, care cuprind suprafața de teren cultivată și producția obținută. Astfel, grâul a fost cultivat pe o suprafață de 140370 ha fiind obținută o cantitate de 2678000 hl, porumb 131710 ha - 1714500 hl, ovăz 10050 ha - 269080 hl, orz 5070 ha - 110170 hl, mei 860 ha - 10520 hl, secara 200 ha - 25000 hl³⁸⁷.

O situație apropiată o întâlnim și în anul 1903, cu precizarea că la unele culturi suprafața alocată a crescut, cum a fost grâul și ovăzul, iar producția a fost mai slabă: grâu 152380 ha - 1790000 hl, porumb 131760 ha, ovăz 14390 ha - 408000 hl, orz 4750 ha - 100300 hl, secară 150 ha - 1500 hl, mei 730 ha³⁸⁸.

Din punct de vedere cantitativ, în anul 1902, județul Teleorman a dat cea mai mare producție de cereale la nivelul întregii țări. În 1903, deși suprafața cultivată a fost mai mare, producția a fost mai slabă, atât cantitativ cât și calitativ, cu excepția ovăzului.

Județul Teleorman s-a clasat pe locul întâi pe țară la cultura rapiței în anul 1902. Astfel, de pe o suprafață de 33240 ha s-a recoltat o cantitate de 1404670 hl, Teleormanul producând 20% din totalul rapiței recoltate pe țară. În anul 1903, cultura rapiței s-a restrâns foarte mult, aceasta fiind însămânțată doar pe o suprafață de 1335 ha, dând de altfel și o producție foarte slabă. În schimb, ca și la rapiță, recolta de in a fost foarte bună aceasta reprezentând cea mai mare producție din țară.

Plantele leguminoase erau mai bine reprezentate pe Valea Oltului, în timp ce livezile de pruni în 1902 erau și ele în descreștere.

Pădurile ocupau, în 1902, o suprafață restrânsă, de 19000 ha, cele mai întinse zone împădurite fiind cele de pe malul Dunării și al Oltului.

Tot în 1902, fânețele și izlaurile ocupau o suprafață de 8050 ha, iar în 1903 - 8800 ha. Suprafața mică de fânețe și izlaz s-a datorat dezvoltării mari pe care a luat-o cultura cerealelor, zona predilectă a fânețelor și izlaurilor rămânând Lunca Dunării și cele câteva insule de pe Dunăre. Din chestionarele realizate în anul 1906, se observă că în județul Teleorman cea mai acută problemă era lipsa izlaurilor, țărani rămânând fără vite de muncă și fără un important aliment, laptele³⁸⁹.

Venitul realizat de gospodăria mare moșierească prin vânzarea la export a produselor agricole nu se mai întorcea în gestiunea agricolă ca mijloace de muncă. Sumele de sute de milioane de lei aur, încasate anual de mării proprietari și arendași din vânzarea produselor agricole nu mai

---

³⁸⁷ *Ibidem*, p. 163.

³⁸⁸ *Anuarul statistic, geografic, istoric*, p.162-168.

³⁸⁹ Gheorghe D. Scraba, *op. cit.*, p. 143-146.

ajungeau pe piața rurală, ele erau cheltuite pe piața urbană internă sau de cele mai multe ori în țările occidentale, unde o parte din moșieri locuiau permanent sau temporar. Datorită acestui fapt investițiile în lumea satelor sunt aproape inexistente, situație ce a dus la o stagnare a nivelului de trai și la relații de tip „neoiobăgist”, după cum le caracteriza social-democratul Constantin Dobrogeanu-Gherea³⁹⁰. Plata muncii țăranilor se efectua pe mai departe în natură. Moșierul sau arendașul contractau pământul de cultură și de furaje țăranilor pe care îi plăteau în produse. Gospodăria țărănească avea mai mult un caracter de autoconsum, 70-80% din totalul necesităților era acoperit de producția personală. Lipsa banilor făcea posibil acest lucru și la începutul secolului al XX-lea.

3.3. Răscoala din 1907 în Teleorman

Răscoala a izbucnit în martie 1907 în nordul Moldovei. S-a întins uimitor de repede în toată România devenind un fenomen de masă, propagându-se ca un incendiu, aceasta venind pe fondul mizeriei și a lipsei de pământ.

În Muntenia, ea capătă un caracter general anti-moșieresc și anti-arendășesc, țăranii cerând pământ. În memoriile lui Hristofor Hesapciiev (1858-1938), diplomat bulgar și ministru plenipotențiar la București între anii 1905-1911, apar mărturii interesante despre evenimentele politice interne din România și despre situația din Balcani. Diplomatul bulgar a fost martorul evenimentelor din 1907 și a relatat impresiile de moment despre răscoală³⁹¹. Iată cum prezenta acesta evenimentele din timpul răscoalei din Muntenia: „la 11 martie au izbucnit răscoale țărănești și în Muntenia, în proporții mai serioase decât în Moldova. Mulțimi nenumărate de țărani, de câte 1000-2000 de persoane, înarmate ca și cele din Moldova, au străbătut ca turbații regiunile Vlașca, Teleorman, Olt, Dolj și Mehedinți și peste tot, au distrus și incendiat casele și depozitele cu alimente, au ucis animalele în modul cel mai barbar și i-au chinuit până la moarte, într-un mod respingător prin cruzimea sa rafinată pe moșieri și arendași”³⁹².

Răscoala a avut în județul Teleorman unele caracteristici care nu se regăsesc în restul teritoriului țării:

- extinderea răscoalei aproape concomitent, în localități aflate la distanță considerabilă unele de altele, s-a datorat rezerviștilor care au revenit

³⁹⁰ Constantin Dobrogeanu-Gherea, *op. cit.*

³⁹¹ Hristofor Hesapciiev, *Amintirile unui diplomat bulgar în România 1905-1910*, București, Ed. Fundației Pro, 2003.

³⁹² *Ibidem*, p. 113.

în satele de baștină după participarea lor la desfășurarea răscoalei din Alexandria;

- punctul de plecare al răscoalei și catalizatorul ei în acest județ a fost orașul și nu satul: la Călinești pe 10 martie „s-a sunat din goarnă și când oamenii s-au adunat, (rezerviștii) au început a le spune că în oraș a izbucnit răscoala, ei n-au voit să meargă la cazarmă, ci s-au întors în sat pentru a face și ei cum s-a făcut la Alexandria”³⁹³;

- conducătorii răscoalei în general au fost rezerviștii care au imprimat un anumit șablon al răscoalei teleormănene. În toate localitățile unde a avut loc revolte, sătenii au fost chemați prin sunarea goarnei, trasul clopotelor și bătut de tobe. Chemarea la răscoală semăna mai mult cu chemarea la arme.

În linii mari, răscoala din Teleorman s-a încadrat evenimentelor din țară:

- gradul de intensitate al acesteia s-a datorat condițiilor precare de viață pentru cei mai mulți locuitori, văzut prin lipsa pământului, a izlazului și prin învoielilor agricole grele;

- ca modalitate de desfășurare, răscoala a însemnat distrugerea de imobile: conace, magazii, prăvălii;

- însușirea de bunuri: grâne, animale, obiecte, bani etc;

- cei mai mulți dintre participanți s-au folosit de evenimente pentru a jefui prăvăliile evreiești și grecești din Alexandria și Zimnicea.

- reprimarea răscoalei a fost dură, pentru că în Muntenia și Oltenia aceasta a reprezentat etapa finală a răscoalei, iar autoritățile au căutat o cale de rezolvare cât mai grabnică, mai ales că exista primejdia unei intervenții externe.

Motivațiile răsculaților au fost diverse:

- politice: reprezentanți ai Partidului Liberal, învățători, arendași, cârciumari, consilieri comunali, care făceau politică de opoziție;

- economice: reprezentate de învoieli agricole oneroase și de lipsa pământului;

- sociale: starea de sărăcie extraordinară a țăranului teleormănean care trăia foarte greu în cel mai bogat județ al țării. Acest lucru se poate vedea din nivelul scăzut de trai și după gradul de incultură a locuitorilor. După chestionarul realizat în 1905 de G.D. Scraba, județul Teleorman, cu 5287 de bordeie, era primul județ din Muntenia și al treilea din țară din punct de vedere al numărului de astfel de locuințe³⁹⁴.

Această realitate a unui județ bogat, care dădea cele mai mari cantități de cereale și cu toate acestea avea o populație săracă și analfabetă se datora

³⁹³ *Marea răscoală a țăranilor din 1907*, p. 374.

³⁹⁴ Gheorghe D. Scraba, *op. cit.*, p. 19.

stăpânirii pământului de către un număr mic de proprietari. Județul Teleorman ocupa locul cinci ca întindere între județele de câmpie, cu o suprafață de 476000 ha, după Ialomița, Dolj, Vlașca și Brăila. Din această suprafață 286663 ha era teren arabil.

Situația proprietății moșierești în anii premergători răscoalei se prezenta astfel: 9 moșii cu suprafața cuprinsă între 10-15000 de hectare, 7 moșii între 5-10000 de hectare, 10 moșii între 4-5000 de hectare, 27 moșii între 2-4000 de hectare, 124 moșii între 1-2000 de hectare. Spre exemplu, din prima categorie făceau parte moșiile aparținând Irinei Dumba din Bragadiru și Societății de Asigurări „Națională” din Mavrodin. Alți mari moșieri erau: familiile Sturdza, Carp și Cantacuzino, toți în comuna Viișoara, Vorvoreanu la Brânceni, Zoe Slătineanu la Lisa, C. Olănescu la Orbeasca de Jos, Irina Câmpineanu și A. Bellu la Tătărăști de Sus. Urmărind situația prezentată de prefectul județului cu privire la distrugerile din 1907, se observă că pagubele cele mai însemnate au fost produse în aceste localități³⁹⁵.

3.3.1. Răscoala din 1907 în Alexandria

Dacă la 8 martie, toate județele din Moldova erau deja răsculate și se aștepta propagarea răscoalei și în rândurile țăranilor din Râmnicu-Sărat și Buzău, surpriza a venit dintr-un județ mult mai îndepărtat. Astfel: „în seara de 9 martie, rezerviștii din Teleorman, concentrați la Alexandria pentru a fi porniți la Turnu Măgurele s-au răsculat [...]. A doua zi se auzea că izbucniseră dezordini în mai multe puncte ale județului Teleorman și Vlașca cu un caracter mai grav decât în Moldova”³⁹⁶.

Motivul principal al locuitorilor din Alexandria a fost lipsa pământului și dorința acestora de a le fi arendată moșia orașului direct lor și la prețuri accesibile, eliminând astfel arendașii.

Pentru a înțelege mai bine evenimentele, voi prezenta orașul așa cum era el văzut în anii premergători răscoalei, în *Dicționarul geografic, statistic, economic și istoric al județului Teleorman*, scris de Pantele Georgescu³⁹⁷. Alexandria, reședință de județ, este situată pe lunca râului Vedea, care curge în partea de est a orașului, înconjurat din toate părțile de dealuri, fiind punct de intersecție al mai multor drumuri venite din București, Roșiori, Zimnicea.

Suprafața orașului era de 244 ha, străzile drepte și foarte largi; moșia orașului era la 1897 de 2500 ha arabile, avea pădurea Bomborasca în

³⁹⁵ Gheorghe Popa, Ion Bălă, *op. cit.*, p. 7.

³⁹⁶ Radu Rosetti, *op. cit.*, p. 395.

³⁹⁷ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 7, 8.

întindere de 70 ha și un loc viran de 50 ha la marginea de nord-est : „locul de petrecere al locuitorilor în timpul verii”. Această moșie a fost măruț discordiei în 1907. Ea era arendată pe bani țărănilor din Alexandria care o lucrau. Prețuț era de 25 de lei pogonul și 50 de lei hectarul³⁹⁸.

După instituirea organelor administrative de orientare conservatoare, acestea au făcut o licitație publică și pământul de arendat a fost dat unor persoane ca: „funcționari, crâșmari, tâmplari, plopumari, cojocari. Chiar membrii din consiliul comunal [...] ajutorul de primar are 400 de pogoane”³⁹⁹. Artificiul consta în faptul că: meșteșugarii luau pământul în arendă și îl subarendau celor care îl munceau efectiv, adică orașenii, agricultori de meserie. Aceștia din urmă erau cei care lucrau mai departe pământul dar la un preț dublu, datorită existenței acestor intermediari.

Din chestionarul realizat cu ocazia expoziției din 1906 reiese faptul că, în anul 1905, prețuț pământului arendat nu era mai mare decât în celelalte orașe aparținând județului, dar în primăvara anului 1907 acesta a crescut brusc. Lipsa pământului îi făcea pe locuitorii Alexandriei să accepte subarendarea. Învoieli agricole nu existau, orașul având arendași doar de ocazie⁴⁰⁰. Deoarece, prin însuși statutul de înființare a orașului, erau liberi și nu clăcași, reforma agrară din 1864 i-a trecut cu vederea pe alexândreni, aceștia rămânând neîmproprietăriți⁴⁰¹.

În toamna anului 1906, în jur de 200-300 de țărani au înaintat petiții autorităților locale pentru recuperarea pământului de arendă din Alexandria, Poroschia și împrejurimile orașului. În fruntea lor se aflau: Ștefan Șt. Mândreanu, Anton Văcăreanu și Traian Enescu, toți membrii ai Partidului Liberal, aflat în opoziție, ultimul fiind și proprietar care-și lucra în regie moșia din Nanov, localitate alăturată orașului.⁴⁰²

O mărturie a unui alexândrean, agricultor-căruțaș, consemnată în timpul anchetelor arăta că: „de câteva luni de zile am văzut mereu agitație printre ei (plugari - n.a.). Nu le-au dat lor pământ în arendă, iar alții căutau ca din această chestie să facă politica de opoziție”⁴⁰³. Aceștia se întâlneau pentru a semna o petiție pe care să o trimită regelui, prezentându-i acestuia situația din oraș. Această mișcare politică de susținere a oamenilor din propriul partid era înțeleasă în epocă. Aghiotantul de poliție G.C. Mocanu consideră că: „moșia nefiind așa de mare se obișnuiește a se arenda la

---

³⁹⁸ *Expoziția Generală Română din 1906*, Secțiunea a X-a: Asistență, igienă, economie socială, p. 294.

³⁹⁹ BJTAN, fond *Curtea cu jurați*, ds. 45/1907, f. 70.

⁴⁰⁰ *Expoziția Generală*, p. 291-298.

⁴⁰¹ *Ibidem*.

⁴⁰² BJTAN, fond *Curtea cu jurați*, ds. 45/1907, f. 73.

⁴⁰³ *Ibidem*, f. 82.

partizanii partidului de la frunte, de aceea acuma în capul nemulțumirilor se așezaseră aceștia (Șt. Mândreanu, A. Văcăreanu, T. Enescu, I. Iliescu, învățătorul din Poroschia, toți de la opoziție - n.n.)⁴⁰⁴.

Alexandria, oraș de câmpie, nu putea avea decât o populație care trăia din agricultură și din negoțul cu cereale. Cea mai mare parte a locuitorilor se ocupa cu agricultura, învoindu-se în dijmă, atât pe domeniul comunei cât și pe alte moșii învecinate. În 1897, populația în Alexandria se ridica la 11503 suflete, din care 5546 capi de familie și 2110 contribuabili. După naționalitate situația se prezenta astfel: 9774 români, 928 sârbi, 685 bulgari, 59 evrei, 26 greci, 12 austro-ungari, 8 germani. După confesiune: 11413 ortodocși, 59 mozaici, 8 protestanți, 2 catolici⁴⁰⁵. Din această statistică vedem că în Alexandria evreii nu constituiau o problemă socială.

Comerțul cu cereale, după P. Georgescu, a luat avânt după 1886 și a ținut până la sfârșitul secolului al XIX-lea. Această afirmație se bazează pe faptul că au fost construite în oraș multe magazine⁴⁰⁶, iar desfacerea cerealelor făcându-se prin portul Zimnicea și pe căile ferate care s-au construit tot în această epocă și care legau Alexandria de Roșiori și Zimnicea.

În anul 1905, orașul avea o fabrică cu abur, trei mori cu abur și cinci ateliere mecanice de reparat mașini agricole și fierărie. În ele lucrau 55 de lucrători, majoritatea locuitorilor rămânând plugari de meserie⁴⁰⁷.

Alexandria avea în schimb un număr mare de prăvălii, iar locuitorii desfășurau un comerț intens cu cei din satelor dimprejur, dar și din restul județului Teleorman sau din județul Vlașca. Orașul avea două piețe mari: una pentru cereale, unde populația din satele apropiate și din județul Vlașca venea în fiecare vineri pentru a-și desface produsele și a se aproviziona cu cele necesare traiului și o altă piață unde era concentrată vânzarea tuturor articolelor de necesitate zilnică.

Evenimentele din 9 martie 1907 au avut loc într-o zi de vineri, când se ținea târgul săptămânal, iar sătenii din comunele vecine se aflau la cumpărături. La aceștia s-au adăugat cei 200 de rezerviști chemați la încorporare în vederea trimiterii lor în Moldova. Era o populație numeroasă în acea dimineață de primăvară în orașul Alexandria. Cu toții vor participa la devastările și la extinderea răscoalei în orașele și satele județului. Din documentele vremii cunoaștem faptul că totul a fost spontan. Analizând faptele, am crede că această zi a fost aleasă special, atât scena cât și actorii au fost la parametrii ideali.

⁴⁰⁴ *Ibidem*, f. 66.

⁴⁰⁵ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 7.

⁴⁰⁶ *Ibidem*, p. 8.

⁴⁰⁷ *Expoziția Generală*, p. 297.

Mihail Constantinescu, „comandant de sergență”, depune mărturie cu privire la eveniment: „În seara de 8 martie, venind știre de la companie că urmează a se face mobilizarea rezerviștilor, am pus de s-a sunat goarnea și s-a tras clopotele în mahala. A doua zi, 9 martie, dimineața, au început să se adune în piața orașului rezerviștii, atât cei din oraș cât și cei din comunele vecine”⁴⁰⁸. Printre cei adunați în piață erau și veterani din războiul de independență care le cer rezerviștilor să nu plece la armată ca să-i omoare pe cei de o condiție cu ei din Moldova.

Nemulțumirea era mai veche pentru cei care au luat parte la războiul de independență și pe care guvernantii îi răsplătiseră doar cu: „câteva locuri cu piatră în Dobrogea”⁴⁰⁹. Această colonizare realizată după războiul de independență a fost un proiect încheiat într-un timp record și cu efecte multumitoare pentru politicienii români, dar mai puțin pentru țărani. Concluzia o găsim la R. Rosetti: „primele cereri de pământ sunt din primii ani care au urmat războiului de independență, ele coincid cu înmulțirea împărțirilor între fiii de clăcași și cu nemulțumirea rezerviștilor cărora nici nu se gândea guvernul să le dea pământul făgăduit”⁴¹⁰.

Din piață, răsculații au plecat la gară unde atmosfera s-a tensionat și, la îndemnul mulțimii, rezerviștii nu au mai plecat cu trenul, ci s-au întors în oraș. Acum încep adevăratele evenimente, care se precipită, iar toată populația se îndreaptă spre centrul comercial al orașului. Cojocarul Ene Florea, cu prăvălie pe strada Tudor Vadimirescu, nr. 40, a văzut grupul de revoltați astfel: „în capul lor pe Lambe a lui Meluș Casapu cu un satâr în mână și comanda la lume, *aici băieți*, atunci lumea care îl însoțea s-a pus să devasteze și să distrugă”⁴¹¹.

Răscoala din Alexandria a început cu distrugerea prăvăliilor evreiești. „De la mine din curte am văzut cum răzvrătiții aruncau marfă pe drum și devastau magazinul lui Avram Segal”⁴¹², iar evreul Foian Zisman „a venit la mine ca să-i găzduiesc că era informat că acei răsculați au să-i devasteze și lui prăvălia și așa s-a întâmplat”⁴¹³. Răsculații au găsit cu cale să anihileze puținii evrei care făceau negoț pe strada principală a Alexandriei, distrugând astfel și sinagoga.

Mărturiile ale momentului le găsim în declarații ce relatează felul în care alexândrenii au trăit evenimentul: Pârvan Țane „se ascunde fiindcă vine revoluția”; G.C. Mocanu, aghiotant de poliție, recunoaște: „eu am fugit”;

⁴⁰⁸ BJTAN, fond *Curtea cu jurați*, ds. 45/1907, f. 108.

⁴⁰⁹ *Ibidem*, f. 60.

⁴¹⁰ Radu Rosetti, *op. cit.*, p. 375.

⁴¹¹ BJTAN, fond *Curtea cu jurați*, f. 112.

⁴¹² *Ibidem*, f. 113.

⁴¹³ *Ibidem*, f. 115.

Anghel Vasilescu, librar tipograf: „am stat în casă”; mulți locuitori spun că au văzut de la fereastră toate devastările (tabelul 5). Nici unul dintre cei interogați nu menționează că ar fi luat parte la răscoală și cu toate acestea tot centrul orașului format din prăvălii a fost devastat, iar mărfurile au dispărut. Multă vreme, printre urmași, s-a transmis informația că toți orașenii s-au bucurat de mărfurile furate.

O mișcare cumulată cu cea din Alexandria a fost în Poroschia, unde învățătorul satului Ion Iliescu, de orientare liberală, a fost considerat capul răsculaților. Cu doi ani înainte de evenimente, acesta a început să susțină printre locuitori că răposata proprietară, Haritina Gigărtu, ar fi lăsat pământul sătenilor și că a sosit vremea ca aceștia să intre în posesia lui. Mărturiile care îl incriminează pe învățător sunt mai numeroase decât acelea care îl consideră nevinovat din simplul motiv că martorii au fost amenințați, unul chiar recunoscând: „că domnul Mihăilescu (arendașul moșiei din Poroschia - n.a.), preotul Rădulescu și notarul l-a învățat să spună că Iliescu i-a învățat să se răscoale, căci numai așa vor scăpa de pușcărie, altfel vor sta toată viața la ocnă”⁴¹⁴. Preotul paroh depune și el mărturie cum că trei săteni au venit să le facă o molitvă de dezlegare de jurământ: „de ce au făcut că nu va spune ce știu ei despre răscoală, și că acum trebuind să spuie voiește să fie dezlegați de jurământ”⁴¹⁵.

A doua zi, locuitorii din Poroschia încearcă să intre în oraș pentru a distruge primăria și a le da drumul arestațiilor, dar aceștia sunt respinși de armată.

Siguranța publică în oraș era încredințată unui polițai, ajutat de un comisar-director cu trei comisari și alți agenți polițieniști inferiori⁴¹⁶. Din cele 90 de persoane interogate găsim la *diposițiunea de informator* trecuți 6 polițiști, toți cei care asigurau liniștea publică a orașului (tabelul 9). Din mărturii reiese că aceștia au fost depășiți de evenimente⁴¹⁷. Armata, venită la data de 10 martie, a reușit într-un timp record să readucă liniștea în oraș.

Din analiza declarațiilor persoanelor interogate de autorități reiese faptul că cei mai mulți dintre participanții la evenimente se încadrau ca vârstă între 21 și 31 ani, aceștia fiind în majoritate rezerviști (tabelul 7). Ca sex, 96,7% erau bărbați, femeii erau numai trei (tabelul 6). În ceea ce privește ocupația cei mai mulți erau plugari; meșteșugarii și muncitorii formau, luați împreună, o altă categorie importantă (tabelul 9). De asemenea sunt interogați toți cârciumarii din localitate.

---

⁴¹⁴ *Ibidem*, f. 135.

⁴¹⁵ *Ibidem*, f. 134.

⁴¹⁶ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 7.

⁴¹⁷ BJTAN, fond *Curtea cu jurați*, ds. 45/1907, f. 107.

3.3.2. Răscoala de la 1907 în Zimnicea

Zimnicea, oraș situat pe partea stângă a Dunării la o depărtare de 2800 m de cursul fluviului, avea la 1897 o întindere de 365 ha. Orașul s-a format pe fosta proprietatea a principelui Al. Ipsilanti. Fiind un târguleț mic cu port în sec. al XVIII-lea, la începutul sec. al XIX-lea, după arderea orașului Șiștov (1810), se populează cu bulgari. După Pantele Georgescu, în 1812, Zimnicea avea 12000 de case (sic), ceea ce pare greu de crezut, deoarece la scurt timp mulți au plecat depopulând orașul⁴¹⁸.

Zimnicea ia avânt între 1830-1839 când, după organizarea dată de generalul Kisseleff, s-a hotărât ca orașele de pe malul Dunării să fie capitale de județ, pentru siguranța hotarelor. Activitatea portuară era modestă datorită malului puțin favorabil pentru abordarea vaselor și vapoarelor, în perioada de ploii portul se inunda, iar debarcarea vaselor se realiza la 5 km în amonte de oraș. Activitatea comercială era pe la 1900 mai mult decât modestă, singurul domeniu care prospera fiind comerțul cu cereale. Aici se realizau cumpărări de cereale de către reprezentanții caselor comerciale din Brăila și din străinătate. Industrie nu exista: câteva ateliere de cojocari, cizmari, lemnari și fierari. La 1905 orașul avea 2 mori cu abur și o „fabrică de apă carbogazoasă”⁴¹⁹.

Orașul se împărțea în trei suburbii: Sfinții Împărați, Sf. Apostoli și cătunul din nord-vest format în totalitate din populație rurală, care deținea pe raza orașului pământurile acordate de legea rurală. Populația Zimnicei la 1891 se ridica la 5001 de suflete, după etnie: 4575 români, 101 de bulgari, 35 sârbi, 59 de greci, 225 austro-ungari și 6 evrei⁴²⁰. Față de Alexandria, locul evreilor este luat aici de greci. Aceștia se regăsesc în sectorul comercial, având prăvălii în centrul orașului.

Evenimentele din data de 10 martie 1907 au avut aici două cauze: arendarea moșiei Zimnicea, de către arendașul Arsenie, de origine grecească, la un preț ridicat și construirea căii ferate din oraș până în port. Prima cauză atinge interesele plugarilor. La întrebarea pusă în chestionarul din 1905: „câți țărani sunt învoiți la arendași sau proprietari?”, răspunsul este de numai 490 persoane. Un număr mic dacă îl raportăm la cei 4 500 de români care, în cea mai mare parte se ocupau cu agricultura. În fapt, prin construirea căii ferate, breasla căruțașilor ar fi rămas fără obiectul muncii, iar membrii acesteia urmând a „muri de foame”⁴²¹.

⁴¹⁸ Îi găsim menționați ca locuitori ai târgului Mavrodin și mai târziu ai orașului Alexandria sau o parte dintre cei mai bogați negustori din Șiștov vor pleca în alte țări.

⁴¹⁹ *Expoziția Generală*, p. 314.

⁴²⁰ *Ibidem*, p. 370-380.

⁴²¹ BJTAN, fond *Curtea cu jurați*, ds. 25/1907, partea I, f. 122.

Catalizatorul acestei stări de nemulțumire au fost evenimentele din Moldova dar, mai ales, cele petrecute în Alexandria. Iar ziarele nu au făcut altceva decât să propage mișcarea cu și mai mare repeziciune. În acest context, după cum avea să recunoască primarul orașului Zimnicea, s-a interzis difuzarea presei „pe atunci se opriră trimiterea jurnalelor în provincie, tocmai în scopul de a nu escita mintea țăranilor cu întâmplările din Moldova”⁴²². În ciuda interdicției menționate, orașenii au continuat să citească ziarele aduse direct din București, în locuri publice, cârciumi, pe vapor și să comenteze situația și evenimentele petrecute în țară. Despre acestea autoritățile vor afla, însă, mai târziu, în timpul interogării răsculaților.

Din dosarele Curtții cu jurați vedem încercarea poliției locale de a descoperi izvorul nemulțumirilor și, mai ales, persoanele acuzate de a fi ridicat locuitorii la revoltă. În ochii autorităților sunt trei categorii declarate instigatoare la răscoală: în prima categorie intra partidul de opoziție, reprezentat aici de D. Panaitescu, de profesie comerciant de cereale, care în timpul liber făcea politică liberală. A doua categorie era reprezentată de șefii breslei căruțașilor: I. Pârlivie, I. Vătafu, D.C. Voia și I.S. Bătrânu, cei care „cărnuie la noi tot în Zimnicea. Dacă ei vor să urce prețurile la căratul produselor în port atunci îndeamnă lumea să facă grevă și tot așa pentru ce vor ei să facă”⁴²³. A treia categorie erau rezerviștii, cei care au participat la răscoala din Alexandria. Toate aceste trei categorii de răsculați vor fi declarați de poliție ca fiind capi ai răscoalei din Zimnicea.

Singurii care nu au fost surprinși de proporțiile răscoalei și care au luat parte activă la răscoală au fost șefii căruțașilor, ei se regăsesc ca semnatari ai cererilor zimnicenilor din data de 11 martie 1907 (documentul 30). Petiția menționată aduce în discuție problemele economice și politice ale locuitorilor orașului Zimnicea, aceștia cerând pământ și drept de vot. Pe tot cuprinsul Teleormanului răsculat nu a existat o asemenea petiție, cu obiective atât de clar formulate și concise. Este singura localitate în care răsculații au fost atât de bine organizați încât, la o zi de la declanșarea răscoalei, să prezinte autorităților statului doleanțe pertinente. Răsculații au cerut autorităților acordarea de pământ pe baza numărului de brațe de muncă și de vite, solicitare ce amintea de reforma lui Al.I. Cuza, singura care a ajuns la sufletul țăranului român și cereau, în premieră, să li se acorde drept de vot, astfel încât interesele lor să fie reprezentate de cei de o condiție cu

---

⁴²² *Ibidem*, f. 405.

⁴²³ *Ibidem*, f. 192.

ei. Din acest punct de vedere petiția zimnicenilor este singura de acest gen din istoria răscoalei de la 1907⁴²⁴.

Surprins de amploarea evenimentelor, partidul de opoziție se retrage, fostul primar D. Panaitescu recunoscând că „este adevărat că le-am spus de multe ori (țăranilor - n.n.) să se unească cu toții pentru ca să batem pe negustori la spate, însă prin aceasta înțelegând să-i batem la voturi în alegeri. N-am făcut niciun fel de instigațiuni printre țărani ca să facă răscoală”⁴²⁵, iar propaganda dusă de acesta se baza pe faptul următor: „guvernul este pe ducă și că la viitoarele alegeri să lupte ca să aleagă numai ei țărani în consiliu, cu el în cap”⁴²⁶.

Rezerviștii au reprezentat mai mult canalul de propagare a răscoalei printre zimniceni, participând, însă, și la evenimente în fruntea nemulțumiților. Tot din interogatoriile autorităților aflăm că aceștia au revenit în Zimnicea după ce au luat parte la evenimentele din Alexandria: „le-am spus că în Alexandria este revoluție”⁴²⁷. Este cazul lui D. I. Mierlea: „rezervist chemat la concentrare în ziua de 9 martie, a plecat cu trenul cu ceilalți rezerviști însă de la gara Alexandria a luat parte la devastările de acolo și a doua zi, 10 martie, a venit în acest oraș, răsculând pe țărani și fiind cap al devastatorilor”⁴²⁸.

În timpul evenimentelor din Zimnicea s-au remarcat și alte persoane: G. Șerb, este primul care le-a strigat oamenilor „hai să mergem să devastăm”⁴²⁹, sau „am văzut în capul mulțimii pe Niță Cevei, care era cu o sticlă în mână și striga: „*Săriți frați zimnicari, ura să trăiască Țara Românească*,[..], el scria pe cei la care trebuia să se mai ducă să devasteze”⁴³⁰. Desfășurarea răscoalei este redată de șeful poliției, după ce țărani învoitori nu au reușit să se înțeleagă cu arendașul moșiei Zimnicea, D. Arsenie, aceștia: „au pornit la curtea lui (arendășului - n.a.) unde au început devastările nimicind și distrugând totul. Din ce în ce mai înrăutățiți și mai porniți la acte de violență pe de o parte prin faptul că în devastarea caselor gășind vin și alte băuturi alcoolice cea mai mare parte din ei se îmbătaseră și profitând de împrejurarea că în localitate nu era armată ca să le opună rezistență și să-i împrăștie continuă și cu mai mare furie devastările la casa lui Mandafuris, comerciantul de cereale din localitate. Aici nu lasă nimic nedevasat nici pomii și nici florile din grădină. Toate lucrurile din

⁴²⁴ *Marea răscoală din 1907*, p. 364.

⁴²⁵ BJTAN, fond *Curtea cu jurați*, ds. 25/1907, partea I, f. 462.

⁴²⁶ *Ibidem*, f. 404.

⁴²⁷ *Ibidem*, f. 401.

⁴²⁸ *Ibidem*, f. 135.

⁴²⁹ *Ibidem*, f. 65.

⁴³⁰ *Ibidem*, f. 387-389.

casă sunt distruse și împrăștiate pe stradă, iar unele sunt însușite de devastatori, lăsând numai pereții caselor. Trec apoi la Nicolae Bojanopol, contabil la comptuarul de cereale al lui N. Pulopol. Aici, de asemenea, distrug totul lăsând iarăși numai zidul casei. [...] Seara, însă, s-au adunat în număr foarte restrâns în oraș unde le era foarte frică de armată, și unii au dat foc caselor proprietății din Zimnicea unde era locuința arendașului Arsenie, precum și celelalte ecarete, magazie, pătule, prefăcând totul în cenușă”⁴³¹. În curtea arendașului Arsenie erau mai multe construcții: o clădire cu două etaje având 8 camere mobilate, două săli, două cancelarii, sufrageria, bucătăria, două cămări, o pivniță și o pivniță mare unde erau vinurile și mai multe alimente „ca brânză, unt, șunci, butoaie cu ulei”, dintre acestea „s-a distrus cu desăvârșire, furându-se totul, iar clădirea incendiată, nemairămânând decât ruine. Din magazia de consum grajd și cotețe s-a furat totul rămânând decât zidurile și acoperișul”⁴³².

Nu numai proprietățile au de suferit de pe urma răsculaților, dar și persoanele întâlnite în cale. Astfel, N.A. Pulopol, în ziua de 10 martie, se vede atacat de o „ceată de locuitori din această comună având în fruntea lor pe Anghel Pătrașcu, voind a-mi intra în curte și a devasta casa, am ieșit înaintea lor și l-am rugat pe Anghel Pătrașcu a nu-mi face acest rău mai cu seamă că nevasta e grav bolnavă și după mai multe rugăminți cerându-mi bani, i-am dat tot ce aveam, adică 182 gologani. *Atunci acesta s-a aplecat a luat o mână de pământ m-a pus de m-am închinat și am sărutat pământul, după aceasta s-a adresat mulțimii zicându-le a mă lăsa în pace că sunt creștin*. Am putut așa scăpa, (iar) ei au stat până seara apărându-mi casa”⁴³³.

Armata a venit în aceeași zi și, încercând să liniștească spiritele, a împușcat două persoane, iar pe a treia a rănit-o ușor, deoarece mulțimea a ripostat fiind înfierbântată de vinul băut la conacul arendașului Arsenie.

În darea de seamă din 20 martie, înaintată prefectului, sunt cuprinse toate imobilele care au fost devastate în Zimnicea: 8 case, localul de cafenea, două prăvălii de băcănie, prăvălia de manufactură, prăvălia de băcănie, bragagerie și mărunțișuri. Proprietarii acestora erau: D. Arsenie, de naționalitate grec; D. Mandafonis, grec; N. Bojanopol, român-macedonean; T. Halchias, grec; D. Lavda, grec; L. Capolide; T. Vlaciote, român-macedonean; N.D. Pulopol; N. Calatache, grec; T. Balsamache, grec; S.M. Avram; T. Levi; I. Simeon, bulgar-supus otoman.

În noaptea aceleiași zile, 10 martie 1907, cei din oraș: „au trecut în comuna Năsturelu, cătunul Zimnicele, unde răsculând pe locuitorii de acolo,

⁴³¹ *Ibidem*, f. 47.

⁴³² *Ibidem*, f. 88, 89.

⁴³³ *Ibidem*, f. 81.

au pornit la casele și acareturile de pe moșia Zimnicele, ținută în arendă de frații Grigore și Ilie Fotino⁴³⁴. Moșia arendată de aceștia avea o întindere de 4500 de hectare. Mărturiile celor din Năsturelu confirmă afirmația șefului poliției de mai sus astfel: „au venit și la mine zimnicarii să mă scoale să merg la conacul lui Fotino, să punem foc”, sau „zimnicarii ne-au revoltat”⁴³⁵. Prin aceste mărturii cei interogați încearcă să se dezvinovățească și totodată să nu-i trădeze pe ceilalți când erau întrebați: „Cine a participat? Care au fost capii răscoalei?”.

Întrebările de la interogatoriul din 17 martie 1907 au fost mult mai precise: *Ați participat la răscoală?* Toți răspund prin a enumera bunurile furate, puțini sunt cei care motivează: „eu nu am luat nimic, poate surorile mele”⁴³⁶, „nu eu, nevastă-mea”⁴³⁷. În cazul răscoalei din Zimnicea, dosarele abundă în procese-verbale încheiate ca urmare a perchezițiilor efectuate la domiciliul locuitorilor, în care sunt trecuți toți cei la care s-au găsit obiecte furate: palton, plapumă, perne, stofe de rochie, obiecte casnice, șuncă, costiță, untură topită, grâu, lemne, 2 kg cafea. În declarația din data de 26 martie 1907, Ștefan Dobre Bragadireanu, de naționalitate român, având 18 ani, ce se declară muncitor, recunoaște că: „am luat parte la devastări și am luat din casa de bani care era spartă în stradă 5 napoleoni de aur, de la prăvălia lui Samuel M. Avram am luat 10 lanțuri de ceasornic lungi duble, 3 lanțuri în două părți tot duble cum și o pereche mănuși de piele de la Țicu ovreiul. Alți patru locuitori au umplut și ei mâinile cu poli și s-au repezit și la mine cu sila din ce luasem eu”. Toate aceste obiecte au fost recuperate de poliție⁴³⁸. Bunurile furate sunt găsite ascunse prin diferite locuri din casă sau în pod, în curte sau îngropate: „o tinichea de untdelemn pe care am îngropat-o în băligare”⁴³⁹. Reiese în acest fel că o mare parte dintre participanți s-au folosit de evenimente pentru căpătuială. Unii dintre martorii evenimentului din Zimnicea mărturisesc cu privire la cele întâmplate: „am văzut pe Th.A. Bratu, în ziua de 10 martie, trecând pe stradă îmbrăcat cu un pardesiu și o vestă, strigând *așa se îmbracă grecii* și care pardesiu era furat de la casa domnului Bojanopol”⁴⁴⁰.

În tabelul realizat prin centralizarea datelor din dosarul *Curții cu jurați*, privind răscoala din Zimnicea, persoanele trecute nominal au fost supuse interogatoriului între 17 martie și 3 aprilie în mai multe etape

⁴³⁴ *Ibidem*, f. 47.

⁴³⁵ *Ibidem*, f. 395, 404.

⁴³⁶ *Ibidem*, f. 182.

⁴³⁷ *Ibidem*, f. 172.

⁴³⁸ *Ibidem*, f. 148.

⁴³⁹ *Ibidem*, f. 72-81, 153.

⁴⁴⁰ *Ibidem*, f. 147.

(tabelul 10). Din analiza tabelului reiese că sectorul de vârstă care a dat majoritatea participanților era cuprins între 21-40 de ani, iar femeile nu sunt reprezentate; ocupația de bază a răsculaților este plugăria, 53% (tabelele 11, 12, 14). Informațiile în acest sens sunt primite de la: lăutari, fierari și mai puțin de la organele de ordine, ocupate cu recuperarea bunurilor furate.

Atât în cazul Alexandriei cât și al Zimnicea, motivele principale de la care a pornit revolta sunt aceleași: disputa privind arendarea moșiei și implicarea persoanelor ancorate politic. Diferența dintre cele două orașe a constat în modul cum autoritățile au gestionat evenimentele. În timp ce la Zimnicea poliția a încercat o recuperare a obiectelor furate, la Alexandria s-a realizat doar o identificare a persoanelor implicate.

În orașul Turnu Măgurele, starea de nesiguranță a organelor din conducerea locală era accentuată, cu atât mai mult cu cât era reședința județului. Aici evenimentele s-au desfășurat diferit, țăranii din localitățile limitrofe fiind cei care s-au răsculat primii și au vizat ocuparea orașului.

Astfel, pe 11 martie, o coloană formată din 1000 persoane, provenind din satele Traian, Năvodari, Poiana și Măgurele, amenința cu pătrunderea în oraș. Conducerea orașului cerea insistent venirea armatei pentru a opri populația rurală să intre în reședința județului: „în acest moment, 13 martie, un însemnat număr de răzvrătiți [...] au năvălit în orașul Turnu Măgurele, pradă, devastează orașul. Trupele în frunte cu domnul ofițer și domnul substituit, dâșii înaintând, trupele după două somații legale au tras, au împușcat însă trei țăranii și nici un rănit, căci alții s-au retras în apropiere, prin case, în satul Măgurele unde așteptau. S-au făcut mai multe arestări. Este temerea de a avea un dezastru, rog a binevoii a ordona trimiterea armatei în număr suficient”⁴⁴¹. De frică familiile arendașilor și moșierilor, refugiați în oraș, solicitau trecerea graniței în Bulgaria, la Nicopole⁴⁴².

În orașul Roșiorii de Vede, inițial, evenimentele au coincis cu cele petrecute în Turnu Măgurele. Și aici, mișcarea țăranilor din satele învecinate amenința invadarea orașului „pârjolul, asasinatetele, devastările se întinseră spre Roșiorii de Vede, iar armata venea agale în urma lor. Roșiorii de Vede a fost scăpat de vigilența gardei de orășeni condusă de polițaiul Rafail cu 50 de gardiști care opriră la barieră cete formate din 3-5000 săteni”⁴⁴³.

⁴⁴¹ Document aparținând fondul arhivistic al Muzeului Municipal de Istorie din Roșiorii de Vede.

⁴⁴² Gheorghe Popa, Ion Bălă, *op. cit.*, p. 29.

⁴⁴³ Petre Stroescu, *Orașul Roșiori de Vede*, 1933, p. 46.

3.3.3. Răscoala din 1907 la sate

Județul Teleorman cuprindea la 1907: 14 plăși, 128 comune, 69 sate, 3 cătune și 4 comune urbane⁴⁴⁴. Răscoala începută în Alexandria s-a extins, cuprinzând localități din nordul, sudul, centrul și vestul județului.

Din cele 128 de comune, numai 33 dintre acestea au scăpat de devastări, pentru că aici au fost cantonate trupe ale armatei, cum este cazul comunelor: Drăgănești, Scrioaștea, Segarcea din Vale, Segarcea din Deal și nu existau moșii sau conace⁴⁴⁵. Singurul caz în care țărani au stat, ei înșiși, de strajă pe proprietatea moșierului, ca să nu-i producă distrugerii cei din alte sate, a fost moșia Ștorobăneasa, unde era proprietară familie Racottă, care își lucra pământul în regie proprie.

Răscoala la sate a început la 10 martie, în comuna Bivolița, situată în partea de vest a județului, de unde s-a extins spre centru și apoi spre nord cuprinzând satele Cetatea, Marița, Rădoiești, Sfînțești, Sârbii-Sfînțești. Tot în aceeași zi, un alt focar al nemulțumirilor, a izbucnit în sudul județului, la Piatra și Lisa, comune în care răsculații au atacat stânele oierilor din balta Suhaia veniți din Transilvania la iernat și și-au împărțit oile furate. Răsculații au ieșit din cadrul normal al răscoalei și au vizat pe toți cei care aveau o stare materială mai bună. Documentele menționează și alte cazuri asemănătoare. Răsculații din Bârla au distrus proprietatea țaranului Ion Dincioiu, care deținea 15 ha de pământ, iar cei din Săceni dau foc proprietății țaranului înstărit Ion Ene Zamfirescu. În Drăcșani este distrusă cârciuma din sat, unde sunt împărțite mărfurile⁴⁴⁶.

Data de 10 martie a însemnat începutul răscoalei în Bragadiru, comună situată în sud-estul județului, aproape de granița cu județul Vlașca. Aici se afla moșia Irinei Dumba, cu o suprafață de 10000 hectare și care era arendată. Cei 48 de rezerviști întorși din Alexandria au imprimat un caracter violent răscoalei care avea să dureze 4 zile, până la venirea armatei. Răsculații vor intra în comunele vecine: Conțești, Cervenia, Frumoasa, Găuriciu, Șoimu, Smârdioasa și apoi vor trece în județul vecin în comunele: Bujoru și Pietroșani. Sunt distruse și incendiate: conacul Irinei Dumba, conacul din Scăiești, proprietățile O. Fotino din Conțești, S. Trandafir din Frumoasa, Cantacuzino din Șoimu⁴⁴⁷.

Din comunele unde răscoala a izbucnit la 10 martie, adică imediat după cea din Alexandria, un număr de răsculați au plecat în zilele următoare

⁴⁴⁴ Ion Toader *et alii*, *op. cit.*, p. 21.

⁴⁴⁵ Idem, vezi anexa care face parte din *Expunerea situației județului Teleorman pe anul 1906-1907 prezentată Consiliului Județean de Dim. C. Iarca*, p. 7.

⁴⁴⁶ *Marea răscoală a țărănilor din 1907*, p. 373, 375.

⁴⁴⁷ *Ibidem*, p. 367, 368.

și în alte comune. La 11 martie, răsculați din Bivolita ajung în Săceni, urmând traseul Ciurari, Drăcșănei, Dobrotești, unde incendiază conacul familiei Berindei, transformat în ruină. Traseul se continuă apoi cu Beuca, unde participă și patru membri ai consiliului comunal. Pe teritoriul comunei Beuca urmașii lui Anton Berindei dețineau o moșie de 1360 de hectare, iar Ana Berindei stăpâna 1150 de hectare. Ambele moșii au fost devastate.

La 11 martie și centrul județului este răsculat. În Merii-Goala și Dulceanca numai intervenția rapidă a armatei a scăpat de la distrugere conacul, cârciuma și caselor aparținând cămătarilor din sat.

În sud-vestul județului, răscoala a ajuns mai târziu, pe 12-13 martie. Este cazul comunelor Plopii-Slăvitești, Uda-Clocociov, Slobozia-Mândra, Cucuieți, Didești, Știrbești. La fel de violentă, răscoala a fost, însă, de durată mai scurtă deoarece armata se afla deja în județ.

În urma evenimentelor, la 15 martie, erau înregistrați 8 morți și un număr de 700 de arestați, iar până la 1 aprilie numărul celor din urmă ajunge la 2000. Condițiile precare în care erau ținuți răsculații, în orașul Turnu Măgurele, sunt semnalate ministerului de prefectul județului Teleorman, Iarca, la 28 martie 1907: „deținuții din răscoală sunt până acum peste 700, cred că în interesul sănătății lor și a sănătății orașenilor este bine să-i punem în parte pe două șlepuri pe Dunăre fiindcă localul poate deveni un focar de epidemie”⁴⁴⁸.

Lucrurile și obiceiurile de mai înainte au revenit, mai mult sau mai puțin, la normal. A durat o perioadă de timp până la reșezarea oamenilor care, timp de 5 zile, s-au văzut stăpâni pe întreg teritoriul județului. Cel mai important eveniment social din întreaga perioadă modernă a României a avut repercusiuni asupra mentalului colectiv, a economiei, a politicii, pe o perioadă de jumătate de secol.

În Teleorman, răscoala din 1907 a avut un caracter aparte prin propagare, participanți, motivații. Ea s-a încadrat, în linii mari, în cadrul general al răscoalei din țară. Punctele de plecare au fost orașele Alexandria și Zimnicea, cu extindere radială în satele limitrofe, iar în timp în toate satele județului. Perioada de propagare în tot județul a fost extrem de scurtă. Pe 9 martie a izbucnit în Alexandria, iar a doua zi ea era prezentă până în centrul, nordul și sudul județului; pe 11 martie pe teritoriul județului alăturat, Vlașca, iar în 12 martie în Olt. Până pe 14 martie ea a cuprins întreg județul Teleorman. Participanții principali, speciali în cazul Teleormanului, au fost rezerviștii din Zimnicea și Alexandria care trebuiau să ajungă în Turnu Măgurele de unde, mai apoi, îmbarcați cu destinația Moldova, pentru stoparea răscoalei de acolo. Ei au fost catalizatorul principal al răscoalei,

---

⁴⁴⁸ Fondul arhivistic al Muzeului Municipal de Istorie din Roșiorii de Vede.

prin ei aceasta s-a propagat în diferite sate și comune în aceeași zi. Tot ei au fost cei care s-au aflat în fruntea celor care își vor face dreptate sau parte.

Perioada comunistă, a acordat o importanță exagerată momentului 1907, tocmai pentru a-și argumenta politica economică agrară și pentru a incrimina monarhia și partidele politice. A fost momentul istoric cel mai popularizat de istoriografia anilor 1949-1989. Din multitudinea de cărți scrise, pentru a rămâne în zona Teleormanului, menționăm cartea lui Zaharia Stancu, „Desculț”, care a fost în perioada comunistă un adevărat best-seller. Povestea familiei Uțupăr, cu imaginea țăranilor de pe moșia Băneasa care culegeau struguri cu botnițe, pe moșia boierului Gherasie, a rămas adânc întipărită în mentalul colectiv al românilor⁴⁴⁹.

Răspunsul la afirmațiile lui Zaharia Stancu avea să-l dea, peste ani, nora lui Grigore Noica (1880-1946), Wendy Muston, prima soție a lui Constantin Noica. Aceasta, într-o scrisoare particulară, nota: „Iată am fost indignată de ce s-a spus - cine?, despre unchiul tău, conu Grigore, cum că pune botniță oamenilor care culegeau via!! Ce nerozie! Eu am stat cu copii la Chiriacu, în fiecare toamnă și mi-amintesc cum Clemența se supăra pe conu Grigore pentru că era prea generos cu țăranii care, potrivit reputației, ciupeau cât puteau, mai ales toamna la culesul porumbului. Și conu Grigore îi spunea că e mai bine servit de țăranii din Chiriacu decât ceilalți moșieri, tocmai pentru că închide ochii la ciupelile oamenilor”⁴⁵⁰. Cert este că țăranii teleormăneni nu au trăit niciodată o așa experiență, ca cea menționată de Zaharia Stancu, rămânând doar o ficțiune literară. Exista în epocă o largă paletă de caractere atât în rândul moșierilor cât și în rândul arendașilor. Față de moșieri, țăranii au avut, în general, un mare respect. În ce privește statutul arendașilor, el era diferit. Aceștia erau cei care încheiau învoielile agricole cu țăranii, iar dorința lor de îmbogățire rapidă și sigură îi ducea de cele mai multe ori la exagerări privind obligațiile țăranilor.

Răscoala a avut motivații adânci în epocă, ea a scos la suprafață o situație care devenise insuportabilă și anume: lipsa pământului, fenomenul

---

⁴⁴⁹ Zaharia Stancu, *Pagini alese*, vol. I, București, Ed. Tineretului, 1970, p. 219. Autorul face referire la cinci „ciocoi” pe moșiile cărora lucrau și aveau învoielile agricole țăranii din satul Omida: Gherasie din Băneasa, Gogu Hristoforu din Belitori, State din Cârlița, colonelul Pienaru din Secara, cel de pe moșia Saele nu este menționat numele. Referirea la condițiile inumane de muncă sunt: „la Băneasa la Gherasie ologul care ne-a pus botnițe când am cules via de pe deal” și la Secara „unde ne taie cămașa cu gârbaciul logofătul Filip Pisicu”. Aceste nume nu se regăsesc în rândul moșierilor, unul singur Gogu Hristoforu, de fapt I.G. Hristodorescu este arendașul moșiei Belitori a moșierilor C. Sutz și M. Paciurea. A se vedea tabelele privind proprietarii și arendașii din 1903 și cel cu devastările din martie 1907 de la sfârșitul cărții.

⁴⁵⁰ Scrisoare adresată Sandei Stavrescu, nepoata lui Grigore Noica, la data de 6 iulie 1995, o copie fiind donată, de către aceasta, autoarei.

arendării, nivelul de trai scăzut al țăranilor, care se aflau la limita sărăciei cele mai crunte, lipsa implicării statului prin acordarea de credite ieftine pentru cumpărarea de unelte agricole și de pământ și lipsa educație. Pe acest fundal, propaganda dusă de cluburile socialiste apărute după 1893 la sate și a instigațiilor unor agitatori a dus la cea mai violentă răscoală, într-o țară, care se dorea modernă, împărtășind aspirațiile occidentului. Răscoala din 1907 a șocat opinia publică europeană prin caracterul violent și larga răspândire.

Există două puncte de vedere diferite privind abordarea evenimentului: unul al contemporanilor care au găsit o situație paradoxală în lumea satului românesc ajungând la concluzia că: „Problema agrară este fundamentală în țara noastră”⁴⁵¹ și unul impus de istoriografia comunistă, care a căutat țapi ispășitori lovind în întreaga categorie a moșierilor și arendașilor, găsind un precedent al luptei de clasă la sate. Amândouă au dat însemnătate acestui eveniment în istoria socială a românilor, însă au diferit concluziile la care au ajuns.

În județul Teleorman acest eveniment a dat naștere unui muzeu intitulat „Răscoala din 1907”, care a fost deschis din 1965 și până în 1989, în Roșiorii de Vede. Împreună cu muzeul de la Flămânzi, satul de unde a pornit răscoala din 1907, cele două au fost sigurele muzee tematice, focalizate pe un singur eveniment istoric, celelalte muzee parcurgând toate epocile istorice.

G. Gr. Păucescu scria în 10 august 1880, la moșia sa din Săceni, județul Teleorman, broșura *Chestiunea țărănească*, apărută în ziarul *Dimineața* din 13 decembrie 1909: „cugetând adesea la starea de azi a societății noastre românești [...] mi s-a părut că țara noastră este într-o stare mai rea acum, că nu ne-am ținut făgăduielile ce le dădusem și n-am îndeplinit progresul ce eram în drept să-l așteptăm. Căci luând pe rând factorii care constituie prosperitatea și tăria unui popor, nu întârziem a descoperi că pretențiile noastre la civilizație sunt curate laude și că progresul nostru este ca acel gigant cu picioarele de lut, sau cu mărul frumos pe dinafară dar plin de putreziciune pe dinăuntru”⁴⁵². Aceste considerații premergătoare răscoalei au rămas de actualitate multă vreme după răscoală.

---

⁴⁵¹ Costin Stoicescu, *Actualitatea studiului problemei agrare*, București, 1944, p. 3.

⁴⁵² Ziarul *Dimineața*, nr. 40, anul I, duminică, 13 decembrie 1909, p. 2.

3.4. Situația economică pe anul 1909 văzută în rapoartele primăriilor comunale

Teama de o nouă răscoală a generat dezbateri aprinse despre reforme. Partidul Conservator sprijinea ideea că marile moșii trebuie privite ca proprietăți intangibile. Însă, un grup din partid, condus de Constantin Garoflid, susținea că unele reforme erau inevitabile⁴⁵³. „Problema agrară era redusă la o gospodărire rațională și la o educație sănătoasă, lipsa pământului nefiind luată serios în considerație”, pentru că P.P. Carp liderul Partidului Conservator făcea cunoscut în Parlament la 4 decembrie 1909 și la întrunirea de la Clubul conservatorilor din 30 decembrie 1910, faptul că se prevedea pentru țărani „vânzarea moșiilor de mână moartă cu scopul dezvoltării proprietății mijlocii, scutirea de impozite a proprietăților sub 6 hectare, ieftinirea traiului prin modificarea tarifului vamal, modificarea legii cârciumilor”⁴⁵⁴.

Partidul Liberal avea o atitudine mai flexibilă. Între 1908 și 1914, sub influența liderului lor Ionel Brătianu, liberalii au acceptat, treptat, ideea unor reforme prin care să li se acorde pământ țăranilor, în scopul de a preîntâmpina alte izbucniri de violență, fără a fi afectată în același timp prosperitatea moșierilor.

După înăbușirea răscoalei din 1907, s-a promovat o legislație care să îmbunătățească raporturile dintre moșieri și țărani și mai puțin o soluție pentru rezolvarea problemei agrare, aceasta rămânând suspendată timp de un deceniu. Au fost interzise marile trusturi de arendași, care controlau suprafețe foarte mari de pământ și au fost elaborate noi contracte de învoială, prin care au fost declarate ilegale cele mai oneroase forme de înțelegeri dintre țărani și moșieri⁴⁵⁵. În practică, aceste lucruri au avut un efect restrâns, contractele au continuat să fie încheiate în aceiași termeni⁴⁵⁶. Acest lucru se datora mai ales necunoașterii legii de către cei chemați să o aplice și continuării practicilor vechi.

În acest sens, revelatoare este mărturia primarului din comuna Crângeni care prezenta prefectului situația comunei pe anul 1909 astfel: „legea învoielilor agricole, deși din citit bună, totuși greu de aplicat, și aceasta nu din vreo lacună a legii sau din rea voință a celor chemați să o

⁴⁵³ Zigu Ornea, *Țărănismul*, București, Ed. Politică, 1969, p. 31.

⁴⁵⁴ Ion Bulei, *Conservatori și conservatorism în România*, București, Ed. Enciclopedică, 2000, p. 383, 384.

⁴⁵⁵ *Ibidem*, p. 368. Cele menționate de autorul cărții au făcut parte din primul Manifest al Partidului Național Liberal din data de 12 martie 1907 și publicate a doua zi în Monitorul Oficial. Ele au fost singurele măsuri luate de guvernanții români din timpul răscoalei și după.

⁴⁵⁶ Daniel Chirot, *op. cit.*, p. 249.

aplice, ci din cauză că fiind o lege cu totul nouă, cu dispoziții noi, trebuie timp pentru rutina funcționarilor ca să se desăvârșească pentru aplicarea ei. Cu toate acestea este destul de salutară și deși nu avem experiența ei totuși vedem că relele întâmplare la noi în comună cu răscoala, au trecut, căci s-a pus stavilă odată pentru totdeauna diferitelor inconveniente dintre proprietari și locuitori și chiar unor abuzuri care devenise din ce în ce mai dese. Astăzi dările fiind desființate orice locuitor știe că din ceea ce muncește va lua parte, iar nu ca sub vechile legi când tarlalele se munceau de ei pe seama proprietarilor și ele erau numai pământ fertil, iar cel al locuitorilor era mediocru”⁴⁵⁷.

Legea învoielilor agricole a continuat a fi neștiută de țărani și neaplicată de autoritățile comunale multă vreme. În rapoartele anuale, întocmite și prezentate prefectului județului Teleorman, ea era lăudată de reprezentanții administrațiilor locale. Pretorul Plășii Slăvești aducea la cunoștința prefectului situația prezentă în comune pe anul 1913. În anul 1913, la o populație de 31968 țărani, existau numai 95 de contracte de învoieli agricole. Cu referire la legea învoielilor agricole, el nota că: „aceasta fiind în al șaselea an al aplicării sale, am putut constata că în anul acesta ea aduce un real folos muncilor agricole, reglementând cu chibzuință angajamentele ce-l fac părțile contractante scrise și autentificate. A obișnuit atât pe țăran cât și pe proprietar sau arendaș ca stipulațiile inserate în contracte să se respecte, mai cu seamă că ele se știu controlate de administrație. În anul 1913 din primăvară până la culesul porumbului s-a executat și sunt în curs de a se executa în întreaga Plasă un număr de 95 de contracte agricole, confecționate și autentificate de primari în spiritul legii, precum și 7 hotărâri judecătorești unde țăranii au avut contracte verbale cu proprietarii și arendașii”⁴⁵⁸.

După evenimentele din primăvara anului 1907, situația s-a schimbat prea puțin în comparație cu necesitățile din lumea satului, scoase în evidență de aceasta cu atâta brutalitate. Pământul dat țăranilor a fost foarte puțin, chiar și cel în arendă. Partea cea mai mare din pământ a continuat să fie lucrată de arendași, fapt văzut în preponderența culturii grâului. Toată această stare se reflectă foarte bine în documentele vremii.

În anul 1909, prefectul județului Teleorman se adresa tuturor primarilor, cerându-le câte un *raport general privind expunerea situației comunei respective din toate punctele de vedere*⁴⁵⁹. Primarii, la rândul lor,

---

⁴⁵⁷ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 5./1909, f. 16.

⁴⁵⁸ Idem, ds. 2/1913, f. 53, 54.

⁴⁵⁹ Idem, ds. 5/1909, f. 14.

răspund adresei având în vedere problemele demografice, sanitare, economice, culturale, religioase, edilitare, etc.

În general, în ceea ce privește situația economică, primarii prezintă doar suprafețele de teren cultivate, felul culturilor și recoltele produse în anul precedent, fără a face o diferențiere clară între pământul cultivat de moșieri și cel lucrat de țărani.

În comuna Ștorobăneasa, în anul agricol 1908/1909, au fost cultivate: 1635 ha de grâu, de pe care s-au recoltat 15183 hectolitri; 149 ha cu ovăz, de pe care s-au recoltat 2092 hectolitri, 50 ha cu orz și orzoaică, de pe care s-au recoltat 700 hectolitri; 5 ha rapiță, de pe care s-au recoltat 50 hectolitri și 7 ha varză, ce au produs 42000 de căpățâni⁴⁶⁰.

În comuna Beuca au fost cultivate 521 ha cu grâu și s-au recoltat 7303 hectolitri; 472 ha cu porumb, cu o recoltă de 3308 hectolitri; 95 ha cu ovăz, ce au produs 1910 hectolitri și 150 ha cu rapiță, ce au dat 1800 hectolitri⁴⁶¹.

În comuna Balaci s-au cultivat: 1151 ha cu grâu și s-a recoltat 15096 hectolitri; 968 ha cu porumb și s-a recoltat 14282 hectolitri, 323 ha cu ovăz și s-a recoltat 9207 hectolitri; 90 ha cu rapiță și s-a recoltat 900 hectolitri; 15 ha mazăre, cu o recoltă de 60 hectolitri; 9 ha cu orz și s-a recoltat 139 hectolitri și 5 ha cu mei și s-a recoltat 10 hectolitri⁴⁶².

Analizând datele de mai sus, se observă că suprafața cea mai mare era repartizată culturii grâului, aceasta devansând cu mult celelalte culturi. Spre exemplu în comuna Crângeni a fost semănat grâu pe o suprafață de 1537 ha, iar restul, de 1056 ha, a rămas pentru a fi însămânțat cu porumb, orz și ovăz⁴⁶³.

A doua cultură ca importanță era porumbul, dar suprafața alocată acestei culturi nu depășește niciodată cultura grâului. Întâlnim și o situație când suprafețele de grâu și porumb sunt egale. În localitatea Olteanca, unde 1328 ha au fost însămânțate cu grâu și tot atâtea cu porumb. Aici, în schimb, diferența dintre cele două culturi o dă productivitatea văzută în media la hectar: pentru grâu de 12 hectolitri, iar pentru porumb de 7 hectolitri la ha⁴⁶⁴.

Sunt întâlniți și primari care precizează în raport, diferențiat, suprafețele cultivate de moșieri, arendași și de către țărani. În cazul comunei Antonești, de cultivarea terenului arabil s-a ocupat moșierul, arendașul și sătenii în modul următor: „s-a cultivat de domnii proprietari și arendaș

⁴⁶⁰ *Ibidem*, f. 266.

⁴⁶¹ *Ibidem*, f. 40.

⁴⁶² *Ibidem*, f. 32-34.

⁴⁶³ *Ibidem*, f. 15.

⁴⁶⁴ *Ibidem*, f. 20.

pământ de 707 ha cu grâu, care a produs 10682 hectolitri, 2,5 ha orz, care a produs 40 hectolitri, 131 ha cu ovăz, care a produs 3332 hectolitri, 240 ha cu rapiță, care a produs 1440 hectolitri, 63 ha cu porumb, care a produs 819 hectolitri, 2 ha cu mei, care a produs 20 hectolitri. La rândul lor, sătenii au cultivat 772 ha cu grâu, care a produs 7725 hectolitri, 154 ha cu ovăz, care a produs 4173 hectolitri, 12,5 ha orz, care a produsul 169 hectolitri și 1032 ha cu porumb, care a produs 11352 hectolitri⁴⁶⁵.

În comuna Rădoiești, primarul prezintă atât suprafețele cultivate de moșier cât și pe cele cultivate de săteni în raport cu suprafața totală a comunei: „din 1315 ha semădate cu grâu, 500 de proprietar și 815 ha de săteni, din 1137 ha semădate cu porumb doar 20 ha au fost cultivate de proprietar și restul de 1117 ha de săteni, din 237 ha semădate cu ovăz proprietarul a cultivat 132 ha și sătenii 141 ha, iar sătenii au mai cultivat 31 ha cu orz și 14 ha cu mei⁴⁶⁶”.

La Furculești, primarul notează suprafața lucrată de arendașul moșierului Nicolae Furculescu și cea lucrată de săteni: „după statistica aflată în dosarul primăriei în anul 1909 s-a cultivat 1240 de ha cu grâu, din care 300 de arendaș și 940 ha de săteni; 808 ha cu porumb, din care 100 de arendaș și 708 de săteni; 40 ha cu ovăz, din care 10 ha de arendaș și 30 ha de săteni; 23 ha orz, din care 7 de arendaș și 16 de săteni. Producția medie la hectar a fost la grâu de 9 hec., la porumb de 12,50 hec., la orz și ovăz de 11,50 hec., alte plante nu s-a cultivat, grădini de zarzavat nu sunt în comună⁴⁶⁷”.

Un caz aparte îl întâlnim pe moșia Mavrodin unde, la situația agricolă prezentată în raport, primarul nota: „grâul în dijmă s-a cultivat de locuitori pe moșie 73 de ha, orz pe 25 ha, porumb pe 619 ha, grădini 18 ha, iar în pământ propriu nu s-a făcut nicio semănătură⁴⁶⁸”.

Pentru anul 1909 media producției la hectar era de: 12 hectolitri pentru grâu, 14 hectolitri pentru porumb și 14 hectolitri pentru ovăz. Recolta anului 1909 fusese bogată, după cum considera prefectul județului și cu toate acestea, nota el, prețul grâului și al porumbului s-a menținut ridicat.

O altă situație este prezentată de arhitectul N. Maimarolu, prefect în anul 1913, în care județul Teleorman avea următoarele suprafețe cultivate: 149133 ha cu grâu, 127929 ha cu porumb, 20022 ha cu ovăz, 6102 ha cu

---

⁴⁶⁵ *Ibidem*, f. 72.

⁴⁶⁶ *Ibidem*, f. 256.

⁴⁶⁷ *Ibidem*, f. 177, 178.

⁴⁶⁸ *Ibidem*, f. 30, 31.

rapiță, 3487 ha cu orz, 281 ha cu secară, 439 ha cu mei, 339 ha cu sfeclă de zahăr, 213 ha cu varză, 11 ha cu ceapă etc⁴⁶⁹.

Situația economică de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea avea în continuare un caracter patriarhal. Un segment destul de mic din exploatarea funciară era destinat comerțului și acesta aparținea marilor proprietari. Cu toate acestea nici o altă ramură a activității economice nu a cunoscut o creștere mai rapidă, într-o perioadă atât de scurtă, ca exportul de grâne. La sfârșitul secolului, producția reprezenta aproximativ 85% din valoarea exporturilor românești. Marele moșier era legat indisolubil de piața internațională, iar țăranii erau afectați de fluctuațiile prețurilor și cererii de pe plan mondial, tot el era cel care susținea prin taxe efortul statului de modernizare, lui revenindu-i foarte puțin din venitul țării.

Evoluția economică a județului era influențată de piața națională de la sfârșitul secolului al XIX-lea și prima jumătate secolului al XX-lea. Comerțul era sursa de venit a țării, iar în ceea ce privește exportul acesta era format din: produse agricole, care formau aproximativ 75%, produse petroliere 14% și produsele forestiere 7%. În esență exportul se baza pe materiile prime produse de lumea satelor⁴⁷⁰.

Neputința de a diversifica baza economică a țării, predominând până la izbucnirea primului război mondial profilul cerealier, scăderea accentuată a prețurilor agricole au dus la o structură socială polarizată. Momentul de cotitură l-ar fi avut România între anii 1860-1870 când șansa unei dezvoltări a fost ratată, după afirmațiile pertinente ale lui B. Murgescu⁴⁷¹. Atunci, cerealele românești trebuiau să fie în cantități mari pe piața mondială, pentru că prețurile la achiziționarea lor erau marii, după criza din 1873-1896 prețurile încep să scadă iar paradoxul a constat în faptul că după această dată, românii au exportat cele mai mari cantități de cereale. Producătorii agricoli, moșieri și arendași, au încercat să-și mențină veniturile vânzând cantități mai mari de cereale la prețuri mai mici⁴⁷².

„După reforma agrară, după deschiderea către economia de mărfuri, către acumularea bănească, sărăcia și bogăția devin, mai evidente, polii gravitaționali ai satelor, majoritatea țăranilor situându-se spre polul sărăciei.

---

⁴⁶⁹ Nicolae Maimarolu, *Expoziția situațiunei județului Teleorman pe anul 1913*, Turnu Măgurele, p. 7, 8.

⁴⁷⁰ Victor Axenciuc, *op. cit.*, p. 148-189.

⁴⁷¹ Bogdan Murgescu, *România și Europa. Acumularea decalajelor economice (1500 - 2010)*, București, Ed. Polirom, 2010, p. 202, 203.

⁴⁷² *Ibidem*, p. 137.

Cele mai multe sate, îndeosebi cele lipsite de pășuni, cu pământ puțin, cu învoieli grele la marii proprietari și arendași, au rămas înapoiate și sărace ca la 1860” avea să precizeze V. Axenciuc⁴⁷³. Aceste câteva considerații arată blocajul în care intrase agricultura românească ceea ce a dus inevitabil la tensiuni sociale în mediul rural văzute în marea răscoală din 1907.

---

⁴⁷³ Victor Axenciuc, *op. cit.*, p. 121.

Capitolul 4

PARTICULARITĂȚI ALE REFORMEI AGRARE DIN 1921

4.1. Reforma agrară din anul 1921 a schimbat total structura economică și socială a României. Baza economică nu mai revenea latifundiilor deținute de un număr infim de proprietari, aceasta lărgindu-se, iar accentul cădea pe mica proprietate. La rândul ei, proprietatea mijlocie a cunoscut și ea o conturare mult mai clară. Această mare schimbare de proprietate a urmărit criteriul social, fapt văzut în întâietatea acordată la împrumutarea participanților la război, văduvelor acestora și copiilor orfani. Dacă la reforma din timpul domniei lui A.I. Cuza pământul s-a dat proporțional cu numărul de vite de muncă, acum criteriul economic nu a mai contat pentru legiuitori, pentru că exista teama de o nemulțumire a maselor influențate de ideile socialiste de factură sovietică.

În baza propunerilor liberale, marea proprietate de peste 100 ha urma să fie redusă de la 3810351 ha la 1484014 ha. Pentru expropriere a votat și o parte a moșierilor conservatori. Prin modificarea constituției au fost statute atât reforma agrară cât și legea electorală. Articolul 19 introduce, alături de cauzele de utilitate publică, noțiunea de expropriere pentru cauză de utilitate națională. Tot acest articol, menit a susține moralul celor din armată, stabilea că o lege specială va detalia exproprierea și aceasta va fi elaborată după șase luni de la terminarea războiului.

Această schimbare masivă de proprietate a fost amplu comentată în epocă și ea s-a datorat perioadei foarte lungi în care s-a realizat și efectelor negative din plan economic. După unii cercetători reforma agrară nu se încheiase la 1 septembrie 1942, adică la o distanță de 21 de ani, „erau expropriate definitiv 15780, sau 83% din totalul de 19036 de moșii, 1382 moșii, sau 7% erau nemăsurate, 1275 moșii, sau 7% nu aveau formalitățile complete, iar 599 moșii, sau 3% se aflau în contestație”⁴⁷⁴. Pentru județul Teleorman situația privind reforma agrară nu era definitivată la 22 ianuarie 1943, ceea ce duce intrinsec, la o necunoaștere a situației generale a reformei agrare.

Tergiversările aplicării reformei agrare în județul Teleorman s-au datorat: volumului mare de muncă privind proporțiile masive ale transferului de pământ prin exproprierea întinselor moșii și lotizarea lor

---

⁴⁷⁴ Dumitru Șandru, *Reforma agrară din 1921 în România*, București, Ed. Academiei R.S.R., 1975, p. 250.

pentru împrăștierea țăranilor îndreptățiți; procedurilor greșite săvârșite în procesul de expropriere și de împrăștiere, numeroaselor procese intentate de moșieri și de țărani, lipsei de capital pus la dispoziție de statul român pentru definitivarea lucrărilor de reformă agrară, cazuri de moșii neexpropriate datorită unor acțiuni judecătorești întreprinse de moșieri, cote minime expropriate pe de o parte, iar pe de altă parte nemulțumirile unor săteni omiși din listele de împrăștiere sau care au primit terenuri reduse ca întindere, aflate sub categoria la care au fost înscriși. Acestea sunt numai câteva dintre motive.

Reforma agrară din 1921 a fost una dintre cele mai ample transformări ale proprietății din istoria României. Astfel, peste 6 milioane de hectare de pământ au fost scoase din patrimoniul moșierilor sau a unor persoane juridice și apoi trecute, în cea mai mare parte ca loturi individuale, în proprietatea țăranilor lipsiți de pământ sau care dețineau o suprafață prea mică. O parte din terenul expropriat a fost destinat constituirii de păduri și pășuni comunale. Înainte de reformă marea proprietate din România ocupa 47,7% din suprafața terenului arabilă, iar după realizarea acesteia mai deținea doar 10,4%. Mica proprietate țărănească ocupa înainte de reformă 52,3%, iar după 1921 ea crește la 89,6%⁴⁷⁵.

4.1.1. Exproprierea, cel mai greu demers al reformei

Decretul din 14 decembrie 1918 legifera principiile generale ale exproprierii din România. A doua zi, la 15 decembrie 1918, un nou decret lege fixa proprietatea și suprafețele ce urmau a se expropria, urmând o scară progresivă. Pentru a acoperi suprafața de 2 milioane hectare, moșiile se limitau în funcție de regiune agricolă. Astfel, la câmpie și deal era stabilită o suprafață de maximum 100 ha, fiind regiuni cu o populație deasă și 150 ha până la 250 ha pentru celelalte regiuni⁴⁷⁶. În prima fază, urmau a fi supuse exproprierii: „toate terenurile cultivabile ale domeniului Coroanei, Casei rurale și ale tuturor persoanelor morale, publice și private, institutele, proprietățile rurale ale supușilor străini și absenteiștilor”. Erau exceptați particularii tocmai pe motiv de redresare a stării economice a țării, grav încercate de ocupația germană. Situația în țară, la 12 martie 1920, se prezenta astfel: 63 de moșieri străini dețineau 91576 ha și 25 de absenteiști aveau 40864 ha⁴⁷⁷.

---

⁴⁷⁵ *Enciclopedia României*, vol. III, p. 300.

⁴⁷⁶ *Ibidem*, p. 582.

⁴⁷⁷ Mircea Georgescu, *Reforme agrare. Principii și metode în legiuirile românești și străine*, București, Ed. Științifică, 1943, p. 61-65.

Legea agrară din 17 iulie 1921 renunța la exproprierea pe baza scării progresive și lua în discuție exproprierea pe considerente economice, în funcție de regiunea de șes, munte sau deal, pe care era situată proprietatea expropriată, în funcție de investițiile și exploatările aflate pe moșie, în funcție de faptul că moșia a fost arendată sau cultivată personal de către proprietar, precum și în funcție de felul cum cererile de împrumut pot fi satisfăcute în acea regiune⁴⁷⁸.

La nivelul județului Teleorman, în tabelul privind reforma agrară desfășurată pe baza legii, situația expropriierilor se prezenta astfel: 4 proprietari de mână moartă, cu un total de 354 ha; 1 absenteist, având o proprietate de 290 ha; 1 străin, având o proprietate de 290 ha; 7 proprietari aparținând statului, cu 1014 ha; 124 de proprietari ale particularilor, cu 13714 ha⁴⁷⁹. Situația definitivă a lucrărilor de expropriere din județ prevedea, la rubrica absenteiștilor, un singur proprietar, nenominalizat în documente. La prima expropriere, acestuia i s-a luat un total de 1646 ha, din care, după decretul-lege 1153 hectare, iar după legea agrară 493 hectare. În cazul străinilor se găsea trecut un singur proprietar, nenominalizat, cu un total de 10571 ha căruia, la prima expropriere i-au fost luate 10101 ha, iar la a doua 470 ha. În datele statistice județene situația privind absenteiștii și străinii nu corespunde cu realitatea.

În dosarele arhivei primăriei Siliștea-Gumești se regăsește cazul unui expropriat pentru dubla calitate de absenteist și străin, în persoana lui Alexandru Mano, reprezentat de moștenitorii: Maria, Petru și Alexandru T. Al. Mano. Comisia de expropriere din Siliștea Gumești declară moștenitorii străini și absenteiști: „După ce am cules piese informative în ce privește naționalitatea proprietarului: Maria, Petru și Alexandru T. Al. Mano, reprezentați prin procuratorul mamei, tutore legal. Constatăm că moștenitorii moșiei sus ziși, supuși greci, posedă coproprietate în comuna Siliștea Gumești, cu sediul administrativ în comună, un total de 4584 ha și 6989 m², din care 4109 ha și 6588 m² teren arabil, 451 ha păduri și 10 ha conac, grădini și zarzavaturi, 13 ha șosele C.F.R. [...]. Având în vedere că moștenitorii Maria, Petru și Alexandru T. Alexandru Mano, proprietarii moșiei Siliștea Gumești, în virtutea testamentului făcut de defunctul Alexandru Mano în anul 1904, 29 aprilie, sunt supuși greci, după toate informațiile mele ce am cules din localitate și din comunele vecine, domniile lor fiind fiii răposatului Tasi Alexandru Mano, fost căpitan în armata greacă și care a avut și titlul de general, având în vedere art. 5, al. b din decretul-lege nr. 3697/18 hotărâm: alegem spre a fi dată spre folosință

---

⁴⁷⁸ *Ibidem*, p. 55.

⁴⁷⁹ BJTAN, fond *Consilieratul Agricol*, ds. 68/1924-1926, f. 3.

sătenilor întreaga proprietate arabilă”⁴⁸⁰. Exproprierea a fost totală, fiind incluse și: „...pădurile, locurile din sate, grădini, conace trecute în prezentul proces-verbal rămân la dispoziția Casei Centrale a Cooperăției și Împroprietăririi”.

Hotărârea comisiei de expropriere este contestată de Ecaterina Th. Mano, tutore legal al copiilor, aceasta motivând că proprietarii au domiciliul în București și dețin cetățenia română. Ea aduce ca argument faptul că posedând „moșia de 15 ani [...], numai românii pot dobândi imobile rurale în România și deci fiind proprietari ai moșiei Siliștea Gumești, ei nu pot fi deposedați de această moșie”. Ecaterina Th. Mano este însă de acord cu exproprierea, „numai unei porțiuni de teren arabil al moșiei după cota din noua expropriere, anexată la decretul lege, iar în cazul când numiții moșieri n-ar fi considerați ca cetățeni români, să se decidă de comisie dacă pădurile, grădinile și conacul rămân tot la dispoziția Casei Centrale a Cooperăției și Împroprietăririi cum a decis comisia locală, deoarece în decretul-lege nu se prevede aceasta”⁴⁸¹. Tribunalul județean Teleorman, „respinge ca nefondat apelul făcut de doamna Ecaterina Th. Mano”, iar moșia rămâne expropriată în totalitate.

Marea proprietate, prin aplicarea decretului de lege din 1918, urma a fi deposedată de 2 milioane hectare de pământ care trebuiau să acopere cota necesară împroprietăririi. Pădurile erau scutite de expropriere, iar subsolul trecea în proprietatea statului. În baza aplicării decretului de lege o suprafață de 1553544 de hectare a fost expropriată. Pentru completarea necesarului de teren, s-a renunțat la scara progresivă și legea de reformă agrară din 1921 prevedea exproprierea proprietarilor cu mai multe moșii, fixând un maxim intangibil de 500 ha neexpropriabil. Pentru satisfacerea necesarului de teren al sătenilor din regiunile cu populație deasă, legea admitea colonizarea proprietarilor, adică schimbul proprietăților mari rămase în aceste regiuni cu altele din regiunea de câmpie.

În total, în județul Teleorman au fost expropriate 17 moșii cu suprafețe cuprinse între 20 și 50 ha, 19 moșii între 51 și 100 ha, 73 moșii între 101 ha și 500 ha, 34 moșii între 501 și 1000 ha, 34 moșii între 1001 și 2000 ha și 20 de moșii care aveau peste 2000 ha⁴⁸². Moșiile cuprinse între 20 și 50 ha se întindeau pe o suprafață de 494 ha, moșiile între 51 și 100 ha pe 1292 ha, moșiile între 101 și 500 ha pe 17899 ha, moșiile între 501 și 1000 ha pe

---

⁴⁸⁰ Arhiva Primăriei Siliștea-Gumești, ds. 51/1919, f. 2.

⁴⁸¹ *Ibidem*, f. 4.

⁴⁸² BJTAN, fond *Consilieratul Agricol*, ds. 144/1923, f. 142-203.

24581 ha, moșiile între 1001 și 2000 ha pe 46222 ha, iar cele de peste 2000 ha acopereau și ele 67501 ha⁴⁸³.

Dintre cele mai mari moșii le amintim pe cele de la: Lița, aparținând familiei Dumba, cu 5143 ha, pomenită de Zaharia Stancu în scrierile sale; moșia Mavrodin, a familiei Anghel N. Capră, cu 4504 ha; moșia Viișoara a lui Cristea Capră, cu 4060 ha, moșia Belitori, a familiei Sutzu, cu 4168 ha; moșia Silișteea-Gumești, a familiei Mano, cu 4048 ha, moșia Cervenia, deținută de Așezămintele Brâncovenești cu 4658 ha.

Actul exproprierii avea lacune, astfel că proprietarul păstra mai multe moșii în locuri diferite, nu se expropriau integral moșiile arendate sistematic, erau admise unele vânzări de moșii, iar prețul era prea ridicat⁴⁸⁴. Exproprierea s-a realizat pe două criterii, atât pe proprietăți cât și pe proprietari. Un moșier cu mai multe proprietăți păstra din fiecare o suprafață ce varia între 100 și 500 hectare, la care se adăugau terenurile neexpropriate. Mai mult, moșierii aveau dreptul să-și rezerve suprafața scutită de expropriere din mai multe moșii într-una singură, când aceasta cădea în regiunea de colonizare. Este cazul familiei Capră, care deținea în total 12690 ha: 4504 ha la Mavrodin, 4060 ha la Viișoara, 2300 ha la Adămești, 2925 ha la Țigănești. Mavrodinul este un caz special prin faptul că moșia expropriată fiind mai mare decât necesarul comunei a mai rămas teren de expropriat și pentru comunele vecine. Proprietarul a putut să-și rezerve numai de aici 800 ha teren cultivabil⁴⁸⁵.

În cazul moștenitorilor generalului George Manu, proprietatea întinzându-se pe suprafața a trei comune, aceștia își rezervă dreptul de a rămâne cu întreaga suprafață pe teritoriul comunei Papa, după cum reiese din cererea înaintată comisiei de expropriere: ”Proprietarii înțeleg că suprafața de 539 ha cu care locuitorii comunelor Scrioaștea, Papa, Măldăieni, stăpânesc mai puțin decât suprafața ce se cuvine a fi expropriată pe baza nr. 3697/1918 și 4889/1919, să se ia în părți egale din trupul comunelor Scrioaștea și Măldăieni câte 269 ha. din fiecare trup de moșie”⁴⁸⁶. În urma procesului verbal din 23 martie 1923, moșia generalului din comuna Papa nu a fost supusă exproprierii.

Proprietatea considerată în indiviziune era socotită la expropriere ca fiind împărțită, ceea ce însemna că fiecărui proprietar copărtaș i se reducea partea de moștenite după scara progresivă, ca și cum ar fi fost un singur

---

⁴⁸³ *Ibidem*.

⁴⁸⁴ Alexandru Frunzănescu, *Evoluția chestiunii agrare în România*, București, Ed. Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, 1939, p. 102.

⁴⁸⁵ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 235/1920, f. 170-201.

⁴⁸⁶ Idem, fond *Consilieratul Agricol*, ds. 21/1919-1948, f. 122.

proprietar. În baza acestei prevederi, mulți moșieri au conservat o suprafață mult mai mare din proprietate printr-un subterfugiu: donând sau vânzând întinderi de moșii soțiilor, fiicelor, fiilor.

Un astfel de caz este cel al familiei cunoscutului om politic conservator generalul George Manu. Aceasta deținea, înainte de expropriere, 3506 ha teren arabil în comunele Scrioaștea, Papa și Măldăieni⁴⁸⁷. În anul 1919, proprietatea era stăpânită de cinci membri: I.G. Manu, C.G. Manu, colonel Gh. G. Manu, Ana G. Florescu și Zoe G. Manu. Astfel, moștenitorii Manu mai păstrează, după prima expropriere, 748 ha la Scrioaștea, iar în urma celei de-a doua exproprieri, petrecută în 1921, o proprietate de 269 ha⁴⁸⁸.

Numeroasele excepții, înserate în textele legilor, au permis, însă, unui număr ridicat de moșieri să obțină, prin hotărâri definitive ale instanțelor de expropriere, dreptul de a păstra întinderi mai mari de teren. Încercările lor au întâmpinat rezistența țăranilor, interesați în mod direct la o împrumietărire cât mai largă. Există și situații în care instanțele de judecată au dat dreptate țăranilor. Ion G. Manu și Zoe G. Manu, moștenitorii generalului Manu, contestă decizia „nr. 81 din 24 mai 1923, dată de Comisia Județeană de Expropriere Teleorman cu privire la exproprierea moșiei Scrioaștea-Măldăieni, județul Teleorman” și solicită revizuirea ei. Comitetul agrar, singurul în măsură să decidă aceasta, „respinge ca neîntemeiată cererea de revizuire a proprietarilor și menține hotarele din 24 mai 1923”⁴⁸⁹.

Un număr mare de moșieri au făcut apel la dispozițiile legilor care le permiteau să-și păstreze cote maxime de teren cultivabil, folosind diverse motive: exploatarea moșiilor în regie proprie; deținerea de crescătorii de vite; deținerea de instalații industriale pentru prelucrarea producției agricole; realizarea de mari investiții.

Astfel de argumente aduc moșierii *Nicolae Racottă și Eufrosina Dancov*: „Moșia d-lui N. Racottă din anul 1899, adică de 21 de ani, se cultivă în regie proprie. Moșia d-nei Eufrosina Dancov, din anul 1913 se cultivă în regie proprie”⁴⁹⁰. Instanțele de judecată, mai ales Comitetul agrar au fost receptive la asemenea cereri, preferând conservarea unor asemenea exploatare decât împrumietărirea țăranilor, în speranța că se va determina pe această cale o redresare a producției agricole. Aceste prevederi, împreună cu lipsa unor detalii din lege, au constituit o supapă eficientă pentru scutirea de expropriere a unor suprafețe mai mari decât cota maximă prevăzută de lege

---

⁴⁸⁷ *Ibidem*, f. 133.

⁴⁸⁸ *Ibidem*, f. 111.

⁴⁸⁹ *Ibidem*, f. 113.

⁴⁹⁰ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 228/1919, f. 25

a proprietăților moșierești, indiferent de gradul de înzestrare tehnică a exploatărilor⁴⁹¹.

Moșia Mavrodin, proprietatea lui *Anghel Capră, Ecaterina și Dumitru Dumitriu*, avea o suprafață totală de 8958 ha și 2269 mp din care 1085 ha și 4374 mp neexpropriabili⁴⁹². Toți cei trei proprietari ai întinsei moșii intraseră în posesia ei în baza actului de donație din anul 1914 și actului de partaj încheiat patru ani mai târziu⁴⁹³. În anul 1918, Anghel N. Capră, înainte de aplicarea reformei agrare, deținea jumătate din suprafața totală a moșiei Mavrodin - Bleoturi și anume 4504 hectare, din care: 1004 hectare necultivabile și 3500 hectare arabile. La rândul lor, Ecaterina și Dumitru I. Dumitru stăpâneau în indiviziune cealaltă jumătate a moșiei Mavrodin-Bleoturi, situată pe raza localităților Mavrodin, Buzescu și Nenciulești, din plasa Alexandria, județul Teleorman.

În urma aplicării decretului lege din 1918, moșia a fost expropriată de o suprafață de 6620 ha și 9825 mp, rămânând în proprietate personală 1251 ha și 8000 mp⁴⁹⁴.

Inițial, prin aplicarea decretului lege din 1918, Comisia de expropriere hotărăște în cazul proprietarului Anghel Capră să se exproprieze toată suprafața cultivabilă. Acesta contestă decizia la tribunal, aducând ca argument faptul că proprietatea Anghel Capră era în anul 1916 de 5452 ha, din care 27 domeniu public, cu mult peste ce declaraseră oficialitățile numite să desfășoare regulamentul legii.

Din totalul moșiei de 4504 ha se expropria suprafața de 3330 ha și 7273 mp, iar cota cultivabilă neexpropriată cuprindea 807 ha și 4727 mp și însemna: 26 ha curtea și grădinile dimprejurul curții; 11 ha grădini de zarzavat; 495 ha păduri; 35 ha șosele, ape și locuri ocupate de drumuri, 237 ha islazuri.

Ca urmare a declarației date de Anghel N. Capră la Judecătoria Alexandria, din anul 1919, privind hotărârea abuzivă a Comisiei locale de expropriere, se reiau lucrările și se ajunge la o nouă reformulare⁴⁹⁵. Anghel N. Capră cere să fie considerat crescător de vite cu inventar agricol, iar declarația și-o susține cu acte, certificate eliberate de primăria comunelor Mavrodin și Pielea, precum și catagrafia de vite a moșiei întocmită la data de 1 februarie 1921⁴⁹⁶.

---

⁴⁹¹ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 105.

⁴⁹² BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 297/1924, f. 46.

⁴⁹³ Idem, ds. 297/1924, f. 27.

⁴⁹⁴ Idem, ds. 428/1920-1926, f. 5.

⁴⁹⁵ Idem, ds. 455/1922, f. 26.

⁴⁹⁶ *Ibidem*, f. 46.

Comisia îi lasă petentului în posesie suprafața de 642 ha din moșiile Mavrodin - Bleoturi și Pielea - Mârzănești, justificând faptul că acesta deținea animale: 147 vite mari, și inventar agricol: 4 care, 5 pluguri, 8 grape, 1 tăvălug, 2 poștalioane, o mașină de treerat, 2 semănătoare, 2 mașini de secerat și legat, 3 trioare, 2 mașini de bătut porumb cu vapor și una de mână, 4 semănători, 1 plug de defundat pământul, 2000 oi, 40 porci, grajduri pentru adăpostul necesar vitelor, 2 magazii de grâu, 1 pățul mare pentru porumbi, o remiză pentru uneltele agricole, 1 corp mare de case de locuit cu diferite dependențe, 1 casă pentru cancelarie și locuința întregului personal cum și mai multe cotețe și o cășărie⁴⁹⁷.

Pe baza argumentelor de mai sus, Anghel N. Capră solicită să fie scutită de expropriere suprafața de 80 ha „necesare întreținerii conacului și în conformitate de articolul 18 din regulamentul legii agrare cere a i se rezerva suprafața necesară pentru islaz⁴⁹⁸”. Comisia hotărăște să-i rezerve proprietarului Anghel Capră în comuna Mavrodin suprafața de 70 ha necesare pentru întreținerea conacului și pentru administrația moșiei iar 572 ha teren de cultură.

Această hotărâre s-a luat pentru că în comunele Mavrodin, Buzescu, Nenciulești au fost satisfăcute cererile de împrumietărire, iar din moșia Mavrodin s-au împrumietărit și locuitorii comunelor Călinești și Plosca, locuitori care nu erau îndreptățiți la împrumietărire pe moșia Mavrodin. Pentru animalele deținute după un calcul comisia considera că proprietarul mai avea dreptul de fapt la o suprafață de 131 ha din care 40 ha islaz și 91 ha teren cultivabil. Islazul personal era de 147 ha dar la măsurătoare s-au găsit doar 111 ha pentru că 35 ha făceau parte din suprafața conacului. Acesta era îngredit și întrebuințat pentru creșterea oilor.

În anul 1922, Comisia declară scutită de expropriere suprafața de 572 ha aparținând proprietarului Anghel N. Capră din moșia Mavrodin, pe motiv că „această suprafață este mai mică decât după lege trebuia să-i revină proprietarului și anume suprafața de 631 ha⁴⁹⁹”.

Ecaterina Dumitriu, născută Capră, deținea un sfert din moșie și anume 2227 ha din care 302 ha teren necultivabil. Comisia de expropriere hotărăște să exproprieze total suprafața cultivabilă a moșiei Mavrodin - Bleoturi și partea de islaz de „lângă satul Mavrodin de pe această moșie!”⁵⁰⁰. Ea pierdea după expropriere 1930,50 ha și rămânea cu o suprafață de 302 ha necultivabile și anume: 150 ha pădure, 32,50 ha grădini,

---

⁴⁹⁷ *Ibidem*.

⁴⁹⁸ *Ibidem*, f. 48.

⁴⁹⁹ *Ibidem*.

⁵⁰⁰ *Ibidem*, f. 28.

5 ha conac și moară, 32 ha islaz la locul numit „Știulea”, 50 ha gările, drumurile, șoselele și calea ferată, 32,50 ha teren ocupat nelegal de locuitorii comunei Buzești⁵⁰¹.

A treia parte din moșia Mavrodin o stăpânea proprietarul Dumitru I. Dumitru în indiviziune cu Ecaterina Dumitru. Comisia de Expropriere în data de 13 februarie 1919 hotărăște exproprierea întregii suprafețe cultivabile și a islazului aferent proprietarului Dumitru I. Dumitru în întindere de 1603,50 ha.

Ioan A. Berindei, proprietarul moșiei Beuca, face contestație la hotărârea comisiei de expropriere de a-i lăsa acestuia cota legală de 100 de ha din totalul de 214 ha. Motivul exproprierii fusese faptul că proprietarul își arendase moșia mai mult de 10 ani de zile, din anul 1906 și până în aprilie 1921. În proces, proprietarul consideră că nu trebuia expropriat, aducând ca argumente faptul că era funcționar public (senator) și „agronom titrat”⁵⁰². Legea agrară, prevedea, pentru primul argument invocat de I. Berindei, exceptarea de la expropriere. În timpul procesului Ioan A. Berindei moare, astfel că la data de 26 februarie 1927 sunt prezenți la proces Florica I.A. Berindei, „tutorele minorilor defunctului” și Matei I.A. Berindei, fiul major⁵⁰³. Ei rămân cu cota de 100 de ha, la care s-au adăugat 50 de ha pentru faptul că proprietarul, Ioan A. Berindei, era specialist („agronom titrat”).

Un alt proprietar al moșiei Beuca, colonelul *Grigore Berindei*, face contestație pentru cele 30 de ha expropriate. Acesta rămâne cu suprafața de 150 de ha. Argumentul proprietarului era faptul că are nevoie de 200 ha pentru că pe moșia Beuca „posedă investiții importante în inventar și construcții, crescătorie de vite, fermă” și faptul că își cultivă singur moșia fiind „îndreptățit să dețină o suprafață de 200 ha”⁵⁰⁴. În prima parte a procesului, proprietarul pe lângă cele 150 de ha date de comisia de expropriere, mai primește un plus de 12 ha „rezervat pentru vitele sale și ale personalului moșiei în număr de 36”⁵⁰⁵. După judecarea contestației, Ministerul Agriculturii și Domeniilor, în data de 15 mai 1926, trimite soluționarea la cele 53 ha expropriate în anul 1918 și 12 ha în 1921 din moșia Beuca a colonelului Grigore Berindei și „se declară scutită de expropriere pe baza legii agrare întreaga suprafață a moșiei și având în

---

⁵⁰¹ *Ibidem*.

⁵⁰² BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 124/1919.

⁵⁰³ *Ibidem*, f. 4-7.

⁵⁰⁴ *Ibidem*, f. 69.

⁵⁰⁵ *Ibidem*, f. 64.

vedere că această hotărâre este definitivă va fi și executată fără nici o cale de atac⁵⁰⁶.

Marii proprietari cetățeni români au conservat însă cea mai mare parte din terenurile ocupate de păduri, vii, plantații și terenuri inundabile din lunca Dunării. O prevedere a legii agrare din 1921, care a permis moșierilor să-și conserve proprietăți mari, a fost scutirea de expropriere a terenurilor declarate inundate pe care urmau să fie aplicate lucrări de ameliorare de către proprietar în maxim zece ani.

În județul Teleorman, terenurile declarate inundabile reprezentau 27000 ha, acestea fiind plasate pe o rază de 50 km de-a lungul Dunării. Au existat cazuri în care aceste terenuri nu se aflau în vecinătatea Dunării. Moșierul C. Adjerol-Nanov, unul din cei mai mari proprietari de teren din județul Teleorman, a declarat moșia Nanov ca fiind inundabilă, deși se afla la doar 2 km de orașul Alexandria, scăpând astfel de expropriere. Acestuia i s-a prelungit de mai multe ori termenul inițial stabilit de Comitetul agrar⁵⁰⁷. Anomaliile nu se opresc însă aici. Aplicarea reformei agrare în județ generează diverse contradicții. Dacă sunt expropriate terenuri cu adevărat inundabile, sunt scutite terenuri declarate doar pe hârtie inundabile aparținând Direcției Generale a Pescăriilor, cum reiese din raportul următor: „constatându-se că unele Comisii de Ocol expropriază terenuri inundabile ale statului din regiunea de inundare a Dunării, vă rugăm ca în conformitate cu dispozițiile d-lui Ministru să interveniți de îndată pe lângă Comisia de ocol din județ să nu se mai ocupe cu exproprierea unor astfel de terenuri. Pentru regiunea unde Comisiile au terminat lucrările, am cerut Direcției generale a Pescăriilor să atace cu apel toate hotărârile prin care s-a expropriat asemenea teren⁵⁰⁸”.

Față de aceste substituiri de la litera legii sau mai bine zis de aceste interpretări personale date de moșieri reformei agrare, adevărata problemă rămânea incapacitatea autorităților statului român de a transfera marea suprafață de pământ expropriată de la moșieri către țărani și de a-i pune pe aceștia din urmă în posesie.

În județul Teleorman, reforma agrară a fost deosebit de amplă, deoarece ea a expropriat nu mai puțin de 223 de moșii, cu o suprafață totală de 172611 ha, din care 161593 ha teren arabil și 9379 ha izlaz⁵⁰⁹. Luăm ca exemplu regiunea agricolă Alexandria, pentru a vedea situația la nivelul anului 1931, când s-a declarat terminată aplicarea reformei agrare în județ și

---

⁵⁰⁶ *Ibidem*, f. 65.

⁵⁰⁷ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 107, 108.

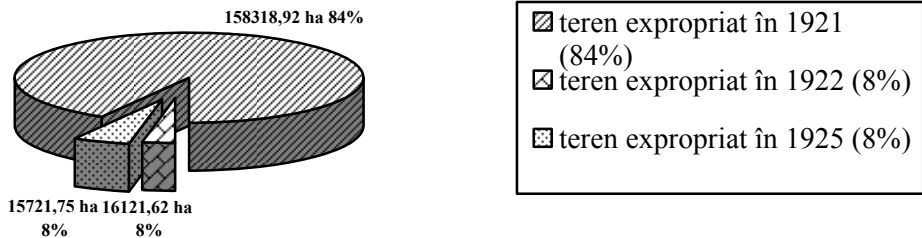
⁵⁰⁸ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 269/1922, f. 285.

⁵⁰⁹ Idem, fond *Consilieratul Agricol*, ds. 68/ 1924-1926, f. 2-13.

unde întâlnim trei situații diferite. În 1920 au fost expropriați 46 de proprietari, cu o suprafață de 48641 ha, în 1929 numărul acestora a ajuns la 82, cu o suprafață de 52442 ha, pentru ca în 1931 să mai rămână de expropriat 63 de proprietari. Din totalul general de 172611 ha expropriate pe întinsul teritoriului județului Teleorman, la 31 decembrie 1931, mai rămăsese de expropriat o suprafață de 38054 ha⁵¹⁰. În același an, din totalul de 128 de localități, în 21 dintre ele nu se efectuase exproprierea de terenuri arabile.

Situația exproprierilor din județ, conform Decretului lege 3697/ 1918 și legii agrare, se prezenta astfel la data de 15 august 1924: domeniul Coroanei, nimic; proprietăți de mână moartă, 20 comune, din care 24 de proprietăți cu un total de 26545 ha teren arabil; absenteiști, 1 comună, din care 1 proprietate cu un total de 1153 de ha teren arabil; stat, 8 comune, cu un teren arabil în suprafață de 6306 ha; particulari, în 120 de comune, din care 168 de proprietăți, cu un teren arabil de 114213 ha; străini, 1 comună, din care 1 moșie cu un teren arabil de 10101 ha și 10 ha construcții⁵¹¹.

Exproprierea moșiilor s-a realizat în trei etape: 158328 ha în anul 1921, 9051 în anul 1922 și 5232 în 1925 (figura 5).

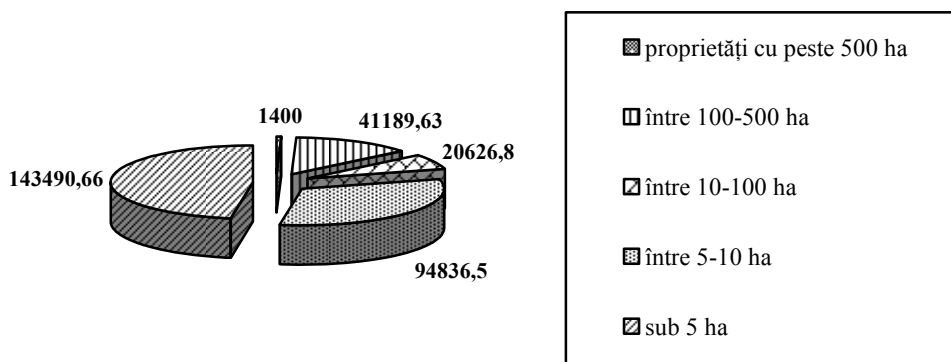
Figura 5. Județul Teleorman. Suprafața de teren expropriată.

Suprafața terenului de cultură aparținând proprietarilor teleormăneni, după expropriere, avea următoarea dispunere: între 5-10 ha erau 16402 de proprietăți, cu 94846 ha; între 10-50 ha erau 600 de proprietăți, cu 15000 ha; între 50-100 ha erau 123 de proprietăți, cu 5626 ha; peste 500 ha era

⁵¹⁰ *Ibidem.*

⁵¹¹ *Ibidem.*

1 proprietate, cu 1400 ha; între 100-500 ha erau 23 proprietăți, cu 41189 ha⁵¹². Preponderența o dădea însă sectorul proprietăților mijlocii. Cele mai multe moșii, după aplicarea reformei agrare, aveau suprafața cuprinse între 100 și 500 ha, după cum se vede în figura de mai jos.

Figura 6. Împărțirea terenului cultivabil (ha) a proprietății particulare după expropriere.

Teleormanul, județ tipic agrar, având o populație care în procent de circa 80% era ocupată cu agricultura, în anul 1938 avea o suprafață arabilă de 351909 ha, din care marea proprietate atingea 37332 ha (10,61%), iar mica proprietate 314577 ha (89,39%). În zonă, exproprierea a avut un caracter amplu, moșii de mii de hectare fiind reduse la câteva sute, în schimb apărând numeroase proprietăți mici și mijlocii care în timp vor deveni baza economică a țării.

Nu există un acord privind numărul moșiilor expropriate, în întreaga țară, între cei care au scris despre efectele reformei din 1921. Ioan C. Vasiliu, în articolul *Structura economică a agriculturii românești*, dădea următoarea situație din data de 1 ianuarie 1934: 22523 moșii cu o suprafață de 6125789 hectare expropriate în întreaga țară, cea mai mare parte pământuri arabile⁵¹³. Un alt număr avea să găsească Dumitru Șandru, în lucrarea sa, mult mai apropiată ca timp de finalizarea reformei și de datele prezentate de Direcția Cadastrului și Cărților Funciare. Acesta nota că până în anii celui de-al doilea război mondial s-au expropriat pe teritoriul țării

⁵¹² *Ibidem*, f. 5.

⁵¹³ *Enciclopedia României*, vol. III, p. 304. Aproape de această cifră este și autorul Mircea Georgescu. Din 8108847 ha aflate în posesia moșierilor, aceștia au mai rămas, în posesie, după expropriere, cu o suprafață de 2100750 ha. În procente, din totalul suprafețelor cultivate a proprietăților mai mari de 100 ha, însemna 9,8% din 36,2%. Mircea Georgescu, *op. cit.*, p. 94, 95.

18262 de mari proprietăți cu un total de 5812000 hectare arabile, fânețe, pășuni, vii și terenuri necultivabile ceea ce reprezenta aproximativ 66% din întinderea deținută de marea proprietate de peste 100 de hectare⁵¹⁴. Trecând dincolo de aceste inadvertențe de număr reforma agrară din 1921 crease un număr impresionant de unități economice „netezind marea disproporție care exista în distribuția proprietății agricole înainte de război (primul război mondial - n.a.)”⁵¹⁵.

4.1.2. Împroprietărirea, a doua etapă a reformei

Legea privind împroprietărirea a fost elaborată mult mai târziu decât cea privind exproprierea. Decretul lege amâna împroprietărirea efectivă a sătenilor avându-se în vedere situația materială grea de la sfârșitul războiului. Decretul-lege din 1918 pentru reforma agrară din Vechiul Regat prevedea inițial arendarea terenului expropriat obștilor de împroprietărire.

Această amânare a împroprietării se datora faptului că legiuitorii aveau în vedere criteriul economic și situația grea de după război. În iarna anului 1918 și în primăvara anului 1919 a început arendarea pământurilor expropriate către obști, ceea ce ar fi permis, în concepția oamenilor politici contemporani, o educare tehnică a țăranilor și obținerea de profituri identice cu cele ale marilor exploatare⁵¹⁶. Pământul prevăzut pentru împroprietărire a fost arendat țăranilor constituiți în obști de împroprietărire care erau asemănătoare cu cele antebelice, cu deosebirea că erau compuse din toți cei cu drepturi la împroprietărire, țăranii având răspundere solidară pentru terenuri. Durata în timp a acestor arendări era nelimitată, intenția oamenilor politici fiind aceea de a prelungi sistemul exploatareii vreme îndelungată.

La 30 iunie 1920, situația obștilor de împroprietărire din regiunea agricolă Alexandria se prezenta astfel: obștea Pielea, cu o suprafață însămânțată cu grâu de 2240 ha; obștea Vitănești, 172 ha cu grâu; obștea Ștorobăneasa, cu 700 ha; obștea Brânceni, cu 1000 ha⁵¹⁷.

O situație mai detaliată o regăsim la obștea „Dreptatea” din Alexandria, care deținea o suprafață de 313 pământ arabil, lucrat astfel: 106,25 ha însămânțate cu grâu; 1,75 ha cu ovăz; 10,12 ha cu mohor; 140 ha cu porumb; 28,45 ha grădini de legume și pepeni; 19 ha pășuni⁵¹⁸.

---

⁵¹⁴ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 250. Instituția menționată mai sus specifică existența a 19036 de moșii luate în calculul exproprierii.

⁵¹⁵ *Enciclopedia României*, vol. III, p. 304.

⁵¹⁶ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 49. Pentru mai multe detalii vezi *Enciclopedia României*, vol. III, p. 300.

⁵¹⁷ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 235/ 1920, f. 138-146.

⁵¹⁸ *Ibidem*, f. 28.

Pentru a cunoaște modul de organizare al unei astfel de obști am luat ca exemplu „Obștea de împrumut” de la Ștorobăneasa, la data de 23 martie 1920. Ea era condusă de Ștefan I. Buzică, președinte, ajutat de mandatar: 3 cenזורi, 3 supleanți, un casier și un contabil. Cu excepția contabilului, care era funcționar, toți ceilalți erau plugari de meserie. Obștea se legaliza printr-o ștampilă cu legenda „Obștea Ștorobăneasa, județul Teleorman”⁵¹⁹. Cei de mai sus erau aleși astfel: „la terminarea anului financiar 1921/1922 se încheie socotelile obștei și procedura la alegerea președintelui și mandatarilor conform legii”⁵²⁰.

Comuna Ștorobăneasa era formată din 438 familii, iar terenul împărțit după cum urmează: marea proprietate, după expropriere, avea 777 ha; mica proprietate, sub 100 ha, deținea 641,50 ha, iar terenul expropriat ce se afla în folosința Obștii de împrumut, 1551 ha; suprafața islazului, prin legea din 1907, cuprindea 200 ha; pădurea de stejar ocupa 107 ha.

Inventarul agricol al comunei se compunea din: 4 treierători, 4 secerători legături, 80 secerători simple, două cositori mecanice, două greble mecanice, 3 vânturători, 7 trioare, 12 semănători în rând, 234 pluguri, 227 grape de fier, 200 care pentru boi, 30 care pentru cai, 3 trăsuri, 195 rarițe pentru porumb, 288 boi, 5 tauri, 82 vaci, 207 cai, 173 iepe, 2 armăsari, 3 bivoli, 1167 oi, 71 berbeci, 136 capre, 7 măgari⁵²¹. Raportat la populația comunei, inventarul agricol de aici era un caz fericit deoarece reprezenta jumătate din cel necesar.

„Acest principiu sănătos (al obștilor sătești - n.a.) a fost sacrificat de guvernul și parlamentul din 1921”⁵²², nota G. Ionescu-Sisești, pentru că legile date acum, completau și dezvoltau normele de împrumut ale decretelor-legi din 1918 prin care țaranii urmau să intre efectiv în posesia pământului. Proiectul legii agrare din 1921 a fost opera guvernului Averescu, sarcina redactării i-a revenit lui Constantin Garoflid, ministrul al agriculturii și președintele Comitetului agrar, un bun cunoscător al problemelor agrare.

Pentru a trece la efectuarea reformei agrare era nevoie de o cunoaștere precisă a situației generale a județului din punct de vedere al populației și a repartității terenului, din care să reiasă necesarul terenului pentru împrumut. La 29 septembrie 1920, ministrul Theodor Cudalbu solicită autorităților locale situația județului Teleorman pe comune:

⁵¹⁹ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 228/1919, f. 45.

⁵²⁰ Idem, ds. 269/1922, f. 71.

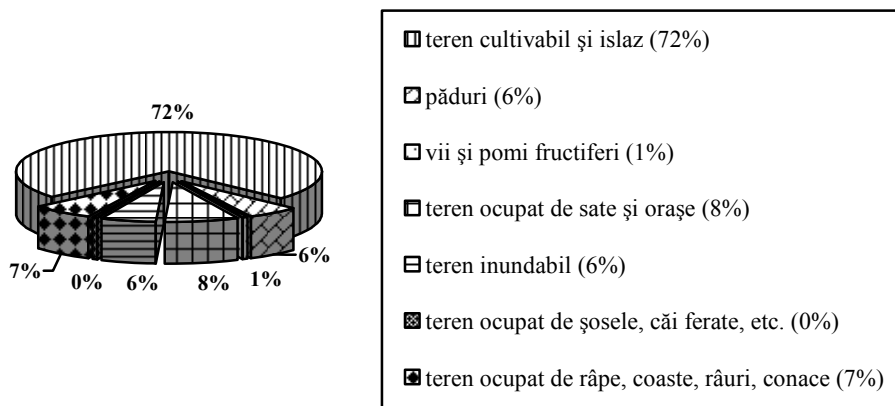
⁵²¹ Idem, ds. 228/1919, f. 58, 59.

⁵²² *Enciclopedia României*, vol. III, p. 300.

„Vă rugăm de urgență și în cel mult șapte zile să ne trimiteți următoarele date: 1. un tablou cu clasificarea comunelor din județ pe regiuni: munte, deal, podgorie, câmpie; 2. un tablou cu clasificarea după densitatea populației împărțită în trei categorii: a. comune cu populație deasă, b. comune cu populație mai rară, c. comune cu populație rară, de colonizare. Pentru o ușoară clasare a comunelor în aceste trei categorii vă veți conduce după următoarele norme: veți socoti comune cu populație deasă acelea unde cei îndreptățiți la împrumut nu pot fi satisfăcuți, comune cu populație mai rară unde toți mobilizații cu drept de împrumut pot fi satisfăcuți, comune cu populație rară, de colonizare, unde suprafața terenului expropriat întrece nevoia de împrumut locală rămânând prisos pentru colonizare”⁵²³.

Suprafața totală a județului Teleorman se ridica la 457700 ha din care: cultivabil și izlaz, 334194 ha; 26000 ha cu păduri; 2550 ha de vii și pomi; sate, orașe un total de 35000 ha; inundabil, 27000 ha; șosele, 2150 ha; coaste, râuri, conace etc., 30805 ha⁵²⁴ (vezi figura de mai jos).

Din totalul de 457700 ha aparținând județului, suprafața prevăzută pentru efectuarea reformei agrare era de 334194 ha, pământ trecut la teren cultivabil și izlaz. Din exproprierea moșierilor teleormăneni s-a obținut suprafața de 172611 ha însemnând 161593 ha teren arabil și 9379 ha izlaz, aceasta urma să fie alocată țăranilor sub formă de loturi și pentru constituirea islazurilor comunale.

Figura 7. Județul Teleorman. Suprafața totală și repartitia terenului înainte de împrumut.

⁵²³ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 235/1920, f. 85.

⁵²⁴ Idem, fond *Consilieratul Agricol*, ds. 68/1924-1926, f. 1.

Prima măsură inițială pe linia împrumietării a constituit-o întocmirea tabelelor de îndreptățiți și stabilirea țăranilor în categoriile fixate de legi.

În Alexandria, comitetul local a afișat tabelul de împrumietării încă de la 12 iulie 1920⁵²⁵.

Categoriile de îndreptățiți la împrumietărire și ordinea lor au fost stabilite de legiuitorii reformei agrare prin decrete-legi. În vechea Românie, ordinea de preferință la împrumietărire a fost stabilită, în principiu, în decembrie 1918. O ordine riguroasă a categoriilor de îndreptățiți s-a fixat abia în primăvara anului 1920. Aveau prioritate țăranii care luaseră parte la război sau suferiseră din cauza lui.

Legea agrară din Vechiul Regat păstra, cu unele mici modificări, dispozițiile decretelor-legi anterioare, stabilind următoarea ordine: mobilizații din anii 1916-1919; mobilizații din campania 1913; văduvele de război, pentru copii; agricultorii lipsiți de pământ; agricultorii cu proprietăți mai mici de 5 ha; orfanii de război (art. 78). De la dreptul de împrumietărire erau excluși în toate provinciile cei care produseseeră acte de dușmănie față de statul și națiunea română, dezertorii și nesupușii la încorporare⁵²⁶.

Legiuitorii au stabilit încadrarea țăranilor în trei tipuri de loturi de împrumietărire: de înzestrare, de completare și speciale⁵²⁷. Primele puteau fi acordate țăranilor cu drepturi de împrumietărire care nu dispuneau de nici o suprafață de pământ. Loturile de completare erau formate din diferența ce trebuia acordată celor cu drept de împrumietărire până la satisfacerea cu suprafața stabilită pe cap de familie în localitatea dată. Loturile speciale priveau împrumietărire prin colonizare sau loturile unor categorii distincte, precum agronomii, meseriași etc. În anumite condiții erau preferați la împrumietărire absolvenții școlilor de agricultură, preoții sau învățătorii, dacă locuiau la țară, ca și familiile ce dețineau inventar agricol și brațe de muncă, ceea ce atestă o tendință a legiuitorului de a sprijini dezvoltarea gospodăriilor înzestrate⁵²⁸.

În realitate, de cele mai multe ori aceste principii nu au fost respectate. Pentru clarificarea situației militare se eliberau certificate pe care posesorii le prezentau pentru împrumietărire. Un astfel de caz este cel al caporalului Catăru Dumitru de la Postul de Jandarmi Nanov al Secției Alexandria, Compania Jandarmeriei Teleorman. La cererea acestuia, pentru a putea fi împrumietărit, i se eliberează un certificat cu următorul conținut: „Noi,

⁵²⁵ Idem, *Reforme agrare*, ds. 235/1920, f. 131.

⁵²⁶ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 132.

⁵²⁷ Mircea Georgescu, *op. cit.*, p. 122.

⁵²⁸ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 146.

Tiron Alexandru, grefierul Consiliului de război al corpului 2 armată, certificăm prin prezentul că caporalul Catâru Dumitru a fost trimis în judecata acestui consiliu pentru faptul de dezertor la inamic. Afacerea lui judecându-se în ședința de la 26 decembrie 1921. Consiliul prin sentința nr. 201 din această zi l-a achitat pentru faptul de mai sus. Sentința însă nu este definitivă rămasă, întrucât este atacată cu recurs de către domnul comisar Regal care a luat parte la ședință. Drept care am eliberat prezentul certificat. 2 ianuarie 1922”⁵²⁹. Cazurile de împrumutire a dezertorilor au fost numeroase. Pentru sesizările primite agronomul de la Consilieratul agrar al regiunii Alexandria îi cere primarului comunei Orbeasca de Sus la 23.03.1922, o situație: „să ne arătați pe cale oficială care sunt acei dezertori și în ce mod mandatarii și protejații lor au putut să aibă atâtea pogoane”⁵³⁰.

După criteriul de bază, privind participanții de război, au fost trecuți la împrumutire sătenii care întruneau următoarele condițiile: cei care au muncit pe moșie înainte de 15 august 1916, cei care au casă și gospodărie independentă, țărani cu vite de muncă, cei care au inventar agricol, cei cu copii minori, numărul și vârsta fiecăruia⁵³¹.

Legile din 1921 fixau loturile pentru împrumutire la 5 ha și pe cele de completare până la 5 ha. Acolo unde întinderea cultivabilă era insuficientă pentru împrumutirea tuturor îndreptățiților se permitea coborârea lotului tip sub plafoanele de mai sus.

În general, loturile de împrumutire create în baza legilor agrare au fost pretutindeni inferioare ca întindere celor distribuite în virtutea decretelor legii. Acestea lăsau instanțelor puțința să fixeze loturi mai mici decât cele prevăzute încât practic ele nu puteau să asigure independența economică a țăranimii. Astfel se întâmplă cu Constantin Slătan, domiciliat în Alexandria, B-dul Carol al II-lea, nr. 3, care declara: „subsemnatul, fiind admis la prima Comisie de Împrumutire care a lucrat în acest oraș în 1920 cu suprafața de 5 ha teren cultivabil pe tabelul nr. 1, la categoria I, la nr. 35, iar la Comitetul comunal a revizuit tabelul nr. 1, am fost redus la 1 ha. Terenul îl am în folosință din 1925”⁵³². O situație similară o are Creață Anghelina, din comuna Ștorobăneasa, care a observat că „lotul ei în realitate este mai mic”⁵³³.

Sunt consemnate puține cazuri în care țărani au primit loturi în funcție de categoria la care fuseseră trecuți în tabelul de împrumutire. În

---

⁵²⁹ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 269/1922, f. 29.

⁵³⁰ *Ibidem*, f. 41.

⁵³¹ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 297/1924-1925, f. 50.

⁵³² Idem, ds. 325/1932, f. 50.

⁵³³ Idem, ds. 269/1922, f. 146.

comuna Siliștea-Gumești, datorită exproprierii a 4584 ha, sunt trecuți cu 5 ha 34 de locuitori, cu 4 ha 93 locuitori, cu 3 ha 11 locuitori, cu 2 ha 197 locuitori, cu 1 ha 251 locuitori⁵³⁴.

Mai rar, se întâlnesc cazurile de colonizare. În comuna Mavrodin au fost împrorietăriți toți locuitorii și a mai rămas teren pentru împrorietărirea satelor vecine: „din suprafața de 2215 ha rezervate comunei Mavrodin, după ce s-au satisfăcut categoriile I-VI cu o suprafață de 1977 ha și după ce s-a stabilit și rezervele necesare comunei în suprafață de 67 ha, mai rămâne un teren disponibil în suprafață de 170 ha din care se va avea în vedere comunele învecinate în raza de 10 km care nu au teren suficient cel puțin pentru împrorietărirea celor trei categorii. Am hotărât ca suprafața de 170 ha să meargă la comuna Călinești”⁵³⁵.

În cele două tabele, de mai jos, este exemplificată situația comunei Mavrodin. Primul tabel redă situația înainte de împrorietărire, în care sunt trecuți pe categorii îndreptățiii la împrorietărire. Al doilea tabel reprezintă situația definitivată după terminarea reformei agrare și împrorietărirea locuitorilor comunei Mavrodin⁵³⁶.

Tabel nr. I

Categoria	Număr de locuitori	Total suprafața deținută
Categoria I	231 loc.	1095,50 ha
Categoria II	1 loc.	4,75 ha
Categoria III	38 loc.	240,75 ha
Categoria IV	52 loc.	260,00 ha
Categoria V	91 loc.	300,90 ha
Categoria VI	8 loc.	37,00 ha
TOTAL	432 loc.	1398,90 ha

Tabel nr. II

Categoria	Număr de locuitori	Total suprafață
Categoria I	235 loc.	1112,00 ha
Categoria II	1 loc.	5,00 ha
Categoria III	37 loc.	166,50 ha
Categoria IV	53 loc.	264,50 ha
Categoria V	95 loc.	393,00 ha
Categoria VI	8 loc.	36,00 ha
TOTAL	429 loc.	1977,00 ha

⁵³⁴ Arhiva primăriei comunei Siliștea-Gumești, ds. 52/1919.

⁵³⁵ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 226/1919, f. 51.

⁵³⁶ Idem, ds. 297/1924-1925, f. 52.

Numeroase cazuri sunt cele de genul localităților Beuca și Conțești din județul Teleorman, în care numărul celor îndreptățiți la împrăzițărire și omiși din tabelul de împrăzițărire se ridică la ordinul zecilor sau chiar al sutelor. Din moșia expropriată a Aretiei Nițescu, din comuna Drăcșani, și a lui Anghel Capră, din comuna Orbeasca, au fost alocate 79 ha la 161 de locuitori⁵³⁷.

Operă de amploare cu urmări pozitive pentru masele țărănești, reforma agrară din 1921 nu poate fi înțeleasă dacă nu se ține seama de o serie de acte și măsuri care, aplicate pe teren, au dus la înlăturarea multor îndreptățiți de la beneficiul împrăzițăririi. Astfel de situații sunt numeroase, printre acestea fiind de remarcat cazul sătencei Marița Florea, văduvă, din comuna Cervenia, care declara: „La revizuirea tabelului de împrăzițărire din 1922 am fost admisă de către dl. judecător cu suprafața de 3,5 ha pământ în tabelul II, pe care l-am folosit până în 1926 când, venind primar, Gh. Mițan, a cerut o nouă revizuire a tabelului și din ură personală ce avea pe ginerele meu, care este agent la primărie, m-a exclus cu totul. În anul 1927 am făcut contestație și mi s-a aprobat 1,50 ha, pământ pe care îl am. În ziua de 8 februarie 1932 a venit la primărie dl. agronom regional din Alexandria spre a face debitele la vreo câțiva inși ca și mine care au făcut contestație. Pe mine m-a exclus”⁵³⁸. La trecerea în tabelul privindu-i pe cei care urmau a fi împrăzițărți, văduva Marița Florea avea vârsta de 46 de ani, pentru ca în anul 1932 ea să nu se mai încadreze în litera legii, depășind vârsta de 60 de ani.

Modificarea tabelelor de împrăzițărire, omiterea unor săteni de pe liste și inserarea altora, trecerea unora dintre ei de la o categorie de îndreptățiți la alta, au determinat instabilitate în folosința loturilor de către țărani. Consecința generală a fost degradarea terenurilor care era cu atât mai intensă cu cât aplicarea reformei agrare a durat foarte mult. Gh.R. Slăvitescu din comuna Mavrodin își prezenta situația agronomului, în anul 1932, astfel: „Deși fac parte din tabelul îndreptățiților la împrăzițărire și adjucecat la categoria a doua, dat în debit cu trei hectare, totuși până acum nu am folosit decât două hectare, dar și acestea în două părți”. Cere două loturi pentru completarea celor trei hectare și declară că în prezent acestea sunt lucrate de Mihalache Robu care nu este trecut la nici o categorie de împrăzițărți⁵³⁹.

Cazuri numeroase de țărani care nu au fost trecuți la împrăzițărire și care își prezintă situația Casei Centrale a Cooperăției și Împrăzițăririi face ca acest organ central de conducere să se adreseze agronomului regional din

⁵³⁷ Idem, ds. 22/1919-1948, f. 92-99.

⁵³⁸ Idem, ds. 325/1932, f. 136.

⁵³⁹ *Ibidem*, f. 109.

Alexandria, la data de 22 martie 1923: „Să cercetați și să întocmiți tabloul pe comune de toți locuitorii care se găsesc înscriși fără drept în tabelele de împrumut pentru a se putea aviza asupra măsurilor de luat contra lor. În coloana de observații veți arăta pentru fiecare în parte motivele pentru care cei înscriși nu au dreptul să primească pământ⁵⁴⁰”.

Chiar de la început și aproape pretutindeni, această operație s-a realizat prin neincluderea pe liste a tuturor celor cu drepturi sau prin înlocuirea lor, de către comisiile locale, cu alții fără drepturi. Din tabelul cu locuitorii care sunt trecuți pe nedrept la împrumut, extragem următoarele motive: nu au inventar agricol; nu au muncit pe moșie; nu domiciliază în localitate; are lotul arendat; au peste 60 de ani și nu au copii; au loturi de 5 ha și sunt buni pentru un hectar. În dreptul fiecăruia s-a scris „șters debit”⁵⁴¹. În unele cazuri, motivele sunt hilare, cum se întâmplă în comuna Tufeni unde văduvele de război nu sunt trecute în tabel pe motiv că nu posedă inventar agricol⁵⁴². La fel este situația țăranilor care aveau în perspectivă o moștenire sau care nu se aflau în localitate la data întocmirii tabelelor.

De multe ori, în locul celor îndreptățiți (participanți la război, văduve de război cei fără pământ și cu mulți copii) apăreau alte persoane. La 20 martie 1922, primarul comunei Orbeasca de Sus prezenta în următorii termeni situația privind derularea activității comisiei de împrumut: „După cum înțelegem de la oamenii guvernului de astăzi că pământul expropriat să se dea la toți care n-au, până la împrumutarea definitivă, în această comună lucrurile merg altfel. O mulțime de locuitori între care sunt și ziși prizonieri cu situația neclarificată care noi îi știm bine că nu sunt cu mâinile fărâmate de obuze, alții împușcați prin picioare, rămași prin șanțuri și ocupați de inamic și au familiile grele și de atâția ani nu li s-au dat și lor nici o palmă de pământ până ce au ajuns ca copiii lor să moară de foame. Și unii s-au făcut mari bogătași după cum văd că domnii mandatar ai obștii au câte douăzeci pogoane de grâu și câte douăzeci de porumb, ba mai sunt și alți protejați ai lor, tot la fel sunt, o mulțime de străini dispăruți și câțiva morți care au fost admiși pe tabelul de împrumut fără drept și mai sunt și loturi admise pentru afacerile comunei care în total se cifrează la 600 pogoane. Acestea ar trebui date la acești nenorociți care au rămas muritori de foame și acest pământ se cultivă de cei mai sus arătați. Vă

⁵⁴⁰ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 291/1923, f. 21.

⁵⁴¹ *Ibidem*, f. 14-17.

⁵⁴² Dumitru Șandru, *op.cit.*, p. 133.

rugăm cu respect a ne da o lămurire în această privință ca și noi să putem lua oarecare direcție de îndreptare a nevoiașilor”⁵⁴³.

Cei în drept să hotărască asupra categoriilor trecute la împrumut justifica, prin diferite motive, excluderea din tabel a îndreptățiților. Motivele prezentate erau întotdeauna altele decât cele prevăzute în articolele legii reformei agrare. În comuna Nenciulești, agronomul regional realizează un tabel: „de locuitori care sunt răi platnici, neachitându-și datoriile față de obște de când s-a înființat. Acum statul este grozav de păgubit de pe urma unor asemenea elemente care sunt răuvoitoare constituției și cum casa centrală este contra unor asemenea oameni cu onoare vă rugăm să binevoiți a da dumneavoastră soluția, noi fiind de părere ca să fie șterși de la împrumut mai ales că parte din ei nu-și muncesc lotul”⁵⁴⁴. În comuna Buzescu, 65 de locuitori au intrat cu vitele pe izlazul proprietatea domnului Gheorghe Crețeanu, cu toate că din moșia acestuia luase naștere izlazul sătenilor. Situația generează reacția dură a acestuia: „acești locuitori fiindcă nu respectă nimic în țara aceasta, cu toate că au izlaz mai mult decât oricare altă comună, ci numai din darul de a face rău, fiind niște nelegiuți [...]. Intervin pe lângă onorata Comisie ca toți cei semnați să fie excluși de la împrumut ca tulburători ai ordinii și ai posesiunii, și deci nu merită a fi împrumutați. Cu modul acesta se va da o pildă pentru acei care se abat de la lege și o calcă cu nerușinare ca și când ar fi niște hoarde de barbari”⁵⁴⁵.

A existat o discordanță evidentă între suprafața ce trebuia expropriată și cea necesară pentru a asigura tuturor îndreptățiților lotul maxim, considerat în realitate un minim pentru întreținerea familiei țărănești. Pentru Regiunea agricolă Alexandria din 4962 de săteni trecuți la împrumut, 12 săteni au primit lot complet de 5 ha, cei mai mulți fiind însă împrumutați cu suprafețe între 0,50 ha - 1 ha. În tabelul cu situația generală pe comune a aceleiași regiuni agricole, numărul celor împrumutați este mai mic decât al celor admiși, doar într-o singură localitate raportul fiind egal, în comuna Mavrodin.

Reforma, datorită înfăptuirii în perioada îndelungată dintre 1921-1934 și folosirii ca probe a unor acte nelegale, a generat nenumărate nemulțumiri⁵⁴⁶. În februarie 1925, Comitetul agrar, constituit prin decretul din 3 martie 1920 ca instanță de împrumut, și având ca funcție principală judecarea revizuirii cauzelor de reformă agrară din vechea Românie, primește o adresă din București în care se atrăgea atenția:

⁵⁴³ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 269/1922, f. 42.

⁵⁴⁴ *Ibidem*, f. 48.

⁵⁴⁵ *Ibidem*, f. 148.

⁵⁴⁶ *Enciclopedia României*, vol. III, p. 301.

„Prin ordinul circular nr. 4100/ 8 mai 1924 vi s-a adus la cunoștință să puneți în vederea locuitorilor din diferite comune ale județului d-v să nu mai introducă contestații sau plângeri către d-v sau Comitetul agrar cu privire la situația lor la împrumut de teren deoarece, în cazul când au fost judecate, Comitetul Agrar nu mai poate reveni asupra acestor hotărâri, iar dacă nu au introdus în termen contestații, acestea nu se mai pot lua în considerare fiind tardive. Această dispoziție s-a luat de aproape un an de zile și se constată totuși că zilnic se mai primesc și azi contestații”⁵⁴⁷.

Pentru a realiza amploarea avută de reforma agrară în județul Teleorman, din punct de vedere al împrumutării, la data de 15 august 1924 se găsesc următoarele date: 31264 locuitori împrumutați pe o suprafață de 115220 ha cu loturi mai mari de 2,50 hectare și 21894 locuitori împrumutați pe o suprafață de 31406 ha cu loturi sub 2 hectare. Pe suprafața de 115220 ha au fost împrumutați un număr de 31264 de locuitori, care au primit: 361 săteni au primit loturi de 2,50 ha; 2512 loturi de 3 ha; 884 loturi de 3,50 ha; 6523 loturi de 4 ha; 959 loturi de 4,50 ha; iar 20025 loturi de 5 ha⁵⁴⁸.

Disponibilul ce mai exista după decretul lege nr. 3697, în 1924, provenind din a doua expropriere era de 7752 ha. Pentru îndreptățirea la împrumut de teren, care nu au putut primi nici o posesiune, lipsea o suprafață de 19406 ha pentru loturile de 5 ha. Numărul celor care nu puteau fi împrumutați, rămânând pentru colonizare, era de 11044 locuitori „care nu au fost verificați și pentru care nici nu s-au demarat lucrările”⁵⁴⁹. Din 306642 ha, cât teren arabil deținea județul Teleorman, proprietatea țărănească, după aplicarea reformei agrare, ocupa 238326 ha.

Lucrările reformei agrare fiind prelungite, la zece ani de la aplicarea ei, se încerca o apropiere de momentul final. În acest scop, Direcția aplicării reformei agrare trimite Consilieratului Agricol Teleorman, ordinul nr. 207283/1931 al Direcțiunii reformei agrare: „pentru executarea până la 20 octombrie 1931 cu situația detaliată a lucrărilor de reformă agrară ce s-a executat pe 1931 și care va fi cât mai reală și amănunțită. Deasemenea veți arăta ce urmează a se executa pe 1931. Veți înainta toate datele menționându-se rezultatele obținute anul acesta și raportul cu situația de la decembrie 1930. Ne veți face propuneri pentru urgentarea și terminarea lucrărilor în timpul cel mai scurt posibil. Data de 20 octombrie pentru a avea această situație amănunțită veți cunoaște că nu suferă nici o amânare”⁵⁵⁰.

⁵⁴⁷ BJ TAN, fond *Reforme agrare*, ds. 306/1925-1926, f. 57.

⁵⁴⁸ Stan V. Cristea (coordonator) *et alii*, *op. cit.*, p. 160, 161.

⁵⁴⁹ BJ TAN, fond *Consilieratul agricol*, ds. 68/1924-1926, f. 11-13.

⁵⁵⁰ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 324/1931, f. 18.

4.1.3. Rezervele de stat

Chiar din primii ani de aplicare a reformei agrare, statul a luat inițiativa de a rezolva în folosul unor instituții centrale sau ale comunelor, în baza prevederilor legilor agrare și a unor legi cu aplicabilitate specială, situația terenurilor și a loturilor școlare, sportive, industriale, militare. În 1922, Casa Centrală a Cooperăției și Împroprietăririi a dispus ca din pământul expropriat, statul să cedeze fiecărei comune care nu avea din fonduri proprii, câte un hectar pentru terenuri de sport, trei hectare pentru câmpuri de tragere, cinci hectare în jurul fiecărei gări, câte un lot școlar în fiecare sat sau comună. Rezervele stabilite pentru comuna Scrioaștea în 1921 au fost constituite prin exproprierea moștenitorilor generalului Manu, astfel: Ministerul de Război primea 1000 ha, școala primară 10 ha, gara și cantoane C.F.R. 5 ha⁵⁵¹.

Din totalul suprafețelor ocupate de rezerve, în județul Teleorman, cea mai mare întindere o dețineau islazurile cu 5898 ha. Pentru islazul orașului Alexandria s-a expropriat din moșia statului 400 ha în valoare de 88000 lei⁵⁵².

Legea din 22 septembrie 1920 decidea crearea de islazuri în fiecare sat și comună, lăsând totodată și marilor proprietari pășuni în raport cu necesitățile lor. Se dispunea exproprierea unei cote de 1/8 din pământul cultivabil al oricărei moșii mai mari de 100 ha, cu scopul de a se înființa în fiecare comună pășuni pentru întreținerea și creșterea vitelor. Aplicarea reformei, având ca obiectiv crearea de izlazuri, a dus la nemulțumiri ale sătenilor din Mavrodin (1924, 1927), Nanov (1923), Piatra și Vișoara (1924), Dobrotești (1925), Scrioaștea, Baldovinești. În aceste localități a fost necesară intervenția trupelor de ordine pentru a potoli spiritele⁵⁵³.

Situația generală a tuturor rezervelor din județul Teleorman se prezenta astfel în anul 1925: 3682 ha rezerve de stat; 6961 ha rezerve de județ și comunale; 300 ha rezerve fără destinație. Totalul general era de 10943 hectare. Rezervele de stat erau dispuse astfel: ferme - 400 ha, școli primare - 590 ha, școală primară - 30 ha, Institut Educație Fizică - 276 ha, garnizoană - 450 ha, drumuri - 788 ha, loturi zootehnice - 460 ha, Episcopie - 100 ha, grădini de zarzavat - 181 ha, serviciu sanitar - 40 ha, serviciu tehnic - 28 ha, canton și gări C.F.R.- 77 ha, biserică - 99 ha, Fundația „Prințul Carol” - 60 ha⁵⁵⁴.

⁵⁵¹ Idem, fond *Consilieratul agricol*, ds. 21/1919-1948, f. 123.

⁵⁵² Idem, ds. 76/ 1945, f. 17.

⁵⁵³ Stan V. Cristea (coordonator) *et alii*, *op. cit.*, p. 111.

⁵⁵⁴ BJTAN, fond *Consilieratul agricol*, ds. 68/ 1924-1925, f. 7-9.

Rezervele județene și comunale însemnau: izlaz 5898 ha; vetre de sat 983 ha; primării 15,25 ha; cimitir uman 48,50 ha. La acestea se adăugau 230 ha, rezerve fără destinație, reprezentând loturile demonstrative și 70 ha rezerve pentru regiuni.

Din cauza nedreptăților provocate la definitivarea împrumietării, a nemulțumirilor în rândul țăranimii, excluderii de la împrumietare a multora dintre săteni și a faptului că rezervele, prin modul defectuos de exploatare, se degradau an de an, Ministerul Agriculturii s-a văzut nevoit să propună desființarea unora dintre rezerve și distribuirea terenurilor astfel obținute în proprietatea individuală a țăranilor. În aceste cauze trebuie căutată promulgarea legii din 7 iulie 1930, care acorda întâietate invalizilor, văduvelor și orfanilor de război la împrumietarea din orice rezerve⁵⁵⁵. Procedura legii era foarte simplă: drepturile țăranilor erau aprobate de consilieratele agricole, iar tabelele primeau forma definitivă în urma avizului ministerului de resort, fără a mai fi necesară hotărârea instanțelor judecătorești.

4.1.4. Prețul pământului

Toți oamenii politici, indiferent de orientare, au considerat încă de la începutul discuțiilor privind înfăptuirea reformei agrare că împrumietarea țăranilor va fi legată intrinsec de despăgubirile ce trebuiau acordate marilor proprietari expropriați. Partidul Conservator, prin reprezentanții săi, a revendicat exproprierea cu despăgubire, privarea de proprietate în interes național urmând să nu dăuneze marilor proprietari. Constantin Garoflid, care văzuse în exproprierea latifundiilor o soluție a problemelor agrare încă înainte de primul război mondial, nu o concepea decât prin despăgubire. În ceea ce privește stabilirea prețului pământului, Ministerul Finanțelor cerea în anul 1920 ca: „până la 1 octombrie să întocmiți un tabel care să cuprindă: - cu ce preț s-a vândut hectarul de pământ pe fiecare an în ultimii 5 ani, se va arăta pe hectar/teren de arătură, livadă, în sat; - ce recolte s-a obținut la hectar în fiecare comună și pe fiecare an în culturi, 5 ani pentru diferite culturi; - cu ce preț s-a desfăcut recoltele obținute în fiecare an/5 ani; - prețul de vânzare al diferitelor specii vite (cai, boi, vaci, porci, oi) pe ultimii 5 ani, pe comună; - prețul de vânzare pe ultimii 5 ani, a oricărui alt produs agricol ca vin, țuică, brânză, unt etc; - care a fost venitul net la ha pentru fiecare produs pe fiecare an în ultimii 5 ani”⁵⁵⁶.

Legile agrare din vara anului 1921 nu modificau normele generale de evaluare a pământului expropriat, ci numai coeficientul de calcul. În vechea

⁵⁵⁵ Dumitru Șandru, *op. cit.*, f. 165.

⁵⁵⁶ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 235/1920, f. 105.

România, art. 36 al legii mărea prețul pământului expropriat la de 20 de ori valoarea arende pentru pășune, față de 15 cât era înainte. Prin art. 143 se prevedea ca pământul expropriat să fie plătit în 20 de ani, urmând a se achita la început cel puțin 20% din valoarea lui. Ca și în decret, până la intrarea în stăpânirea definitivă a pământului, țărani plăteau arendă pentru lotul primit.

Pentru a veni în ajutorul sătenilor, prețul pământului ce se distribuia acestora era fixat nu la cuantumul plătit de stat proprietarilor expropriați, calculat la de 40 de ori venitul net la ha (art. 36), ci la de 20 de ori prețul regional al arenzii antebelice, ceea ce însemna aproximativ jumătate din prețul ce se plătea de stat proprietății expropriate⁵⁵⁷.

La moșia Drăcșănei și Doagele, județul Teleorman, proprietatea N. Marincu și inginer Ion Negrețu, „proprietarii au făcut apel numai în ce privește prețul care urmează să fie scos de pe rol, iar obștea a făcut apel în ce privește terenul ce urmează să se judece azi”. Comisia a III-a Dobrotești a hotărât că: „apelul obștii este nefondat și se respinge”⁵⁵⁸. Proprietarul Grigore Gr. Burcă, plutonier în rezervă, proprietar al moșiei Balaci, din comuna Balaci, Județul Teleorman, face o plângere adresată Comisiei Județene. Arată că este un bun român pentru că a participat la campaniile din 1913 și „întreaga campanie a războiului 1916-1918”, dar că exproprierea pe motive de „utilitate publică” și, în special, despăgubirea nu era justă. Aceasta face ca „motivul apelului să fie prețul derizoriu în raport cu rentabilitatea și deprecierea monedei noastre. Dacă acest preț ar fi putut avea un rost, cu multă bunăvoință de sacrificiu din partea proprietarului până în 1916, astăzi este în flagrantă contrazicere cu principiul pus în articolul 19 din Constituție”⁵⁵⁹. Proprietarul avea dreptate, deoarece pentru un hectar de pământ primea suma de 2240 de lei, în condițiile în care un țăran cumpărător a unui hectar din moșia statului Florica, Ministerul Agriculturii ceruse suma de 30000 de lei⁵⁶⁰. El dorea a i se da drept preț al pământului expropriat „valoarea produsului pe un an și anume 5000 lei pe hectar”⁵⁶¹.

Situația privind încasările și distribuirea titlurilor de împroprietărire în anul 1924 se prezenta astfel: numărul locuitorilor care au achitat loturile se ridica la 16961, ceea ce reprezenta o întindere de 51941 ha teren, cu valoarea de 96428702 lei și 20 de bani. Au fost eliberate 14800 titluri de proprietate reprezentând o întindere de 44965 ha cu o valoare de

⁵⁵⁷ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 217.

⁵⁵⁸ BJTAN, fond *Consilieratul Agricol*, ds. 20/1919-1948, f. 13, 14.

⁵⁵⁹ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 120/1919-1922, f. 42.

⁵⁶⁰ Idem, fond *Consilieratul Agricol*, ds. 49/1924, f. 182.

⁵⁶¹ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 120/1919-1922, f. 42.

94244080 lei. În schimb în același an, 31250 de cetățeni, ce dețineau 113590 ha, aveau un debit funciar de 1700229673 lei⁵⁶².

La 1 iunie 1926, situația la nivelul județului Teleorman se modifică. Astfel, din cei 31264 de săteni împrăștiți definitiv, 23860 de săteni au achitat valoarea întreagă a loturilor cu 127634887 lei. Însă, dintre plătitori, numai 17260 de săteni au primit titlul de împrăștiare definitiv, însumând 56137 ha de teren⁵⁶³.

Prețul pe care legea din 1921 l-a fixat pentru pământul expropriat a fost mic, la scurt timp el devenind modic, ca urmare a deprecierei rapide a leului. Acesta este motivul pentru care prețul unui hectar expropriat era socotit ca reprezentând arenda lui pe un an⁵⁶⁴. Cu toate acestea, posibilitatea de plată a sătenilor a fost redusă.

În județul Teleorman, reforma nu era încheiată nici în 1943, după cum reiese și din raportul din 22 ianuarie 1943 al șefului evidenței privind lucrările ce au rămas de măsurat, defalcat, calculat: „24 de comune, la care mai sunt de executat lucrări; 34 de moșii, la care mai sunt de efectuat lucrări; 2 moșii, însemnând 424 ha de măsurat pentru izlaz, cu o valoare de 101000 lei; 5 moșii, însemnând 2739 ha de măsurat pentru împrăștiare cu o valoare de 258400 lei; 16 moșii însemnând 1403 ha pe care mai sunt de realizat calcule de parcelări, cu o valoare de 84000 lei; 22 moșii cu 1403 ha de aplicat parcelări; 15 locuri de defalcat, cu o valoare de 105000 lei. Total valoare pe județ 904400 lei⁵⁶⁵.

Situația județului Teleorman văzută în lumina documentelor de arhivă nu poate fi prezentată ca generală. Anii în care se va desfășura volumul cel mai mare din procesul exproprierii și al împrăștiării vor fi cuprinși în perioada 1922-1924, ceea ce va duce la declarația făcută de guvernul liberal al lui Ion I.C. Brătianu, din 1 ianuarie 1926, în care se făcea cunoscut faptul că reforma agrară s-a încheiat. Era departe de adevăr, pentru că existau regiuni agricole, care trimit centralizări și în anul 1931. Mult mai interesantă rămâne cercetarea efectuată pe anumite problematici ale reformei agrare, dosarele moșiilor expropriate, contestațiile, numeroasele plângeri ale sătenilor omiși sau încadrați la categorii inferioare de împrăștiare. Studiul lor te face să trăiești istoria personală a fiecărui individ în parte.

Judecarea exproprierii și împrăștiării a generat numeroase erori de procedură, unele voluntare, altele datorate necunoașterii realității, care au dus la o limitare a efectuării legii agrare, la o amânare a definitivării

---

⁵⁶² Idem, fond *Consilieratul Agricol*, ds. 68/1924-1926, f. 12, 13.

⁵⁶³ *Ibidem*, f. 45.

⁵⁶⁴ *Enciclopedia României*, vol. III, p. 584

⁵⁶⁵ BJTAN, fond *Consilieratul Agricol*, ds. 76/1924-1945, f. 17.

reforme și la incidente și conflicte între părțile interesate. Criticile aduse reformei agrare au fost în legătură cu problemele economice care degenerau din realizarea ei, dovedeau interesul unor grupări largi a oamenilor politici pentru menținerea producției și intensificarea agriculturii pentru îndrumarea și sprijinirea țăranilor împroprietăriți, astfel ca actul reformei să devină eficient.

4.2. Situația agricolă a județului după reforma agrară

La un an de la încheierea primului război mondial, prefectul județului Teleorman, Virgil Gabrielescu, prezenta: „Expunerea situației județului Teleorman pe anul 1919” în care făcea un raport cu privire la viața economică, socială și culturală a județului. Totodată sunt prezentate problemele economice ale județului apărute ca urmare a „prădăciunilor comise de armata bulgară”. Pagube datorate războiului s-au înregistrat în orașele Zimnicea, Turnu Măgurele, precum și în satele Fântânele ori Suhaia, localitățile de pe cursul râului Vedea până aproape de orașul Alexandria. Prefectul nota că: „inamicul ne-a prădat județul de vite, din care cauză cultura pământului a avut de suferit nespuse neajunsuri. Pentru a ameliora întru câtva această penibilă situație am căpătat cu mari străduințe 200 de vite mari, 1000 de oi, 120 de boi, 70 vaci și 11 cai”⁵⁶⁶.

Toată populația a avut de suferit, pagubele însă au fost cu atât mai mari pentru marii proprietari care aveau ferme de animale. Astfel, în comuna Suhaia proprietarul Cristea N. Capră deținea o crescătorie de porci. În anul 1914 avea 80 de scroafe, iar în timpul războiului, bulgarii trecând Dunărea au luat peste 50 de scroafe, proprietarul fiind nevoit după război, pentru a-și reface crescătoria, să cumpere 150 de scroafe din rasa mangalița de la Timișoara și Timiș-Torontal⁵⁶⁷.

În ce privește starea economică, raportul, este întocmit pe două categorii sociale și anume „marii agricultori” și „micii agricultori” cu suprafețele cultivate pe anul 1919. Din totalul de 282016 ha cultivate, 46067 ha reveneau marilor agricultori, iar micii agricultori cultivau o suprafață de 235949 ha. Remarcăm de asemenea preferința moșierilor pentru cultura grâului, aceștia alocând o suprafață de 27631 ha, mai bine de jumătate din suprafața arabilă cultivată de ei, urmează rapița cu 7166 ha și cultura porumbului cu 6922 ha. În schimb, micii agricultori - țăranii se îndreaptă spre cultura porumbului, semănând o suprafață de 129314 ha,

---

⁵⁶⁶ Virgil Gabrielescu, *Expunerea situațiunei județului Teleorman*, Turnu Măgurele, 1919, p. 4.

⁵⁶⁷ Cristache Milian, *op. cit.*, p. 107.

aproximativ jumătate din totalul suprafeței însămânțate, urmează grâul cu 92612 ha, rapița cu 4284 ha și ovăzul cu 1602 ha⁵⁶⁸.

Diferența dintre moșieri și țărani este dată de producția la hectar unde mării agricultori înregistrau cantități apreciabile, datorită folosirii semințelor selecționate, rotației culturilor, inventarului agricol modern. Astfel, la grâu, moșierii au obținut o cantitate medie de 17,4 hectolitri, față de 15,7 hectolitri la hectar în cazul producției micilor agricultori, la orz de 19,4 hectolitri la hectar, față de 18,2 hectolitri, iar la ovăz de 19,3 hectolitri la hectar față de 18,9 hectolitri producția micilor agricultori. În expunere nu este evidențiată producția de porumb.

Documentele consemnează moșieri care se încadrau foarte bine situației prezentate de prefectul județului. Aretia Nițescu, după expropriere, mai deținea 265 hectare de teren pe raza comunei Dobrotești. Aceasta nota retrospectiv într-un memoriu adresat Comitetului de expropriere din anul 1945 al comunei Dobrotești: „începând din anul 1919 de când cultiv pământul și până în anul 1928, când am făcut donație fiicei mele Ioana Munteanu 80 de pogoane, am cultivat în regie proprie 150 de pogoane semănând: grâu, ovăz, oleaginoase și restul cu porumb dat în dijmă la săteni”⁵⁶⁹.

Situația economică a județului în anul 1919 prezenta caracteristicile unei agriculturi superioare calitativ, în comparație cu statistica agricolă a anului 1933. În această perioadă, terenul alocat agriculturii din totalul suprafeței județului se extinde de la 282016 ha, în anul 1919, la 373619 ha în anul 1933. Cu toate acestea, producția de grâu pe anul 1933 a fost foarte slabă, de numai 1217803 hectolitri la hectar, obținută de pe suprafața de 143271 ha, față de 1937900 hectolitri la hectar realizat în anul 1919 de pe o suprafață de 120243 ha. Media la hectar pe anul 1919 a fost de 16,1 hectolitri, față de 8,5 hectolitri în anul 1933.

La nivelul anilor 1930-1935 în județul Teleorman existau proprietari care se ocupau cu creșterea animalelor. Cele mai frumoase exemplare de oi, din rasa țigaie albă-caracaș, se găseau pe proprietățile lui George Goleșcu din comuna Dracea, Metodie Dumitrescu din comuna Piatra, Emil Petrescu la Lăceni, N. Racottă în comuna Smârdioasa, Iorgu Angheliescu din Orbeasca de Jos⁵⁷⁰.

Moșierul Iulian Capră modernizează în anul 1930 crescătoria de porci lăsată moștenire de Cristea N. Capră. Ajunge să aibă o producție anuală de 1000-1200 porci, ea fiind vândută în Cehoslovacia și populației rurale din

---

⁵⁶⁸ *Ibidem*, p. 8.

⁵⁶⁹ BJTAN, fond *Primăria comunei Dobrotești*, ds. 59/1945, f. 24.

⁵⁷⁰ Cristache Milian, *op. cit.*, p. 106.

comunele învecinate. O fermă modernă pentru acea vreme, era compusă din două hale de cărămidă, late de 12 metri, având cabine individuale pentru scoafe și coridoare pentru porci, magazie pentru hrana porcilor și o „infirmierie”. Personalul fermei avea locuințele aici. Venitul anual al crescătoriei, după afirmația proprietarului, se ridica la suma de 650-750000 lei.⁵⁷¹

Agricultura românească în perioada interbelică a avut un caracter general cerealist. În anul 1936, terenurile cultivate cu cereale din suprafața totală arabilă au ocupat 83,28 %; procentul cel mai mare fiind dat de Vechiul Regat, cu 86,75 % din terenul alocat tuturor culturilor. Pentru această regiune românească, cultura grâului devenise predominantă.

Grâul a fost în agricultura românească cultura predilectă a marilor proprietari, considera, în articolul *Structura economică a agriculturii românești*, Ioan C. Vasiliu, în anul 1939⁵⁷². Înainte de reforma agrară, când cea mai mare suprafață de teren cultivat se găsea în stăpânirea marilor proprietari, grâul, deși ocupa suprafețe mai mici decât porumbul, constituia obiectul unui comerț intens de care depindea prosperitatea întregii țări.

Reforma agrară, modificând condițiile sociale și economice trecute, a dus la o restrângere a suprafețelor cultivate cu grâu, întrucât micul agricultor a căutat în primul rând să-și îndrepte activitatea spre însămânțarea altor culturi cerute de nevoile imediate de hrană ale familiei.

Porumbul, prin multiplele avantaje pe care le prezenta, a rămas o adevărată cultură națională și preferată față de altele de către țăranul român. Se aprecia că numai în exploatațile mari, cultura de porumb era depășită de cultura grâului de toamnă. În asemenea exploatații, porumbul era lucrat în cea mai mare parte în dijmă cu sătenii. În anul 1936, la nivel național, porumbul ocupa o suprafață arabilă de 37,7 % ; în vechiul Regat, proporția dată de porumb este de 44,08%⁵⁷³. Celelalte plante cerealiere cu o pondere importantă erau orzul și ovăzul.

Răspândirea atât de mare a culturii de porumb se datora următorilor factori: în primul rând consumul populației, consumul animalelor de muncă, posibilitatea de a se cultiva pe același loc fără ca efectele epuizării solului să se observe; succesul desăvârșit al culturilor intercalate folosite în alimentația omului și animalelor.

După terminarea războiului și după reforma agrară, agricultura românească a jucat un rol important, deoarece Europa și America aveau

---

⁵⁷¹ Sebastian Popescu, *Monografia ilustrată a comunei Suhaia-Teleorman cu împrejurimile*, Turnu Măgurele, Tip. Florian Moncea, 1934, p. 33.

⁵⁷² *Enciclopedia României*, vol. III, p. 303-321.

⁵⁷³ *Ibidem*, p. 310-312.

mare nevoie de produse agricole. În aceste condiții, politica guvernului a fost aceea de a impune taxe mari la export pentru a păstra în țară producția agricolă, dar și pentru a împiedica creșterea artificială a prețurilor. Aceste taxe de export s-au menținut, cu oarecare diminuări, până în anul 1931.

Statul vine foarte târziu în sprijinul agricultorilor și la data de 27 ianuarie 1927 ministrul Agriculturii și Domeniilor, C. Garoflid, îi trimite prefectului județului Teleorman un ordin prin care îi cere acestuia să facă cunoscută hotărârea guvernului României de a scădea taxele de export a cerealelor. De această scădere „trebuie să profite producătorii, prin urmare, vă rog să-i sfătuiți să nu vândă decât cu prețurile de azi mărite cu diferența care o reprezintă această scădere”⁵⁷⁴. Scăderea de taxe la exportul cerealelor și a semințelor leguminoase era următoarea: la grâu de la 3000 lei la 5000 lei, iar la orz, ovăz, porumb, secară și mei de la 10000 lei la 5000 lei, ceea ce făcea ca prețul la un vagon de grâu să fie de 8000 lei; la porumb, orz, ovăz, secară și mei acesta să fie de 5000 lei, iar la semințele de in, rapiță și floarea-soarelui de 10000 lei la fiecare vagon. De această politică de stat țărani nu se vor bucura decât doi ani pentru că în anul 1929 criza economică avea să aducă o scădere a prețurilor la cereale nemaîntâlnite iar povara taxelor pentru plata pământului primit avea să-i ducă în colaps.

Un impact negativ deosebit de puternic l-a avut pentru agricultura românească, dar și pentru alte țări agricole, criza mondială din anii 1929-1933.

În România, țară legată de piața mondială prin exportul de petrol, cereale, animale și produse animaliere, lemne, etc., prețurile interne ale acestora erau determinate nu de costul lor de producție ci de prețurile mondiale. Astfel că acestea, scăzând puternic în timpul crizei agrare mondiale, au produs concomitent și o scădere a prețurilor de vânzare pe piața românească chiar mai mare decât pe cea mondială.

Între nivelul prețurilor din anul 1928 și cel mai scăzut din anii crizei agrare, la diferitele produse, prețurile au coborât astfel: în anul 1931 la grâu cu 70 %, în anul 1933 la porumb cu 76 %, la orz cu 75 % și la ovăz cu 74 %; astfel spus, din cauza lipsei de cereale la export și a căderii prețurilor pe piața mondială, prețul cerealelor din comerțul intern s-a situat între 1/3 și 1/4 din nivelul prețului din 1928. Au scăzut cu 30 - 40 % și prețurile la unele plante industriale, vinuri, la produsele animaliere⁵⁷⁵.

Rezultatele crizei au fost catastrofale: uriașe pierderi pentru producătorii agricoli, dispariția veniturilor la majoritatea gospodăriilor, creșterea datoriei acestora la bănci și cămătari, încetarea înzestrării

⁵⁷⁴ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 12/1927, f. 8.

⁵⁷⁵ Victor Axenciuc, *op. cit.*, p. 256, 257.

exploatațiilor cu inventar, iar la multe din ele - pierderea inventarului, a vitelor și sărăcirea, în 6-7 ani, a unei mari părți a gospodăriilor mici.

După 1932, gospodăriile țărănești se găseau în imposibilitatea de a-și plăti datoriile agricole. S-a ajuns la o situație fără precedent în agricultura țării, față de nemulțumirile și frământările țăranilor statul român vine cu legea de reconversiune a datoriilor rurale din anul 1934, prin care se încetau temporar plata datoriilor⁵⁷⁶. Statul, prin această lege, preia o jumătate din mărimea datoriilor, iar restul datoriilor urmau a fi plătite de țăranii debitori în decurs de 17 ani cu o dobândă de 3%.

Efectele crizei agrare mondiale s-au resimțit și după redresarea din 1934, țăranii nu au mai revenit niciodată la nivelul anului 1929. Criza economică mondială a produs cele mai nefaste consecințe pe timp de pace datorită pierderilor foarte mari din agricultură.

4.2.1. Prezența muncitorilor agricoli bulgari pe moșiile teleormănene

După reformă, moșierii expropriați au folosit pe suprafețele rămase în proprietate, într-o mai mare măsură, mașinile agricole și mâna de lucru angajată pentru a compensa lipsa muncii țăranilor. Dacă în anul 1919, administrația județului Teleorman se plângea de pagubele pricinuite de armatele bulgare, dar în aceeași perioadă de timp, proprietarii de moșii, reușeau cu ajutorul muncitorilor bulgari să prospere și să exploateze suprafețele de pământ. Acești muncitori agricoli, veniți de la sud de Dunăre, erau folosiți în special pentru grădinile de zarzavat fiind proverbială în epocă îndemânarea acestora în domeniul grădinăritului.

Mențiunile documentare despre existența bulgarilor folosiți pe moșii înainte de reforma agrară din 1921, sunt puțin numeroase, întrucât nici prezența acestora în județ nu era masivă, de obicei aceștia rămâneau și se împământeneau la nord de Dunăre. În timpul războaielor din 1907, pe moșia Bragadiru din balta Scăiești era stabilit bulgarul Ivan Kara Isconof, care se ocupa cu grădinăritul, având ca servitor pe D. Tudor, conațional de-al său, ambii fiind la acea dată supuși otomani, Bulgaria fiind pașalâc. În momentul în care țăranii răsculați ajung pe moșia de aici și „nemaigăsind și altceva distrug și pun foc la bordeiul unui grădinar bulgar Ivan Kara Isconof nimicind cu desăvârșire”. Aceleași stricăciuni le fac țăranii atunci când dau cu ochii de D. Tudor: „când m-au văzut pe mine mi-au spus de ce nu plec de aici, că nu am dreptul să stau în Țara Românească. Au vrut să fure lemne. Mi-a dat foc la bordei și mi-au ars până și pașaportul”⁵⁷⁷.

---

⁵⁷⁶ *Ibidem*, p. 257.

⁵⁷⁷ BJTAN, fond *Curtea cu jurați*, ds. 25/1907, f. 47.

De necazuri din partea răsculaților are parte și Ivan Simeon, un alt bulgar aflat în 1907 la nord de Dunăre și care deținea în orașul Zimnicea o prăvălie de bragagiu. Aceasta este devastată, iar mărfurile sunt furate de răsculați⁵⁷⁸.

După reformă, demersul de angajare a muncitorilor străini avea acordul Ministerului Muncii, Operațiunii și Asigurărilor Sociale cu concursul Ministerului de Interne secția Direcția Poliției și Siguranței Generale. Primirea străinilor în țară era reglementată de art. 40 din legea migrațiilor, în care se afirma că: „numitul patron urmează să anunțe acest inspectorat (de) angajarea străinilor notați în termen de 3 zile de la sosirea lor, să nu-i întrebuițeze decât în scopul pentru care au fost aduși, iar la 1 iunie 1927 să le trimită pentru revizuire actele lor la Comisiunea de Revizuire de pe lângă Inspectoratul Regional al Muncii din Târgoviște”⁵⁷⁹.

Nu era pentru prima dată când grădinarii bulgari veneau pe teritoriul românesc să muncească pământul. Cei unsprezece bulgari înregistrați în anul 1927 declaraseră că au venit la lucru și în anii anteriori, în localități ale județului Teleorman precum: Dracea - proprietatea Golescu, Ulmeni, Bogdana, Mavrodin - proprietatea Capră, Meri-Goala - proprietatea Manu⁵⁸⁰.

În anul 1927, documentele consemnează venirea unui număr de unsprezece bulgari, pe moșia Dracea, pentru cultivarea „unui teren de zarzavat al domnului G. Golescu”. Ministerul Muncii aprobă intrarea în țară a acestor străini. Actele privind șederea bulgarilor pe teritoriul românesc erau întocmite contra cost, în funcție de activitatea desfășurată de aceștia: 200 lei pentru muncitori, 500 lei pentru salariați și funcționari și 2000 lei pentru patroni și arendași⁵⁸¹. Termenul legal de ședere a bulgarilor era data de 1 iunie 1928, iar nerespectarea lui atrăgea sancționarea proprietarului de către autorități cu amendă în valoare de 500 de lei pentru fiecare străin și expulzarea acestora din urmă peste graniță.

Ministerul Muncii, Operațiunii și Asigurărilor Sociale îi cere pretorului de plasă, la data de 10 martie 1927, să-i comunice situația bulgarilor zarzavagii veniți să lucreze pe moșia proprietarului G. Golescu din comuna Dracea, județul Teleorman.

Direcția Poliției și Siguranței Generale din cadrul Ministerului de Interne îi comunică Direcției Speciale de Siguranță Turnu Măgurele actele de liberă trecere și actele celor cărora li s-a respins cererea de a rămâne în

⁵⁷⁸ *Ibidem*, f. 78.

⁵⁷⁹ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 12/1927, f. 8.

⁵⁸⁰ *Ibidem*, f. 1-45.

⁵⁸¹ *Ibidem*, f. 50.

țară. Cu această ocazie se preciza: „veți lua măsuri ca străinii să părăsească țara la termenele fixate de Comisiune. În acest scop la data hotărâtă veți face pe biletul de liberă petrecere viza de plecare definitivă din țară, fără drept de oprire⁵⁸²”. Se cerea în aceeași adresă ca să nu fie îngăduit, „sub nici un motiv rămânerea peste termenul legal, bulgarii neavând drept de a face apel”⁵⁸³.

Cetățenii bulgari ce trebuiau să ajungă pe moșia lui G. Golescu de la Dracea erau următorii: Jordan Peinaf - arendașul moșiei, Stanciu Neicof, Nicola Penof, Marin Nicolaf, Stocan Marinof, Anghel Marinof, Anghel Dumitrof, Iofciu Cristof, Tudor Cristof și Ivan Nicoff. Toți aceștia urmau să intre în România pe la punctul de frontieră Giurgiu, dar mai înainte trebuiau să primească viza consulatului Român din Rușcink, către care Ministerul de Externe, în urma intervenției Ministerului Muncii, transmisese instrucțiuni precise⁵⁸⁴.

Se realizează un tabel ce cuprinde numele fiecărui supus străin, fișe de interogatorii pentru fiecare persoană în parte, numite „interogator pentru stabilirea identității individului”⁵⁸⁵. În acestea se răspundea la 39 de întrebări, privind: datele personale ale fiecăruia, ocupația, momentul venirii în România, semnalmentele persoanelor, educația acestora etc.

Redăm în detaliu date din interogatoriu privind stabilirea identității arendașului Jordan Peinaf: născut în anul 1896, comuna Crușeța - Bulgaria; ortodox bulgar; ocupația principală grădinăria, ocupația de bază - muncitor; ca mijloc de existență - munca; căsătorit cu Pena Dumitrova; tată a trei copii: Peinaf de 6 ani, Rada de 4 ani și Vanghelina de 4 luni; venit în România în data de 17 martie 1927; a intrat în țară pe la punctul de frontieră din Turnu Măgurele; a mai stat în România în localitatea Dracea ca grădinar timp de 6 ani pe moșia G. Golescu; cunoaște limba bulgară și română; ca instrucție are 4 clase primare în Bulgaria. Semnalmente: talie-mijlocie, obrazul-rotund, tenul-brunet, fruntea-potrivită, ochii-căprui, nasul, gura și urechile pătrate, barba-rasă, bărbia-ovală, sprâncene-castanii, părul-negru, mustață mare și ca semnalmente particulare: „nu vede cu ochiul stâng”⁵⁸⁶.

Marin Nicolof este și el supus interogatoriului în același fel, de semnalat în privința acestuia este faptul că a venit în România începând cu anul 1897, ocupându-se de grădinărie timp de 30 de ani, tot pe moșia

⁵⁸² *Ibidem*, f. 47.

⁵⁸³ *Ibidem*, f. 50.

⁵⁸⁴ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 6/1927, f. 1.

⁵⁸⁵ *Ibidem*, f. 2.

⁵⁸⁶ *Ibidem*, f. 2-4.

Dracea, fără a fi precizate numele proprietarilor pe care i-a avut în tot acest interval de timp⁵⁸⁷.

Marin Ivan Irincof, grădinar din Bulgaria, a venit în România la muncă, începând cu anul 1923, dar în alte localități: Ulmeni (1923-1926) și Mavrodin (1926-1927)⁵⁸⁸.

Christea K. Patricof, grădinar din Bulgaria, a venit în 1924 pe moșia Mavrodin, 1926 pe moșia Ulmeni și în 1927 pe moșia Bogdana.

Iordan Peinaff, grădinar, născut în Crușeța - Bulgaria, a venit pe moșia Dracea, începând cu anul 1920, timp de 7 ani, pentru a lucra ca grădinar⁵⁸⁹.

Din moșia „Domneasca” de la Zimnicele făcea parte și lacul Suhaia care a aparținut familiei domnitoare Ipsilanti. În anul 1912 moșia Fântânele și partea de baltă Suhaia de pe raza acestei localități a fost cumpărată de Nicolae Capră⁵⁹⁰.

Lacul Suhaia, exceptând partea deținută de stat, ajunge în deplina posesie a familiei Capră, care investește sume importante de bani cumpărând instalații moderne pentru acea perioadă, pentru scos, spălat și distribuit peștele. Tot pentru pescuitul în cele trei puncte, adică Fântânele, Suhaia și Viișoara, Mihail Capră aduce „turtucăreni, oameni bine pregătiți în tehnica pescuitului și cu instrumente bune și suficiente”⁵⁹¹.

Din exemplele de mai sus se observă că pe moșiile teleormănene erau angajați muncitori agricoli străini, în special bulgari, cu precădere la grădinile de zarzavat, unde excelau. Considerăm că merită menționat acest aspect cu atât mai mult cu cât nu se găsesc referințe la acest fenomen local, cât și pentru faptul că, pentru această perioadă, s-a considerat că munca pământului s-a realiza exclusiv cu țărani români, în sistem de subarendare.

G. D. Scraba în lucrarea *Starea socială a săteanului*, realizează o statistică privind „străinii aduși de peste hotare, pentru muncă în 1905”, de unde vedem că din totalul de 20626 de străini veniți în Muntenia, 2695 persoane preferau județul Teleorman⁵⁹². Pentru aceeași regiune Ilfovul avea 2933 străini și Brăila avea 2750 străini, la polul opus era județul Prahova cu 125 de străini. Credem că acest fapt se datora și vecinătății județului Teleorman cu Bulgaria. Moșierii teleormăneni, încercând să rentabilizeze proprietățile lor prin alocarea de teren grădinilor de zarzavat, au apelat la ajutorul calificat al muncitorilor bulgari.

⁵⁸⁷ *Ibidem*, f. 4-6.

⁵⁸⁸ *Ibidem*, f. 6-8.

⁵⁸⁹ *Ibidem*, f. 40.

⁵⁹⁰ Cristache Milian, *op. cit.*, p. 97.

⁵⁹¹ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 12/1927, f. 40.

⁵⁹² Gheorghe D. Scraba, *op. cit.*, p. 192.

Bulgaria a avut o evoluție diferită de a României în ce privește progresele agricole. Avantajul acesteia a venit din structura socială diferită față de a noastră. După eliberarea de sub stăpânirea otomană, țăranii bulgari controlau cea mai mare parte a proprietății funciare, prin plecarea nobililor turci, și aveau o mai largă implicare politică prin dreptul de vot. Important a fost faptul că: a existat o mai mare diversificare a agriculturii bulgare decât în România și au investit cu mult mai mult în importul de utilaje agricole și de îngrășăminte chimice. Un exemplu este cel în care Bulgaria în jurul anului 1920 cultiva suprafețe mari de tutun, pentru ca în timpul crizei economice mondial prețul acestuia scăzând să predomine suprafețele cu legume și bumbac⁵⁹³. Un rezultat al evoluției agricole diferite a Bulgariei din anul 1930 se datora alfabetizării și atenției acordate în sistemul educativ a cunoștințelor tehnice, agricole și economice⁵⁹⁴.

4.2.2. Registrul de casă al familie Dona pe anii agricoli 1929 și 1930

Pentru a exemplifica cele arătate mai sus cu privire la modul de exploatare a moșiilor de către proprietari prezentăm în continuare registrul de casă al moștenitorilor generalului Nicolae Dona⁵⁹⁵. Familia Dona deținea în județul Teleorman moșia Râioasa, cu o suprafață de 882 ha. Moșia era stăpânită în indiviziune de copiii generalului și era administrată de o singură persoană, iar venitul anual al moșiei era împărțit în mod egal moștenitorilor.

Registrul de casă prezintă situația agricolă pe perioada octombrie 1928-octombrie 1929 și octombrie 1929-octombrie 1930, cu suprafețele însămânțate și producția rezultată. Totodată sunt menționate sumele încasate din vânzarea produselor agricole și venitul anual al moșiei Râioasa.

Producția anului 1928-1929 a fost următoarea:

- a. Grâu: 3089 saci din terenul cultivat în regie proprie și 334 saci din terenul dat în dijmă. În total 3423 saci ceea ce reprezenta 27 de vagoane;
- b. Porumb: recolta a fost de 20 de vagoane.
- c. Ovăz: recolta a fost de 17 vagoane.

Venitul din recolta anului 1928-1929 împreună cu ceea ce rămăsese în magazii din anul 1927-1928 a fost următorul: 1318568 lei din vânzarea a 32 de vagoane de grâu, 793237 lei din vânzarea a 29 vagoane de porumb și 270173 lei din vânzarea a 13 vagoane ovăz. Un total de 2381978 lei au înregistrat proprietarii de pe moșia Râioasa.

⁵⁹³ Bogdan Murgescu, *op. cit.*, p. 274.

⁵⁹⁴ *Ibidem*, p. 271-274.

⁵⁹⁵ BJTAN, fond *Documente achiziționate*, ds. 176, 178, 179.

Același registru de casă ține contabilitatea însămânțărilor și a producției realizate în anul agricol octombrie 1929-octombrie 1930 pe moșia Râioasa:

a. Grâu: s-au semănat în regie proprie 351 ha de pe care s-au recoltat 6128 saci și 138 ha în dijmă de pe care s-a recoltat 1244 saci. În total 7372 de saci sau 57 de vagoane,

b. Ovăz: s-a semănat numai în regie proprie 36 de ha de pe care s-a recoltat 3,5 vagoane.

c. Porumb: s-a semănat 34 de ha în regie proprie și 253,5 ha în dijmă. Proprietarul notează aici: „recolta e slabă, a fost secetă mare, știuleții au ieși necompletați, cu boabe chircite, la unele pogoane mai bine. În general, se poate conta pe 10-12 vagoane, calitate mediocră”.

Restul de 79 de ha au fost însămânțate cu următoarele culturi: 17 ha în dijmă cu fasole, care a produs 40 de saci; 2,5 ha cu furaje; 0,5 ha cu mei și linte; 2 ha cu bostani, cartofi și floarea-soarelui; 5 ha cu lucernă; 2,5 ha plantate cu salcie.

Au fost date personalului un număr de 14 ha, iar 35,5 ha reprezenta întinderea conacului. Această suprafață se scădea din venitul total al moșiei și care venit urma a fi împărțit. Recolta de pe aceste suprafețe urma a fi folosită pentru curte, „afară de fasole din care se va putea vinde o parte”.

Venitul moșiei Râioasa pe anul 1930 consemnează alături de vânzarea cerealelor și următoarele venituri suplimentare: 32865 lei venitul morii pe un an, 5000 lei din vânzarea a doi cai pursânge din crescătoriile lui Jean Leontopol, 64790 lei din vânzarea de paie și coceni și 5000 lei din vânzarea lânii „un articol care n-a figurat până acum în bilanțurile moșiei noastre”.

În total, venitul moșiei Râioasa pe anul agricol 1929-1930 s-a ridicat la 2489633 lei. O sumă destul de frumoasă, dar proprietarii considerau că ea putea fi mai mare în raport cu alți ani și după cum erau obișnuiți să realizeze de pe moșia Râioasa. Cauzele au fost, după proprietari, independente de voința acestora: fie seceta care s-a abătut asupra recoltei ori neglijența administratorului moșiei care fie nu a vândut producția în lunile de iarnă-primăvară, când prețul era ridicat de 65-68000 lei vagonul de grâu și s-a ajuns a fi vândut la prețul de 40000 lei în lunile de vară (anume în iunie 1930), ori a lăsat nesupravegheate produsele și a plecat în străinătate timp de șapte luni de zile și ele au putut fi furate. Același lucru s-a întâmplat și cu vânzarea porumbului, recolta anului 1929, când prețul în iarna - primăvara anului 1929 a fost de 40-45000 lei vagonul iar din vânzarea celor 30 de vagoane ar fi realizat un venit de 1300000 lei, a fost vândută „tocmai în iulie-august 1930 când s-a vândut întreaga cantitate cu 27000 lei vagonul, încasându-se pe el un venit de doar 793273 lei”.

Din aceste consemnări se observă fluctuația prețurilor agricole atât sezonier cât și de la un an la altul. De exemplu, în anul 1928 un vagon de grâu valorase între 80-85000 lei, în anul următor se vinde cam cu aceeași sumă, iar la începutul anului 1930 el costă între 65-68000 lei, pentru ca la sfârșitul aceluiași an să scadă la 40000 lei. La porumb prețul unui vagon se situa în anul 1928 între 90-93000 lei, în 1929 scade drastic la 40-45000 lei, pentru ca în anul 1930 el să ajungă la 27000 lei.

Recoltele variau și ele de la an la an. Astfel, în anul 1928, de pe moșia Râioasa s-au recoltat 48 de vagoane de grâu, în anul 1929, 27 de vagoane de grâu și 57 de vagoane de grâu în 1930. La porumb 30 de vagoane în anul 1929, pentru ca în anul 1930 producția să scadă datorită secetei la 12 vagoane și aceasta de proastă calitate.

Să nu uităm de marea depresiune economică din 1929-1933, care a agravat situația de la sate. Contemporanii au propus numeroase remedii pentru redresare. Au fost vehiculate mai multe soluții, printre care unirea loturilor țăranilor și formarea unor asociații de producție, concomitent cu opinia potrivit căreia un nou transfer de proprietate, prin expropriere și împrumut, ar fi putut conduce spre o rezolvare definitivă a controversatei probleme agrare.

Reforma agrară din 1921 a realizat cel mai mare transfer de pământ din proprietatea marilor moșieri în cea a țăranilor. Rezultatul cel mai evident și izbitor a fost scăderea numărului și dimensiunilor marilor proprietăți în favoarea micilor proprietăți. Cu aplicarea celei de-a doua reforme agrare putem considera că moșierimea a intrat în declin. Dar schimbarea nu a adus prosperitate în lumea satelor deoarece multe proprietăți erau prea mici pentru a fi viabile din punct de vedere economic și au continuat să fie fărâmițate prin moștenire.

Există o mulțime de factori care au făcut ca agricultura României să nu poată realiza saltul calitativ pe care îl așteptau legiuitorii din 1921. Modificarea structurii proprietății funciare rurale nu putea fi și nici nu a fost vinovată pentru evoluția lentă a agriculturii, pentru diminuarea exportului produselor agricole și pentru alte greutăți cu care s-a confruntat agricultura între cele două războaie mondiale.

Capitolul 5

REFORMA DIN 1945 ȘI RENTABILITATEA UNEI MOȘII

5.1. Cum se lucrau moșiile înainte de reforma agrară din 23 martie 1945

Agricultura românească a reușit să satisfacă nevoile de consum ale populației și să asigure cantități tot mai mari pentru export, depășind momentele inerente perioadei de război. Cele mai mari probleme erau lipsa inventarului agricol și a brațelor de muncă.

Până la terminarea celui de-al doilea război mondial, cele mai moderne exploatari agricole au rămas unitățile agricole de stat și cele de pe moșiile marilor proprietari. Fermele statului, centrele și terenurile experimentale, institutele de cercetare științifică s-au adaptat la cerințele unei agriculturi moderne. De asemenea, cea mai mare parte a deținătorilor de mari proprietăți, și-au comasat terenurile în urma exproprierii, după aplicarea reformei agrare din 1921, profilând moșiile pe cultivarea cerealelor și creșterea animalelor. Unele dintre aceste proprietăți au reușit să atingă prin gradul de dotare tehnică, productivitate și rentabilitate, nivelul atins de fermele existente în țările agrare avansate⁵⁹⁶.

Aplicarea reformei agrare din 23 martie 1945 avea să evidențieze efortul marilor proprietari concentrat pe exploatarea eficientă a terenului arabil înainte de expropriere. Memoriile moșierilor se constituie într-o adevărată pledoarie cu privire la investițiile făcute de aceștia în modernizarea exploatării agricole, prin aplicarea pe proprietăți a celor mai noi tehnici agrare, introducerea de culturi noi, de semințe selecționate.

Este și cazul celor doi proprietari din comuna Dobrotești, Elena I. Solacolu și Radu C. Polimeride. Referindu-se la proprietatea sa, Elena I. Solacolu considera că: „această moșie s-a muncit timp de 24 de ani în regie proprie, soțul meu stând tot timpul la țară și făcând cu străduință proprie o cultură rațională prin rotație, cu ogoare de tractor și pluguri plătite de proprietar și asolamente pentru ameliorarea culturilor. Am însămânțat cu semințe întotdeauna selecționate de mine și întotdeauna am făcut toate eforturile pentru ameliorarea culturii și îndrumarea către o cultură intensivă. Rezultatele au fost ca pentru toți ceilalți proprietari din comună, o sporire a cantității și a calității produselor, biletele de vânzări ale cerealelor putând

---

⁵⁹⁶ Mihai Cotescu, *Aportul marilor personalități politice la dezvoltarea agriculturii în Bărăgan, în perioada interbelică*, Călărași, Ed. Agora, 2003, p. 432, 433.

dovedi calitatea superioară a grâului produs de 79-82 greutate hectolitrică la kilogram. Pe lângă toate acestea moșia a fost îndrumată și pentru creșterea de vite, porci și păsări în vederea de a se transforma într-o adevărată fermă”⁵⁹⁷.

La rândul lui, Radu C. Polimeride nu ezită să prezinte toate eforturile depuse de el în slujba modernizării exploatarei moșiei: „pe teren agricol am făcut tot ce se putea face pentru a mări productivitatea unor terenuri slabe astfel ajungând a-mi pune pământul în frunte ca producție. Considerând că ogorul de vară este cheia de boltă a agriculturii, de 11 ani de când sunt plin proprietar, n-a fost vară ca miriștile să rămână nearate, când cu pluguri cu patru boi când cu tractoare numai și numai pe cont propriu. De 11 ani încontinuu păioasele au fost semănate cu semănători în rânduri reușind astfel ca pe terenuri mediocre să am unele din produsele cele mai frumoase și cele mai mănoase. Am ținut socoteală de tehnica agricolă introducând asolamentul cu mazăre și borceag. Fără să jicnesc pe ceilalți proprietari cred că am fost primul care am introdus aceste plante, mazăre și borceag, în agricultura satului, astăzi atât de apreciate și căutate”⁵⁹⁸.

Rentabilizarea moșiilor era o prioritate, pentru realizarea căreia statul încuraja inițiativa personală având nevoi crescute în vederea susținerii efortului armatei române din timpul celui de-al doilea război mondial. Moșiile erau lucrate, în general, în regie proprie, puțin pământ era dat în dijmă pentru a fi lucrat de țărani. Acolo unde erau proprietăți mari formate din pădure, vii, bălți, adică suprafețe exceptate de la reforma din 1921 proprietarii lucrau cu personal angajat.

În capitolul precedent am arătat cum proprietarii angajau muncitori agricoli bulgari pentru lucrarea grădinilor de zarzavat. Pe baza documentelor de arhivă, voi prezenta personalul angajat pe moșia Mavrodin a proprietarilor Anghel N. Capră și Nicolae A. Capră. Din această statistică realizată de cei doi proprietari aflăm date despre personalul angajat: numele, calitatea de angajat, numărul membrilor de familie și cantitatea de grâu acordată acestora și membrilor familiei lor. Nu știm proveniența persoanelor, etnia, de când erau angajați în serviciul proprietarilor și cu cât erau plătiți. Există semne de întrebare cu privire la personalul angajat pentru creșterea și educația copiilor, având în vedere faptul că, cei doi proprietari consemnează în actele primăriei că familia Capră era formată din șapte membri care locuiau la conacul moșiei. Pentru aceștia se oprea o cantitate de grâu necesară hranei lor pe timp de un an. Un argument pentru neinclusiunea lor în tabel ar fi faptul că erau asimilați membrilor familiei.

---

⁵⁹⁷ BJTAN, fond *Primăria comunei Dobrotești*, ds. 49/1945, f. 11.

⁵⁹⁸ *Ibidem*, f. 15.

Moșia celor doi proprietari rămasă după exproprierea din 1921 era în suprafață de 572 hectare pământ arabil și 807 ha terenurile neexpropriabile din care: 26 ha curtea și grădinile din împrejurul curții, 11 ha grădini de zarzavat, 495 ha păduri, 35 ha șosele, ape și locuri ocupate de drumuri, 235 ha islazuri neexpropriabile⁵⁹⁹.

Proprietarii, în adresa înaintată primarului comunei Mavrodin din anul 1943, notau faptul că realizaseră „un tabel în care se cuprinde personalul angajat în serviciul moșiei pe anul 1942/1943 și vă rugăm a completa registrul pentru colectarea grâului conform instrucțiunilor primite de subsecretarul de stat al aprovizionării Armatei și Populației civile”⁶⁰⁰ în care se specifica cantitatea de grâu alocată fiecăruia din recolta anului 1942-1943. Aceste persoane sunt trecute nominal cu menționarea profesiei:

- văcar: Al. Grosseanu, Al. Mircea, Ștefan Dimineață, Marin Slăvitescu;
- ajutor de vaci N. Iacob;
- argat la boi: I. Pătrănescu, N. Țurilă, R. Tăscobea, T. Țole;
- vier: Al. Ion, Gh. Oprea;
- cioban: Fl. Cheluș, D. Slăvitescu, Gh. Militaru, A. Purcea, Gh. Nedelcu, N. Mutu, A. Iacob, R. Vlad;
- vătaf oi N. Obrețu;
- porcar: P. Lițu, P. Merpenovici, G. Bujor, S. Dicu;
- argat păsări Ț. Neforu;
- pădurar: Gh. Iacob, T. Slăvitescu, N. Mitroi, D. Pișculescu, P. Avram;
- grădinar I. Neacșu;
- viticultor Ș. Pilder;
- pivnicer Gh. Biegler;
- magazioner A. Dolescu;
- paznic: I. Dumitrescu, E. Nejloveanu;
- vizitiu Gh. Uța;
- ajutor vizitiu M. Sandu;
- șofer C. Eremia;
- ajutor șofer M. Bujor;
- mecanic: Gh. Roibu, S. Mihail;
- ajutor tractor: T. Căciuliță, R. Glăvan, Fl. Stamate;
- isprăvnicel: I. Bivolaru, P. Iacob;
- logofăt Marin St. Maria;
- contabil I. Ivan;

⁵⁹⁹ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 428/1920-1926, f. 5.

⁶⁰⁰ Idem, fond *Primăria comunei Mavrodin*, ds. 51/1941-1948, f. 58.

- ajutor contabil Aurel Georgescu;
- ajutor cancelarie T. Geanâm;
- cismar Gogu Săndulescu;
- rotar A. Mocanu;
- tâmplar C. Dumitrescu;
- fierar I. Duminică;
- pândar I. Cercel;
- morar Fl. Chim;
- ajutor morar S. Păun;
- „ține saci”⁶⁰¹: Marinca Roșu, Dumitra Alexandru, Păuna Răduț;
- bucătar: Dumitru Văietuș, Petre Firică, Marin Doncescu, Alexandrina Dulceanu;
- servitor: S. Baboi, I. Ferăstrău;
- jupâneasă Lica Chițu;
- fată în casă: Stela Avram, Stanca Pătrașcu;
- fără profesie: A. Pistolea, D. Curcă, Fl. Cojoacă, Fl. Sandu, M. Rădoi, I. Bărăgan, M. Țiu, M. Drăgușin, M. Joițoiu, N. Căciuliță, N. Măgureanu, N. Vreme, T. Damian, Fl. Pascu, I. Bălțatu⁶⁰².

Cele 128 de persoane trecute însemnau titularul profesiei și membri familiei cu care veneau să lucreze la moșie. La aceștia se adăugau persoanele aflate în întreținerea fiecăruia, ajungându-se astfel la un număr de 315 de „servitori, argați și muncitori permanenți cum și familiile lor”. Alte 70 de persoane se aflau la „exploatarea de pădure cum și angajați cu sezonul”⁶⁰³. Vedem că sectoarele importante ale proprietății Capră erau creșterea animalelor și exploatarea pădurii, la care se adăugau morăritul și cultura viței de vie⁶⁰⁴.

Pentru a argumenta cele menționate, redăm din declarația semnată de cei doi proprietari privind inventarul viu de animale: 61 vaci de lapte, 80 scroafe de prășilă, 25 porci de îngrășat, 54 de berbeci, 2000 de oi, 4 tauri de prășilă, 6 cai de muncă - talie mică, 3 cai de muncă - talie mare, 3 armăsari de reproducție⁶⁰⁵.

În cazul proprietarilor Capră producția de cereale de pe suprafața arabilă de 184,50 ha nu ajungea pentru familie, personal și animalele

⁶⁰¹ *Ibidem*. În tabel, la profesiune, așa sunt menționate cele trei femei.

⁶⁰² *Ibidem*, f. 60, 61.

⁶⁰³ *Ibidem*, f. 59.

⁶⁰⁴ *Ibidem*. Erau recunoscute, în județ, vinurile produse de Anghel Capră pe moșia Mavrodin. Astfel, prima delegație de comuniști ruși veniți în 1950, să facă cunoscut regimul vieții îmbelșugate din U.R.S.S. locuitorilor teleormăneni, va gusta vinul cramei de la Mavrodin, preluată de stat în 1949.

⁶⁰⁵ *Ibidem*, f. 54.

existente rămânând un deficit de 1750 kilograme de grâu pentru anul 1943. După suprafața de mai sus se recoltaseră o cantitate de 97352 de kilograme din care se alocau: familiei Capră compusă din 7 membrii - 560 de kg; sămânță necesară pentru însămânțarea a 200 ha - 40000 kg; 315 persoane angajate și familiile lor - 26560 kg; 70 de persoane angajate la pădure - 3610 kg; pentru hrana animalelor - 28372 kg⁶⁰⁶. În particular revenea fiecărui om câte 80 de kilograme de grâu pe an. Făcând un calcul reiese că un număr de 385 de persoane erau hrănite de pe suprafața însămânțată de proprietarii Anghel Capră și Nicolae Capră, tată și fiu.

Vedem cum moșiile erau profitabile prin faptul că proprietarii investiseră în utilaje agricole, adaptaseră culturi noi și se ocupau cu creșterea animalelor. De pe aceste proprietăți, Camerele Agricole strângeau necesarul de cereale de sămânță selecționată și tot de aici se cumpărau animale de rasă. Din exemplul de mai sus se poate vedea că ceea ce rămăsese după reforma din 1921 se constituia, cu succes, în ferme model: producția de grâu - de calitate, animalele - de rasă dar și numerosul personal angajat. Ele aveau să fie micșorate de o nouă reformă. Pământul intrat în posesia țăranilor, care nu dispuneau de utilajele agricole necesare și cultura agricolă bazată în mod exclusiv pe cultivarea porumbului vor duce la o scădere drastică a producției agricole.

5.1.1. Cazul moșiei Dobrotești a proprietarului Ioan I. Berindei

Pentru a exemplifica faptul că moșiile erau rentabile și susțineau nevoile statului român am ales să redăm productivitatea moșiei lui Ioan I. Berindei pe o perioadă de trei ani din 1940-1943. În timpul celui de-al doilea război mondial, arhitectul Ioan I. Berindei deținea în comuna Dobrotești, județul Teleorman, o proprietate cu suprafața de 139,53 ha, care cuprindea: teren arabil, fânețe, izlaz, pădure și conacul de pe moșie. La cererea arhitectului Ioan I. Berindei, privind modul de administrare al moșiei, preceptorul fiscal al agenției 24 Dobrotești, recunoaște că: „această moșie o administrează domnia sa personal”. Certificatul nr. 806, eliberat la data de 21 ianuarie 1943 menționa și domiciliul moșierului din București, strada Paul Greceanu, nr. 41⁶⁰⁷.

În arhiva comunei Dobrotești se păstrează un adevărat dosar al proprietarului Ioan I. Berindei care conține informații revelatoare cu privire la modul de administrare a moșiei, cum ar fi: planuri de cultură, certificate de recoltă, contracte de vânzare-cumpărare de produse agricole etc. Acestea demonstrează fără drept de tăgadă că moșia era lucrată în regie proprie,

---

⁶⁰⁶ *Ibidem*.

⁶⁰⁷ Idem, fond *Primăria comunei Dobrotești*, ds. 49/1945, f. 65.

produsele recoltate erau de cea mai bună calitate, iar proprietarul înțelegea să dea statului pentru necesitățile armatei „rodul muncii” sale.

În anul agricol octombrie 1940-octombrie 1941, Ioan I. Berindei a făcut o dare de seamă către primarul comunei din Dobrotești cu privire la recoltele obținute de pe suprafețele cultivate. Astfel, de pe suprafața de 50 de ha însămânțate cu grâu a obținut recolta de 80000 kg, iar de pe cele 10 ha însămânțate cu orz, 9600 kg. Din aceste cantități Ioan I. Berindei a reținut 10000 kg de grâu de sămânță, pentru cele 50 de ha pe care urma să le însămânțeze și 1600 kg pentru nevoile personale. Grâul obținut era de bună calitate având doar 8% corpuri străine⁶⁰⁸.

Camera Agricolă a județului Teleorman aducea la cunoștința proprietarului, la data de 27 august 1941, având în vedere calitatea produselor sale agricole, ordinul Ministerului Apărării Naționale nr. 35710/1941, prin care: „se face cunoscut Comandamentelor teritoriale ca de la proprietarii care au avut culturi recunoscute de Camera Agricolă ca bune de producere de sămânță să nu se rechiziționeze decât 25% din recoltă”⁶⁰⁹. În urma acestei dispoziții, proprietarul considera că: „îmi revine să predau pentru armată, pentru a mă conforma dispozițiilor date jumătate din cantitatea recoltată adică 14200 kg. Cunoscând nevoile timpului și cerințele armatei am predat mai mult, adică 20000 kg, contului nr. 9 Beuca. Din orz am predat reținând doar pentru sămânță și pentru întreținerea vitelor”⁶¹⁰.

La data de 26 iulie 1942, Camera Agricolă Teleorman îi comunica proprietarului Ioan I. Berindei planul de cultură pe anul agricol oct. 1942-oct. 1943, prin care preciza că grâul urma să fie însămânțat pe o suprafață de 65 ha, orz pe 10 ha și rapiță pe 5 ha, cu atenționarea: „să vă rezervați sămânța necesară conform normelor”⁶¹¹.

Din certificatul de recoltă nr. 908, trecut în registrul comunei, putem vedea: recolta obținută în vara anului 1943 de Ioan I. Berindei, cantitățile de produse necesare pentru gospodăria personală, cantitățile de semințe necesare pentru însămânțările de toamnă și cele disponibile pentru vânzare. Producția de grâu recoltată s-a ridicat la 57000 kg, din care 12000 kg rămâneau de sămânță, alte 3000 kg erau necesare pentru consumul gospodăriei, iar pentru vânzare erau trecute 40000 kg. La orz s-a recoltat o cantitate de 4000 kg, din care 2000 kg erau necesare gospodăriei, iar de

---

⁶⁰⁸ *Ibidem*, f. 59.

⁶⁰⁹ *Ibidem*, f. 58.

⁶¹⁰ *Ibidem*, f. 59.

⁶¹¹ *Ibidem*, f. 60.

sămânță 2000 de kg. La ovăz au fost recoltate 1000 kg necesare gospodăriei⁶¹².

Ioan I. Berindei vinde cele 40000 kg de grâu, tranzacție ce face obiectul unui contract de vânzare-cumpărare încheiat la data de 30 august, la sediul primăriei comunei Dobrotești, între Ioan I. Berindei, în calitate de vânzător și Camera Agricolă Teleorman, mandatară a Ministerului Agriculturii și Domeniilor, în calitate de cumpărător. La data încheierii contractului vânzătorul preda cantitatea de 10000 kg, adică un vagon, și primea suma de 100000 lei, restul urmând să-l primească în momentul predării întregii cantități de grâu. Termenul limită era stabilit la „cel târziu 15 septembrie 1943 în care scop Camera va îngriji punerea vagoanelor la dispoziție”. Calculul definitiv al prețului lua în considerare cantitatea, calitatea și transportul, care „se va face cu ocazia predării grâului” la gara din Beuca⁶¹³.

La data de 4 decembrie 1943, același proprietar întocmește planul de cultură pentru anul agricol 1943-1944 și îl înregistrează la Camera Agricolă a județului Teleorman sub nr. 377 din 20 decembrie 1943. El primește acordul administratorului agricol I. Anghelescu pentru următoarele suprafețe: 55 ha cu grâu de toamnă, care urmau a fi lucrate în regie proprie, 5 ha cu orz de toamnă, tot în regie proprie, 20 ha cu porumb lucrate în dijmă, 10 ha cu mazăre și 1/2 de ha cu grădini de zarzavat⁶¹⁴. Trebuie menționat că planurile de cultură erau întocmite, obligatoriu, de proprietar sau de împuterniciții lui, iar pentru proprietățile statului, după directivele șefului de ocol agricol. Planul de cultură se întocmea în trei exemplare din care unul pentru proprietar, arendaș sau administrator, al doilea pentru șeful de ocol agricol și al treilea pentru primarul comunei respective. Era de asemenea obligatorie menționarea suprafețelor cultivate în dijmă, fiind trecute în planul de cultură al proprietarului respectiv.

Urmărind evoluția celor trei ani agricoli pe moșia Beuca putem vedea implicarea personală a proprietarului și cât de mult ținea la moștenirea de familie, privind noua expropriere ca pe o abandonare a pământului străbunilor săi. Cu toate acestea, în declarația dată în fața Comitetului de Expropriere, Ioan I. Berindei pune mai presus de interesul personal, ajutorarea semenilor: „aici în comuna strămoșilor mei îngropați sub biserica satului ridicată de ei înțeleg a *face această abandonare cu sufletul deschis în spiritul de ajutor social* către binele oamenilor și declar că chiar dacă vreun artificiu de lege mi-ar da vreun drept de a recăștiga suprafața dată să nu mă

---

⁶¹² *Ibidem*, f. 64.

⁶¹³ *Ibidem*, f. 62.

⁶¹⁴ *Ibidem*, f. 61.

servesc de aceasta și mă declar cu sufletul deschis în sprijinul legii pentru binele comunei mele”⁶¹⁵.

Proprietarii au susținut efortul armatei prin exploatarea proprietăților funciare și predarea produse agricole. Întreaga agricultură era pusă sub directa conducere a Consilieratelor Agricole existente în fiecare județ. Moșierii răspundeau ordinelor date de aceste instituții și respectau planurile de cultură, fiind totodată obligați să predea o cotă parte din recoltele obținute.

5.2. Aplicarea reformei agrare din 1945

Reforma din 23 martie 1945 a fost legiferată în condiții asemănătoare celei din 1921, adică la sfârșitul unei conflagrații mondiale. Luate în ordine cronologică, prima reformă a avut la bază criteriul social, încercându-se ameliorarea situației țăranimii române, a doua reformă însă, a fost un pretext, ea având ca scop monopolizarea puterii politice de către comuniști. Reforma din 1921, una din cele mai radicale reforme agrare, nu a putut însă rezolva problemele agrare ale țării. Creșterea demografică a dus la pulverizarea proprietății țărănești iar, la scurt timp după ce reforma s-a încheiat România se confrunta cu aceeași problemă agrară.

Economiștii epocii au căutat soluții pentru rezolvarea problemei agrare, prin propunerea mult mediatizatei obști de producție, concomitent cu un nou transfer de proprietate prin expropriere și împrumut⁶¹⁶.

Având în vedere schimbările intervenite pe front cât și teama de mișcări sociale ce ar fi putut izbucni la sfârșitul războiului, atât Partidul Național Liberal cât și Partidul Național Țărănesc, în decembrie 1943, au luat în discuție elaborarea unei noi reforme agrare. Partidul Național Țărănesc a susținut exproprierea moșierilor până la plafonul de 50 hectare⁶¹⁷.

Partidul Comunist, venit la putere cu ajutorul Uniunii Sovietice, la 6 martie 1945, s-a grăbit să pună în practică, în aceeași lună, o nouă reformă agrară. Ea fusese în prealabil dezbătută și aprobată de Partidul Național Țărănesc, dar Partidul Comunist, prin violența propagandei duse a căutat să-și aroge acest merit. În plină desfășurare a reformei agrare se putea citi în ziarul *Scânteia* articolul cu titlul *Pământ, tractoare și credite cer istoricii... pentru moșieri!* care argumenta „așadar moșierii lui Brătianu și Maniu au

---

⁶¹⁵ *Ibidem*, f. 68.

⁶¹⁶ Gromoslav Mladenatz, *Probleme de politică cooperativă românească*, în IE, tom. XXIV, 1941, 3-5.

⁶¹⁷ Dumitru Șandru, *Reforma agrară din 1945 în România*, București, Ed. Academiei Române, 2000, p. 27.

pornit cu tot dinadinsul împotriva reformei agrare, cerându-i – pur și simplu – anularea. După ce s-au zbatut zadarnic vreme de un an și jumătate s-o împiedice sau barem s-o întârzie, după ce luni și luni de zile au vărsat neîncetat venin și fiere împotriva țărănimii care a cerut-o și a democrației care a înfăptuit-o, au socotit că a venit în sfârșit momentul pentru atacul pieptiș”⁶¹⁸. Înainte de a intra în vigoare legea de reformă agrară, țărani au fost incitați, în special prin organele de presă ale Frontului Plugarilor, să ocupe cu forța moșiile. Partidul Comunist din România, bazându-se pe conjunctura internă și pe sprijinul sovietic, ambele favorabile, a elaborat un proiect de lege agrară care a urmărit în primul rând distrugerea proprietăților marilor proprietari funciari rurali și mai puțin consolidarea țărănimii române⁶¹⁹.

La 23 martie 1945 apare legea pentru înfăptuirea reformei agrare, ea fiind dată din considerente de „necesitate națională, economică și socială” (art. 1). Moșierii urmau a fi expropriati până la cota de 50 hectare, suprafața cu care urmau să fie împrorietăriți țărani nu era prevăzută, aceasta fiind determinată de suprafața de teren expropriată, iar statul se punea și el în postura de împrorietărit prin alocarea a 5% din același teren⁶²⁰.

Graba cu care a fost legiferată o reformă de o așa mare importanță pentru economia națională trebuie căutăată în plan politic, în dorința comuniștilor de a pune stăpânire pe electoratul sătesc și care, totodată, urmărea anularea opoziției politice a moșierimii. Dovada este dată de normele drastice de aplicare a reformei agrare, astfel că niciun moșier nu a găsit subterfugii legale de a eluda legea. Proprietățile urmau a fi limitate la suprafața de 50 ha, singurele suprafețe exceptate de lege rămâneau în continuare pădurile, viile, orezăriile și fermele exploatate în mod intensiv. În cea mai mare parte ele au fost reduse la nivelul proprietăților mijlocii.

Caracterul economic anunțat de lege nu era respectat și pentru moșieri, exproprierea fiind în fapt o confiscare. Articolul 7 al legii prevedea ca exproprierea pământului, a uneltelor agricole și animalelor de tracțiune să se facă fără nicio despăgubire pentru moșieri. Această mențiune relevă poziția P.C.R., care prin platforma program de guvernare a F.N.D., din 29 ianuarie 1945, argumenta că „problema trebuie rezolvată imediat și nu în forma unei simple legi făcute în principiu și care ar da naștere la proteste inutile.

⁶¹⁸ Ziarul *Scînteia*, seria III, an XIV, nr. 491, 1 aprilie 1946, p. 1.

⁶¹⁹ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 307.

⁶²⁰ *Legea nr. 187*, în MO, nr. 68 bis/23 martie 1945.

Proprietarii n-au voie să fie despăgubiți, deoarece ei au speculat de veacuri pământul fără să sacrifice ceva și fără să-l apere⁶²¹.

Mai mult, moșierii urmau să plătească și activitățile desfășurate cu ocazia exproprierii după cum reiese din adresa Ministerului Agriculturii și Domeniilor Direcției Proprietăților și Bunurilor Statului înaintată Secției Agricole a județului Teleorman. Prin aceasta se cerea un tabel în patru exemplare, pentru fiecare moșier expropriat, după modelul următor: „se trece proprietarul, sau proprietarii moșiei cu cota scutită de expropriere și suma de plată pentru măsurare și defalcare socotit circa 3200 lei de hectar (pentru cele 50 ha suma se ridică la 16000 lei - n.n.)⁶²².

5.2.1. Exproprierea moșierilor în urma aplicării reformei agrare din 23 martie 1945

În baza legii 187/1945, în județul Teleorman au fost expropriate 239 de moșii cu o suprafață totală de 22500 ha⁶²³. Sunt istorici care consideră că nu se știe cu precizie suprafața expropriată în 1945 de la moșieri și nici cât au primit țărani, pe de o parte din lipsa documentelor, iar pe de altă parte din cauză că, la început, s-au dat unele suprafețe, iar după un an, doi au fost micșorate⁶²⁴.

După cum prevedea articolul 3 al legii, exproprierea era totală, atât în ceea ce privește pământul cât și inventarul agricol, în cazul criminalilor de război, a cetățenilor germani, colaboraționiștilor, străinilor, absenteiștilor și a celor care au luptat împotriva Uniunii Sovietice.

George Cretzeanu și Alexandru Neagu, foști miniștri în timpul guvernării lui Ion Antonescu sunt expropriați de pământul și proprietățile avute în județul Teleorman întrucât sunt considerați criminali de război și vinovați de dezastru țării (conform art. 3, alin. b).

George Cretzeanu, ministru de finanțe în perioada 14 septembrie 1940-27 ianuarie 1941, a deținut o moșie pe teritoriul comunei Orbeasca de Sus și „cu ocazia exproprierii comisa de plasă, prin hotărârea nr. 219/1946 și avizul Comisiei Județene nr. 405/1946, a expropriat în întregime și întreaga avere mobilă și imobilă care n-a fost împărțită locuitorilor a trecut în patrimoniul statului [...] astfel că nu i s-a rezervat nici o cotă din terenul ce a posedat⁶²⁵.

⁶²¹ Petru Ignat, *Lupta de idei în presa din România privind înfăptuirea reformei agrare din 1945*, RI, tom 32, 1979, p. 16.

⁶²² BJAN, fond *Reforme agrare*, ds. 156/1945, f. 98.

⁶²³ *Colectivizare în Teleorman (1949-1962). Rezistență și acceptare forțată* (coord. Constantin Țințariu), Alexandria, Ed. Tipoalex, 2004, p. 20.

⁶²⁴ Stan V. Cristea (coordonator) *et alii, op. cit.*, p. 176.

⁶²⁵ BJAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 7/1948, f. 33.

Alexandru Neagu, ministru de finanțe între 25 septembrie 1942 - aprilie 1944, „fost ministru antonescian și condamnat pentru dezastru țării” având moșia în comuna Călinești este expropriat total rămânându-i tatălui său Dumitru Neagu cota legală de 50 ha⁶²⁶.

Stelian Popescu, de profesie avocat, și jurnalist remarcabil, a condus ziarul „Universul”, considerat criminal de război a fost condamnat de Tribunalul Poporului, prin sentința nr. 2/1945, și „pentru faptele sale prevăzute în art. 2, alin. c și pedepsit de art. 3, alin.1 din legea nr. 312/1945 să sufere detențiune pe viață și degradarea civică pe timp de 10 ani”⁶²⁷. În baza acestei sentințe, Comisia Centrală de Reformă Agrară dispune confiscarea întregii sale averi, cu titlu de despăgubire în folosul statului, considerându-se în patrimoniul său și terenurile înstrăinate după 22 august 1944 precum și cele dobândite pe numele soției sale sau ale descendenților săi după data de 6 septembrie 1940. Pentru punerea în aplicare a dispoziției a fost cerută situația funciară a lui Stelian Popescu: terenuri agricole, păduri, vii, deținute „atât personal cât și soția, descendenții și eventual ginerii și nurorile”⁶²⁸.

Articolul 3 din regulamentul legii îi excepta de la exproprierea totală pe membrii corpului diplomatic, pe atașatii militari și pe cei decorați cu ordinul „Mihai Viteazul” care, din cauza „serviciului comandat” în interesul statului, nu putuseră lucra moșia în regie proprie. Și totuși, generalului de armată, în rezervă, Petre Dumitrescu, i se expropriează în totalitate lotul de 25 de ha primite în urma acordării ordinului „Mihai Viteazul „cu spade din 21 aprilie 1945, de către Comitetul de Expropriere condus de Andrei Geană. Generalul primise lotul de pământ la data de 28 februarie 1944, iar titlul de proprietate emana de la stat. Sesizând abuzul comis, Comitetul de Plasă din Roșiorii de Vede atenționează Comitetul de Expropriere local de faptul că lotul tip „Mihai Viteazul” nu este o proprietate absolută a generalului, indiferent în ce război a fost decorat, ci este proprietatea statului, iar acesta este scutit de expropriere, nefăcând obiectul acesteia⁶²⁹.

Mulți dintre ofițerii activi, aflați în serviciu pe front, au fost însă complet expropriați de bunurile agricole, fapt ce le aducea prejudicii materiale și morale, fiind puși pe același plan cu criminalii de război și cu absenteiștii, cărora, prin lege, aceste bunuri le erau confiscate în totalitate. Au fost cazuri când ofițerii au stat sub arme din 1939 și până în 1945, fiind nevoiți să-și lucreze moșia lor. Este cazul lui Gh. Chisim, trecut în categoria

⁶²⁶ Idem, ds. 7/1948, f. 26, ds. 14/1948-1949, f. 98.

⁶²⁷ *Ibidem*.

⁶²⁸ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 269/1946, f. 32, 33.

⁶²⁹ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 82/1945, f. 239-244.

absenteiștilor de Comisia comunei Cucueți și căruia i se expropriază 77 ha teren arabil, 2 ha conac și moara țărănească. Ecaterina Chisim, mama acestuia, se opune măsurii: „deoarece Comitetul local de împrumut al comunei Cucueți a lucrat călcând în mod arbitrar dispozițiunile legale, fac contestație în numele fiului meu Gh. Chisim, mobilizat în armata operativă română de la începutul campaniei și în prezent pe front luptând contra Germaniei hitleriste, în Regimentul 7 Artilerie Grea, cu gradul de caporal ctg. 1933 [...] cu ocazia lucrărilor pentru expropriere fiind socotit ca absent i s-a expropriat tot terenul [...], conacul și moara țărănească, care sunt inexpropriabile”⁶³⁰. Ecaterina Chisim îi aduce la cunoștința președintelui că fiul ei nu poate fi încadrat în categoria absenteiștilor (art. 3, lit. d), fiind pe front, și nici în categoria celor care și-au lucrat în dijmă moșia (art. 3, lit. e), pentru că „nici defunctul meu soț Victor Chisim, nici fiul meu Gheorghe Chisim nu au arendat niciodată pământul, l-au muncit în regie proprie și după moartea lui Victor Chisim, fiul a muncit singur moșia”⁶³¹. Ea solicită repararea acestui abuz și „Comitetul local de împrumut al Comunei Cucueți să revină asupra hotărârii ca fiind arbitrară și neconformă cu dispozițiile legale și să i se lase în plină proprietate cele 50 ha, conacul și moara”⁶³².

Aceeași Comisie, dând dovadă de necunoaștere a legii, îi expropriază total pe V. Stăpânoiu, cu 93 ha, D. Tănăsescu, cu 53 ha, invocând art. 3, lit. e, care se aplica în cazul marilor proprietari care nu și-au lucrat moșia în regie. În această situație legea prevedea ca proprietarilor să le fie lăsate câte 10 ha de pământ neexpropriabile.

Prin legea reformei agrare se expropria suprafața ce depășea 50 ha de pământ arabil, rămânând în posesia proprietarilor livezile, fânețele, pășunile, bălțile, mlaștinile și terenurile inundabile. În cota de 50 de hectare intra și suprafața conacului, iar pentru aceasta proprietarul trebuia să dovedească că și-a muncit moșia în regie. Spre exemplu, proprietarul Alexandru I. Berindei din comuna Dobrotești, în memoriul adresat Comisiei de Expropriere Agricole, argumenta: „această moșie a fost și este exploatată în regie proprie, adică sub administrația și conducerea directă și personală a subsemnatului, care, deși, domiciliu la București, sunt totuși prezent la moșie 2, 3 zile pe săptămână în mod obișnuit și în permanență în timpul muncilor mai importante, astfel cum o pot dovedi oricând cu martori și cum o dovedesc cu adeverința nr. 2441 din 18 martie 1944 a Ministerului Agriculturii și Domeniilor. Moșia nu a fost niciodată arendată” (sublinierea

---

⁶³⁰ Idem, ds. 82/1945, f. 206.

⁶³¹ *Ibidem*.

⁶³² *Ibidem*.

petiționarului - n.a.)⁶³³. După ce arată modul de exploatare a moșiei, adică în dijmă, proprietarul Alexandru I. Berindei pune la dispoziția Comisiei de Expropriere Agricolă Dobrotești surplusul de 54 ha, „spre a fi împărțite celor îndreptățiți la împrumut”, menționând în mod expres ca acest pământ să revină „sătenilor din comuna Dobrotești, cărora li se cuvine în mod exclusiv pământul ce se expropriează”⁶³⁴.

Nicolae A. Berindei, proprietar din comuna Beuca, stăpâna la începutul anului 1945 o proprietate în întindere de 93 de ha. În urma aplicării legii reformei agrare din 23 martie 1945, proprietarului i s-a rezervat cota legală de 50 ha, iar restul de 43 ha au fost expropriate. În cota de 50 ha rămasă proprietarului erau incluse: conacul din comuna Beuca; 3000 m² teren arabil din dreptul conacului ce străbătea comuna și ajungea la gara Beuca; 25 ha teren arabil aflat în partea de Nord a moșiei; 8 ha teren arabil aflat în partea de Sud a moșiei până la limita cu loturile locuitorilor din comuna Drăcșenei; 13 ha și 8638 m² în partea de Est spre comuna Zâmbreasca-Ciurari⁶³⁵.

Maria Prodan, proprietară a moșiei Beuca, în întindere de 61 ha a fost expropriată prin procesul verbal nr. 4/1945 în totalitate pe motiv că moșia a fost arendată în ultimii 7 ani consecutivi⁶³⁶. Proprietara face contestație pentru anularea hotărârii⁶³⁷. Comisia în numele Ministerului Agriculturii și Domeniilor avizează și hotărăște în mod definitiv exproprierea în întregime a moșiei acesteia⁶³⁸.

În comuna Fântânele au fost expropriați un număr de cinci proprietari: *Petre D. Iliescu* care deținea o suprafață de 354 ha, *Florica N. Capră* care deținea 276 ha, *Dumitru P. Iliescu* care deținea 172 ha și *Mihail Capră* care deținea 1 892 ha. Toți au fost expropriați și au rămas cu cota legală de 50 hectare⁶³⁹. Comitetul Local de Expropriere și Împrumut al comunei Fântânele, în data de 5 septembrie 1945 ia în discuție situația proprietarului Mihail Capră, care deținea pe raza comunei 1459 ha împărțită astfel: 3 ha teren arabil, 53 ha imaș, 1400 ha baltă și 3 ha suprafața conacului. Proprietarul face contestație, argumentând că nu poate fi expropriat de suprafața de baltă pentru că legea nu prevedea decât terenul arabil.

Hotărârea comitetului de expropriere este argumentată astfel: „având în vedere că proprietarul prin contestația sa susține că balta nu poate fi

⁶³³ BJTAN, fond *Primăria comunei Dobrotești*, ds. 59/1945, f. 60.

⁶³⁴ *Ibidem*, f. 61.

⁶³⁵ *Ibidem*, f. 170-173.

⁶³⁶ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 157/1945, f. 238.

⁶³⁷ Idem, ds. 159/1945, f. 70.

⁶³⁸ *Ibidem*, f. 237.

⁶³⁹ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 187/1945-1947, f. 2-7.

expropriată nefiind teren agricol și nici nu poate constitui rezervele prevăzute la art. 2 lit. c și lit. d în a cărei enumerare nu sunt cuprinse și bălțile naturale, ele formând exploatări piscicole, supuse unui alt regim, la care nu se referă legea. Având în vedere că această susținere a proprietarului e neîntemeiată întrucât prin art. 3 lit. h se prevede că în afară de prinosul terenurilor agricole care depășesc suprafața de 50 ha, trec în proprietatea statului: bălțile și iazurile artificiale fie că servesc sau nu pentru pescuit, de unde rezultă că indiferent dacă este sau nu baltă naturală și că servesc sau nu pentru pescuit, este supusă exproprierii⁶⁴⁰.

Comitetul găsește contestația proprietarului nefondată pentru că art. 3 lit. h, prevede ca tot prinosul terenurilor agricole, care depășea suprafața de 50 ha, trecea în proprietatea statului. Bălțile și iazurile artificiale sau naturale chiar dacă servesc la pescuit sunt supuse exproprierii, indiferent dacă proprietarul avea sau nu teren arabil. În acest caz, lui Mihail Capră îi rămâne în urma exproprierii cota legală de 50 ha din care doar 3 ha teren arabil, alături de care intra și suprafața construcțiilor, conacelor, drumurile, livezile și toate îmbunătățirile funciare cu toate instalațiile lor. Statul prelua proprietatea în întindere de 1409 ha. Pe lângă teren, se expropriau și instalațiile de pescuit și uneltele agricole, proprietarul rămânând numai cu strictul necesar pentru a putea lucra cele 50 de ha⁶⁴¹. Hotărârea Comitetului de Expropriere rămâne definitivă la data de 31 ianuarie 1946⁶⁴².

Verificarea proprietății lui *Anghel Capră* a dus la constatarea că acesta deținea o suprafață de 1440 hectare pe moșiile din comuna Mavrodin și Orbeasca în județul Teleorman, Drăgănești în județul Vlașca și Hagiești în județul Ilfov⁶⁴³, în felul următor: în comuna Mavrodin avea o proprietate de 1152 ha din care: 184 ha arabile, 174 ha islaz, 2 ha livezi, 41 ha vii, 90 ha mlaștini, 460 ha pădure; în comuna Drăgănești 40 ha; în comuna Hagiești 100 ha terenuri agricole⁶⁴⁴. Pe lângă cele de mai sus enumerate, se adăuga și cele 300 ha ale soției, Florica Capră, teren agricol în comuna Hagiești⁶⁴⁵. La cererea celor doi soți, comisia hotărăște să le rezerve drept cotă neexpropriată suprafața de 60 ha din comuna Mavrodin, în care se includea construcțiile și conacul. Terenul pe care se afla conacul moșiei intra în cota lăsată proprietarului alături de suprafața de 41 ha vii și 460 ha pădure⁶⁴⁶.

---

⁶⁴⁰ *Ibidem*, f. 3-5.

⁶⁴¹ *Ibidem*, f. 5.

⁶⁴² BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 186/1945, f. 3.

⁶⁴³ *Ibidem*, f. 145.

⁶⁴⁴ *Ibidem*, f. 146.

⁶⁴⁵ *Ibidem*.

⁶⁴⁶ *Ibidem*.

Se expropriau proprietarului Anghel Capră: 601 ha din moșia Mavrodin, 430 ha din comuna Orbeasca, județul Teleorman, 40 ha din comuna Drăgănești, județul Vlașca, 100 ha din comuna Hagiești, județul Ilfov plus cele 300 ha din comuna Hagiești - Ilfov proprietatea Florica Capră⁶⁴⁷. Moșia rămăsese în mare parte în proprietatea lui Anghel Capră, copiii acestuia primind suprafețe mici în urma actelor dotale.

Situația moștenitorului lui Anghel Capră este legalizată în anul 1934, prin actul de dotă, autentificat la judecătoria Alexandria, în care: *Nicolae A. Capră* intra în posesia suprafața de 180 ha arabil și 1,20 ha vie pe teritoriul comunei Mavrodin, iar pe teritoriul comunei Lăceni suprafața de 100 ha din care: 50 ha arabil, 10 ha nearabil, 7 ha islaz și 31 ha pădure. La rândul său, *Nicolae A. Capră*, împrumătărește pe copiii săi minori în anul 1942 prin actul de donație astfel: *Alexandra* intra în posesia a 67 ha în comuna Mavrodin, *Ioana* primea 67 ha în comuna Mavrodin și *Anghel* primea 67 ha în comuna Mavrodin, la acesta se adăuga un al doilea act de donație din 1943. De data aceasta *Anghel N. A. Capră* primea pământ în comuna Țigănești, din care: 147,50 ha teren arabil, 7,50 ha vie, 0,50 ha livadă cu pruni și 2 ha grădini de zarzavat.

Autoritățile județene includ aceste proprietăți ale părinților și copiilor minori în art. 5 lit. c din lege care considera o singură proprietate și îi expropriează de suprafața de 358 ha, lăsându-le cota legală de 50 ha într-un singur loc⁶⁴⁸. *Nicolae A. Capră* este expropriat de 130 de ha din cele 200 aflate pe moșia Mavrodin și rămâne aici cu 50 ha teren arabil și 20 ha vie, iar din moșia Lăceni cu 31 ha pădure⁶⁴⁹. *Anghel N.A. Capră* rămâne cu „via boierească” din comuna Țigănești și care se compunea din 7,50 ha vie nobilă, 4,50 ha pădure și 5,50 ha conac⁶⁵⁰.

Elena Dan Noica, născută *Capră*, este cea care moștenise cea mai mare parte a proprietății *Cristea Capră*. Ea deținea o suprafață de 1103,74 ha numai pe raza comunei Viișoara, Plasa Zimnicea⁶⁵¹. Primăria comunei Viișoara „adeverește că proprietara *Elena Dan Noica* are următoarele proprietăți: 29,75 hectare arabil; 73 hectare de pădure și 1000 hectare bălți”⁶⁵².

Comisia de aplicarea a reformei agrare din data de 7 februarie 1946, discutând situația moșiei proprietarei *Elena Dan Noica* și aducând în

---

⁶⁴⁷ *Ibidem*.

⁶⁴⁸ *Ibidem*, f. 150.

⁶⁴⁹ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 356/1945, f. 8.

⁶⁵⁰ *Ibidem*.

⁶⁵¹ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 191/1945-1946, f. 2.

⁶⁵² *Ibidem*, f. 15.

discuție faptul ca aceasta a muncit moșia în dijmă, o expropriează de 1093, 75 hectare de teren, imaș și baltă, rămânând acesteia doar 10 hectare⁶⁵³.

Iulian Capră, proprietar al moșiei cu o suprafață de 231 hectare, aflate pe teritoriul comunei Vișoara, este expropriat de Comisia de Expropriere și Împroprietărire întrunită în data de 30 ianuarie 1946, pe considerent că proprietarul și-a muncit moșia în regie proprie. Moșia de 231 hectare era împărțită astfel: 75 ha arabile; 41 ha imaș; 62 ha bălți; 3 ha conac; 32 ha de pădure⁶⁵⁴. Comisia a exceptat de la expropriere pădurea și cele 50 de hectare cota legală, expropriind 131 hectare.

Nicolae Capră și Ortansa Capră, proprietari și soți, aveau pe raza comunei Vișoara o suprafață de 241 hectare din care 90 hectare teren arabil, 41 hectare imaș, 73 hectare bălți, 5 hectare conac, 32 hectare pădure⁶⁵⁵. Comisia de Expropriere și Împroprietărire, întrunită în data de 5 septembrie 1945 ia în discuție situația celor doi soți și pentru că moșia a fost lucrată în regie proprie dar și în dijmă, hotărăște: „se expropriează prisosul de teren care trece peste 50 hectare iar soția posedă moșia în comuna Schitu din județul Vlașca și sunt obligați să-și oprească cota într-un singur loc”⁶⁵⁶. Proprietarii sunt expropriați de suprafața de 209 hectare.

După ce proprietarii hotărăsc, în data de 7 iulie 1946, ca toată cota legală să fie într-un singur loc, și anume în comuna Vișoara, rezervându-și astfel cele 60 de hectare legale, a rămas în proprietatea primărie suprafața de 149 hectare, care urmau a merge la împroprietărirea sătenilor⁶⁵⁷.

Tudor Capră era în anul 1945 proprietar a două moșii: una la Adămești în suprafață de 75,50 hectare și una la Vișoara în suprafață de 114 hectare, totalizând o suprafață de 189,50 hectare. Moșia de pe teritoriul comunei Vișoara a fost lucrată în dijmă⁶⁵⁸. Comitetul local al comunei Vișoara, prin procesul-verbal nr. 4 din anul 1945, a dispus exproprierea în întregime a moșiei în suprafață de 114 hectare și a rezervat cota legală proprietarului Tudor Capră în moșia Adămești⁶⁵⁹. În comuna Vișoara, moșia Tudor Capră avea: 73 hectare teren mocirlos, 41 hectare islaz și pășuni și 32 hectare de pădure⁶⁶⁰.

Este interesant de observat situația din zona Dunării unde își aveau moșiile cei mai mari proprietari de teren, datorită existenței numeroaselor

---

⁶⁵³ *Ibidem*, f. 1.

⁶⁵⁴ BJTAN, fond *Pretura Plășii Zimnicea*, ds. 193/1946, f. 3.

⁶⁵⁵ *Idem*, ds. 190/1946, f. 6.

⁶⁵⁶ *Ibidem*, f. 7.

⁶⁵⁷ *Ibidem*, f. 12.

⁶⁵⁸ BJTAN, fond *Pretura Plășii Zimnicea*, ds. 195/1946, f. 2.

⁶⁵⁹ *Ibidem*, f. 3.

⁶⁶⁰ *Ibidem*, f 10, 11.

bălți, care erau surse nesecate de pește. Din această cauză proprietățile erau arendate cu sume foarte mari. O parte din moșieri au putut eluda legea de reformă agrară din 1921, pentru că moșiile fiind trecute la terenuri inundabile, nu au fost expropriate.

Proprietarii, ca de exemplu familia Capră din comunele Fântânele și Viișoara, familia Iliescu din comuna Fântânele, familia Becherescu din comuna Zimnicele, stăpânind mari suprafețe, vor sfârși cu toții ca posesori a 50 de hectare.

Dacă în 1921 se cerea exproprierea pe bază de acte de proprietate, la finele anului 1945 toți membrii familiei Becherescu își învățaseră lecția dată de istorie, și fiecare era acum proprietar: de la frați, copii, nepoți. Cu toții aveau acte în măsură să autentifice stăpânirea asupra pământului, fie ea o moșie de 400 hectare sau doar de 100 hectare.

Familia Becherescu stăpânea moșia Zimnicele, care avea o întindere totală de 1530,13 ha, din care: 561,77 ha pământ arabil; 236,76 ha imaș; 15 ha bălți; 10 ha conac; 50 ha pădure; 550,50 ha mlaștini; 91,10 ha teren arabil și baltă; 65 ha plantație de salcâmi⁶⁶¹. Acest lucru a fost posibil pentru că și la reforma agrară din 1921 și la cea din 1945 această moșie era stăpânită de mai mulți membri ai familiei de la frați până la nepoți (planșa 19).

Coproprietarii erau: Alexandru C. Becherescu, Gheorghe C.C. Becherescu, Constantin C.C. Becherescu, Ecaterina C. Becherescu, Angela dr. P. Becherescu, Mircea P. Becherescu.

Comitetul de expropriere demonstrează cu acte faptul că acești coproprietari și-au arendat moșia în ultimii 7 ani consecutivi și hotărăște ca moșia Zimnicele să fie expropriată în întregime. Astfel, era expropriată și intra în stăpânirea statului întreaga suprafață de 1415,13 ha. Familia Becherescu rămâne cu conacul, pădurea și plantația de salcâmi⁶⁶².

Această hotărâre nu a rămas definitivă, pentru că, problema moșiei Zimnicele ajunge obiectul de dezbatere a Comisiei de îndrumare și aplicare a reformei agrare din județul Teleorman în data de 28 decembrie 1945⁶⁶³. Concluzia, la care a ajuns acest organ de aplicare a reformei agrare, a fost că atât Comitetul local cât și Comisia de plasă, au procedat și hotărât greșit considerând o singură proprietate stăpânită de cei șase proprietari ai moșiei Zimnicele.

Decizia se baza pe faptul că moșia nu era o singură proprietate, pentru că persoanele menționate aveau proprietăți distincte în urma testamentului

---

⁶⁶¹ BJTAN, fond *Pretura Plășii Zimnicea*, ds. 174/1945-1947, f. 50.

⁶⁶² *Ibidem*.

⁶⁶³ *Ibidem*, f. 8.

lăsat de dr. P. Becherescu, din data de 18 noiembrie 1930⁶⁶⁴, și prin actul de punere în posesie în urma ieșirii din indiviziune din 19 nov. 1932, act aflat la judecătoria Zimnicea, în baza cărora coproprietarii au intrat în stăpânirea deplină a moștenirii.

Astfel, se ajunge la anularea hotărârii de expropriere, prin care se lăsa o cotă de 50 ha tuturor proprietarilor familiei Becherescu, pe motiv că a fost o singură administrație și un singur conac. De fapt, cei trei băieți ai lui Constantin Becherescu: Alexandru, Petre și Constantin stăpâneau câte un sfert din conac, după moartea tatălui lor.

În urma actului de vânzare-cumpărare din 1 februarie 1935, conacul și celelalte construcții situate pe partea de moșie a lui Alexandru C. Becherescu intrau în posesia acestuia⁶⁶⁵. Rezultă din acte că o parte din proprietari și-au construit conace proprii și că au administrat separat terenurile.

Alexandru Becherescu era proprietarul a 480 ha din care 129 ha teren arabil și 351 ha teren pe teritoriul orașului Zimnicea, Plasa Zimnicea. În urma exproprierii Alexandru Becherescu și-a rezervat cota legală într-un singur loc și anume: conacul de pe moșia Zimnicele și în completare suprafața spre nord-est și sud de conac până la completarea celor 50 de hectare. În partea de vest, a rămas drumul principal al conacului, expropriindu-se restul moșiei de 79 ha teren arabil și 351 ha teren inundabil⁶⁶⁶.

Eugenia A. Becherescu stăpânea în Zimnicea o moșie în întindere de 350 ha teren din care 200 ha arabil și 150 ha inundabil. Proprietara a ales cota de 50 hectare într-un singur loc și anume: terenul vecin cu partea de sud a moșiei Alexandru C. Becherescu până la plantația de salcâmi, la apus până în drumul principal al moșiei, iar la sud până la completarea cotei de 50 ha. Se expropria restul moșiei de 50 ha teren arabil și 150 ha teren inundabil⁶⁶⁷. Această cerere avea un interes personal, cota proprietarei urma a fi comasată cu cota rezervată tatălui ei, Alexandru C. Becherescu.

Ecaterina C. Becherescu stăpânea 72,47 ha din moșia Zimnicele. Comisia de aplicare a reformei agrare o expropriază de 22,47 ha, rămânând în posesia acesteia cota de 50 hectare⁶⁶⁸.

Gheorghe C. C. Becherescu era proprietarul moșiei Zimnicele în suprafață de 390,3 ha din care 153 ha teren arabil, 10 ha baltă, 20,25 ha

---

⁶⁶⁴ *Ibidem*, f. 73.

⁶⁶⁵ *Ibidem*, f. 3.

⁶⁶⁶ *Ibidem*, f. 2-4.

⁶⁶⁷ *Ibidem*, f. 21.

⁶⁶⁸ *Ibidem*, f. 25-27.

pășune, 125,50 ha mlaștini, 5 ha baltă, 30 ha pădure și 40 ha plantație de salcâmi. Comisia de aplicare a reformei agrare a județului Teleorman, în data de 11 februarie 1946, hotărăște să-i revină cota de 50 hectare arabile, pădurea și plantația de salcâmi⁶⁶⁹.

Constantin C. C. Becherescu stăpânea 311 ha în moșia Zimnicele, Plasa Zimnicea. Moșia pe teren însemna: 171,50 ha arabil, 75 ha mlaștini, 42 ha pădure, 2 ha bălți și 22,50 ha plantație de salcâmi⁶⁷⁰. Comisia l-a expropriat în anul 1946 de suprafața de 206,50 ha, rezervând proprietarului cota de 50 ha, în care erau cuprinse construcțiile și conacul, pădurea și plantația de salcâmi⁶⁷¹.

Angela dr. P. Becherescu era proprietara unei părți din moșia Zimnicele cu o suprafață de 258,89 ha din care: 133,89 teren arabil și 125 ha teren inundabil. Comisia o expropriază de 83,89 ha arabil și 125 ha teren inundabil pe proprietară și îi lasă cota de 50 ha. Proprietara și-a rezervat cota legală din terenul arabil, în câmp, începând din hotarul viilor locuitorilor orașului Zimnicea, spre nord, până la completarea cotei⁶⁷².

Mircea P. Becherescu posedă în moșia Zimnicele o suprafață de 129,44 ha din care 66,94 ha arabil și 62,50 ha teren inundabil⁶⁷³. Din întreaga suprafață de 129,44 ha i s-a rezervat cota legală de 50 ha pe care proprietarul a ales-o în vecinătatea cotei rezervate mamei sale Angela dr. C. Becherescu și s-a expropriat restul moșiei de 16,94 ha teren arabil și 62,50 ha teren inundabil⁶⁷⁴.

Reforma din 1945 schimbă cu totul raportul proprietății funciare din orașul Zimnicea ajungând ca unele din cele mai mari proprietăți să nu depășească 100 de hectare.

Județul Teleorman în anul 1945 avea o întindere totală de 476000 hectare din care: 276663 ha era pământ arabil, 32000 ha pădure, 10681 ha fâneți, 16000 ha bălți, 4000 ha zăvoaie, 7699 ha vii și 118688 ha neproductiv.

Se remarcă din următoarea figură că suprafața cea mai mare a județului era destinată agriculturii și în special culturilor, peste 60% din teren, în comparație cu fânețele destinate creșterii animalelor, de numai 2%⁶⁷⁵.

---

⁶⁶⁹ *Ibidem*, f. 28.

⁶⁷⁰ *Ibidem*, f. 31.

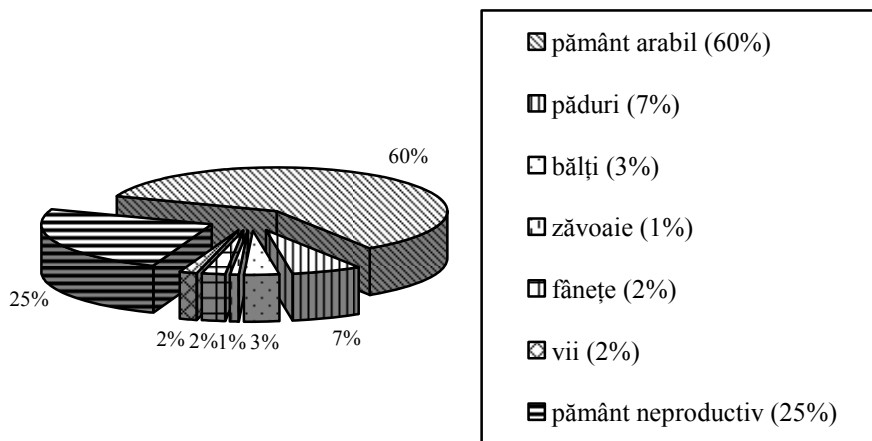
⁶⁷¹ *Ibidem*, f. 30.

⁶⁷² *Ibidem*, f. 13-15, 17.

⁶⁷³ *Ibidem*, f. 37.

⁶⁷⁴ *Ibidem*, f. 37.

⁶⁷⁵ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 304/1945, f. 1-4.

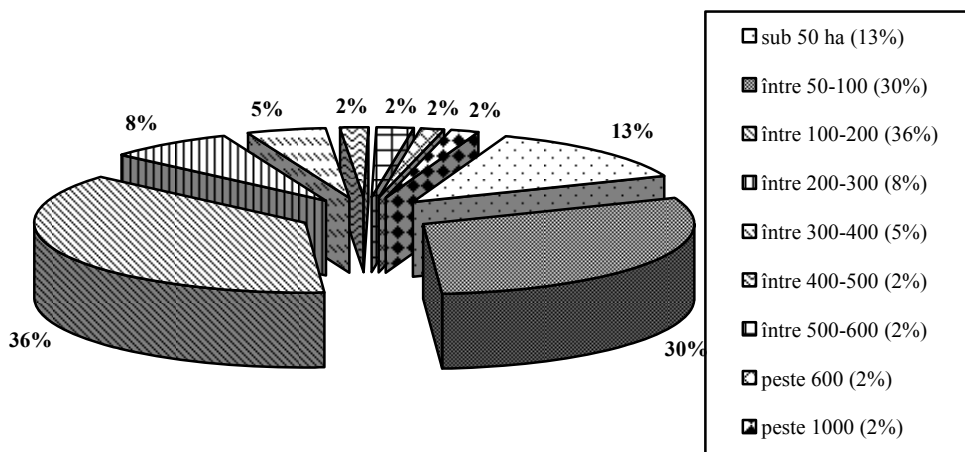

Figura 8. Destinația de folosință a pământului în jud. Teleorman.

Numărul proprietăților particulare și întinderea deținută de fiecare proprietar în anul 1945 se prezenta astfel:

- 4 moșii de peste 1000 hectare cu o suprafață de 5259 hectare,
- 4 moșii cuprinse între 600-1000 hectare cu o suprafață de 3073 hectare,
- 6 moșii cuprinse între 500-600 cu o suprafață de 3337 hectare,
- 4 moșii cuprinse între 400-500 hectare cu o suprafață de 1766 hectare,
- 12 moșii cuprinse între 300-400 hectare cu o suprafață de 4048 hectare,
- 20 moșii cuprinse între 200-300 hectare cu o suprafață de 4441 hectare,
- 97 moșii cuprinse între 100-200 hectare cu o suprafață de 10576 hectare,
- 78 moșii cuprinse între 50-100 hectare cu o suprafață de 5587 hectare,
- 35 moșii cuprinse sub 50 hectare cu o suprafață de 882 hectare⁶⁷⁶ (figura 9).

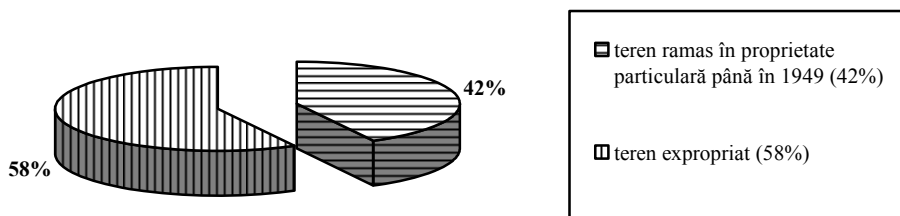
⁶⁷⁶ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 304/1945, f. 4.

Figura 9. Mărimea proprietății moșiilor teleormănene în anul 1945.

Putem vorbi de proprietăți mijlocii, peste 66% din terenul particularilor care era divizat în moșii cuprinse între 100 - 200 hectare și 300 - 400 hectare. Un număr de 260 de proprietăți au fost expropriate în urma aplicării reformei din 1945, rămânând cu cota legală de 50 ha un număr de 228 de proprietari.

Din totalul proprietății particulare de 38969 hectare în urma aplicării legii de expropriere, moșierii au mai rămas cu suprafața de 14672,17 hectare. Exproprierea moșierilor a dus la pierderea a peste 58% din teren, rămânând în proprietatea particulară mai puțin de jumătate, 42% (figura 10).

Figura 10. Terenul aflat în proprietate particulară la nivelul anului 1945.

Din cei 275 de proprietari expropriați în baza legii de reformă agrară din 23 martie 1945:

- 150 de proprietari au fost încadrați la art. 3 lit. h și au rămas cu cota legală de 50 hectare.
- 41 de proprietari au fost încadrați la art. 3 lit. e, rămânând cu 10 ha pentru că și-au arendat moșia 10 ani consecutiv.
- 17 proprietari au fost încadrați la art. 3 lit. b și au fost expropriați cu totul, fiind încadrați în categoria criminalilor de război și a celor vinovați de dezastru țării.
- 15 proprietari au fost încadrați la art. 5 lit. a, fiind expropriați cu totul pentru că erau cetățeni germani sau au colaborat cu Germania hitleristă.
- 7 proprietari au fost încadrați la art. 3 lit. d, exproprierea a fost totală, ei intrând în categoria absenteiștilor.
- 2 proprietari au fost încadrați la art. 3 lit. f, în categoria celor care au luptat împotriva Națiunilor Unite, exproprierea fiind totală⁶⁷⁷ (tabelul 15).

5.2.2. Excepții de la expropriere

Singurele proprietăți prevăzute de lege a fi neexpropriabile, având în vedere nevoile economiei românești, erau proprietățile Academiei Române, orezăriile (art. 8) și fermele model (art. 22).

În județul Teleorman, în martie 1945, Academia Română posedă următoarele proprietăți: 460 ha suprafață arabilă, în comuna Tufeni; 99 ha pădure, în comuna Olteni; 149 ha, pădure, în comuna Bucov și 464 ha în comuna Năsturelu (planșa 19); aici o stăpâna în indiviziune cu Biserica Sf. Vineri - Hereasca, din București⁶⁷⁸. Pentru aceste proprietăți, prefectul județului Teleorman cerea, în data de 25 martie 1945 tuturor primarilor: „vă rugăm să luați măsurile necesare ca aceste proprietăți să nu fie tulburate în posesie, cu ocazia aplicării măsurilor de împrumut⁶⁷⁹”.

Ordinul a fost de cele mai multe ori eludat, cu bună știință de autoritățile locale. În comuna Tufeni, administratorul arată că „moșia noastră este singura din regiune care are grâul cel mai frumos, ca în anii cei buni, nu a rămas pe toată suprafața de 460 hectare nici un pogon nesemănat și cu toată seceta din regiune, toate culturile sunt foarte frumoase și bine îngrijite”, dar problema mare, era faptul că autoritățile comunale le rechiziționase vitele și întrebările acestuia adresate Ministerului de Interne

---

⁶⁷⁷ *Ibidem*, ds. 304/1945 conține două părți: partea I și partea II, f. 1-220. Fiecare foaie reprezintă un proces verbal de expropriere, hotărârea Comisie de Expropriere și încadrarea dată proprietarului de litera legii de reformă agrară.

⁶⁷⁸ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 310/1945, f. 32.

⁶⁷⁹ *Ibidem*.

erau: „cu ce să putem aduna aceste recolte sau vom putea face viitoarele semănături, dacă acum ni se iau boii de la jug?” și „cum vom putea înlătura viitoarele abuzuri ale comitetului local?”⁶⁸⁰.

În ce privește moșia din comuna Năsturelu, ea era deja confiscată de către Comitetul de împrumut local, din data de 16 martie 1945. Justificarea acestora este hilară, autoritățile, în loc să explice litera legii sătenilor, cer de la aceștia soluții: „după apariția decretului de lege pentru reforma agrară am convocat oamenii cei mai bătrâni din sat la primărie și i-am întrebat, dacă ei știu ce însemnează *bunuri de mână moartă* (subl. a.) la care subnumiții mi-au răspuns că chiar această moșie este bun de mână moartă [...]. Prin procesul verbal încheiat în 13 martie a.c. împreună cu membrii comitetului de expropriere, care au constatat la fața locului situația s-a hotărât la confiscarea moșiei. Nu sunt adevărate cele relatate de domnul Marinescu (administratorul moșiei - n.a.), conacul și pădurea sunt neatînse”⁶⁸¹.

Scutirea de expropriere se făcea în urma avizului dat de Ministerul Agriculturii și Domeniilor, după ce organele județene constatau la fața locului că exploatarea respectivă satisfăcea condițiile de fermă model stabilite de Comisia Centrală de reformă agrară.

Prin ordinul nr. 99002 din 4 iunie 1945 a Comisie Centrale de Reformă Agrară din Ministerul Agriculturii și Domeniilor au fost declarate în județul Teleorman 24 de ferme model și anume: Constantin Pappia din comuna Peretu, Irina Palade și Constantin Malaxa din comuna Putineiu, T. Alexandrescu din comuna Malu, I. și Elena Dona din comuna Râioasa, M. Protopopescu din comuna Meri-Goala, Mihail Slăvescu din comuna Deparați-Hârlești, El. Dumitrescu din comuna Odobeasca, Tulliu Panait din comuna Traian, E. și L. Stătescu din comuna Brătășani, Theodor Oroveanu din comuna Conțești, I. Georgescu din comuna Salcia, Anghel Capră din comuna Mavrodin, Dumitru Berindei din comuna Dobrotești, M. Păucescu din comuna Săceni, Jarcă din comuna Ulmeni, Gr. Pleșu din comuna Brânceni, C. Mavrianopol din comuna Cioroiaia Săceni, A. Bildirescu din comuna Băneasa, V. Rațiu din comuna Plosca, I. Ghica-Comănești din comuna Orbeasca de Jos, Gheorghe Neagu din comuna Răteasca, A. Nicolau din comuna Plosca, Silviu Costin din comuna Cervenia, Jan Leontopol din comuna Râioasa. La care s-au adăugat Andrei Brudariu din comuna Segarcea și Radu C. Polimeride din comuna Dobrotești⁶⁸².

⁶⁸⁰ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 314/1945, f. 66.

⁶⁸¹ Idem, ds. 311/1945, f. 19.

⁶⁸² Idem, ds. 312/1945, f. 8, 15.

În întreaga țară, până la 12 octombrie 1946, Ministerul Agriculturii și Domeniilor admisesese scutirea de expropriere a 149 de ferme cuprinse între 50 și 150 m de ha fiecare ajungând la un total de 12641 ha. În sudul țării, ele au fost mai numeroase, după cum rezultă din documentul de mai sus, un singur județ - Teleorman - având 26 de ferme model, mai mult de un sfert, în condițiile în care în județe ca Maramureș, Odorhei nu au fost lăsate proprietarilor nici o fermă model particulară⁶⁸³.

Un caz special, este proprietatea lui *Dumitru I. Berindei*, din comuna Beuca, proprietarul fermei „Cuibul din Luncă”, care se declară de profesie *agricultor fermier* cu toate că „studiile universitare le-am făcut în Franța și am sacrificat pământului cariera ce o puteam avea ca inginer electrotehnic”⁶⁸⁴. Pentru toate dependențele fermei: semințerie, albinărit, crescătorie de păsări, de porci, vite, pomicultură, horticultură, grădina de zarzavat, uzină electrică, moară țărănească și toate instalațiile aferente cere să se aplice art. 22 din legea 187/1945⁶⁸⁵. Comitetul de reformă al comunei Beuca pune rezoluția pe memoriu și îi rezervă proprietarului cota de „50 ha și 12 1/2 ha pentru ferma care este recunoscută de Ministerul Agriculturii și Domeniilor, întrucât există și azi clădiri și inventar agricol”⁶⁸⁶. Semnează rezoluția, președintele și membrii comisiei de expropriere pe data de 3 aprilie 1945, în aceeași zi cu datarea memoriului.

Mulți dintre moșierii care au făcut apel la prevederile articolului 22, dorind ca proprietățile lor să fie considerate ferme model, comitetele comunale, fără a aștepta avizul departamentului de resort, le expropriază lăsând doar cota legală. Ele nu au mai revenit asupra deciziei.

Proprietarul *Lucian Bildirescu*, având decizia Ministerului Agriculturii, cere Comisiei de Expropriere să-i recunoască cele 150 de hectare de pe raza comunei Băneasa, județul Teleorman, „făcând dovadă că am făcut cerere ca proprietatea mea să fie declarată fermă model”. Acesta se duce la primăria comunei Băneasa, pentru a arăta comitetului sătesc adresa ministerului. Întâlnește aici adevărata autoritate a proaspătului regim comunist, în postura primarului, care: „mi-a declarat că nu ține seama de niciun ordin și de nicio adresă, de oriunde ar veni, și că nu-mi lasă nici o brazdă de pământ. Mai mult chiar, a declarat că-mi va lua și locurile unde seamăn orezul. Și pentru ca să nu mai existe nici o discuție, s-a dus chiar azi, 13 iunie 1945, să împartă locurile la oameni”. După cele întâmplate, la primăria comunei Băneasa, Lucian Bildirescu prezintă situația prefectului

---

⁶⁸³ D. Șandru, *op. cit.*, p. 176.

⁶⁸⁴ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 312/1945, f. 67.

⁶⁸⁵ Idem, ds. 60/1945, f. 65.

⁶⁸⁶ Idem, ds. 59/1945, f. 67.

județului Teleorman spunând: „cred domnule prefect, că primarul comunei Băneasa Teleorman săvârșește un abuz de putere semănând dezordine în județ și vă rog să binevoiiți a lua urgente măsuri, pentru a curma răul, cât mai este încă timp”⁶⁸⁷.

Adeseori, Comisia Centrală a respins cererile moșierilor, decizând exproprierea și transformarea moșiilor în ferme ale statului. Este cazul proprietarei *Angela Făgărășanu*, din comuna Balaci, care se prezenta astfel: „proprietară a unui lot de 75 ha în conformitate cu legea, vă rog să binevoiiți a recunoaște calitatea de fermă model a lotului mai sus specificat, deoarece în decursul ultimilor 10 ani am făcut agricultură intensivă cu un inventar viu și mort propriu”⁶⁸⁸. Pe acest lot proprietara cultiva plante oleaginoase, producea semințe selecționate, avea sere pentru obținerea de răsaduri timpurii, o crescătorie de păsări, una de porci de rasă, una de bovine de rasă, una de oi selecționate, o cășărie etc. În aceeași zi cu memoriul adresat de *Angela Făgărășanu*, Ministerului Agriculturii și Domeniilor, Comisia Comunală o expropriează lăsându-i cota legală de 50 ha și în conformitate cu art. 6 i se expropriează curtea și remizele necesare stațiunii de mașini și tractoare din comună, care va avea sediul în curtea conacului⁶⁸⁹.

Sunt de înțeles cererile proprietarilor, care investiseră în pământ și se ocupaseră cu agricultura și creșterea animalelor, dar în fiecare regim politic, se vor găsi oameni hotărâți să-și schimbe opiniile politice în funcție de interese. *Ion Georgescu*, proprietarul a 70 de hectare din comuna Salcia, județul Teleorman, face o plângere Partidului Social-Democrat din București, în care arată că a cerut pentru proprietatea lui anularea exproprierii celor 20 de hectare. Prefectul județului Teleorman, în adresa din 26 iunie 1945, dă răspuns adresei: „comisia constituită conform ordinului Ministerului Agriculturii s-a deplasat la fața locului, constatând că domnul *Ion Georgescu* nu are o exploatare agricolă care îndeplinește condițiile cerute pentru a fi fermă model. Din cele constatate la fața locului rezultă că domnul *Ion Georgescu* a cerut aprobarea pentru fermă model, nu atât pentru a face fermă model, cât pentru a recâștiga cele 20 de hectare. Cu 20 de hectare în plus nu se poate face o fermă model mai bună decât pe 50 de hectare. Ca bun socialist ar fi putut renunța la 20 de hectare pentru cei împroprietăriți”.

Elucidarea misterului politicii de socialist a proprietarului *Ion Georgescu* vine la finalul adresei prefectului „de altfel până în prezent nu știu dacă este sau nu membru al Partidului Socialist-Democrat, deoarece nu

---

⁶⁸⁷ Idem, ds. 313/1945, f. 125.

⁶⁸⁸ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 157/1935-1940, f. 33.

⁶⁸⁹ *Ibidem*, f. 23-29.

am primit nici un proces de constituire a Comitetului local. Probabil că Domnia Sa condiționează înscrierea în Partid de avizul nostru cu privire la ferma model”⁶⁹⁰.

5.2.3. Desfășurarea reformei agrare văzută de comuniști

Întregul proces de derulare a reformei agrare a purtat amprenta partidului comunist, care încerca astfel o acțiune de popularizare și implementare în rândul țăranilor a principiului luptei de clasă. Pe lângă propaganda agresivă din ziarul „Scânteia”, oficiosul P.C.R., guvernul și-a delegat membrii săi din București ca „ochii și urechile lui în teritoriu”. Misiunea era clară, pe lângă statutul de observatori ai derulării reformei agrare și a informării privind celulele de partid la sate, ei duceau o propagandă politică susținută arătând „binefacerile” guvernului. Scopul acestor acțiuni era câștigarea a alegerilor din toamna anului 1946.

Au fost vizate toate comunele și satele județului. Delegații, în urma deplasării lor în teren, au întocmit câte un proces-verbal semnalând starea desfășurării reformei agrare, inventarul agricol existent în comună, numărul membrilor de partid. De exemplu, procesul-verbal din 10 iulie 1945 este relevant: „noi Vișinoiu Gheorghe, Stan I. Gheorghe delegații P.C. din București, ne-am deplasat în comuna Zâmbreasca, plasa Balaci, unde am constatat următoarele. În comună s-au făcut exproprierea a trei moșii [...]. Pe suprafața de 320 ha expropriate au fost împrumătărite 357 locuitori din comună cu suprafața de 310 ha. Întrucât Comitetul local a lucrat conform legii agrare, din partea noastră s-a lucrat cu zel (sublinierea autorilor - n.n.). Nu am avut reclamații din partea locuitorilor, ca dovadă au fost mulțumiți de felul cum s-a procedat la împrumătărire. Celulele de partid din comună sunt organizate, dar nu au instrucțiuni”⁶⁹¹.

Pe lângă „fericirea” țăranilor semnalată de delegații comuniști, trebuie să remarcăm faptul că fiecărui locuitor îi revenea la împrumătărire în jur de 0,80 ha. Mult prea puțin pentru nevoile unui țăran fericit. În toate procesele-verbale întocmite de delegații P.C.R. pentru a urmări exproprierea moșiilor nu există nici o semnalare privind nemulțumirea proprietarilor, se arată doar proprietarul și suprafața cu care era expropriat⁶⁹².

Sunt și cazuri de nemulțumire a țăranilor împrumătăriți. În comuna Voevodul Mihai (actualul sat Merișani - n.a.), delegatul P.C. descrie situația reală: „locuitorii sunt foarte nemulțumiți. Și toți locuitorii sunt agitați și-și

⁶⁹⁰ BJTN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 312/1945, f. 42.

⁶⁹¹ Idem, fond *P.M.R. - Comitetul Județean*, ds. 6/1945-1946, f. 32.

⁶⁹² *Ibidem*. Întregul dosar, totalizând 154 file, conține procesele-verbale ale delegaților P.C.R. din județul Teleorman, pe luna iulie 1945.

fac singuri dreptate. Din 435 de îndreptățiți la împrăștiere au fost împrăștiți 66 de locuitori, cu 0,50 ha. Rugăm ca ministrul să ne facă dreptate cât mai urgent”⁶⁹³.

În comuna Siliștea Gumești realitatea era cruntă, nefiind nici o moșie, cei 626 de locuitori îndreptățiți la împrăștiere nu au primit nimic⁶⁹⁴.

Presa vremii întreține atmosfera creată de comuniști în jurul țăranilor. Se considera reforma necesară pentru: „țăranii care cer pământ. Și pământul trebuie să li se dea țăranilor fără pământ și cu pământ puțin nu numai pentru a face operă de dreptate socială și cerută de ani de zile de brațele bătătorite de muncă aspră și nerăsplătită, de buzele crăpate de arșița suferințelor cumplite”⁶⁹⁵.

În comuna Bălțați delegații sunt foarte încântați de cele găsite, „situația reformei agrare este pusă foarte bine la punct”. Încântarea lor este maximă la vederea „în localul primăriei a patru portrete mari ale marilor aliați”⁶⁹⁶. Aceștia nu dau nici un detaliu privind terenul expropriat și numărul celor trecuți la împrăștiere.

Delegații partidului comunist, care erau adevărații ochi ai guvernului, semnalau pentru fiecare comună ce inventar agricol avea. Spre exemplu, în comuna Dobrotești „am constatat că există un număr de 7 garnituri de treerat și 2 tractoare, 3 secerători și o legătoare”. Enumerarea acestor utilaje este făcută după ce, în prealabil, sunt amintiți cei 10 moșieri expropriați cu o suprafață totală de 1081 ha⁶⁹⁷.

5.2.4 Abuzuri și ilegalități săvârșite în procesul de expropriere

Desfășurarea reformei agrare nu a fost atât de simplă și lipsită de incidente cum o descriu delegații partidului comunist. Comisiile Comunale de expropriere și împrăștiere, de cele mai multe ori fără a se informa, au luat decizii greșite cu privire la exproprierea unor moșii. Ele se săvârșeau cu concursul comuniștilor din Frontul Plugarilor, care îi îndemna pe cei de la sate să rezolve personal problema agrară, pentru că, „de la guvernul care este acum la putere voi țăranii nu aveți nimic de așteptat, căci în acest guvern cei mai mulți miniștri trimiși acolo de conducerile partidelor național-țărănesc și liberal nu vor ca voi să fiți împrăștiți. Se apropie timpul însămânțărilor de primăvară. Voi vreți să faceți însămânțările pe pământul vostru. Nu avem timp de pierdut. Treceți imediat la lucru!”⁶⁹⁸. În

⁶⁹³ *Ibidem*, f. 42.

⁶⁹⁴ *Ibidem*, f. 48.

⁶⁹⁵ Petru Ignat, *op. cit.*, p. 8.

⁶⁹⁶ BJTAN, fond P.M.R. - *Comitetul Județean*, ds. 6/1945-1946, f. 67.

⁶⁹⁷ *Ibidem*, f. 43.

⁶⁹⁸ Petru Ignat, *op. cit.*, p. 12.

acest caz, primarii aplică legea după cum consideră ei, această stare de lucruri este adusă la cunoștința Ministerului Afacerilor de Interne, de proprietari. Elena Mețianu, Ecaterina Papadopol, Elena Nicula, Mihail Mețianu proprietari din comuna Merigoala aduc plângeri față de aplicarea reformei agrare de către primarul comunei⁶⁹⁹. Primăria a considerat proprietatea celor patru frați ca fiind stăpânită în indiviziune și de aceea le-au rezervat cota de 50 de hectare la toți.

Proprietarul Ion C. Pappia contestă hotărârea Comisiei de Plasă Roșiorii de Vede în baza căreia a fost expropriat total de cele 323 hectare și conacul, pe care le stăpânea în comuna Peretu. Motivul hotărârii se datora necunoașterii situației funciare a proprietarului dar și a răutății voite a comisiei: „în scurtul timp cu toată distanța și greutatea de transport am reușit să aduc certificatul semnat de primăria comunei Chiriacu și o adeverință de la percepția comitetului local din care se vede că subsemnatul nu posed absolut nicio proprietate în comuna Chiriacu și că acolo este proprietar fiul meu inginer Aristotel Pappia. Cu toată proba ce am făcut Comisiunea intrând în deliberare și respinge contestația expropriindu-mă în totalitate pe motiv că nu am adus actul de cumpărare al fiului meu”⁷⁰⁰. Știind că această comisie și-a depășit atribuțiile, Ion C. Pappia aduce pentru a proba situația funciară prezentată de el un extract de naștere al fiului⁷⁰¹, pentru a se vedea că la data cumpărării pământului acesta era major dar și actul de cumpărare al fiului din care se vedea că „el are o proprietate în alt județ decât mine, deci complet deosebită de a mea”⁷⁰².

Pe lângă deciziile greșite mai erau și informațiile eronate, voit răutăcioase, ale autorităților locale. Din documente transpare ura personală a acestora față de proprietari. În acest sens este declarația primarului Alexandru I.V. Neagu din comuna Piatra, județul Teleorman, către Frontul Plugarilor privind activitatea proprietarilor Traian Capră din comuna Viișoara și Paul Gh. Dumitrescu din comuna Piatra. Pentru discreditarea acestora aduce următoarele argumente: au făcut politică legionară și sabotează economia națională. Cele două afirmații puteau aduce sancțiuni drastice celor doi proprietari mergând până la arestarea lor.

---

⁶⁹⁹ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 313/1945, f. 82.

⁷⁰⁰ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 85/1945-1947, f. 70.

⁷⁰¹ *Ibidem*, f. 71. În registrul de nașteri pe anul 1919 stă scris: „luna ianuarie ziua 14 la orele 9,30 înainte de amiază s-a născut în casa părinților săi din strada Fântânei nr. 43 un copil de sex bărbătesc, căruia i s-a dat numele de Aristotel, numele de familie fiind Pappia, fiu al domnului Ion Pappia de 32 de ani de profesie agricultor, domiciliat în București și al doamnei Alexandra, născută Vlastopol. Nașterea ne-a fost declarată de către tatăl care ne-a înfățișat copilul”.

⁷⁰² *Ibidem*, f. 70.

Declarația prezenta situația în felul următor: „în ziua de 2 iulie 1945 stând de vorbă cu proprietarul Traian Capră din comuna Viișoara, județul Teleorman, în discuția ce am avut-o cu d-sa l-am întrebat dacă mai face și azi politică legionară. D-sa mi-a spus că va face și va fi legionar până la moarte spunându-mi că atunci *când vor pleca rușii din țară are să mă spânzure de limbă*, totodată spunând la mai mulți locuitori să nu asculte de mine, fiindcă tot ce fac din a mea putere și nu din ordine. Duce o propagandă ascunsă legionară bârfind și insultând Guvernul și conducerea de astăzi precum și armata Roșie Aliată. Susnumitul a fost secretarul partidului legionar. Menționez că e în legătură cu proprietarul Paul Gh. Dumitrescu din comuna Piatra, județul Teleorman, care face și el politică legionară. D-l Traian Capră fiind concesionar de bumbac, n-a îngrijit sămânța de bumbac ce trebuia împărțită locuitorilor pentru însămânțare lăsând-o să se strice, sabotând astfel interesele țării. Chiar azi are în magazie 4-5 vagoane de sămânță stricată. Rog a delega pe cineva din partea guvernului pentru a veni la fața locului și a face cercetări riguroase arestând totodată pe cei sus numiți”⁷⁰³.

Pentru cei care ajungeau să fie internați în lagăre de concentrare, exproprierea era totală în ce privește bunurile mobile și imobile cât și inventarul agricol.

În acest caz Comitetele locale de Expropriere încadrează proprietarii agricoli la articolul 3 litera a., categoria colaboraționiștilor pentru simplu fapt că la data aplicării reformei agrare se aflau în închisori fără însă a ispăși pedepse. Proprietarul Ștefan Teodosiu deținea în comuna Segarcea din Vale 150 de pogoane teren arabil pe care îl lucrase în regie proprie. Comitetul local și locuitorii comunei îl expropriază în întregime și îl deposedează de și de inventarul agricol: tractoare, pluguri, semănătoare și altele.

Proprietarul, Ștefan Teodosiu, se afla în lagărul de internare de la Caracal pe motiv că a făcut politică legionară și a fost membru al mișcării. Două sunt motivele pentru care cere intervenția prefectului județului Teleorman și anume: „împrejurarea că sunt astăzi internat în lagărul de concentrare de la Caracal, nu legitimează această măsură, fiindcă, pe de o parte comisia de judecată pentru trierea foștilor legionari, prezidat de Primul Președinte al Tribunalului m-a găsit în afară de această mișcare, iar, pe de altă parte, legea nu prevede expres confiscarea pentru aceasta, neputându-se asimila situația mea cu calitatea de colaboraționist în sensul articolului 3 din legea pentru reformă agrară. Ori, decăderile și sancțiunile cum sunt

---

⁷⁰³ BJTAN, fond P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman, ds. 11/1945-1951, f. 63.

confiscarea averii, nu se pot administra decât pe bază de text expres, aceasta fiind de strictă interpretare”⁷⁰⁴.

Proprietara Angela Elefterescu din comuna Dobrotești a fost expropriată în întregime, fiind încadrată la art. 3, lit. c, categoria refugiaților după 23 august 1944 în țările cu care România se afla în stare de război. Membrii comitetului local se grăbesc să o catalogheze drept refugiată pentru că nu mai este găsită la domiciliul acesteia din București. Proprietara își prezintă astfel situația ministrului: „cum pe de o parte sunt sinistrată de război, imobilul în care locuiesc împreună cu sora mea, Constanța Calliopi Elefterescu, fiind în întregime distrus de bombardamente, pierzând toate bunurile mele, iar pe de altă parte prin luarea pe nedrept a întregii moșii sunt lipsită de orice posibilitate de existență [...] să se facă cercetarea necesară pentru a intra în dreptul de 50 ha din moșia mea. Pentru a intra pe teren în campania de primăvară de la care am fost împiedicată în mod abuziv și fără nici un temei”⁷⁰⁵.

Pentru a-și întări cele spuse, petiționara prezintă actele de angajament pe anii 1942-1944 prin care angaja un administrator la moșie în dijmă⁷⁰⁶. Comisia de plasă Balaci pentru Reforma agrară a județului Teleorman revine asupra hotărârii și pe data de 25 martie 1947 proprietarei i se restituie cota legală de 50 ha, din cele 84,45 ha expropriate⁷⁰⁷.

În anul 1945, în timpul reformei agrare, moșia din comuna Peretu, județul Teleorman, era stăpânită de urmașii lui Constantin I. Pappia și anume: Elena căsătorită Raicoviceanu, Teodora căsătorită Nicolaide, Marcu C. Pappia și Ion C. Pappia în întindere de 1024 ha⁷⁰⁸ (planșa 17).

Teodora Nicolaide, născută Pappia, este expropriată în întregime fiind considerată persoană străină prin căsătoria cu supusul francez I. Nicolaide⁷⁰⁹. Proprietara contestă hotărârea Comisie de Expropriere aducând ca justificare două acte. În primul rând „declarația din 18 iunie 1943” prin care ea cerea recăpătarea cetățeniei române în urma decesului soțului ei I. Nicolaide, supus francez, și arată că este stabilită definitiv în țară la adresa Str. G-ral Berthelot, nr. 43, București. În al doilea rând certificatul de naționalitate eliberat de Primăria Municipiului București de la 23 martie 1943, nr. 21961/8985. Contestă hotărârea de expropriere justificând că „sunt româncă pentru toți și pentru toate autoritățile din țară, afară de Comisia de Plasă Roșiori, care a judecat că actele remise de

---

⁷⁰⁴ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 313/1945, f. 44.

⁷⁰⁵ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 157/1945-1947, f. 114, 115.

⁷⁰⁶ *Ibidem*, f. 110-112.

⁷⁰⁷ *Ibidem*, f. 106-108.

⁷⁰⁸ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 85/1945-1947, f. 113-141.

⁷⁰⁹ Idem, ds. 86/1945, f. 110.

Ministerul Justiției nu ar fi bune. Am toate actele în regulă, buletin de populație, pașaport, etc. în calitate de cetățeană română”. Aduce un ultim argument arătând că la data de 7 iunie 1943 a cumpărat pământ în județul Ilfov, ceea ce numai un român poate: „am cumpărat pământ rural și urban ca de exemplu actul autentificat la nr. 14961 al Tribunalului Ilfov din 7 iulie 1943, prin care am cumpărat pământul din comuna Chiriacul, când mi s-a verificat cetățenia căci străinii nu pot cumpăra nici pământ rural nici pământ urban fără o specială autorizare”⁷¹⁰.

Argumentele proprietarei nu sunt suficiente Comitetului local de expropriere al comunei Peretu, respinge contestația ca fiind nefondată. Procesul-verbal al Comisiei hotărăște: „d-na Teodora Nicolaide și-a pierdut cetățenia măritându-se cu un francez cu care a stat la Paris, având în vedere că după moartea soțului contestatara a făcut declarația că dorește să-și redobândească naționalitatea română înaintea consulului român de la Paris, deși art. 54 din legea pentru dobândirea și pierderea cetățeniei române prevede că această declarație să fie făcută în țară. Contestatara la 10 iunie 1943 intrase în țară fără declarația legală cerută de articolul 54 din lege. Deci la 23 august 1944 nu era cetățeană română. Având în vedere că contestatara a stat la Paris cu soțul ei și nu s-a ocupat de moșie, se expropriează total”⁷¹¹.

După această hotărâre, primăria comunei Peretu este somată prin ordinul nr.1060/1945 din 3 mai 1945 de către Cabinetul Subsecretarului de Stat din Ministerul Afacerilor de Interne să ia „măsuri pentru intrarea în legalitate în cazul moștenitorilor Pappia. Conacul rămâne al proprietarilor și nu este îngăduit nimănui să dea proprietarii afară”⁷¹².

În anul 1945 moșia Pappia este trecută în rândul fermelor model și rămâne cu o suprafață mai mare decât cota legală de 50 ha pentru că proprietara Elena Raicoviceanu argumenta că pe partea sa de moșie „din 1931 există o crescătorie de porci și este una din cele mai mari din țară unde se cresc și se îngrașă peste 1000 de porci de rasă York- mare”. Acest lucru are loc după ce în prealabil proprietara fusese expropriată total de cele 310 hectare moștenite de către comitetul local care „mi-a luat și conacul, a izgonit administratorul și personalul meu luând și cheile”⁷¹³.

Nu le sunt recunoscute proprietarilor dreptul la succesiune a moștenitorilor actelor dotale, în aceste cazuri comisiile locale hotărând exproprierea totală a moșiilor.

---

⁷¹⁰ *Ibidem*, f. 111.

⁷¹¹ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 85/1945-1947, f. 110.

⁷¹² Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 310/1945, f. 89, 91.

⁷¹³ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 86/1945, f. 177.

În comuna Ghimpăteni, E. Burcă este trecut la expropriere cu suprafața de 125,50 ha. Acesta certifică cu acte în regulă că suprafața deținută este în realitate mult mai mică, în urma înzestrării la 8 martie 1945 a fiicei lui care s-a căsătorit cu ofițerul Emil Nicolau, dându-i acesteia o dotă de 50 ha⁷¹⁴.

În cazul moșiei Zimnicele, aparținând moștenitorilor C.C. Becherescu, problemele apar la proprietățile: mamă - fiică, Anetta Hagi Gheoghe și Angela-Santuzza Hagi Gheorghe. Prin actul dotal din 1 889 Anetta, născută Becherescu, intra în posesia unui teren arabil de 189 hectare și a 100 hectare teren inundabil. În anul 1926, lasă tot prin act dotal, fiicei minore, o suprafață de 89 teren arabil. Proprietatea mamei și a fiicei în anul 1945 a fost considerată ca fiind una singură și astfel expropriată, Anetta C. Becherescu rămânând cu 10 hectare. Motivele aplicării acestei hotărâri încălca mai multe drepturi: în primul rând Anetta C. Becherescu era văduvă divorțată, și deci singură, în al doilea rând Angela-Santuzza Hagi Gheorghe era majoră, născută la 7 aprilie 1925, și în al treilea rând moșia fusese lucrată tot timpul în regie proprie și dijună, niciodată arendată⁷¹⁵.

Același criteriu este aplicat și defuncțiilor, moștenitorii nu sunt luați în calcul, iar proprietățile sunt catalogate bunuri de mână moartă și trecute astfel în patrimoniul statului. Moșia proprietarului defunct Dimitrie Seceleanu Șaguna, din comuna Beuca, conform art. 3, lit. g., din legea nr. 187/1945 și cu mențiunea comisiei în procesul-verbal de expropriere din 1947, „nu se acceptă moștenirea fiicei”⁷¹⁶. Se expropriează total: 50 ha teren arabil, 8 ha pădure, un conac, inventarul viu și mort, inclusiv animalele de tracțiune și reproducere⁷¹⁷ ca bunuri de mână moartă. Din documente reiese că membrii comisie de cele mai multe ori nu știau de cele discutate și semnau fără să li se aducă la cunoștință ordinea de zi cu proprietățile care urmau a fi expropriate. Marin Vasiliță, membru în comisia de expropriere cere a se cerceta dosarele de expropriere pentru că a semnat greșit și „voiesc să mi-o retrag (semnătura - n.a.) și a se atașa la moșia Seceleanu, din comuna Dobrotești, dacă se poate, într-un-cât d-l Florea Săvulescu președintele Comisiei de Expropriere nu mi-a explicat cazul și subsemnatul am făcut acea semnătură crezând că semnez pentru moșia Seceleanu”⁷¹⁸. Cum se poate ca odată ce nu știi cazul să iei o hotărâre justă?!

Abuzurile și ilegalitățile săvârșite în desfășurarea exproprierii moșierilor în urma aplicării reformei agrare sunt numeroase și ele se

⁷¹⁴ Idem, ds. 85/1945-1947, f. 179.

⁷¹⁵ Idem, fond *Pretura Plășii Zimnicea*, ds. 194/1946, f. 18.

⁷¹⁶ Idem, ds. 85/1945-1947, f. 170.

⁷¹⁷ *Ibidem*, f. 168.

⁷¹⁸ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 157/1945-1947, f. 137.

datorează necunoașterii legii și de cele mai multe ori ritmului alert imprimat de centru. Comuniștii au impus metoda întrecerilor socialiste în aplicarea reformei agrare. Se citea frecvent în *Scînteia* titluri de acest fel: *Întrecerea pentru titlu de împrumut nr. 1. Plugăria teleormăneană și-a luat angajamentul să-l obțină până la 15 februarie*⁷¹⁹. Acestea nu au fost date în cele mai multe comune din județul Teleorman, iar la începutul colectivizării agriculturii, 3/5 martie 1949, pământul a trecut automat în gospodăriile colective agricole.

Întocmirea dosarelor cu exproprierea fiecărei moșii s-a făcut subiectiv. Comisiile locale se conformează îndrumărilor date de președintele Comisiei Județene privind aplicarea reformei agrare, în care se cerea ca pentru „urgentarea lucrărilor birocratice să se facă apel la învățători, preoți și funcționari care sunt obligați să dea tot concursul”⁷²⁰. Acestea constau în declarații. În cazul proprietarei Maria P. Prodan s-a expropriat total suprafața de 61 ha în urma „declarațiilor unui număr de 21 de locuitori din comuna Beuca, declarației luate în fața comisiei a d-lui Iancu Manea, sub prestarea de jurământ pe Sf. Cruce conform art. 196 procedura civilă și declarația preotului N. Popescu fără jurământ [...], s-a constatat că moșia a fost muncită în arendă”⁷²¹.

Proprietarului Victor Simionescu din comuna Albești îi este expropriată întreaga suprafață de 244,65 ha pe motiv că a arendat-o 28 de ani, deși „această arendare nu poate fi dovedită cu actele cerute de Comisia Centrală” ea rezultând din „cererea semnată de toți sătenii din comuna Albești. Din declarațiile locuitorilor și din actele de la dosar rezultă că proprietarul nu și-a văzut moșia din 1907 din care împrejurare rezultă clar arendarea, deoarece oricâtă încredere ai avea într-un administrator nu se poate să nu-l controlezi 28 de ani pentru a vedea cum este administrată o moșie de 244 hectare. Această arendare nu poate fi dovedită, din declarația anexată la dosar rezultă că arendașul a declarat odată verbal că deține această moșie în arendă”⁷²².

5.2.5. Moșii ale statului expropriate

În ordinul nr. 122224 din 7 iulie 1945 al Ministerului Agriculturii și Domeniilor - Direcția Reforme Agrare, semnat de secretarul general St. Nițulescu se aducea la cunoștință că: „în conformitate cu hotărârea Comisiei Centrale de reformă Agrară, toate bunurile din regiunea inundabilă

⁷¹⁹ Ziarul *Scînteia*, seria III, an XVII, nr. 444, 6 februarie 1946, p. 1.

⁷²⁰ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 156/1946, f. 93, 94.

⁷²¹ Idem, ds. 86/1945-1947, f. 237.

⁷²² Idem, ds. 83/1945, f. 3-5.

a Dunării și a Prutului, împreună cu inventarele lor, expropriate în baza legii de reformă agrară trec în patrimoniul statului la Direcția Comercială a Pescăriilor, care urmează a le prelua cu forme legale prin Administrațiile regionale respective și administrative la fel ca și celelalte bunuri ale statului”. În finalul ordinului se atenționau organele locale însărcinate prin lege cu aplicarea reformei agrare să nu facă nici o împrumțare în regiunile arătate mai sus⁷²³.

Într-un singur caz, autoritățile încalcă două prevederi ale reformei agrare: în primul rând pământul exceptat de la expropriere și în al doilea caz pământul din zona inundabilă. Este vorba de proprietatea Academiei Române din comuna Năsturelu, județul Teleorman. În momentul promulgării legii din 1945, ea stăpânea în întreaga țară o suprafață de 12474 hectare, din care 6414 hectare agricole, restul domeniul silvic, în 35 de moșii situate în 19 județe, printre care și județul Teleorman⁷²⁴.

Autoritățile administrative locale au tolerat expropriările abuzive și le-au patronat de cele mai multe ori. Astfel, din proprie inițiativă au confiscat pământurile și bunurile diferitelor instituții de stat pe care le-au însușit ori le-au împărțit locuitorilor din satele respective. Este cazul bunurilor așezămintelor de cultură aparținând Academiei Române din comuna Năsturelu, județul Teleorman. Moșia în întindere de 464 hectare era formată din pământ arabil, mlaștini, luncă și stăpânită în indiviziune de Academia Română și Biserica Sfânta Vineri din București de „peste 70 de ani”. Această moșie se încadra în Legea nr. 187 pentru înfăptuirea reformei agrare la cap. II, art.8 care stipula excepțiile de la expropriere⁷²⁵.

Primăria comunei Năsturelu, înainte de a fi promulgată legea pentru înfăptuirea reformei agrare la 23 martie 1945, împarte în mod abuziv moșia de pe raza comunei și totodată pune stăpânire pe terenul îndiguit din zona inundabilă a Dunării. Abuzurile merg mai departe prin împărțirea acestor terenuri la sătenii din comună și mai mult „s-a împărțit chiar pepiniera de arbori forestieri pe care am înființat-o cu scopul procurării materialului de plantat în luncă, pentru consolidarea malului Dunării”⁷²⁶.

Cele două instituții proprietare, fiecare în parte, trimit adrese forului superior arătând ilegalitatea exproprierei zonei inundabile a Dunării și a pădurii. Prin adresa nr. 302809/454, din data de 23 martie 1945, Secretarul General al Academiei Române arată situația de pe moșia Năsturelu, Președintelui Consiliului de Miniștri. În același timp, Patriarhia Română,

---

⁷²³ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 313/1945, f. 44.

⁷²⁴ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 171.

⁷²⁵ MO, anul CXIII, nr. 68 bis, vineri 23 martie 1945.

⁷²⁶ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 313/1945, f. 67.

prezintă situația ministrului arătând că veniturile moșiei, potrivit dispozițiilor testamentare, merg la întreținerea „unui azil de 24 de femei bătrâne sărace cărora li se dă: casă, apă, lumină, lemne, medic, medicamente, servitori și ajutor bănesc lunar. Deasemenea tot din acest venit își plătesc personalul bisericesc întru-cât de la stat nu primesc nici un fel de ajutor sau subvenție [...]. Din acest venit, Academia Română plătește anual un premiu denumit Năsturelu”⁷²⁷. În urma plângerilor făcute Ministerului Afacerilor de Interne, Direcția Generală a Administrației, acesta cere prefectului județului Teleorman, în data de 11.IV.1945, să se ia măsuri și să revină pământurile instituției în drept.

5.2.6. Abuzuri ale autorităților locale în detrimentul cotei legale rămase proprietarilor

Abuzurilor efectuate în desfășurarea aplicării reformei agrare li se adaugă cele săvârșite în detrimentul exploatării suprafeței legale de 50 ha rămase proprietarilor. Elena Bălănescu, din cele 123 ha pe care le deținea, rămâne cu cota stabilită de 50 ha. Ea contestă hotărârile abuzive ale comisiei comunale care nu recunoștea legalitatea celor 50 ha rămase proprietarei prin lege și care, mai mult decât atât, intervenind în problemele interne ale moșiei, „prin abuz de putere a îndepărtat pe omul meu de serviciu, Vasile Surugiu, de la conacul pe care îl am în comuna Balaci, pentru a instala un organ agricol. În acest conac am depozitat cerealele aparținând mie cât și fraților mei Ion și Grigore Burcă, precum și importante instalații agricole servind exploatării moșiei”⁷²⁸.

Dezorganizarea de pe moșia Elenei I. Solacolu este și mai mare: „împărțirea totală a moșiei mele, de pe urma căreia am constatat greutățile ce mi s-au creat în administrarea moșiei, presiunea ce s-a făcut asupra personalului, de a părăsi serviciul, cât și a dezorganizării muncitorilor cu interese precis legate de această exploatare agricolă a mea”⁷²⁹.

La 6 iunie 1945, proprietarul Constantin Hristescu din comuna Belitori, proprietar a 80 de ha își prezintă situația prefectului. După ce a fost expropriat de 30 de ha, în decursul aceleași luni, autoritățile din comuna vecină, Pârlita, îl expropriază de restul de 50 de ha pe care însămnătase în toamnă grâu, ovăz și îl împart locuitorilor în loturi. Terenul de fâneată este ocupat tot abuziv prin instalarea stănei de oi și pentru a fi mai convingători: „pe mine m-au amenințat cu moartea și punerea de foc la conac”.

---

⁷²⁷ *Ibidem*, f. 68.

⁷²⁸ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 157/1945-1947, f. 63-65.

⁷²⁹ *Ibidem*, f. 119.

Proprietarul a rămas cu animalele înjumătățite și lipsite de fâneață. Ele „sunt expuse la a muri de foame în curtea conacului”, conchide proprietarul⁷³⁰.

Moșia Ghimpățeni de 71 de hectare arabile era stăpânită în indiviziune de cei patru frați Maria Bădăuță, Elena Bădăuță, Constantin Bădăuță și Mitrea Bădăuță, care o lucraseră în regie proprie de peste 40 de ani. Documentul este foarte sugestiv pentru că arată abuzurile la care au fost supuși și felul cum aveau să hotărască soarta locuitorilor primării comunisti: „În ziua de 16 aprilie a venit Gr. Pârvulescu primarul comunei Ghimpățeni, cu Comitetul comunal în număr de 15 și cu 120 de locuitori cu plugurile și ne-au spus că au venit să ne exproprieze [...]. Atrăgându-le atenția d-lui primar că face o mare greșeală ne-a răspuns că răspunde de tot ceea ce face și că *ce face nici Hristos din cer nu poate să desfacă*. După aceasta ne-a măsurat 10 hectare în jurul conacului spunând că numai atâta ne lasă, iar restul l-a împărțit la locuitorii cu care venise și i-a îndemnat să are și să semene peste mazărea răsărită și peste porumb [...]. La reclamația mea, d-l primar a început să strige la mine amenințându-mă că acum nici nu mai plec din primărie, că cheamă comitetul și mă leagă și mă trimite la închisoare. Întrebându-l de ce să facă acest lucru că nu mă știu vinovat cu nimic și că îmi cer numai drepturile, mi-a răspuns, să nu mai suflu un cuvânt că o să mă ridice noaptea de acasă din somn și în modul acesta o să termine dânsul cu burghezimea aceasta [...]. După aceasta a venit d-l primar și alți locuitori la conac și ne-a spus că pentru reclamația făcută acum ne ia și cele 10 hectare cu conac cu tot ce se găsește spunându-ne că nici păsările nu mai sunt ale noastre. Au intrat prin curte, cotețe au adunat ouăle, au luat ovăzul din magazie, cărbunii și au plecat spunându-ne să părăsim conacul. Au revenit și au amenințat paznicul cu moartea și au luat tot nelăsându-mi nimic”⁷³¹.

Zece proprietari din comuna Deparații-Hârlești, Teleorman, pentru care semnează Dumitru A. Vetra, Sevastia Noica, Ion A. Vetra, Alexandru A. Vetra, sesizează Prefectura județului, la data de 19.V.1945, cu privire la oamenii veniți să lucreze pe moșie, care au fost alungați de primarul comunei, Marin Anghel Manea, pe considerent că „așa sunt instrucțiunile primite de la președintele Comisiei de Plasă”⁷³².

5.2.7. Proprietăți sub 50 de hectare expropriate

Sunt semnalate și cazuri de expropriere a unor suprafețe care nu se încadrau în textul legii de reformă agrară pentru că ele cel mult puteau aparține unei proprietăți mijlocii. Este cazul nepoatei lui Nicolae Titulescu,

⁷³⁰ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 312/1945, f. 6.

⁷³¹ Idem, ds. 312/1945, f. 12.

⁷³² Idem, ds. 312/1945, f. 52.

Sanda Păulescu, născută Nenișor, moștenitoare a unei mici părți din averea unchiului. În testamentul din 4 martie 1940, de la Paris, acesta anula toate testamentele mai vechi cu excepția celui în favoarea Academiei Române, pentru că, justifică autorul: „mi-am împărțit (averea - n.a.) între intelectualii care mi-au făcut cinstea să-mi dea un loc între ei”. La începutul testamentului „instituie legatar universal pentru tot restul ce rămâne după executarea testamentului făcut pentru Academia Română” pe nepotul lui Gheorghe Nenișor, fiul surorii lui, Cornelia Nenișor, și „impune următoarele obligații: să lase Sandei Nenișor, în plină proprietate, a cincea parte din averea mea, fiind fiica lui I. Nenișor, un nepot care m-a iubit mult”⁷³³.

Comitetul local de expropriere al comunei Ghimpățeni a depozitat-o de tot terenul „ce l-am ca proprietate prin naștere în suprafață de 20 hectare compusă din 3 hectare pădure, 1,50 hectare livadă, 14 hectare arabil și 1,5 hectare fâneață, în satul Ograda, din Ghimpățeni Teleorman. Vă rog să luați măsuri să intru în legalitate deoarece subsemnata nu mai posed nici un alt teren și nici nu se încadrează în dispozițiile legii agrare”⁷³⁴. La încălcarea testamentului, comitetul, se expunea blestemelor invocate de Nicolae Titulescu din finalul testamentului „ca în vechile testamente românești, blestem pe oricine ar îndrăzni să intenteze o acțiune de nulitate sau orice fel împotriva acestui testament”⁷³⁵ și mai mult încălca dispozițiile legii agrare.

Tot în aceeași comună sunt expropriați cu totul și țărani înstăriți ca de exemplu: Dumitru I. Tufă cu suprafața de 24 hectare, Marin I. Tufă cu 30 de hectare. În comuna vecină, Dobrotești, comitetul local hotărăște exproprierea totală a următorilor: Ioan Al. Munteanu cu 40 de hectare, Alice Nițescu cu 40 de hectare⁷³⁶.

Puținel sunt cazurile când comitetele locale de expropriere, analizând situația din comune privind moșiile, pentru cele aflate sub plafonul de 50 de hectare, hotărăște că acestea să nu facă obiectul exproprierii, nefiind în dispozițiile legii. Este cazul Comitetului local de expropriere din comuna Tecuci-Kalinderu, care i-a cunoștință de situația funciară a proprietarilor: Cleopatra Rădășteanu cu 49 de hectare, Lidia Vișan cu 26 hectare și Sanda Dan cu 26 hectare și hotărăște că nu vor fi expropriate⁷³⁷.

5.2.8 Inventarul agricol expropriat, unelte și animale de tracțiune, ale proprietarilor, prin art. 6 al legii 187/1945 „trec asupra statului

⁷³³ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 157/1945, f. 332, 333.

⁷³⁴ *Ibidem*, f. 331.

⁷³⁵ *Ibidem*, f. 332.

⁷³⁶ *Ibidem*, f. 272-274, 283.

⁷³⁷ *Ibidem*, f. 243.

proporțional cu suprafața de teren agricol expropriată și vor fi date țăranilor împroprietăriți”. Exproprierea inventarului agricol, ca de altfel și a terenului agricol, s-a realizat tot fără nici o despăgubire (art. 7), ele trecând direct în proprietatea statului.

În cazul proprietarului Ion Gh. Manu, care deținea moșii în comunele Scrioaștea și Măldăeni, i se expropriază toată suprafața, acesta rămânând cu 2,25 ha conac, 2,25 ha vie și 158 ha pădure. Pe lângă cele 186 ha expropriate, comisia hotărăște că „se expropriază și trec în proprietatea statului: una cositoare, un disc rotativ, una secerătoare legătoare și o secerătoare”⁷³⁸.

Cei mai mulți proprietari care rămân după expropriere cu cota legală de 50 ha cer păsuirea în aplicarea art. 6 al legii argumentând că inventarul agricol existent este insuficient. Proprietarii Gh. Dumitrescu, Angela dr. Făgărășanu și Dumitru Gh. Dumitrescu din comuna Balaci, înaintează o cerere care aduce ca argument faptul că aveau o fermă model și nu se puteau descurca cu inventarul rămas. Sunt somați de Comisia de expropriere a plășii Balaci, în persoana primarului comunei și a responsabilului de plasă al frontului Plugarilor, ca în aceeași zi de 8 aprilie 1945: „să puneți la dispoziția stațiunii de mașini și tractoare Balaci, curtea și remizele pentru adăpostirea acestor mașini”⁷³⁹.

Prefectul județului, la adresa Ministerului Afacerilor de Interne cu privire la exproprierea totală a moșiei Alexandru Bechescu și Eugenia Bechescu din comuna Zimnicele, cere explicațiile de rigoare. Din acestea reiese că întregul inventar agricol a rămas în stăpânirea primăriei. Astfel: „li s-a restituit reclamaților o parte din conac și cantitatea de porumb reclamată [...]. Nu i s-a restituit o remiză pentru mașini, o casă de locuit și un atelier mecanic compus dintr-un strung sistematic și diferite unelte precum și *întregul inventar agricol*. Acestea au rămas în stăpânirea comitetului, deoarece conacul este destinat să se transforme într-un centru agricol, unde o parte din mașinile din acea plasă vor fi aduse și reparate pentru a se întrebuița, conform instrucțiunilor în vigoare, date de Camera de Agricultură”⁷⁴⁰.

Mașinile agricole expropriate pe baza art.6 din legea de reformă agrară, prin deciziunea nr. 819 din 17 aprilie 1946 au rămas în custodia proprietarilor expropriați pentru a nu suferi producția agricolă. Inventarul agricol aflat în custodia proprietarilor este preluat de Ministerul Agriculturii în urma ordinului din 24 iunie 1948 „întrucât cauzele care au determinat

⁷³⁸ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 82/1945, f. 288.

⁷³⁹ Idem, ds. 157/1945-1947, f. 34, 38.

⁷⁴⁰ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 312/1945, f. 60.

darea acestei măsuri au încetat”⁷⁴¹ se spune în ordin, și predat organelor A.F.S.M.-ului.

De multe ori, toate abuzurile s-au datorat ritmului alert impus de guvern și de Partidul Comunist dar „vinovați de această întârziere sunt partidele ce s-au opus reformei de expropriere, cât și elementelor dușmănoase, reacționare, fasciste și moșierești care au căutat să împiedice desăvârșirea reformei”⁷⁴². Metoda de a găsi un vinovat în persoana adversarului politic pentru toate greșelile lor avea să fie o constantă a comuniștilor.

Aceste explicații au fost date de comisia interministerială pentru desăvârșirea reformei agrare venită în orașul Alexandria pe data de 3 februarie 1946. Atmosfera mobilizatoare este creionată de ziarul *Scînteia* „la ora 10 în sala teatrului comunal destul de încăpătoare, era plină până la refuz. Peste 2000 de țărani au rămas afară pentru a asculta la megafoane [...]. Timpul friguros, cu ceață nu a împiedicat pe plugarii teleormăneni să ia parte la această ședință”⁷⁴³. Suntem rezervați în ceea ce privește numărul țaranilor care au venit la ședință cât și de capacitatea teatrului din Alexandria de a-i cuprinde pe cei 2000, știind bine locația.

Pentru a se încheia cât mai repede reforma agrară, prin comunicatul din 13 septembrie 1945, s-a fixat ziua de 1 octombrie ca ultima zi de depunere a contestațiilor la Comisiile de Plasă, ele urmând a fi soluționate până la data de 31 ianuarie 1946⁷⁴⁴.

La data de 13 aprilie 1948, Ministerul Agriculturii și Domeniilor considera încheiată aplicarea reformei agrare în întreaga țară. Suprafața expropriată era de 1468946 hectare, iar numărul proprietăților expropriate era de 155823. Totalul proprietăților expropriate era cu 13656 mai mare decât numărul proprietăților mai mari de 10 hectare înregistrate la recensământul din 6 aprilie 1941, astfel că nu numai moșiile, ci și o parte din proprietățile mijlocii și din micile exploatări țărănești au fost reduse sau desființate prin aplicarea legii agrare⁷⁴⁵.

Cu toate acestea, după 23 martie 1945, proprietățile de peste 50 de hectare nu au fost lichidate, ele continuând să figureze în statistica din 1948 pentru că au fost exceptate de la expropriere pădurile, viile și fermele exploatare în mod intensiv.

---

⁷⁴¹ Gheorghe Iancu, Virgiliu Țârău, *Colectivizarea agriculturii în România. Aspecte legislative 1945-1962*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2000, p. 63.

⁷⁴² Ziarul *Scînteia*, seria III, an XVII, nr. 444, 6 februarie, 1946, p. 4.

⁷⁴³ *Ibidem*, p. 1.

⁷⁴⁴ Ziarul *Scînteia*, seria III, an XVII, nr. 423, 11 februarie 1946, p. 1.

⁷⁴⁵ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 231.

Autoritățile comuniste au acordat o mare atenție exproprierii și mai puțin împroprietăririi. Nu au existat cazuri de sustragere a proprietarilor de la litera legii de reformă agrară, în schimb nu toți țărani au primit loturi de împroprietărire, au fost satisfăcuți un procent de 77,90% și, ce era mai important pentru ei, nu s-a atribuit pământ pentru pășuni. Statul a acaparat suprafețe mari de pământ sub formă de rezerve, care nu au mers la fondul de împroprietărire.

Cercetarea istorică privind reforma agrară din 1945 este deficitară, au existat puține studii bazate pe documentele de epocă despre impactul în lumea rurală, în economia românească și consecințele ei. După finalizarea acesteia, în anul 1946, țărani împroprietăriți s-au bucurat de pământul primit timp de trei ani de zile, un răgaz prea scurt, după care s-a trecut la transformarea socialistă a agriculturii, bazată pe predarea pământului la stat și înființarea de întovărășiri și gospodării agricole de stat.

Capitolul 6

LICHIDAREA MOȘIERIMII ȘI A PROPRIETĂȚII MOȘIEREȘTI DIN JUDEȚUL TELEORMAN (1947-1949)

6.1. Greutăți survenite în exploatarea moșiilor între anii 1947-1949

Exproprierea aplicată în urma reformei agrare din 23 martie 1945 a fost o primă etapă în politica partidului comunist de a dizolva proprietățile moșierești, în vederea transformării socialiste a agriculturii. Legile ulterioare nu au făcut decât să rupă, puțin câte puțin, din proprietatea privată care în anul 1949, prin decretul 83, va fi desființată total. Marea proprietate funciară rurală a continuat să fie reprezentată, la nivelul anilor 1947-1948, de cele 50 ha, de pământurile lăsate ca ferme private și păduri.

Reforma agrară a fost declarată oficial încheiată pe data de 13 aprilie 1948. Pământul rămas moșierimii după expropriere a fost grevat de impozite în natură (cote obligatorii) și impozite bănești ridicate, pe fundalul stabilizării monetare și a unor lipsuri majore în inventarul agricol, a dezorganizării moșiilor și a lipsei muncii salariate.

6.1.1. Legislația anilor 1947-1948

Anul 1947, cu tot ansamblul de legi date de guvernul dr. Petru Groza: legea de stabilire a impozitului proporțional cu suprafața deținută⁷⁴⁶, legea pentru reglementarea circulației și a imobilelor agricole⁷⁴⁷, legea pentru stabilizarea monetară⁷⁴⁸, a lovit în moșieri. Impozitul, proporțional cu suprafața de teren deținută era, în cazul moșierilor, foarte ridicat în anul 1948. Toată administrația județeană, din care nu lipseau organele de control, se lăuda cu depășirea plafonului. În raportul de activitate, pe perioada 1 noiembrie - 1 decembrie 1948, al P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman, privind încasarea impozitelor, se explica: „pentru cunoașterea activității organelor administrative județene cu toți șefii de instituții, în mod special s-a ținut o ședință la care au luat parte: administratorul financiar, prefectul județului, șeful poliției, comandantul legiunii de jandarmi. În această ședință s-a luat în discuție posibilitatea și sprijinul pe care îl poate da celelalte organe administrative pentru a se putea încasa impozitele până la 31 decembrie, având ca plafon 110000000 lei, dar datorită concursului dat de

⁷⁴⁶ *Legea nr. 140*, în MO, nr. 98 din 1 mai 1947.

⁷⁴⁷ *Legea nr. 203*, în MO, nr. 140 din 23 iunie 1947.

⁷⁴⁸ *Legea nr. 287*, în MO, nr. 196 din 15 august 1947.

celelalte organe administrative și a membrilor de partid și aplicându-se diferențierea de clasă, încasând impozitul de la cei moșieri și negustori s-a putut realiza 137000000 lei”⁷⁴⁹.

Pe lângă celelalte contribuții către stat, moșierii făceau cu greu față impozitelor mari și obligatorii. Ele erau privite de organele administrative comuniste ca un mijloc de aplicare a luptei de clasă.

În cazul moșierului Ioan Noica din comuna Beiu, neputința de a plăti impozitul pe anul 1948 și încercarea acestuia de a găsi o soluție îl duce în cele din urmă la întocmirea unui dosar penal. În raportul de activitate, pe perioada decembrie 1948 - ianuarie 1949, a P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman se relatea cazul, fără a se specifica care mai erau sursele de venit ale moșierului: „în privința încasării impozitelor care se face sub semnul ascuțirii luptei de clasă, în mod progresiv lovind în moșierimea expropriată și în chiaburii satelor. Aceștia întrebuițând unele metode de a achita impozitul, ca de exemplu avem moșierul expropriat Ioan Noica, din comuna Beiu, plasa Alexandria, deși avea alte mijloace pentru plata impozitului a trecut la tăierea dintr-o livadă a pomilor precum și din curtea conacului pomi, care vrea să-i vândă și să plătească impozitul. El a fost oprit la timp, iar pe linia administrativă s-a luat măsuri contra lui”⁷⁵⁰.

Legea pentru reglementarea circulației și a regimului juridic al imobilelor agricole din 23 iunie 1947 era justificată ca un act menit să împiedice refacerea moșiilor. Suprafața agricolă nu putea fi înstrăinată prin vânzare sau succesiune decât până la întinderea de 3 ha, cele sub 5 ha se înstrăinau ca proprietăți și numai agricultorilor de meserie.

Suprafața rămasă proprietarilor după reforma agrară era de 14672,17 ha, iar până la 2 martie s-au vândut 732,43 ha. Aceasta reprezenta 4,98 %⁷⁵¹.

Actele legale pentru terenul vândut, fiind obținute cu greu și numai în urma avizului Ministerului Agriculturii și Domeniilor, nu s-au putut realiza mai multe transferuri de proprietăți în perioada 1945-1949. Pământul a trecut automat în cadrul gospodăriilor agricole de stat, după începerea colectivizării României la 3/5 martie 1949, ca teren expropriat în urma aplicării decretului 83/1949.

La 27 august 1947 a fost emisă decizia nr. 1204 a Ministerului Agriculturii și Domeniilor, care interzicea în mod expres dijma și arenda, permițând statului confiscarea terenurilor exploatate astfel⁷⁵². Regimul legal

---

⁷⁴⁹ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 37/1948, f. 130.

⁷⁵⁰ *Ibidem*, f. 24.

⁷⁵¹ BJTAN, fond *P.M.R. - Comitetul județean Teleorman*, ds. 10/1945-1950, f. 44.

⁷⁵² Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 243.

de exploatare a terenului cultivabil al proprietarilor privați urma a fi regia proprie.

Această măsură avea rădăcini mult mai vechi. Unul din argumentele prin care comuniștii, încă de la începutul venirii la putere, 6 martie 1945, vroiau să-și justifice deposedarea de pământ a moșierimii, prin reforma agrară din 23 martie 1945, era înlăturarea relațiilor de tip feudal menținute în agricultură prin sistemul învoielilor agricole.

În legea nr. 187 din 23 martie 1945 nu se întâlnește nici o stipulație care să permită sau să interzică în mod expres dijma. La art. 3, lit. c, se prevedea exproprierea totală cu excepția a 10 ha a proprietăților lucrate în ultimii 7 ani consecutivi în arendă⁷⁵³. Se accepta dijma, încadrându-se în categoria proprietăților lucrate în regie proprie, iar cele lucrate în arendă erau considerate proprietăți închiriate pe bani.

După 23 martie 1945 și până în 1947 sistemul dijmei a fost folosit de moșieri, dar și de stat pe suprafața rămasă, cât și pe fermele create din pământul expropriat (A.F.S.M.).

6.1.2. Cotele agricole - mijloace de sărăcire a moșierilor

Toate aceste legi și decrete menite a dizolva proprietatea moșierească au venit pe fundalul unor măsuri drastice impuse de guvern tuturor producătorilor agricoli care au purtat denumirea de cote obligatorii. Aceste obligații față de stat au fost impuse din timpul războiului și ele s-au perpetuat datorită dezorganizării sistemului economic și a anilor de foamete din 1946-1947.

Dacă în 1945 cotele au fost relativ ușoare, cu timpul, prin legislația privitoare la colectarea produselor agricole ele au devenit obligatorii, iar sancțiunile au fost drastice pentru cei care nu le achitau, mergând până la închisoare.

La 13 septembrie 1946, cotele din produsele agricole au devenit obligatorii și proporționale cu suprafața de teren deținută. Prin deciziunea nr. 308 din 5 iulie 1948 sistemul cotelor se înăsprește. Se stabilesc cantitățile care vor fi predate proporțional cu suprafața și clasa de randament din care fac parte terenurile. Proprietățile de sub 3 hectare sunt exceptate. La proprietățile de 50 hectare aproape tot disponibilul gospodăriei urma a fi predat statului. Cotele urmau a fi predate direct de la batoză și se interzicea cultivarea cu alte mijloace⁷⁵⁴.

Legea din 15 iulie 1947 fixa regimul cotelor de cereale și a sarcinilor fiscale diferențiat, în raport cu suprafața agricolă deținută și cu gradul de

⁷⁵³ *Legea nr. 187*, în MO nr. 68 bis, din 23 martie 1945.

⁷⁵⁴ Gheorghe Iancu, Virgiliu Țărău, *op. cit.*, p. 65-67.

fertilitate al solului. Scara progresivă a cotelor și a impozitelor a exclus orice posibilitate de acumulare de capital de către moșieri. Ea a fost privită de comuniști ca o măsură de susținere a celor săraci, astfel „colectarea porumbului, florii-soarelui, orezului, în județul nostru, decurge în cadrul luptei de clasă în așa fel că țăranii săraci și mijlocași privesc bine aceste colectări, totuși lupta de clasă din județul nostru se ascute zi de zi”⁷⁵⁵.

Măsurile aplicate celor care nu-și achitau cotele agricole erau dure. Secretarul P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman, tovarășul Stesin propunea în perioada februarie-martie 1948 alte metode de intimidare și terorizare pentru cei care nu dădeau cotele: „o altă problemă este aceea a colectărilor care nu este agitată de cei săraci ci numai de elementele înstărite care antrenează masa și pentru care mijloacele de constrângere ale noastre pentru cei înstăriți din județul nostru nu sunt suficiente. Numai 5 chiaburi din fiecare sat dați la sabotaj și arestați i-ar face pe ceilalți să dea la colectare cota și le-ar pieri pofta la mulți de a nu se mai supune colectărilor și de a mai agita țăranii împotriva colectorilor. Suntem pe punctul de a face acest lucru, însă mă țin în loc stângismele organizării administrative care nu procedează după criteriul care ar trebui să-l aibă la bază. Totuși vom începe cu câte unul, doi pentru a ne orienta după aceasta ce vom face cu ceilalți”⁷⁵⁶.

Imediat s-a trecut pe teren la aplicarea acestor măsuri. În raportul de activitate al P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman, din ianuarie 1948, la capitolul colectări se spunea: „în plasa Slăvești din cauza unor slăbiciuni ale tovarășilor au rămas în urmă cu colectările. Imediat s-au luat măsuri pentru înlocuirea lor prin tovarăși care au trecut pe teren la acțiune lichidând lipsurile și lovind în moșieri și chiaburi”⁷⁵⁷.

Proprietarii Ioniță Ploșșanu și Constantin Vetra, ambii din comuna Slăvești, erau în anul 1948 arestați pentru sabotaj economic. Primul cu mențiunea „în prezent se află condamnat la închisoare, pentru sabotaj, un an și jumătate”, iar în cazul celui de al doilea nu se specifică termenul⁷⁵⁸.

Această măsură s-a aplicat și moșierilor deportați și aflați în coloniile de muncă. Fostul proprietar Ion Manolache din comuna Dobrotești relatează: „în anul 1946, nevrând a intra în P.C.R. am fost trecut din oficiu în cadru disponibil, stabilindu-mă cu domiciliul în Dobrotești unde însă în continuare am suferit asuprirea din partea organelor comunale, raionale și județene; iar la începutul lunii mai 1950 am fost arestat de Securitate [...].

---

⁷⁵⁵ BJTAN, fond P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman, ds. 37/1948, f. 121.

⁷⁵⁶ Idem, ds. 36/1948, f. 96.

⁷⁵⁷ Idem, ds. 37/1948, f. 53.

⁷⁵⁸ Idem, ds. 74/1948, f. 62.

Fac mențiunea că în timp ce eram în colonia de muncă Capul Midia - primarul din Dobrotești, Ion Popa, nemulțumit de pedeapsa administrativă de 20 luni ce mi se dase pentru o vină pe care nu mi-au spus-o, mi-a înscenat un act de sabotaj agricol, care s-a judecat la Turnu Măgurele și am fost condamnat la un an de închisoare. Motivul acțiunii: nepredarea cotei de porumb și cauza: fiindcă n-am produs atât cât am fost impus să dau⁷⁵⁹. În urma procesului a făcut închisoare de la 20 de luni inițial la 3 ani, la Capul Midia și la Poarta Albă.

Sanțiunile în cazul celor care nu predau cotele se aplicau și în cazul celor care încercau să înșele vigilența organelor comuniste prin declararea unei suprafețe mai mici de teren arabil. În raportul din iulie 1948, prezentat de P.M.R. - Comitetul Central, Direcțiunea organizare, se specifica „ocolul agricol 2, în toamna anului 1947 nu a întocmit planul de cultură real protejând pe foștii moșieri expropriați. Cazul a 11 mari proprietari cu circa 50 ha din comuna Năsturelu care au avut planul de cultură de la 5 - 15 saci păioase și nici acest plan nejust nu a fost îndeplinit. Moșierii au fost puși la planul de cultură real, dați în judecată, iar inginerul Velea a fost arestat și trimis în judecată⁷⁶⁰”.

6.1.3. Legile din 1948 privind preluarea totală a bunurilor unor categorii de moșieri

Începând din 1948, statul a declanșat campania de acaparare a pământurilor de la proprietarii care nu se conformau măsurilor de politică agricolă, a tuturor bunurilor criminalilor de război și a refugiaților etc. Ministerul Afacerilor Interne trimite ordinul nr. 1266 din 29 ianuarie 1948 Prefectului județului Teleorman prin care îi cere a pune în aplicare legea nr. 10 publicată în M.O. nr. 21 din 17 ianuarie 1948 „privitoare la trecerea în patrimoniul comunelor a bunurilor urbane intrate în patrimoniul statului pentru urmărirea și sancționarea celor vizați de dezastrul țării sau crime de război. Prin bunuri urbane se înțelege: clădiri, terenuri virane și luate în comune urbane, mobilier, covoare, tablouri, obiecte de artă, pianе, biblioteci, îmbrăcăminte chiar și cele care ulterior au fost transportate în altă parte⁷⁶¹”.

Ministerul Afacerilor Interne vine cu o completare și în ordinul general nr. 16 din 26 aprilie 1948 unde se specifică care proprietăți trebuie confiscate: „ale criminalilor de război, ale celor care și-au pierdut cetățenia română, emigranților trecuți cu forme, celor trecuți fraudulos frontiera, celor

⁷⁵⁹ AFDPR - Teleorman, *Corespondențe*, 28 aprilie 1991 și 30 mai 1991.

⁷⁶⁰ BJTAN, fond P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman, ds. 37/1948, f. 75.

⁷⁶¹ Idem, fond Prefectura Județului Teleorman, ds. 7/1948, f. 16.

dispăruți fiind căutați de justiție, și cele părăsite pe motive încă necunoscute”⁷⁶².

Prin ordine adresate Prefecturii județului Teleorman de către M.A.I. se cere situația moșiei din comuna Călinești a lui Alexandru Neagu, fost ministru de finanțe antonescian, în perioada 25 septembrie 1942 - aprilie 1944 și a moșiei din Orbeasca de Sus a lui George Cretzeanu, fost ministru de finanțe antonescian în perioada 14 septembrie 1940 - 27 ianuarie 1941⁷⁶³. Aceștia fiind considerați răspunzători de dezastrul țării și criminali de război au fost expropriati de tot pământul și inventarul agricol în urma aplicării reformei agrare⁷⁶⁴. Prin ordin, se cere, confiscarea tuturor bunurilor specificate mai sus în cazul lui George Cretzeanu. Comisia de Plasă prin hotărârea nr. 219/1946 a „expropriat în întregime și întreaga avere mobilă și imobilă” devenind ferma de stat „6 Martie” cu sediul în fostul conac iar mai târziu „23 august”⁷⁶⁵.

Proprietarului Alexandru Neagu îi mai rămăsese în urma exproprierii 50 ha teren arabil, un conac cu 8 camere și antreu, în comuna Călinești⁷⁶⁶. Securitatea informează că: „în comuna Călinești, județul Teleorman, Alexandru Neagu, moșier, fost ministru antonescian și condamnat pentru dezastrul țării are 100 pogoane pământ arabil. Avera este administrată de Ștefan Florea în calitate de administrator, însă tatăl lui Dumitru Neagu pretinde că pământul este al său fără a avea cu ce dovedi”⁷⁶⁷. Acestea urmează a fi predate comunei pentru a se folosi de ele. În conac se propune a se înființa un azil, casă de odihnă sau gimnaziu⁷⁶⁸.

Serviciul de siguranță al județului Teleorman întocmește un tabel de persoane din județ ale „cărora bunuri urmează a fi inventariate și folosite de colectivitate”. Pe lângă proprietarul Alexandru Neagu se mai găseau menționați trei proprietari: „Nicolae Racottă, Ștorobăneasa, inginer, fugit în Egipt în anul 1947, 50 ha pământ arabil aflat pe teritoriul comunei, averea o stăpânește numitul Victor Capac cu titlul de proprietar; Alexandru Racottă la fel; Aurelia Orogeanu, Vitănești, casnică, căsătorită cu un oarecare Gerbore, fost consul italian și plecată la Roma în 1947 fără a se înapoia. Are un conac cu două clădiri, o magazie de cereale, pățul și grajd, 50 ha pământ arabil luate de la cetățeni fără forme legale, la conac este instalat dispensarul

---

⁷⁶² *Ibidem*, f. 40.

⁷⁶³ *Ibidem*, f. 26, 33, 58.

⁷⁶⁴ *Ibidem*, f. 33.

⁷⁶⁵ BJTAN, fond P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman, ds. 74/1948, f. 58.

⁷⁶⁶ *Ibidem*, f. 59.

⁷⁶⁷ BJTAN, fond Prefectura Județului Teleorman, ds. 7/1948, f. 26.

⁷⁶⁸ Idem, fond P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman, ds. 74/1948, f. 58.

veterinar și locuiește medicul veterinar”⁷⁶⁹. Toate bunurile trec în proprietatea comunelor Ștorobăneasa și Vitănești. Pe proprietatea familiei Racottă datorită imobilelor și a inventarului existent se propune a se înființa o fermă model⁷⁷⁰.

Nu numai cei care s-au încadrat în ordinul emis de M.A.I. au fost urmăriți. Organele județene, în ședința Comitetului Județean pe plăși din 29 noiembrie 1948, a extins ordinul la „foștii proprietari care nu inspiră încredere, însă sunt supravegheați de membrii noștri de partid”⁷⁷¹.

Propaganda comunistă capătă accente virulente după abdicarea regelui la 30 decembrie 1947. Monarhia a fost atacată pentru că deținea suprafețe întinse de pământ, fiind considerată cel mai mare „exploatare”. Comuniștii din Teleorman, în „prelucrarea actului de abdicare și demascare a monarhiei”, arată cum au popularizat evenimentul: „în cursul acestei luni (ianuarie 1948 - n.n.) s-a ținut mitinguri în cele 4 orașe și în satele din județ, unde au participat un număr mare de cetățeni, unde în fața lor s-a arătat cine a fost și pe cine a ajutat monarhia ca fiind cea mai mare capitalistă și deținătoare de pământ din țară. La toate aceste mitinguri cetățenii au manifestat entuziasmul față de R.P.R.”⁷⁷². Prin aceste manifestări, comuniștii pregăteau terenul exproprierii totale a moșierilor.

6.1.4. Preluarea de către stat a fermelor model ale particularilor

În ceea ce privește fermele particulare exceptate de la expropriere prin reforma agrară din 23 martie 1945, pe considerente economice, în județul Teleorman, în luna august 1948, mai existau zece: ferma dr. Dona (Râioasa), M. Protopopescu (Meri-Goala), inginer Malaxa (Putineiu), Așezămintele Brâncovenești (Necșești), Epitropia Spitalelor civile (Gârdești), Așezămintele Brâncovenești (Cervenia), Biserica Sf. Vineri (Năsturelu), Așezămintele Brâncovenești (Perii Broșteni), I.C.A.R. (Brânceni), L. Mihail (Crângeni)⁷⁷³. Situația lor nu era clară. În urma sesizării făcute de M.A.I., Prefectura județului Teleorman comunică situația moșiei Putineiu: „Nicolae și Constantin Malaxa, menționați în decretul nr. 1666/1948 al Prezidiului Marii Adunări Naționale al R.P.R. sunt foștii proprietari ai fermei Putineiu. În ce privește inventarierea averii pentru trecerea în patrimoniul statului, avem onoarea a vă raporta că ferma se găsește deja trecută în patrimoniul statului și aparține astăzi Uzinelor 23

⁷⁶⁹ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 7/1948, f. 27.

⁷⁷⁰ Idem, fond *P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman*, ds. 74/1948, f. 63.

⁷⁷¹ Idem, ds. 56/1948-1949, f. 152.

⁷⁷² Idem, ds. 37/1948, f. 50, 51.

⁷⁷³ Idem, ds. 56/1948-1949, f. 17.

August București, după cum se vede din alăturata adresă nr. 209/1948 a fermei model „23 August Putineiu - Teleorman”⁷⁷⁴.

În cursul anului 1948 au fost preluate prin hotărâri ale Consiliului de Miniștri, fermele Academiei Române. La 30 noiembrie 1948, ferma Academiei de la Tufeni a fost preluată de stat⁷⁷⁵.

În comuna Năsturelu, Academia Română stăpânea în indiviziune cu parohia bisericii Sf. Vineri din București, o fermă dotată cu inventar modern. Prin hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1496 publicată în M.O. nr. 260 din 8 mai 1948 partea Academiei a trecut în posesia Ministerului Agriculturii⁷⁷⁶.

În ceea ce privește ferma dr. Dona din comuna Râioasa, aceasta a fost trecută în 1948 în „tabelul de conace ce trebuiau rechiziționate pentru diferite instituții de utilitate publică”, cu mențiunea „fermă particulară bună pentru centru de mașini agricole”⁷⁷⁷ (planșa 18).

Motivul preluării fermelor particulare nu era lipsa randamentului. După cum reiese din documente, acestea erau mai productive decât cele de stat, deoarece „fermele de stat și cele particulare au produs un randament de 1500 - 1800 kg/ha cu excepția fermei particulare Malaxa din comuna Putineiu care a produs un randament de 3200 kg/ha grâu”⁷⁷⁸.

Toate instituțiile posesoare de pământ în anul 1948 au fost deposedate prin decizia Comisiei de Redresare Economică nr.202, publicată în „Monitorul Oficial”, nr. 27 din 3 februarie 1948. Epitropia Spitalelor Civile din București, Așezămintele Brâncovenești din București au fost desființate, terenurile și alte bunuri rurale fiind preluate de R.E.A.Z.I.M.⁷⁷⁹. Terenurile acestor instituții aflate sub forma fermelor model din comunele Necșești, Gândești, Cervenia, Năsturelu, Peri Broșteni aparținând Epitropiei Spitalelor Civile și Așezămintele Brâncovenești au fost desființate.

Prin legea din 11 iunie 1948 de naționalizare a întreprinderilor, pe teritoriul județului au intrat în patrimoniul statului 165 de mori, prese de ulei și decorticoare de orez. Majoritatea acestora se aflau pe proprietățile moșierești. În general, fiecare moșier deținea o moară sau o presă de ulei pe teritoriul proprietății. Unele modeste purtau denumirea de „moară țărăneasă” iar altele purtau denumirea de fabrici. De exemplu, fabrica de ulei a moșierului Metode Dumitrescu din comuna Piatra⁷⁸⁰. În decembrie

⁷⁷⁴ Idem, ds. 7/1948, f. 167-169.

⁷⁷⁵ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 14/1948-1949, f. 92.

⁷⁷⁶ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 260.

⁷⁷⁷ BJTAN, fond *P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman*, ds. 74/1948, f. 58.

⁷⁷⁸ Idem, ds. 56/1948-1949, f. 17.

⁷⁷⁹ Dumitru Șandru, *op. cit.*, p. 259.

⁷⁸⁰ BJTAN, fond *P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman*, ds. 61/1948-1950, f. 50.

1948 sunt menționate toate întreprinderile naționalizate. Unele fuseseră închise, rămânând să funcționeze doar o parte, apreciindu-se că: „avem 143 de mori țărănești din care funcționează numai 119. Avem 48 prese de ulei din care funcționează numai 28”⁷⁸¹. Întreprinderile naționalizate, prin ordinul M.A.I. nr. 2066/1949, primesc alte denumiri conforme regimului politic. De exemplu moara și presa de ulei aparținând lui C. Vorvoreanu (Brânceni) a fost denumită „Steagul”, moara Moșt. I.V. Chisim (Scrioaștea) - „Voința Poporului”, moara și presa lui C. Furculescu (Furculești) - „23 August”⁷⁸².

În a doua jumătate a anului 1948, Ministerul Agriculturii cu concursul serviciilor agricole județene, întocmește situația marilor proprietăți moșierești în vederea desființării acestora. Direcția Agricolă Teleorman întocmește un tabel „de conace din județ ce trebuie rechiziționate pentru diferite instituții de utilitate publică”⁷⁸³. În realitate, acesta prezenta suprafața de pământ, imobilele, inventarul agricol, moșierii care se aflau la conace și la sfârșit se propunea ce întrebuintare să i se aloce proprietății. De exemplu, proprietarului Metode Dumitru, din comuna Piatra, avea „100 pogoane, o fabrică de ulei cu vapor de aburi, 2 pătule, 2 magazii, 2 grajduri, un beci, o casă cu 7 camere din care 5 mobilate bine iar restul în parte, o semănătoare, un cal, o șaretă. Casa locuită de el având un singur copil”⁷⁸⁴. În dreptul fiecărui conac se preciza utilitatea care trebuia să o primească după ce acesta era predat comunei ca bun al întregii comunități. Mențiunile sunt diverse: „conac vilă așezat în luncă cu încăperi multe foarte bun pentru sanatoriu”, aparținând proprietarului Jean Berindei, comuna Dobrotești, „un conac, vilă, bun pentru casă de odihnă, fiind așezat în pădure”, proprietar Dumitru Berindei, comuna Dobrotești, „conac cu etaj bun pentru casă de odihnă”, proprietar Alexandru Berindei, comuna Dobrotești, „conac cu 20 de camere, magazie, pățul, bun pentru gimnaziu sau liceu”, proprietar Ioviță Plopșeanu, comuna Slăvești, „conac bun pentru grădiniță de copii sau dispensar medical, eventual spital”, proprietar Angela Făgărășanu, comuna Balaci etc.⁷⁸⁵.

Toate aceste pregătiri erau sesizate de populație: „în plasa Vârtoape circula zvonul că toate casele goale de la 1 ianuarie vor fi luate de comuniști”⁷⁸⁶. Cuvintele spuse de activiștii de partid la 30 decembrie 1948 erau „combătute”, dar realitatea avea să confirme aceste declarații, luna

⁷⁸¹ Idem, ds. 37/1948, f. 126.

⁷⁸² Idem, ds. 61/1948-1950, f. 51-54.

⁷⁸³ Idem, ds. 74/1948, f. 58-70.

⁷⁸⁴ *Ibidem*, f. 68.

⁷⁸⁵ *Ibidem*, f. 58-70.

⁷⁸⁶ BJTAN, fond P.M.R. - *Comitetul Județean Teleorman*, ds. 37/1948, f. 23.

martie 1949 aducând confiscarea întregului patrimoniu mobil și imobil a proprietății moșierești.

Statul comunist a urmărit să pună stăpânire pe cât mai multe proprietăți funciare rurale începând din anul 1948. A preluat pământurile scutite în mod expres de expropriere prin decretul din 23 martie 1945 aducând ca argumente urmărirea unor categorii de moșieri catalogați de regim drept criminali de război sau refugiați. Pământurile exceptate de litera legii de reformă agrară, ca de exemplu fermele model, orezăriile, au fost preluate de stat fără ca acest pământ să intre în categoria de împrumut.

Instituțiile precum Așezămintele Brâncovenești, Eforia Spitalelor Civile din București, Academia Română au fost desființate, iar pământul lor a fost preluat de stat. Unele pe motiv că nu erau exploatate în mod rațional, iar altele fără nici o justificare. Toate terenurile din asemenea surse au fost transferate în patrimoniul statului, nefiind alocate fondului de împrumut.

6.2. Rechiziționarea conacelor moșierești din 1948

Nevoia de spațiu locativ era prea mare pentru comuniștii veniți după 1946 „să îmbunătățească soarta poporului român”. În aceste condiții, instituțiile publice și personalul aferent necesar ridicării nivelului de trai la sate, puteau fi plasate în condiții bune prin limitarea spațiului locativ al privilegiaților vechiului regim, în speță a moșierilor. Acest procedeu de confiscare a unei părți din conac, mergând până la stăpânirea lui totală, a purtat numele în epocă de *rechiziționare*. Cele mai multe consemnări pentru județul Teleorman, privind rechiziționările, se referă în primul rând la conacele de pe moșii, și în al doilea rând, cu o pondere mai scăzută, la imobilele proprietarilor din orașele Alexandria, Roșiorii de Vede, Turnu Măgurele și Zimnicea. Până la decretul nr. 83 din 2 martie 1949, care desființa proprietățile moșierești, s-a mers pe rechiziționarea unei părți din conacele locuite permanent de proprietari, iar în cazul celor ocupate doar temporar s-a hotărât rechiziționarea lor integrală. Aceasta era politica comunistă bine camuflată de sloganul „egalitarismului”.

În Dicționarul Enciclopedic Român din anul 1966, termenul de rechiziționare avea următorul înțeles: „act de stat, intervenit în împrejurări excepționale, prin care organele administrative iau unele bunuri mobile sau imobile de la populație, în folosință temporară și în schimbul unei despăgubiri, în condițiile prevăzute de lege”. Din cercetarea documentelor reiese că, în practică, procedeu a căpătat alte valențe. Rechiziționările nu s-au efectuat în împrejurări excepționale, nu au fost temporare și s-au făcut fără despăgubiri.

„Greul” activității de sechestrare a bunurilor imobile fost dus de Ministerul de Interne, având concursul administrației locale. În cadrul acestui demers, primăriile aveau în principal două îndatoriri: în primul rând de a informa ministerul despre situația și starea conacelor, și în al doilea rând, propunea destinația pe care urma să o aibă imobilul rechiziționat. Chiar dacă rechiziționările au fost legalizate prin ordinele M.A.I., ele au fost în fapt abuzuri flagrante ale proprietății particulare și ale intimității personale. Fenomenul va deveni frecvent în perioada comunistă, românii vor deveni chiriași ai statului.

Până în anul 1948, Ministerul Agriculturii și Domeniilor Publice, în baza legii reformei agrare din 23 martie 1945, avea dreptul să confişte toate bunurile persoanelor vinovate de dezastrul țării sau de crime de război⁷⁸⁷.

La 27 din ianuarie 1948 este dată legea nr. 10, special elaborată pentru trecerea în patrimoniul statului a bunurilor imobile: clădiri (cu excepția celor necesare industriei și comerțului), terenuri virane situate în orașe, terenuri agricole, conace, vii, stabilimente industriale, exploatări de subsol, dar și toate bunurile mobile precum cele de: inventar casnic, inventar agricol viu și mort. Toate bunurile mobile urmau a fi confiscate, inclusiv cele care fuseseră transportate în altă parte și predate primăriilor ca bunuri aparținând statului⁷⁸⁸.

În ordinul Direcției Generale a M.A.I. nr. 16 din 26 apr. 1948, trimis Prefecturii județului Teleorman se specifica faptul că bunurile care fac obiectul legii 10/27.01.1948 trebuie să aparțină următoarelor categorii de persoane: criminali de război, celor ce și-au pierdut cetățenia română, emigranți trecuți fraudulos sau legal frontiera, cei dispăruți și căutați de justiție, precum și bunurile aflate părăsite din motive încă necunoscute⁷⁸⁹.

Oficial, în județul Teleorman, Serviciul de Siguranță a găsit numai patru persoane care se încadrau în prevederile legii. Bunurile acestora urmau a fi inventariate în luna iunie 1948 și puse la dispoziția comunității locale. Două dintre aceste persoane erau: Nicolae Racottă din comuna Ștorobăneasa, de profesie inginer, fugit în Egipt din anul 1947 și Alexandru Racottă, din aceeași localitate, fugit tot în Egipt. La Ștorobăneasa, familia Racottă deținea „un corp de case cu: salon, 11 camere, bucătărie, la etaj 3 camere și un antreu. Uzină electrică atașată de casă. Un corp de case compus din cancelarie și 3 camere la rând. Magazie, remiză, garaj de trăsuri, garaj de mașini și atelier de fierărie. Un pățul cu magazie la mijloc și o

---

⁷⁸⁷ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 7/1948, vezi Legea nr. 312/24 aprilie 1945, f. 16.

⁷⁸⁸ Idem, ds. 7/1948, f. 16, f. 40.

⁷⁸⁹ *Ibidem*, f. 41.

magazie reparată. Un corp de case cu 5 camere unde locuiește spălătoreasa. Un grajd în care încap 40 de vite. O seră de flori și un parc de 5 pogoane cu eleșteu. La o distanță de 500 metri mai există 2 corpuri de casă cu câte 4 camere, construcție nouă. O cramă cu 3 ha vie, 2 camere de locuit. O casă în fața școlii unde se află postul de jandarmi cu 6 camere, iar în pădure la 2 km de sat un conac compus dintr-o casă cu 3 camere, 4 grajduri de vite și staul de oi. Toată această gospodărie este în bună stare și se pretează pentru fermă model⁷⁹⁰.

A treia persoană era Aurelia Oroveanu, din comuna Vitănești, fără ocupație, căsătorită cu consulul Italiei, Gerbore și plecată la Roma în 1947 fără a se mai întoarce. Aceasta deținea un conac și două clădiri, o magazie de cereale, pățul, grajd și 50 ha teren arabil luat de țărani fără forme legale încă din 1945. În 1948 se afla deja instalat la conac dispensarul veterinar al stației de montă și locuința medicului veterinar⁷⁹¹. După rechiziționarea conacului la 24 septembrie 1948, primăria comunei Vitănești propune să fie înființată, tot în conac și o casă de nașteri⁷⁹².

A patra persoană semnalată de siguranța statului era Alexandru Neagu, ministru de finanțe antonescian în perioada 25 septembrie 1942-aprilie 1944. În urma exproprierii, el mai deținea 50 ha teren, un conac cu 8 camere și un antreu în comuna Călinești⁷⁹³. De fapt, această avere îi rămăsese după expropriere tatălui său, Dumitru Neagu. Alexandru Neagu, în urma aplicării legii reformei agrare din 23 martie 1945, a fost încadrat în categoria criminalilor de război și în baza art. 3, lit. b și a fost expropriat în întregime. Securitatea informa că averea lui Alexandru Neagu se afla în grija lui Ștefan Florea, în calitate de administrator al tatălui acestuia. În nota informativă mai era precizat faptul că Ștefan Florea pretindea că pământul este al lui, fără a avea cu ce să dovedească aceasta⁷⁹⁴. În final, toate bunurile familiei Neagu au fost confiscate și predate autorităților locale. În conacul rechiziționat, primarul comunei Călinești propunea să fie înființat un azil, o casă de odihnă sau un gimnaziu⁷⁹⁵.

Dacă până la elaborarea Legii nr. 10/27.01.1948 tot ceea ce se expropria era trecut în patrimoniul statului, după intrarea în vigoare a acesteia toate bunurile erau puse la dispoziția primăriilor comunale. Astfel, în cazul lui George Cretzeanu, ministru de finanțe în perioada 14 sept. 1940-27 ian.1941, i-a fost expropriată în totalitate moșia din comuna Orbeasca de

---

⁷⁹⁰ *Ibidem*, f. 63.

⁷⁹¹ *Ibidem*, f. 26.

⁷⁹² BJTAN, fond P.M.R. - *Comitetul Județean Teleorman*, ds. 74/1948, f. 47.

⁷⁹³ *Ibidem*, f. 58.

⁷⁹⁴ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 7/1948, f. 26.

⁷⁹⁵ *Idem*, fond P.M.R. - *Comitetul Județean Teleorman*, ds. 74/1948, f. 58.

Sus, județul Teleorman încă din anul 1946. Ulterior, averea acestuia devine ferma de stat „6 martie”⁷⁹⁶ în cadrul A.F.S.M.-ului, care, mai târziu, poartă numele de ferma „23 august 1948”.

6.2.1. Abuzuri ale autorităților comuniste

În practică, s-a rechiziționat abuziv o mare parte din conacele moșierești; autoritățile locale extinzând litera legii asupra tuturor proprietarilor. Încă din anul 1948 ordinele indicau ce urma să cazeze conacele și anume instituții publice (așezăminte de utilitate publică - numite în documente), organizații sindicale dar și spațiu locativ pentru funcționarii publici și militari activi transferați în interes de serviciu. Pentru o mai bună aplicare a ordinului, cererile „de rechiziționare urmau a fi înaintate Direcției Administrației de Stat din cadrul M.A.I. cu mențiunea noii întrebuintări date în folosul comunei”⁷⁹⁷.

Deoarece rechiziționările erau aprobate de M.A.I., la cererea primăriilor comunale și urbane, sunt rare cazurile când hotărârile sunt anulate. Astfel, Marcela N. Capră, proprietară în comuna Mavrodin, solicită să nu-i fie rechiziționat conacul pentru că îl locuiește în tot timpul anului împreună cu familia sa. Cererea îi este aprobată din două motive: în primul rând soțul acesteia avea grave probleme psihice, fiind declarat „dement”, iar în al doilea rând Marcela N. Capră, în schimbul conacului, pune la dispoziția primăriei al doilea corp de case cu 6 camere libere, situat în aceeași curte, pentru cazarea nou înființatului A.F.S.M.⁷⁹⁸. În dosarele arhivei județului Teleorman este singura cerere acceptată și soluționată în favoarea unui proprietar.

Pentru proprietarii care nu locuiau la conace decât în timpul muncilor agricole, iar în restul timpului reședința acestora se găsea în orașe precum: București, Alexandria, Roșiorii de Vede, Turnu Măgurele, rechiziționarea conacelor a încălcat dreptul la proprietate, garantată de Constituția din 28 martie 1948. Dintr-un „tabel de conace din județul Teleorman ce trebuiesc rechiziționate pentru diferite instituții de utilitate publică”, semnat de prefectul Florea Crețeanu, extragem câteva exemple: conacul proprietarului I. Gh. Manu din comuna Scrioaștea; cele trei case având 14 camere și dependențele aferente ale proprietarilor Zoe Goleșcu și Ecaterina Goleșcu din comuna Dracea, propuse pentru fermă model; conacul vilă așezat în luncă cu multe încăperi al lui Jean Berindei, din comuna Dobrotești, era considerat foarte bun pentru casă de odihnă; conacul cu parc plin de pomi al

⁷⁹⁶ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 7/1948, f. 33.

⁷⁹⁷ Idem, ds. 15/1948, partea I, f. 32.

⁷⁹⁸ *Ibidem*, f. 340.

generalului Berindei era considerat bun pentru a fi locuit de muncitorii agricoli sau lucrătorii de la C.F.R., fiind aproape de stația C.F.R.-Beuca; conacul cu 20 de camere, magazie și pățul, al proprietarilor Ioviță și Mișu Plopșanu, din comuna Slăvești, era bun pentru gimnaziu sau liceu, iar cealaltă casă având 6 camere din comună „poate caza două familii”; conacul cu 8 camere al lui Lincu Ionescu din comuna Ciolănești Deal, considerat „foarte bun pentru gimnaziu unic cu internat”, nu se ținea cont de proprietarul care locuia aici; conacul cu 15 camere, magazie și grajd al proprietarului C-tin Vetra din comuna Slăvești, considerat bun pentru cooperativă, proprietarul fiind închis pentru sabotaj, etc⁷⁹⁹.

Făcând o sinteză a întregului proces de confiscare se întâlnesc situații majoritare în care proprietarii au rămas să locuiască în condiții jenante, împreună cu personalul instituțiilor cazate, mai mult decât atât, procedeul s-a extins până la mutarea lor din propriile case, statul cazându-i în altă parte sau chiar aruncându-i afară fără a li se oferi un alt spațiu de locuit.

Spre exemplu, la 22 mai 1948 prefectura aproba rechiziționarea din conacul doamnei Madelina Protopopescu, aflat în comuna Vârtoapele de Jos, „a unui antreu, 2 camere în dreapta și în stânga și alta în fund pentru înființarea agenției B.N.R.”⁸⁰⁰. Proprietara urma să locuiască sub același acoperiș cu personalul băncii.

Ministerul Afacerilor Interne aproba rechiziționarea, „cu plata chiriei legale, a conacului din comuna Balaci, proprietară Elena Bălănescu, pe seama și la dispoziția ocolului agricol local, urmând ca proprietara să rămână cazată mai departe în același imobil cu acces la dependente”⁸⁰¹.

Lui Costică Oprescu, din comuna Dulceanca, având o familie formată din 5 membri, o casă cu 3 camere și o sală, i s-a rechiziționat o cameră unde „s-a și mutat cooperativa, fiind un local corespunzător”⁸⁰².

Liniștea familiei avocatului Florian Drăghici din Turnu Măgurele, str. 6 Martie, a fost definitiv alungată prin rechiziționarea a 3 camere din cele 10 deținute. Aici avea să funcționeze localul oficiului P.T.T. din oraș⁸⁰³.

În ceea ce privește familia Busuioceanu din orașul Zimnicea, formată din 2 persoane, proprietară a unei locuințe cu 8 camere, primăria cere la 5 martie 1948, rechiziționarea a 3 camere și un antreu pentru cazarea secției de jandarmi a orașului⁸⁰⁴. Ne putem imagina conviețuirea proprietarilor în atmosfera unei asemenea instituții. În schimb, proprietara Victoria

---

⁷⁹⁹ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 74/1949, f. 58-70.

⁸⁰⁰ *Ibidem*, f. 72, 90.

⁸⁰¹ *Ibidem*, f. 52.

⁸⁰² *Ibidem*, f. 501.

⁸⁰³ *Ibidem*, f. 18.

⁸⁰⁴ *Ibidem*, f. 27.

Anastasescu, din comuna Merii Goala, se putea considera „fericită”, întrucât cele 3 camere rechiziționate urmau să găzduiască evenimentele culturale ale comunității prin înființarea căminul cultural în locuința sa⁸⁰⁵.

Conacul fraților Mihail și Ion Plopeanu, din comuna Slăvești, era locuit la 15 noiembrie 1948 de 4 membri, în coproprietate, deoarece aceștia nu mai dețineau alte locuințe. După rechiziționare, 4 camere adăposteau Sindicatul Agricol, iar în celelalte 4 camere, cămară, baie, sufragerie, o dependență cu 2 camere urma a trăi mai departe proprietarii. Pentru că s/a considerat că le rămăsese prea mult spațiu locativ proprietarilor, Pretura Plășii Slăvești propune la 24 noiembrie o nouă rechiziționare. Astfel, după cum reiese din documente, conacul a suferit două rechiziționări într-o singură lună. De data aceasta urma a se instala aici, pe lângă Ocolul Agricol și cel Zootehnic Veterinar și Dispensarul Veterinar. Motivarea celei de-a doua rechiziționări era că imobilul „corespunde scopului cu atât mai mult cu cât are dependențe: grajd, remiză, necesare Ocolului Agricol pentru animale”⁸⁰⁶.

6.2.2. Pierderea locuințelor

Au existat și cazuri când proprietarii au fost deposedați de casele lor devenind apoi chiriași. Rechiziționarea a fost considerată de guvernul comunist o închiriere pentru care proprietarii primeau bani. În fapt, era un paradox să-ți închiriezi casa, și tu să stai cu chirie. Vom vedea mai jos ce însemna chiria plătită de stat. Astfel, stația meteorologică a Institutului Meteorologic Central din Turnu Măgurele, intrând în posesia unei aparaturi noi, a considerat inadecvat vechiul local, de aceea a cerut „să se rechiziționeze imobilul lui Procopiu Marinescu, iar acesta să fie mutat în localul eliberat de stația meteorologică, însă, cu chirie”⁸⁰⁷.

Avizul ministerului a fost favorabil și în cazul clădirii din strada Mărășești nr. 25, Roșiorii de Vede, necesar pentru o sală de ședințe și cabinet medical. Cofetăria Dumitrache se compunea din prăvălia propriu-zisă, o cameră locuită de familie și un laborator. În cazul acestui proprietar, el își pierdea odată cu casa și ocupația, devenind șomer. În aceeași adresă a Ministerului Afacerilor Interne către prefectură este recunoscut faptul că: „posibilitatea de cazare a cofetarului evacuat este minimă, în oraș nemaigăsindu-se imobile disponibile potrivite, de aceea rechiziționarea trebuie aprobată fără obligația din partea noastră de cazare”⁸⁰⁸.

⁸⁰⁵ *Ibidem*, f. 3.

⁸⁰⁶ *Ibidem*, f. 525-530.

⁸⁰⁷ *Ibidem*, f. 437-439.

⁸⁰⁸ *Ibidem*, f. 371.

Toate aceste rechiziționări, fie ele parțiale sau totale, purtând amprenta autorităților locale, denotă de cele mai multe ori ura personală a acestora față de moșieri și în general față de persoanele înstărite. Primarii comuniști, puși în fruntea satelor de partid, făceau parte din categoria sătenilor săraci, singurii în măsură să corespundă standardelor sovietice. Se produce o bulversare a societății rurale românești, în care moșierii și sătenii înstăriți, fruntea satelor, sunt înlocuiți cu sătenii săraci, până mai ieri marginalizați. Moșierul și țăranii înstăriți reprezentau adevărata autoritate a localității. Prin rechiziționarea conacelor, autoritatea moșierilor era știrbită. Puternicii zilei deveneau săracii de ieri.

În acest sens, exemplul de mai jos este concludent: „Primarul comunei Deparați-Hârlești, la sfatul prefectului venit în inspecție prin comună, cere rechiziționarea conacului proprietarilor Ecaterina Elvira și Mihai D. Slăvescu motivându-și demersul prin faptul că: „localul primăriei comunei este vechi pentru că moșierii nu au avut niciun interes să-l întrețină, din contra au desconsiderat autoritatea comunală, ei având conace impunătoare. Mihail Slăvescu mai are un conac în câmp la marginea satului unde se poate muta sau i se poate ceda pentru locuință actualul local al primăriei. Prin rechiziționarea conacului Mihail Slăvescu se face și un act politic necesar în procesul ascuțirii luptei de clasă pentru creșterea autorității comunale și limitarea foștilor moșieri din comună și a chiaburilor. De aceea vă rugăm să binevoiți a aproba în întregime clădirile conacului Mihail Slăvescu în mod excepțional față de ordinul dvs. nr. 39320A/1948”⁸⁰⁹. De fapt, prin acest discurs primarul încerca să justifice cererea de rechiziționare a întregului conac, deoarece acesta mai suferise o rechiziționare.

Teroarea, condițiile precare și insecuritatea în care trăiau cei doi proprietari, împreună cu toată familia lor, este redată de aceștia în memoriul adresat ministerului la 16 octombrie 1948. Cu toate că spațiul locativ fusese mult restrâns, este de remarcat că familia Slăvescu nu a renunțat la standardul de viață impus de categoria socială din care făcea parte. Membrii familiei nu aveau certitudinea că cele câteva camere care le mai rămăseseră vor mai fi ale lor dar, educați în spiritul respectării legii, ei au așteptat rezolvarea problemei de către autoritățile comuniste. Redăm mai jos documentul în întregime întrucât acesta exprimă de fapt situația disperată în care se găseau toți foștii moșieri în anul 1948.

Iată cum își prezentau soții Slăvescu starea de incertitudine și insecuritate în care se aflau: „În luna mai, după formarea sindicatelor lucrătorilor agricoli, am fost obligați să cedăm fără plată acestui oficiu o cameră spațioasă și luminoasă cu mobila necesară. Deși casa noastră este de

---

⁸⁰⁹ *Ibidem*, f. 361.

zid are 6 camere, baie și sufragerie, totuși în afară de camera cerută de sindicat, celelalte camere sunt de trecere din camere de locuit și sunt întunecoase neavând ferestre directe afară și lumina le vine prin celelalte camere. Familia este numeroasă în afară de noi doi, mai locuiește fiica noastră cu un copil de 5-6 ani cu guvernanta, soțul ei din când în când, când îi permite serviciul vine să-și vadă soția și copilul, fiind funcționar în Ministerul Afacerilor Interne. Mai locuiesc administratorul cu soția și copilul de 4 ani și guvernanta. Acesta este angajat prin contract fiind obligat a-i da locuință și întreținere.

De câțva timp însă, se vehiculează ideea să se propună spre o nouă rechiziționare a altei părți din casă pentru alte instituții: primărie comunală, gimnaziu, cămin cultural etc. Chiar dl. prefect al județului venind în comună de câteva ori în această vară, a dat ordin organelor administrative să facă propunere în acest sens, iar funcționarii respectivi au arătat că nu se pretează pentru motivele de mai sus arătate, lipsa de spațiu, de lumină și numărul mare al membrilor familiei. În afară de asta mai există un motiv mai serios: în cazul în care veți aproba rechiziționarea pentru primărie, aceasta fiind un oficiu ce funcționează în permanență ziua și noaptea cu telefon, trebuie să stea porțile deschise în permanență și avutul nostru viu și mort, precum și cerealele din magazie, după predarea cotei de cereale, nu ar mai putea fi păzite. Postul de jandarmi are în pază 3 comune mari și nu are decât 2 jandarmi. Deoarece de câteva luni stăm sub presiunea de a fi evacuați, astfel că avem în permanență bagajele făcute. Respectuos vă rugăm domnule ministru să trimiteți pe cineva să cerceteze pentru a înceta situația alarmantă și nesigură care ne face să trăim într-o veșnică presiune morală. Semnează, Ecaterina Elvira și Mihail Slăvescu⁸¹⁰.

Prin ordinea Direcției Generale a Administrației de Stat, din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, nr. 3911A din 16 februarie 1948, rechiziționările de conace și case erau aprobate de acest minister pentru instituții publice nou apărute, dar și pentru *ridicarea nivelului de trai la sate*, lozincă des folosită de comuniști, pentru a da politiciii lor sentimentul grijii față de cei săraci. Astfel se cere rechiziționarea conacului proprietarei Ioana Gh. Stoicescu din comuna Dobrogostea pentru înființarea sediilor organizației P.M.R. și A.R.L.U.S., precum și pentru școală. Conacul avea 5 camere, o bucătărie și o sufragerie⁸¹¹.

La 4 septembrie 1948, prin ordinul nr. 28617, M.A.I. aproba, cu plată, rechiziționarea corpului de clădire gol, cu garaj și magazie, din comuna

⁸¹⁰ *Ibidem*, f. 361-365.

⁸¹¹ *Ibidem*, f. 267.

Furculești aparținând lui Constantin Furculescu, pentru instituirea unei „stațiuni de egrenare a bumbacului”⁸¹².

La data de 18 octombrie 1948 sunt rechiziționate două camere din imobilul proprietatea Dr. Vișină Gheorghe, în care urma a ființa sediul Organizației de plasă Roșiorii de Vede al Frontului Plugarilor, întrucât, motivau sec autoritățile, „vechiul local nu mai corespunde”⁸¹³.

De spațiu locativ aveau nevoie și instituțiile care vegheau din umbră la siguranța statului popular român pentru a nu fi sabotat. La 7 iulie 1948, prin ordinul M.A.I. nr. 7190, se rechiziționează pentru biroul de siguranță Roșiorii de Vede imobilul din strada Basarab, nr. 22, proprietar Ioniță Lincă. Ministerul se obliga a-i achiziționa acestuia, pentru cazare, o locuință în altă parte⁸¹⁴. Pretura Plășii Balaci, la data de 6 septembrie 1948, prezenta Prefecturii județului Teleorman necesitatea unei noi rechiziționări pentru biroul de siguranță local. Situația în care se afla proprietarul era paradoxală, „în prezent se află în imobilul domnului Ion Constantinescu-Petrea, din Calea Oltului, nr. 5, pentru că nu prezintă suficiente condiții de igienă necesare ca: arest, cameră de serviciu, magazie de lemne etc și în plus o parte din imobil este ocupat de proprietar, având ușă comună cu încăperile folosite de biroul de siguranță, contrar dispozițiilor formulate de poliția superioară”⁸¹⁵. Motivarea demersului privind lipsa condițiilor de igienă pentru personalul siguranței și deținuți, pare hilară. Adevăratul motiv era nevoia de „intimitate” a serviciului de siguranță, care în același an s-a transformat în Securitatea Statului.

6.2.3. Școli și grădinițe în conace

În ceea ce privește ridicarea nivelului de trai, prin ordinul circular din 21 august 1948, M.A.I. încearcă să rezolve problema școlilor care erau neîncăpătoare și pentru a nu mai construi altele cere să „se cerceteze în acele comune în care există conace sau clădiri libere care ar putea fi ușor amenajate în localuri de școli” și îndeamnă reprezentanții din teritoriu să ceară „acestui minister rechiziționarea lor”⁸¹⁶. În aceste condiții cea mai mare parte a autorităților locale se grăbesc să răspundă favorabil apelului lansat de minister.

În comuna Balaci, autoritățile locale propun cazarea grădinițelor de copii în conacul proprietatea fraților Gheorghe, Dan Dumitrescu și Angela

---

⁸¹² *Ibidem*, f. 125.

⁸¹³ *Ibidem*, f. 253.

⁸¹⁴ *Ibidem*, f. 166.

⁸¹⁵ *Ibidem*, f. 168.

⁸¹⁶ *Ibidem*, f. 575.

dr. I. Făgărășeanu, iar conacul doamnei Rațiu cu 11 camere poate fi transformat în gimnaziu unic⁸¹⁷. Ferma Academiei R.P.R. din comuna Tufeni, trecută în proprietatea Ministerului Agriculturii și administrată de A.F.S.M.-ul din Pitești, primește înștiințare de la Pretura Plășii Balaci privind conacul aflat pe proprietatea acesteia. El urma să fi rechiziționat „în vederea amenajării claselor școlii elementare cât și pentru o sală de cinema”⁸¹⁸. Lui Radu Velicescu din comuna Slobozia-Mândra, la 18 octombrie 1948, i se rechiziționează o cameră pentru „sala de clasă a cursului elementar, ciclul II”⁸¹⁹.

Există și cazul unor activiști de partid mai zeloși care înainte de primirea ordinului de mai sus au încercat să construiască școli pe banii comunității. Astfel, au găsit diferite modalități de strângere a banilor, dar i-au folosit în scopuri personale. Spre exemplu, ministerul află, din nota informativă, nr. 62 din 31 mai 1948, trimisă de un informator, de situația comunei Smârdioasa unde, afirmă sursa: „deținem informația că secretarul P.M.R. din comuna Smârdioasa împreună cu biroul politic din această comună, fără a avea vreun ordin aprobator, au hotărât să oblige pe toți comercianții și oamenii înstăriți din comună să dea pentru terminarea construirii școlii primare o sumă de bani care varia între 5000 - 30000 lei, pentru predarea sumei au fixat să dea venitul de pe 15 zile. Datorită amenințărilor ce li s-a fixat acestora au dus să dea sumele ce li s-a impus. Banii s-au încasat fără chitanță. Acești bani în loc să fie întrebuințați pentru terminarea localul școlar au fost întrebuințați în scopuri personale. Toți cei din comitet s-au îmbrăcat, atât ei cât și familia lor, într-un lux pe care nu-l poartă nici cei mai buni gospodari, ajungând să plătească un palton de blană pentru damă cu suma de 45000 lei. Se țin veșnic, ziua și noaptea, de chefuri care-i costă bani mulți. Comitetul de asemenea face parte din conducerea cooperativei de bumbac și au făcut și mari fraude acolo din care au realizat mari venituri pe care le-a întrebuințat pentru îmbrăcăminte și chefuri. Populația este nemulțumită [...] își pierd încrederea în actualul regim”⁸²⁰.

Așezămintele sanitare au luat ființă tot în urma rechiziționărilor. La o lună după trimiterea ordinul privind necesitatea înființării de școli, M.A.I. elaborează un nou ordin circular prin care primăriile erau îndrumate să-și de-a concursul și în cea ce privește soluționarea problemelor sanitare, care necesitau măsuri urgente prin înființarea a „cât mai multe instituții sanitare ca de exemplu: spitale, sanatorii, case de nașteri, case de sănătate, serviciu

⁸¹⁷ *Ibidem*, f. 480, 566.

⁸¹⁸ *Ibidem*, f. 3.

⁸¹⁹ *Ibidem*, f. 358.

⁸²⁰ *Ibidem*, f. 479.

sanitar atât în mediul urban cât și în mediul rural pentru care se cere un tabel cu imobilele rechiziționate⁸²¹. Așa se face că în conacul Aureliei Oroveanu din localitatea Vitănești, în urma rechiziționării, a luat ființă casa de nașteri⁸²².

Nu doar instituțiile aveau nevoie de spațiu locativ ci și funcționarii care le deserveau. Această coabitare duce, de cele mai multe ori, la situații stânjenitoare pentru proprietarii care se văd nevoiți să-și împartă bunul lor cu niște străini, ajungând astfel să nu mai aibă intimitate în familie. În urma rechiziționării, Paulică Pătrașcu, din orașul Roșiorii de Vede, a trebuit să-i cedeze secretarului preturii, Ștefărtă Valentin, 2 camere, un antreu și o bucătărie, în condițiile în care proprietarii urmau să locuiască în anexele din curte⁸²³.

Șefului de ocol agricol, împreună cu cei 3 membri ai familiei acestuia, în urma rechiziționării, i-au fost alocate 4 camere din imobilul proprietatea Elenei Nicolescu din Roșiorii de Vede, mamei acesteia rămânându-i 2 camere⁸²⁴.

Dacă la sate rechiziționarea a pornit de la moșieri care dețineau câte un conac, aceasta s-a extins mai apoi și la părți din locuințele țăranilor înstăriți, cei pe care regimul îi va denumi peiorativ - *chiaburi*.

Un caz aparte este cel al comunei Slobozia-Mândra, unde avem de-a face cu un primar extrem de zelos. La data de 3 decembrie 1948, acesta rezolvă global toate problemele locative ale comunei întocmind un simplu tabel. Este de amintit aici că în această comună ia ființă, în anul 1949, prima gospodărie agricolă colectivă din județul Teleorman, eveniment amplu relatat în ziarul *Scînteia*, officiosul Partidului Comunist. Redăm mai jos lista rechiziționărilor propuse de primar:

„1. Constantin Ionescu, familia compusă din 4 membri, deține 34 ha și o locuință cu 5 camere. Să se rechiziționeze 2 camere și o sală pentru cooperativă

2. Constantin Sârbu, familia compusă din 4 membri, deține dărac de lână, mașină de treer, are 5 camere. Să se rechiziționeze o cameră pentru sediul U.F.D.R.

3. Alexandru Petculescu, familia compusă din 6 membri, deține 50 ha, cazan de țuică, are o casă cu 7 camere. Să se rechiziționeze 3 camere cu intrare la stradă pentru sediul P.M.R.

---

⁸²¹ *Ibidem*, f. 575.

⁸²² *Ibidem*, f. 260.

⁸²³ *Ibidem*, f. 310.

⁸²⁴ *Ibidem*, f. 351.

4. Marin Ploieșteanu, familia compusă din 3 membri, deține 21 ha, 5 camere. Să se rechiziționeze o cameră cu intrare la stradă pentru O.T.S.

5. Florin Mihăilescu, familia compusă din 7 membri, deține 18 ha, dărac de lână, o casă cu 8 camere. Să se rechiziționeze 3 camere pentru Organizația Frontul Plugarilor și cămin cultural”. Motivația acestui demers este dată de primar în subsolul tabelului prin faptul că cei implicați „au refuzat să cedeze de bunăvoie și privesc cu ochi răi regimul”⁸²⁵. Din tabel se observă că instituțiile politice ale noului regim aveau cea mai mare nevoie de spațiu locativ.

Regimul popular încearcă să dea o aparentă legalitate la aceste încălcări flagrante ale dreptului de proprietate, prin acordarea de *compensații*. Ministerul Afacerilor Interne trece în dreptul fiecărei aprobări de rechiziționare precizarea: „se rechiziționează cu plată”. Această plată nu era de fapt decât o simplă formulă rămasă pe hârtie. Unele documente lasă să se întrevadă că acea plată, acordată sub forma unei chirii, era de cele mai multe ori simbolică. De exemplu Biroul de Siguranță din Plasa Balaci a luat ființă la 1 ianuarie 1948 și s-a mutat în locuința lui Marin Preotescu. În ceea ce privește prețul chiriei, pretorul plășii recunoaște că acesta „este desigur mic [...] Biroul de Siguranță nu are alt local în care să se poată muta, iar chiria nu poate fi majorată decât cu aprobarea Direcției Siguranței”⁸²⁶.

Uneori, rechiziționările sunt văzute ca alternativă mai eficientă la plata chiriei. Astfel, în cazul proprietarei Elena Nicolescu, „rechiziționarea se cere pe motiv că proprietara pretinde o chirie considerabil de mare pe care direcția agricolă nu o poate plăti”⁸²⁷. Dacă până acum am văzut că prețul era modic, din următorul document înțelegem cât era în realitate. Conacul proprietarei Eliza Vorvoreanu din comuna Brânceni, în urma reformei agrare din 1945, a găzduit Stațiunea de Cercetări agricole în baza unui contract prin care se plătea suma de 40000 lei. În anul 1948, în adresa înaintată M.A.I., primăria insistă „să se dea ordin să se rechiziționeze (conacul) pentru a nu se mai plăti”⁸²⁸.

Dacă prin rechiziționări statul rezolva, fără prea mari cheltuieli, nevoia de spațiu locativ a noilor instituții și a personalului ce le deservea, în schimb, cei cărora li se luau imobilele, parțial sau în totalitate, au avut de trecut prin situații, de multe ori dramatice. Întregul proces de rechiziționare a purtat amprenta Ministerului Afacerilor de Interne, care a beneficiat de sprijinul activ al administrației locale. Ordinele date de M.A.I. au

⁸²⁵ *Ibidem*, f. 565.

⁸²⁶ *Ibidem*, f. 228.

⁸²⁷ *Ibidem*, f. 351.

⁸²⁸ *Ibidem*, f. 583.

reprezentat preludiul a ceea ce avea să se întâmple în primăvara anului 1949. Prin decretul 83/1949, moșierii au fost scoși în miez de noapte din conacele aflate pe proprietățile lor și au primit domiciliu obligatoriu pe raza altor județe, iar toate bunurile și conacele au trecut în patrimoniu statului.

6.3. Decretul nr. 83/1949

„În aceste zile din urmă, amicii mei comuniști au mai dărmădat încă ceva din clădirea românească. Au azvârlit cu brutalitate, la miezul nopții, din așternuturile lor - cu copii și cu neveste - pe nenorociții de proprietari care mai duceau zilele amare pe lângă cioburile nimicitelor lor proprietăți. A fost un atac de dușmani și de tâlhari. Victimele au fost gonite aproape în pielea goală. Haine, merinde, ustensile, boarfe, bani au rămas în mâinile jefuitoarelor oficiali. Ce vreți! Luptă de exterminare. Trebuie să golim țara românească de toți oamenii vrednici, gospodari, vigilenți, pricepuți să agonisească, să economisească, să-și crească gospodăria, copii și trăinicia căminului. Trebuie să-i facem pe toți românii golani, dezmetici, bolnavi de frigurile revoluției, brute în grajdul comunist și anexabili într-o noapte la raiul sovietic. Pe zi ce trece ni se limpezește tragica realitate. Trebuie sufletește și practic, să desființăm neamul românesc cu personalitatea, cu vredniciile și cu istoria lui și să creăm albie largă puhoiului din Răsărit. Înfrânți militărește, urmăm fatal, legea roboiților din război. Stăpânii noștri de astăzi, deși unii cu nume și poate cu genealogie românească, sunt, în realitate, vechilii statului sovietic.

Cooperative, colectivizare, socialismul cu care trebuie să ne îmbrăcăm, toate acestea sunt lanțurile robiei în care am intrat de cinci ani încoace”⁸²⁹.

Am ales acest citat menit a reda momentul dispariției proprietarilor din județul Teleorman, ca de altfel din întreaga țară, în martie 1949 și pentru a arăta faptul că un membru al Prezidiului Marii Adunări Naționale, organul legislativ al țării, nu aflase din timp despre existența acestor decrete-legi. Decretul nr. 83/1949 era de altfel ilegal, întrucât el nu specifica cele ce aveau să se întâmple cu proprietarii găsiți la conace.

Gala Galaction, pe numele său Grigore Pișculescu, om de litere cunoscut, originar din comuna Didești, județul Teleorman, unde tatăl său fusese arendaș, a simpatizat, în tinerețe, cu ideile de stânga, iar după 1945 a ajuns să facă politică comunistă, pentru ca din 1948, alături de M. Sadoveanu și C. I. Parhon, să fie ales în Prezidiul Marii Adunări Naționale. Citatul de mai sus adevărat, la câteva zile distanță, ceea ce se

⁸²⁹ Gala Galaction, *Jurnal 1947-1952. Pagini inedite cenzurate*, București, Ed. Vestala, 2007, p. 121.

petrecuse în mare secret în noaptea de 2 spre 3 martie 1949 cu moșierii din întreaga țară. Viziunea omului politic Grigore Pișculescu, pe termen lung, a fost corectă. Proprietatea de orice fel se va transforma peste noapte în bun al statului socialist român, iar cei care se vor opune politicii statului vor fi transformați în *robi* - deținuți politici.

Confiscarea de către guvernul comunist a suprafeței ce depășea 50 de hectare prin reforma agrară din martie 1945 se extinde prin decretul 83/1949 la toată suprafața de teren, la conace, la inventarul viu și mort deținut de moșieri.

Decretul a fost privit de guvern ca o continuare firească a reformei agrare din 23 martie 1945, chiar în articolul I se afirmă că „se completează legea nr. 187/1945”. Iar prin el se urmărește dezvoltarea agriculturii R.P.R., prin împiedicarea acțiunii de sabotaj a planului de însămânțări și a producției agricole (art. I)⁸³⁰.

În urma aplicării decretului, Comisia Județeană Teleorman a înaintat ministerului un „raport, privitor la definitivarea reformei agrare”⁸³¹. Acesta reprezenta o sinteză a evenimentelor din 2 martie 1949 din care reieșea caracterul conspirativ, abuziv pe care guvernul comunist l-a impus în demersul nelegal de desființare a proprietății moșierești din România. Toată operațiunea a fost pregătită până în cel mai mic detaliu: oamenii, orele, traseele au fost din timp stabilite. Aplicarea lui pe teren a fost privită ca o operațiune militară în care, de această dată, dușmanii erau moșierii.

Raportul de îndeplinire a operațiunii prezenta astfel situația: „Punerea în aplicare a legii pentru definitivarea reformei agrare s-a desfășurat după planul fixat conform instrucțiunilor primite. S-a făcut din timp mobilizarea oamenilor și a mijloacelor de transport. La orele fixate s-a făcut instructajul după care echipele au plecat pe teren pe cele 11 trasee stabilite în plan. Se fixase ca oră de sosire în toate comunele orele 20, însă, nu a putut ajunge toate comisiile la această oră din cauză că nu s-a apreciat just timpul de mers și s-a pornit de la punctul de plecare mai târziu. Totuși operațiunile de cucerire a conacelor și ridicare a moșierilor s-a început la ora fixată. Până la ziuă, operațiunea era terminată, moșierii fiind în curs de transportare la Turnu Măgurele”⁸³². Din raport se vede rigurozitatea cu care a fost pregătită întreaga operațiune. Ea a fost păstrată în cel mai mare secret de cei care au pus în aplicare decretul.

---

⁸³⁰ Gheorghe Iancu, Virgil Țărău, *op. cit.*, p. 86-88.

⁸³¹ BJTAN, fond P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman, ds. 10/1945-1950, f. 8.

⁸³² *Ibidem*.

6.3.1. Cine au fost cei care au aplicat legea

La data de 19 mai 1949, I. Simionescu, director în Ministerul Agriculturii, prin adresa nr. 1588, solicită Secțiunii Agricole a județului Teleorman un tabel cu oamenii care au „prestat muncă în cadrul executării D.L. 83/1949 și care au lucrat în comisia județeană de expropriere, cu mențiunea sumelor și a conacelor la care au lucrat”⁸³³. Comitetul Provizoriu al județului Teleorman, Secțiunea Agricolă, prin adresa nr. 2354 din 25 mai 1949, comunică datele solicitate dar adăugând „conacele unde au lucrat nu se poate arăta”⁸³⁴.

La punerea în aplicare a decretului 83/1949, pe raza județului Teleorman, au luat parte 264 de persoane. Aceștia au lucrat între 3 și respectiv 11 zile, frecvent 3 zile mai rar 11 zile. Delegații au fost scoși din producție, în general, pe data de 28 februarie 1949. S-au întâlnit și cazuri de delegați care au luat parte la definitivarea reformei agrare din 3 martie 1949⁸³⁵. La 29 martie 1949 se mai aflau încă pe raza județului doi delegați. Este vorba de Popa Ion din București, str. Aleea Vergului, fost lucrător la Optica Română și care a rămas ca administrator al moșiei Piatra. Al doilea delegat este Lungu Gheorghe, tot din București, strada Duca Ghica, de la fabrica Astra Textilă, ce a rămas ca șef de secție la Furculești⁸³⁶.

Diurna delegaților era în quantum de 200 lei, aceasta ridicându-se la un total de 306091 lei⁸³⁷. Celor 264 de indivizi nominalizați li se adaugă 72 de șoferi care „au activat în zilele de 1,2 și 3 martie 1949, pe lângă Direcția Agricolă a județului Teleorman”⁸³⁸. Diurna acestora din urmă fiind aceeași, iar totalul cheltuielilor de 36500 lei.

6.3.2. Traseul mașinilor în noaptea de 2/3 martie 1949

Comisia Județeană a stabilit 11 trasee în care au fost cuprinse toate comunele județului și în special toate conacele care, din informațiile deținute de Secțiunea Agricolă a județului Teleorman, erau locuite de proprietari, vizați pentru a fi ridicați. Pentru fiecare traseu au fost alocate un camion și un „turism”, în total fiind trimise în județ 22 mașini: 11 camioane și tot atâtea „turisme”. În fiecare camion se aflau 18 oameni, necesari pentru ridicarea moșierilor în liniște fără a avea loc incidente. În mașină se afla responsabilul traseului, cel însărcinat cu supravegherea întregii operațiuni. Punctul de plecare al mașinilor și camioanelor era orașul Turnu Măgurele.

⁸³³ BJTAN, fond P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman, ds. 74/ 1949, f. 39.

⁸³⁴ *Ibidem*, f. 38.

⁸³⁵ *Ibidem*, f. 30-44.

⁸³⁶ *Ibidem*, f. 137.

⁸³⁷ *Ibidem*, f. 40-44.

⁸³⁸ *Ibidem*, f. 45, 46.

Din cei 18 indivizi aflați în camion 6 erau desemnați să răspundă de câte o comună, ajutați fiecare de alți doi indivizi. Echipele astfel formate coborau la marginea satului de unde se îndreptau spre primărie pentru a fi păstrat secretul misiunii. Activitatea era prevăzută a se încheia la orele 2 noaptea când camioanele și mașinile încărcate cu moșieri urmau a fi predate miliției, singura care știa destinația finală a acestora. Toată operațiunea purta mențiunea „strict secret”.

Traseele au fost cuprinse în foi tipizate purtând antetul „Îndrumări pentru responsabili traseului”, în care se specifica locul de plecare, comunele prin care vor trece echipele, responsabilii traseelor. Numele acestora din urmă și al însoțitorilor lor era scris de mână pe foaia tipizată. Pentru a exemplifica, redăm mai jos traseul cu numărul 5: „Mașina numărul 5 pleacă din Turnu Măgurele, școala țărănească, la orele 18. Transportă 18 oameni, însoțită de turismul numărul 5, având ca responsabil pe tovarășul Remuș Dumitru (scris de mână - n.n.). Responsabilul va fi atent să nu cumva să oprească în nici un caz la primărie sau în sat pentru coborârea oamenilor ci numai la marginea satului de acolo oamenii vor pleca pe jos până la primărie. Prin Alexandria, Buzescu, Mavrodin oprind la următoarele comune: 1. Nenciulești - Rogaci Vladimir (numele sunt scrise de mână - n.n.); 2. Albești - Petrescu Stelian; 3. Merigoala - Mihai Neculae; 4. Butculești - Borș Grigore; 5. Săceni - Vișan Ioan; 6. Gârdești - Croicea Dumitru. Vă atragem atenția că la Buzescu trebuie să faceți dreapta, iar la Mavrodin după ce ați trecut primăria la stânga, faceți la dreapta, iar la Drăgănești părăsiți drumul ce duce la Vârtoape făcând la stânga la intrare în Drăgănești. La Sființești, la intrarea în sat, faceți imediat la stânga. Iar la ieșirea din Săceni faceți la dreapta spre Gârdești. Camionul va rămâne la Gârdești, iar trimisul la Nenciulești. Amândouă mașinile vor fi puse la dispoziția Miliției începând de la orele 2 noaptea până când Miliția își va termina misiunea. Ele pot fi folosite și pentru transportul tovarășilor atunci când distanțele sunt mari de la comună și până la locul destinat (până la conac - n.n.). După ce Miliția își va termina misiunea mașinile pot fi folosite în sector pentru control și la cererea comisiunilor comunale”⁸³⁹.

Activitatea de ridicare a moșierilor aflați la conacele de pe raza județului Teleorman și de preluare a imobilelor în noaptea de 2/3 martie 1949 a fost defalcată pe ore și a implicat mai multe instituții: Comitetul Provizoriu al județului Teleorman, Direcția Agricolă județeană Teleorman, Miliția județeană Teleorman, primăriile locale. Cifrele avansate de comuniști în ce privește participarea țăranilor la un act banditesc, considerat a fi făcut în sprijinul lor, prin eliminarea exploatatorilor, sunt impresionante.

⁸³⁹ BJTAN, fond P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman, ds. 10/1945-1950, f. 43.

La „prelucrări au luat parte circa 15000 de țărani” din care 1498 au fost efectiv „mobilizați în această acțiune”. Pe lângă țărani au luat parte și 219 muncitori⁸⁴⁰, pentru a se demonstra solidaritatea acestora cu țărani. În realitate guvernul știa că nu se putea baza pe ajutorul țăranilor în confiscarea averilor moșierești.

În traseul exemplificat mai sus se specifică faptul că „oamenii vor pleca pe jos până la primărie. Punctul central al operațiunilor pe plan local era sediul primăriei unde urma a se forma echipele din cei veniți împreună cu 2, 3 țărani. Astfel, în comuna Dobrotești, în noaptea de 2/3 martie, în jurul orei 23, au fost chemați mai mulți țărani săraci, fără a li se preciza motivul convocării. Odată ajunși, țărani au fost mutați la școală unde au fost închiși. Aici, cei veniți le-au ținut cuvântări despre nedreptățile istorice suferite din partea moșierilor. Li s-a spus că a sosit vremea dezrobirii lor prin înlăturarea moșierilor și au fost îndemnați să pună stăpânire pe toate bunurile aparținând acestora⁸⁴¹. Țărani mobilizați, după ridicarea moșierilor, au rămas la conace ca proprietari timp de 24, 36, 48 de ore până la predarea imobilelor și a inventarului existent. Întregul proces de preluare a bunurilor a stat sub semnul întrebării, cei lăsați la conace ca stăpâni au avut timp să-și însușească diferite bunuri. Dar, puține sunt cazurile consemnate oficial de „abateri din partea celor însărcinați cu preluarea”. În raportul privitor la definitivarea reformei agrare se menționează numai două cazuri. Este vorba de „Ionescu Vasile, din comuna Scrioaștea, care și-a însușit o verighetă și două covoare. A fost prins și a restituit. Ion Matei, din comuna Plosca, caz de beție”⁸⁴². Cel din urmă și-a însușit vinul proprietarului.

6.3.3. Moșierii ridicați în noaptea de 2/3 martie 1949 au fost în număr de 159 de persoane, dintre care 88 capi de familie, în rândul cărora se regăsesc 32 femei (tabelul 16). Restul de 71 persoane formau următoarele categorii: 25 soții, 44 de persoane aflate în întreținere (minori, surori, părinți), un nepot și o concubină⁸⁴³. În documentele reformei agrare se găsesc „note telefonice”, de fapt un chestionar având treizeci de întrebări cu privire la aplicarea decretului nr. 83, în care se cereau date precise cu privire la moșierii ridicați, membrii familiei lor, cei care s-au opus ridicării etc⁸⁴⁴.

⁸⁴⁰ *Ibidem*, f. 8.

⁸⁴¹ *Colectivizare în Teleorman*, p. 68.

⁸⁴² BJTAN, fond P.M.R. - *Comitetul Județean Teleorman*, ds. 10/1945-1950, f. 9.

⁸⁴³ *Ibidem*, f. 50-59.

⁸⁴⁴ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 512/1949, f. 10-44.

În raportul privitor la definitivarea reformei agrare se specifică faptul că au fost ridicați cu această ocazie proprietarii găsiți, nu au rămas în conace moșieri pe caz de bătrânețe sau de boală⁸⁴⁵. Astfel Tali Capră, proprietara moșiei Viișoara, cap de familie, este evacuată împreună cu soțul ei Iulian Capră în dreptul căreia în tabel se află scrisă mențiunea „dement”⁸⁴⁶. Un alt caz care ridică semne de întrebare cu privire la caracterul social al decretului este cel al proprietarei Ivone Stoicescu, cap de familie care este evacuată împreună cu nepotul ei, Dan, în vârstă de 4 ani⁸⁴⁷. Nu mai puțin dramatice sunt cazurile celorlalți evacuați.

Se întâlnesc familii numeroase care au luat calea înstrăinării, a exilului în propria țară și a sărăciei domiciliului obligatoriu. Proprietarul Tudor M. Cojoacă, din comuna Lița, este ridicat împreună cu părinții Marin și Filofteia, cu sora Maria și cei trei fii Dumitru, Costel, Ioan⁸⁴⁸. Proprietarul Tudor R. Marin, cap de familie, din comuna Băduleasa, a fost ridicat împreună cu soția Niculina, cei trei fii Dumitru, Tudor, Radu și fiica Natalia⁸⁴⁹. Proprietarul Radu C. Polimeride, din comuna Dobrotești, cap de familie, este ridicat împreună cu soția Aurelia și cele trei fiice Sultânica, Tatiana și Simona⁸⁵⁰. În cazul lui Nicolae Grancea, proprietar din orașul Alexandria, domiciliul obligatoriu în Pitești a fost împărțit cu concubina Cleopatra Simionescu⁸⁵¹.

Despre ce avea să i se întâmple proprietarului moșiei Schitu-Poienari, Mircea Noica (1909-1998) și familiei acestuia, în acea noapte de neuitat, aveau să scrie cei rămași: „întreaga familie, Mircea, Elena și copiii, Matei (9 ani), Alexandra (4 ani) și Anca (5 ani), sunt ridicați și duși cu o căruță cu felinar până la Vitănești și de acolo la Turnu Măgurele. Aici au fost ținuți 10 zile și nopți în niște birouri unde s-a dormit la grămadă, pe jos, alături de alți expropriați. Ca mâncare au avut pâinea de acasă [...]. Au avut domiciliul forțat aproape 15 ani. La început Mircea s-a încadrat ca paznic de noapte la un agrosem, după care a fost ales să țină contabilitatea grânelor ce intrau în siloz. Înzestrat cu un talent aparte, el se specializează în construcția de sobe, meserie din care va obține bani suplimentari pentru întreținerea copiilor”⁸⁵². Documentele de arhivă consemnează faptul că „proprietarul Mircea Noica, din comuna Schitu Poieni, cap de familie, este ridicat

⁸⁴⁵ Idem, fond P.M.R. - *Comitetul Județean Teleorman*, ds. 10/1945-1950, f. 8.

⁸⁴⁶ *Ibidem*, f. 50.

⁸⁴⁷ *Ibidem*, f. 51.

⁸⁴⁸ *Ibidem*, f. 53.

⁸⁴⁹ *Ibidem*.

⁸⁵⁰ *Ibidem*, f. 55.

⁸⁵¹ *Ibidem*, f. 59.

⁸⁵² Nicolae Șt. Noica, *op. cit.*, p. 99.

împreună cu soția Elena, mama Aritina, două fiice Anca, Alexandra și fiul Matei”⁸⁵³. Mircea Noica avea studii de drept, iar comuniști nu se vor jena să folosească acest om la muncile de jos.

Sora lui Mircea Noica, Ortansa, căsătorită cu Nicolae Capră, licențiată în geografie, este și ea ridicată în noaptea de 2/3 martie, de la moșia Viișoara, și în timpul domiciliului obligatoriu de la Curtea de Argeș, a lucrat la fabrica de fructe și la încărcat vagoane⁸⁵⁴. Ortansa Capră va împărți singura cameră cu două paturi, de la Curtea de Argeș, împreună cu soțul și alți opt membri ai familiei Capră. În total zece persoane au trăit în aceeași cameră timp de un an de zile. Trebuie să menționăm și faptul că filozoful Constantin Noica a fost ridicat de la moșia sa Chiriacu, din județul Vlașca (azi județul Giurgiu), fiind dus și el cu domiciliul obligatoriu în Câmpulung-Muscel, unde va sta până în anul 1958, de unde va fi ridicat și închis.

Alături de cei 159 de moșieri, au luat calea exilului și 13 persoane trecute la rubrica „alte rude” sau „persoane găsite la conacele de pe raza județului și care au avut diferite legături cu moșierii”⁸⁵⁵. Au fost ridicați 4 socri ai proprietarilor de conace chiar dacă ei nu se încadrau în categoria moșierilor: Maria Guruian, cumnata proprietarului A. Popescu din comuna Piatra, împreună cu fiica acesteia; Aristița Tomescu și Ioana Tomescu, cele două verișoare ale proprietarei Mina Bădulescu din Comuna Conțești; Maria Ciubotaru, fiica proprietarului Iulian Capră, care locuia la Târgu-Ocna și nepotul Elenei Mărășescu din comuna Tătăraști, care locuia la București. Din întâmplare cei doi se aflau la conace, însă au primit ca toți ceilalți domiciliu obligatoriu.

Pe lângă rude tabelul mai consemnează și două cazuri neobișnuite. Este vorba de două persoane, secretara Sofia Pop și menajera Ilona Nagy, ambele originare din Hunedoara și care se aflau în serviciul proprietarului Constantin Furculescu⁸⁵⁶. Acesta din urmă, spre deosebire de cele două femei, a scăpat de domiciliul obligatoriu, întrucât în noaptea de 2/3 martie 1949 se afla la București.

În linii mari, întreaga operațiune s-a desfășurat fără mari incidente. Pentru moșieri, surpriza a fost totală, iar reacția de ripostă a acestora mult prea slabă. În raport se menționa faptul că niciun moșier nu a fugit de sub escortă, cu excepția lui Grancea de la Nanov, care, însă, a fost prins imediat⁸⁵⁷. Au fost semnalate două cazuri de „opunere și rezistență [...]”.

---

⁸⁵³ BJTAN, fond P.M.R. - *Comitetul Județean Teleorman*, ds. 10/1945-1950, f. 52.

⁸⁵⁴ Interviu luat de autoare doamnei Ortansa Noica, în vara anului 2011, la împlinirea a 100 de ani de viață.

⁸⁵⁵ BJTAN, fond P.M.R. - *Comitetul Județean Teleorman*, ds. 10/1945-1950, f. 9.

⁸⁵⁶ *Ibidem*, f. 10.

⁸⁵⁷ *Ibidem*, f. 9.

A. Popescu (Cârligați) și Gheorghe Boboc (Zlotești) s-au împotrivit miliției pentru a pătrunde în conacuri⁸⁵⁸. Tot la incidente este trecută proprietara Marcela Capră din comuna Mavrodin, care a refuzat la ridicare să-și ia lucruri personale.

Nu au fost dați uitării nici moșierii care nu au fost găsiți în noaptea de 2/3 martie 1949 la conace. Pentru cei 23 de proprietari, însemnând aproximativ tot atâtea conace, Comisia Județeană pentru definitivarea reformei agrare a județului Teleorman cere urmărirea lor prin Direcția Generală a Miliției. Pentru a fi mai ușor de găsit, în dreptul fiecărui proprietar absent se precizează adresa „unde se găsește în prezent”. Sunt consemnate 14 adrese din București, una din Alexandria și una din Roșiorii de Vede. Când nu este menționată adresa se întâlnesc specificări concrete: „plecat cu soția la spital la București”, „internată”, „plecat la București la cumpărături”, „plecat la București la proces”, „dupus penitenciarului”⁸⁵⁹.

6.3.4. Domiciliul obligatoriu

Decizia autorităților comuniste de a forța persoane necondamnate să fie ridicate și să li se impună domiciliul obligatoriu era un demers ilegal, contravenea drepturilor omului și nu exista cadrul legal în anul 1949 de a-i reține. Autoritățile desemnate a se ocupa de soarta moșierilor va fi Securitatea Statului. Acest lucru va apărea mai târziu, „întru-cât decretul 83/1949 nu prevedea expres măsura dislocării și fixării domiciliului obligatoriu și pentru a exista un temei legal, s-a emis H.C.M. nr. 1154 din 26 octombrie 1950, modificat prin H.C.M. nr. 344 din 15 martie 1951, care reglementa parțial problema stabilirii domiciliului obligatoriu pentru unele categorii de persoane, autorizându-se în acest sens Ministerul Afacerilor Interne”⁸⁶⁰.

În anul 1949, acțiunea a fost coordonată de Ministerul Afacerilor Interne și a avut la bază decrete ale Prezidiului Marii Adunări Naționale și hotărâri ale Consiliului de Miniștri și purtau denumirea pașnică de „măsuri administrative”. De fapt, toți deținuții politici din perioada comunistă au fost încadrați administrativ și nu politic. Aceste măsuri administrative erau, spune textul notei: „îndreptate împotriva unor categorii de persoane ce se socotesc la vremea respectivă ca prezentând pericol pentru securitatea statului. Astfel s-a instituit măsura de: dislocare și fixare a domiciliului

⁸⁵⁸ *Ibidem*.

⁸⁵⁹ *Ibidem*, f. 10.

⁸⁶⁰ *Nota de studiu a Consiliului Securității Statului, Serviciul „C”, cu mențiunea Strict Secret*, nr. 00880015, din 14 decembrie 1967, document pus la dispoziție de domnul Romulus Rusan membru fondator al Academiei Civice.

obligatoriu, internarea în unități de muncă și colonii de muncă, fixarea de loc de muncă obligatoriu”⁸⁶¹. Privind prima măsură, ea era înțeleasă ca fiind luată ca urmare „a aplicării Decretului nr. 83 din 3 martie 1949 ce se referea la naționalizarea pământurilor moșierești rămase în urma Reformei Agrare din anul 1945. Măsura viza foștii moșieri și familiile acestora, care au fost dislocați și cărora li s-a fixat domiciliul obligatoriu pe timp nelimitat în diferite localități din țară, iar aceleora care nu au fost găsiți la domiciliu, la moșiile lor, li s-a fixat domiciliul obligatoriu, pe timp nelimitat, pe raza orașelor unde au fost identificați”⁸⁶².

Prin decretul nr. 83/1949, terenurile și inventarul agricol al moșierilor a fost confiscat, iar aceștia ridicați de la conace și trimiși cu domiciliul obligatoriu pe teritoriul altor județe (tabelul 16). Au avut voie să ducă cu ei doar hainele de schimb. Din totalul de 172 de persoane găsite și ridicate în noaptea de 2/3 martie 1949, 65 au primit domiciliul obligatoriu la Pitești, 45 la Sibiu, 41 la Râmnicu-Vâlcea, 9 la Râmnicu-Sărat, 2 la Fălticeni și o persoană la Roman⁸⁶³. În statistica Comitetului Regiunii Teleorman erau trecuți 77 de moșieri ridicați, numărul reprezentând capii de familie, membrii familiei nu au mai fost trecuți. Și ei au fost deportați⁸⁶⁴. În județul Teleorman 8 moșieri, unul din Spătărei-Ialomîța și 7 din Slatina-Olt și-au ales domiciliul obligatoriu în orașele Alexandria și Roșiorii de Vede⁸⁶⁵. Dezrădăcinarea acestora a provocat adevărate traume în sufletele acestora.

După reforma agrară din 1945, în județul Teleorman mai rămăseseră 228 proprietari cărora li se rezervase cota legală de 50 ha⁸⁶⁶. Înainte de elaborarea decretului, Ministerul Agriculturii prin ordine confidențiale întocmește o statistică proprie în care județul Teleorman avea 183 de moșii cu un total arabil de 8422,29 ha și un total general de 9646,54 ha⁸⁶⁷. Comitetul Județean Teleorman, Secțiunea Agricolă, în raportul prezentat Ministerului Agriculturii cu „unitățile expropriate din județ la data de 2 martie 1949 în baza decretului nr. 83/1949” prezintă o altă situație. Numărul proprietăților de 50 de hectare era de 245⁸⁶⁸. Diferența de 62 de proprietari este dată de proprietățile mijlocii ale țăranilor și orașenilor, care au fost desființate și ele. Acum, cu toții, împărtășesc aceeași soartă fiind scoși din casele lor, primesc domiciliul obligatoriu, casele și toate bunurile

⁸⁶¹ BJTAN, fond P.M.R. - *Comitetul Județean Teleorman*, ds. 10/1945-1950, f. 11.

⁸⁶² *Ibidem*.

⁸⁶³ *Ibidem*, f. 50-59.

⁸⁶⁴ BJTAN, fond P.M.R. - *Comitetul Județean Teleorman*, ds. 133/1949-1950, f. 1, 2.

⁸⁶⁵ *Ibidem*, f. 3.

⁸⁶⁶ *Ibidem*, f. 10-14.

⁸⁶⁷ BJTAN, fond P.M.R. - *Comitetul Județean Teleorman*, ds. 10/1945-1950, f. 8, 54-58.

⁸⁶⁸ *Idem*, ds. 133/1949-1950, f. 72-76.

confiscate, terenul expropriat. De exemplu, Ion Popescu deținea suprafața de 47,16 ha este ridicat împreună cu soția sa. Cere să i se înapoieze obiectele personale, alimentele din depozit necesare consumului propriu specificând „nu am ridicat nimic din locuința mea neaflându-mă acasă și nu am nici îmbrăcăminte și încălțăminte de iarnă, necum hrană. Soției mele i-a refuzat să ia o pereche de ciorapi groși, haină, etc. *Nu ne-a permis a ne lua nimic* (sublinierea petiționarului)”⁸⁶⁹. Comisia Centrală de Expropriere din cadrul Ministerului Agriculturii prin adresa nr. 4498/24 mai 1949 îi comunică acestuia că „rămâne bine expropriat”⁸⁷⁰.

Elena C. Mărășescu din comuna Tătăraști de Jos, Teleorman având 45 ha arabil și casă împărtășește aceeași soartă „să fiu luată din gospodăria mea la vârsta de 77 de ani, suferindă cum sunt și fără bani și să fiu transportată tocmai la Sibiu, unde am fost trimisă dezbrăcată și fără a mi se permite să iau absolut nimic din gospodăria mea [...]. *Să înceteze de îndată greșeala ilegalității ce s-a făcut cu mine și să dați ordine exprese pentru a fi lăsată imediat liberă și să fiu repusă deîndată în posesia proprietății mele din comuna Tătăraști de Jos, teren neexpropriat, casă, inventar mort și viu etc* (sublinierea petiționarei). Pentru a se întrevădea astfel cum sunt convinsă dealtfel că în democrația populară se respectă legea ad-literam”⁸⁷¹.

Se întâlnesc și cazuri în care țărani săraci sunt deposedați de avere și sunt strămutați în alte localități. În cazul acestora, ministerul face o derogare și le restituie îmbrăcăminte și inventarul agricol rămânând expropriate pământul și casa. Păun A. Roșu din comuna Florica, Teleorman, prezintă situația sa Prezidiului Marii Adunări Naționale la 29 aprilie 1949 în adresa nr. 11628 „n-am fost niciodată expropriat, sunt plugar cu întreaga familie cu care în timp de ani de zile am reușit să acumulez prin muncă cinstită suprafața de 8 ha teren arabil. De la 2 martie locuiesc la rude și nu am cu ce mă mai îmbrăca și cum să mă mai hrănesc, deoarece toată gospodăria mea și inventarul mi-a fost reținut”. Răspunsul la memoriul acestuia este diferit, dar nu cu mult, va urma să primească îmbrăcăminte și inventarul agricol doar în cazul „în care se va dovedi că acestea i-au aparținut lui și nu proprietarei Golescu”⁸⁷².

Și proprietarii încearcă să recupereze în baza articolului III din decretul 83/1949 obiectele casnice și de uz personal, însă, fără reușită. Eliza A. Procopiu stăpâna moșia și conacul din comuna Măgura în indiviziune cu celor trei fiice: Viorica Bălăcescu, Maria Zamfirescu și Elena Noica.

⁸⁶⁹ BJ TAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 113/1950, f. 65.

⁸⁷⁰ *Ibidem*, f. 63.

⁸⁷¹ *Ibidem*, f. 64, 3.

⁸⁷² BJ TAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 113/1950, f. 58, 59.

Viorica Bălăcescu avea în anul 1949, 45 hectare teren arabil, 5 hectare curte și 26 hectare pădure. Maria Zamfirescu avea 47 hectare teren arabil, 15 hectare pădure, 4 hectare vie și 1,69 hectare curte. Elena Noica avea 0,77 hectare din curtea conacului, 0,50 hectare vie și 2,50 pădure⁸⁷³. Prima locuia la București și nu a fost ridicată, dar a pierdut lucrurile personale. Maria Zamfirescu, ce locuia cu mama ei, dar și Elena împreună cu soțul Mircea Noica, de la Schitu-Poieni, au fost cu toții ridicați.

Viorica Bălăcescu aduce la cunoștința ministrului de interne faptul că nu i s-a permis să i-a nici un obiect de la țară, ea locuind cu familia în București și „trebuie să i se dea lenjeria și îmbrăcămintea de la țară, o mașină de cusut, lenjeria de dormit, vesela de bucătărie și două somiere-paturi precum și tablourile fotografii care sunt amintiri de familie”⁸⁷⁴. Au fost ridicate de la conac Maria Zamfirescu și Eliza Procopiu, care nu s-au opus, dar atunci când li s-a spus că au voie să ia obiecte personale, „nu au refuzat să ia obiectele prevăzute în instrucțiuni, din contră au vrut să ia cât mai multe dar nu li s-a dat decât cele prevăzute”⁸⁷⁵.

Sunt semnalate cazuri de țărani săraci sau muncitori agricoli pe domeniul moșierilor care au împărtășit soarta acestora, au fost ridicați în aceeași noapte, iar lucrurile lor au fost confiscate. Aceștia au revenit în localitate, dar bunurile au fost declarate expropriate, rămânând fără ele. Este cazul țaranului Zamșa Anton din comuna Adămești, județul Teleorman, care era angajat ca lucrător la moșia lui Ion D. Dumitriu. Acesta deținea un hectar de pământ și locuia cu familia la conac neavând casă proprie. Declarația lui este deosebit de interesantă, din ea desprindem modul cum era locuit conacul în urma rechiziționărilor forțate din anul 1948: trei camere și o bucătărie erau folosite de proprietar, care își administra singur moșia și locuia tot timpul muncilor agricole la conac, două camere și o bucătărie erau folosite de familia lui Zamșa Anton, iar restul încăperilor erau folosite de Organizația Frontului Plugarilor și U.T.M., împreună cu o sală unde se dădeau diferite festivaluri.

Astfel, se vede cum starea materială a moșierilor fusese drastic afectată încă dinainte de 1949, prin metoda rechiziționărilor obligatorii. În noaptea de 2/3 martie, proprietarul conacului era plecat la București, iar familia lui Zamșa Anton a fost ridicată în jurul orei 3,30 dimineața, fără niciun fel de bagaje și transportată la comandamentul miliției din Turnu Măgurele unde, cercetându-se cazul mai atent, a fost eliberată după două zile de arest, dar fără a putea intra în posesia averii.

---

⁸⁷³ *Ibidem*.

⁸⁷⁴ *Ibidem*, f. 72.

⁸⁷⁵ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 512/1949, f. 64.

Din declarația lui Zamșa Anton vedem cum s-a pus în aplicare decretul: „Personal posed din împrumut 1 ha teren arabil la care am avut preferință dat fiind că am rămas ca voluntar în armata română după actul de la 23 august 1944. Toate bunurile de uz personal și casnic, alimente necesare consumului propriu al unei familii compusă din 5 persoane mi-au rămas la acel domiciliu și care au fost inventariate. Pentru o mai bună lămurire anexez alăturat un inventar din care veți constata că sunt lucruri de un strict necesar și reprezintă munca mea de 4 ani de zile și care cu multă trudă au putut fi agonisite. Am trei copii la școli secundare și numai pentru unul singur Direcțiunea școlii pe fiecare trimestru îmi cere 75 kg grâu, 75 kg porumb, grăsimi, ulei și altele în timp ce astăzi sunt fără de adăpost și lipsit de toate. La data de mai sus, când am fost ridicat împreună cu soția, am întrebat delegații veniți pentru îndeplinirea lucrării ce se va face cu obiectele mele, cu animalele, alimentele și obiectele de uz casnic și altele, mi s-a răspuns că nu trebuie să am teamă întrucât ele vor fi inventariate fără să-mi specifice cum separat sau la un loc. La înapoiere m-am prezentat din nou cerând lucrurile pentru că legea nu cuprinde decât lucrurile moșiei fostului meu proprietar la care delegatul mi-a răspuns că nu mi le mai dă întrucât au fost inventariate ca proprietate a moșiei”. Redăm în anexa inventarul ce a fost ridicat acestuia cu titlu definitiv (documentul 32).

Alături de moșieri s-au aflat țărani, de la cei mai săraci, pe care conta regimul comunist, până la cei înstăriți. Manifestările de solidaritate cu suferințele moșierilor au fost diverse. Biroul de Securitate Roșiorii de Vede în „Sinteza agricultorilor/țăranilor” din 5 septembrie 1949, nr. 1/2164 înaintată Serviciului de Securitate Teleorman, atrage atenția organelor de securitate cu privire la venirea moșierilor pe acasă. Motivul îl constituie atmosfera creată cu această ocazie „în comuna Cucuieți și Dobrotești, plasa Balaci, țărani săraci și mijlocași au dat alimente foștilor moșieri și mari chiaburi exploatatori, când aceștia au venit pe acasă pentru o zi, două. S-a creat o stare de compătimire a acestora din partea țăranilor săraci și mijlocași. Deoarece această stare de compătimire este defavorabilă vă rugăm să interveniți locului în drept, pentru a se lua măsuri ca moșierii expropriați să nu mai vină pe acasă, nemaidându-se astfel loc la comentarii”⁸⁷⁶.

---

⁸⁷⁶ ACNSAS, fond *Documentar*, ds. 12/1949-1950, f. 18.

6.3.5. Conacele expropriate

Pe teren au fost găsite și expropriate un număr de 162 de conace din care: 81 erau în stare bună, 43 necesitau mici reparații, 30 aveau nevoie de mari reparații și 8 erau distruse⁸⁷⁷. După datele aflate la Ministerul Agriculturii, în județul Teleorman se aflau 118 conace, iar Comisia județeană, Secția Reformă Agrară, a inventariat pe teren un număr de 175 de conace. Acestea au fost preluate în noaptea de 2/3 martie de delegați ai Comitetului județean P.M.R. Teleorman împreună cu delegații din comună ai comisiei de preluare a moșiilor expropriate. Primii erau veniți din București și delegați în județul Teleorman pentru definitivarea reformei agrare. Ei erau repartizați câte unul pentru fiecare moșie. În dreptul fiecăruia se specifica: proprietarul moșiei, comuna, organizația de partid din București din care făcea parte. De exemplu „nr. 11, Țuțuianu Florea, moșia Cristescu; comuna Dobrotești; sectorul politic din care face parte, 2 Negru B; organizația de partid, Flacăra Roșie; nr.5 Paladescu Ion; moșia Berindei; comuna Dobrotești; sectorul politic din care face parte, 2 Negru B; organizația de partid, Dudești Ciuplea”⁸⁷⁸.

Delegații comisiei de preluare a moșiilor expropriate erau țărani, în general săraci, din localitățile respective. Ei au răspuns de conac și de tot inventarul până la data când a fost numit un administrator, iar acesta din urmă, pe baza unui proces-verbal, a preluat tot inventarul.

Bunurile și conacul moșierului Anghel N. Capră, din comuna Mavrodin, sunt menționate în două procese-verbale care au înscrisă data de 1 martie 1949. Primul proces-verbal se referă la următoarele categorii de bunuri:

„1. terenuri: 35 ha arabil - trupul de pădure, 41 ha vie - Dealul Ganea, 15 ha conac - comuna Mavrodin;

2. construcțiile: una casă de locuit cu dependințe, grajduri, cramă cu pivniță, uzină, turbină, irigații, case de locuit, grajd, remiză, magazie, pățul, cocine, cazane fabricat rachiu, bazin apă, uscătorie;

3. produse agricole: grâu, porumb, mazăre, ceapă, cartofi, floarea-soarelui, fasole și furaje”⁸⁷⁹ (planșa 20).

Cel de-al doilea proces-verbal nominaliza 15 persoane, care erau „salariații existenți la data de 1 martie 1949, cu datorii și sume de plată față

⁸⁷⁷ *Ibidem*.

⁸⁷⁸ BJȚAN, fond *Primăria comunei Dobrotești*, ds. 74/1949, f. 33.

⁸⁷⁹ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 512/1949, f. 65. Mult mai explicit este raportul dat de prefectură din anul 1948 privind proprietatea Anghel Capră din Mavrodin. Aici se menționa „curtea împărțită în două și cu câte un corp de casă în fiecare. Clădirea principală cu 5 camere, un salon mare cu baie proprie, cămară pentru alimente, cămară pentru servitori și beci sub bucătărie” în BJȚAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 7/1948, f. 42.

de fosta proprietate ferma Anghel N. Capră, din registrul de casă”. De la fermă aveau de primit: A. Folescu - chelner suma de 4643 lei; Al. Moise - mecanic suma de 924 lei; Dumitru St. Ciure - logofăt suma de 8003 lei; Fl Cheluș - cioban suma de 5497 lei; Nae Duminică - fierar cu suma de 1290 lei; Hgr Porea - vier cu suma de 8805 lei și următoarele persoane aveau datorii: Florica Moise - bucătăreasă cu suma de 7370 lei; Florea Dumitrescu - ajutor grădinar cu suma de 4359 lei; Florea Folescu - ajutor grajd cu suma de 2550 lei; Gh. Bigler - pivnicer cu suma de 7010 lei; Ion Cercel - paznic cu suma de 910 lei; Ion G. Ivan - contabil cu suma de 64767 lei; Lica Chițu -grădinăreasă cu suma de 30925 lei; Ștefan Dimineață - văcar cu suma de 4830 lei; Stancu Dulceanu - ajutor mecanic cu suma de 5242 lei; Tutor Geanâm - logofăt cu suma de 2825 lei⁸⁸⁰. Diferența este mare de la 128 de persoane angajate în anul 1943 la ferma din comuna Mavrodin a proprietarului Anghel N. Capră, la 15 persoane în anul 1949. Se înțeleg astfel efectele exproprierii din 1945, sărăcirea lor în urma aplicării cotelor obligatorii și a impozitelor diferențiate.

În comuna Dobrotești, conacul proprietate a Aretiei Nițescu este predat cu bunurile mobile și imobile pe data de 5 martie 1949, de către Velicu Gheorghe, delegat al Comitetului Județean P.M.R. Teleorman și Constantin Brânzan, delegatul comisiei de preluare a moșiilor expropriate, administratorului Petre Marin⁸⁸¹. În aceeași zi, conacul proprietate Ileana și Barbu Cristescu, din aceeași comună, a fost predat administratorului Cristea Alexandru. Administratorii intrau în stăpânirea terenurilor, a construcțiilor, a produselor agricole, a inventarului viu și mort.

Anexat procesului-verbal de confiscare a conacului Aretiei Nițescu se află o foaie intitulată „Aprecieri și propuneri” întocmită de delegatul județean. Aici se justifică legalitatea actului de confiscare, prin delăsarea cu care proprietarul tratează un bun considerat de comuniști bunul întregului popor: „am găsit conacul Aretia Nițescu în părăsire nefiind locuit de nimeni, proprietara fiind plecată în București, de la 1 ianuarie 1949, locuind mai mult la București. Din informațiile culese din vecini, am constatat că proprietara nu a lăsat pe nimeni să îngrijească de acest bun, conacul fiind expus răufăcătorilor. S-a găsit deasemenea în curtea conacului o clădire avariata de cutremur, nefiind bună de locuit, iar curtea necultivată, având o mică plantație de pomi fructiferi, fiind într-o stare neproductivă, aceasta din cauză că nu au fost îngrijiți”⁸⁸². Din aprecierile delegatului proprietara era nepăsătoare. Cu toate acestea, ea a reușit să însămânțeze cu grâu 50% din

⁸⁸⁰ *Ibidem*, f. 50.

⁸⁸¹ BJTAN, fond *Primăria comunei Dobrotești*, ds. 77/1949, f. 5.

⁸⁸² *Ibidem*, f. 7.

terenul arabil. Concluzia delegatului comunist era în continuare defavorabilă proprietarei, pământul lucrat se „datora în primul rând P.M.R.-ului din localitate”⁸⁸³. Toate aceste aprecieri negative justificau propunerile făcute de delegatul Velicu Gheorghe cu privire la viitorul bunurilor: „în primul rând trebuie găsită o familie bine verificată pentru a putea gospodări această moșie, care este un bun al întregului popor muncitor, aceasta până la intrarea moșiei în A.F.S.M. [...]. În terenul din curte al acestui conac se poate cultiva sau (înființa) plantație de pomi fructiferi, care ar aduce foloase poporului muncitor”⁸⁸⁴.

La data de 6 martie 1949, toate preturile județului primeau de la prefectură ordin „să se i-a măsuri în ce privește conacele care au fost locuite de moșieri”. Ele urmau a fi sigilate cu tot mobilierul și obiectele de valoare cum ar fi: biblioteci, covoare, tablouri, arhivă, veselă. De ele urmau a răspunde administratorii numiți⁸⁸⁵. La data de 17 martie 1949 este preluat conacul aparținând moșierului ing. Ion Noica din comuna Pielea, județul Teleorman⁸⁸⁶. Procesul-verbal consemnează: terenurile, construcțiile, inventarul viu și inventarul mort (documentul 31).

În urma situației prezentate din teren, președintele Comitetului Provizoriu Județean trimitea un tabel Ministerului Agriculturii în care se prezenta situația comunelor care dețineau pe raza lor conace, acesta cuprinzând: „descrierea sumară a clădirii, destinația de folosință căreia i-ar corespunde, starea de conservare a imobilului și dacă în localitate mai există așezăminte asemănătoare”⁸⁸⁷.

Redăm mai jos câteva exemple:

- conacul aparținând proprietarului M. Cojoacă, comuna Adămești, are 4 camere, magazie, grajd, curte este propus pentru dispensar, localitatea nu are;
- conacul I. Dumitriu, comuna Adămești, are 11 camere, este propus ca local al primăriei aceasta din urmă fiind într-o clădire improprie;
- conacul D. Atanasiu, 6 camere și dependente, este propus casă de nașteri și creșă;
- conacul E. Gerota, comuna Plosca, 7 camere și dependente, propus sediul Gospodăriei Agricole de Stat;
- conacul A. Stavrescu, comuna Lăceni, 2 camere și dependente, este propus cămin de ziuă;

⁸⁸³ *Ibidem*.

⁸⁸⁴ *Ibidem*.

⁸⁸⁵ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 102/1949, f. 3.

⁸⁸⁶ Idem, ds. 109/1949, f. 83-88.

⁸⁸⁷ Idem, ds. 105/1949, f. 1.

- conacul M. Chirițescu, comuna Vitănești, 6 camere și dependente, propus ca sediu al miliției;

- conacul Victor Bădulescu, comuna Vitănești, 3 corpuri de case, una cu 9 camere și un salon, una cu 3 camere și o bucătărie, una cu 3 camere și o bucătărie pentru oamenii de serviciu, un grajd lung de 40 m, o magazie de zid de 10 m, 10 ha pădure și 20 ha vie, propus pentru spital fiind așezat pe șoseaua Alexandria-București între Vitănești și Alexandria;

- conacul Solacolu, comuna Dobrotești, 3 camere și dependente, propus crescătorie de porci și de păsări,

- conacul Vasile și Nicolae Racottă, comuna Ștorobăneasa, 14 camere de cărămidă, o magazie, pătul, grajd, remiză, curte liberă de 10000 m², propus spital;

- conacul N. Berindei, comuna Beuca, 4 camere, o sală, o cameră, o prăvălie, 2 camere, o pivniță, sală de bucătărie, cămară, grajd, magazie, curtea 3 ha, propus casă de nașteri și creșă;

- conacul Jean Berindei, comuna Dobrotești, cu încăperi foarte multe, propus pentru sanatoriu;

- conacul Constantin Vetra, comuna Slăvești, cu 14-15 camere, propus pentru cooperativă;

- conacul V. Anastasescu, comuna Meri-Goala, 9 camere, etaj, o aripă și parter, propus cămin cultural și cămin de zi pentru copii;

- conacul M. Păucescu, comuna Săceni, 11 camere, clădire etaj, cu o aripă parter, este propus dispensar și casă de nașteri;

- conacul Al. Plopeanu, comuna Lada, 6 camere, propus locuință pentru muncitorii de la G.A.S.;

- conacul Ion Georgescu, comuna Salcia, 10 camere, baie, dependente, este propus sediul partidului Plășii Salcia și dormitor pentru funcționari,

- conacul Gh. Dumitrescu, 10 camere, magazie, propus sediul primăriei pentru că „este mai spațios decât cel existent”⁸⁸⁸.

În timp, clădirilor confiscate de „puterea poporului”, li s-a dat tot felul de întrebuințări: sedii de S.M.T.-uri, sedii de gospodării agricole colective, grădinițe, maternități, etc. Acele conace cărora li s-a dat o întrebuințare oficială au rămas și astăzi în picioare. În schimb, cele cărora li s-a dat un scop lucrativ, ori în care au fost cazați lucrători s-au degradat până la dispariție, lipsind interesul pentru întreținerea lor.

6.3.6. Inventarul conacelor a făcut obiectul unor directive speciale din partea Comisiei județene, Secția Agricolă Teleorman. Obiectele specificate și care se încadrau rechiziționării erau diverse: bijuterii,

⁸⁸⁸ *Ibidem*, f. 1-25.

materiale prețioase, pietre prețioase, tablouri de artă, sfeșnice și tacâmuri din metale prețioase, porțelanuri de valoare, bibelouri de artă, covoare cu valoare artistică, cărți de valoare, colecții de mărci, colecții de note muzicale de valoare, blănuri de valoare, obiecte de uz comun din metale prețioase⁸⁸⁹. Din inventarul „de obiecte bijuterii de valoare găsite în seara zilei de 2/3 martie 1949”, realizat la conacul proprietarului Anghel N. Capră, din comuna Mavrodin, județul Teleorman, le enumerăm fără a le putea da valoarea, pentru că nici cei care au realizat acest inventar nu au menționat acest lucru: un inel damă de aur cu 13 diamante și o perlă, un inel aur bărbătesc cu chihlimbar, una broșă veritabilă aur format mic oval cu diamante, una agrafă mică format dreptunghiular, un colier cu 120 perle mari, 7 butoane manșete și cămăși diferite, un lanț de ceas nichel, o casetă nichel, 2 monezi de 1 leu argint, o monedă de 0,50 argint⁸⁹⁰.

Criteriul de bază în confiscarea obiectelor era dat de unicitate, de materialul din care era făcut, într-un cuvânt de valoare. În realitate, din „inventarul provizoriu de obiecte primite până la data de 15 martie 1949”⁸⁹¹, singurul existent în fondul Partidului Muncitoresc Român - Comitetul Județean Teleorman pe anii 1945-1950, se vede că nu a existat nici un criteriu. S-a luat totul, inclusiv obiectele personale. Situația prezentată era provizorie, fuseseră inventariate un număr de 46 de conace și din județ se primeau în continuare bunuri aparținând moșierilor⁸⁹².

Cele mai multe obiecte erau tacâmurile, de altfel singurele confiscate de la următorii moșieri: general Gheoghe Boboc, Zlotești; Constantin Mărășescu, Tătăraști de Jos; Mihail și Iovița Plopeanu, Slăvești; Ion Ghendovici, Orbeasca de Jos; Nicolae Beridei, Beuca; Alexandru Berindei, Dobrotești; Aretia Nițescu, Dobrotești etc. În ce privește categoria bijuterii, materiale prețioase, pietre prețioase, sfeșnice și tacâmuri de metale prețioase se găsesc: 2 bastonașe mâner argint la moșierul Mișu Slăvescu, 2 sfeșnice argintate la moșierul Barbu Cristescu, o icoană argintată la moșierul Metode Dumitrescu, 2 sfeșnice argintate la moșierul Mihail Protopopescu⁸⁹³. Acestea sunt cele mai valoroase obiecte găsite la inventarierea unui număr de 46 conace.

În categoria cărți de valoare, colecții de mărci, colecții de note muzicale de valoare, regăsim menționate puține astfel de obiecte. Se vede la cei care au realizat inventarul că nu cunoșteau valoarea acestor lucruri

---

⁸⁸⁹ BJTAN, fond *P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman*, ds. 10/1945-1950, f. 9.

⁸⁹⁰ Idem, fond *Reforme Agrare*, ds. 512 bis/1949, f. 94.

⁸⁹¹ Idem, fond *P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman*, ds. 10/1945-1950, f. 24.

⁸⁹² *Ibidem*, f. 32.

⁸⁹³ *Ibidem*, f. 24-32.

datorită inculturii. Astfel, în inventarul efectuat la conacul proprietarei Florica Capră, pe lângă cele 4 servicii de masă având 130 de piese detaliate, s-a găsit „4 volume inciclopedia română și 5 volume inciclopedia agricolă” (documentul redat identic - n.a.)⁸⁹⁴. La proprietarul Dumitru Berindei s-au găsit „un colectiv album de timbre, o tavă de serviciu nichelată, o rochie de artistă”⁸⁹⁵. Se regăsesc obiecte fără nici o valoare „un mantou de blană de lutru uzat” de la proprietarul Ion Manu, Scrioaștea, „10 cutii cu ață” de la proprietarul Radu Polimeride, Dobrotești.

Inventarul întocmit în urma ridicării bunurilor aparținând celor 46 de conace scoate în evidență faptul că cea mai mare parte a acestora a fost furată. Este o mare diferență, din punct de vedere cantitativ dar și calitativ, între inventarul realizat cu ocazia confiscării conacelor și inventarul trimis Comisiei județene la data de 15 martie 1949.

La „luarea în primire a bunurilor mobile și imobile foste proprietatea Ileana și Barbu Cristescu, pe data de 5 martie 1949, procesul-verbal pentru evaluarea și inventarierea patrimoniului cuprindea următoarea listă de obiecte: 1 pianină (7500 lei), 3 pardesie bărbățești (3400 lei), 3 pardesie femeiești (3400 lei), 1 pantalon bărbătesc (500 lei), 6 gulere cămăși bărbățești (120 lei), 1 scurtă bărbătescă (2500 lei), 1 ceas deșteptător (100 lei), 2 costume haine bărbățești (5600lei), 8 cravate bărbățești (800 lei), 10 cămăși bărbățești (4500lei), 1 cadă baie fontă (1500 lei), bluze pijamale (330 lei), 9 batiste (144 lei), 3 chiloți damă (375 lei), cămăși noapte (600 lei), ciorapi damă mătase (374 lei), 7 rochii de damă (2470 lei), 1 haină damă (3000 lei), $\frac{3}{4}$ haină damă (1200lei), 4 cămăși de damă (1000lei), 1 pantofi damă (100 lei), galoși damă (100 lei), 2 divanuri (600 lei), 6 draperii geamuri (300 lei), 1 dulap pentru cămară (250 lei), 1 cuier de haine (200 lei), 4 pernțe de piele vițel (200 lei), 3 capișoane (150 lei), 3 măsuțe dormitor (600 lei), 6 lăzi brad (600 lei), 1 mașină cusut (5000 lei), radio „Columbia” (3500 lei), 1 faiton (3000 lei), 16 tablouri diferite (1600 lei), 3 umbrele (900 lei), 12,50 m stofă albă (2500 lei), 3 șifonere haine (6000 lei), 1 casă de bani mică (25000 lei), 1 cazan aramă pentru apă (5000 lei), 1 cuvertură pat (800lei), 1 carpete (300 lei), 1 pieptar copil (20 lei), 5 cămășuțe copil (500 lei), 8 chiloți copil (640 lei), 1 ciorapi copil (25 lei), 3 flanele copil (100 lei), 2 fuste copil (160 lei), 1 galoși copii (-), 1 ie copil (150 lei), 1 rochie copil lână (200 lei), 2 șorțuri copil (100 lei), 4 rochii copil bumbac (400 lei), 2 șorțuri servitoare (300 lei), 2 rochii de casă (600 lei), 1 geamantan de carton (150 lei)⁸⁹⁶.

⁸⁹⁴ *Ibidem*, f. 30.

⁸⁹⁵ *Ibidem*.

⁸⁹⁶ BJTAN, fond *Primăria comunei Dobrotești*, ds. 77/1949, f. 3, 4.

La același proprietar, în inventarul trimis Comisiei județene Teleorman, se găsesc trecute următoarele obiecte: „2 sfetnice argintate, 5 linguri alpaca, 3 furculițe alpaca, 4 lingurițe alpaca, 6 cuțițe alpaca, 1 piele de vulpe, 2 covoare de lână, 1 haină mare”⁸⁹⁷. După cum lesne se poate observa, în al doilea inventar sunt trecute foarte puține bunuri care, de altfel, nici măcar nu se regăsesc printre cele menționate în primul inventar.

De la conace au fost ridicate toate produsele agricole existente, reprezentând tot ceea ce produsese ră moșierii pe suprafețele aflate în proprietatea lor, dar și alimentele necesare traiului de zi cu zi aflate în cămările de iarnă a conacelor.

Cantități importante au fost confiscate pe data de 6 martie, de la conacul din comuna Ștorobâneasa, aparținând lui Nicolae și Vasile Racottă: 3000 kg porumb, 1800 kg mazăre, 2000 kg orz, 85 kg rapiță, 150 kg ricin, 200 kg fasole, iar de la conacul aparținând lui Iancu Gurban: 7500 kg porumb și 550 kg grâu⁸⁹⁸. La aceeași dată, în localitatea Măgura, de la familia Noica, delegații trimiși cu preluarea proprietăților declară că „inventarul nu s-a terminat, mai este necesar 2 zile pentru terminare” au fost predate doar produsele cerealiere, la acea dată, și anume 6552 kg porumb, 1296 kg floarea soarelui și 832 kg ovăz⁸⁹⁹.

Produsele agricole ridicate de la conacul proprietatea Mircea și Ștefan Noica, din comuna Schitu-Poenari, erau următoarele: 1290 kg grâu, 1892 kg orz de sămânță, 264 kg ovăz de sămânță, 7000 kg porumb, 1000 kg porumb de sămânță, 4 kg orez, 650 kg făină, 630 kg mazăre de sămânță, 20 kg fasole, 440 kg floarea-soarelui, 270 kg bumbac, 120 kg ceapă, 25 kg cartofi, 1000 kg lucernă, 5000 kg coceni, 3000 kg paie, 300 kg paie ovăz, 2000 kg stof trestie; toate în valoare de 101691 lei⁹⁰⁰. Inventarul cămării conacului, după trecerea iernii, mai conținea: 3 borcane de compot de prune, 125 litri de ulei de floarea soarelui, 8 kg marmeladă de struguri, 17 kg conserve de mazăre și vinete, 56 de sticle de bulion, 4 kg ceară de albine, 172 kg de miere, 1,500 kg lână fire, 10 kg brânză de vacă, 5 kg zahăr tos, 2 kg dulceață, 5 kg untură de porc, 50 kg varză murată, 10 kg murături, 30 kg săpun rufe țărănesc, 6 kg bumbac fire, 50 kg sare măcinată, 50 kg sare bolovan, 1 kg de cafea⁹⁰¹. Inventarul conacului este diferit și sunt enumerate 137 de obiecte cu o valoare de 258930 de lei⁹⁰². Pe lângă cele uzuale ne rețin atenția: 100 de bucăți veselă de argint de 8,600 kg, 2 monede de aur,

⁸⁹⁷ Idem, fond P.M.R. - *Comitetul Județean Teleorman*, ds. 10/1945-1950, f. 24.

⁸⁹⁸ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 512 bis/1949, f. 1.

⁸⁹⁹ *Ibidem*, f. 64.

⁹⁰⁰ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 103/1949, f. 5.

⁹⁰¹ *Ibidem*, f. 17.

⁹⁰² *Ibidem*, f. 18-20.

8 monede de argint, 2 cercei de aur diferiți, din care unu fără piatră, 1 piele de urs cu cap, 1 piele de căprioară, 1 piele de vulpe, 2 ceasornice de masă, 2 mașini de gătit, 2 râșnițe de cafea, 2 termometre, 6 tablouri, 1 aparat de radio, 10 pălării de damă, 2 poșete de damă de piele, 3 rochii stofă colorată, 4 cămăși albe frak, etc (documentul 31).

Pentru a rămâne tot în cadrul aceleași familii redăm și inventarul bunurilor agricole ridicate de la proprietarii Ion Noica și Maria Ottescu, născută Noica, din comuna Beiu. De la conacul primului proprietar au fost ridicate: 1120 kg porumb, 280 kg ovăz, 720 kg orz, 648 orez nedecortecat de sămânță, 2280 kg mazăre, 32 kg floarea-soarelui, 20 kg ricin nedecortecat, 60 kg in sămânță, 100 kg bumbac sămânță, iar la conacul Mariei Ottescu au fost găsite: 70 kg orz, 576 kg ovăz, 144 kg grâu și 300 kg porumb⁹⁰³.

Tot din documente aflăm că o parte a bunurilor ridicate de la conace au luat drumul depozitării în bănci, pentru siguranța lor, aici ne referim la bunurile de valoare pe care nu le mai regăsim în procesele-verbale, iar o altă parte au fost sustrase de cei puși să le păzească. Aflăm modalitățile de sustragere a bunurilor de la Praporgescu Florea, același gestionar la data de 30 martie 1949, al G.A.S.-ului Slăvești, care prezintă situația conacului fostului proprietar Take Slăvescu după inventarierea și sigilarea bunurilor camerele din conac. Acesta declară că o parte din lucrurile casnice nu au fost inventariate tocmai pentru a putea fi sustrase mai ușor iar o parte din personalul corect a fost înlăturat „spre a rămâne un grup care își face toate dorințele fizice. Din acest grup face parte tov. director M. Selcăcioiu, inginer Vasile Marin, Pavel Dumitru și Paraschiv Dan care dețin toate cheile de la conac, de la magazie, locuințele cu lucruri casnice (...) Se observă cum multe lucruri casnice de la conac sunt inventariate și în vreme se fac nevăzute de la conac. Nu știm unde merg. Mai sunt și produse alimentare, nu știm ce drum au luat de exemplu mierea de albine, dulceața”⁹⁰⁴.

De fapt, la data de 10 martie 1949, Prefectura județului Teleorman transmite următoarea circulară: „puneți în vedere echipelor cu transportul valorilor ca până astă seară, orele 20, să se prezinte la Turnu Măgurele cu valorile bijuterii, aur, bani, devize, obiecte de aur și argint care se vor pune în lăzile ce le au la ele. Le vor sigila și le vor transporta cu trenul în caz că nu se poate cu alt mijloc, lăzile vor fi însoțite de delegatul PMR, gestionar și cu pază militară. Ne veți raporta imediat până la orele 18 numărul conacelor sigilate care au servit la timpul lor ca locuință a moșierilor și nu au fost

⁹⁰³ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 512 bis/1949, f. 6.

⁹⁰⁴ Idem, fond *P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman*, ds. 58/1948-1949, f. 16.

afectate exploatării. Ne veți raporta mâine starea lor adică bună, imediat locuibilă, reparații, mici și reparații mari, distruse”⁹⁰⁵.

În aceeași zi era depusă lada nr.1, în tezaurul Băncii de Stat, Sucursala Turnu Măgurele, în procesul verbal ce însoțea depunerea se preciza faptul că lada conține „un număr de 11 pachete, toate sigilate și care conține obiecte, astfel cum sunt prevăzute în procesul-verbal inventar. Pe ladă s-a aplicat o fâșie de pânză albă cu sigiliul prefecturii județului Teleorman”⁹⁰⁶.

Din inventarul detaliat extragem câteva exemple pentru a vedea ce conțineau pachetele. **Pachetul nr. 3** aparținând proprietarului Alexandru Popescu, comuna Cârlița: 22 monede de argint, un inel de aur cu piatră roșie, un inel de aur cu piatră neagră, o pereche butoni dubli de argint, un cerceș de aur cu piatră albă, un cerceș de argint aurit, un inel argint, 2 iconițe aurite, un dinte și o îmbrăcăminte de aur.

Pachetul nr. 5, aparținând proprietarului Justin Bunescu, comuna Băsești, conținea: un ceas cu capac de aur și lanț dublu cu 2 chei, un inel de aur cu diamant, un inel de aur semi-masiv cu diamant, un inel aur damă cu safir, un inel aur damă cu montură ovală cu 24 smaralde și 45 safire, un inel aur damă cu montură ovală cu rubine și 18 diamante mici, un inel aur din metal dublu cu 8 safire, 2 verighete de aur masiv, o pereche cerceș aur cu pietre albastre, o pereche cerceș aur cu o piatră mare de diamant și una mică, un lanț aur cu medalion argintat în formă de același, o montură cerceș cu piatră, o toartă aur cerceș, un medalion dublu, un ac cravată aur cu piatră de diamant, un jubiliar argint austriac 1754, diferite monede (toate detaliate - n.a.), o brățară argint cu trei bule, o toartă aur, o icoană aur, o tăviță de argint”⁹⁰⁷.

6.3.7. Ce întrebuințare li s-au dat bunurilor de la conacele confiscate

S-au găsit cele mai diverse modalități de înstrăinare a bunurilor confiscate din conace. Astfel, la 14 decembrie 1950, Ghena Gheorghe, „șef responsabil cu bunurile naționalizate de la fostele conace expropriate”, predă Comitetului Provizoriu al Regiunii Teleorman o serie de bunuri, cu următoarea justificare: „având în vedere că în regiunea Teleorman a sosit o delegație Sovietică care vizitează țara, am hotărât ca la plecarea lor în U.R.S.S., Comitetul Provizoriu Regional să le facă cadouri cu impresii din această regiune”⁹⁰⁸. Lucrurile moșierilor luau astfel, sub o formă oficială,

⁹⁰⁵ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 102/1949, f. 1.

⁹⁰⁶ Idem, ds. 100/1949, f. 1.

⁹⁰⁷ *Ibidem*, f. 2-9.

⁹⁰⁸ BJTAN, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. 124/1950, f. 11.

același drum precum restul bogățiilor românești. În alt proces verbal sunt predate obiecte de pat, lenjerie, pături de la conace, pentru necesarul șoferilor⁹⁰⁹. Școala Medie Tehnică Agricolă Mixtă din Turnu Măgurele primește pentru internatul care găzduia 100 de elevi tot necesarul unei cantine⁹¹⁰. Școlile profesionale de ucenici, înființate în anii 1949-1950, „roagă a se aproba ca din obiectele preluate de la fostele conace ca: dulapuri, mese, scaune, canapele, oglinzi pentru probe la atelierele de croitorie, mașini de cusut, etc”⁹¹¹ să le fie donate acestora. Bunurile mobile din conace au plecat în direcții diverse, astfel încât cine intră acum în fostele conace nu mai întâlnește niciun obiect care să-ți aducă aminte de cei care le-au ridicat și locuit. Poate cel mult un șemineu care nu a putut fi demontat sau distrus.

6.3.8. Cât mai reprezenta averea moșierilor?

Confiscarea întregii suprafețe de teren rămase proprietarilor după aplicarea reformei agrare, 23 martie 1945-13 aprilie 1948, adică cele 50 de ha neexpropriate, pădurile, viile, orezăriile, fermele model, s-a realizat în urma decretului 83/1949. În județul Teleorman, suprafața de teren rămasă moșierilor după anul 1945 se ridica la 14672,17 ha, din care a fost vândută, până la data de 2 martie 1949, suprafața de 732,43 ha. În total, la data de 2 martie 1949, s-a confiscat suprafața de 13939,74 ha⁹¹², din care: 9922,25 ha arabil, 285,89 ha fânețe, 36,93 ha grădini de zarzavat, 278,38 ha pășuni, 19,34 ha livezi, 2 573,05 ha păduri, 115,63 ha orezării, 279,61 ha curți, 115,97 ha neproductiv, 6 ha bălți, 0,50 ha iazuri⁹¹³.

După reforma agrară din 1945, în județul Teleorman rămăseseră 228 proprietari cărora li se rezervase cota legală de 50 ha⁹¹⁴. Înainte de elaborarea decretului, Ministerul Agriculturii, prin ordine confidentiale, întocmește o statistică proprie în care județul Teleorman avea 183 de moșii cu un total de 8422,29 ha arabil și un total general de 9646,54 ha teren⁹¹⁵. Comitetul Județean Teleorman, Secțiunea Agricolă, în raportul prezentat Ministerului Agriculturii ce cuprindea „unitățile expropriate din județ la data de 2 martie 1949, în baza decretului nr. 83/1949”, prezintă o altă situație privind numărul proprietăților expropriate de 245⁹¹⁶. De la numărul de

⁹⁰⁹ *Ibidem*, f. 35.

⁹¹⁰ *Ibidem*, f. 46.

⁹¹¹ *Ibidem*, f. 71.

⁹¹² BJTAN, fond P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman, ds. 133/1949-1950, f. 44.

⁹¹³ Idem, ds. 10/1945-1949, f. 44.

⁹¹⁴ Idem, ds. 133/1949-1950, f. 10-14.

⁹¹⁵ Idem, ds. 10/1945-1950, f. 8, 54-58.

⁹¹⁶ Idem, ds. 133/1949-1950, f. 72-76.

228 de proprietari la cea de 245 de proprietari, diferența era dată proprietățile mijlocii ale țăranilor și orășenilor, care au fost desființate și ele.

Inventarul agricol al proprietarilor, mașini, unelte, ce rămăsese după rechiziționările legale și ilegale dintre anii 1945-1949, a fost ridicat în zilele de 3, 4 și 5 martie 1949. În întreg județul au fost confiscate: 29 de tractoare, 42 pluguri de tractoare, 193 pluguri animale, 148 semănători de cereale, 16 semănători de porumb, 102 prășitoare, 71 vânturători, 32 cositori, 17 tocători nutreț, 77 trioare, 11 locomobile, 15 batoze, 72 mașini de bătut porumb, 122 grape, 52 tăvălugi, 30 secerători-legători, 11 selectoare, 10 auto-pompe, 11 greble mecanice, 13 teascuri, 43 trăsuri, 19 șarete, 62 care, 89 căruțe, 14 docare⁹¹⁷.

De pe proprietatea Nicolae și Vasile Racottă au fost ridicate: un tractor Lanz H.P. cu trei brazde mari și cinci mici, 2 pluguri de animale, o grapă, o vânturătoare, un trior și o semănătoare, iar de la Iancu Gurban: un plug de animale, o grapă, o vânturătoare și un trior⁹¹⁸.

6.3.9. Epilogul decretului 83/1949

Sunt semnalate cazuri de moșieri care, chiar și după confiscarea proprietăților și îndepărtarea lor de la conace, își lucrează pe mai departe pământul. Ei sunt luați numaidecât în vizorul Securității. Alteori, moșieri cu domiciliul obligatoriu în alte județe iau legătura cu țăranii și în toamna anului 1949 însămânțează pământul confiscat. Este cazul lui Gheorghe Popescu din comuna Furculești, cu domiciliul obligatoriu în Pitești, strada R.P.R., nr. 121, care a însămânțat grâu în dijmă cu ajutorul a 15 țărani din comună, cărora le-a dat grâu de sămânță. Serviciul Județean de Securitate Teleorman, într-o adresă înaintată Comitetului Provizoriu al județului Teleorman, din 27 decembrie 1949, cere: „luați măsuri ca sus numitul să fie înaintat justiției pentru sabotaj”⁹¹⁹. La insistențele țăranilor, rămași fără pământul necesar suplimentării veniturilor, Comitetul Provizoriu răspunde în adresa către Serviciul județean de Securitate Teleorman, din 28 februarie 1950, „petiționarii nu mai au dreptul să muncească pământul în dijmă la chiaburii satelor”⁹²⁰.

Guvernul comunist în propaganda politică dusă în rândul țăranimii, pentru atragerea și implicarea lor la aplicarea decretului, le promitea că pământul și inventarul agricol confiscat de la moșieri le va reveni lor. În realitate, statul va pune stăpânire pe tot pământul și inventarul agricol și le

⁹¹⁷ Idem, ds. 10/1945-1950, f. 44.

⁹¹⁸ Idem, fond *Reforme agrare*, ds. 512 bis/ 1949, f. 1.

⁹¹⁹ ACNSAS, fond *Documentar*, ds. 12/1945-1950, f. 138.

⁹²⁰ *Ibidem*, f. 140.

va direcționa spre Gospodăriile Agricole de Stat (G.A.C.) și respectiv Stațiunile de Mașini și Tractoare (S.M.T.); instituții nou apărute ce reprezentau de fapt primii pași în procesul colectivizării agriculturii României, preconizat încă de la venirea la putere a comuniștilor.

Solidaritatea din partea unor țărani considerați de securitate înstăriți, dar care în realitate erau săraci, s-a manifestat și față de moșierii care nu au mai revenit niciodată la conace. În comuna Fântânele, țăranii Ioan Călin și Florea N. Barbu au făcut o colectă de bani și alimente trimițându-le proprietarului Paul Iliescu, la Sibiu, unde acesta se afla cu domiciliul obligatoriu. Serviciul de Securitate Teleorman, în adresa nr. 145/10852 din 17 iunie 1950, către Direcția Regională a Securității Populare Pitești informează: „raportăm că din inițiativă proprie numiții Ioan Călin și Florea N. Barbu, ambii din comuna Fântânele, au făcut o colectă strângând bani și alimente pe care le-au trimis fostului moșier expropriat Paul Iliescu din orașul Zimnicea (avea moșia în comuna Fântânele - n.a.), care se găsește cu domiciliul forțat în Sibiu”⁹²¹.

Celor doi locuitori li s-a întocmit câte un dosar personal pe motiv de uneltire contra ordinii publice. Securitatea le-a realizat biografia fiecăruia, de unde rezulta abaterea comisă. Ioan Călin era caracterizat astfel: „plugar are 4 ha, 3 copii, corespundează cu moșierul expropriat Paul Iliescu. A fost membru P.M.R. și exclus pentru faptul că ține legături cu chiaburii și foștii moșieri, în trecut a făcut politică gogistă, în prezent membru în comitetul provizoriu al comunei Fântânele, deține funcția de referent”⁹²².

Florea M. Barbu era descris ca fiind: „plugar, fost administrator pe moșia lui Paul Iliescu, are 8 copii, 6 ha, fost membru P.N.L. - Brătianu, în prezent fără partid”⁹²³. Având asemenea antecedente Securitatea Teleorman a hotărât a se lua „măsuri pentru ținerea lor în supraveghere recrutându-se informatori și orice manifestări ale acestora pe viitor le vom raporta”⁹²⁴. În urma informațiilor strânse s-a efectuat un raport avându-i ca subiecți pe cei doi țărani. Amândoi sunt caracterizați cu fraza: „este un element care îi place să țină mult la moșieri și căruia îi este milă de ei”⁹²⁵. Securitatea le-a întocmit dosare de urmărire pe viață.

Pe lângă cei care i-au ajutat pe moșierii sărăciți și deposedați în urma aplicării decretului 83/1949, au fost urmărite de Securitatea și au avut dosare de urmărire toate persoanele care au avut legături cu moșierii. Fostul

⁹²¹ *Ibidem*, f. 296.

⁹²² *Ibidem*, f. 362.

⁹²³ *Ibidem*, f. 363.

⁹²⁴ *Ibidem*, f. 296.

⁹²⁵ *Ibidem*, f. 362, 363.

secretar al lui N. Malaxa, care domicilia la conacul de la ferma din comuna Putineiu, a fost urmărit și percheziționat pe motiv că ar întreține corespondență cu moșierii fugari Irina Palade și Constantin Malaxa (copii lui Nicolae Malaxa - n.a.).

Serviciul General a Securității Populare Pitești, prin adresa nr. 145/8958 din 11 ianuarie 1950, cerea Serviciului Județean de Securitate Teleorman „să se verifice dacă la ferma de stat „23 august” din Putineiu există în serviciu un fost secretar a lui Malaxa, care a fugit în străinătate. Recrutați un informator, însă unul foarte discret, în jurul celui în cauză, pentru a cunoaște toate manifestările și deplasările lui. Raportați rezultatul!”⁹²⁶.

Răspunsul dat Direcției Generale venea pe 7 februarie 1950: „Fumu Emil, originar din județul Iași, absolvent de școală superioară, de origine mic burgheză, a fost secretarul lui Nicolae Malaxa după care a venit ca administrator de fermă în comuna Putineiu”. După confiscarea averii familiei Malaxa, acesta a rămas ca director la ferma preluată de stat. În vederea obținerii de informații, securitatea a recrutat „un informator în jurul lui însă nu rezultă că s-ar manifesta ostil față de actualul regim. În București nu a mai fost de la data primirii prezentului ordin [...]. Noi continuăm totuși a-l ține în supraveghere urmând a vă raporta cele constatate”⁹²⁷.

Intimidările la adresa moșierilor și a celor care, într-un fel sau altul, au avut legături cu ei au continuat. Toate aceste presiuni, care au mers de la pierderea locului de muncă și a avutului până la închisoare, aveau să fie trăite și de țărănime. La Plenara C.C. al P.M.R. din 3-5 martie 1949 debuta în forță colectivizarea agriculturii, proces ce avea să se încheie după nu mai puțin de 14 ani de represiune.

---

⁹²⁶ *Ibidem*, f. 131.

⁹²⁷ *Ibidem*, f. 130.

CONCLUZII

Lucrarea, delimitată istoric și geografic la județul Teleorman, atinge o problemă ce se încadrează în linii majore în ampla istorie a românilor. Referirea la o singură clasă socială, cea a moșierilor, nu este deloc întâmplătoare, deoarece ea a dat cele mai mari personalități ale vieții politice, economice și culturale. Din rândul moșierilor au plecat vlăstare la studii în străinătate și s-au reîntors acasă pentru a participa activ la formarea statului național modern. Au pornit prin a reprezenta interesele comunității în Consiliile județene, mai târziu au excelat în Parlamentul țării ca deputați și senatori ajungând miniștri în diverse sectoare. Viața culturală a țării avea să cunoască și ea o pleiadă de valori de talie națională în domenii ca: arhitectură, inginerie, medicină, filozofie, literatură.

În județul Teleorman, cei mai mari proprietari de pământ la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea erau moșierii și statul. Proprietățile moșierilor s-au constituit în timp prin moșteniri, cumpărări, acte dotale. Pentru perioada studiată, am constatat că multe dintre aceste moșii particulare cunosc reduceri ale suprafețelor prin partajări și mai ales în urma aplicării reformelor agrare, dar și a schimbărilor de proprietari pentru că, în general, moșiile erau grevate de mai multe împrumuturi.

Statul a devenit în epoca modernă proprietarul unor întinse și numeroase moșii în județul Teleorman, prin preluarea terenului raialei Turnu și prin secularizarea averilor mănăstirești din timpul domnitorului Alexandru Ioan Cuza. Numeroase au fost moșiile care au aparținut Sfântului Munte, Mitropoliei, mănăstirilor și bisericilor din București și din țară, și care prin secularizare au trecut în patrimoniul statului.

Țăranii vor intra în posesia pământului, pentru prima dată, prin reforma agrară inițiată de Alexandru Ioan Cuza în 1864. Acesta a împrăștiat clăcașii găsiți de lege lucrând pe moșii. După reformă, proprietarului i-au mai rămas două treimi din moșie, restul de o treime s-a împărțit țăranilor. În județul Teleorman au fost împrăștiți un număr de 22347 de țărani cu o suprafață de 87610,5 ha, fiind excluși de la împrăștiere 2554 țărani clăcași. Un număr de 1678 țărani au fost împrăștiți pe moșiile statului între anii 1878-1892, fiindu-le atribuită o suprafață de 6000 ha. Țăranii împrăștiți pe moșiile statului au înființat comune noi și au populat cătunele comunelor existente. Tot acest fenomen a dus la o roire a populației teleormănene în interiorul județului.

Reforma agrară din 1864 a avut ca rezultat dezrobirea și împrăștierea unui număr însemnat al țăranilor clăcași. Dar, sporul demografic de mai târziu și împărțirea loturilor prin moștenire a făcut ca beneficiile acestei reforme să fie de scurtă durată, pe parcursul unei generații.

Baza materială a moșierilor o forma, în principal, proprietatea asupra pământului. Unele familii dețineau de generații, prin moștenire, averea formată din pământ arabil, păduri, livezi, vii, bălți și conace. Un număr însemnat de moșieri și-au constituit proprietățile, unele cuprinzând mii de hectare și aflate pe teritoriul mai multor localități, prin cumpărarea pământului. Mulți dintre acești moșieri, aflați la prima generație fuseseră înainte vreme arendași. Alte persoane, obținând sume mari de bani ca negustori, comercianți ori cămătari, investesc cumpărând pământ.

Lumea moșierilor teleormăneni a fost într-o permanentă schimbare la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Sunt cazuri des întâlnite de arendași care cu timpul ajung să stăpânească moșii întinse ori proprietari care ajung simpli funcționari. Diferența dintre moșierii cu origini vechi boierești și noii îmbogățiți ai vremii avea cu timpul să dispară, iar în perioada de care ne-am ocupat acest lucru s-a realizat în decurs de doar câteva decenii. Moșierimea română a fost o clasă socială destul de permisivă. Prin căsătorii, prin cumpărări de moșii, ea s-a înnoit primind în rândurile sale persoane fără arbore genealogic.

Din punct de vedere al etniei, întâlnim, în județul Teleorman, alături de moșieri români și o largă paletă de proprietari de diferite naționalități: sârbi - familia Obrenovici, familia Karagheoghevi, Mișa Anastasievici; unguri - Theodor Nicolici de Rudna; greci - căpitanul Alexandros Mavros, familia Fotino; aromâni - familia Dumba, care locuia la Viena și Budapesta, familie care a dat mari bancheri și industriași.

Pământul reprezenta o mare valoare și el se păstra în familii cu sfințenie; fiecare urmaș încerca să-l păstreze, să nu înstrăineze nici un pic de pământ, gestionând cu mare pricepere bunul lăsat moștenire. Perpetuarea moșiilor timp de generații a existat și în județul Teleorman. Familia Butculescu, familia Racottă și familia Berindei sunt câteva exemple de familii care s-au identificat cu pământul stăpânit.

Dar în același timp sunt numeroase cazurile de pierdere a moșiilor. Pentru un alt segment al moșierimii, cu precădere tinerii care au plecat la studii în străinătate și care înțelegeau să-și trăiască viața profesând activități liberale sau în administrație, moșiile nu reprezentau decât o sursă sigură de venit.

Argumentul celor prezentate mai sus rezidă în studierea contractelor de arendare. În arhivele Tribunalului Teleorman sunt consemnate

numeroase contracte de arendare, între care unele foarte bine elaborate, în care sunt menționate: pământul arendat; construcțiile de pe moșie cu tot inventarul predat prin proces-verbal arendașului; culturile ce aveau să fie însămânțate; interdicția de a tăia din suprafața împădurită; obligația arendașului de plăti asigurarea în caz de catastrofe și totodată taxele către comună, județ și stat. Alături de acestea sunt și contracte de arendare încheiate între proprietari și arendași în care nu specifică decât suma pentru care se arenda moșia și termenul arendării.

Din studierea contractelor de arendare, pe lângă importanța acordată de proprietar moșiei pot fi extrase informații cu privire la: persoana proprietarului și a arendașului; în ce consta moșia arendată: pământ arabil, păduri, iazuri, hanuri, conace, magazii, instalații electrice; durata contractelor de arendare; suma pentru care se arendau; obligațiile arendașului; domiciliul proprietarului și al arendașului.

Arendașii de pe moșiile teleormănene erau în majoritatea lor români (78%) și câțiva greci, cu domiciliul în orașe ca Alexandria, Turnu Măgurele, Roșiorii de Vede, Turnu Severin, Giurgiu. Fenomenul arendașiei era larg răspândit în perioada de care vorbim, aproximativ 80% din moșii au fost arendate. Restul erau lucrate de moșieri în regie proprie.

Modalitățile de transmitere a averii către urmași erau testamentele sau actele dotale. Când lipseau aceste acte, moștenitorii, rămâneau în indiviziune sau le împărțeau prin încheierea actelor de partaj voluntar sau prin acte de expertizare întocmite de funcționari ai statului. Din studierea actelor se constată că moșia reprezenta valoarea cea mai mare a moștenirii.

Pământul era, în majoritatea cazurilor, gajul pentru obținerea unor sume foarte mari prin contractarea de împrumuturi. Acestea, numite actele de împrumut cu ipotecă, grevau asupra majorității moșiilor și ele erau încheiate cu instituții ale statului precum: Societatea de Credit Funciar Român, Societatea Națională de Asigurări, Societatea Dacia Română; cu persoane juridice - cămătari; sau persoane fizice. În urma acestor împrumuturi cu ipotecă, multe dintre moșii au fost pierdute, ajungând ca în decurs de câțiva ani unele dintre ele să fie stăpânite de mai mulți proprietari.

Răscoala din 1907 reprezintă evenimentul ce a bulversat atât scena politică a țării cât și relațiile sociale. Ea avea să aducă în prim-plan problema agrară. Aceasta rămăsese nerezolvată, lucru reflectat în nivelul de trai al țăranilor. Lucrări de sociologie contemporane aveau să reliefeze *starea socială a țăranului român* aflat la limita subzistenței. Lotul primit de țărani prin reforma din 1864 s-a tot împărțit. După o generație, problema agrară devenise gravă, pământul fiind insuficient, țăranii lucrau mai departe pământul moșierilor în condițiile unor învoieli agricole grele. Fenomenul era generalizat, arendașul lua moșia în arendă pentru o perioadă determinată

încercând să obțină un profit cât mai mare, fără să investească și fără să dețină inventar agricol, acesta fiind adus de țăranii care lucrau pământul.

Pe fondul mizeriei și al sărăciei, răscoala din 1907 s-a propagat fulgerător și a devenit un fenomen de masă. În Teleorman, pagubele au fost însemnate pe întinderea întregului județ, țăranii însușindu-și toate bunurile și dând foc la clădirile de pe moșii, câteva conace rămânând totuși nedevastate. Este cazul familie Racottă din localitatea Ștorobăneasa, a familie Capră din localitatea Țigănești și a familie generalului Manu de la Măldăieni. Prima proprietate a fost păzită chiar de către țăranii din comună pentru a nu fi distrus conacul de răsculații veniți din alte sate, a doua pe motiv că proprietarul provenea din rândul țăranilor, iar cea de-a treia pentru că armata staționa pe proprietatea generalului.

După înăbușirea răscoalei din 1907, politica guvernanților, majoritatea lor fiind mari proprietari, a fost una lipsită de substanță și coerență. S-au interzis trusturile arendășești și au fost declarate ilegale cele mai oneroase forme de înțelegeri contractuale dintre moșieri și țărani.

Teama de o nouă răscoală a stimulat dezbateri despre reforme. Partidul Conservator susținea în general ideea că marile moșii trebuie să fie privite ca intangibile, dar Partidul Liberal avea o atitudine mult mai flexibilă. Liberalii vor accepta treptat ideea unor reforme prin care să le acorde pământ țăranilor, în scopul de a preîntâmpina alte izbucniri de violență.

Discuțiile politice cu privire la necesitatea unei noi reforme agrare s-au materializat la sfârșitul primului război mondial prin cea mai amplă reformă agrară din Europa. În județul Teleorman studierea reformei agrare din 1921 aduce în prim plan schimbarea profundă aplicată în proprietatea funciară. S-a expropriat un număr de 223 moșii cu o suprafață totală de 172611 ha, din care 161593 ha teren arabil și 9379 ha izlaz. Din cele 223 moșii, 168 de proprietăți erau ale particularilor cu o suprafață de 114213 ha și se aflau pe raza a 120 de comune din județ. Au fost împroprietărite un număr de 31264 țărani pe o suprafață de 115220 ha. Reforma a avut și părți slabe datorate perioadei îndelungate în care s-a aplicat, între 1921 și 1931, și care a generat de cele mai multe ori abuzuri de putere, eludarea legii de proprietari sau ștergerea de pe listele de împroprietărire a țăranilor. O latură mai puțin cunoscută și prezentată de lucrările de specialitate a fost cea a nenumăratelor procese, care au cuprins toată țara, legate de modul cum s-a aplicat exproprierea moșierilor și împroprietărirea țăranilor. Dacă la început ele au fost judecate de Comisiile județene, acestea având drept de a da hotărâri definitive și executorii și de Comitetele agrare, care aveau atribuții privind revizuirea lucrărilor definitive de împroprietărire date în contrazicere cu legea, prin actul

normativ din 2 noiembrie 1932 instanțele speciale de reformă agrară au fost desființate, iar atribuțiile lor au fost repartizate instanțelor judecătorești de drept comun. Procesele provenind din aplicarea reformei agrare din 1921 erau pe rol și în 1945, la ultima reformă agrară.

Marii proprietari se vedeau astfel limitați, în urma aplicării reformei agrare din 1921 la o suprafață de 100 ha arabile. Practic după această dată nu mai putem vorbi de existența în România a mării proprietăți agrare. S-au conservat moșii mai mari decât suprafața lăsată de lege în cazul celor care dețineau păduri, vii, livezi, iazuri. În 1938, suprafața arabilă a județului Teleorman era de 351909 ha, din care marea proprietate atingea 37332 ha (10,61%) și mica proprietate 314577 ha (89,39%). Reforma venea după un război care dezorganizase toate sectoarele vieții economice a țării, cu atât mai mult sectorul agricol. Proprietățile de peste 100 ha au ajuns să aplice în exploatarea agricolă: cultura intensivă, rotația culturilor, noi culturi și o modernizare a inventarului agricol pentru o creștere a rentabilizării lor.

Micșorarea moșiilor nu a rămas aici, pentru că o nouă reformă, avea să se aplice după cel de-al doilea război mondial. Reforma din 23 martie 1945 reducea proprietățile moșierești la o suprafață de 50 hectare arabile rămânând neexpropriate orezăriile și fermele model. În timpul aplicării reformei agrare în județul Teleorman au fost trecuți un număr de 228 moșieri. În toamna anului 1948, autoritățile locale ale județului Teleorman prezintă o statistică Ministerului Agriculturii, în care sunt trecute 183 de moșii cu un total arabil de 8422,29 ha și un total general de 9645,54 ha. Diferența de 45 moșii este dată de proprietarii care au fost expropriați total în timpul ultimei reforme.

Dacă la 1921 o mică parte a moșierilor a putut conserva mai mult pământ decât a specificat legea, găsind modalități legale, la nivelul anul 1945 singurii proprietari care au reușit acest lucru au fost cei care și-au declarat proprietățile ferme-model.

În județul Teleorman au fost declarate 26 de moșii drept ferme model. Dintre acestea, puține se încadrau termenului de fermă-model. Amintim ferma I. și Elena Dona din comuna Râioasa, Irina Palade și Constantin Malaxa din comuna Putineiu, Dumitru Berindei din comuna Dobrotești și Mihail Protopopescu din comuna Meri-Goala. Din cele 26 de ferme model declarate în anul 1945, 10 vor rezista până în anul 1948, după care și ele vor fi preluate de stat.

Reforma din 1945, prin măsurile aplicate în județul Teleorman, a dus la micșorarea proprietății particulare și a fost prima măsură inițiată de guvernul comunist în demersul de preluare a întregii proprietăți particulare. Ea avea să arate în mod special abuzurile și ilegalitățile săvârșite de autoritățile comuniste în procesul exproprierii și lipsa importanței acordate

împroprietăririi țăranilor. De fapt, singurul motiv de mândrie a acestora era timpul scurt în finalizarea reformei agrare și nu câte persoane au fost împroprietărite.

Exploatarea agricolă de peste 50 de hectare, rămasă în proprietatea particulară aveau să întâmpine, între anii 1945-1949, nenumărate dificultăți din partea statului. Au fost decretate o serie de legi menite pe de o parte a sărăcii moșierii, iar pe de altă parte de a-i pune în imposibilitatea de a-și exploata pământul. Asupra proprietăților au grevat impozite și cote obligatorii, proporțional cu suprafața deținută și a fost interzis sistemul arendării pământului. Mulți moșieri teleormăneni nu au reușit să producă atât cât le cerea statul, neputința lor de a-și achita taxele și impozitele ducând la condamnarea lor și încarcerarea pe motiv de *sabotaj agricol*. Și cei care nu au ținut cont de restricții cu privire la exploatarea moșiei au fost urmăriți și li s-a întocmit dosare penale. Din documentele aflate în fondul P.M.R. - Comitetul Județean Teleorman reiese că în realitate, toți moșierii au fost urmăriți în perioada 1945-1950 de organele miliției și de informatori ai securității.

Măsurile aplicate de guvernul comunist cu privire la exploatarea proprietăților au inclus pe lângă confiscarea pământului și a construcțiilor aferente. Conacele au fost supuse sistemului de rechiziționare, aplicat în anul 1948, și transformate în sedii de bănci, de poștă, de jandarmerie, de miliție, școli și grădinițe, primării etc. Demersul autorităților locale s-a bazat pe legea nr. 10 din 27 ianuarie 1948 și a fost susținut de M.A.I., având să fie un preambul al decretului 83/1949.

Libertatea persoanei și dreptul la proprietate erau declarate inviolabile în prima constituție comunistă, cea din 1948. În realitate, prin decretul 83, aceste drepturi și libertăți ale moșierilor aveau să fie suprimate definitiv pe tot cuprinsul României. Decretul s-a aplicat în cel mai mare secret în noaptea de 2 spre 3 martie 1949 și a fost dus la îndeplinire de Securitate, de miliției și de muncitori din fabricile bucureștene.

În județul Teleorman au fost ridicați într-o singură noapte 172 de moșieri, din care declarați cap de familie 77 de persoane. Au primit domiciliul obligatoriu pe raza altor județe: Pitești, Sibiu, Râmnicu-Vâlcea, Râmnicu-Sărat, Fălticeni. Nici unul nu avea să se mai întoarcă acasă, unii murind în timpul domiciliului obligatoriu (Nicolae Racottă, moare în 1953 la Sibiu). Alături de moșieri aveau să împărtășească exilul și persoane care făceau parte din anturaj lor: cameriste, guvernante. Decretul nu specifica nimic legat de persoana proprietarilor de moșii, el prevedea doar confiscarea pământului și a inventarului agricol. Ceea ce s-a petrecut în noaptea de 2/3 martie 1949 a fost un act ilegal.

Familii întregi, de la părinți, copiii, bunici, aveau să plece, într-o noapte de martie, cu un geamantan având în el câteva obiecte de uz personal și... plecați au fost!

Măsura de deportare s-a extins și asupra moșierilor care nu au fost găsiți la conace. Au fost supravegheați și nu au mai putut reveni niciodată la casele lor, care de altfel au fost sigilate și transformate peste noapte în instituții ale statului. Toate bunurile găsite aici au fost jefuite și vândute în sistemul consignațiilor, numai bijuteriile fiind depuse în bănci.

Prin aplicarea decretului 83, cea mai semnificativă clasă socială avea să fie ștearsă cu buretele, iar peste România avea să se lase o noapte lungă de peste patru decenii.

ANEXE

Tabel 1. Situația pe comune a clăcașilor, suprafețele și valoarea despăgubirilor după aplicarea reformei agrare din 1864⁹²⁸**Plasa Călmățui:**

Nr crt	Comuna	Clăcași			Total pogoane	Suma despăgubirii proprietarilor
		cu 4 boi	cu 2 boi	cu palmele		
1	Lița	87	112	87	2184	1325898
2	Odaia	25	106	39	1270	191596
3	Uda Paciurea	22	62	26	-	-
4	Saelele	18	119	58	3023	455445
5	Pleașovu	15	61	31	-	-
6	Caravaneți	34	99	24	1256	185008
7	Mândra Slobozia	20	164	57	1923	265291
8	Uda Clocociov	15	90	45	1074	162903
9	Cârligații Slătineului	23	70	16	872	128439
10	Măgurilele	25	101	40	1247	186669
11	Băneasa	87	103	31	1903	275940
12	Flămânda	62	160	50	2160	421005
13	Băsești	50	124	49	1797	250300
14	Crângenii	66	121	83	1953	307099
15	Plopii Slăvitești	-	65	20	594	90972
16	Cioara	45	49	33	1029	151660
17	Seaca	51	94	34	1441	213286
18	Segarcea Deal	40	71	43	1192	177481
19	Segarcea Vale	32	47	47	1091	163981
20	Putineiu	144	100	17	2442	347782
21	Dracea	106	46	17	1603	227955
22	Salcia	59	77	30	1387	202668
23	Dorobanți	97	186	82	2565	428094
24	Elisabeta	18	80	37	999	149454
25	Rîioasa	64	151	80	2250	336063
	Total	1207	2458	1076	37265	5644998

⁹²⁸ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 5/1864, f. 68-167.

Plasa Târgului:

Nr crt	Comuna	Clăcași			Pogoane			Suma despăgubirii proprietari
		4 boi	2 boi	pălmași	1	2	3	
1	Cetatea	22	50	8	242	389	37	127920
2	Dulceanca	-	13	6	-	101	27	26052
3	Călinești	56	82	9	616	638	41	245110
4	Licuriciu	-	88	36	-	685	166	171402
5	Meri-Goala	7	98	21	77	763	94	184369
6	Bivolița	18	25	6	198	194	27	80196
7	Albești	12	62	43	132	483	198	163615
8	Netoți de Sus	5	30	4	55	233	18	59535
9	Sfințești	35	89	14	385	693	64	219141
10	Orbeasca de Jos	64	90	61	704	701	282	328912
11	Găvănești	5	36	5	55	280	23	69661
12	Netoți de Jos	31	87	25	341	677	115	219940
13	Olteni	40	82	10	440	638	46	214263
14	Bujorești și Antonești	16	73	4	176	568	18	146364
15	Butculești	19	104	45	209	833	208	247630
16	Gărăgău	9	84	21	99	654	97	167233
17	Nenciulești	69	90	44	759	701	203	320655
18	Mavrodin	42	77	37	469	599	171	239665
19	Vârtoapele de Sus	48	133	35	528	1036	161	333994
20	Drăgănești	28	64	15	308	498	69	168523
21	Păru Rotund	9	21	24	99	163	111	75384
22	Brătășani și Râioși	24	85	27	265	662	124	205102
23	Plosca de Jos	47	91	38	514	709	175	271839
24	Plosca de Sus	33	99	45	363	171	9	198583
25	Vârtoapele de Jos	15	94	25	165	432	115	258910
26	Pârlita	37	112	15	464	872	69	543712
27	Măldăieni	103	195	41	1133	1519	189	820563
28	Peretu	110	277	154	1309	2158	712	213297
29	Bogdana	55	53	22	605	412	101	169801
30	Popa	12	86	15	132	670	69	471145
31	Belitori	97	152	45	1064	1184	208	317946
32	Scrioaștea	43	124	42	473	966	194	123573
33	Cucuieti	7	57	22	77	444	101	101109

34	Broștanca	17	36	12	187	280	55	362182
35	Rădoiști	39	165	33	429	1285	152	335614
36	Socetu	50	103	45	550	802	346	280329
37	Drăcșenei	20	111	68	220	864	314	365527
38	Orbeasca de Sus	30	145	81	330	1129	377	190146
39	Lăceni	34	64	24	374	498	111	425097
40	Măgureni	77	155	35	847	1209	161	420144
41	Bălțați	83	136	46	913	1059	212	208435
42	Măgura	49	57	23	539	444	106	227661
43	Didești	28	84	42	308	654	194	63588
44	Muți și Odobeasca	5	27	12	55	210	55	-

Plasa Marginea:

Nr. crt.	Comuna	Clăcași			Pogoane		Suma despăgubirii proprietari
		1	2	3	1	2	
1	Brânceni	35	98	37	1319	17	195988
2	Găuriciu	11	98	40	1069	14	161926
3	Piatra	170	196	99	1769	13	317518
4	Cervenیا	99	158	17	2398	17	345938
5	Frumoasa	26	88	28	1077	19	160023
6	Păuleasca	18	46	13	624	8	91970
7	Furculești	38	44	20	950	2	124661
8	Țigănești Butculești	102	104	23	2038	17	293397
9	Calomfirești	6	49	23	554	4	84172
10	Secara	46	27	18	804	6	115675
11	Zlata	27	16	3	437	13	61897
12	Ologi	56	47	7	1025	6	144881
13	Lisa	54	60	30	1200	6	175537
14	Suhaia	107	180	56	1420	-	204284
15	Fântânelele	38	83	38	1207	11	179578
16	Căcănău	35	41	33	800	-	127260
17	Vișoara	61	123	86	2026	-	304237
18	Atârnați	33	60	20	923	-	145431
19	Zăioasca	14	22	7	357	19	52276
20	Puținței	13	46	6	517	18	77503
21	Conțești	80	140	69	2289	23	338794
22	Smârdioasa	39	77	27	1153	23	169795
23	Șoimu	12	48	11	556	21	22359
24	Beiu	13	20	1	304	11	43562
25	Beiu, Sf. Ecaterina	8	19	3	248	18	36439
26	Cârțocleasa	32	25	6	534	13	82288

27	Bragadiru	119	186	34	2915	12	422393
28	Poroschia	5	16	3	193	13	28430
29	Ștorobâneasa	51	77	26	1271	5	187234
30	Adămești	26	62	6	796	20	115655
31	Purani	23	33	6	537	21	77785
32	Mârzănești	20	63	21	808	-	119916
33	Pielea	72	69	29	1463	18	212440
34	Nanov	14	85	12	871	19	128712
35	Voevoda	45	57	25	1054	15	154320
36	Năsturelu	19	38	16	579	2	85602
37	Zimnicele	6	33	35	485	-	75588
38	Spătărei	32	56	20	880	-	129316
39	Ulmeni	39	44	14	836	14	121286
40	Zimnicea	129	182	203	3775	23	570916
Total		1763	2866	1171	44081	2909	6546995

Tabel 2. Situația proprietarilor din județul Teleorman în anul 1903⁹²⁹

Nr crt	Nume proprietarului	Domiciliul	Proprietate
1	Victor Suditu	Băneasa	Băneasa
2	Pr. Bunescu	Băcălești	Băcălești
3	Șt. Ionescu.	Băcălești	Băcălești
4	Irina Dumba	Viena	Bragadiru
5	N. Bădulescu și M. Bădulescu	Conțești	Conțești
6	Const. N. Michail	Craiova	Crângeni
7	Marin Enache	Furculești	Furculești
8	Alecu Enache	Furculești	Furculești
9	Ilie Enache	Furculești	Furculești
10	Frații Dumba	Viena	Lița
11	Costache Atanasiu	Nanov	Nanov
12	Elena R.G. Colfescu	Nanov	Nanov
13	Ion G.S. Nanoveanu	Nanov	Nanov
14	Marin Enescu	Nanov	Nanov
15	Ghiță Petrescu	Nanov	Nanov
16	Oreste Fotino	Zimnicele	Năsturelu
17	Fl. Dicu	Piatra	Piatra
18	Ionița Dumitrescu	Voivoda	Piatra

⁹²⁹ *Anuarul statistic, geografic, istoric*, în care sunt trecuți proprietarii de moșii de peste 50 ha, cu mențiunea „adrese profesionale, proprietari - agricultori”.

19	N.D. Dumba	Viena	Putineiu
20	Moșt. Haritina Gigartu	București	Poroschia
21	V. Leontopol	Caracal	Râioasa
22	N. Zadarianu	București	Seaca
23	Ioan Calinderu	București	Seaca
24	Gr. Gh. Cantacuzino	București	Seaca
25	Ioana C. Dumitru	Spătărei	Smârdioasa
26	Nicolae Racottă	Ștorobăneasa	Ștorobăneasa
27	Vasile Racottă	Ștorobăneasa	Ștorobăneasa
28	Nicolae Capră	Țigănești	Țigănești
29	C-tin Butculescu	Țigănești	Țigănești
30	Gh Ivanuși	Tr. Măgurele	Uda Clocociov
31	Leonida Paciura	București	Uda Paciurea.
32	Sașa Cantacuzino	București	Viișoara
33	Atanasiu	Voivoda	Voivoda
34	C.I. Dumitrescu	Voivoda	Voivoda
35	I.G. Pietraru	Balaci	Balaci
36	S.N. Popescu	Balaci	Balaci
37	Al. Protopopescu	Balaci	Balaci
38	Stef. Heptia	București	Bârla
39	C.A. Berindei	Beuca	Beuca
40	D. Liventi	Beuca	Beuca
41	C. Liventi	Beuca	Beuca
42	Ioan Chitu	Bucov Adunați	Beuca
43	N. Butculescu	București	Ciocești M.
44	Ioan Berendei	Dobrotești	Dobrotești
45	P. Angelescu	Dobrotești	Dobrotești
46	Ștefanache Prinopol	Gârdești	Gârdesti
47	Nae Zanfirescu	Gârdești	Gârdesti
48	Ioan Siricescu	Gârdești	Gârdesti
49	Gh. Burcă	București	Ghimpețeni
50	Preda Bădăuță	Zâmbreasca	Ghimpețeni
51	Dumitru Bădăuță	Roșiori	Ghimpețeni
52	Ioan Tufa	Dobrotești	Ghimpețeni
53	Maria Mano	Gumești	Gumești
54	Alexandrina Slăvescu	Slăvești	Lada
55	Elena Angelescu	Tr. Măgurele	Lada
56	Colonel Petre Maca	Miroși	Miroși
57	Emanoil Butculescu	București	Mozăceni

58	Cosma	Ștoborăști	Ștoborăști
59	Ștefan Ivan	București	Surdulești
60	D. Negel	București	Surdulești
61	Alex. Belu	București	Tătăraști de Sus
62	Costache Neață	Urluieni	Urluieni
63	Al. Bratașeanu	Zâmbreasca	Zâmbreasca
64	A. Zlotescu	Zlotești	Zlotești
65	C. Zlotescu	Zlotești	Zlotești
66	N. Zlotescu	Zlotești	Zlotești
67	P. Ștefănescu	Zlotești	Zlotești
68	Alecu Plopeanu	Zlotești	Zlotești
69	Grigore Popescu	Zlotești	Zlotești
70	Moșt. def. P. Simionescu	București	Albești
71	I. Alexandrescu	București	Belitori
72	S.P Aurelian	București	Belitori
73	C. Sutz și M. Paciurea	București	Belitori
74	D. Dobrescu	București	Belitori
75	D. Bildirescu	Tr. Măgurele	Belitori
76	Odisea Christidis	Bogdana	Bogdana
77	N.N. Butculescu	București	Butculești
78	Mih. C.M. Râmniceanu	Călinești	Călinești
79	C.P. Pascal	București	Călinești
80	Victor Chissim	Cucuieti	Cucuieti
81	Tache Chissim	Roșiori	Cucuieti
82	Petre Chissim	Roșiori	Cucuieti
83	Petre Protopopescu	Rosiori	Drăgănești
84	Colonel C. Costescu	București	Drăgășanei
85	Eforia Spitalelor Civile	București	Drăgășanei
86	Frații Culoglu	București	Drăgășanei
87	Ghiță Ghețu	Gărăgău	Gărăgău
88	C-tin Stan	Gărăgău	Gărăgău
89	Emil Petrescu	Lăceni	Lăceni
90	Gen. George Manu	București	Măldăieni
91	Baron F. Nicolici	Budapesta	Mavrodin
92	Victor Antonescu	București	Meri - Goala
93	Rada Grigoriu	Plosca	Meri - Goala

94	Grig. Rădoi	Roșiori	Nenciulești
95	Gh.C. Bădescu	București	Netoți
96	G.M. Trandafirescu	București	Netoți
97	Academia Română	București	Olteni
98	C. Stoicescu	București	Olteni
99	Gen. George Manu	București	Papa
100	Stef. Grigore	Plosca	Plosca
101	Tiberiu Burcă	Plosca	Plosca
102	Gh. Antonescu	Plosca	Plosca
103	Căpitan A.G. Dumitrescu	Plosca	Plosca
104	Căpitan I. Petrescu	Plosca	Plosca
105	Elena Florian	Plosca	Plosca
106	Moșt. Grig. C. Păucescu	București	Săceiu
107	Colonel I. Păncescu	București	Săceiu
108	General G. Manu	București	Scrioaștea
109	Hermina Herescu	Sfințești	Sfințești
110	Gh. Robescu	Galați	Vârtoapele de Sus
111	Daniel Sterescu	Curtea de Argeș	Vârtoapele de Sus

Tabel 3. Situația arendașilor din județul Teleorman în anul 1903⁹³⁰

Nr crt	Numele arendașului	Comună
1	Nae G. Ionescu	Băneasa
2	Nicolae Tudor	Băneasa
3	Costică Dumitrescu	Băneasa
4	D.G. Angelescu	Băsești
5	Ion A. Dinulescu	Beiu
6	Tugheleț Dinulescu	Beiu
7	I. Isac fils. Beligrădeanu	Brânceni
8	Miliiaresi	Cârligați
9	Raduc. Constantinescu	Cârligați
10	Dumitr. Anagnostiade	Cârligați

⁹³⁰ *Anuarul statistic, geografic, istoric.*

11	Mitrică Alex	Flămânda
12	Ion F. Petreanu	Flămânda
13	C-tin Mihalea	Flămânda
14	D-tru Sterie	Flămânda
15	D.N. Poulupulos	Zimnicea
16	Petre G. Lăzărescu	Lissa
17	Ștefan Rădulescu	Măgurele
18	Vasile Zagovitz	Slobozia-Mândra
19	Petre Secăreanu	Nanovu
20	Oreste Fotino	Năsturelu
21	Nicolae Paciurea	Ologi
22	G.Gh. Golescu	Dracea
23	L.R Angelescu	Pielea
24	Ion Dumitriu	Pielea
25	Tudorache Catranof	Piatra
26	Neagu Nicolescu	Plopi Slăvitești
27	Miltiade Cumpas	Saelele
28	State Angheliescu	Segarcea Vale
29	Nicolae Racottă	Ștorobăneasa
30	Gh.Ivănuș	Suhaia
31	Anghel Dumitrescu	Traian
32	Leante Politis	Viișoara
33	Ion Freinberg	Vodă Carol
34	C-tin C.	Balaci
35	I.G. Scrioșteanu	Balaci
36	Fotache Dumitru	Bârla
37	Valentina Staicovici	Dobrotești
38	Gh. Hașiu	Dobrotești
39	D.C Polimeride.	Dobrotești
40	Dionisie I. Pana	Dobrotești
41	Mitică Belitoreanu	Gârdești
42	Nic. Trandafiledes	Malu
43	Grigore Sachim	Merișani
44	Anton Simu	Mozăceni
45	M.M. Belitoreanu	Necșești
46	G. Vameșescu	Râca
47	G.I.T. Adae	Ștoborăști
48	S. Temelie	Strâmbeni
49	Gh. Manole	Surdulești

50	Anton Sima -Tufeni	Surdulești
51	Tănăsache I. Daia	Udupu
52	H. Constantin	Zâmbreasca
53	Enache Rizu	Zâmbreasca
54	Tudor Nicolau	Antonești
55	I.G. Hristodorescu	Belitori
56	Nistor I. Piteșteanu	Bivolița
57	Anghel Mincu	Bivolița
58	Dumitrache Iliescu	Bivolița
59	Gh. Hașiu	Drăgănești
60	Nicolae G. Pupa	Drăgășănei
61	Ion Fulga	Drăgășănei
62	Dumitrache Anastasiu	Dulceanca
63	Tănăsache Daia	Gărăgău
64	Gh. Vasilescu	Licuriciu
65	G. Ștefanidi	Măgureni
66	Miltiade Barbu	Mavrodin
67	Gh. Caracudovici	Meri-Goala
68	Miltiade Barbu	Nenciulești
69	Costache Anastasiu	Olteni
70	Marinică Ficlănescu	Olteni
71	Mihail Ionescu	Orbeasca de Jos
72	Cleanță Neculaide	Orbeasca de Sus
73	Ștefan Grigoriu	Pârlita
74	Ilie Săbăreanu	Peretu
75	M. Belitoreanu	Perii Râioși
76	Cleopatra Trifu	Perii Râioși
77	M Mihăilescu	Perii Râioși
78	Hipolit Hajescki	Rădești
79	Gheorghe Soare	Rădești
80	G.I. Daia	Ștoborăști
81	Petre Dănescu	Socetu
82	G. Tomoșoiu	Vârtoapele

Tabel 4. Situația proprietăților moșierești în anul 1907⁹³¹

Nr crt	Denumirea comunei	Denumirea satului	Numele proprietarului	Numele arendașului	Suprafața moșiei (ha)
1	Măgurele		Moșia Statului	Iancu Dumitrescu	
2	Flămânda		idem	idem	
3	Traian		idem	idem	
4	Seaca	Seaca	I. Calinderu	Frații Predescu	401
			Mority Blanc	Ioniță Bădescu	1300
5	Cioara	Cioara	Proprietatea Statului	Ioan Ivănuș	2000
6	Vânători				
7	Lisa	Lisa	Zoe Slătineanu	Petre Lăzărescu	6000
8	Ologi	Secara	General Crețeanu	G. Goleșcu	1100
		Ologi	Colonel Cazimir	N. Paciurea	1800
9	Dracea	Dracea	G. Goleșcu		1850
		Zlata	Estera Goleșcu	Gheorghe Peiu	350
10	Furculești	Furculești	Nicolae Furculescu	Popescu	1100
11	Spătărei	Spătărei	Zoe Slătineanu	D.G. Popescu	250
		Ulmeni	Dimitrie Iarca		2175
12	Voevoda	Voevoda	Costache Atanasiu		3500
13	Piatra	Piatra	Constantin și Ion Dicu		600
			Marin Dicu		600
			Gh. Dumitrescu		1050
			N.D. Poulpoulu		
			Pavel Teoharide		
14	Viișoara	Viișoara	Sturza, Cantacuzino	Ștefan Ghinopol	7000
15	Suhaia				
16	Zimnicea	Zimnicea	Dif. Propr. devastați		
			Proprietatea Soc. Dacia	Marincu și C-nie	8500
17	Fântânele	Fântânele	idem	Idem	

⁹³¹ Gheorghe Popa, Ion Bălă, *op. cit.*, anexa care face parte din *Expunerea situației județului Teleorman pe anul 1906-1907 prezentată Consiliului Județean de Dim. C. Iarca.*

18	Năsturelu	Zimnicele	Proprietatea Soc. Generala	Frații Fotino	4200
19	Poroschia	Poroschia	General Poenaru		1800
20	Țigănești	Calomfirești	Zoe Aman	D. Busuiocescu	1000
		Țigănești	Nu s-a devastat nimic		
21	Brânceni	Brânceni	Vorvoreanu		5800
22	Ștorobăneasa	Ștorobăneasa	Nicolae Racottă		1600
			Andrei Noica		660
23	Beiu	Cârtoleasca	P. și A. Noica		750
24	Cervenیا	Cervenیا	Prop. Așezăminte Brâncovenеști	Răducan C-tinescu	6000
25	Conțești	Conțești	Marin Bădulescu		1750
			Niță Bădulescu		1750
26	Bragadiru	Bragadiru	Irina Dumba		10000
27	Găuriciu	Găuriciu	Nu s-a devastat nimic, nefiind proprietate		
28	Smârdioasa	Șoimu	G. Cantacuzino		3500
29	Frumoasa	Păuleasca	Proprietatea Statului	Sotir Trandafir	
30	Atârnați	Atârnați	Gh. Cantili		1800
31	Pielea	Mârzănești	G. Stoicescu	Nicolae Capră	1565
		Pielea		G. Angelescu	6000
				Iani Dimitriu	
32	Sfințești	Răteasca	Herminia Lerescu		750
		Sfințești	Eforia Spitalelor Civile	Tănasche Daia	2400
33	Bogdana	Broștenca	Mavromati		
34	Putineiu	Putineiu	Soc. Generala	Frații A. și I. Dinulescu	4225
		Cârloman			
35	Băduleasa	Viroși	Proprietatea statului	Ion Beca	
		Șipotile	Idem	Idem	
		Iamandy	Idem	Idem	
36	Băneasa	Băneasa	Colonel Suditu	450	
37	Salcia		Nu s-a devastat nimic, nefiind proprietate		
38.	Principele Ferdinand		Idem		
39	Caravaneți	Caravaneți	Maria Crețeanu	Colonel Suditu	700
40	Cârligați	Cârligați	D. Dobrescu	Gherase Miliarezi	1400
41	Vodă-Carol	Vodă-Carol	Idem Salcia		
42	Pârlita	Pârlita	Elena Mănciulescu	Ștefan Grigoriu	1100

43	Belitori	Dulceni	Puiu Alexandrescu		900
		Belitori	Paciuris și alții	G. Hristodorescu	4000
			Învăț. Prițescu		
			Mec. arendașului		
44	Crângeni	Crângeni	Dinu Mihail		4000
			Ferdinand Bruner și S. Zissu		
45	Băsești	Băsești	Nu s-a devastat nimic		
46	Băcălești	Băcălești	Idem		
47	Peretu	Peretu	C.I. Papia	Ilie Săbăreanu	3915
			C. Franiberg		
			Adamiade Alexandru		
			Învăț. Stroescu		
48	Plosca	Plosca	Maria C. Dumitrescu	Toma Crețu	130
		Plosca	G. Petrescu		100
		Plosca	Maria Gr. Burcă	Al. Hristodorescu	259
		Plosca	Ștefan Grigoriu		1650
			Radu Grigoriu		
49	Drăgănești	Drăgănești	P. Protopopescu		
50	Rădoești	Rădoești	Elena Butculescu	Hazeschi	1332
			Maria Brătianu	Dumitrache Coșoiu	750
51	Gărăgău	Gărăgău	Nu s-a devastat nimic		
52	Necșești	Necșești	Propr. Așez. Brâncovenești	M. Belitoreanu	1600
53	Gârdești	Belciug	Ștefan Ghinopol		900
54	Lăceni	Lăceni	Emil Petrescu	Mihail Ionescu	2850
55	Orbeasca de Jos		C. Olănescu	Mihail Ionescu	7000
56	Orbeasca de Sus	Orbeasca de Sus	Fr. N. și C. Bădulescu	C-tinescu, Camburis	1300
57	Olteni	Olteni	Academia Română	Petre Georgescu	900
		Perii-Râioși	Paul Petrini	Părvu Vasilescu	200
58	Perii-Râioși	Broșteanca	Eforia Spit. Civile	M. Belitoreanu	550
		Broșteni	Așezămintele Brâncovenești	M. Mihăilescu	300
			G. Bădescu		1500
			M. Trandafirescu		
			Matei Bojin		

59	Netoți	Netoți	C-tin Lăzărescu	
			Eftimie Bojin	
			Tănase Dinu	
			Bojin Blagone	
			Leana Popescu	
		Deparați	Cozina Vetra	600
		Hârlești	M. Trandafirescu	
60	Deparați - Hârlești		M. Trandafirescu	
			M. Trandafirescu	1528
			Elena St. Angelescu	500
61	Lada	Lada	Lincă Constantin	
			I. Plopeanu	
			Marin Slăvescu	
			Theodora Beffa	
			Nae Ștefănescu	
			Nae Dumitru	
62	Slăvești	Slăvești	Anica Slăvescu	
			Vasile Roșu	
			Costică Vetra	
			Alexandru Slăvescu	
			G. Tosios	
			C-tin Zlotescu	
			Cpt. Teodorescu	
			En. Ștefănescu	
			Alecu Plopeanu	
			Anastase Zlotescu	
63	Zlotești	Zlotești	Panait Ștefănescu	
			Mihail Bădulescu	
			Dumitru Mateescu	
			Maria Popescu	
			A. Nedelescu	
64	Tătăraștii de Sus	Tătăraștii de Sus	Irina C. Bellu și A. Bellu	5000
			Maria Grăjdănescu	
			Ioniță Ghidarcea	
			Vasile Nănescu	
			Ilie Mihăilescu	

65	Tătăraștii de Jos	Tătăraștii de Jos	Nicolae Tănăsescu		
			Ion Păsărică		
			Marin Comanescu		
			Maria Brauner		
			Const. Mărășescu		
66	Udupu	Horezeanca	Proprietatea Statului	Eugeniu Laptew	750
67	Odaia		Nu s-a devastat nimic, fiind armată		
68	Lița		Idem		
69	Segarcea Vale		Idem		
70	Segarcea Deal		Proprietatea Staului	Victor Suditu	
71	Râioasa		Leontopol	Cpt. Augustato	
72	Saelele		Leonida Paciurea	D-l. Cuculelis	
73	Pleașov		Nu există propr.		
74	Uda-Clocociov		G. Ivănuș		453
75	Uda-Paciurei		Nu există proprietate		
76	Slobozia-Mândra		Radu Văcărescu	Petre Popescu	4500
77	Elisabeta		Alexandru Știrbey	A. Anagnistiade	1300
78	Plopii Slăvitești				
79	Adămești	Adămești	Paulina Kotzebue	Morărescu, Mucichescu	2250
			Săndulescu Nanov		500
80	Nanov	Nanov	Costache Atanasiu		600
81	Mavrodin	Mavrodin	Societatea de Asigurări Naționala	Nicolae Capră	11700
82	Buzescu	Buzescu	Efta Tanasievici		
			Mihail Ionescu		1300
83	Călinești	Călinești	Dan Stoica		
			Apostol Ionescu		
			P. Protopopescu		725
84	Vârtoapele de Jos	Vârtoapele de Jos	G. Robescu	M. Mihailescu	1750
			Eliza Butculescu	V. I. Beffa	
85	Vârtoapele de Sus	Vârtoapele de Sus	Eforia Spitalelor Civile	G. Tomoșoiu	1180
		Antonești	G. Hristodorescu		1100

86	Antonești	Antonești	Eliza Politimos	T. Nicolau	450
		Cetate	Bălașa Orbescu	idem	910
87	Licuriciu	Licuriciu	Eforia Spitalelor Civile	Gogu Vasilescu	1800
88	Bivolița	Bivolița	Nu s-a devastat nimic, nefiind proprietate		
			G. Burca		315
89	Ghimpețeni	Ghimpețeni	Ilie Dumitrescu		
			Costache Atanasiu		
90	Ștoborăști	Ștoborăști	Moștenitorii Cosmescu	Tănas. Daia	1025
			Nae Constantinescu		
91	Tufeni	Tufeni	Anastase Simu	Victor Simu	3270
92	Mozăceni	Mozăceni	Nu s-a devastat nimic, nefiind proprietate		
			Șt. Hepites	R. Ivănescu	500
93	Bârla	Bârla	Ion Dincoi		15
			Felicia Preda	Alexe Zărnescu	325
			Lincu Mărinescu		
94	Ciocești-Mândra	Ciocești-Mândra	Emanuel Butculescu	Radu Ivănescu	625
			A. Dumitrescu		
			Maria Cruțulescu	Al. Alexandru	419
95	Malu	Malu	Al. Alexandrescu		419
96	Urlueni	Urlueni	Nu s-a devastat nimic, nefiind proprietate		
97	Dulceanca	Dulceanca	Eforia Spitalelor Civile	Dumitru Anastasiu	500
			Petre Chisim		600
98	Meri-Goala	Meri-Goala	Tudor Nicolau		600
99	Albești	Albești	Frații Simionescu		500
			Alex. Simion		
100	Nenciulești	Părul-Rotund	Paraschiv Rădoi		
			Grigore Rădoi		
101	Drăcșenei	Drăcșani	Eforia Spitalelor Civile	Mihail Dumitrescu	1000
		Drăcșenei	C. Costescu	N. G. Pupa	1500
		Beuca	Frații Berendey	Frații Georgescu	1360
102	Beuca	Plopi	Constantin Pietraru		
			Ana Berendei		1150
			G. Filipeanu		
103	Dobrotești	Dobrotești	Ion Berendey		650
			Mitică Angelescu		332

104	Tecuci-Calinderu	Tecuci-Calinderu	Ion Calenderu		
105	Balaci	Balaci	Colonel Macca		
106	Miroși	Miroși	Moștenitorii Maria Manos	A. Valsamachi	5000
107	Siliștea-Gumești		Tănase Tănăsescu		
108	Slobozia-Trăsnitu	Slobozia-Trăsnitu	Mihail Dumitrescu		
			Mina Tudor		
109	Popești-Palanga		Nu exista proprietate		
110	Bucovu-Adunați		Idem		
111	Râca		Idem		
112	Strâmbeni		Ioan Ghica		
113	Surdulești		Colonel Negel	Nicolae Marincu	1000
			Ioan Georgescu		
114	Zâmbreasca		Alex. Brătășanu		540
			Ion Mihailescu		
115	Ciurari	Ciurari	Ion Zamfirescu		
			Gr. Păucescu		340
116	Săceni	Săceni	Zoe Păucescu		800
			Nicolae Butculescu		7300
117	Butculești	Butculești	Iorgu Grigorescu		
			Gh. Scărlătescu		
118	Papa		Nedevastate		
119	Ciolănești Deal		Idem		
120	Ciolănești Vale		Idem		
121	Cucuiеți		Idem		
		Gresia	Tache Chisim		265
			N. Puricescu	Ioan Munteanu	250
122	Bălțați	Bratcovu	Zinca Isvoranu	Em. Butculescu	450
			Nicolae Vrăbiescu		345
			Radu Rădulescu	Ioan Munteanu	250
123	Măgureni	Măgureni	Ștefanide		
124	Măldăieni	Măldăieni	Nu s-a devastat nimic, nefiind proprietate		
125	Scrioaștea	Scrioaștea	G. Manu	G. Razis	
126	Didești		Nu s-a devastat nimic, nefiind proprietate		
127	Socetu		Idem		
128	Merișani		Idem		
129	Dorobanțu		Idem		

Tabel 5. Persoanele arestate de Poliția Alexandria în legătură cu răscoala din 1907⁹³²

Nr crt	Numele și prenumele	Sex	Profesia	Vârsta	Localitatea
1	Cetățeanu Aurel	bărbătesc	profesor de gimnaziu	41	Alexandria
2	Trifu Ion	bărbătesc	profesor de gimnaziu	28	Alexandria
3	Georgescu Constantin	bărbătesc	antreprenor de lucrări publice	56	Alexandria
4	Roșanu I. Dumitru	bărbătesc	funcționar	65	Alexandria
5	Lăzărescu P. Florea	bărbătesc	chirigiu	35	Alexandria
6	Popovici Petrache	bărbătesc	profesie liberă	74	Alexandria
7	Hristescu Ghiță	bărbătesc	comerciant de cereale	40	Alexandria
8	Roșu I. Constantin	bărbătesc	agent al societ. „Dacia Română”	55	Alexandria
9	Milona G. Christolar	bărbătesc	comerciant de cereale	48	Alexandria
10	Dumitru Marin	bărbătesc	—	37	Alexandria
11	Ganco Florea	bărbătesc	—	45	Alexandria
12	Vasilescu Anghel	bărbătesc	librar-tipograf	39	Alexandria
13	Ionescu Marin	bărbătesc	crâșmar	32	Alexandria
14	Angelescu Alexandru	bărbătesc	cârciumar	30	Alexandria
15	Mocanu G.C.	bărbătesc	aghiotant în poliție	36	Alexandria
16	Vintilă Stan Lazăr	bărbătesc	plugar	45	Alexandria
17	Marinescu Costică	bărbătesc	subcomisar	33	Alexandria
18	Simion Ilie	bărbătesc	muncitor	37	Alexandria
19	Enescu Traian	bărbătesc	proprietar	30	Nanov
20	Beanu P. Dobre	bărbătesc	muncitor	40	Alexandria
21	Frumosu Stan Stan	bărbătesc	plugar	45	Alexandria
22	Anton Paraschiv	bărbătesc	cârciumar	43	Alexandria
23	Balauru Gh. Dumitru	bărbătesc	plugar	39	Alexandria
24	Petrovici I. Paraschiv	bărbătesc	cârciumar		Alexandria
25	Muscă M. Dumitru	bărbătesc	plugar	35	Alexandria
26	Zlăteanu D. Dimitrie	bărbătesc	cântăreț la biserică	25	Alexandria

⁹³² BJTAN, fond *Curtea cu jurați*, ds. 25/1907. Am realizat un tabel de nume, profesie, vârstă și domiciliu din interogatoriile luate celor care au participat la răscoală și a martorilor.

27	Frășineanu D. Petre	bărbătesc	plugar	35	Alexandria
28	Nicolae Alexandru	bărbătesc	muncitor	46	Alexandria
29	Rotaru Mițuș Marinescu	bărbătesc	rotar	40	Alexandria
30	Stănescu-Delar G.	bărbătesc	institutor	28	Alexandria
31	Dragnea Ion Gheorghe	bărbătesc	plugar	31	Alexandria
32	Mihăilescu Alecu	bărbătesc	administrator de moșie		Poroschia
33	Dumitrescu Ștefan	bărbătesc	revizor de sergenți de oraș	37	Alexandria
34	Niculescu Anghel	bărbătesc	funcționar		Alexandria
35	Chiriță I. Chiriță	bărbătesc	comerciant	30	Alexandria
36	Popescu Dumitru	bărbătesc	funcționar	56	Alexandria
37.	Simionescu Ilie	bărbătesc	perceptor comunal	32	Alexandria
38	Mândreanu St. Ștefan	bărbătesc	funcționar	27	Alexandria
39	Văcăreanu A.	bărbătesc	inginer hotarnic	26	Alexandria
40	Iliescu Ștefan	bărbătesc	mecanic	45	Alexandria
41	Mândreanu Ștefan	bărbătesc	comerciant	59	Alexandria
42	Șerban Z.T.	bărbătesc	plugar	23	Poroschia
43	Dincă Dobre	bărbătesc	plugar	36	Poroschia
44	Șerban I.T.	bărbătesc	plugar	14	Poroschia
45	Berbec Petre	bărbătesc	muncitor	54	Poroschia
46	Calcai Florea	bărbătesc	muncitor	45	Poroschia
47	Ciufutu P. Năstase	bărbătesc	muncitor	46	Poroschia
48	Constantin Gh. Ion	bărbătesc	plugar	28	Poroschia
49	Dobre Ghiță	bărbătesc	plugar	25	Alexandria
50	Pencovici Anastase	bărbătesc	subcomisar	27	Alexandria
51	Constantinescu Mihail	bărbătesc	comandant de sergenți	30	Alexandria
52	Kivu Nedelea	bărbătesc	plugar	52	Alexandria
53	Ștefănescu C.	bărbătesc	comerciant	39	Alexandria
54	Ștefănescu Petre	bărbătesc	comerciant	27	Alexandria
55	Florea Ene	bărbătesc	cojocar	57	Alexandria
56	Petcovici Ștefan	bărbătesc	funcționar	55	Alexandria
57	Brătescu T. Andru	bărbătesc	comerciant	25	Alexandria
58	Bădescu Grigore	bărbătesc	agricultor	29	Alexandria
59	Stănescu Vasile	bărbătesc	tinichigiu	42	Alexandria
60	Dumitrache Niță	bărbătesc	tinichigiu	32	Alexandria
61	Călinescu M. Constantin	bărbătesc	cafegiu	25	Alexandria
62	Simulescu Dumitru	bărbătesc	hăinari	27	Alexandria
63	Căluș D.I.	bărbătesc	muncitor	50	Alexandria
64	Mănărescu Paraschiv	bărbătesc	agent de poliție	46	Alexandria

65	Petrescu Costea	bărbătesc	brutar	64	Alexandria
66	Mocanu Tudor	bărbătesc	plugar	45	Alexandria
67	Tatu Florea	bărbătesc	servitor	18	Alexandria
68	Dogaru I. Ion	bărbătesc	dogar	52	Alexandria
69	Nicolae Alexandru	bărbătesc	—	21	Alexandria
70	Costin Ion Gh.	bărbătesc	muncitor	30	Poroschia
71	Barbu Alexe Tudor	bărbătesc	muncitor	27	Poroschia
72	Pisică Iordan Cristea	bărbătesc	muncitor	25	Poroschia
73	Rădan Petrache	bărbătesc	plugar	39	Poroschia
74	Ciobe M.	bărbătesc	plugar	63	Poroschia
75	Petruș Anastase	bărbătesc	plugar	46	Poroschia
76	Rădulescu Gh.	bărbătesc	preot	53	Poroschia
77.	Constantin I. Gh. Alexandrina	femeiesc	casnică	23	Poroschia
78	Păcală Florea	bărbătesc	muncitor	45	Poroschia
79	Constantin Florea Gh.	bărbătesc	plugar	50	Poroschia
80	Bulce Petre	bărbătesc	plugar	53	Poroschia
81	Susai Nicu	bărbătesc	muncitor	39	Poroschia
82	Găină T.	bărbătesc	plugar	70	Poroschia
83	Mareș Constantin	bărbătesc	plugar	48	Poroschia
84	Stanciu Marin	bărbătesc	muncitor	32	Poroschia
85	Tudor M. D.	bărbătesc	plugar	35	Poroschia
86	Basarabescu Victoria	femeiesc	învățătoare	42	Poroschia
87	Manea Ignat Stan	bărbătesc	muncitor	28	Alexandria
88	Teodorescu M. Anghel	bărbătesc	avocat	28	Alexandria
89	Ionescu G.	bărbătesc		44	Alexandria
90	Tabacu T. Tinca	femeiesc	servitoare	36	Alexandria

Table 6. Repartizarea în funcție de sex a persoanelor interogate

Nr. crt.	Sexul	Nr.	Procent %
1	bărbătesc	87	96,7%
2	femeiesc	3	3,3%

Table 7. Vârsta:

Nr. crt.	Sexul	Până la 20 ani	Între 21-40 ani	Între 41-60 ani	Peste 60 ani
1	bărbătesc	2	47	30	5
2	femeiesc	-	2	1	-

Tabel 8. Domiciliul

Nr. crt.	Localitatea	Nr.	Procent %
1	Alexandria	64	71
2	Poroschia	26	28
3	Nanov	1	1

Tabel 9. Ocupația persoanelor anchetate

Nr. crt.	Ocupația	Bărbați		Femei	
		Nr.	%	Nr.	%
1	Plugar	22	24,4		
2	Muncitor	16	17,7		
3	Comerciant	7	7,7		
4	Cârciumar	5	5,5		
5	Meșteșugar*	6	6,6		
6	Funcționar	7	7,7		
7	Polițist	6	6,6		
8	Servitor	1	1,1	1	1,1
9	Învățător	2	2,2	1	1,1
10	Alta**	11	12,2	1	1,1
11	Fără informații	3	3,3		
	TOTAL	87	96,7	3	3,3

* Cojocar, dogar, tinichigiu etc.

** Cuprinde ocupații prezente o singură dată: avocat, preot, antreprenor de construcții, brutar etc.

Tabel 10. Persoanele arestate de Poliția orașului Zimnicea în legătură cu răscoala din 1907⁹³³

Nr. crt.	Numele și prenumele	Sex	Profesia	Vârsta	Localitatea
1	I.C. Pârlivie	bărbătesc	plugar	64	Zimnicea
2	I.M. Vatopu	bărbătesc	plugar	53	Zimnicea
3	D.G. Voia	bărbătesc	plugar	56	Zimnicea
4	I.A. Bărtănu	bărbătesc	plugar	53	Zimnicea
5	G.D. Șerb	bărbătesc	plugar	51	Zimnicea
6	M.D. Voia	bărbătesc	muncitor	32	Zimnicea
7	N.A. Cevei	bărbătesc	plugar	23	Zimnicea

⁹³³ Idem, ds. 45/1907. Fiecare nume trecut în tabel reprezintă câte un interogatoriu.

8	D.I. Țigăneșteanu	bărbătesc	plugar	42	Zimnicea
9	D.I. Mierlea	bărbătesc	plugar	28	Zimnicea
10	I.T. Rotaru	bărbătesc	plugar	38	Zimnicea
11	I.A. Toșca	bărbătesc	plugar	30	Zimnicea
12	V.B. Băliguță	bărbătesc	plugar	33	Năsturelu
13	M.I. Țigănișteanu	bărbătesc	plugar	46	Zimnicea
14	D. Bălăvie	bărbătesc	vopsitor	27	Zimnicea
15	M. Mărgeanu	bărbătesc	fierar	37	Zimnicea
16	I.R. Suhăianu	bărbătesc	hamal	30	Zimnicea
17	M.D. Popescu	bărbătesc	tinichigiu	26	Zimnicea
18	M.F. Fargo	bărbătesc	fierar	31	Zimnicea
19	D.M. Macavei	bărbătesc	servitor	21	Zimnicea
20	G.V. Pancu	bărbătesc	fierar	46	Zimnicea
21	T.I. Căraușidaru	bărbătesc	căraușar	28	Zimnicea
22	N.I. Căraușidaru	bărbătesc	hamal	30	Zimnicea
23	N. Brat Mirea	bărbătesc	hamal	39	Zimnicea
24	S.V. Pancu	bărbătesc	cojocar	29	Zimnicea
25	P.M. Ene	bărbătesc	fierar	21	Zimnicea
26	I.D. Burcea	bărbătesc	fierar	19	Zimnicea
27	N.P. Grădinaru	bărbătesc	muncitor	23	Zimnicea
28	F. Ciauș	bărbătesc	croitor	18	Zimnicea
29	G. Șerb	bărbătesc	plugar	50	Zimnicea
30	D.C. Cergan	bărbătesc	rotar	39	Zimnicea
31	P. Burca	bărbătesc	plugar	26	Zimnicea
32	D.D. Joilă	bărbătesc	plugar	27	Zimnicea
33	D.I. Soare	bărbătesc	plugar	36	Zimnicea
34	C.B. Ologeanu	bărbătesc	plugar	26	Zimnicea
35	C.B. Polixie	bărbătesc	comerciant și plugar	33	Zimnicea
36	O.N. Trandafir	bărbătesc	plugar	18	Zimnicea
37	A. Dumitrescu	bărbătesc	subcomisar	39	Zimnicea
38	Z. Brânduș	bărbătesc	farmacist	54	Zimnicea
39	N. Veropol	bărbătesc	pensionar	67	Zimnicea
40	V. Ferenat	bărbătesc	comerciant	36	Zimnicea
41	T. Vafiote	bărbătesc	comerciant	46	Zimnicea
42	G.M. Nedelea	bărbătesc	ceasornicar	32	Zimnicea
43	A.V. Petreanu	bărbătesc	plugar	49	Zimnicea
44	I.A. Petreanu	bărbătesc	plugar	20	Zimnicea
45	M. Dudoi	bărbătesc	lăutar	27	Zimnicea
46	B. Stancu	bărbătesc	plugar	25	Zimnicea
47	I. Vasile	bărbătesc	plugar	39	Zimnicea
48	G.A. Pavel	bărbătesc	plugar	31	Zimnicea
49	D. Ștefănescu	bărbătesc	plugar	32	Zimnicea
50	D.M. Coajă	bărbătesc	plugar	30	Zimnicea

51	R. Păun	bărbătesc	lăutar	26	Zimnicea
52	B. Stancu	bărbătesc	plugar	25	Zimnicea
53	I. Vasile	bărbătesc	plugar	39	Năsturelu
54	N. Stăncioiu	bărbătesc	plugar	50	Zimnicea
55	R. Păun	bărbătesc	lăutar	26	Zimnicea
56	G.I. Popa	bărbătesc	plugar	25	Zimnicea
57	D.I. Caracudă	bărbătesc	plugar	21	Năsturelu
58	D.I. Ghiolu	bărbătesc	comerciant	40	Zimnicea
59	G. Ilie	bărbătesc	plugar	55	Năsturelu
60	F.T. Suhăianu	bărbătesc	plugar	55	Zimnicea
61	I. Antonescu	bărbătesc	cârciumar	32	Zimnicea
62	T.N. Trifescu	bărbătesc	comerciant	39	Zimnicea
63	A. Petrovici	bărbătesc	comerciant	46	Zimnicea
64	S. Carpet	bărbătesc	muncitor	63	Zimnicea
65	P.M. Dumbravă	bărbătesc	plugar	38	Zimnicea
66	C.T. Carpet	bărbătesc	servitor	25	Zimnicea
67	I.D. Soare	bărbătesc	liberă	27	Zimnicea
68	V. Mănilă	bărbătesc	cioban	46	Zimnicea
69	I.I. Fote	bărbătesc	plugar	52	Zimnicea
70	S. Lăptaru	bărbătesc	plugar	65	Zimnicea
71	I. Mierlea	bărbătesc	plugar	62	Zimnicea
72	A. Prună	bărbătesc	plugar	36	Zimnicea
73	I. Ghicea	bărbătesc	plugar	30	Năsturelu
74	D. Tudor	bărbătesc	grădinar	35	Bragadiru
75	I.S. Presică	bărbătesc	plugar	35	Năsturelu
76	I. Șadar	bărbătesc	plugar	29	Năsturelu
77	D. Panaitescu	bărbătesc	cumpărător	52	Zimnicea

Tabel 11. Repartizarea în funcție de sex

Nr. crt.	Sexul	Nr.	Procent %
1	bărbătesc	77	100%
2	femeiesc	-	-

Tabel 12. Vârsta

Nr. crt.	Sexul	Până la 20 ani	Între 21-40 ani	Între 41-60 ani	Peste 60 ani
1	bărbătesc	3	51	18	5
2	femeiesc	-	-	-	-

Tabel 13. Domiciliul

Nr. crt.	Localitatea	Nr.	Procent %
1	Zimnicea	70	91
2	Năsturelu	6	8
3	Bragadiru	1	1

Tabel 14. Ocupația

Nr. crt.	Ocupația	Bărbați	
		Nr.	%
1.	Plugar	41	53
2	Muncitor	3	4
3	Comerciant	7	9
4	Fierar	5	6
5	Meșteșugar*	6	8
6	Lăutar	3	4
7	Polițist	1	1
8	Servitor	2	3
9	Hamal	3	4
10	Alta**	6	8
	TOTAL	77	100

* Cojocar, croitor, rotar, ceasornicar, tinichigiu etc.

** Cuprinde ocupații prezente o singură dată: farmacist, cârciumar, cioban, grădinar etc.

Tabel 15. Exproprierea moșiilor în baza legii din 23 martie 1945 din județul Teleorman⁹³⁴

Nr crt	Proprietar	Localitatea	Total	Legea	Rămas
1	Ecaterina și D-tru. Dumitriu	Buzescu	200 ha	art.3, al.h	58,5 ha și conac
2	Ioan P. Noica	Brânceni	343 ha	art.3, al.h	54,0 ha și conac
3	Eliza Vorvoreanu	Brânceni	320 ha	art.3, al.h	50,0 ha și conac
4	Florica Gr. Pleșă	Brânceni	320 ha	art.3, al.h	50,0 ha și conac

⁹³⁴ BJTAN, fond *Reforme agrare*, ds. 304/1945, partea I și partea II, f. 1-220. Fiecare nume reprezintă câte un proces verbal de expropriere, hotărârea Comisie de Expropriere și încadrarea dată proprietarului de litera legii de reformă agrară. Am realizat acest tabel pentru a se vedea mai bine ce proprietăți existau în județul Teleorman înainte de reformă.

5	Paulina și G.G. Vorvoreanu	Brânceni	629 ha	art.3, al.h	50,0 ha și conac
6	Nicolae A. Capră	Mavrodin	401 ha	art.3, al.h	20,0 ha vie
7	Dumitru Dumitru	Mavrodin	20 ha	art.3, al.h	are în altă parte
8	Colentina Dumitriu	Mavrodin	20 ha	art.3, al.h	are în altă parte
9	Nicolae Dumitriu	Mavrodin	150 ha	art.3, al.h	are în altă parte
10	Mihail Dumitriu	Mavrodin	150 ha	art.3, al.h	are în altă parte
11	Anghel N. Capră	Mavrodin	951 ha	art.3, al.h	50 ha arabil, 409 ha pădure
12	D. Dumitriu	Mârzănești	388 ha	art.3, al.h	conacul
13	Dr. Stoicescu	Mârzănești	25 ha	art.3, al.d	nimic
14	Eliza Gl. Vlădescu	Mârzănești	44 ha	art.3, al.h	nimic
15	Nicu Grancea	Nanov	131 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
16	Creață Atanasiu	Nanov	46 ha	art.3, al.d	nimic
17	Evdochia D. Fior	Nanov	62 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
18	C-tin C. Ajderol	Nanov	205 ha	art.3, al.d	nimic
19	Daniel C. Atanasiu	Nanov	178 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
20	Ghe. Grancea	Nanov	58 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
21	Ion Grancea	Nanov	57 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
22	Iancu Gurban	Ștorobăneasa	12 ha	art.3, al.h	nimic
23	Lucia Lola Dumitriu	Ștorobăneasa	213 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
24	Nicolae V. Racottă	Ștorobăneasa	326 ha	art.3, al.h	50 ha, 147 ha pădure și conac
25	Alex. N. Racottă	Ștorobăneasa	115 ha	art.3, al.b	60 ha
26	Nicolae N. Racottă	Ștorobăneasa	118 ha	art.3, al.h	50 ha
27	Vasile N. Racottă	Ștorobăneasa	-	art.3, al.b	60 ha
28	Maria Ottescu	Ștorobăneasa	144 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
29	Maria Golescu	Ștorobăneasa	52 ha	art.3, al.h	nimic
30	Nicu și George Rădoi	Nenciulești	161 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
31	General Văleanu	Țigănești	59 ha	art.3, al.h	50 ha
32	Viorica Filitti	Țigănești	59 ha	art.3, al.b	nimic
33	Gen. Ștefănescu	Țigănești	50 ha	art.3, al.e	nimic
34	Lucica Butculescu	Calomfirești	60 ha	art.3, al.h	50 ha
35	Alex. Procopiu	Măgura	182 ha	art.3, al.h	50 ha
36	Viorica Bălăcescu	Măgura	107 ha	art.3, al.h	50 ha
37	Maria Golescu	Atârnați	65 ha	art.3, al.h	50 ha
38	Elena St. Romanescu	Atârnați	98 ha	art.3, al.h	50 ha

39	Ortansa N. Capră	Schitu Poieni	50 ha	art.3, al.h	nimic
40	Ștefan Noica	Schitu Poieni	53 ha	art.3, al.h	50 ha
41	Dr. Gh. I. Stoicescu	Pielea	343 ha	art.3, al.d	nimic
42	Ion D. Dumitriu	Adămești	467 ha	art.3, al.h	60 ha
43	Tudor Cristea Capră	Adămești	75 ha	art.3, al.h	50 ha
44	Matilda Dr. Noica	Plosca	146 ha	art.3, al.h	nimic
45	Elena C. Gerota	Plosca	159 ha	art.3, al.e	50 ha și conac
46	Victor Rațiu	Plosca	122 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
47	Marta V. Rațiu	Plosca	165 ha	art.3, al.h	47 ha
48	Florea Stoica	Plosca	62 ha	art.3, al.h	60 ha și conac
49	Andrei Nicolau	Plosca	111 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
50	Lucreția Popovici	Vitânești	55 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
51	Grigore Gârbeanu	Plosca	25 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
51	Victor Bădulescu	Vitânești	126 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
52	Petre A. Mincu	Vitânești	67 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
53	Ghe.A. Mincu	Vitânești	7 ha	art.3, al.h	are moșie în Ilfov
54	Stela Budeanu	Vitânești	141 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
55	Victor Antonescu	Vitânești	245 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
56	Maria ing. Ghiolu	Vitânești	54 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
57	Maria Anca	Vitânești	6 ha	art.3, al.h	are moșie în Vlașca
58	Aurelia Atanasiu	Vitânești	151 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
59	D-tru Elefterescu	Dobrotești	141 ha	art.3, al.e	conacul cu 1 ha
60	Ing. I. Negrețu	Dobrotești	186 ha	art.3, al.e	nimic
61	Moștenitorii I. Angelescu	Căldăraru	99 ha	art.3, al.a	4 ha pădure
62	Maria E. Butculescu		200 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
63	Burcă Eugen		125 ha	art.3, al.e	nimic
64	Adina L. Bildirescu	Ghimpățeni	200 ha	art.3, al.b	10 ha și conac
65	Moștenitorii G. Bădăuță	Ghimpățeni	70 ha	art.3, al.e	nimic
66	Maria Zăgănescu	Ghimpățeni	45 ha	art.3, al.h	nimic
67	N. Raicoviceanu	Ghimpățeni	125 ha	art.3, al.b	10 ha și conac
68	Dinu Seceleanu-Șaguna	Dobrotești	113 ha	art.3, al.e	conac
69	Angela Elefterescu	Dobrotești	134 ha	art.3, al.h	nimic

70	Ioana Elefterescu	Dobrotești	141 ha	art.3, al.h	nimic
71	Elena I. Solacolu	Dobrotești	138 ha	art.3, al.h	nimic
72	Cristescu Barbu	Dobrotești	82,75ha	art.3, al.h	50 ha și conac
73	Margareta Ionescu-Minte	Surdulești	151 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
74	Maria Prodan	Beuca	100 ha	art.3, al.e	nimic
75	Ion Simeon	Beuca	48 ha	art.3, al.h	nimic
76	Gen. Pompiliu Paplica	Căldăraru	64 ha	art.3, al.h	47 ha și conac
77	Lucia colonel Gaicu	Zâmbreasca	250 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
78	Jean Berindei	Dobrotești	101 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
79	Alex. Berindei	Dobrotești	104 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
80	Aretia Nițescu	Dobrotești	79 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
81	Virgil Drăgoiescu	Balaci	104 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
82	Elena N. Efstadiade	Balaci	151 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
83	Irina Eliad	Malu	65 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
84	Ion Buzescu	Malu	120 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
85	Maria A. Pătrașcu	Malu	65 ha	art.3, al.h	50 ha
86	Alexandrescu Toma	Malu	66 ha	art.3, al.h	47,5 ha și conac
87	Radu C. Polimeride	Dobrotești	201 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
88	Cleopatra D. Rădășteanu	Balaci	75 ha	art.3, al.a	60 ha
89	Angela I. Făgărășeanu	Balaci	122 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
90	Valentin Cumpănaș	Balaci	101 ha	art.3, al.h	50 ha
91	Stelian Protopopescu	Balaci	54 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
92	Elena Bălănescu	Balaci	123 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
93	Victor I. Drăgoiescu	Balaci	104 ha	art.3, al.h	50 ha
94	Grigore Burcă	Balaci	113 ha	art.3, al.h	50 ha
95	Ion Burcă	Balaci	120 ha	art.3, al.h	nimic
96	Matei Păucescu	Săceni	230 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
97	Ghe. Neagu	Răteasca	152 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
98	Al. Neagu	Răteasca	152 ha	art.3, al.h	53 ha
99	Ilie Stoica	Roșorii de Vede	64 ha	art.3, al.h	60 ha
100	Moș. Gr. Colțatu	Roșorii de Vede	22 ha	art.3, al.f	nimic
101	Margareta Soare	Roșorii de Vede	59 ha	art.3, al.h	50 ha
102	Moștenitorii Sutz	Belitori	100 ha	art.3, al.e	50 ha

103	Oprică Constantinescu	Belitori	105 ha	art.3, al.e	50 ha și conac
104	N. Bildirescu	Belitori	117 ha		50 ha și conac
105	Florică Cantuniari	Belitori			60 ha
106	Zoe Brăiloiu Andreicu	Belitori	100 ha	art.3, al.e	nimic
107	C-tin Protopopescu	Belitori	123 ha	art.5, al.a	5 ha pădure
108	Paulina I.D. Tak	Belitori	203 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
109	Filip Lahovari	Belitori	200 ha	art.5, al.a	nimic
110	Mihail Protopopescu	Belitori	124 ha	art.5, al.a	5 ha pădure și 1,5 ha conac
111	Ruxandra Bosie	Belitori	61 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
112	C-tin Hristescu	Belitori	80 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
113	Veta Rădulescu	Bălțați	184 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
114	Maria Rădulescu	Bălțați	101 ha	art.5, al.a	nimic
115	Virginia Chisim	Bălțați	73 ha	art.5, al.a	50 ha
116	Traian Chisim	Bălțați	85 ha	art.3, al.e	nimic
117	Nicu Puricescu	Bălțați	162 ha	art.3, al.h	nimic
118	Elena I. Lazea	Odoabeasca	104 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
119	Ion Stoescu	Odoabeasca	71 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
120	Veronica și Fl. Negrețu	Drăeșani	314 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
121	Aretia Nițescu	Drăeșani	27 ha	art.3, al.h	nimic
122	Anghel Capră	Odoabeasca	441 ha	art.3, al.h	20 ha pădure și 3 ha
123	Ion Gh. Manu	Scrioaștea	213 ha	art.3, al.h	150 ha pădure, 2 ha vii, conac
124	Traian Chisim	Scrioaștea	110 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
125	Valentina Stăpânoiu	Scrioaștea	107 ha	art.3, al.h	16 ha pădure
126	Ioan Burcescu	Roșorii de Vede	78 ha	art.3, al.h	50 ha
127	Ghe. Chisim	Scrioaștea	198 ha	art.3, al.h	98 ha, 37 ha pădure și 1,5 ha conac
128	Elisabeta Groe	Albești	26 ha	art.3, al.e	conac
129	Victor Simionescu	Albești	247 ha	art.3, al.?	nimic
130	E. Papadopol	Merigoala	142 ha	art.5, al.a	nimic
131	Elena Mețianu Nicula	Merigoala	59 ha	art.5, al.a	nimic
132	Elena Tr. Mețianu	Merigoala	153 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
133	Ion Gh. Manu	Măldăieni	105 ha	art.5, al.a	nimic
134	Mihail Butculescu	Măldăieni	129 ha	art.5, al.a	nimic

135	Antonia Ionescu	Măldăieni	105 ha	art.3, al.e	10 ha
136	Moștenitorii Pappia	Peretu	1167 ha	art.3, al.h	65,5 ha, 165 ha pădure, conac
137	Jean Anastasescu	Merigoala	269 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
138	Mihail Protopopescu	Drăgănești	46 ha	art.5, al.a	nimic
139	C. Protopopescu	Drăgănești	46 ha	art.5, al.a	nimic
140	Ion Gh. Manu	Butculești	457 ha	art.5, al.a	81 ha pădure, 14 ha conac
141	Madalena Păucescu	Săceni	210 ha	art.3, al.h	50 ha
142	Sofia Drăghici	Săceni	160 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
143	Ștefan Ghinopol	Gârdești	315 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
144	Mihail Plopeanu	Slăvești	118 ha	art.3, al.h	8 ha, 2 ha conac
145	Al. Plopeanu	Slăvești	103 ha	art.3, al.h	22 ha, 3 ha conac
146	Mihail Slăvescu	Slăvești	117 ha	art.3, al.h	17 ha, 3 ha conac
147	Ioviță Plopeanu	Plopeanca	115 ha	art.3, al.h	18 ha
158	Eugenia Slătescu	Brătășani	348 ha	art.3, al.h	
159	Marica Popescu	Zloteasca	72 ha	art.3, al.h	14 ha
150	Ion A. Vetra	Deparații-H.	95 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
151	C-tin Glonțescu	Slăvești	40 ha	art.3, al.e	10 ha
152	Eliza Câmpineanu	Tătăraștii de Sus	572 ha	art.3, al.h	50 ha și 232 ha pădure, conac
153	C-tin Gănescu	Râca Veche	98 ha	art.3, al.d	1 ha pădure
154	Ion Zamfirescu	Gârdești	119 ha	art.3, al.h	60 ha și conac
155	Elena D. Slăvescu	Slăvești	98 ha	art.3, al.h	10 ha, conac
156	Take Slăvescu	Slăvești	98 ha	art.3, al.h	30 ha
157	Florica Paraschivescu	Slăvești	115 ha	art.3, al.h	10 ha
168	Al. Boboc	Slăvești	102 ha	art.3, al.h	10 ha, conac
169	Ortansa Grigoriu	Slăvești	-	art.3, al.e	16 ha
160	Lucreția Sturza	Slăvești	14 ha	art.3, al.d	nimic
161	C.C. Vetra	Slăvești	202 ha	art.3, al.h	10 ha, conac
162	Elvila Gornescu	Slăvești	30 ha	art.3, al.e	20 ha
163	Lucreția Contantinescu	Slăvești	22 ha	art.3, al.d	nimic
164	Dan Mihăilescu	Slăvești	25ha	art.3, al.h	10 ha
165	Maria Slăvescu	Slăvești	86 ha	art.3, al.e	10 ha și conac
166	D. Vetra	Deparații-Hârlești	96 ha	art.3, al.d	nimic
167	Sevastia Noica	Deparații-Hârlești	93 ha	art.3, al.d	10 ha și 10 ha pădure
168	Alexandrina Vetra	Deparații-Hârlești	93 ha	art.3, al.h	50 ha și 2 ha pădure

169	Ecaterina Slăvescu	Deparații-Hârlești	101 ha	art.3, al.h	81 ha orezărie
170	C.D. Eucocu	Deparații-Hârlești	98 ha	art.3, al.h	10 ha și 5 ha pădure
171	Elena A. Vetra	Deparații-Hârlești	93 ha	art.3, al.h	50 ha și conac
172	Moșt. Angelescu	Bucov-Adunați	105 ha	art.3, al.e	nimic
173	Felicia Deleanu	Râca	50 ha	art.3, al.e	4 ha pădure
174	Eugenia Jean Stătescu	Brătășani	348 ha	art.3, al.h	53,5 ha, 70 pădure
175	Maria A. Plopeanu	Plopeanca	70 ha	art.3, al.e	nimic
176	Lucreția Voiculescu	Rioșanca	10 ha	art.3, al.h	nimic
177	Marin Prioteasa	Rioșanca	22 ha	art.3, al.h	nimic
178	Pr. Seiculescu	Rioșanca	9 ha	art.3, al.h	nimic
179	Eugenia Ghigeanu	Rioșanca	10 ha	art.3, al.h	nimic
180	Marin Popescu	Rioșanca	5 ha	art.3, al.f	nimic
181	Paulina Popescu	Rioșanca	33 ha	art.3, al.h	nimic
182	Zamfir Teodosiu	Olteanca	580 ha	art.3, al.e	304 ha pădure, conac
183	Al. Neagu	Plopii Slăvitești	66 ha	art.3, al.h	50 ha
184	Paulina Popescu	Plopii Slăvitești	16 ha	art.3, al.h	are în altă parte
185	Aneta Vârvoreanu	Elisabeta	12 ha	art.3, al.h	are în altă parte
186	Alexandrina Nicolescu	Plopii Slăvitești	34 ha	art.3, al.h	are în altă parte
197	Costică Fundățeanu	Uda Paciurea	50 ha	art.3, al.h	nimic
198	D. Găvănuș	Uda Clocociov	89 ha	art.3, al.h	2 ha conac
199	Ecaterina Glințaru	Uda Paciurea	75 ha	art.3, al.h	nimic
200	Tudorache Patrechica	Uda Paciurea	28,5 ha	art.3, al.h	nimic
201	C. Fundățeanu	Uda Paciurea	25 ha	art.3, al.h	nimic
202	Elena și G. Dona	Râioasa	545 ha	art.3, al.h	1,5 ha vii, conac
203	A. Otelescu	Traian	148 ha	art.3, al.b	45 ha pădure, 36 ha bălți
204	Jean Leontopol	Olteanca	-	art.3, al.e	conac
205	Ștefan Cațighera	Slobozia-Mândra	52 ha	art.3, al.b	nimic
206	Naum Pelicuda	Slobozia-Mândra	50 ha	art.3, al.e	nimic
207	Ana-Maria Calimachi	Slobozia-Mândra	828 ha	art.3, al.d	nimic
208	Andrei Brubar	Olteanca	129 ha	art.3, al.e	87 ha
209	Marica Teodosiu	Segarcea Vale	50 ha	art.3, al.e	76 ha pădure
210	Jean Leontopol	Segarcea Deal	361 ha	art.3, al.e	nimic
211	Jean Leontopol	Segarcea Vale	71 ha	art.3, al.b	conac

212	Ștefan Tudosiu	Segarcea Vale	74 ha	art.3, al.h	nimic
213	Moșt. Brudaru	Segarcea Vale	133 ha	art.3, al.h	76 ha pădure
214	Elena Bălășescu	Segarcea Vale	149 ha	art.3, al.h	76 ha pădure
215	Andrei Brudaru	Olteanca	159 ha	art.3, al.h	nimic
216	Grigore Rîoșeanu	Râioasa	530 ha	art.3, al.h	70 ha, 270 ha pădure
217	Tuliu Panait	Traian	114 ha	art.3, al.h	2,5 ha pădure
218	Lazăr Munteanu	Traian	167 ha	art.3, al.h	nimic
219	Elena Florescu	Traian	172 ha	art.3, al.h	nimic
220	A. Otelescu	Traian	148 ha	art.3, al.h	nimic
221	Moșt. Zaman	Saelele	24 ha	art.3, al.e	nimic
222	Grigore Râioșeanu	Râioasa	440 ha	art.3, al.h	70 ha
223	N. Capră	Lăceni	67 ha	art.3, al.h	nimic
224	Viorica Manopol	Lăceni	107 ha	art.3, al.h	nimic
225	Ortansa Stavrescu	Lăceni	172 ha	art.3, al.h	50 ha
226	Moșt. Ghețu	Gârăgău	250 ha	art.3, al.h	50 ha
227	D. Neagu	Călinești	280 ha	art.3, al.h	50 ha
228	Ghe. Popovici	Călinești	75 ha	art.3, al.h	50 ha
229	Smaranda Dr. Angelescu	Călinești	90 ha	art.3, al.h	50 ha
230	Ion Popescu	Lăceni	63 ha	art.3, al.h	30 ha
231	Ioana Gh. Stoicescu	Olteni	95 ha	art.3, al.e	10 ha
232	Gh. Lupu	Lăceni	57 ha	art.3, al.h	nimic
233	D. Georgescu	Gârăgău	65 ha	art.3, al.h	50 ha
234	Robe D. Raynek	Lăceni	57 ha	art.3, al.h	nimic
235	Manole Barboi	Lăceni	66 ha	art.3, al.h	nimic
236	D. Biju	Voevoda	69 ha	art.3, al.b	52,50 ha
237	Gh. Marinescu	Vânători	40 ha	art.3, al.e	nimic
238	D. Mărculescu	Vânători	94,90ha	art.3, al.b	40 ha inundabil
239	Ilie Dicu	Vânători	102 ha	art.3, al.b	60 ha și conacul
240	Victoria Dumitrescu	Vânători	64 ha	art.3, al.e	50 ha și conacul
241	Maria Dumitrescu	Vânători	17,50ha	art.3, al.b	nimic
242	Ilie Dumitrescu	Vânători	153 ha	art.3, al.e	50 ha și conac
243	D. Florescu	Vânători	51 ha	art.3, al.h	nimic
244	Ion Dicu	Vânători	86 ha	art.3, al.b	50 ha
245	Nicolae Capră	Viișoara	241 ha	art.3, al.h	32 ha
246	Ana Emil Ionescu	Viișoara	197 ha	art.3, al.b	31 ha pădure
247	Iulian Capră	Viișoara	213 ha	art.3, al.b	50 ha, conac, 32 ha pădure
248	Tudor Capră	Viișoara	146 ha	art.3, al.b	32 ha pădure

249	Elena Dan Noica	Viișoara	1103 ha	art.3, al.b	nimic
250	Traian Capră	Viișoara	198 ha	art.3, al.h	50 ha, conac, 72 ha pădure
	D.P. Iliescu	Fântânele	182 ha	art.3, al.h	50 ha, conac
250	Paul P. Iliescu	Fântânele	175 ha	art.3, al.h	50 ha
251	Mihail N. Capră	Fântânele	1459 ha	art.3, al.h	50 ha pășune
252	Florica Capră	Fântânele	147 ha	art.3, al.h	50 ha, conac
253	Petre Iliescu	Fântânele	351 ha	art.3, al.h	nimic
254	Stela Hagichiro	Zimnicea	100 ha	art.3, al.e	2 ha vie
255	Colonel Bodnărescu	Zimnicea	118 ha	art.3, al.h	50 ha, conac
256	Florica N. Capră	Zimnicea	145 ha	art.3, al.e	9 ha pădure
257	Al. și Gh. Becherescu, Ecat. și Angela	Zimnicele	1530 ha	art.3, al.h	50 ha, 65 ha plantație salcâmi
258	Aneta Becherescu	Zimnicele	550 ha	art.3, al.h	50 ha, conac, 65 ha pădure
259	C-tin Becherescu	Zimnicele	665 ha	art.3, al.h	50 ha, conac, 42 ha pădure,
260	Tudorache Dobrescu	Năsturelu	60 ha	art.3, al.h	50 ha, conac, 7,50 pădure
261	Pr. N. Tămășescu	Năsturelu	75 ha	art.3, al.h	50 ha, 11 ha baltă
262	Iancu Gurban	Năsturelu	91 ha	art.5, al.a	29 pădure
263	Col. C-tin Dobrotescu	Bragadiru	560 ha	art.5, al.a	91 ha pădure, 3 ha conac
264	Sandu Stănculescu	Bragadiru	119 ha	art.3, al.h	20 ha, conac, 40 ha baltă
265	Avocat Gh. Petrescu	Bragadiru	82 ha	art.3, al.e	nimic
266	Teodor Oroveanu	Conțești	85 ha	art.3, al.e	nimic
267	Moșt. Haritina Neațu	Conțești	83 ha	art.3, al.e	nimic
268	Ștefan Bădulescu	Conțești	187 ha	art.3, al.e	nimic
269	Moșt. C-tin Bădulescu	Conțești	192 ha	art.3, al.e	nimic
270	Efrem Bădulescu	Conțești	86 ha	art.3, al.e	6 ha conac
271	Sofia Boerescu	Conțești	89 ha	art.3, al.e	nimic
272	C-tin Vorvoreanu	Găuriciu	321 ha	art.3, al.e	nimic
273	Petre I. Iliescu	Șoimu	210 ha	art.3, al.h	40 ha, 10 ha conac

Tabel 16. Proprietarii care au fost ridicați în noaptea de 2/3 martie 1949

Nr crt	Proprietar		Calitatea	Localitatea	Domiciliul obligatoriu
	Nume	Prenume			
1	Dumitrescu	Meliade	Cap familie	Voevoda	R.Vâlcea
2		Maria	Soție		
3		Laurențiu	Fiu		
4	Dumitru	Biju	Cap familie	Voevoda	R.Vâlcea
5		Eugenia	Soție		
6	Voiculescu	Maria	Cap familie	Lisa	R.Vâlcea
7	Capră	Traian	Cap familie	Viișoara	R.Vâlcea
8		Ofelia	Soția		
9	Capră	Ortansa	Cap familie	Viișoara	R.Vâlcea
10		Radu	Fiu		
11	Zamfirescu	Florică	Cap familie	Gârdești	R.Vâlcea
12		Silvia	Fiica		
13		Eugen	Fiu		
14	Angelescu	Smaranda	Cap familie	Călinești	R.Vâlcea
15		Dumitru	Fiu		
16	Capră	Florică	Cap familie	Mavrodin	R.Vâlcea
17	Capră	Marcela	Cap familie	Mavrodin	R.Vâlcea
18	Capră	Tali	Cap familie	Viișoara	R.Vâlcea
19		Iulian	Soț		
20	Iarca	Constantin	Cap familie	Ulmeni	R.Vâlcea
21	Dumitrescu	Dumitru	Cap familie	Piatra	R.Vâlcea
22		Elena	Șotia		
23	Popescu	Alexandru	Cap familie	Piatra	R.Vâlcea
24		Zefira	Soția		
25	Creangă	Ion	Cap familie	Piatra	R.Vâlcea
26	Dicu	Eufrosina	Cap familie	Piatra	R.Vâlcea
27	Ionescu	Ana	Cap familie		R.Vâlcea
28		Mihaela	Fiica		
29		Rodica	Fiica		
30	Popovici	Lucreția	Cap familie	Vitânești	R.Vâlcea
31	Radni	Nic.	Cap familie	Nenciulești	R.Vâlcea
32		Margarita	Soție		
33	Zamfirescu	Maria	Cap familie	Măgura	R.Vâlcea
34	Procopiu	Eliza	Mama		
35	Bădulescu	Victor	Cap familie	Vitânești	R.Vâlcea
36	Capră	Florică	Cap familie	Zimnicea	Sibiu
37	Boerescu	Sofia	Cap familie	Conțești	Sibiu
38	Racottă	Nicolae	Cap familie	Ștorobăneasa	Sibiu
39	Gaica	Mircea	Cap familie	Dumbrava	Sibiu
40	Bunea	Ioniță	Cap familie	Deșanți	Sibiu
41		Dragomira	Soție		
42		Ion	Fiu		

43	Mărășescu	Elena	Cap familie	Tătărești	Sibiu
44	Slăvescu	Elena	Cap familie	Slăvești	Sibiu
45	Plopeanu	Ioniță	Cap familie	Slăvești	Sibiu
46		Elena	Soția		
47	Plopeanu	Alex.	Cap familie	Lada	Sibiu
48		Constantin	Fiu		
49	Stoicescu	Ivone	Cap familie	Dobrogostea	Sibiu
50		Dan	Nepot		
51	Vetra	Ion	Cap familie	Depanați	Sibiu
52	Lupescu	Ioan	Cap familie	Malu	Sibiu
53	Golescu	Zoe	Cap familie	Dracea	Sibiu
54	Chisim	Ecaterina	Cap familie	Mihăiești	Sibiu
55	Oțulescu	Grația	Cap familie	Traianu	Sibiu
56	Rădulescu	Petre	Cap familie	Balaci	Sibiu
57	Berindei	Alexandru	Cap familie	Dobrotești	Sibiu
58	Lincă	Costache	Cap familie	Balaci	Sibiu
59		Angelica	Soția		
60	Noica	Ion	Cap familie	Beiu	Sibiu
61	Bădulescu	Mircea	Cap familie	Conțești	Sibiu
62		Eliza	Soția		
63		Ștefana	Fiica		
64	Golescu	Alexandru	Cap familie	Florica	Sibiu
65	Iliescu	Paul	Cap familie	Zimnicea	Sibiu
66		Manta	Soția		
67		Șerban	Fiu		
68		Dan	Fiu		
69	Chisim	Gelu	Cap familie	Scrioaștea	Sibiu
70	Bolve	Alexandra	Cap familie	Zlotești	Sibiu
71	Velia	C-tin	Cap familie	Slăvitești	Sibiu
72		Elvira	Sora		
73	Velia	Elena	Cap familie	Depanați	Sibiu
74	Velia	Alexandrina	Cap familie	Depanați	Sibiu
75	Iliescu	Aurelia	Cap familie	Zimnicea	Sibiu
76		Nicolae	Fiu		
77		Petre	Fiu		
78	Georgescu	Ion	Cap familie	Salcia	Pitești
79		Angela	Soția		
80	Nicolau	Andrei	Cap familie	Plosca	Pitești
81		Dermida	Sora		
82		Elena	Sora		
83	Tak	Paulina	Cap familie	Belitori	Pitești
84	Protopopescu	Mihail	Cap familie	Meri-Goala	Pitești
85	Elefterescu	D-tru	Cap familie	Dobrotești	Pitești
86	Sutzu	Zoe	Cap familie	Belitori	Pitești
87	Cojoacă	Tudor	Cap familie	Lița	Pitești
88	Ștefan	Marin	Tata		
89		Filofteia	Mama		

90		Maria	Sotia		
91		Dumitru	Fiu		
92		Costel	Fiu		
93	Bănescu	Ioan	Cap familie	Lița	Pitești
94		Elena	Soția		
95	Marin	Tudor	Cap familie	Băduleasa	Pitești
96		Niculina	Soția		
97		Dumitru	Fiu		
98		Tudor	Fiu		
99		Natalia	Fiica		
100		Radu	Fiu		
101	Strica	Florea	Cap familie	Plosca	Pitești
102	Niculescu	Gh.	Cap familie	Crângeni	Pitești
103	Bădulescu	Clementa	Cap familie	Alexandria	Pitești
104	Cristescu	Rodica	Cap familie	Dobrotești	Pitești
105		Brândușa	Fiica		
106	Cristescu	Barbu	Cap familie	Dobrotești	Pitești
107		Ileana	Soție		
108	Polimeride	Radu	Cap familie	Dobrotești	Pitești
109		Aurelia	Soție		
110		Tatiana	Fiica		
111		Sultănică	Fiica		
112		Simian	Fiica		
113	Cantuniadi	Estera	Cap familie	Belitori	Pitești
114	Costică	Cristescu	Cap familie	Belitori	Pitești
115		Ana	Soția		
116	Popescu	Gh.	Cap familie	Furculești	Pitești
117	Popescu	Alexandru	Cap familie	Cârligați	Pitești
118		Paulina	Soția		
119	Nicolescu	G.	Cap familie	Crângeni	Pitești
120		Alexandrina	Sotia		
121	Popescu	Emil	Cap familie	Cârligați	R.Sărat
122		Constanța	Sora		
123	Popescu	Angela	Cap familie	Lăceni	R.Sărat
124	Noica	Mircea	Cap familie	Schitu Plopeni	Tecuci
125		Elena	Soția		
126		Aritina	Mama		
127		Matei	Fiu		
128		Anca	Fiica		
129		Alexandra	Fiica		
130	Cațighera	Sofia	Cap familie	Slobozia	Tecuci
131		Ion	Fiu		
132		Mihai	Fiu		
133	Enescu	Gh.	Cap familie	Trivale	Roman
134	Gurban	Iancu	Cap familie	Ștorobăneasa	R. Sărat
135		Ioana	Sotia		

136	Becherescu	C-tin	Cap familie	Zimnicea	R. Sărat
137	Popescu	Aurel	Cap familie	Slăvești	R. Sărat
138	Crăciunescu	Marin	Cap familie	Zimnicea	R. Sărat
139		Ecaterina	Soția		
140	Stănculescu	Sandu	Cap familie	Cervenia	Pitești
141		Cristina	Soția		
142		Eugen	Fiu		
143	Gvancea	Nicolae	Cap familie	Alexandria	Pitești
144	Simionescu	Cleopatra	Concubină		
145	Dumitrescu	D-tru	Cap familie	Alexandria	Pitești
146		Ecaterina	Soția		
147	Zarzară	Maria	Cap familie	Alexandria	Pitești
148	Pencovici	Ecaterina	Mama		
149	Marinescu	Gh.	Cap familie	Alexandria	Pitești
150	Bunescu	Ion	Cap familie	Roșiorii Vede	Pitești
151		Angela	Soția		
152	Stoica	Ilie	Cap familie	Roșiorii Vede	Pitești
153	Ivănuș	Marin	Cap familie	Bogdana	Pitești
154		Paul	Fiu		
155	Ivanuș	Dinu	Cap familie	Bogdana	Pitești
156		Maria	Soția		
157		Dumitru	Fiu		

DOCUMENTE

Biroul Județean Teleorman al Arhivelor Naționale Fond: *Tribunalul Județean Teleorman*

1. Act de Transacțiune, no. 465, 28 aprilie 1904

Subsemnatul Ion Văcărescu în calitate de tutore al minorei Ana Maria Văcărescu, pe baza avizului Consiliului de familie al minorei din 15 martie 1904 omologat de Onor Tribunalul Ilfov, am încheiat cu d-l Petre P. Popescu, în calitate de arendaș următorul act de transacțiune:

Prin contractul autentic cu data de 6 aprilie 1901 de Tribunalul Teleorman, prin care dl. N. R. Văcărescu, în calitate de proprietar, a dat cu arendă d-lui. Petre P. Popescu moșia Mândra din comuna Slobozia-Mândra, județul Teleorman, cu toate trupurile, pe termen de 9 ani (23 aprilie 1905-23 aprilie 1914), folosindu-se atât de moșie cât și de pădurea prevăzută în articolul 6 al contractului din 1901 cât și din contractul suplimentar cu facultatea de a defrișa și de a uza cu toată întinderea ei fie prin cultură, fie prin pășunatul vitelor, după cum îl vor povățui interesele sale și care contract dintâi a fost confirmat printr-un act suplimentar autentificat de tribunalul Teleorman la 17 august 1902 și cel de-al doilea pentru pădure autentificat tot de același tribunal. Aceste contracte se mențin în toată vigoarea lor dar cu următoarele modificări:

D-l arendaș al acestei moșii, Petre P. Popescu, va plăti pentru cei 5 ani și chiar de la începutul intrării în vigoare a sus citatului contract suma de 118000, anual, în loc de 100000 prevăzuți în primul contract. Foncierea, precum și dările către stat, județ, comună, astăzi existente, precum și cele ce s-au mai adăogit în cursul acestui contract sunt în sarcina d-lui arendaș Petre P. Popescu peste arenda anuală de 118000 lei. Recipisele de plată acestor dări le va preda tutelarului odată cu plata arendei la fiecare examinare.

Pentru cei din urmă patru ani, începând de la 23 apr. 1910 și până la 23 apr. 1914, dl. arendaș va mai plăti un adaos de 10% peste arenda actuală de 118000 sau un total de 129800 lei pe fiecare an. Foncierea și toate dările fiind tot în sarcina d-lui arendaș peste această arendă.

Domnul arendaș Petre P. Popescu având avansată această sumă de 80000, uzufructuar M.R. Văcărescu și tutorele de atunci Th. Văcărescu, această plată anticipată i se ține în seama și o va reține treptat repartizându-

se pe întreaga perioadă de 9 ani, la fiecare examinare fără procente adică câte 4444,45 lei la fiecare câștig dearendă.

În ce privește moșia Adunații Șerbeni pe care dl. M.R. Văcărescu și Th. Văcărescu, tutorii pe atunci, au arendat această moșie pe termen de 8 ani (23 aprilie 1906-23 apr.1914), tot dl. Petre P. Popescu, act autentificat la tribunalul Vlașca nr. 494/1902, cu arenda anuală de 18000 lei se modifică: termenul se va reduce la 5 ani. Arenda anuală va fi de 27000 lei în loc de 18000 lei. Foncierea și toate dările vor privi pe arendaș. Suma avansată de 46000 de lei tutorelui Th. Văcărescu și uzufructuarului N.R. Văcărescu la facerea acestui contract se va ține seamă dl. arendaș și se va scădea proporțional în cursul celor 5 ani la fiecare examinare și fără procente, adică 4600 lei la fiecare câștig dearendă. Toate celelalte clauze ale contractului vor rămâne în vigoare.

Această tranșacție se va face parte integrantă a contractului menționat într-însa. Pentru orice proceduri arendașul Petre P. Popescu face alegerea de domiciliu în orașul Turnu Severin.

Eu Petre P. Popescu arendaș, am luat la cunoștință cuprinsul acestei tranșacțiuni și convins la toate condițiile stipulate într-însa și mă oblig a le respecta întocmai.

24 martie 1904 București (fond Tribunalul Teleorman).

2. Contract de arendare, no. 466 din 28 aprilie 1904

Prin care principele Barbu A. Știrbei, rentier din București, Calea Victoriei, nr. 119, arendează dl. Petre P. Popescu, arendaș din Turnu Severin, moșia Elisabeta din județul Teleorman, comuna Elisabeta, cu toate ecaretele și îmbunătățirile de pe dânsa, în total pe termen de 10 ani cu începere de la 23 apr. 1908-23 apr. 1918, cu arendă anuală 50000 lei plătită în două deopotrivă câștiuri cu anticipației, la 23 martie și 23 septembrie al fiecărui an. Plata se va face la domiciliul proprietarului în București sau la o casă de la bancă ce o va desemna proprietarul.

Arendașul a depus principelui Barbu A. Știrbei o cauțiune de 25000 lei care nu i se va restitui decât la expirarea contractului. Orice dări către stat, județ sau comună privesc numai pe arendaș deosebit dearendă.

Subarenda nu este permisă decât cu consimțământul proprietarului.

Pentru executarea contractului și pentru lichidarea tuturor drepturilor s-au ales domiciliul arătat în act.

Semnează, Barbu Știrbei

Petre P. Popescu domiciliat în Turnu Severin, Strada Decebal.

Autentificat la 21 aprilie 1904 Tribunalul Ilfov.

3. Act de cesiune, no. 483 din 4 mai 1904,

Subsemnatul A. Constandinescu cedez către dl. A. Demetrian toate drepturile mele din contractul de arendare autentificat de Tribunalul Teleorman nr. 124/1904 din comuna Zlotești arendată pe o perioadă de 7 ani d-lui Anastase Zlotescu. Această cesiune se face pe 2 ani cu 2000 lei pe care i-am primit acum la facerea acestui act și dl. A. Demetrian este în drept a primi arenda de la A. Zlotescu la 1 oct. 1904 și la 1 oct. 1905 arendă ce se va achita de la dl. A. Zlotescu d-lui A. Demetrian la domiciliul său din București, str. Dulgheni, nr. 21. Foncierea moșiei o voi achita eu proprietarul.

Moșia Zlotești este în întindere de 50 stânjeni.

A. Demetrian avocat str. Dulgheni.

4. Contract de arendare, no. 15 din 10 ianuarie 1904 (ds. 251/1904)

Prin care d-na Paulina de Kotzebue, prin procurator dl. Dimitrie Sutzu domiciliat în București, arendează d-ilor Leon Morărescu, arendaș domiciliat în comuna Moțăței și Ghe. Mucichescu, domiciliat în comuna Foișoru, județul Dolj, moșia Șovărăști și Adămești din județul Teleorman pe termen de 10 ani care vor începe de la 23 apr. 1906 și se sfârșește la 23 aprilie 1916.

Dările către stat, județ și comună privesc pe proprietară. Arendașii vor plăti ca arendă suma de 80000 lei plătită înainte în două câștiuri, unul la 23 martie și altul la 23 septembrie din fiecare an.

Domnii arendași pot băga spre pășunare vitele în pădurea moșiei, iar în cazul când această pădure va fi vândută atunci sunt opriți. La facerea acestui contract arendașii au răspuns proprietarului suma de 20000 lei, care se va scădea din arenda primului câști al primului an.

Arendașii sunt obligați a răspunde arenda solitar și la domiciliul dl. Grigore Lahovari în București, str. Știrbei Vodă, nr. 160

Semnează d-na Paulina de Kotzebue.

D-l. Sutzu Str. Romană, nr. 8, prin procura nr. 5095 a Legației din Paris.

Leon Morărescu, com. Moțăței.

Gh. Mucichescu, comuna Foișoru, jud. Dolj.

5. Contract de arendare, no. 60 din 15 ian. 1904 (ds. 251/1904)

Prin care Maria E. Petrescu ca proprietară parafernala și Emil C. Petrescu ca soț și ca tutore al minorului Dimitrie Al. Ștefanopol domiciliat în București, str. Buzesci, nr.14, arendează d-lui Mihail Ionescu, domiciliat în comuna Orbeasca de Jos, moșia Lăceni, pe 5 ani, de la 1 apr. 1904 la 1 apr. 1909.

Prețul este de 90000 lei pe an, plătiți în două rate, la 1 aprilie și la 1 iulie a fiecărui an.

Foncierea și dările privesc pe proprietari.

Chiriașul are dreptul la pășune și coasă în pădurea din deal înainte de a fi tăiată și este obligat a respecta contractul d-l Furcă pentru vânzarea acestei păduri și a lăsa drumurile de comunicație libere.

Casele de lângă magazia de zid, pătulele de vis-a-vis de arie, împreună cu moara și magazia de lângă ea, se pun la dispoziția arendașului.

La facerea actului s-a primit câte 5000 lei de fiecare proprietar scăzându-se din primul câștig al primului an.

Semnează Emil C. Petrescu, Maria E. Petrescu.

Arendaș: Mihail Ionescu.

6. Contract de arendare, no. 154 din 10 febr.1904

Prin care Atanasie Constantinescu arendează d-lui Anastase N. Zlotescu 50 stînjeni în comuna Zlotești, învecinați la răsărit cu hotarul județul Vlașca, la apus cu Valea Teleorman, la miază-noapte cu A.N. Zlotescu și la miază-zi cu Panait Ștefănescu.

Termenul arendării este de 7 ani, de la 2 martie 1904 până la 2 martie 1911, cu arenda anuală de 1000 lei care se va răspunde de arendaș la domiciliul proprietarului în București, str. Țăranilor, nr. 109 bis, într-un câștig la 1 octombrie ale fiecărui an înainte.

Foncierea privește pe proprietar.

La facerea contractului s-a primit arenda pe un an.

Semnează. ss.

7. Contract de arendare, no. 191 din 24 febr. 1904

Prin care d-na Maria D. Brătianu, cu consimțământul soțului său, arendează d-nei Elena D. N. Coșoianu, în autorizarea și garanția soțului d-sale, moșia sa dotală Rădoiești de Jos din județul Teleorman pe termen de 8 ani (23 apr. 1905-23 apr.1913).

Arenda anuală, 15000 lei plus dările către stat, județ, comună, plătită în două câștiuri la 1 martie și 1 septembrie ale fiecărui an.

Arendașă va intra în posesia moșiei din toamna anului 1904. La formarea contractului s-a primit 4000 lei și o poliță de 4000 lei. Din câștiurile convenite d-na arendașă va plăti câte 4200 lei d-l V. Bossy magistrat din București, iar restul proprietarei.

Semnează Maria D. Brătianu, cu autorizația și consimțământul meu D. Brătianu.

D.N. Coșoianu.

8. Contract de arendare, no. 958 din 20 iunie 1906

Între moștenitorii defunctului general A. Berindei, reprezentați prin procurorul lor d-l căpitan Grigore Berindei, domiciliat în București str. Vasile Boerescu, nr. 15, în baza procurei din 27 ian. 1904, nr.711, și d-l V. Macavei, domiciliat în orașul Alexandria lucrând în numele său personal de altă parte, a intervenit acest contract de arendare sub următoarele condiții:

1. Subsemnatul V. Macavei iau în arendă de la moștenitorii defunctului general A. Berindei, pe 5 ani (23 apr. 1909-23 apr. 1914), moșia Beoca din Plasa Teleorman așa cum o stăpânesc și d-lor acum în întindere și în limitele cunoscute de mine și primite astfel cum se găsesc.

2. Eu arendașul voi avea facultatea de a face pe toată întinderea sus numitei moșii care a fost arătată până acum agricultură după conveniențele mele precum și a mă învoi pentru unii de arendare prevăzuți în acest contract cu sătenii și alte culturi pentru arături, ierbărituri, fânețe și alte dupe cum voi socoti mai folositor și echitabil.

3. Prețul de 53000 lei pe an această arendă mă oblig a răspunde d-lui căpitan Berindei procuratorul moștenitorilor la str. V. Boierescu, nr. 15, fără cerere, somație sau alt mijloc de interes, în 2 rate semestriale egale, de câte 26500 lei, plătite la 23 martie și 26 sept. ale fiecărui an de arendare.

4. Vitele învoite de d-l arendaș vor putea paște numai în pădurea Colțișorul, în celelalte 2 păduri din lunca Burdei d-l arendaș nu va avea dreptul de a băga vitele, va fi de asemenea strict interzis d-l arendaș a avea drumurile care dau acces în pădure. Toate pădurile de pe moșie vor fi păzite de pădurari salariați de proprietar, iar d-l arendaș nu-și va putea apropria nici un lemn de oricare pădure. Pentru orice lemn tăiat de oamenii aflați în serviciul d-l arendaș și fără voia d-l proprietar se va socoti 30 lei fiecare bucată, bani care se vor plăti de d-l arendaș d-lui proprietar la fiecare câștig respectiv. D-nii proprietari își rezervă drept de a vinde pădurile de pe moșie, în caz de tăierea păduri Colțișorului, vitele învoite de d-l arendaș nu vor mai avea voie să pască pe locurile tăiate pentru a lăsa lăstarul să crească.

În caz de a se învoi proprietarii pentru defrișarea pădurilor, folosința locuitorilor va face obiectul unui alt contract deosebit cu arendașul.

Pentru orice încălcare a pădurilor Buzei cu tufele Bratului și Bogheșoia de vitele d-l arendaș se va plăti fiecare vită mare 5 lei și 2 lei de fiecare vită mică.

5. Eu arendașul am depus ca arună în mâinile d-l căpitan Berindei, o dată cu facerea contractului, 10000 lei, (sumă ce) se va scădea din primul câștig al arendeii, la 23 martie 1909.

6. Totodată pentru a garanta pe proprietar de exactitatea îndeplinirii îndatoririlor mele eu arendașul mă oblig a depune în cursul lunii septembrie

a anului 1908, epoca începerii arăturilor, la Casa de Depuneri și Consemnațiuni, pe numele d-l căpitan Berindei 26500 lei reprezentând $\frac{1}{2}$ din arenda anuală în efecte. Dacă până la acea dată suma nu va fi expusă contractul va fi reziliat și d-l arendaș va pierde arvuna de 10000 lei. Cauțiunea de 26500 lei va sta depusă până la predarea în regulă a moșiei și ecaretelor la expirarea contractului.

7. În caz de neplată la termen a câștiului arendei proprietarul este în drept de 48 de ore o somațiune făcută arendașului să ridice garanția depusă la Casa de Economii și Consemnațiuni. Această ridicare va fi comunicată arendașului și în cazul când în 10 zile după comunicare garanția nu va fi fost înlocuită cu o altă egală valoare, proprietarii vor avea dreptul de a rezilia contractul fără drept de somațiune, punere în întârziere etc [...].

Într-un asemenea caz domnii proprietari își rezervă dreptul de a purcede în contra d-l arendaș pentru orice pretenție ar avea derivă din acest contract după dispoziția legii proprietarilor din 1 aprilie 1903.

8. D-l arendaș a primit în bună stare inventarul, toate ecaretele aflate pe moșie și va fi obligat a le preda proprietarilor tot după inventar și în bună stare la expirarea contractului.

Clădirile pe care le va face d-l arendaș în timpul duratei acestui contract vor rămâne dobândite proprietății fără nici o despăgubire pentru arendaș, nici dreptul de a le ridica sau desființa.

9. Asigurarea ecaretelor existente în contra daunelor de incendiu va privi pe d-l arendaș.

10. Arendașul va fi dator peste prețul arendei dările către stat, județ, comună și a da proprietarilor chitanțele la fiecare semestru al câștiurilor de arendă.

11. D-l arendaș va fi dator a îngriji cât se poate de bine de ecarete, de grădină și via care se află pe curtea propriu-zisă fără a avea dreptul a tăia vreun copac din grădină sau din curte. Nu-i va fi permis de asemenea a lăsa vite prin grădină.

12. D-l arendaș nu va avea dreptul de a trece către altul prin cesiune, subrogare, subarendarea acestui contract fără consimțământul prealabil al proprietarilor. Conform art. 1460 din Codul Civil, pagubele și pierderile care se vor ivi la veniturile și recoltele moșiei în cursul contractului vor privi exclusiv pe d-l arendaș fără a pretinde de la proprietari vreun scăzământ din arendă sau o altă compensație. Aceste pagube vor putea provine din orice cauză prevăzută sau neprevăzută.

13. D-nii proprietari nu vor răspunde de tulburările și împiedicările de fapt [...]. Nu mai puțin până la intervenția proprietarilor arendașul este dator a face el în numele proprietarilor care îi dau mandat prin prezentul contract

de a face toate reclamațiile necesare autorităților comunale pentru a nu fi tulburată posesiunea. D-l arendaș va avea grijă să păzească hotarele moșiei.

14. În ultimul an arendașul nou va fi liber de a începe de la 15 iulie 1913 a face arăturile de toamnă pe moșia Beuca [...].

15. D-nii proprietari își rezervă ca locuință la moșie casa de cărămidă aparentă, clădirea cu 3 odăi aflată lângă dânsa. Clădirea în care se află baia și chioșcul de zid. Toate celelalte clădiri și anume hanul de la gară, cele trei magazine de la gară și cele trei conace de la arie, colțișor și pietriș, cum și restul clădirilor din curtea principală sunt în folosul d-l arendaș.

Moara din curte compusă din 3 pietre cu tot ce se găsește în ia conform inventarului ce se va adăuga va rămâne în folosința arendașului urmând ca la expirarea contractului să fie predată d-lor proprietari în aceeași stare bună de funcționare ca și azi.

17. Orice contradicție va rezulta din neexecutarea acestui contract întocmai se va rezolva de Tribunalul Ilfov.

18. Subsemnatul arendaș fac alegere de domiciliul pentru orice acte de procedură în orașul Alexandria.

Drept pentru care s-a încheiat acest contract în dublu exemplar, la 19 mai 1906.

Făcut în București. Semnează: V. Macavei, comerciant din Alexandria.

9. Contract de arendare, no. 1022 din 26 iunie 1906

Bălașa D. Orhescu domiciliată în București, str. S. Ștefan, nr. 26, arendează d-lor Andrei și Paraschiv I. Noica, din Alexandria, moșia Cetate Ștefănești, din comuna Antonești, județul Teleorman, pe 10 ani, începând cu anul 1909 și până la 1919, moșia. Prețul arendeii este de 42000 lei, plătită în două câștiuri, la 1 aprilie și 1 octombrie ale fiecărui an. În moșia arendată intră și 18 pogoane câștigate din trupul moșiei Bujorești de sus proprietatea d-nei Maria Veluda precum și toate ecaretele și clădirile aflate pe dânsa, de 2 camere despre eleșteu mobilate de proprietară. Dările către stat, județ, comună privesc pe proprietară. La facerea acestui contract proprietara a primit 7000 lei care se va scade din primul câștig.

10. Contract de arendare, no. 564 din 31 mai 1903

Eliza Cretzeanu arendează d-l George R. Golescu moșia Broasca și Seaca, din acest județ, cu toate trupurile și denumirile pe 5 ani (23 aprilie 1905-23 apr. 1910), cu arendă anuală de 40000 lei plătiți în două rate, la 1 martie și 1 septembrie ale fiecărui an. Toate dările către stat, județ, comună privesc pe arendaș. Pe moșie sunt ecaretele următoare: o casă cu 4 camere și o curte, o casă cu 2 camere pentru servitori, un grajd și un

șopron, 2 pătule și o magazie, un puț de câmp pe care le va primi cu inventarul. Pentru acestea arendașul i-a dat o garanție proprietarei de 10000 lei prevăzută în contractul în vigoare.

11. Contract de arendare no. 641 din 21 iunie

Aurelia I. Pascal, Maria M. Râmniceanu, Mihail, Alexandru, Nicolae, Petre și Ghe. Râmniceanu, de o parte și d-l Mihail Ionescu de cealaltă parte s-a convenit următoarele:

Art.1. Eu Aurelia I. Pascal în baza procurei ce o am de la soțul meu, arendez d-l M. Ionescu partea mea dotată din moșia Călinești, județul Teleorman, astfel cum o stăpânesc și eu și cum e prevăzută în actul de partaj din 15 oct. 1889, în termen de 5 ani, de la Sf. Gheorghe 1905, cu preț de 10000 lei anual.

Eu Maria M. Râmniceanu, cu autorizația soțului meu Mihail M. Râmniceanu, arendez d-l M. Ionescu partea mea din moșie în aceleași condiții de mai sus cu prețul de 10000 lei.

Eu, Mihail, Alexandru, Nicolae, Petre și George Râmniceanu, arendăm fiecare în parte dl. M. Ionescu părțile noastre de moșie din moșia Călinești județul Teleorman de la Sf. Gheorghe 1905 pe termen de 5 ani pe prețul de 4000 lei pe an.

Art. 2. Plata tuturor dărilor către stat va fi plătită de d-l arendaș la 1 apr. 1905 peste prețul arendeii și oșebit pentru fiecare din proprietari astfel cum se plătesc azi de către noi iar recipisele se vor preda odată cu câștigul de arendă.

Art. 3. Arenda plătită de două ori pe an fiecăruia dintre noi la 1 martie și 1 septembrie, care bani se vor depune de către d-l arendaș M. Ionescu la orice casă de bancă din București făcându-se cunoscută fiecăruia pentru a merge și a primi sumele.

Art. 4. Noi proprietarii ne rezervăm dreptul ca cu toții împreună sau fiecare în parte să putem vinde oricând în cursul acestui contract întreaga moșie sau o parte a uneia din noi și d-l arendaș nu va avea altă pretențiune decât să se respecte anul agricol, în care vânzarea s-a efectuat și scăderea arendeii respective.

Art. 5. La autentificarea acestui contract d-l arendaș a depus în mâinile fiecărui proprietar următoarele sume care se vor considera ca ultimul câștig al arendeii, d-na Aurelia I. Pascal primește 5000 lei, Maria M. Râmniceanu 5000 lei, d-lor Mihail, Alexandru, Nicolae, Petre și George Râmniceanu câte 2000 lei. Pentru aceste sume ne obligăm a plăti d-l M. Ionescu o dobândă de 5% anual începând din momentul încasării acestor sume.

Art. 7. Dăm d-l arendaș toate ecaretele aflătoare pe moșie și pe care se va face un deosebit inventar, afară de casa cea mare a d-lor Nicolae și Petre

Râmniceanu și casa ce aparține d-l George Râmniceanu asigurarea de incendii va privi pe d-l M Ionescu peste arendă și se va socoti pe suma de 15000 lei, pentru casa d-l Râmniceanu și se dă în primirea d-l arendaș și 30000 lei celelalte ecarete, asigurarea le va prezenta imediat d-l Mihail Râmniceanu spre a le viza îngrijind dl. arendaș a plăti totdeauna prețul de asigurare căci în caz de incendiu va fi răspunzător.

Art. 8. Subsemnatul arendaș mă oblig a păstra semnele de la moșie despărțitoare atât de moșiile vecine și de limitarea locuitorilor și voi fi obligat a respinge orice uzurpare a proprietății susținând acțiunea posesorilor la autoritățile competente căci din contră voi fi responsabil de daune și speze ce s-ar cauza.

Art. 9. D-l arendaș are dreptul de a intra din toamna anului 1904 pe teren pentru semănături.

Art. 10. În orice caz de secetă, de pierdere a recoltei, din orice alt motiv, d-l arendaș nu va avea dreptul să pretindă nici o altă despăgubire de la proprietari nici a se leapăda de acest contract. Asemenea nu e liber d-l arendaș a ceda sau a subarenda moșia altei persoane fără știrea și consimțământul înscris al proprietarilor.

Art. 11 În caz de neplată a arende, fără somație, conform art. 1079, al. 2 Cod civil, subscrișii proprietari vor putea fără judecată să urmărească orice avere a subsemnatului arendaș pentru despăgubirea integrală a sumelor datorate la fel proprietarii pot rezilia contractul fără judecată.

Art. 13. D-l arendaș primește toate casele și celelalte ecarete după moșie în starea în care se va afla actualmente, fiind obligat ca reparațiile toate ce vor necesita în cursul contractului să le facă d-l arendaș pe a sa cheltuială fără nici o pretenție, contra proprietarilor. Orice construcție ce ar face în timpul contractului va rămâne proprietarilor respectiv fără nici o despăgubire.

Domiciliul meu îl declar în comuna Orbeasca de Jos, județul Teleorman, pentru orice acțiune. Făcut la 21 iunie 1904, în Turnu Măgurele.

12. Contract de arendare no. 709 din 2 aug. 1904

Constantin C. Butculescu, proprietarul moșiei Țigănești-Calomfirești, arendează d-lui Nistor I. Piteșteanu, pe 5 ani, de la Sf. Gheorghe 1905, până la Sf. Gheorghe 1910, moșia în următoarele condiții:

I. Prețul arendării este de 57000 lei pe un an, plătită în două rate la 1 martie și la 1 sept.

II. Dările către stat, județ, comună vor fi suportate de proprietar

III. D-l arendaș în acest timp nu va putea subarenda fără permisiunea proprietarului

IV. D-l arendaș nu va avea dreptul de a lua de asociat la această contractare pe d-l Nicolae Capră, vecinul arendaș, de la hotarul acestei moșii, atunci se va considera reziliat contractul de drept fără somațiune sau judecată.

V. În arendare intră și toate acareturile aflate pe moșie cu dreptul pentru mine proprietarul de a-mi opri Corpul cel Mare al caselor de ședere după moșie, iar dependențele alipite acestui corp vor servi d-l arendaș de casă de ședere, în cazul când eu proprietarul voi avea a construi o altă casă de ședere pentru d-l arendaș acesta nu se va opune la trasmutare.

VI. D-l arendaș va avea a face însămânțările din toamna anului 1904.

VII. D-l arendaș trebuie să păzească hotarele și movilele care despart proprietatea de vecini și comună.

VIII. În caz de încălcare a hotarelor va anunța autoritățile competente și pe proprietar.

IX. În caz de daune nu poate cere scădere de arendă de la proprietar.

X. Neplata arende atrage rezilierea contractului fără somațiune sau judecată arendașul putând fi expulzat de pe moșie.

XI. Domiciliul proprietarului este București Calea Dorobanților nr. 35 și a d-l arendaș este Alexandria str. Brâncoveanu nr. 11.

XII. Arvună la facerea contractului 10000 lei se va scădea în fiecare an până la 1910.

Semnează proprietarul, la 23 ian. 1904.

13. Contract de arendare no. 861 din 3 septembrie 1904

D-l N. Preșbeanu, în calitate de tutore al minorilor mei copii, Ana, Maria Preșbeanu, domiciliați în Turnu Măgurele, arendăm d-l Nae G. Vasilescu domiciliat tot în Turnu Măgurele partea de moșie Băneasa, Plasa Călmățuiului, Teleorman, fosta proprietate a defunctei noastre mame și soții Smaranda Preșbeanu.

1. Moșia se arendează pe termen de 6 ani (23 apr. 1909-23 apr. 1915).

2. Arenda anuală este de 6000 lei plătiți la 26 sept. și 23 martie ai fiecărui an.

3. Dările privesc pe proprietar, plata însă se va face de d-l arendaș în contul arenzii pentru care ne va prezenta acte justificative.

4. Plata arenzii se va face în Turnu Măgurele.

5. Orice ecarete se va face pe moșie, liber este d-l arendaș a ridica la expirarea contractului.

7. D-l arendaș va putea lăsa moșia oricând ar dori cu condiția numai de a ne anunța cu un an înainte.

Am primit la facerea contractului suma de 2000 lei.

Semnează. ss.

14. Contract de arendare no. 958 din 21 septembrie

Radu A. Golescu, în posesiunea moșiei de zestre a soției sale, arendează d-l Gheorghe Hagi Peiu, din Giurgiu, moșia în întindere de 750 pog(oane) arabile care se află în comuna Dracea din acest județ, mărginită cu proprietățile fraților Golescu, moșia Putineiu și moșia Segarcea.

Termenul arendării este de 7 ani (23 apr. 1905-23 apr. 1912).

Prețul arendării este de 12000 lei pe an, plătiți în două rate la 23 martie și la 26 septembrie. Foncierea privește pe arendaș. Arendașul este obligat a construi pe moșie o casă de locuit și ecarete până la valoarea de 4000 lei, oprindu-se de arendaș câte 500 lei la primele 8 câștiuri, asemenea 500 lei din primele 2 câștiuri despăgubire pentru greutățile ce întâmpină în primul an cu facerea arăturilor.

La facerea contractului s-a răspuns din primul câștig d-lor Golescu suma de 2000 lei.

Semnează R. Golescu, Esthera Golescu, Gheorghe H. Peiu.

15. Contract de arendare no. 974 din 25 setembrie 1904

Elena Th. Anastasescu, cu consimțământul soțului, arendează lui N. Cercel, toți din Roșiorii de Vede, partea ce i se cuvine ca moștenire din moșia situată în comuna Drăgășanei, cătunul Muți, 25 de pogoane. Prețul este de 350 lei plătiți de Sf. Gheorghe și de Sf. Dumitru. Termenul arendării este de 5 ani. Foncierea va fi în sarcina proprietarului.

16. Contract de arendare no. 965 din 24 iunie 1906

Subsemnata Maria Cretzeanu, născută Ștefănescu, prelungesc arendarea moșiei d-lui Ioan Suditu, pe 2 ani (1911-1913), pe numele Caravaneți, în aceleași condiții din contractul vechi autentificat în 1903 pe 3 nov.

Pe suma de 30000 pe an plus funcierea.

ACTE DE ÎMPRUMUT CU IPOTECĂ

17. Act de împrumut no. 37 din 18 mai 1895

Petru Stoicesu subdirectorul Primei Societăți de Credit funciar Român din București și Alesandrina Butculescu a intervenit următorul act de împrumut prin care aceasta se împrumută cu suma de 100000 lei plățibili în

50 de ani cu o dobândă de 5%. Ipotechez un imobil întreținut și conservat de Societate.

Art.8. Pentru siguranța și garanția sumelor cu care mă împrumut de la Societate dimpreună cu dobânda, cheltuielile și altele prevăzute pentru executarea tuturor obligațiilor din prezentul contract, subscrisa Alesandrina Butculescu afectez și ipotechez în special moșia mea Țigănești-Calomfirești cu toate trupurile și cu toate ecaretele și toate îmbunătățirile aflate pe dânsa fără a-mi rezerva nimic pe seama mea. (arată hotarele)

Întinderea moșiei mele Țigănești-Calomfirești în dreaptă și absoluta mea proprietate și afară de pământul dat foștilor locuitori clăcași, conform legii rurale din 1864, este de 1955 pogoane și 115 stânjeni tot pământ cultivabil. Trec în proprietatea Societății imobilele cu tot inventarul fără a-mi conserva nimic. Moșia Țigănești-Calomfirești o stăpânesc cu tot inventarul de la defunctul Constantin Butculescu.

18. Act de împrumut cu ipotecă no. 60 din 7 iulie 1895

C-tin Dimache Polimeride, proprietar și agricultor, domiciliat în comuna Dobrotești, Plasa Burdea, Teleorman, în calitate de debitor pe de o parte și Dimitrie Leventie proprietar domiciliat în comuna Beuca, Plasa Burdea. Eu, C-tin Dimache Polimeride, declar că m-am împrumutat cu suma de 80000 lei pe termen de 2 ani cu un procent de 10%.

Ipotechez dl. Dimitrie Leventie următoarea avere:

1. a cincea parte din moșia Doagele de Sus și Silișteanca (Balaci), cumpărată de părintele meu de la stat, cu toată întinderea ei, cu pădurea, cu toate ecaretele și cu toate îmbunătățirile prezente și viitoare.

Această moșie o am de la defunctul Dumitrie, zis Dimache Polimeride și nu sunt liber a arenda moșia pe un termen de mai mult de 5 ani.

Această ipotecă o constituie în al patrulea rang și adică după ipotecă se grevează imobilele ipotecate către Societatea de Credit funciar Rural, după d-l Samuil Arie, de 60000 lei, după ipoteca d-l Christ D. Elefterescu, de 30000 lei.

Subscrișă, în afară de aceste sarcini, muma mea D-na Perdica Polimeride are pentru timpul vieții sale o parte din venitul total al întregului imobil ipotecat după ce se scad împrumuturile de mai sus și impozitele.

19. Act de împrumut cu ipotecă no. 32 din 6 mai 1895

Moșia Haritina Gigârtu, rămasă în succesiunea d-lor general Poenaru și Cațachi, ipotecată cu drept de privilegiu al statului. Datoria este de 30228 lei, pentru plată li s-a fixat termen sfârșitul lunii septembrie 1895.

ACTE DE VÂNZARE

20. Act de vânzare no. 478 din 3 mai 1904

Între Alexandru Marghiloman, rentier domiciliat în București, str. Mercur, nr.14, ca vânzător și Andrei I. Noica și Paraschiv I. Noica, domiciliați în Alexandria, județul Teleorman:

1. Eu, Alexandru Marghiloman, vând de veci, fără reținerea nici unui drept pe seama mea, moșia d-lor Andrei I. Noica și Paraschiv I. Noica, care cumpără moșia mea Ciochina ce-i mai zice Racovița din jud. Teleorman. Moșia are o întindere de 1296 pogoane. Ea se vine pe posesiunea actuală conform planului și hotărniciei făcute de inginerul Zefkide la 1850 și astfel cum o stăpânește d-l Marghiloman prin cumpărarea de la stat din anul 1886.

2. Prețul este de 375840 lei care se plătește astfel:

a. 200000 lei d-nii Andrei I. Noica și Paraschiv I. Noica i-au asupra lor datoria ipotecă cu care imobilul vândut este grevat Creditului funciar Rural iar eu vânzătorul mă consider achitat din prețul total al vânzării cu suma de 200000 lei,

b. 75840 declar eu vânzătorul că i-am primit la semnarea acestui act servind acest act drept chitanță lui Anderi și Paraschiv I. Noica,

c. 60000 lei îi voi primi la 1 oct. 1904,

d. 40000 lei îi voi primi la 1 oct. 1905.

Pentru rata c. și d. procentul va fi de 8% în caz de întârziere, iar cumpărătorii vor plăti 6% pe an cu începere de la 1 oct. 1904 până la 1 oct. 1905.

Se specifică însă în mod formal că în caz de neplată fie a ratei de 60000 lei de sub litera c. la 1 oct. 1904 și a 40000 lei de sub litera d. la 1 oct. 1905 d-l A. Marghiloman vânzătorul va avea singur și în mod exclusiv facultatea de a cere sau rezilia actul de vânzare prin scoaterea în vânzare a moșiei.

Toate veniturile până la aceasta dată de 31 dec. 1904 sunt ale vânzătorului. Rata la credit exigibilă la 1 nov. Stil nou 1904 privește pe vânzător, precum și foncierea și dările județene și comunale până la data de 31 dec. 1904.

Subsemnatul Andrei și Paraschiv I. Noica declarăm că am cumpărat moșia Ciochina sau Racovița din județul Teleorman cu condițiile și cu clauzele de mai sus cărora ne vom conforma.

Semnează

21. Titlu Definitiv no. 66 din 16 ianuarie 1904

Ministerul agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor. În numele Majestății sale Regelui Carol I.

Noi Ministru secretar de stat la Departamentul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor, în virtutea art. 1 și 60 de legea pentru înstrăinarea părții din bunurile statului de la 8 aprilie, promulgată prin M.O. nr.11 din 12 ale aceleași luni a anului 1881 și legea din 14 aprilie din 1884.

Pe baza încuviințării Consiliului de Miniștri dată prin Jurnalul nr. 3 în ședința de la 13 iunie 1886 și a întăririi regale prin Înalțul Decret nr. 2040 publicat în M.O. nr. 63 din anul 1886 în baza cărora s-a aprobat vânzarea moșiei Ciochina ce-i zice Racovița în întindere de 638 hectare situată în județul Teleorman Plasa Marginea com. Ștorobăneasa.

Văzând că d-l cumpărător conformându-se art. 45 din legea menționată mai sus a achitat întreg prețul acestei moșii de 128500 lei după cum se constată din scriptele contabilității ministerului.

Eliberăm d-lui Ioan Marghiloman prezentul titlu definitiv de proprietate al moșiei în chestiune care i s-a vândut cu drepturile și îndatoririle ce decurg din citata de mai sus lege.

Făcut în București la anul 1890, 2 martie, trecut la nr. 31.

Prim ministru secretar de stat G. Lehliu.

22. Act de vânzare no. 620 din 11 iunie 1904

Între „Naționala” Societate Generală de Asigurări în București, reprezentată de d-l Al. Băicoianu, președintele Consiliului de administrație și Baronul Feodor Nicolics de Rudna pentru 43 sutimi de părți din averea care face obiectul prezentului act.

D-l Ludvig Wich von der Reuth, tutore legal și natural al fiicei sale minore, Micheline Wich von der Reuth, pentru 19 sutimi de părți din averea care face obiectul prezentului act. Ambii reprezentați prin d-l cavalier Eduard de Vest domiciliat în Temesvar, în calitate de împuternicit cu procuri legale, datate din Budapesta, 29 martie 1904.

Baroneasa Jeanne Duka de Kadar, născută Baron Nicolics, pentru 19 sutimi de părți din averea care face obiectul prezentului act.

Contesa Elisabeth Hardegg auf Glotz und im Machlande, născută Baroneasă Nicolics, pentru 19 sutimi de părți din averea care face obiectul prezentului act. Ambele reprezentate prin d-l doctor Ignatz Rona avocat domiciliat în Temesvan, împuternicitul lor. Toți cu denumirea de vânzători.

I. Societatea „Naționala” cumpără moșia Mavrodin cu toate trupurile sale sub orice denumire cu toate imobilele ce se află pe dânsa și cu toate drepturile ce fac parte din ea situate în România, districtul Teleorman, Plasa Târgului, comuna Mavrodin, Nenciulești și Buzescu în întindere ei totală

precum o stăpânește Baron Feodor Nicolics de Rudna, părintele și socrul vânzătorilor, înaintea morții sale și precum au moștenit-o vânzătorii fără să-și mai rezerve vreun drept pe seama lor.

II. Prețul este de 4245238 lei din care se scade împrumuturile la Societatea de Credit Funciar Român, adică 50869 lei, din 2 oct. 1898.

III. Societatea „Națională”, convinsă că pentru respectarea și garantarea drepturilor individuale ale Baronesei Wilhemina Nicolics de Rudna, ce le are asupra moșiei Mavrodin, adică o rentă viageră anuală de 24000 lei coroane austro-ungare, fiecare din vânzătorii să lase în depozit la Societatea „Națională” în proporție cu partea sa capitalul necesar pentru constituirea acestei rente, pe care o va servi Societatea „Națională” în două rate semestrial cu începere din ziua depozitului capitalizat. Ridicarea capitalurilor respective va putea să aibă loc fie la încetarea rentei viagere fie și mai înainte, dacă vânzătorii sau unul din ei, produc cuvenitele dovezi despre desființarea drepturilor ce le are baroneasa Wilhemina Nicolics de Rudna față de Societatea „Națională”, asupra întregii părți sau asupra părții asigurate respective din renta de mai sus.

IV. Se specifică taxele de timbru.

V. Contractul de arendare, actualmente în vigoare cu d-l Miltiade Barbu pentru arendarea moșiei Mavrodin, împreună cu moșia Bleoturi ajunsă în proprietatea Societății „Națională” de la 22 martie 1904, contract de arendare transcris la Tribunalul Teleorman nr. 382/1896. Barbu Miltiade trece toate drepturile și obligațiunile sale asupra Societății „Națională”, cât și cauțiunea ce o are depusă la dâșii de acesta. Pentru constatarea căroră s-a încheiat acest act de vânzare în 5 exemplare.

București, iunie 1904.

23. Act de vânzare no. 372 din 23 martie 1904

Între subsemnații: Efta Tanasievici, proprietar domiciliat în comuna Buzescu, Plasa Târgului, județul Teleorman, ca vânzător pe de o parte și „Națională” Societatea Generală de Asigurare din București, reprezentată prin d-nii P. Grădișteanu, vicepreședintele Consiliului de administrație și B. Popovici directorul general al Societății, ca cumpărătoare pe de o parte. S-a convenit cele ce urmează:

Subsemnatul Efta Tanaseievici vând de veci Societății Generale de Asigurării „Națională”, care cumpără moșia mea Bleoturi, situată actualmente în cătunul Părul Rotund, comuna Nenciulești, ce-i zice și Vătășani, Plasa Târgului, județul Teleorman, în toată întinderea și limitele ei, cu toate trupurile și denumirile vechi sau noi fără a rezerva ceva pe seama mea și astfel cum o stăpânesc în virtutea actului de vânzare

autentificat sub n. 207/1895 de Tribunalul Teleorman și transcris la n. 200/1895.

Moșia în chestiune o vând liberă de orice servitute sau servicii afară de ipoteca în prim rang în favoarea d-lui Baron Feodor Nicolics de Rudna în calitate de fiu și legator universal al defunctului d-sale părinte Baron Feodor Nicolics de Rudna, care astăzi reprezintă suma de 348731,68 lei.

Prețul acestei vânzări este de 403731,68 lei din care 55000 lei mi se va număra de Societatea cumpărătoare după transcrierea actului de vânzare în registrul Tribunalului Teleorman, iar restul 348731,68 lei, care reprezintă suma netă datorată de mine, vânzătorul d-lui Baron Feodor Nicolics de Rudna în calitate de fiu legal universal al defunctului d-sale părinte Baron Feodor Nicolics de Rudna, cu ipotecă în prim rang, asupra moșiei vândute. Se va plăti de Societatea „Națională” creditorului meu ipotecar suma de 348731,68 lei, care urmează a se plăti d-lui Baron Feodor Nicolics de Rudna, reprezintă cifra creanței d-sale ipotecară de lei 404762 minus 56030,32 pe care conform contract de ipotecă dintre noi, d-sa este dator a o plăti Ministerului Agriculturii drept rest datorat pe ziua de 1 aprilie 1904 din prețul cu care statul a vândut această moșie d-lui G. Gănescu.

Eu, Efta Tanasievici, autorizez Societatea „Națională” care chiar de azi devine proprietară și intră în posesiunea moșiei vândute de mine, a primi de la Baronul Feodor Nicolics de Rudna fiul actele următoare:

1. Actul provizoriu de cumpărarea moșiei de către d-l G. Gănescu de la Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor act transcris mie prin rezoluția aceluiaș minister pusă în dosul zisului act.

2. Actul original de cumpărare a moșiei „Beloturi” de la d-l G. Gănescu.

3. Chitanțele constatatoare de plata ratelor moșiei „Beloturi” către Ministerul Agriculturii până la 1 apr. 1904.

24. Declarație chitanță no. 379 din 26 martie 1904

Subsemnatul Efta Tanasievici de profesiune proprietar domiciliat în comuna Buzescu Plasa Târgului, jud. Teleorman, declar prin acest act că am primit azi de la „Națională” Soc. Generală de asigurări în București suma de 55000 lei rest din prețul de 403731,68 lei cu care am vândut moșia mea „Bleoturi” situată actualmente în Părul Rotund, comuna Nenciulești, ce-i zice și Vătășani.

25. Act de donațiune no. 39 din 14 ianuarie 1904

Subsemnatul Ilie I. Săbăreanu, de profesiune arendaș, domiciliat în comuna Peretu, județul Teleorman, pentru a proba deosebita prietenie ce o am pentru d-na Barbara Tanasievici, de profesiune manageră, domiciliată în

comuna Buzescu, îi dăruiesc în mod irevocabil și chiar de acum următoarele imobile pe care d-sa le acceptă cu consimțământul soțului său Efta Tanasievici de profesiune proprietar, domiciliat în comuna Buzescu județul Teleorman.

a. Locul de clasa I, arătat în planul orașului Buzescu la nr. 78,79 și 80, situat în comuna Buzescu, în întindere de 30 stânjeni față și adâncime 90 stânjeni, iar în total 900 stânjeni, cuprins în actele de vânzare autentificate și transcrise la Tribunalul Teleorman sub nr. 1000/1903.

b. Parcelele însemnate pe planul comunal al comunei Buzescu, nr. 15, clasa I, moșia Mavrodin, cu nr. 74, 75, 76 și având fiecare câte 300 stânjeni Șerban Vodă, cum și parcelele nr. 128, 129 din planul comunal, nr. 15 clasa II al sub-zisei comune fiecare câte 270 stânjeni Șerban Vodă.

c. Un loc de casă împreună cu toate îmbunătățirile aflate pe dânsul, situat în comuna Buzescu trecut în planul format la nr. 15 clasa I nr. 81 cu 10 stânjeni lățime și 30 stânjeni lungime.

Se specifică că toate imobilele subscrise la litera a, b, c, le donez cu toate clădirile, împrejurimile, plantațiunile și îmbunătățirile aflate pe dânsa. Toate aceste imobile le posed în baza actului de cumpărare autentificat de Tribunalul Teleorman la nr. 1000/1903 care act l-am remis chiar de acum d-nei Barbara Tanaseievici.

D-sa va intra chiar de acum de la facerea acestui act în absoluta și deplina proprietate și posesiune a sus numitelor imobile pe care le estimăm în total la suma de 8000 lei.

Subsemnata Barbara Tanaseievici, cu autorizația soțului meu Efta Tanasievici, care semnează mai jos, declar că accept cu mulțumire donațiunea imobilelor după cum se prevede mai sus, ce a binevoit a mi le face d-l Ilie I. Săbăreanu și-am primit odată cu aceasta și actele de proprietate. București 3 ianuarie 1904

Semnează: Barbara Tanasievici, manageră, comuna Buzescu, județul Teleorman.

Efta Tanasievici, proprietar, com Buzescu, județul Teleorman.

Ilie I. Săbăran, arendaș, com. Peretu, județul Teleorman.

26. Act de vânzare no. 27 din 12 ian 1904

Eu Rada Tache Isbiceanu vând d-l Radu Stan Stoian, ambii agricultori din com. Scrioaștea, plasa Târgului, județul Teleorman, o jumătate de hectar pământ rural din 1864 pe care l-am moștenit de la decedatul meu părinte. Prețul vânzării este de 400 lei, actul se va lua de la autentificare de către cumpărător.

27. Act de vânzare cu pact de răscumpărare no. 364 din 22 martie

Hr. A. Pappazoglu, rentier domiciliat în București, str. Calomfirescu, nr. 18 și Themistocle Pană, proprietar domiciliat în București, str. Caimata, nr. 9, a intervenit următoarea convenție:

Subsemnatul Th. Pană declar că am vândut d-lui Hr. A. Pappazoglu partea mea indiviză care este de o jumătate din imobilele situate în orașul Turnu Măgurele, ce stăpânesc în indiviziune cu succesorii defunctului meu frate Panaghi Pană și anume: 1/2 din imobilul situat pe str. Elisabeta și Victoria, în întindere de 50m/50m, fațadă în str. regina Elisabeta și 40 m fațadă în str. Victoria, împreună cu toate construcțiile ce se află pe acest teren care se învecinează spre miază-zi cu locul răposatului Protopopescu, azi Th. Papadopol. Pentru suma de 9124 le vinde cu condiția ca după 3 ani, dacă nu îi va restitui banii, acesta să intre în posesia ei, dacă nu să-i dea toți banii.

28. Act de expertiză din 26 martie 1906

Subsemnatul, de profesie inginer hotarnic, domiciliat în comuna Alexandria, județul Teleorman, fiind numit prin jurnalul No. 6221 din 26 septembrie 1906 al Onor. Tribunal de Ilfov, secția III, expert în procesul de ieșire din indiviziune al moștenitorilor decedatului Grigore Burcă, după ce am depus jurământul conf. Art. 196 din proc. Civ., am citat părțile să fie față la facerea expertizii în ziua de 5 Iunie la Plosca, 7 Iunie la Roșiori și 8 Iunie la Balaci în județul Teleorman, după cum se adeverește prin recipisele oficiului poștal Alexandria, cu numerile 481, 482, 483, 484, 485 de la scrisorile recomandate trimise.

În zilele de mai sus, transportându-mă la fața locului și în lipsa tuturor părților am procedat la expertizare, găsind următoarea avere:

1. Jumătate din Lotul II al moșiei Plosca de sus-Nicopol, compus din trei trupuri și un loc de casă în sat.

a) Trupul cel mare, în întindere de 114^{ha}. 22^a. 27^{ca}, învecinat la sud și sud-vest cu Lotul I, la apus cu moșia Bogdana, la nord și nord-vest cu Lotul III și la răsărit cu terenul locuitorilor.

b) Un alt trup în marginea satului spre comuna Peret, în întindere de 20^{ha}. 60^h. 76^{ca}, învecinat la sud cu lotul I, la nord cu Lotul III, la apus cu Lotul IV și Lotul V, și la răsărit cu terenul locuitorilor.

c) Un alt trup, în întindere de 9^{ha}. 32^a. 06^{ca}, învecinat la sud cu Lotul I, la nord cu Lotul III, la apus cu Apa Băricea și la răsărit cu râul Vedea.

d) Locul de casă din sat, în întindere de 19^a. și 53^{ca}, învecinat la nord cu Lotul III, la sud cu Lotul I, la apus cu terenul locuitorilor, iar la răsărit cu un loc viran.

Evaluând ha la 660 lei, valoarea totală a jumătății din Lotul No. II este de 85392 lei și 18 bani.

2. Un loc de casă și mai multe ecarete, situat în strada Carpați, orașul Roșiori, învecinat la nord cu proprietatea Leanca Dimion, la sud cu proprietatea Guță Burcă, la răsărit cu strada Carpați, iar la apus cu Grădina Bârleanului.

Valoarea este de 10000 lei.

3. Lotul Ecaterina Burcă din moșia Balaci-Nicopol, învecinat la nord cu lotul Sevastița Pietraru, la sud și răsărit cu moșia Zîmbreasca și la apus și sud vest cu moșia Doagele.

Lotul are o întindere de 327^{ha.} 77^{a.} 50^{ca.} pământ arabil, 50^{ha.} 25^{a.} 18^{ca.} pădure stejerică, ca de vreo 8 ani vîrstă și un loc de casă în sat în întindere de 2^{ha.} 87^{a.} 63^{ca.}

Am evaluat ha de pământ arabil la 600 lei, iar de pădure la 700 lei.

Valoarea totală este de 233566 lei, 92 bani.

Întreaga avere am împărțit-o în următoarele patru loturi, excluzând casa și locul ei din Roșiori, avere care urmează a se vinde prin licitație, iar banii rezultați a se împărți în mod egal la fiecare din loturile 1, 2 și 3.

Lotul N° 1. compus din:

a)	70 ^{ha.} 60 ^{a.} 94 ^{ca.} pământ arabil	valoare	42041 lei 64 bani
b)	50 ^{ha.} 25 ^{a.} 18 ^{ca.} pădure	valoare	35176 lei 26 bani
c)	0 ^{ha.} 95 ^{a.} 87 ^{ca.} loc de casă	valoare	575 lei 22 bani
d)	a treia parte din valoarea casei din Roșiori 3333 lei 33 bani, se va da de moștenitorul căruia îi va cădea Lotul No. 4 din Plosca	valoare	1113 lei 32 bani
	Total		82239 lei 77 bani

Lotul No. 1 se învecinește la nord cu Lotul Sevastița Pietraru, la apus cu moșia Doagele, la răsărit cu Lotul No. 2, iar la sud-vest cu moșiile Doagele și Zîmbreasca la sud.

Conturul Lotului este următorul: de la movila de hotar No.1, pornind spre răsărit în linie dreaptă 550 m. pînă la movila No.2, de aci tot în linie dreaptă 1100 m. pînă la movila No.3, iar de aci 250 m pînă în movila No.4, din movila No. 4 în linie dreaptă spre sud 750 m pînă în movila No.5 de aci hotarul apucă în linie dreaptă spre vest 535 m pînă în movila No.6 din marginea pădurei Hodorogul; spre nord-vest 310 m pînă în movila No.7; 580 m pînă în movila No.8 și de aci 810 m pînă în movila No.1.

Lotul No. 2. compus din:

a)	128 ^{ha} . 85 ^a . 28 ^{ca} . pământ arabil	valoare	77311 lei 68 bani
b)	un loc de casă, întindere 0 ^{ha} . 95 ^a . 87 ^{ca}	valoare	575 lei 22 bani
c)	a treia parte din valoarea casei din Roşiori		3333 lei 33 bani
d)	se va da de moştenitorul Lotului 4		1019 lei 54 bani
	Total		82239 lei 77 bani

Lotul No. 2 se învecineşte la nord cu lotul C. Pietraru, la sud cu moşia Zîmbreasca, la apus cu Lotul No. 1, iar la răsărit cu Lotul No. 3.

Conturul lotului este următorul: din movila No. 4 până în movila No. 9 pe o lungime de 1 700 m; din movila No. 9, 731 m până în movila No. 10; de aci 1350 m până în movila No. 11 şi din movila No. 11 până în movila No. 5, 420 m, iar de aci până în movila No. 4, 750 m.

Lotul No. 3. compus din:

a)	128 ^{ha} . 85 ^a . 28 ^{ca} . pământ arabil	valoare	77311 lei 68 bani
b)	0 ^{ha} . 95 ^a . 87 ^{ca} . loc de casă	valoare	575 lei 22 bani
c)	A treia parte din valoarea casei din Roşiori		3333 lei 33 bani
d)	Se va da de moştenitorul lotului 4 ...		1019 lei 54 bani
	Total		82239 lei 77 bani

Lotul No. 3 se învecineşte la nord cu Lotul S. Pietraru, la sud cu moşia Zîmbreasca, la apus cu Lotul No. 2, iar la răsărit cu moşia Zîmbreasca.

Conturul Lotului este următorul: din movila No. 9 pînă la movila No. 12, 1650 m, de aci urmează matca văii Burliştea pînă în movila no. 13, de unde porneşte 1650 m spre vest pînă în movila no. 10 şi de aci 731 m pînă în movila No. 9.

Lotul No. 4. compus din:

a) Jumătatea Lotului II din moşia plosca de sus-Nicopol, în întindere de 129^{ha}. 38^a. 21^{ca}. Şi în valoare de 85392 lei 18 bani, cu îndatorire de a plăti spre complectare: lotului No. 1 suma de 1113 lei 32 bani, iar Loturilor No. 2 şi No. 3 câte 1019 lei, 54 bani.

Alătur şi două schiţe de plan pe scara 1/10000, a felului cum s-a împărţit loturile pe teren.

Alexandria,
1908,
Septembrie

Inginer-Expert
Anton Văcăreanu

29. Act de vânzare de cumpărare din 18 iunie 1940⁹³⁵

Între subscrișii: General Constantin Pietraru, domiciliat în Comuna Putinei, Județul Teleorman, cu domiciliul ales în București, Bd. Lascăr Catargiu No. 16, la mandatară mea Doamna Jane col. Gr. Protopopescu, prin mandatară mea specială Doamna Jane col. Gr. Protopopescu, împuternicită prin procură specială, autenticată de Ambasada Română din Paris sub No. 62 din 29 Mai 1940, legalizată de Ministerul Afacerilor Străine român sub No. 3588 din 18 Iunie 1940, în calitate de vânzător, pe de o parte, și Irina Malaxa și Constantin Malaxa, copiii minori ai Domnului Inginer N. Malaxa, prin tatăl lor Inginer Nicolae Malaxa, domiciliați în București, Aleea Alexandru No. 38, reprezentați prin mandatarul nostru Dl. Gh. A. Mincu, împuternicit prin procură specială aut. de Trib. Ilfov, S. Not. Sub No.... din ... August 1940, în calitate de cumpărători, pe de altă parte, au intervenit următoarele:

1. Subscrișul General Constantin Pietraru am vândut de veci, fără a reține nimic pe seama mea, D-lor: Irina Malaxa și Constantin Malaxa, cari cumpără în părți egale, întreaga moșie proprietatea mea numită Putinei, situată pe teritoriul Comunei Putinei, Plasa Călmățui, Județul Teleorman.

Moșia ce am vândut are în total o suprafață de cca. 230 ha 7865 m.p. (douăsutetreizeci ha și 7865 m.p.) și se compune din două trupuri și două conace și anume:

a) Trupul cel mare, zis „dela Pădure”, situat pe dreapta Șoselei ce duce de la Dracea la Putinei, trup care se învecinește: la răsărit cu lotul proprietatea Doamnei Jane col. Gr. Protopopescu, la răsărit și miază-noapte cu apa Călmățuiului până în firul apei și cu Islazul Comunei Putinei; la miază-noapte și apus cu Islazul și terenurile de muncă ale locuitorilor din Comuna Putinei, de cari se desparte printr-un șanț; la miază-zi cu șoseaua Dracea-Putinei.

De acest trup aparține și un clin de teren în suprafață de 7 ha, 0950 m.p. cuprins între șoseaua ce duce de la Dracea la Putinei și loturile vândute la săteni, clin situat pe partea stângă a acestei șosele.

b) Trupul cel mic, denumit „Pătulele de la Vii” situat la capătul drumului de acces numit Drumul Viei, drum care pornește din Drumul lui Traian.

Acest trup de formă regulată dreptunghiulară, este mărginit pe toate laturile sale de partea expropriată din moșia Putinei și se găsește indicat și delimitat pe planul moșiei, ce face parte integrantă din acest act, spre miază-noapte cu o linie dreaptă ce unește numerile topometrice ale planului 441-435; la răsărit cu o linie dreaptă ce unește numerele 435-450;

⁹³⁵ Arhiva Primăriei comunei Putinei.

la miază-zi cu o linie dreaptă ce unește numerele 450-449; și spre apus cu o linie dreaptă ce unește numerele 449-441.

Pe acest trup se găsește o vie de cca. 2 ha 4081 m.p. din care parte este pe rod.

c) Curtea proprietății în suprafață de 2 ha 7556 m.p. situată în marginea satului Putineiu, lângă Șoseaua județeană Turnu Măgurele-Roșiori, și care se vinde cu tot ce se află pe ea: teren, casa proprietății, toate clădirile pentru personal, grajduri, magazii, instalații, plantații, inventarul viu și mort aflător pe moșie, precum și tot mobilierul aflat actualmente în casă, afară de mobilierul, vesela, lămpile, saltelele și covoarele proprietatea Doamnei Jane col. Gr. Protopopescu, cum și tablourile și biblioteca cu cărți a familiei Pietraru.

d) Conacul de la Pătule în suprafață de 3 ha 4422 m.p. situat pe deal, în apropiere de curtea proprietății, în dreapta șoselei ce duce de la Roșiori la Turnu Măgurele, și legat de curtea proprietății printr-un teren proprietatea vânzătorului, cumpărat de mult timp de la Ion Gojnea, azi decedat. Acest conac este împrejmuit cu ulucă și se vinde cu toate construcțiile aflătoare pe el, case de locuit pentru personal, pătulele pentru recoltele de porumb etc.

Moșia descrisă în compunerea de mai sus, este conturată cu culoare verde pe planul alăturat actului de față și care face parte integrantă din el, și se vinde în întregime, terenul cu toate construcțiile, conacele cu mobilierul din casă, inventarul viu și mort. Instalațiile, toate ecaretele, la capătul drumului de acces numit Drumul viei, drum care pornește din Drumul lui Traian.

e) Curtea proprietății în suprafață de 2 ha 7556 mp situată în marginea satului Putineiu, lângă șoseaua Județeană Turnu Măgurele - Roșiori de Vede, și care se vinde cu tot ce se află pe teren, casa proprietății, toate clădirile pentru personal, grajduri, magazii, instalații, plantații, inventarul viu și mort aflător pe moșie, precum și tot mobilierul aflat actualmente în casă, afară de mobilierul, vesela, lămpile, saltelele și covoarele proprietatea Doamnei Jane col. Gr. Protopopescu, cum și tablourile și biblioteca cu cărți a familiei Pietraru.

f) Conacul de la Pătule în suprafață de 3 ha 4422 mp situat pe deal, în apropiere de curtea proprietății, în dreapta șoselei ce duce de la Roșiori la Turnu Măgurele, și este legat de curtea proprietății printr-un teren proprietatea vânzătorului, cumpărat de mult timp de la Ion Cojnea, azi decedat. Acest conac este împrejmuit cu ulucă și se vinde cu toate construcțiile aflătoare pe el, case de locuit pentru personal, pătulele pentru recoltele de porumb etc.

Moșia descrisă în compunerea de mai sus, este conturată cu culoare verde pe planul alăturat actului de față și care face parte integrantă din el, și

se vinde în întregime, terenul cu toate construcțiile, conacele cu mobilierul din casă, inventarul viu și mort, instalațiile, toate ecaretele, precum și toate plantațiile, semănăturile, și recoltele aflătoare pe moșie, subscrisul vânzător înțelegând să vând doar bunurile proprietatea mea cari compun moșia Putinei, Comuna Putinei, Județul Teleorman, fără a mai rezerva nimic pe seama mea, așa cum aceste bunuri sunt stăpânite de mine astăzi, și cum au rămas după toate expropriările făcute, după toate vânzările ce au consimțit cu acte transcrise, cât și prin cele două acte sub semnătură privată din noiembrie 1939 prin care am vândut o suprafață totală de 2 ½ (două și jumătate) pogoane către sătenii Florea Căpățână și Stan Bold prin actele vizate de Administrația Financiară Teleorman sub No. 4468 și 4455 din 28 octombrie 1939.

Subscrisul vânzător stăpânesc această moșie prin cumpărare de la „Generală” Societate de Asigurări prin actul autentificat de Tribunalul Ilfov S. Not. Sub No. 5897/908, transcris la Tribunalul Teleorman, S.I. Sub No. 695 din 26 Mai 1908.

g) Prețul acestei moșii de lei 90000, pe hectar adică în total lei 20770785.

Acest preț s'a achitat în întregime și s'a încasat de vânzător, în modul următor:

a. Lei 5000000 (cincimilioane) s-au încasat de Dl. General Constantin Pietraru, prin mandatară sa Doamna Jane col. Gr. Protopopescu prin cecul no. 498393 emis de Banca Agricolă asupra Băncii Naționale a României la 18 iunie 1940, ca aconto asupra prețului, conform convenției-chitanță intervenită în acea zi, vânzătorul confirmând această încasare și prin actul de față care ține loc de chitanță autentică.

b. Lei 2798376 (douămilioane șaptesutenouăzecișioptmii treisute șaptezeciși șase) s-a plătit din ordinul Doamnei Jane col. Gr. Protopopescu, mandatară D-lui General Const. Pietraru pentru contul D-lui General Const. Pietraru, Creditului Agricol Ipotecar al României, din București pentru achitarea integrală a creanței ipotecare în rangul I, constituită de Dl. General Constantin Pietraru prin actul de ipotecă înscris la Trib. Teleorman S.I. sub No. 9/935 asupra moșiei Putinei.

Chitanța de plată și descărcare completă a D-lui General Constantin Pietraru de această datorie, semnată de Creditul Agricol ipotecar al României, a fost remisă și primită de Dl. General Constantin Pietraru prin mandatară sa Doamna Jane Col. Gr. Protopopescu în preț la autentificarea prezentului act, care servește și drept dovada autentică de primire.

c. Lei 12972459 (douăsprezecemilioane nouășuteșaptezecișidouămii, patrusutecincizecișinouă) reprezentând toată diferența până la complectarea

întregului preț de Lei 20770785 urmează a le primi Constantin Pietraru de la cumpărător [...].

30. Cererea locuitorilor din Zimnicea în timpul răscoalei din 11 martie 1907⁹³⁶

DOMNULE CAPITAN

Subsemnații în delegație avem onoarea a supune la cunoștința dumneavoastră următoarele dorințe ale locuitorilor țăranilor din Zimnicea și împrejurimi:

I. Cerem Înaltului Guvern a legifera de a ni se da nouă moșia Zimnicea și celelalte de prin împrejurimi și vom răspunde plata de arendă după cum se va chibzui de Guvern, garantat de casa Centrală a Băncii Populare.

II. Fiind timpul apropiat pentru ieșirea la munca câmpului, cerem să nu fim împiedicați de a face semănăturile trebuincioase spre a nu rămâne muritori de foame ca în trecut, căci semănând în pământ avem speranța de a culege și ne obligăm a ne supune legilor ce va face Guvernul. În această direcție și să ni se dea cât atât pământ după puțința brațelor fiecăruia muncitor atât de muncă cât și de pășunatul vitelor.

III. Cerem ca să fim toți egali la alegerea deputaților pe care îi trimitem în Cameră la facerea legilor țării noastre.

IV. Cerem ca să nu se condamne nici unul din răsculați pentru devastările comise făgăduind să fim liniștiți de azi înainte căci suntem deopotrivă.

Delegați: I. Pârlivie, A. Bătrânul, N. I. Stăncioiu, F.G. Suhoianu,
Zimnicea 11 martie 1907.

31. Proces-verbal de preluare a conacului ing. I. Noica (com. Pielea, jud. Teleorman)⁹³⁷

Astăzi, 17 martie 1949, la Beiu Teleorman, noi, Ionescu Gheorghe, în calitate de administrator delegat de P.M.R. și Tratidan Viorel, subadministrator și delegat al fermei Filimon Sârbu, din com. Pielea, jud. Teleorman, de față fiind Nică Bălărie, primarul com. Beiu, și Ștefan Ciucă, secretarul org[anizației] P.M.R. local, în baza delegațiilor din 2 martie 1949 și Decretului nr. 187 din 2 martie 1949 al Prezidiumului Marii Adunări Naționale, am procedat azi, data de mai sus, primul la predarea și secundul

⁹³⁶ BJTAN, fond *Curtea cu jurați*, ds. nr. 25/1907, partea I, f. 350.

⁹³⁷ Idem, fond *Prefectura Județului Teleorman*, ds. nr. 109/1949, f. 83-88.

la primirea bunurilor aflate la conacul și moșia fostului proprietar, ing. I. Noica, din com. Pielea, jud. Teleorman, după cum urmează:

1. Terenuri

Arabil - 3,68 ha; grădini - 1 ha; pășuni - 15,37 ha; păduri - 11,77 ha; curți - 4,87 ha (inclusiv terenul clădit).

2. Construcții

Casa de adăuție, din zid acoperit cu tablă; locuință ad[ministra]tor, zid de cărămidă cu tablă, locuință personal de cărămidă, nelocuibilă; locuință lucrătorii cărămidă acoperită cu tablă - 2 locuințe; 1 grajd animale uzat; 1 cocină de porci veche; 1 coteț de păsări vechi; 2 magazii de cereale în stare de reparație de scânduri; 1 pătul porumb de lemn în stare de reparație; 1 pivniță de cărămidă stare bună; 2 puțuri bune; 1 ghețarie în stare deteriorată.

3. Inventar viu

3 cai muncă [de] rasă comună; 2 boi de muncă [de] rasă moldovenească; 1 vacă corcitură Zimental; 1 vițelușă [de rasă] comună de 3 luni; 6 scroafe York; 2 scrofițe de 3 luni; 3 purcei de 3 săptămâni; 4 scrofițe de 3 săptămâni; 10 scrofițe de 3 zile; 2 vieri; 1 cocoș obișnuit; 4 găini obișnuite; 3 rățoi obișnuți; 8 rațe obișnuite; 4 găscani obișnuți; 7 găște obișnuite; 2 curci obișnuite; 2 curcani obișnuți.

[4.] Inventar mort

3 pluguri tracțiune animală; 1 polidisc; 2 boroane (grape) cu 3 câmpuri; 1 semănătoare cu 20 rânduri Melichar; 1 tăfălug de fier cilindric; 1 rariță fier; 1 cositoare; 1 greblă mecanică reformată; 1 batoză porumb mecanică reformată; 1 tocătoare de fân și paie; 1 tocătoare de sfeclă; 1 motor; 3 butoaie fier de 200 lt.; 1 lanț de măsurat; 1 cântar terizie; 1 baie completă în stare bună; 1 lampă petrol pt. încălzit; 3 rafturi cămară uzate; 1 oglindă; 1 curea de transmisie de pânză de 8/L5; 1 petromax defect; 1 damigeană de 5 lt. cu coș; 1 fotoliu netapițat; 2 lămpi uzate; 6 putini dif[erite]; 1 cutie pentru gunoi; 4 lopeți uzate; 19 fiare de plug uzate; 2 tuburi semănătoare; 2 tănjel[e] de fier; 1 tănjală de lemn; 2 juguri complete; 2 cefi de jug; 1 oiște completă uzată; 1 greblă de lemn uzată; 1 agrenor fără cuțite; 10 sape reformate; 10 săpăligi; 3 cazmale uzate; 1 coasă veche; 20 kg. sare; 1 ladă pentru mălai; 1 cruce grapă uzată; 1 sită trior uzată; 6 saci uzați; 1 cergă uzată; 15 d. de sămânță de măur (dughie); 5 perii mașină agrenat bumbac și 5 cuțite; 1 vergea fier de 4 m.; 1 lădiță pentru hrană cai; 2 d. dal pentru măsură; 1 pompă tras motorină uzată; 1 butoaie de fier de 50 lt.; 1 cablu de sârmă; 1 godin uzat; 1 șopron pentru căruțe în stare de reformă; 1 capră de fier pentru uns căruța; 1 per. răscruci uzată; 3 zăbale, 1 cuier, 1 tr[e]pied pentru șa; 3 cornățele, 1 clopot, 1 coș de

moară; 1 lampă de vânt uzat; 3 felinare de vânt pentru curte; 1 greblă fier, 1 lopată, 1 sapă, 1 cutie lemn pentru grăunțe animale uzată; 2 coșuri din nuiele; 1 odgon (pălimar) sârmă; 2 țevi dif. pentru motor; 1 cuțit mașină de secere; 1 per. răscruți de lemn; 1 pompă de tras gaz; 2 ferestre (geamuri) uzate; 1 stropitoare uzată de tablă; 1 botă de brad; 2 hârdâiașe de lemn; 1 lavuar uzat; 1 bordei de pământ, acop[erit] cu țiglă reformă; 1 separator; 1 doniță de muls; 2 ligheane uzate; 1 mașină de călcat uzată; 3 polonice dif.; 1 mașină de tocat carne; 1 tavă de servit, 1 mașină de tocat mică; 5 forme de copt prăjituri noi; 2 strecurători; 6 măhuri uzate; 18 suporturi tacâm; 1 coș de rufe; 1 bideu; 2 sfeșnice mici metal; 1 găleată faianță cu capac; 1 tavă de aramă întinsă; 1 plasă hamac (leagăn); 3 cale faianță; 2 ligheane pentru vase; 1 răzătoare; 1 presă fidea; 2 tăvi tablă pentru gătit; 2 tigăi; 1 strecurătoare bulion; 3 ibrice; 3 tăvi pentru servit; 6 capace dif.; 2 tigăițe uzate; 1 solniță; 1 strecurătoare ceai; 15 farfurioare diferite; 1 tirbușon defect; 2 funduri de lemn; 10 cești diferite; 2 suporturi ouă; 2 pâlnii uzate; 1 ibric marmură; 1 lampă spirt uzată; 1 mașină de râșnit cafea; 1 samovar de alamă; 1 mașină râșnit piper; 1 tingire aramă; 1 lampă pentru gătit; 1 ciubăr lemn pt. înghețată; 25 borcănășe sticlă dif.; 2 oale de pământ; 1 piuliță de aramă; 16 sticle goale dif.; 1 lanț curățat coșul; 2 damigene; 1 borcan de pământ; 2 ciururi site; 1 coș de rufe mic; 1 planșetă tăieței, 1 topor mare și 1 mic; 1 felinar și 5 lămpi; 2 cazmale și 1 greblă; 13 forme prăjituri mici; 1 spirtieră de piatră; 2 borcane de sticlă mari; 2 albi lemn dif.; 9 farfurii adânci; 17 farfurii întinse; 2 farfurii întinse mici; 1 sosieră; 1 farfurie desert; 3 platouri diferite; 2 farfurii mari pentru servit; 1 solniță; 1 salatiere; [indescifrabil] suporturi ouă; 1 castron supă; 9 compotiere de sticlă; 9 scrumiere de sticlă; 18 pahare de țuică; 1 farfurie întinsă pentru servit; 1 fructieră; 1 farfurie mică; 5 farfurii desert; 1 farfurie întinsă cristal; 1 fructieră; 1 fructieră de sticlă; ; 14 pahare de vin; 11 castronașe iaurt; 3 bomboniere ceramică; 1 vază de nuiele mare; 4 scrumiere; 1 vază flori; 2 oale pământ; 2 borcane pământ; 1 borcănăș pentru muștar; 1 farfurie de pământ; 1 farfurie de servit; 1 oală de pământ; 2 sticle borcănate; 1 tigaie ochiuri; 1 tal; 3 găleți de zinc uzate; 1 bazin (rezervor motorină) ciment; 1 afumătoare de scânduri; 6 perdele uzate; 1 față masă; 2 perine mici; 2 țişlaifere; 1 cămașă damă; 1 ie; 1 fustă; 1 bluză cu fluturi; 1 săculeț cu obiecte de îmbrăcăminte copii; 2 haine copii; 1 rochie damă; 3 rochii damă uzate; 1 costum bărbat; haine uzate; 1 pantalon bărbat uzați; 1 costum haine sport (fantezie); 1 pulover; 1 vestă; 1 haină de vară; 10 cămăși de zi bărbat uzate; 2 cămăși noapte uzate; 2 per. chiloți bărbătești; 7 cămăși damă dif. de zi; 2 fețe de masă; 14 șervețele de masă dif.; 8 țişlafăre dif.; 2 prosoape borangic; 4 fețe de pernă; 30 șervețele dif.; 4 m pânză albă; 10 perdele cânepă; 1 pled in; 1 pardesiu bărbat uzat; 2 pijamale de copil uzate; 1 bluză;

3 per. pantalonași uzați de in; 1 pijama copil (halat); 1 per. pantalon pijama; 1 haină copil; 6 cravate uzate; 3 per. jartiere; 1 scul ață pescărească; 1 scul lână; 1 scul bumbac; 10 per. sandale damă uzate; 3 per. cizme bărbat uzate; 4 per. mănuși damă; 3 per mănuși bărbat; 5 per. șosete uzate; 3 per. ciorapi bărbați uzați; 1 batic damă; 2 sutiene; 1 jachetă de copil; 1 cojoc mic fără mâneci; 1 cojoc mic cu mâneci; 1 șapcă sport bărbat; 8 perdeluțe dif. mărimi; 9 preșuri uzate și 2 covorașe mici; 3 rogojini vechi; 8 kg săpun rufe nou; 1 aparat radio E.E.G.; 1 măsuță pentru radio; 2 acumulatori; 1 barometru; 840 kg orz de toamnă; 280 kg ovăz comun; 1.120 kg porumb boabe; 800 kg orez nedecorticat; 2250 kg mazăre furajeră; 28 kg floarea soarelui comună; 30 kg ricin; 60 kg in sămânță; 44 kg zoană cereale; 2000 kg paie de grâu; 3 răftulețe mici; 1 scaun format bancă; 2 șeslunguri; 1 cazan mare aramă; 1 butoi de lemn; 19 ltr. ulei fl[oarea] soarelui.

Drept pentru care am încheiat prezentul proces verbal spre cele legale.

Am predat
Ionescu Gheorghe

Am primit
[nesemnat]

Față la predare
Nică Bălărie

32. Inventarul alimentelor și obiectelor de uz casnic confiscate de autorități de la Zamșa Anton din comuna Adămești, Teleorman, în martie 1949⁹³⁸

Varză -1 butoi; murături -1 puțină; usturoi - 2 funii; arpagic - 25 kg; morcovi - 20 kg; praz - 250 fire; ulei - 66 kg, ceapă - 50 kg; untură în tinichea - 20 kg; untură 5 borcane - 5 kg; brânză 1 borcan - 5 kg; fasole 8 kg; șuncă 10 kg; făină 438 kg; porumb drugi 70 d.d; grâu 250 kg, una căldare aramă cu găsimă pentru săpun 15 kg; 19 cratiți diferite; 20 tăvi smălțuite; tuci aluminiu; o mașină de gătit; o piuliță de aramă; copaiie pentru pâine; un ibric smălțuit; 26 farfurii diferite; 10 cești cafea; 3 cuțite; 8 furculițe; 10 linguri; o tavă de tuci; o tigaie aramă; 2 pâlnii; o găleată; o stropitoare; 5 pahare diferite; un țervet; un curel pentru mălai; o ceașcă faianță; o masă înfundată; o masă obișnuită; 4 scaune; o mașină de gătit veche, 2 lămpi nr.11; o ladă pentru făină; o mașină de călcat; 3 perne mari, 2 perne mici, o pereche păslari, un brici pentru bărbierit, 3 saci de casă, 6 kg lână; 1 250 gr fir de bumbac; 0,88 kg bumbac îndrugat; o bicicletă Brenator; 2 pompe bicicletă; o pereche pantaloni; o pereche mănuși piele; bretele pantaloni; un cauciuc nou bicicletă; 2 cauciucuri vechi; o pilă fierăstrău; o bucea; 2 curele; 3 kg smântână; un ferăstrău; 2 putini stejar goale; 5 l gaz; 8 găini; 1 cocoș; 2 porumbei; 2 iepuri; 7 curci; o juncă cu vițel;

⁹³⁸ Idem, fond P. M. R. - *Comitetul Județean Teleorman*, ds. nr. 58/ 1948-1949, f. 121-123.

o ladă pentru tărâțe; 150 kg tărâțe; 2 pături; o șapcă; 10 kg săpun de rufe; o scroafă cu 7 purcei; o sapă; 2 săpăligi; un ciocan de fier; o coasă completă.

Din prezentul inventar mi s-a restituit următoarele:

10 kg ulei; 5 kg untură; 60 kg făină; o lampă; o pernă mare; o lampă; saci; 5 kg săpun rufe.

La prezentul inventar se adaugă următoarele lucruri ce le-am avut împrumutate de la locuitorii din sat:

Cleşte cuier; un fierăstrău; o pilă rotundă; 4 m lanț lungime; o puțină; un butoi; o furcă de fir.

Textul Decretului-lege pentru înfăptuirea reformei agrare

M.O. nr. 68 bis din 23 martie 1945

Asupra raportului ministrului nostru secretar de stat la Departamentul Agriculturii și Domeniilor cu nr. 48040 din 22 martie 1945, văzând jurnalul Consiliului de Miniștri cu nr. 448/945.

Am decretat și decretăm:

Decret - lege pentru înfăptuirea reformei agrare nr. 187/1945

CAPITOLUL I

Scopul legii. (Dispozițiuni generale)

Art. 1 - Reforma agrară este pentru țara noastră o necesitate națională, economică și socială. Agricultură României se va sprijini pe gospodării puternice, sănătoase și productive, pe gospodării care sunt proprietatea particulară a celor care le stăpânesc.

Art. 2 - Scopul reformei este:

a. Mărirea suprafețelor arabile ale gospodăriilor țărănești existente care au mai puțin de 5 ha;

b. Crearea de noi gospodării țărănești individuale pentru muncitorii agricoli fără pământ;

c. Înființarea prin apropierea orașelor și a localităților industriale, a unor grădini de zarzavaturi pentru aprovizionarea muncitorilor, funcționarilor și meseriașilor;

d. Rezervarea unor terenuri pentru școli agricole și ferme experimentale model în vederea ridicării nivelului culturilor agricole, a producției de semințe, selecționate, a creșterii vitelor și creării și dezvoltării industriei agricole, terenuri care vor fi sub administrarea Statului.

CAPITOLUL II

Exproprierea

Art. 3 - În scopul înfăptuirii reformei agrare, trec asupra Statului pentru a fi împărțite plugarilor îndreptățiți la împrăștiere și pentru a constitui rezervele prevăzute la art. 2, pct. c și d, următoarele bunuri agricole cu inventarul viu și mort afectat lor:

a. Pământurile și proprietățile agrare de orice fel aparținând cetățenilor germani și români, persoane fizice sau juridice, de naționalitate (origine etnică) germană, care au colaborat cu Germania hitleristă;

b. Pământurile și alte proprietăți agricole ale criminalilor de război și ale celor vinovați de dezastrul țării;

c. Pământurile celor care s-au refugiat în țările cu care România este în stare de război ori s-au refugiat în străinătate după data de 23 august 1944;

d. Terenurile și toate bunurile agricole ale absenteiștilor;

e. Terenurile celor care în ultimii șapte ani consecutivi nu și-au cultivat pământurile în regie proprie, cu excepția loturilor până la 10 ha;

f. Bunurile agricole de orice fel ale cetățenilor români care s-au înscris voluntari pentru a lupta împotriva Națiunilor Unite;

g. Bunurile de mână moartă;

h. Prisosul terenurilor agricole constituind proprietăți ale persoanelor fizice care depășesc suprafața de 50 ha, și anume: pământul arabil, livezile, fânețele, pășunile, bălțile și iazurile artificiale, fie că servesc sau nu pentru pescuit, mlaștinile și terenurile inundabile;

Art. 4 - Construcțiunile, conacele, armanele, drumurile, livezile și ori lucrări de îmbunătățiri funciare, cu toate instalațiile lor, vor fi cuprinse în cota de 50 ha, prevăzută la art. 3, pct. h, proprietarul având dreptul de a alege cota rezervată pentru dânsul de unde voiește, dar într-un singur loc.

Art. 5 - Se consideră ca o singură proprietate agricolă în ce privește aplicarea art. 4, pct. h:

a. Terenurile agricole aparținând aceluiași proprietar, aflate în diferite părți ale țării;

b. Proprietățile agricole ale soțului și soției;

În cazul când soția are proprietate separată de a soțului, moștenită sau primită ca zestre înainte sau după căsătorie și dovedită cu acte, va rămâne asupra soției 10 ha, cu latitudinea din partea soților de a-și rezerva cotele legale din una sau ambele proprietăți, după buna lor învoială;

c. Proprietățile agricole ale părinților și copiilor minori;

d. Bunurile agricole aflate în coproprietate.

Art. 6 - Tractoarele, batozele, locomobilele, secerătoarele și combinele de pe bunurile agricole prevăzute la art. 3 trec asupra Statului, care va crea centre județene de închiriat mașini agricole la dispoziția agricultorilor.

Celelalte unelte agricole și animalele de tracțiune trec asupra Statului, proporțional cu suprafața de teren agricol expropriat și vor fi date țăranilor împrumietăriți.

Art. 7 - Toate bunurile agricole arătate în art. 3 și 6 trec imediat, fără nici o despăgubire, pe deplin, în proprietatea Statului, pentru scopurile arătate la art. 2.

CAPITOLUL III

Excepții de la exproprieri

Art. 8 - Sunt exceptate de la exproprierie și lăsate în proprietatea actualilor titulari: orezăriile existente, bunurile agricole aparținând mănăstirilor, mitropoliilor, episcopiilor, bisericilor, parohiilor și așezămintelor bisericești, bunurile Domeniilor Coroanei, ale Eforiilor și Așezămintelor spitalicești, precum și cele ale Academiei Române, Casei Școalelor și celorlalte așezăminte de cultură, ale composesoratelor, urbariatelor, obștilor și cooperativelor sătești, de asemenea și fânețele și pășunile aparținând comunelor și în general toate bunurile făcând parte din patrimoniul Statului.

CAPITOLUL IV

Procedura exproprierii și împrumietării

Art. 9 - Primarii comunelor rurale sunt obligați ca în termen de 10 zile de la publicarea prezentei legi în Monitorul Oficial să întrunească în adunare generală pe toți țăranii plugari din comuna respectivă, fără pământ sau care au până la 5 ha teren proprietate, pentru alegerea comitetului local de împrumietărire, compus din 7-15 membri. Rezultatul alegerii va fi înscris într-un proces-verbal semnat de toți cei prezenți.

Art. 10 - În scopul colaborării cu organele de Stat, pentru îmfăptuirea reformei agrare, se creează comisii de plasă pentru a coordona lucrările reformei agrare și a hotărî asupra diferendelor între sate și comune precum și între proprietari și cei îndreptățiți la împrumietărire, diferende născute din aplicarea reformei agrare. Comisiile de plasă se compun din membrii delegați de comitetele locale, fiecare Comitet trimițând câte doi delegați. Comitetele de plasă pot admite îndreptățiți la împrumietărire și din altă plasă.

Președintele comisiei de plasă pentru reforma agrară va fi delegat de Ministerul Agriculturii și Domeniilor. El poate fi un magistrat sau jurist.

Art. 11 - Comitetele locale pe comune fac tabelele bunurilor agricole care urmează a fi trecute asupra statului, tabelele celor îndreptățiți la împrumietărire și la repartizarea de inventar agricol trecut asupra Statului, precum și tabelele comunelor lipsite de pășune.

Art. 12 - La împrăprietărire vor avea întâietate ostașii care sunt concentrați sau mobilizați și toți cei care au luptat împotriva Germaniei hitleriste.

Art. 13 - Prefectura de județ, în urma încheierii lucrărilor de împrăprietărire, va elibera titlul de proprietate celor împrăprietăriți, precum și comunelor pentru islazuri, asupra loturilor ce li s-au atribuit.

Art. 14 - Mărimea loturilor gospodăriilor noi create ca și mărimea loturilor gospodăriilor mici, se va determina în raport cu rezerva de pământ existentă în raza plasei. De asemenea și în ce privește fânețele și islazurile.

Art. 15 - Mărimea loturilor de împrăprietărire nu va trece de 5 ha în afara cazurilor de strămutare în vederea împrăprietării în alte regiuni, când loturile vor putea fi mai mari. Măsurarea lor va fi certificată de către organele Ministerului Agriculturii și Domeniilor.

Art. 16 - Prețul pământului pentru împrăprietărire va fi egal cu al unei recolte mijlocii anuale la hectar, socotit astfel: în grâu: 1000 kg; în porumb: 1200 kg.

Noii împrăprietăriți plătesc în bani sau în natură 10% din prețul de cumpărare, restul prețului de cumpărare va fi plătit în rate, după cum urmează: Pentru cei cu pământ mai puțin: în 10 ani. Pentru cei fără pământ: în 20 ani.

Art. 17 - Cei fără pământ pot căpăta de la prefectură, după rezoluția comisiei de plată pentru reforma agrară, o amânare a plății primei rate pe un termen până la 3 ani.

Art. 18 - În cazurile în care împărțirea moșiilor s-a făcut până la data publicării prezentei legi, comitetul local de împrăprietărire va întocmi tablouri noi, în conformitate cu legea de față.

Tabloul celor îndreptățiți va fi înaintat la prefectura județului respectiv, pentru ca o dată cu eliberarea titlului de proprietate, să se facă înscrierea proprietății în cartea funciară sau în registrele constatatoare ale proprietății.

Toate actele de înscriere sunt scutite de orice impozite, taxe sau timbre.

CAPITOLUL V

Dispozițiuni finale

Art. 19 - Situația juridică a proprietăților, pentru aplicarea prezentei legi, este aceea constatată la data de 23 August 1944, cu excepția succesiunilor deschise legal ulterior.

Semănăturile efectuate din toamna anului 1944, urmează să fie recoltate de cei care au semănat.

Art. 20 - Gospodăriile create în baza prezentului decret-lege nu pot fi împărțite, vândute, date în arendă sau ipotecate, nici în totalitatea lor și nici

în parte. În cazuri excepționale, gospodăriile noi create pot fi vândute, arendate, împărțite sau ipotecate, numai cu avizul Ministerului Agriculturii.

Art. 21 - Împroprietăritul primește pământul liber de orice datorii și obligații. Datoriile ipotecare și tot ceea ce grevează proprietatea expropriată vor fi regulate prin decret-lege special.

Art. 22 - Fermelor constatate de către Ministerul Agriculturii ca ferme model, li se vor crea, prin regulamentul legii, un regim deosebit, de la caz la caz.

Art. 23 - Regimul pădurilor și viilor va face obiectul unei legi speciale.

Art. 24 - Un regulament va stabili toate chestiunile de amănunt pentru aplicarea prezentei legi.

Art. 25 - Pentru aplicarea prezentului decret-lege este însărcinat ministrul Agriculturii și Domeniilor.

Art. 26 - Prezentul decret-lege intră în vigoare în ziua publicării lui.

Dat în București la 23 Martie 1945.

REGELE MIHAI I

Ministrul Agriculturii și Domeniilor,

ROMULUS ZĂRONI

Cuvântul D-lui Dr. PETRU GROZA

Președintele Consiliului de Miniștri:

Reforma agrară, luând formă definitivă de lege, fac apel la plugărima țării, ca să fie alături de guvern în aplicarea acestei legi, pentru ca hotărârile organelor legale instituite de această lege să fie executate pe teren, în perfectă concordanță cu dispozițiile ei, așa cum se cuvine unei democrații disciplinate și ordonate.

Astfel, stabilită noua orânduire a proprietății agricole, această reformă întărește și mai mult proprietatea individuală a plugărimii mici și mijlocii, deci întărește însăși țara și poporul român prin intensificarea producției.

BIBLIOGRAFIE

I. Documente

BIROUL JUDEȚEAN TELEORMAN AL ARHIVELOR NAȚIONALE:

- FOND *CURTEA CU JURAȚI*
- FOND *TRIBUNALUL JUDEȚEAN TELEORMAN*
- FOND *PREFECTURA JUDEȚULUI TELEORMAN, anii 1852-1935*
- FOND *REFORME AGRARE, anii 1864-1945*
- FOND *CAMERA AGRICOLĂ TELEORMAN anii 1925-1950.*
- FOND *CONSILIERATUL AGRICOL*
- FOND *P.M.R. - COMITETUL JUDEȚEAN TELEORMAN*
- FOND *PRETURA PLĂȘII ALEXANDRIA*
- FOND *PRETURA PLĂȘII ZIMNICEA*
- FOND *PRIMĂRIA COMUNEI DOBROTEȘTI*
- FOND *PRIMĂRIA COMUNEI MAVRODIN*
- FOND *PRIMĂRIA COMUNEI PUTINEIU*
- FOND *PRIMĂRIA COMUNEI IZVOARELE*
- FOND *FAMILIA PARASCHIV NOICA*
- FOND *DOCUMENTE ACHIZIȚIONATE*

ARHIVA PRIMĂRIEI COMUNEI SILIȘTEA GUMEȘTI

ARHIVA PRIMĂRIEI COMUNEI PUTINEIU

ASOCIAȚIA FOȘTILOR DEȚINUȚI POLITICI DIN ROMÂNIA - TELEORMAN:

- FOND *CORESPONDENȚĂ*

ARHIVA CONSILIULUI NAȚIONAL PENTRU STUDIAREA ARHIVELOR SECURITĂȚII:

- FOND *DOCUMENTAR*

ARHIVA MUZEULUI MUNICIPAL DE ISTORIE ROȘIORII DE VEDE.

II. Lucrări speciale și generale

- Adăniloai, Nichita, Berindei, Dan, *Reforma agrară din 1864*, București, Ed. Academiei R.S.R., 1967.
- *** *Anuarul statistic, geografic, istoric, economic al județelor Argeș, Mușcel, Olt, Teleorman, Pitești*, Tipografia „Transilvania”, 1903,
- Axenciuc, Victor, *Introducere în istoria economică a României. Epoca moderă și contemporană*, București, Ed. România de Măine, 2000.
- Brătulescu, Victor, *Maiorul Mișa Anastasievici*, RI, nr. 10-12, oct. - dec. 1925.
- Bulei, Ion, *Conservatori și conservatorism în România*, București, Ed. Enciclopedică, 2000.
- Butculescu, Dimitrie, C., *Călătorii și explorațiuni arheologice în Muscel, Pitești*, Ed. Ordessos, 2009.
- Catalina, Ilie, *Alexandria -100 de ani*, 1935.
- Chirot, Daniel, *Schimbarea socială într-o societate periferică*, București, Ed. Corint, 2002.
- Ciupală, Alin (coordonator), *Istoria femeii din România în documente 1866-1918*, București, Ed. Universității din București, 2008
- *** *Contractele de învoielii agricole în vigoare pe anul 1906*, București, 1907.
- Cotescu Mihai, *Aportul marilor personalități politice la dezvoltarea agriculturii în Bărăgan în perioada interbelică*, Călărași, Ed. Agora, 2003.
- Creangă, George, D., *Proprietatea rurală în România*, București, Carol Göbl, 1907.
- Idem, *Considerații asupra reformelor agrare și asupra exproprierii*, București, Flacăra, 1913.
- Cristea, Stan, V. (coordonator); Țânțăreanu, Ecaterina; Moraru, Ion; Popa, Gheorghe; Barabaș, Titus; Cristea, Gheorghe, *Monografia județului Teleorman*, Alexandria, Ed. Teleormanul liber, 1998.
- Dărdală, Ionel, D., *Moșiile dinastiilor sârbești în România*, RI, XVI, 3, 1946.
- Dobrogeanu-Gherea, Constantin, *Neoiobăgia*, București, Ed. Librăriei Socec & Comp., 1910.
- *** *Documente privind marea răscoală a țăranilor din 1907*, vol. I, București, 1957.
- *** *Enciclopedia României*, vol. III, București, Imprimeria Națională, 1939.
- *** *Expoziția situațiunei județului Teleorman pe anul 1902 prezentată în Sesiunea extraordinară de către prefect*, Turnu Măgurele, 1902.

- *** *Expoziția Generală Română din 1906*, Secțiunea a X-a: Asistență, igienă, economie socială.
- Florea, Radu, *Din relațiile sârbo-române*, Panciova, Ed. „Libertatea”, 1964.
- Frunzănescu, Alexandru, *Evoluția chestiunii agrare în România*, București, Ed. Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, 1939.
- Frunzescu, Dimitrie, *Dicționar topografic și statistic al României*, vol. I, București, Tipografia Statului, 1872.
- Gabrielescu, Virgil, *Expunerea situației județului Teleorman*, Turnu Măgurele, 1919.
- Galaction, Gala, *Jurnal (1948-1952). Pagini inedite cenzurate*, București, Ed. Vestala, 2007.
- Gane, Constantin, *Neamurile Mavrodinești din Țara Românească și Moldova și monografia familiei Ion Mavrodin vel hatman*, București, Imprimeriile Frăția Românească, 1942.
- Georgescu, Maria; Popa, Gheorghe, *Documente referitoare la județul Teleorman, 1441-1700*, vol. I, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului din R.S. România, 1969.
- Georgescu, Mircea, *Reforme agrare. Principii și metode în legiuirile românești și străine*, București, Ed. Științifică, 1943.
- Georgescu, Pantele, *Dicționarul geografic, statistic economic și istoric al județului Teleorman*, București, Tipografia I.V. Socecu, 1897.
- Giurescu, Constantin, C., *Contribuții la studiul originilor și dezvoltării burgheze române până în 1848*, București, Ed. Științifică, 1972.
- Greceanu, Ștefan, D., *Genealogii documentate ale familiilor boierești*, vol. II, București, Tip. Cooperativa, 1916
- Hesapciiev, Hristofor, *Amintirile unui diplomat bulgar în România (1905-1910)*, București, Ed. Fundației Pro, 2003.
- Iancu, Gheorghe; Țârău, Virgil, *Colectivizarea agriculturii în România. Aspecte legislative 1945-1962*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2000.
- Ignat, Petre, *Lupta de idei în presa din România privind înfăptuirea reformei agrare din 1945*, RI, tom 32, 1979.
- Ion, Narcis, Dorin, *Residences and families of the nobility in Romania*, București, Institutul Cultural Român, 2007.
- Ionescu-Sisești, Gheorghe, *Agricultura României*, în *Enciclopedia României*, vol. III., București, Imprimeria Națională, 1939.
- Iorga, Nicolae, *Corespondența lui Știrbei - Vodă*, București, Institutul de Arte Grafice și Editură Minerva, 1904.
- *** *Istoria românilor*, Academia Română, tom VII, partea 1, București, Ed. Enciclopedică, 2003.

- Kogălniceanu, Vasile, M., *Legislația agrară și măsurile luate în favoarea agriculturii*, București, 1902.
- Lecca, Octav-George, *Familii boierești române. Istorie și genealogie*, București, Ed. Muzeului Literaturii Române, 2000.
- Idem, *Originile familiilor boierești române*, București, Ed. Libra, 2011.
- Legea nr. 187*, în MO nr. 68 bis, din 23 martie 1945.
- Legea nr. 140*, în MO, nr. 98 din 1 mai 1947.
- Legea nr. 203*, în MO, nr. 140 din 23 iunie 1947.
- Legea nr. 287*, în MO, nr. 196 din 15 august 1947.
- Maimarolu, Nicolae, *Expoziția situațiunii județului Teleorman pe anul 1913*, Turnu Măgurele, 1914.
- *** *Marea răscoală a țăranilor din 1907*, București 1967.
- Milian, Cristache, *Monografia social-economică a județului Teleorman*, Turnu Măgurele Tipografia Camerei de Comerț și Industrie Turnu Măgurele, 1935.
- Milin, Miodrag, *Relații politice româno-sârbe în epoca modernă*, București, Ed. Academiei Române, 1992.
- Mladenatz, Gromoslav, *Probleme de politică cooperativă românească*, în IE, tom. XXIV, 1941.
- Monitorul Oficial*, nr. 68 bis, din 23 martie 1945.
- Monitorul Oficial*, nr. 98, din 1 mai 1947.
- Monitorul Oficial*, din 23 iunie 1947.
- Monitorul Oficial*, din 15 august 1947.
- Moraru, Ion, *Teleormanul și istoria poporului român*, în Cristea, Stan, V. (coordonator) et alii, *Monografia județului Teleorman*, Alexandria, Ed. Teleormanul liber, 1998, p.78-141.
- Murgescu, Bogdan, *România și Europa. Acumularea decalajelor economice (1500-2010)*, Iași, Ed. Polirom, 2010.
- Murgescu, Mirela - Luminița, *Între bunul creștin și bravul român. Rolul școlii primare în constituirea identității naționale românești (1831-1878)*, Iași, Ed. A '92, 1999.
- Nistor, Ion, *Relațiile principilor Caragheorghevici și Miloș Obrenovici în Țara Românească*, ARMSI, seria III, tom XXVII.
- Noica, Nicolae, Șt., *Neamul Noica*, București, Ed. Cadmos, 2009.
- Ornea, Zigu, *Țărănismul*, Ed. Politică, București, 1969.
- Ottescu, Constantin, *În galop de cai prin ani*, Ed. Istros, Brăila, 2008.
- Popa, Gheorghe, *O hotărnicire a moșiei Buzescu din anul 1903*, Meandre, Alexandria, nr. 1-2, 2004, p. 72-74.
- Popa, Gheorghe; Toader, Ion; Bălă Ion, *1848 în județul Teleorman*, București, Ed. Academiei R.S.R., 1980

- Popa, Gheorghe; Bălă, Ion; Lungu, Emil, *Localitățile județului Teleorman, 1741-2006. Repere administrative*, București, Ed. Paco, 2006.
- Popescu, Sebastian, *Monografia ilustrată a comunei Suhaia-Teleorman cu împrejurimile*, Turnu Măgurele, Tip. Florian Moncea, 1934.
- Rosetti, Radu, *Pentru ce s-au răsculat țărani*, București, Ed. Eminescu, 1987.
- Scraba, Gheorghe D., *Starea socială a săteanului român*, București, Ed. Carol Göbl, 1905.
- Scurtu, Ioan; Alexandru, Ion; Bulei, Ion; Mamina Ion, *Enciclopedia de istorie a României*, București, Ed. Meronia, 2001.
- Stoicescu, Costin, *Actualitatea studiului problemei agrare*, București 1944.
- Stoicescu, Nicolae, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România, I, Țara Românească*, Craiova, Mitropolia Olteniei, 1970.
- Idem, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Muntenia*, București, Direcția Patrimoniului Cultural Național, 1974
- Stroescu, Petre, *Orașul Roșiori de Vede*, Roșiorii de Vede, 1933.
- Șandru, Dumitru, *Reformele agrare din 1921 în România*, București, Ed. Academiei R.S.R., 1975.
- Idem, *Reformele agrare din 1945 în România*, București, Ed. Academiei Române, 2000.
- Toader, Ion; Bălă, Ion; Grecu, Petre; Popa, Gheorghe, *1907 în județul Teleorman*, București 1977.
- Țițariu, Constantin (coordonator); Nedelcuță - Apope, Ștefan; Chiriac, Florin; Chefani - Pătrașcu, Steluța; Gheorghe, Luminița; Tronaru, Elena, *Colectivizare în Teleorman (1949-1962). Rezistență și acceptare forțată*, (vol. I, II), Alexandria, Ed. Tipoalex, 2004.
- Zaharia, Stancu, *Pagini alese*, vol. I, București, Ed. Tineretului, 1970.
- Ziarul *Dimineața*, nr. 40, duminică, 13 decembrie 1909.
- Ziarul *Dimineața*, nr. 10032, 1 decembrie 1934.
- Ziarul *Scînteia*, seria III, an XVII, nr. 444, 6 februarie 1946.
- Ziarul *Scînteia*, seria III, an XVII, nr. 423, 11 februarie 1946.
- Ziarul *Scînteia*, an XIV, nr. 491, 1 aprilie 1946.

INDICE SELECTIV

- A**cademia Română, 22, 41, 44, 108, 109, 207, 219, 220, 222, 233, 235, 285, 290
Al. de Vranj, 44, 112
Anastasievici Mișa, 42, 273
Anton I. Vetra, 61
Antonescu G., 28
Antonescu Victor, 75, 81, 284, 303
Arsenie D., 135, 136
Așezămintele Brâncovenești, 153, 232, 233, 235
- B**ădulescu D. Constantin, 58
Bălăceanu Constantin, 76, 112
Bălăceanu Maria, 26
Bălăcescu Viorica, 257, 302
Bățoveanu Mihail, 56
Becherescu Alexandru, 203
Becherescu A. Eugenia, 203
Becherescu Constantin, 85, 203
Becherescu C. Constantin, 84, 86
Becherescu C. C. Gheorghe, 202, 203
Becherescu Petre, 83, 84, 85
Becherescu P. Angela dr., 202, 204
Becherescu P. Lidia, 84
Becherescu P. Mircea, 202, 204
Bellu C., 43, 291
Bengescu Maria Magdalena, 50
Berindei Ana, 140
Berindei A. Ioan, 76, 157
Berindei A. Nicolae, 198
Berindei Dumitru, 54, 208, 234, 264, 276
Berindei D. Ion, 53, 54
Berindei Grigore, 110, 157, 318
Berindei I. Alexandru, 197
Berindei I. Dumitru, 209
Berindei I. Ioan, 190, 191, 192
Berindei Knejul, 52
Berindei Matei, 53
Berindei Teodor, 52
Bildirescu Dumitru, 71
Bildirescu Lucian, 67, 68, 69, 70, 71, 209, 378, 379
- Biserica Sf. Vineri-Hereasca, 207
Brătianu D. Maria, 110, 114, 317
Burcă Constantin, 61
Burcă Grigore, 91, 95, 220, 304, 331
Burcă Matilda, 61
Butculescu C. Constantin, 64, 113, 115, 116, 322
Butculescu Nicolae, 28, 62, 63, 64, 294
Butculescu N. Nicolae, 62, 63, 64
- C**antacuzino Grigore, 25, 26
Cantacuzino I. Maria, 115
Capră A. Nicolae, 187, 200, 302
Capră Cristea, 153, 200, 303
Capră Iulian, 176, 201, 252, 253, 308
Capră Mihail, 182, 198, 199
Capră Nicolae, 49, 76, 77, 113, 182, 190, 201, 253, 283, 289, 292, 308, 323
Capră N. Anghel, 49, 153, 155, 156, 187, 259, 260, 263, 302, 376
Capră N. Florica, 198, 309
Capră Ortansa, 201, 253
Capră Tudor, 201, 308
Casasovici Clemeța, 61, 72
Chisim Ecaterina, 197
Chisim Gheorghe, 197
Chisim Victor, 197
Cretzeanu George, 195, 231, 237
Cristescu Barbu, 260, 263, 264
- D**epărățeanu Alexandru, 61
Depărățeanu Cozinei, 61
Depărățeanu Ion, 28
Dona Elena, 208, 276, 389
Dona Nicolae, 183, 389
Dumba Ana, 44
Dumba Nicolae, 41
Dumitrescu Gheorghe, 86
Dumitriu Ecaterina, 156
Dumitrescu Ioniță, 44
Dumitru I. Dumitru, 81, 155, 157

Eforia Spitalelor Civile, 235, 284, 289,
292, 293

Elefterescu Angela, 215, 303

Elvira Ecaterina, 241, 242

Florescu G. Ana, 154

Fotino Ilie, 137

Furculescu Constantin, 96, 101, 243,
253, 390

Furculescu Smaranda, 83, 101, 114, 117

Georgescu Ion, 210, 262

Gigârtu Haritina, 77, 78, 79, 102, 132,
325

Golescu A. Radu, 110, 112, 117

Golescu Ecaterina, 238

Golescu R. George, 111, 112, 116, 320

Golescu Zoe, 90, 238

Hristodorescu Ion, 83

Iliescu Paul, 270

Iliescu D. Petre, 198

Iliescu P. Dumitru, 198

Ipsilanti principesa, 25

Kippa Eraclie, 77

Lahovari Gr., 28, 41

Leontopol Bazilios, 93

Leontopol Jean, 93, 184, 307

Leontopol Ștefan, 93

Malaxa Constantin, 99, 208, 232, 271,
276, 334

Malaxa Irina, 99, 334

Malaxa Nicolae, 99, 271, 334

Manos Al. Maria, 43

Manos Alexandru, 43

Manu C.G., 154

Manu George, 43, 153, 154, 284, 285

Manu G. Zoe, 154

Manu I.G., 154

Marghiloman Alexandru, 57, 113, 326

Marghiloman Irina, 57, 89

Marghiloman Mihail, 57

Mavrodin Constantin, 45

Merișanu Constantin, 52

Miltiade Barbu, 49, 111, 328

Neagu Alexandru, 195, 196, 231, 237

Neagu Dimitrie, 91, 103

Nicolaide Teodora, 93, 100, 215, 216

Nițescu Aretiei, 167, 260

Noica Dan Elena, 200, 309

Noica Constantin, 56, 61, 66, 72, 141,
253

Noica Elena, 257

Noica Ghencu, 55, 82, 113

Noica Grigore, 61, 66, 141

Noica Iacovache, 55, 56, 61, 66, 75, 112,
113, 380

Noica Ion, 60, 261, 266, 382

Noica I. Andrei, 57, 59, 61, 74, 95, 326

Noica I. Paraschiv, 57, 59, 83, 95, 114,
320, 326

Noica Mircea, 252, 253, 257

Noica Ortansa, 66, 253, 381

Noica Ștefan, 265, 303

Obrenovici Mihail, 23, 30, 48, 96

Obrenovici Miloș, 46, 47, 48

Ottescu Constantin, 60

Ottescu Maria, 59, 266, 302

Ottescu Nicolae, 60, 62

Paciurea Leonida, 28, 292

Pantazi Zotu Constantin, 27

Pappia Aristotel, 100, 213

Pappia C. Ion, 92, 213, 215

Pappia C. Irina, 92

Pappia C. Marcu, 88, 92, 100, 215

Pappia Ion, 93, 213

Pappia I. Constantin, 92, 98, 215, 373

Pappia Marcu, 93, 100

Păucescu M., 208, 262

Pietraru Constantin, 76, 96, 98, 99, 293,
334, 336, 337

Ploeanu Ioviță, 306

Ploeanu Mihail, 306

Polimeride C. Radu, 186, 187, 208, 252,
304

Polimeride Dimache, 94, 96, 102, 325

Polimeride D. Constantin, 102
 Popescu P. Petre, 110, 314, 315
 Popescu Stelian, 196
 Popovici Gheorghe, 91
 Procopiu Eliza, 257
 Prodan Maria, 198, 304

Racottă Costache, 50
 Racottă Hariton, 75
 Racottă Nicolae, 49, 50, 51, 77, 80, 81,
 90, 108, 154, 231, 236, 262, 277, 289,
 388
 Racottă Vasile, 50, 51, 66, 71, 74, 75, 90,
 265, 269, 384, 386, 387
 Racottă V. Nicolae, 66, 74, 302
 Raicoviceanu Elena, 92, 93, 216, 388
 Râmniceanu George, 111, 116, 321, 322
 Râmniceanu Mihail, 111, 116, 322
 Râmniceanu M. Maria, 111, 321
 Râmniceanu Nicolae, 111
 Râmniceanu Petre, 111, 116, 322
 Repezeanu Paul, 58, 101
 Rioșeanu Tănase, 26
 Romanescu Ecaterina, 50, 51

Sachelarie baronul, 46
 Slătineanu Zoe, 115, 128, 288
 Slăvescu Mihail, 208, 241, 242, 306
 Solacolu I. Elena, 186, 304
 Stavrescu Anghel, 60, 61, 87, 383
 Stavrescu Sanda, 17, 55, 56, 60, 87, 383

Știrbey Barbu, 110

Tanasievici Efta, 48, 98, 111, 292, 328,
 329, 330
 Teodoru S., 43, 97
 Titulescu Nicolae, 62, 85, 221, 222

Văcăreanu Andrei, 67
 Văcăreanu Emanuel, 67
 Vetra Sevastia, 61
 Vorvoreanu C. George, 88
 Vorvoreanu C. Ion, 88
 Vorvoreanu Eliza, 246, 301
 Vorvoreanu G.G., 117

Zamfirescu Maria, 257

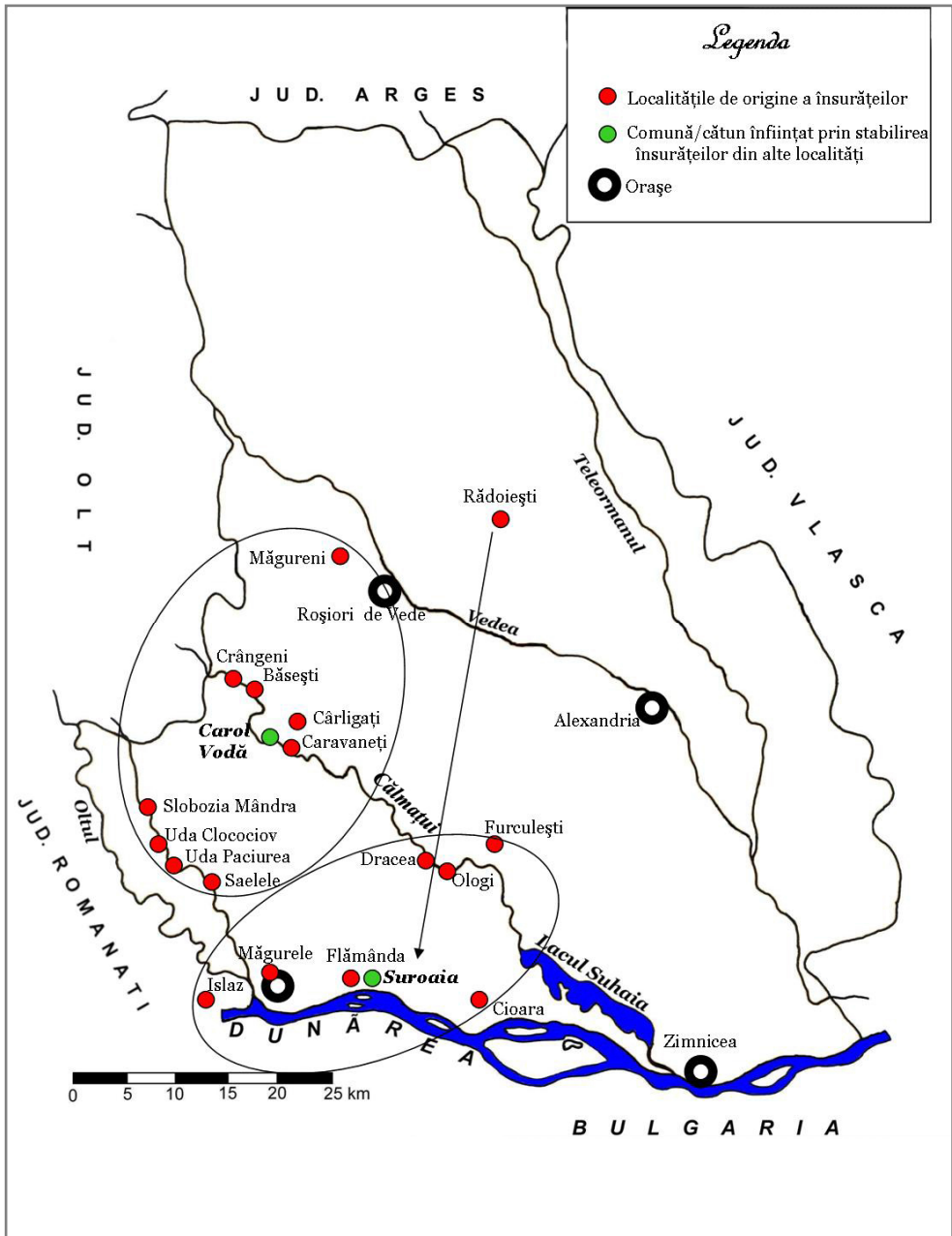

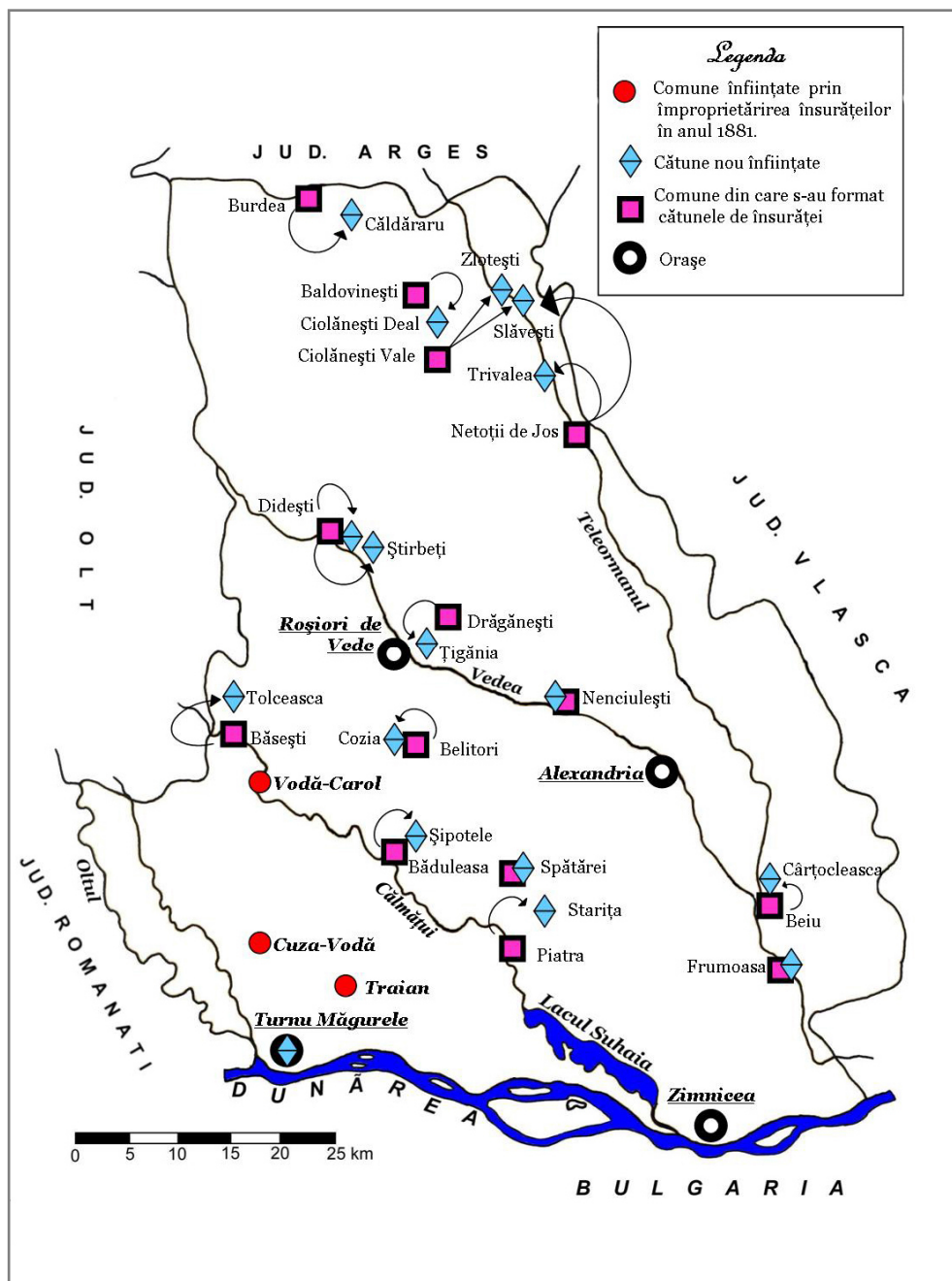
Județul Teleorman în anul 1865. Împărțirea administrativă în patru plăși (prelucrare după harta întocmită de maiorul D. Papazoglu).

PLANȘA 1

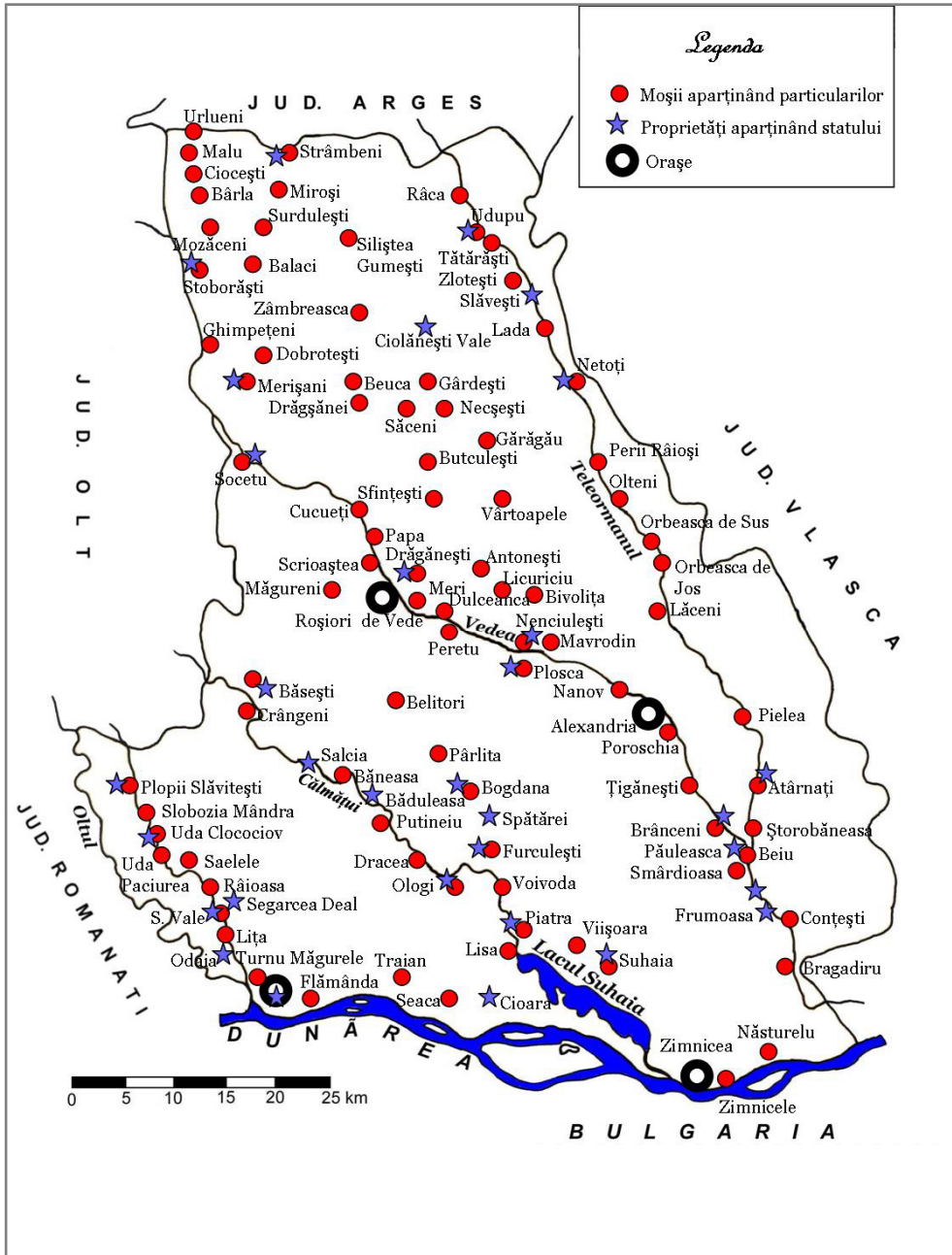
Județul Teleorman. Modul în care au luat ființă comune/cătune în urma aplicării legii înșurăteilor în anul 1881.

PLANȘA 2

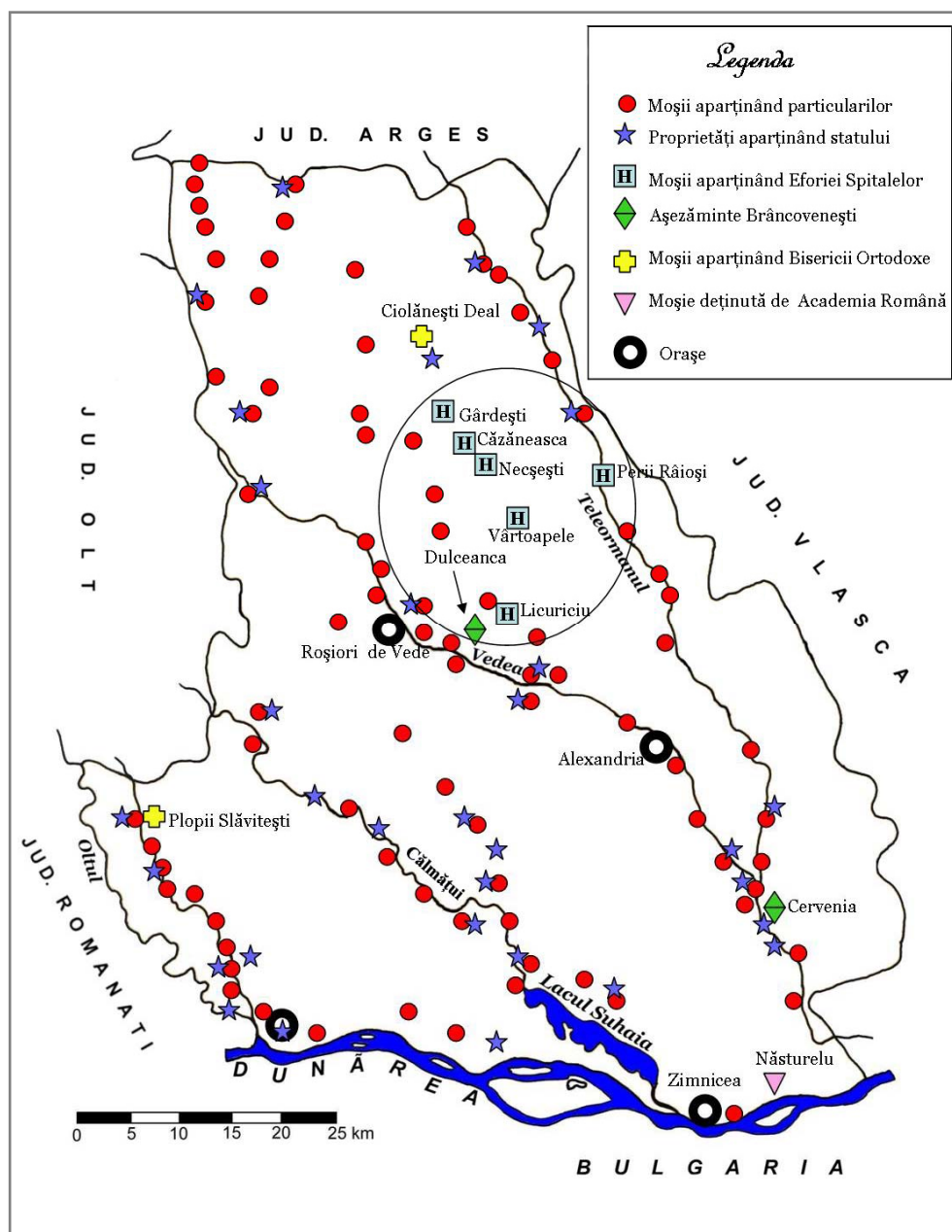
Județul Teleorman. Comune și cătune înființate în urma aplicării legii în surățele din anul 1881.

PLANȘA 3

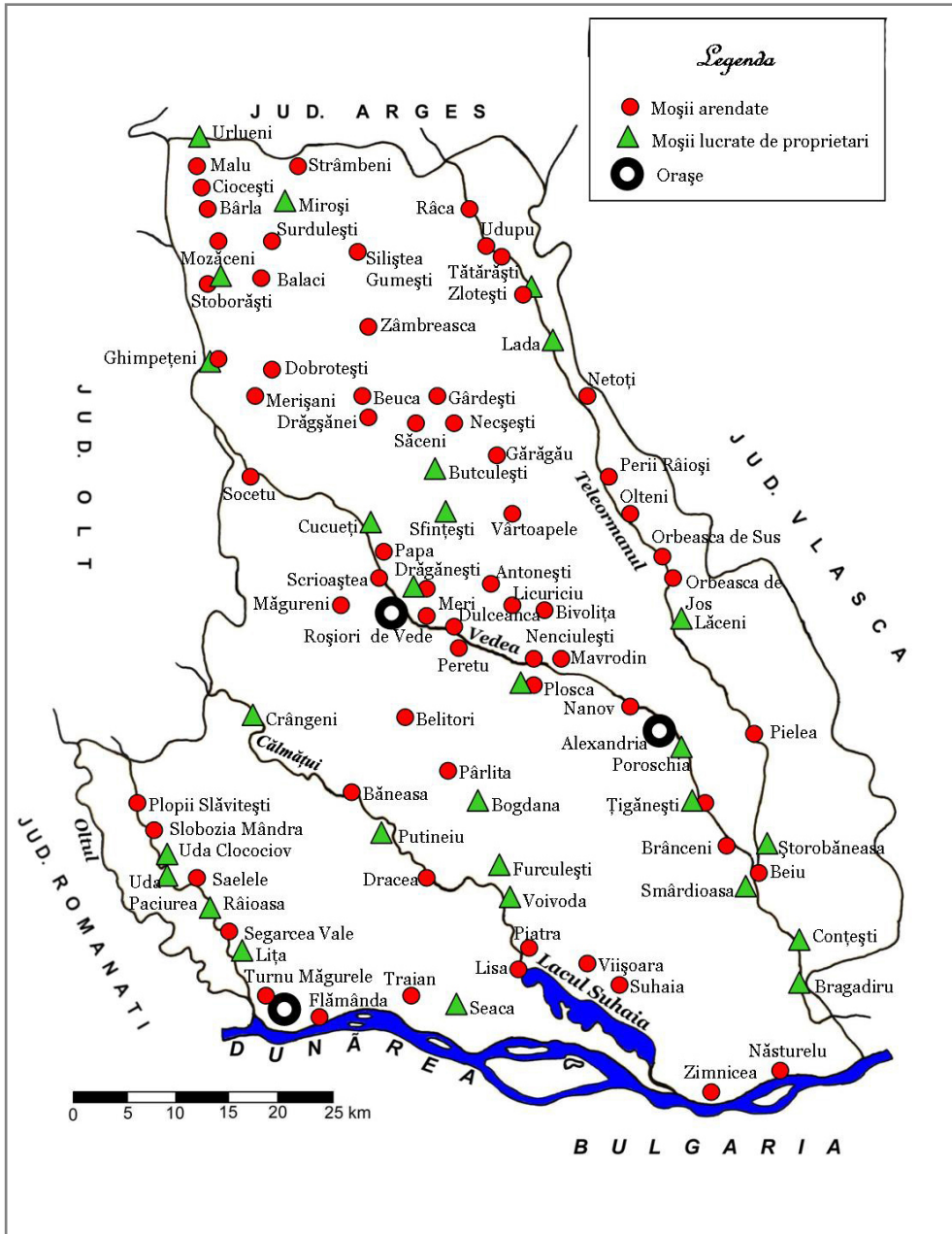
Județul Teleorman. Situația proprietății moșierești la sfârșitul secolului al XIX-lea.

PLANȘA 4

Județul Teleorman. Situația moșilor ce aparțin persoanelor particulare și diferitelor instituții la sfârșitul secolului al XIX-lea.

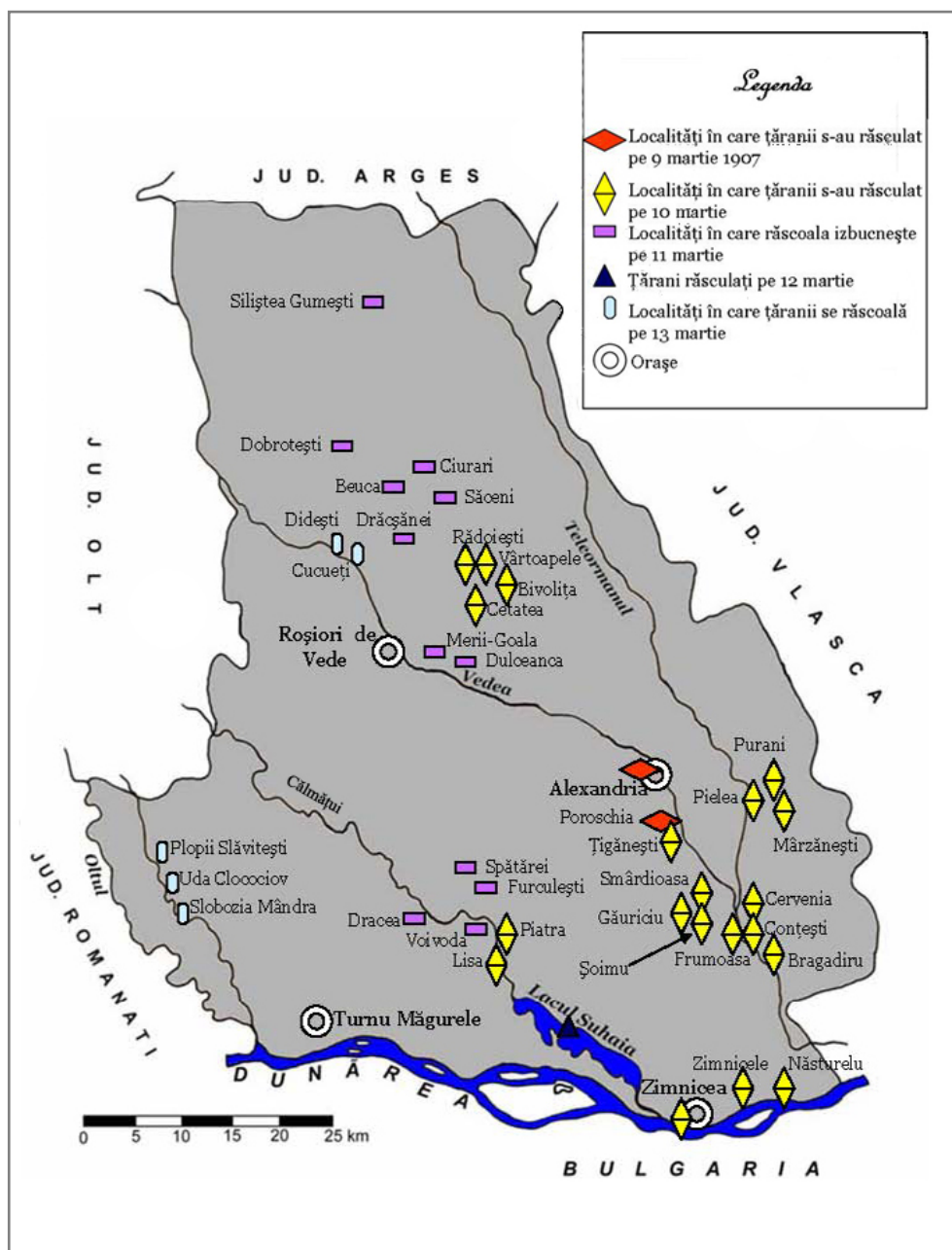
PLANȘA 5

Județul Teleorman. Situația proprietății moșierești la nivelul anului 1903.

PLANȘA 6

Județul Teleorman. Desfășurarea răscoalei din 1907.

PLANȘA 7

Înființarea comunei Traian de pe moșia statului Turnu - 1881 (BJTAN).

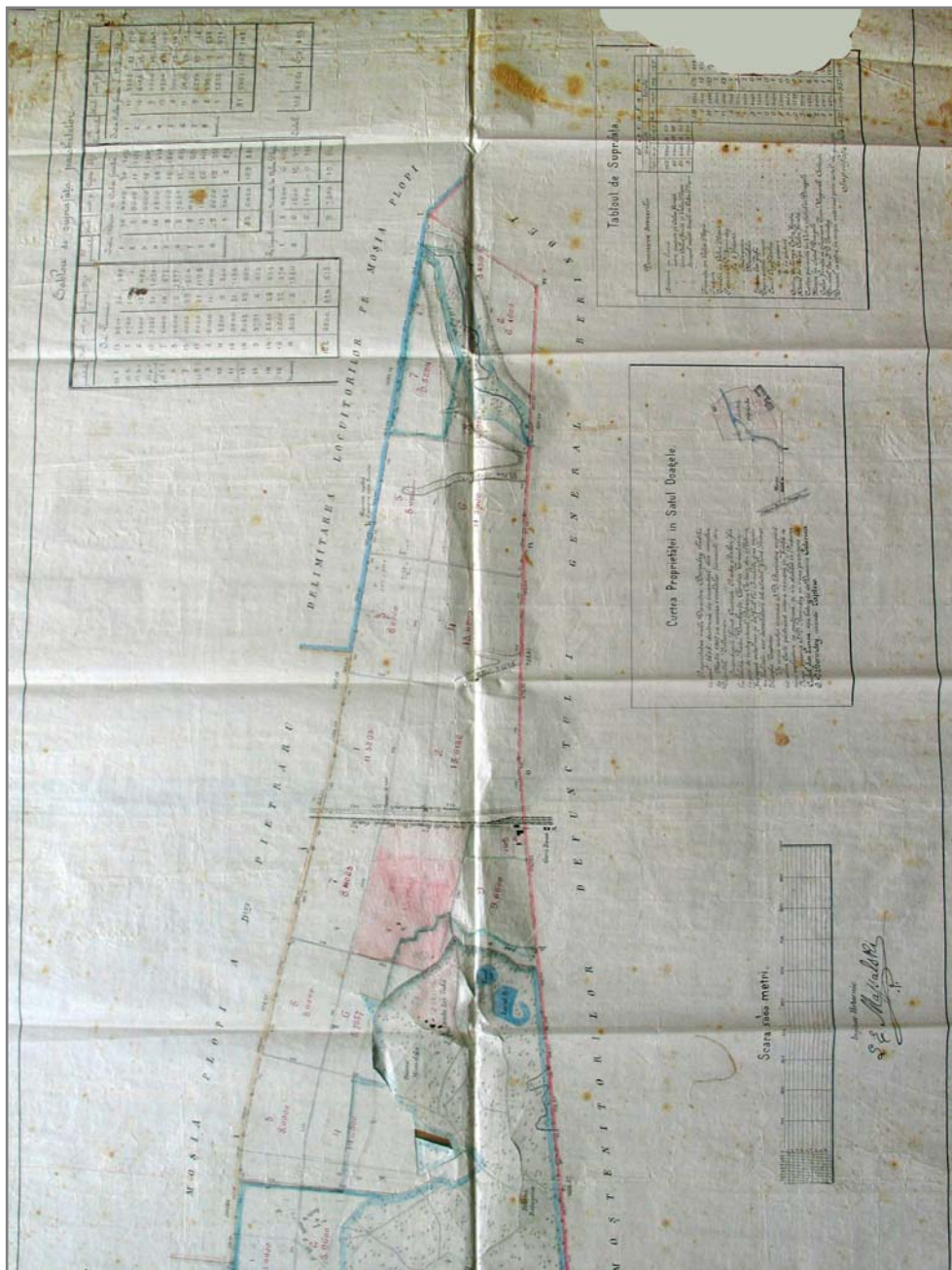
PLAȘA 8

Planul moșiei Dobrotești a familiei Berindei - 1908 (BJTAN).

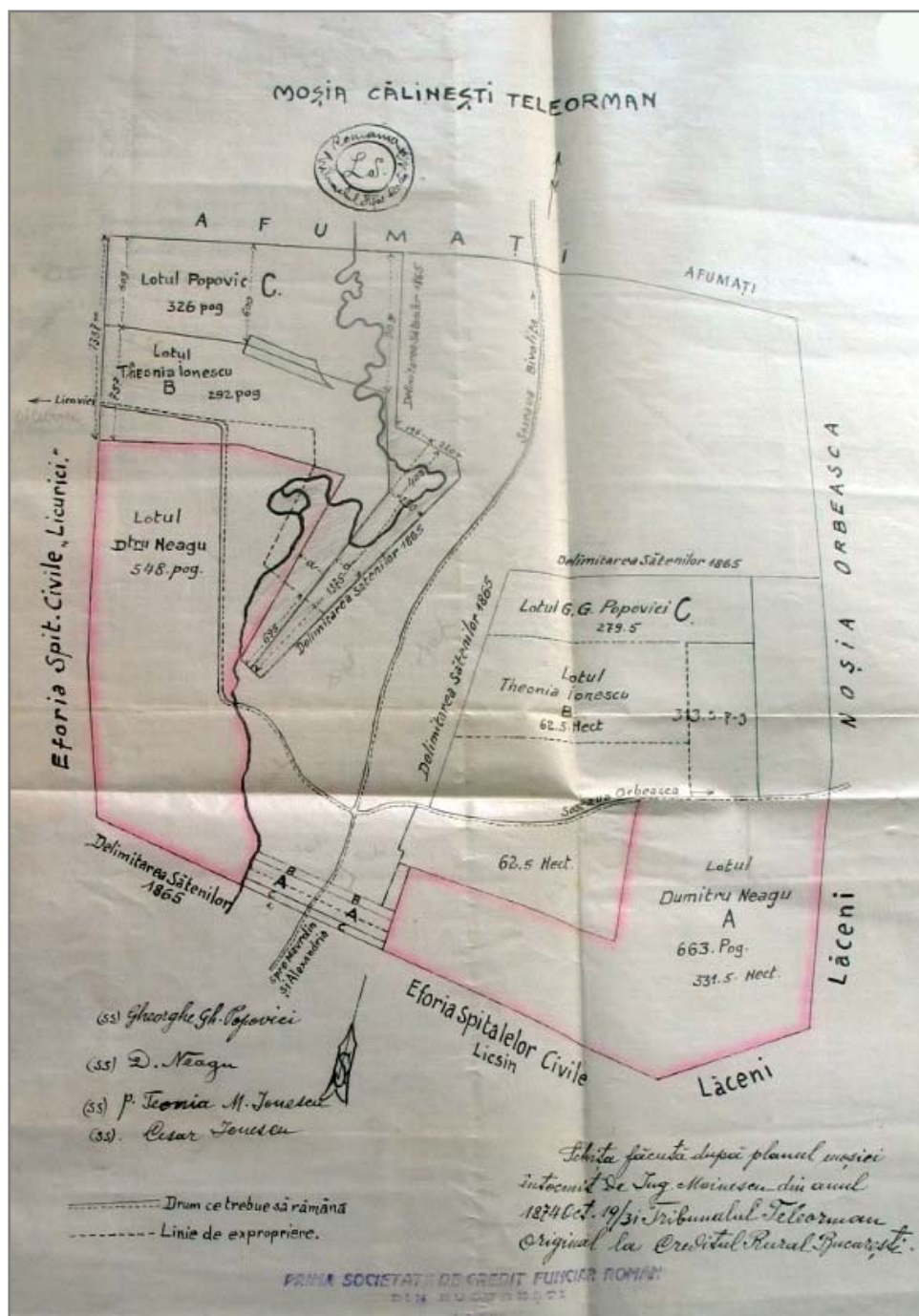
PLAȘA 9

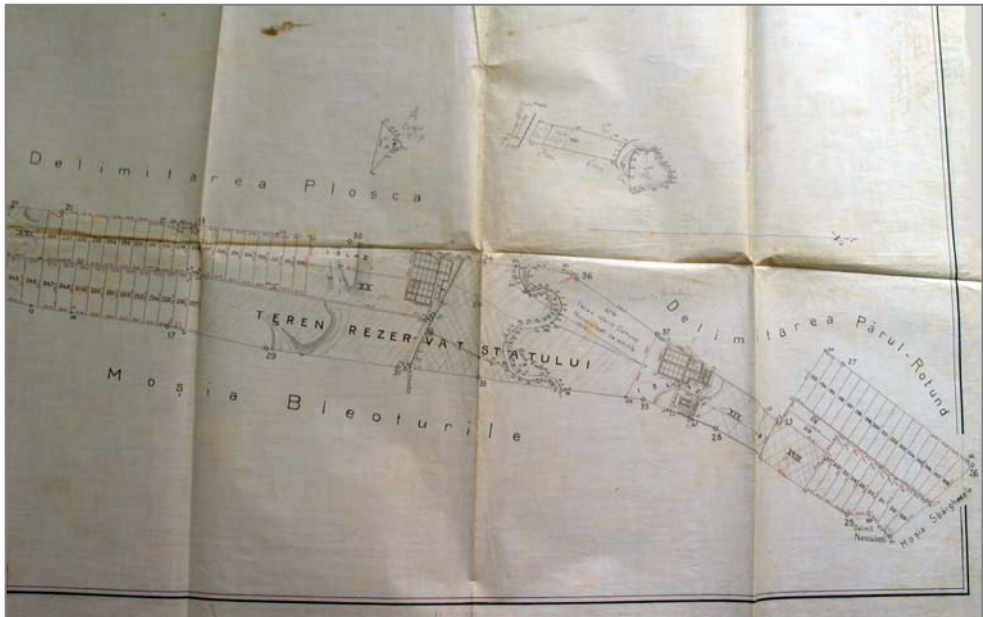
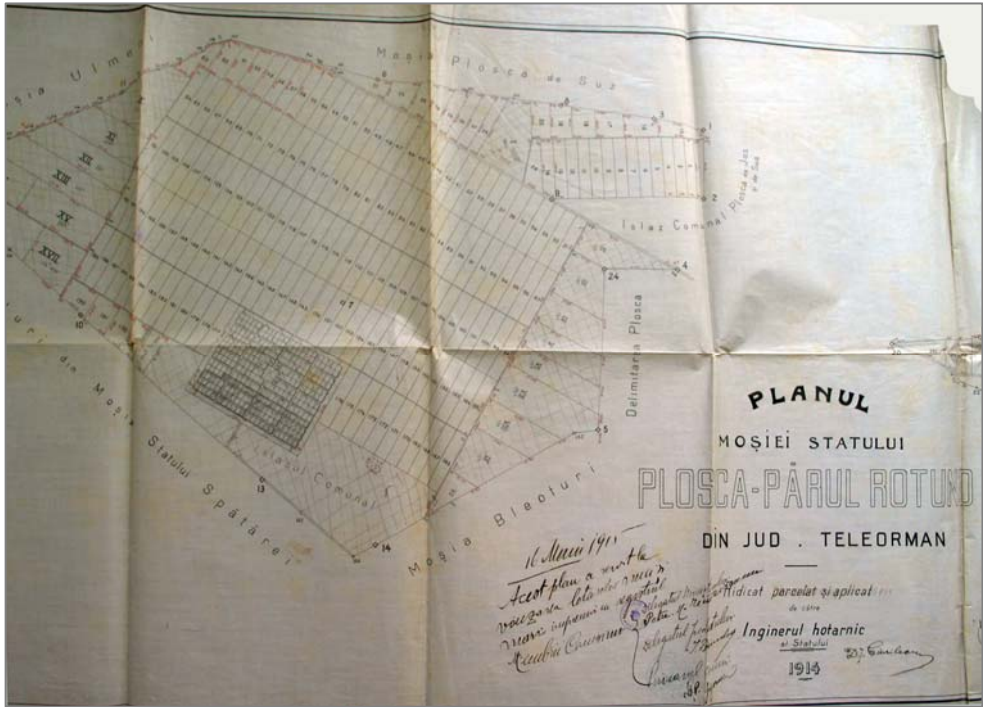
Planul moșiei Dobrotești a familiei Berindei - 1908 (BJTAN).

PLANȘA 10

Moșia Călinești a familiei Neagu - 1874 (BJTAN).

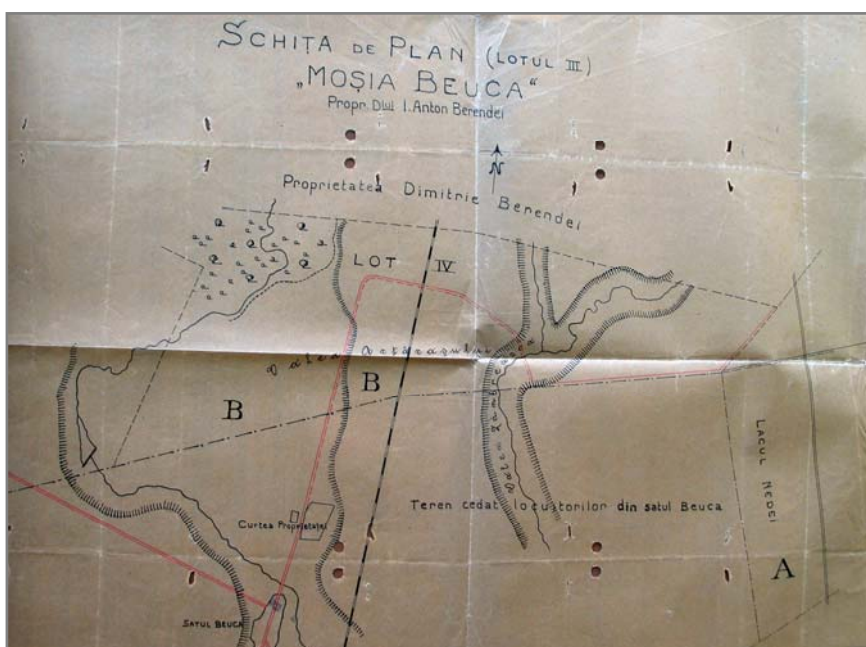
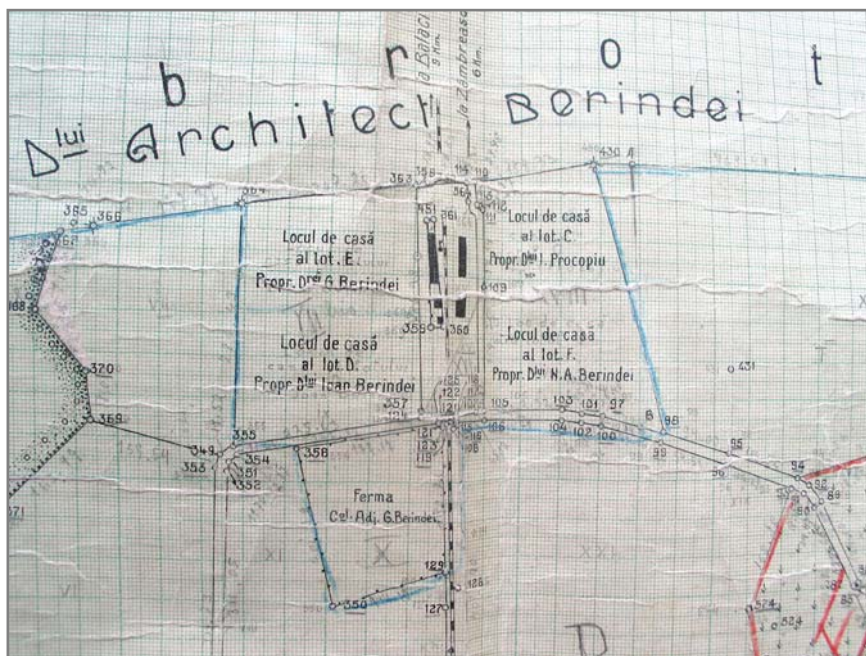
PLANȘA 11

Planul moșiei statului Plosca - 1914 (BJTAN).

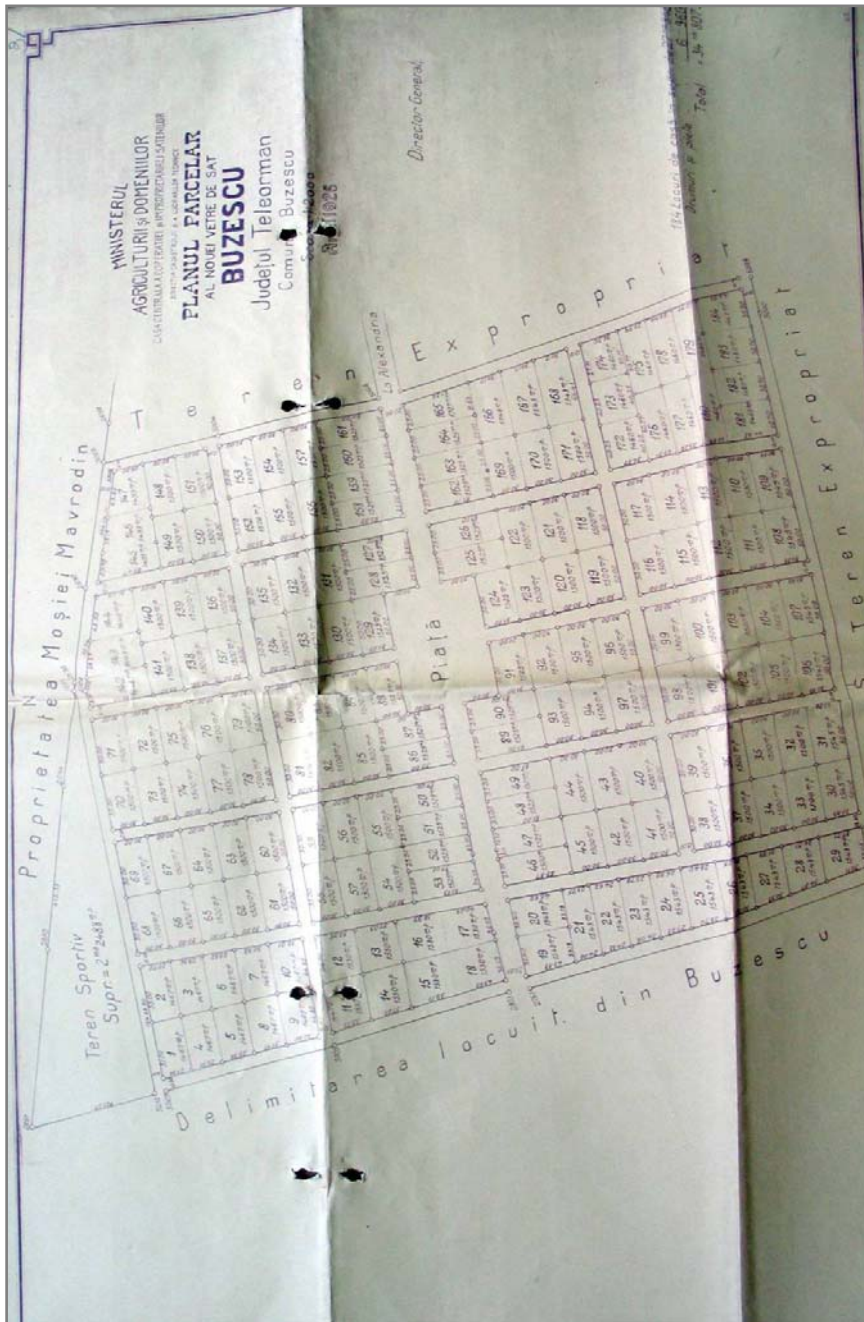
PLANȘA 12

Planuri moşiei Beuca a familiei Berindei - 1921 (BJTAN).

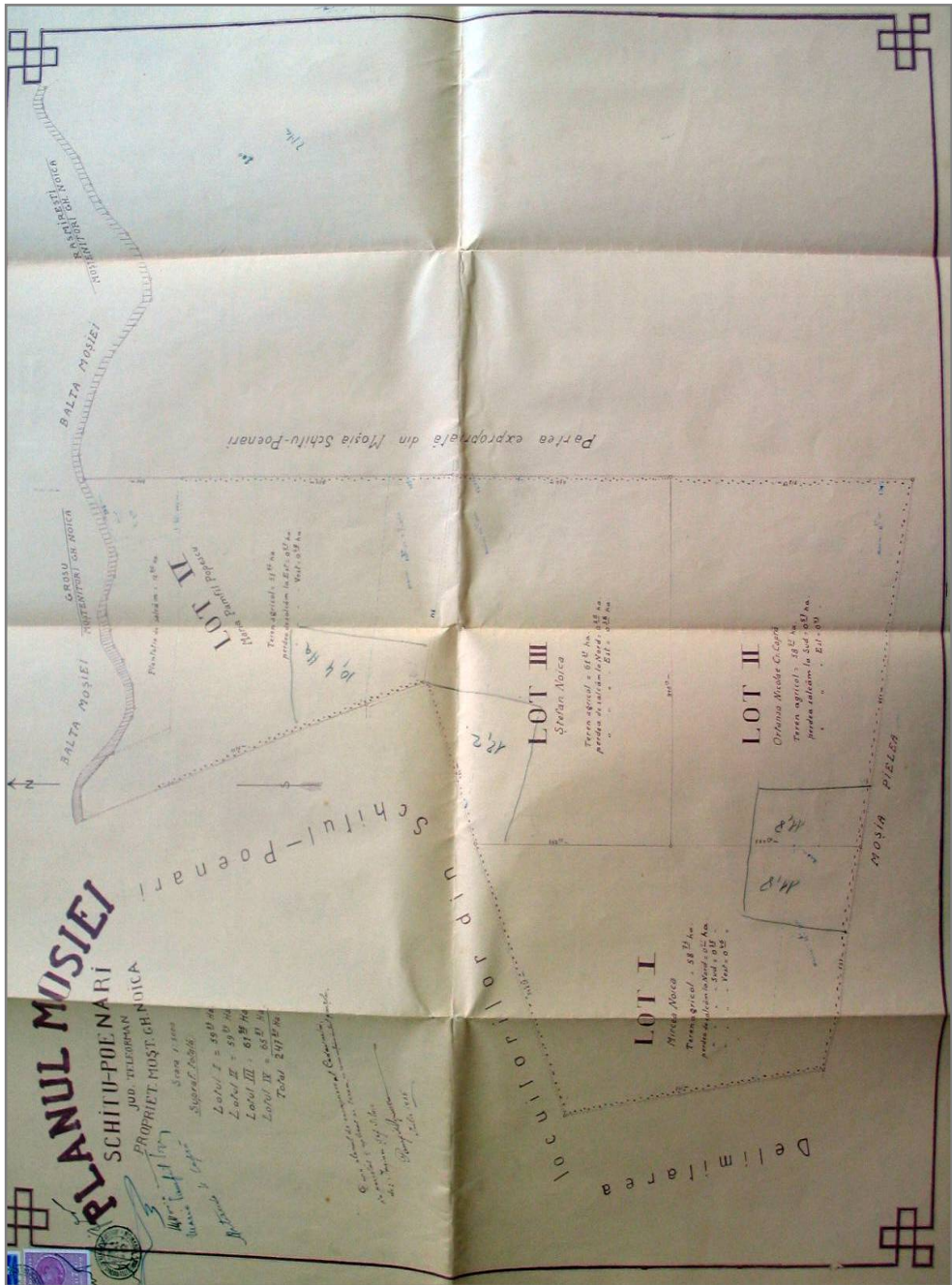
PLANȘA 13

Planul vetrei de sat Buzescu - 1926 (BJTAN).

PLANȘA 14

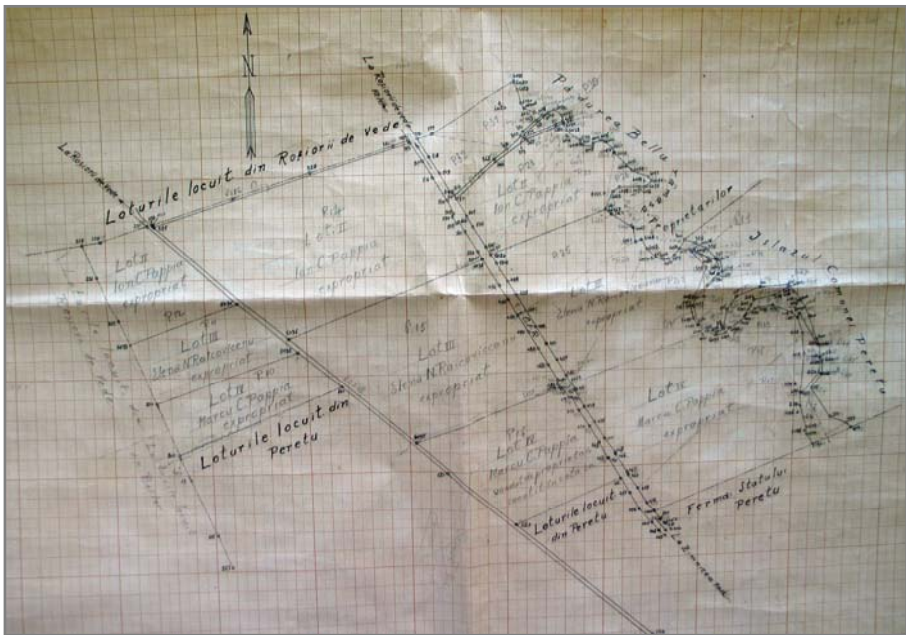
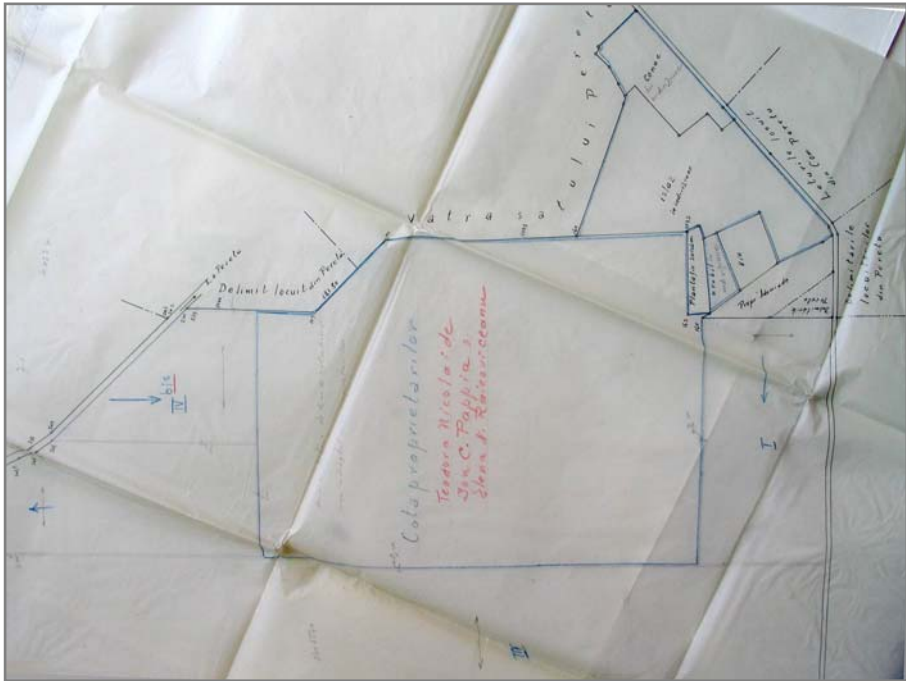

Planul moşiei Schitu-Poenari proprietatea Gh. Noica - 1926 (BJTAN).

PLAŢA 15

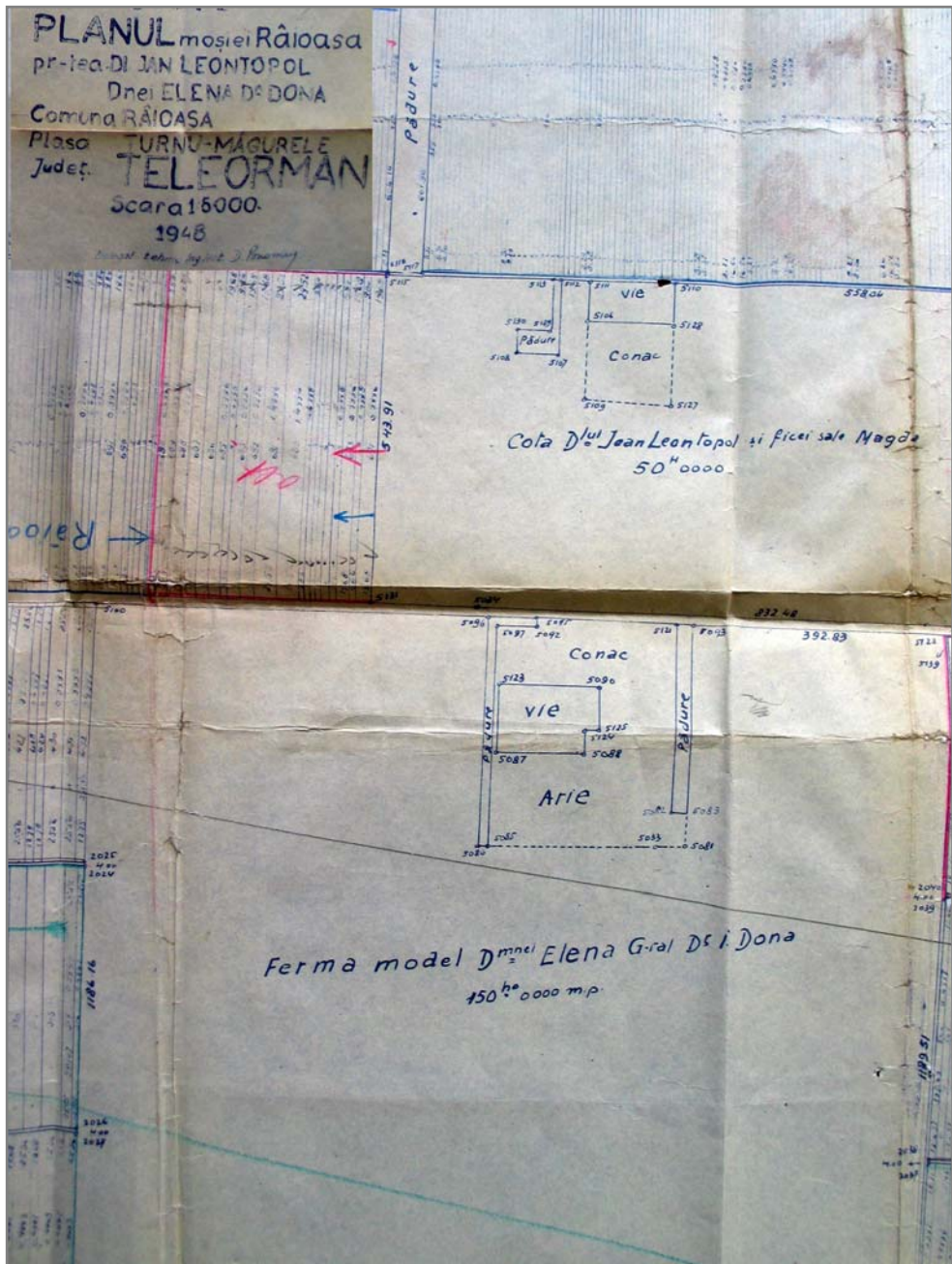

Planul loturilor moștenitorilor C. Poppia - 1945 (BJTAN).

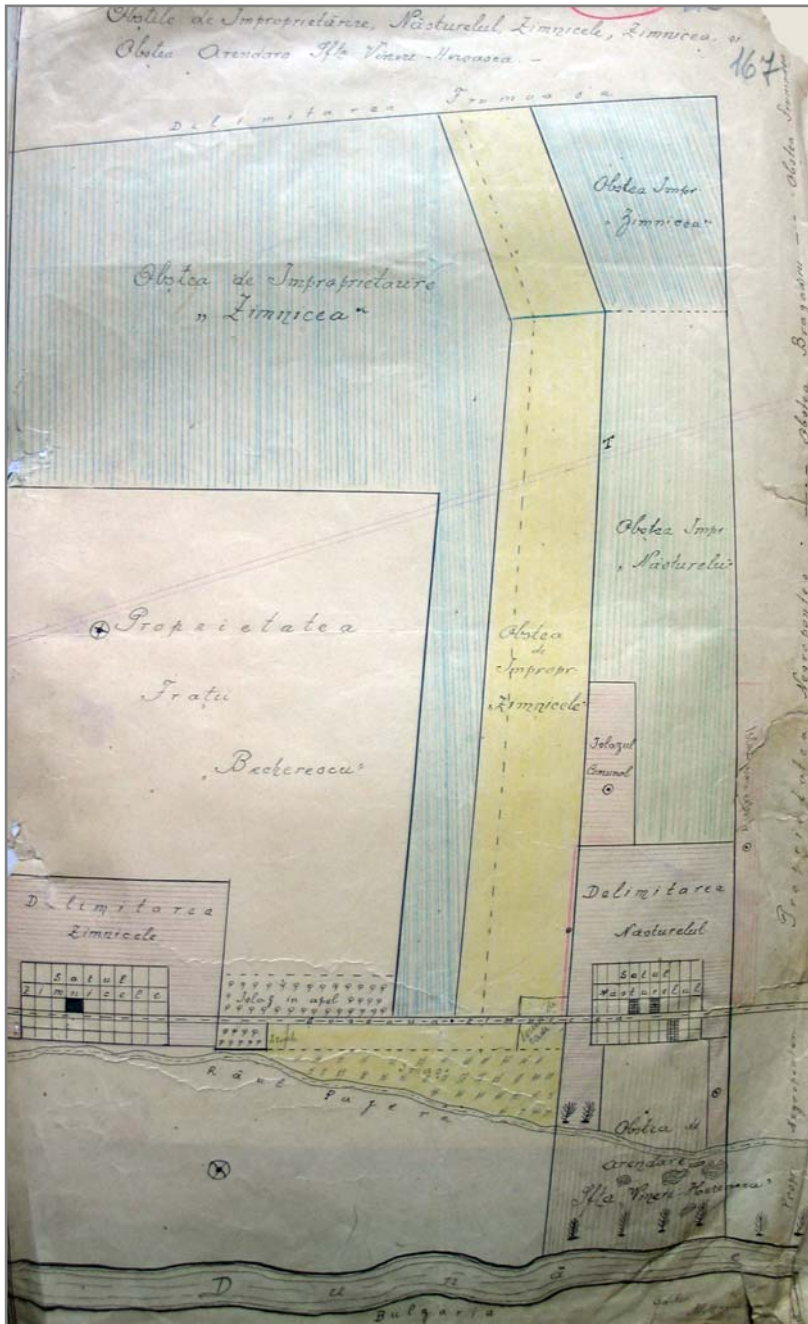
PLANȘA 17

Planul moșiei Râioasa a familiei Dona - 1948 (BJTAN).

PLANȘA 18

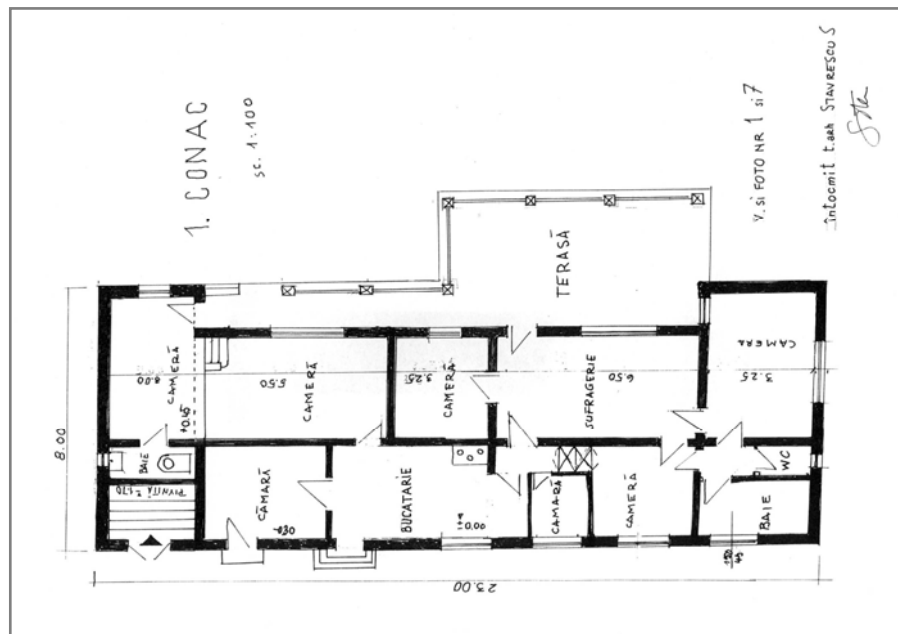
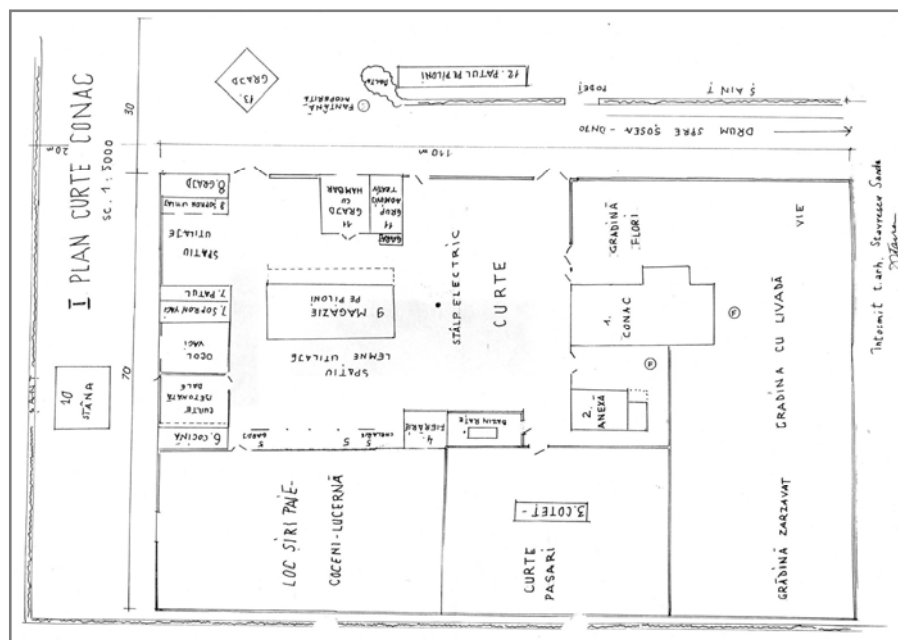

Planul moşiei Zimnicele, proprietatea fraţilor Becherescu (BJTAN).

PLANŞA 19

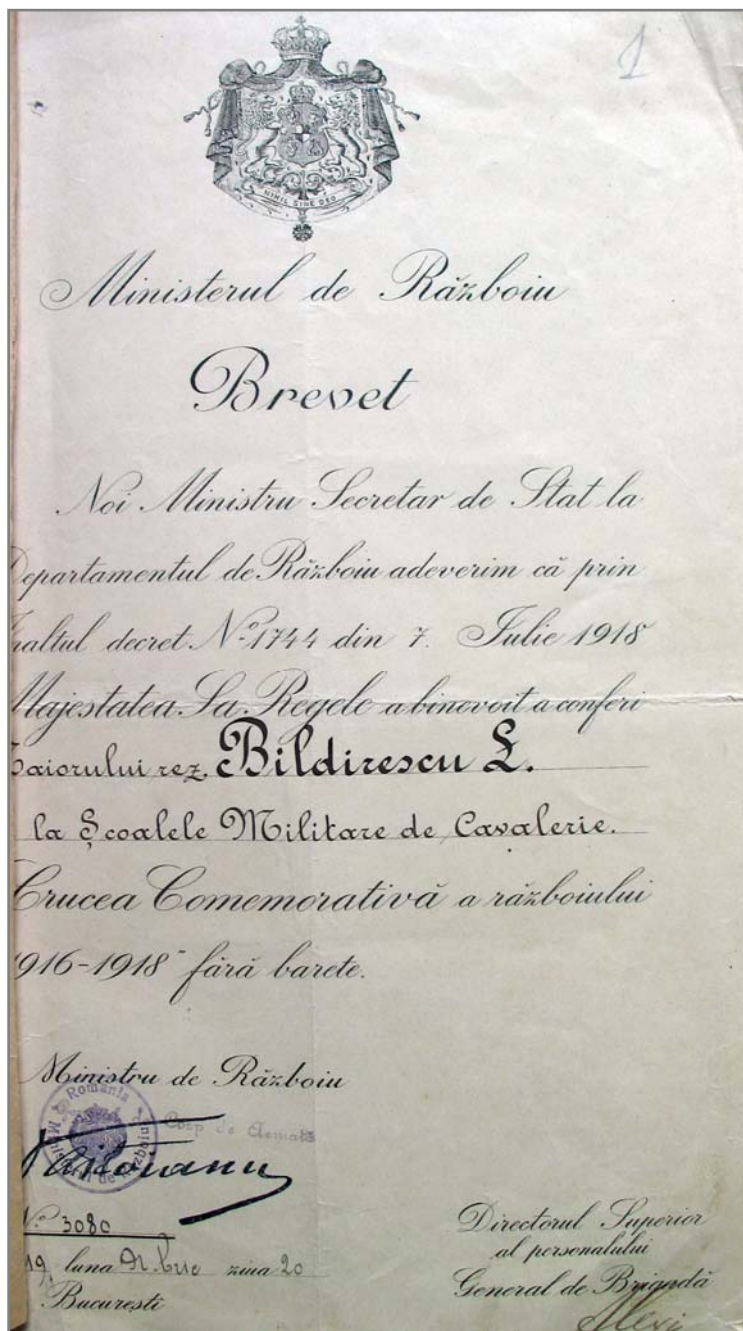

Planul conacului aparținând familie Noica de la Frășinet (întocmit de arh. Sanda Stavrescu).

PLANȘA 21

Brevetul acordat maiorului Lucian Bildirescu - 1918 (BJTAN).

Diplome ale lui Lucian Bildirescu de la concursul hipic național (BJTAN).

PLANȘA 23

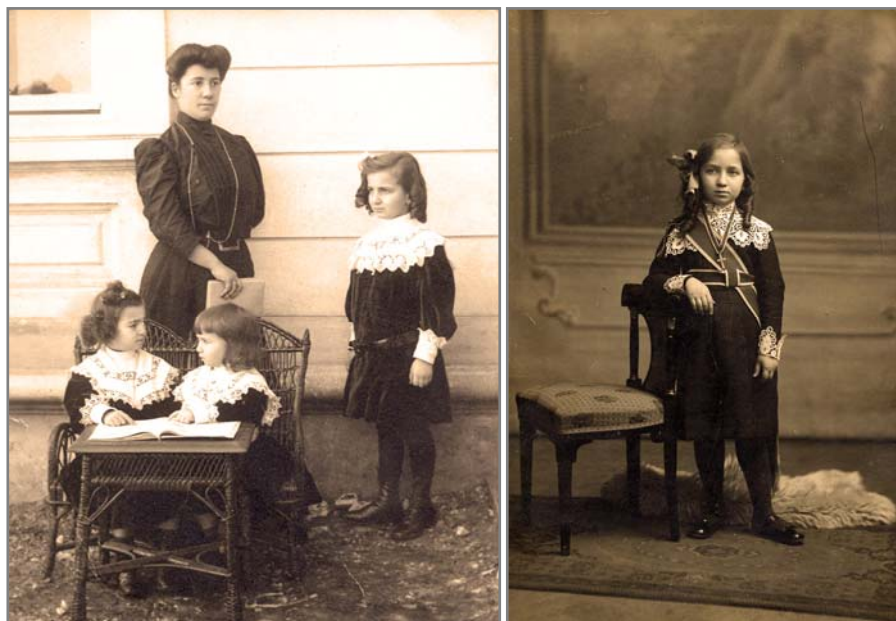

Iacovache Noica (1828 - 1890) și soția sa Maria
(colecția Sanda Stavrescu).

PLANȘA 24

Luciana Romanescu cu fii săi Alexandru și Radu, elevi (BJTAN).

Ortansa P. Noica împreună cu surorile învățând – 1904 (stânga).
Ortansa P. Noica, elevă la pension (dreapta) (colecția Sanda Stavrescu).

PLANȘA 25

Conacul de la Frășinet al familiei Noica (colecția Sanda Stavrescu).

Ion Noica și Șerban Mavrianopol la vânătoare (colecția Sanda Stavrescu).

PLANȘA 26

Imagini cu Sanda Stavrescu copil, la moșie (colecția Sanda Stavrescu).

Anghel și Ortansa Stavrescu cu cei doi copii Sanda și Andrei (colecția Sanda Stavrescu).

PLANȘA 27

Vasile Racottă și soția Aritina
(fotografie după tabloul pictat de Constantin Lecca) (BJTAN).

PLANȘA 28

Smaranda Ghika Delciu (BJTAN).

Ghika Delciu(BJTAN).

PLANȘA 29

Vasile Racottă în Italia - 22 august 1904 (BJTAN).

Vasile Racottă cu membrii clubului de tir - București - octombrie 1925 (BJTAN).

PLANȘA 30

Vasile Racottă cu familia în fața conacului din Ștorobăneasa (BJTAN).

Maria Golescu, născută Racottă.
(BJTAN).

Recoltarea grâului de pe moșia Ștorobăneasa (BJTAN).

PLANȘA 31

Nicolae Racottă (BJTAN).

Nicolae și Maria Racottă
(BJTAN).

Maria Racottă (BJTAN).

PLANȘA 32

Generalul Nicolae Dona, București 1890 (BJTAN).

Sanatoriul T.B.C. de la Techirghiol construit de N. Dona, 1923 (BJTAN).

Frații Josef și Raoul Dona cu soțiile Elena și Niculina (BJTAN).

PLANȘA 33

Constantin Furculescu 1914 (BJTAN).

Constantin Furculescu și familia Beuttner la Geneva (BJTAN).

PLANȘA 34

R

ISBN 978-606-637-009-7

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://www.muzeulteleorman.ro>